Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Telemachus

https://hdl.handle.net/1874/25811

B. Picart inventit et del. Jacob Folkema Sculp. 1733

TELEMAQUE, conduit par MINERVE, & couvert de son Bouclier, renonce aux Charmes des Plaisirs, de la Volupté, & de l'Orgueil, qui ont à leur suite l'Intemperance, l'Envie, la Trahison, & le Desespoir: &, guidé par le Génie de la véritable Gloire, il s'avance par un Chemin escarpé vers le Temple de l'Immortalité, au milieu des Vertus opposées aux Vices qu'il laisse derrierre lui, comme la Prevoyance, le Sécret, la Fidélité, la Vérité, la Piété, la Paix, la Justice, la Liberté, la Concorde, & la Force, toutes reconnoissables à leurs Attributs.

VERKLARING

VAN DE

TYTELPRENT.

Zie prins TELEMACHUS, in 't driftigſt zyner dagen,
Bewierookt en geprangt door vleijent *Zelfsbehagen*,
Die den *Kamelion* in eigenſchap gelykt,
En met eens anders verwe op 't zwierig hulſel prykt,
Totdat zy eindlyk, als *Narciſſus*, ſmelt in traanen.
Zy arbeid vruchteloos, dewyl hy naar 't vermaanen
Des wyzen MENTORS hoort, en wend zich tot de *Deugdt*,
Die hem met *Lauwren* en met *Bloemen* 't hert verheugt,
En 't eindloos *Eerkoor* wyſt langs moeijelyke wegen.
De *Onkuisheit*, *Dronkenſchap*, en *Ydelheit*, daar tegen,
Zien door de *Wanhoop* zich den weg gebaant naar *'t Graf*.
De *Franſche Vinding*, die dit heilzaam Voorwerp gaf,
Noopt *Neêrlands Poëzy*, opdat ze, in Kunſt ervaren,
Het vorſtlyk Voorbeeldt ſchryve op *Herkules Pylaren*.

J. W.

J. Wandelaar delin. et fecit. 1731.

TELEMACHUS,

UIT HET FRANSCH VAN DEN HEERE

FENELON;

IN NEDERDUITSCHE VAERZEN OVERGEBRAGT,

ONDER DE ZINSPREUK

STUDIO FOVETUR INGENIUM.

Met PRIVILEGIE der Ed. Gr. Mog. Heeren Staten van Holld. en Weſtvriesld.

Te AMSTELDAM,
By P. VISSER, en A. SLAATS, Boekverkoopers, MDCCXXXIII.

PRIVILEGIE.

De STATEN van HOLLAND en WESTVRIESLAND doen te weten. Alzo ons te kennen is gegeven by *Sybrand Feitama*, Burger en Inwoner der Stad Amſteldam, dat hy Suppliant genegen was, onder zyn Naam, Letters, of Zinſpreuk *Studio Fovetur Ingenium*, te doen drukken, en in 't licht geven alle zyne *Dichtkundige Werken*: te weten, TELEMACHUS van den Heere *Fenelon*, uit het Franſch door hem Supplt. in *Nederduitſche Vaerzen* overgebragt: Mitsgaders alle zyne Suppliants *Mengeldichten*: als mede alle zyne *Toneelpoëzy*; beſtaande ten deele in zyn Suppls. vier Tooneelſtukjes, genaamd Fabricius, Titus Vespaſianus, Romulus, en de Triomferende Poëzy en Schilderkunſt; voorheen ieder à part, in Octavo, ten dienſt en met privilegie des Amſteldamſchen Schouwburgs, gedrukt, doch nu door hem Supplt. overgezien en verbeterd in Quarto te doen drukken by zyne noch ongedrukte Tooneelſtukken: zullende hy Supplt. de genoemde vier ſtukjes (volgens daar van gegevene kennis aan de Regenten van den Amſteldamſchen Schouwburg, en met derzelver toeſtemming) by zyne andere noch ongedrukte Tooneelpoëzy inſereren. En dewyl hy Supplt. alle de voorgenoemde *Dichtkundige Werken* in verſcheidene Deelen in eenerleije Quarto Formaat gaerne zelf alleen, en compleet, in maniere voorſz: zoude doen drukken en uitgeven, doch niet zonder reden beducht was dat ſommige baatzuchtige menſchen, nadat hy veel tyds en arbeids daar toe zou hebben beſteed, en groote onkoſten tot het drukken derzelven zou hebben gedaan, zich mogten onderwinden de voorſz. Werken, of eenige derzelven in 't geheel of ten deele, in hoedanig een Formaat het ook zy, in Onzen Lande naa te drukken, en by faute van naauwkeurige toezicht en opmerking, niet alleen derzelver luiſter te benemen; maar ook zelfs aan de Dichtkunde, en aan de reputatie des Auteurs te kort te doen: zo vond hy Supplt. zich genoodzaakt, om zulks voor te komen, zich te addreſeren aan Ons, en gehoorzaamſt te verzoeken, dat Wy uit Onze Souveraine magt en authoriteit aan hem Supplt. geliefden te vergunnen, gelyk meermalen in diergelyke gevallen gebeurde, *Ons Conſent* en *Octrooy*, om alle de voorſz. Werken in maniere als voorgemeld, te mogen laaten drukken, daar hy Supplt. het zal goed vinden, voor den tyd van *Vyftien eerſtkomende Jaren*, zonder dat het binnen dien tyd, Onze Ingezetenen vryſtaa, dezelve Werken, of eenige derzelven naa te drukken, *in hoedanig een Formaat het ook zy*, of elders naagedrukt, in Onzen Lande te brengen, uit te geven, of te verkoopen, onder zodanige verbeurte als Wy zouden gelieven te ſtatuëren, en te ordonneren. ZO IS 'T, dat Wy, de zake, en 't voorſz. verzoek overgemerkt hebbende, ende genegen wezende ter bede van den Supplt; uit Onze rechte weetenſchap, ſouveraine magt, ende authoriteit, den zelven Supplt. geconſenteert, geaccordeert, en geoctroijeert hebben, conſenteren, accorderen, en octroijeren hem by dezen, dat hy geduurende den tyd van *Vyftien eerſtdachtereenvolgende Jaren* de voorſz. *Dichtkundige Werken*, in dier voegen als zulks by den Supplt. is verzocht, en hier voren uitgedrukt ſtaat, binnen den voorſz. Onzen Lande alleen zal mogen drukken, doen drukken, uitgeven en verkoopen; verbiedende daaromme allen en eenen iegelyken dezelve *Dichtkundige Werken* in 't geheel ofte ten deele te drukken, na te drukken, te doen nadrukken, te verhandelen, of te verkoopen, ofte elders nagedrukt, binnen den zelven Onzen Lande te brengen, uit te geven, ofte te verhandelen en verkoopen, op verbeurte van alle de naagedrukte, ingebragte, verhandelde, ofte verkochte Exëmplaren, ende een boete van *Drie Duizend Guldens* daarenboven te verbeuren; te appliceren een derde part voor den Officier, die de calangie doen zal, een derde part voor den Armen der plaatſe, daar het caſus voorvallen zal, en het reſterende derde

part voor den Supplt. ende dit telkens, zo menigmaal als dezelve zullen worden achterhaalt: Alles in dien verſtande, dat Wy den Suppliant met dezen Onzen Octroije alleen willende gratificeren tot verhoeding van zyne ſchade, door het naadrukken van de voorſz. *Dichtkundige Werken*, daar door in geenigen deele verſtaan, den innehouden van dien te authoriſeeren ofte te advouëren, ende veel min, dezelve onder Onze protectië ende beſcherming eenig meerder credit, aanzien ofte reputatie te geven; nemaar den Suppliant, in cas daar inne iets onbehoorlyks zoude influëren, alle het zelve tot zynen laſte zal gehouden wezen te veräntwoorden: tot dien einde wel expresſelyk begeerende, dat byaldien hy dezen Onzen Octroije voor dezelve *Dichtkundige Werken* zal willen ſtellen, daar van geene geäbbrevieërde of gecontraheerde mentie zal mogen maken; nemaar gehouden wezen het zelve Octroy in 't geheel, en zonder eenige omisſie daar voor te drukken, ofte te doen drukken, ende dat hy gehouden zal zyn een Exemplaar van de voorſz. *Dichtkundige Werken*, op groot papier, gebonden en wel geconditioneert, te brengen in de Bibliotheecq van Onze Univerſiteit te Leiden, binnen den tyd van zes weken, nadat hy Suppliant dezelve *Dichtkundige Werken* zal hebben beginnen uit te geven; op een boete van Zes Honderd Guldens na expiratie der voorſz. zes weken, by den Suppliant te verbeuren, ten behoeve van de Nederduitſche Armen van de plaatſe alwaar de Suppliant woont; en voorts op pœne van metter daad verſteken te zyn van het effect van dezen Octroije. Dat ook de Suppliant, ſchoon by het ingaan van dit Octrooy een Exemplaar gelevert hebbende aan de voorſz. Onze Bibliotheecq, by zo verre hy geduurende den tyd van dit Octrooy dezelve *Dichtkundige Werken* zoude willen herdrukken, met eenige Obſervatiën, Noten, vermeerderingen, veranderingen, correctiën, of anders, hoe genaamd, of ook in een ander Formaat, gehouden zal zyn wederom een ander Exemplaar van dezelve *Dichtkundige Werken*, geconditioneert als voren, te brengen in de voorſz. Bibliotheecq, binnen dezelve tyd, en op de boete en pœnaliteit als voorſz. Ende ten einde de Suppliant dezen Onzen Conſente, ende Octroije moge genieten als naar behooren; laſten Wy allen ende eenen iegelyken, dien het aangaan mag, dat zy den Suppliant van den inhouden van dezen doen, laaten, ende gedoogen, ruſtelyk, vreedigly k, ende volkomelyk genieten ende gebruiken, ceſſerende alle belet ter contrarie. Gegeven in den Hage, onder Onzen grooten Zegele, hier aan doen hangen, op den tienden January, in 't Jaar Onzes Heeren ende Zaligmakers, Zeventien honderd twee en dertig.

I. G. v. Boetzelaer. vt.

Ter Ordonnantie van de Staten

Willem Buys.

Aan den Suppliant zyn, nevens dit Octroy, ter hand geſteld, by Extract authenticq, Haar Ed. Gr. Mog. Reſolutiën van den 28. Juny 1715, en 30. April, 1728, ten einde om zich daar na te reguleren.

TOEWYING

AAN DEN

DICHTLIEVENDEN HEERE

CHARLES SEBILLE.

Geen ydle roem, geen eigenbaat,
Die Febus driftige aterlingen
Een' Tytelheer van hoogen Staat
Hun beuzelwerken op doet dringen;
Geen vleizucht, die, als wierd de Kunſt
In Mammons ſlaverny verëdelt,
By Midas neven ſchandlyk bedelt
Om hun verachtelyke gunſt,
Beweegt ons hen te zegevieren,
En met hun naam myn Dicht te ontſieren.

Neen, edle Vyand van 't gebroed
Dat zulk een drift niet weet te ſmooren;
Sebille! een vuur, een yvergloed
Van dankërkentenis, geboren
Uit onze Vriendſchap en uw zucht
Om my ter Dichtkunſt aan te zetten,
En myn' verſtompten geeſt te wetten
In Vrankryks eêlſte Lettervrucht
Aan Nederlands Parnas te ſchenken,
Doet my aan uwe gunſt gedenken.

In-

TOEWYING.

Indien myn dankbre Dichtheldin
Uw' roem durfde in dit offer mengen,
Uw zedigheid zou ruim zo min
Als onze Vriendſchap zulks gehengen;
Schoon ze uwe kennis van de kracht
Der taal van Vrankryks Puikpoëten
Mogt haar Sybil, 't Orakel heeten
Van 't kunſtgeheim . . . Maar onbedacht
Vergeet ik dat ge een' lof zoud wraaken,
Dien zelfs de nyd niet kan verzaken.

ô Heilzame Ariſtarch, te ſtraf
Voor hun die 't Zelfbehagen kweeken!
Schrik, ſchrik vry Kunſtnarciſſen af;
Myn Poëzy, van haar gebreken
Door U gulhartig onderricht,
Wil U met nederige klanken
Voor uwe nutte ſtrengheid danken,
En noopt my, dier aan U verpligt,
's Aartsbiſſchops Zedenſchilderyën
In U den Zangberg toe te wyën.

Niet dat wy ons, door trotſen waan,
Van leemten achten vry te wezen;
Of denken Momus toets te ontgaan:
Neen; ons, die geen berisping vreezen,
Maar op haar heilryk einde zien;
Ons zal dus, onder 't leerzaam zwichten,
Een vyand, als een vrind verpligten;
Wiens wangunſt ons zyns ondanks dien',
Door ons 't vergryp in Kunſt te ontdekken,
En tot verbetring op te wekken!

Zo

Zo ſtelt myn vorderzucht hare eer
In 't geen verblinde zielen doemen;
Zo noemt ze een' vyand Voedſterheer,
En zal zyn wyze heekling roemen.
Gelukkig, mogt ze, op Vondels ſpoor,
Gelyk in U, in all' haar Vrinden
Gulhartige Ariſtarchen vinden!
En hun, als uw verlekkerd oor,
Min door haar' eigen' geeſt vernoegen,
Dan door zich naar uw' raad te voegen!

't Zy verr' dat we in een ander deel
Onszelf by Vondel vergelyken,
Voor wiens verhemeld Dichtpenſeel
Het ons geene onëere is te wyken,
Zo lang de Duitſche Helikon
De Wondren zyner Fenixſchachten
Met recht zal onnavolgbaar achten.
't Voldoe ons, door den glans dier Zon
Gekoeſterd, zyn gewisſe ſchreden
In zyne leerzucht na te treden!

Myn dichtvuur, ſchoon ons is bewuſt
Hoe verr' wy achter zyn gebleven,
Werde echter nimmer uitgebluſcht
Om ware Dichters na te ſtreven,
Die, vry van waanwys onverſtand,
(Het merk van Febus baſterdſpruiten,)
Nooit ongeduldig de ooren ſluiten,
Als hen een vriendelyke hand
Hun goud, bedaard, met dubbel voordeel,
Leert toetſen aan een' Kenners oordeel.

Dus

TOEWYING.

Dus waag ik 't niet alleen, van verr'
Den Agrippynſchen Letterheilig,
Maar bovenal de Morgenſter
Der Franſche Heldendichtren, veilig
Te volgen, om Ulyſſes Zoon,
Begunſtigd door uw hand, te leijen
Tot Helikons doorluchte Reijen;
Wier Vrindſchap edler lauwerkroon,
Dan door de myne U word geſchonken,
Op uw kunſtlievend hoofd doe pronken!

STUDIO FOVETUR INGENIUM.

In Amſteldam, den
Xden. van Louwmaand,
MDCCXXXIII.

VOOR-

VOORREDE.

Hoewel ik, by het mededeelen dezer Navolging van den TELEMACHUS des beroemden Heeren FENELON, my gaerne van het opſtellen eener wydloopige Voorrede wilde ontſlaan; echter noopt my de liefde tot de Dichtkunſt, en derzelver algemeen belang, om ter dezer gelegenheid iets te zeggen van *de Nuttigheid der Vaerzen in een volkomen Dichtwerk*; en vervolgens den beſcheiden Lezer 't vereïſchte licht te geven, om rechtmatig te oordeelen over *myne behandeling en uitgave van dit nuttelyk, doch niet minder voor de beryming zwaarwigtig Zedenſchrift.*

Wat vooreerſt *de Nuttigheid der Vaerzen, enz.* betreft, daar omtrent heb ik met verwondering gezien, in eene *Verhandeling* van het *Heldendendicht*, (in den Paryſchen 8°. druk van 1717, en den Rotterdamſchen Franſchen van 1719, enz. te vinden, en door den geleerden Heere *Verburg* in den Nederduitſchen druk, aan 't hoofd zyner matelooze Vertaling van den *Telemachus*, in 't licht gebragt:) dat men, op eene onbepaalde wyze, poogt vaſt te ſtellen *dat de Vaerzen geen Wezendlyk Deel zyn van het Heldendicht.*

Vreemd moet dit harde Vonnis in de ooren klinken van hun die de meerdere zoetheid, welke in *volwrochte Vaerzen*, boven den ſierlykſten mateloozen ſtyl, te vinden is, ooit hebben geſmaakt: maar niet min vreemd moet hun daar in voorkomen dat men de *lamme* en *kreupele Vaerzen*, (om welken de Baſtaardpoëten by verachting *Vaerzenmakers* worden genoemd,) niet duidelyk onderſcheid van de *krachtige* en tevens *gladde Vaerzen*; 't zy in *Onrym*, als die der *Grieken*, *Latynen*, enz: 't zy in *ongedwongen Rym*, gelyk die der beſte *Nederduitſche* en *Franſche Dichteren*, aan welken de *rymelooze Vaerzen* zo onëigen zyn, als de *rymende* wanvoegelyk zouden wezen in de *Tale* der *Grieken* en *Latynen.*

Indien men onderſcheid maakte tusſchen *den Geeſt der Poëzyë*, en *derzelver bevallig en ſchoon Ligchaam*; (want dus zou men de beſte *Vaerzen* mogen noemen, in welken *die Geeſt* op eene aangenamer wyze leeft dan in het zoetſtvloeijend *Ondicht:*) dan zou men de *Vaerzen* wel als *Minwezendlyk*, maar geenszins als *Nietwezendlyk tot een volkomen Dichtwerk*, mogen aanzien. Voorzichtig ſchryft daarom de Heer *Verburg*, in de *eerſte Voorrede* van den *Telemachus**, *dat men met recht het gantſche Werk een Heldendicht mag noemen, aan het welk niets ontbreekt, dan dat de bewoording niet op de maat is geſteld, welke naar het*

* Zie den Druk van den jare 1720, omtrent het midden der gemelde Voorrede.

gevoelen Zommiger geleerde mannen, Minſtwezendlyk is van alle de deelen, die een Heldendicht te zamen ſtellen. Volgens dit getuigenis *ontbreekt 'er dan iets aan*, namelyk *de Dichtmaat*; en verſcheelt de bepaalde uitdrukking *Minſtwezendlyk*, noch veel van de volſtrekte *Nietwezendlyk*. Ook mag men uit *het gevoelen van Zommigen* nicts ten nadeele der *Vaerzen* beſluiten, gelyk de *ongenoemde* * *Franſche Schryver* (die, zo als ons bericht word, de beroemde Heer *Ramſey* zoude wezen,) tegen het *Algemeen Gevoelen*, waant te konnen doen: want men zoude, tegen zyne beroeping op *Ariſtoteles*, *Dionyſius van Halikarnaſſe*, en *Strabo*, zich met meerder recht mogen beroepen op het volſtandig Gebruik der meeſte alöude Heldendichteren, en op de uitmuntende Voorbeelden van *Homerus*, *Sophokles*, *Euripides*, en andere vermaarde mannen onder de † Grieken; als mede op die van *Virgilius*, *Naſo*, *Lucanus*, *Statius*, *Claudianus*, en vele andere beroemde Latynſche Dichteren; die wy onëindig meer der navolging mogen waerdig achten, dan eenen naauwelyksbekenden *Kadmus*, *Pherecydes*, en *Hekateüs*.

Maar het is niet te denken dat *Ariſtoteles* en zyne twee Medegetuigen, den *ongenoemden Schryver* zouden konnen toeſtemmen, of ons gevoelen tegen zyn, wanneer, volgens de tale van dezen zelfden *Schryver*, *alle de levendige verdichting*, *ſtoute uitdrukkingen*, *en de ſchoon-en verſcheidenheid der verbeeldingen*, enz: in onverminkte *Vaerzen* gelukkig zyn overgebragt. Veel minder kan ik my verbeelden dat zulke ſcharpzinnige Onderſcheiders zouden toeſtaan dat de *Ilias* en *Odiſeä* in *Griekſch*, en de *Eneäs* in *Latynſch Proſa*, die zelfde bevalligheid zouden hebben als in derzelver *Vaerzen* word beſpeurt; nadien de grondigſte Taalkenners al van overlang hebben getuigt, dat men uit de beſte *Proſa Vertalingen* niet kan oordeelen over de volmaaktheid der gemelde Dichtwerken.

Mogelyk zal men voorwenden dat zulks wel *het Ligchaam*, maar niet *den Geeſt der Poëzyë* betreft. Waar tegen ik vrage, of haar zulk een *bekoorlyk Ligchaam*, als dat der evengenoemde *Vaerzen*, niet alleréigenſt voegt? en of zy daar in, en daar mede allerbevalligſt werkende, iemand, dien het anders aan luſt noch tyd ontbreekt, met eenig recht het zelve, *als volſtrekt Nietwezendlyk*, der volmaakte *Poëzyë* vermag te onttrekken?

Laat

* Volgens den Paryſchen Druk van 1717; als mede den Rotterdamſchen Franſchen in 8°. 1719, in het *Diſcours ſur le Poëme Epique*, Pag: XLIX: en volgens de *Vertaling*, gedrukt by *R. en G Weiſtein*, op de Bladzyde *****.

† Zie *Diog: Laërtius*; of *P. C. Hoofts Rede over de Waardigheit der Poëzy*; in 8°. Bl. 74, achter de drie Verhandelingen van 't Kunſtgenootſchap *Nil Volentibus Arduum*.

Laat ons evenwel (om te toonen dat we geen geſchil hebben over de woorden, maar alleen over de zaak,) aan hun, die met ons daar omtrent van een ander gevoelen zyn, en onder dezen ook aan den ſchranderen Jeſuït *Buffier* (die met den *ongenoemden Schryver* eenigzins van de zelfde gedachten ſchynt te wezen,) eens toeſtaan, dat hy, in zyn kortbondig Werkje, *Traité Philoſophique & pratique de la Poëſie, pag: 5*, met recht vaſtſtelt, dat, ſchoon de *Poëzy* in hare *Volmaaktheid*, en, om zo te ſpreken, in haar *Vol beſlag*, (*Plenitude*,) *de Vaerzen* en *de Verdichting* in zich vervat; echter noch *de Vaerzen*, noch *de Verdichting* daar toe *Wezendlyk* zyn, als men elk van die in 't byzonder aanmerkt, maar *dat een van beiden daar toe genoeg is:* Wat kan men hier uit, tegen het *algemeene en achtbaarſte Gebruik*, inbrengen? vermits het zelve *die gemelde Volmaaktheid*, en *dat vol beſlag*, ten opzichte der *Vaerzen*, in een uitgebreid Dichtwerk allerminſt wil ontbeeren: waarom de genoemde *Buffier*, *pag:* 7, in zyn beſluit erkent, *dat*, volgens zyne aanmerkingen, de *Verdichting* tot de Poëzy *Minderwezendlyk* behoort dan de *Vaerzen*, omdat men in veel meer gevallen de naam van *Dichtwerk* (*Poëme*) weigert aan *Werken zonder Vaerzen*, dan aan *Werken zonder Verdichting*. Ook verklaart hy met duidelyke woorden, *pag: 2, dat de Vaerzen*, als de *rechte tale der Poëzyë*, aan haar zo eigen zyn, dat *een Werk*, 't gene, de *Vaerzen* alleen uitgezonderd, anderszins *alles* inhad wat men van de *uitmuntendſte Dichtkunſt* zou konnen verwachten, echter nooit *in 't Gemeene Gebruik de naam van Dichtwerk verwerft.* Waar op hy onmiddelyk, noch krachtiger ten onzen voordeele, deze toepaſſing voegt: *Derhalve, ſchoon de Franſche Telemachus, op de Vaerzen na, een rechtſchapen Dichtwerk zy, ('t welk, gelyk men weet, zo menigmalen aangetrokken en geroemd is geworden;) echter hebben wy het nooit hooren noemen* het Dichtwerk van Telemachus, (*le Poëme de Telemaque;*) *noch het zelve in eenig Exëmplaar zien betytelen* TELEMAQUE, POËME: *men heeft het liever den tytel en hoedanigheid willen geven van eenen Roman. De Vaerzen*, (beſluit hy voorts,) *zyn de gewone tale der Dichtkunſt, gelyk het Proſa de gewone tale is van die ſoort der Welſprekendheid welke geen Dichtkunſt is.*

Hier nevens is aanmerkelyk het getuigenis van den volgeeſtigen Engelſchen Ridder *Sidnei*, die, hoewel hy 't gevoelen onzes Tegenſtrevers veel meer dan het onze begunſtigt, en ſchryvende, tegen de Beſpotters der Poëzyë, *dat dezelve in Rym, noch in Vaers beſtaat*, evenwel op die woorden onmiddelyk laat volgen: *En of men ſchoon voor vaſt-*

ſtelle dat het een, noch het ander, (te weten *het Vaers en Rym* ter eener, en *de Poëzy* ter andere zyde, *) *van elkanderen kon geſcheiden worden, gelyk Myns bedunkens de groote Scaliger* † *met reden oordeelt, zo verdient de kunſt des te hooger geſchat te worden.* Woorden, dubbelwaerdig met alle de volgenden, tot noch ruim twee bladzyden toe, in de kunſtige *Vertaling* van den Heere *J. de Haes*, te worden nagezien, om nevens den Engelſchen Ridder te beſluiten, *dat het Vaers in zichzelven liefelyk en regelmatig, en 't beſte middel zynde om het geheugen, den treſoor der kennisſe te ſterken, het voor boertery moet opgenomen worden, indien iemand iets daar tegen inbrengt.*

Doch indien men al moeſt gelooven dat *Ariſtoteles*, en die het met hem eens zyn, *de braefſte Vaerzen zelf voor geen Wezendlyk Deel van het Heldendicht* houden; echter zyn de natuurlyke gevolgen van zulk eene ſtelling veel te hard, om daar in hun gevoelen toe te ſtemmen: want dan hebben, naar hun oordeel, de alleruitmuntendſte Heldendichters, die voor en naa hen geweeſt zyn, zich te vergeefs afgeſlooft om hunne Werken in immer zo liefelykſtreelende *Vaerzen*, als in verhevenheid en rykdom van gedachten aan het licht te brengen. Dan heeft *Virgilius*, en, om geen meer andere Alöuden te noemen, dan hebben *Corneille*, *Racine*, *Deſpréaux*, *enz:* ja onze groote *Vondel*, *Antonides*, *Hoogvliet*, en alle beroemde Dichters, van welken men zeker weet dat ze aan hunne verëeuwigde Dichtſtukken geenen arbeid hebben geſpaart: dan hebben, zegge ik, alle die onvermoeide Fenixgeeſten hunnen tyd en vlyt geheel onnut verſpilt, in het opſtellen, ſchaven, en herſchaven hunner kunſtige *Vaerzen*, die, hoe ze gemakkelyker vloeijen, veeltyds met des te meerder moeite gedicht zyn ‡. Ja dan zal men aller-

* Dat men het dus hebbe op te nemen, en niet *van het Rym tegen het Vaers geſteld*, blykt uit den gantſchen ſamenhang, tot aan zyn volgend beſluit toe, Bl. 606, in 4°. en bl: 56, in 8°. en inzonderheid ook daar uit, dat noch aan *Grieken*, noch aan *Latynen*, (om welken hy *Scaliger* aantrekt,) *het Rym* eigen is. Ook acht de Heer *D. v. Hoogſtraten*, in zyn *Kort Begrip der Rederykkunſt*, bl: 60, *het Rym in onze Vaerzen het minſt van belang*, en *dat de naeuwe bepaling der voeten werks genoeg verſchaft*; hoewel hy, meerder voorwaarts, duidelyk aanwyſt *dat de Nederduitſche Maatzang het Rym niet wil ontbeeren.*

† *Vide J. Cæſ. Scaligeri Poëtic: pag:* 2. Onzes bedunkens echter, hebben we het tegendeel reeds aangetoont.

‡ Hier over is lezenswaerdig *het Tweede Hekeldicht* van den Heere *Deſpréaux*; van 't welk eene Vertaling te vinden is in de *Verzameling van ernſtige en boertige Mengelſtoffen*, Eerſte Deel, Bladzyde 213; gedrukt 1726, en te bekomen by *P. Viſſer*, te Amſteldam.

lerleije zoetvloeijende *Vaerzen* zelfs uit *alle ſoorten van Dichtwerken* eindelyk ten eenemale wegbannen; dewyl ze in derzelver *Mindere Deelen alzo min Wezendlyk* zullen moeten geächt worden, als in derzelver *Hoofdwerk*, *het Heldendicht*.

Vaar wel dan, ô lieftalige doch verſmaade *Poëzyê*! Vaar eeuwig wel met uwe verſtandigſte *Muzyk*, die ziel der Zangkunſt, waar door gy geeſt en ooren teffens ſtreelt, en om welke uwe Voedſterlingen altoos gezegt worden hunne Werken *op te zingen*. Vaar eeuwig wel dan met de liefelykſtluidende overëenſtemming uwer menigvuldige Zangtonen, by welke het vloeijendſt *Ondicht* in bevalligheid niet kan halen: men zal ze in u-alleen moeten afkeuren, als der moeite en tyd, tot hare ſamenſtelling verëiſcht, geheel en al onwaerdig; terwyl uwe Zuſters *de Welſprekendheid*, *de Muzyk*, en *de Schilderkunſt*, door uwen geeſt bezield, in hare Redevoeringen, Gezangen, en Tafereelen, uwe eerlaurieren wegdragende, u eindelyk uit den rei der vryë Kunſten zullen verſtooten, of ter naauwer nood voor haar aller Slavin willen aanzien. Maar neen; wat zeg ik? Deze bedenkingen alleen zullen uwe geſtrengſte Keurmeerſters hunne ongegronde veröordeelingen in eene bezaadigde goedkeuring doen veranderen. Ja, hartroerende *Zangnimf!* verhef ſlechts uwe ſtemme; en zy zullen met meerder opmerking uwe hemelſche Zangkunſt, en de zielverkwikkende klanken uwer Parnaszwanen, van het ſnaterbekken der Ekſteren, en het ydel geſchreeuw der Ganzen leerende onderſcheiden, u eene gelyke eere als ieder uwer Zuſteren waerdig achten. Nooit zullen ze, door uwe *volwrochte Vaerzen*, *het Rym-alleen*, en noch minder *kreupel en zenuwloos Rym*, verſtaan: want hoe zoude zulks voegen in een *zedenverbeterend Heldendicht*? dewyl men 't in de *zielverleidende Romans zelf* niet wil dulden, die, om hunne laf heid, zo wel in *Rym* als in *Onrym*, uit den rang van alle rechtſchapene *Dichtwerken* worden uitgemonſtert.

De Tytel van *Heldendicht* onderſtelt derhalve dat deszelfs *Vaerzen* in alle deelen de deftigheid der ſtoffe moeten, en konnen beäntwoorden, ja daar aan de verëiſchte bevalligheid geven, door een' minder- of meerder-ſtreelenden Zangtoon, * hoogdravender, of eenvouwdiger, korter in-

* Zie de *Proeve van Taal-en Dichtkunde, enz:* voorgeſteld door den Heere *B. Huydecoper*; 1730. in 4o. te Amſt: by *E. Viſſer* en *I. Tirion*: in welk nuttelyk Werk de Woorden *Vaarzen*, *Rym*, *Toonen*, en *Trant van Vaarzen*, volgens den Bladwyzer verdienen nagezocht, en overwogen te worden.

ingedrongen, of weliger uitgebreiden ſtyl, die zich, door de dwingelandy van het *Rym* tot geenerleije onnatuurlyke gewrongenheid, of duiſternis, veel minder tot overtollige en laffe ſtopwoorden laat wegrukken; noch zich dikwyls veröorlooft den klank te doen vallen op *men*, *het*, enz: of te rymen op *van*, *en*, *dat*, *tot*, *door*, *met*, *dies*, *des*, *want*, indien deze woorden geenen byzonderen nadruk verëiſchen. Doch allerminſt kan de majeſteit van het Heldendicht gehengen dat men zich toegeve in de lamme uitdrukkingen van *te beelden af*, *te komen aan*, *te dringen door*, enz: in plaatſe van *af te beelden*, enz: immer zo weinig als in de onuitſpreekbaar harde bewoordingen van *'k ken*, *uit 't*, *'t tafreel*, enz: in ſtede van *ik ken*, enz: welke aanſtootelyke gebreken, ſchoon ze *in gemeen Proſa zelf* nooit konnen geleden worden, nochtans by ſommigen voor *Poëtiſche Vryheden* ſchynen door te gaan. Wie in de Kunſt naar de volmaaktheid ſtreeft, zal derhalve, gelyk *Vondel* in zyne laatere Werken, zulke haatelyke wangeluiden zorgvuldig myden, en liever zich wat meerder tyds en arbeids getrooſten, dan door zulke *voorgewende Vryheden* de kracht en vloeijendheid zyner *Vaerzen* ergens ontluiſteren. Ik erken wel dat men bezwaarlyk, zo niet onmogelyk, alle zodanige ſtrenge Regels overal kan in acht nemen, ja dat myne Beryming noch verre van die beöogde volmaaktheid af is: maer ik erken met een, (en wie zal dit niet gaerne nevens my erkennen?) dat de Kunſt des te grooter is, en dat, hoe de *Vaerzen* zulk een' ſcharpen toets beter konnen uitſtaan, hoe ze ook hooger boven den ſierlykſten maateloozen ſtyl zyn te roemen; waar van men de proeve niet aan myn gebrekkelyk, maar alleen aan het gelukkig voorbeeld van groote Meeſters heeft te nemen, om toe te ſtemmen dat hunne bevallige *Poëzyë*, zich de tale der *Muzyk* eigenmakende, met ruim zo veel recht als deze, volgens dit Byſchrift van den Heere *Perrault*, (te vinden in *Le Cabinet des Beaux Arts*, gedrukt te Parys, 1690,) vrymoedig opzinge:

Ce m' eſt peu de flatter les ſens;
Je ravis l' ame toute entiere:
Qu' elle ſoit tendre, ou pleine de lumiere,
Pour elle j' ai toujours mille charmes puiſſans.
Quiconque eſt inſenſible a mes douces merveilles,
Doit etre ſans raiſon, ſans cœur, & ſans oreilles.

Of,

Of, volgens myne vertalinge:

Ik ſtreel niet ſlechts de doffe zinnen;
Ik ruk de ziel ten boezem uit:
Het zy ze wetenſchap, of ſchoonheid moog' beminnen,
Altoos betoovert haar myn hemelſch maatgeluid.
Wie door myn' zoeten zang zich nimmer laat bekoren,
Toont dat hy is beroofd van reden, hart, en ooren.

Ik breng dit alles niet by, om het nooitvolprezen oorſpronkelyk Zedenſchrift des geleerden Aartsbisſchops, en de Overzetting van den Heere *Verburg*, of eenige der Dichtwerken, in welken men de voorheengemelde leemten zoude mogen aantreffen, in kleenächting te brengen; verre is dit van myn oogmerk, gelyk ik ſtraks noch zal doen zien: ik wil alleenlyk, tot eer der *Dichtkunſt in 't algemeen*, tegen den *ongenoemden Schryver* der meergemelde *Verhandeling*, den beſcheiden Lezer zelf uit myne bygebragte redenen doen oordeelen, *of de zo krachtige als zoetvloeijende Vaerzen, ſchoon al niet het Allerwezendlykſt, echter niet een Medewezendlyk Aandeel hebben, in de bekoorlykheden van een volſtagen Heldendicht?* Waar uit ik hem wyders dan laat beſluiten, of alle de redenen, in die *Verhandeling* voorgewend, tot verdediging van *den ongewonen maateloozen ſtyl der Poëzyë*, tegen *den verëiſchten in Vaerzen*, niet door de nood zyn bedacht, alleen omdat het Werk zodanig geſchreven is, en geenszins omdat het zodanig behoorde geſchreven te zyn; aangezien noch de Heer FENELON, noch iemand zynent wege, tot zulk een' langduurigen arbeid, als 'er tot zodanig eene Beryming noodig is, luſt of gelegenheid heeft gehad: gelyk uit de Beſchryving van het Leven dezes Hoogëerw: Aartsbisſchops *, en deszelfs ongunſtig *Oordeel* † over der *Franſchen Heldenvaerzen*, (my onder 't uitſchryven dezer Voorrede eerſt voorgekomen,) niet donkerlyk is af te nemen. *Dit Oordeel*, door den ſcharpzinnigen Heere *De la Motte* bygebragt, (waar in we, in 't voorbygaan, de volmaaktheden der *Nederduitſche Poëzyë*, door ons hier-voor, op Bladz: v, reg: 30, enz: aangeroerd, tegen de gebrekkelykheden der *Franſche Dichtkunſt* te krachtiger konnen zien afſteken,) is van dezen inhoud: *De Vaerzen onzer Lierzangen, in welke de Rymwoorden zyn doorééngevlochten*, [of, gelyk wy zouden zeggen, *over 's hands loopen*,] *hebben eene verſcheidenheid, eene*

***

be-

* In 't Franſch, 1723, by *Vaillant*, in 's Gravenh: En in 't Nederd: 1727, te Amſt: by *J. v: S:*
† Pag: 30, *de la Suite des Reflections ſur la Tragedie, par M. De la Motte, à Paris*, 1730.

bevalligheid, en eene liefelyke gelykluidendheid, welke door onze Heldenvaerzen niet konnen geëvenaart worden: deze vermoeijen het gehoor wegens hare ééntonigheid. Het Latyn heeft een onëindig getal Woordverplaatſingen, en Maatklanken [of *Voetmaaten*]: *het Franſch, in tegendeel, laat geene Verplaatſing van ſpreekwyze toe; en gaat altoos volgens den gewonen ſpreektrant voort, met een Nominatif, een Werkwoord, en met het gene daar door geregeert word. Het Rym boeit de Vaerzen meer dan het dezelve verſiert; het overlaad dezelve met ſtopwoorden; het maakt dikwyls het gezeg gewrongen, en vol van ydelen opſchik: wanneer het de redeneringen verlengt, verzwakt het dezelve: menigmaal behelpt men zich met een nutteloos Vaers, om een fraay plaats te geven. Men moet bekennen dat de ſtrengheid onzer* [Franſche] *Regelen onze Vaerzenmaking bykans ondoenlyk heeft gemaakt. De groote Vaerzen zyn byna altoos lam, of kreupel.* Waar op de Heer *De la Motte*, hoe krachtig hy anders voor den Proſaſtyl moge pleiten, terſtond deze woorden laat volgen: *Ik ben op verre na zo ongunſtig* (*difficil*) *niet als de Heer Aartsb: v: Kameryk; en 't ſcheelt veel dat aan my de fraaije Vaerzen zo ſchaars voorkomen als aan hem.* Doch dewyl dit Geſchil eigentlyk de *Franſche Dichters alleen* raakt, zo willen we daar niet dieper intreden, maar ons vergenoegd houden met het gene wy alreede ten voordeele, zo wel der *Franſche*, als der *Nederduitſche Dichtkunſte*, hebben gezegt; alleenlyk moeten wy zulks ten opzichte van den TELEMACHUS noch wat nader aandringen. Immers, indien *Dezelve* zo kunſtig in *Franſche Dichtmaat* ware gebragt, als hy nu in *ſchilderachtig Onrym* uitmunt; 't zy dat zulks had konnen uitgevoerd werden door den vernuftigen *Opſteller zelf*, door den grooten *Corneille*, *Racine*, of *Deſpréaux*; of in *Nederduitſche Vaerzen* zo gelukkig ware overgegoten, door *een' onzer beroemde Heldendichteren*; wie zou anders konnen denken, dan dat alle Kenners der *Dichtkunſt* dat Werk zo veel waerdiger zouden achten, als het moeilyker is in een' bedwongen, dan in een' vryën ſtyl, alle de Bevalligheden der Welſprekendheid te doen doorſtralen?

Derhalven heeft men zich te verwonderen dat het *kunſtkweekend Vrankryk* nooit een volkomen *Heldendicht in Vaerzen*, zo kunſtig als de *Telemachus in Ondicht*, heeft konnen voortbrengen; en dat niemand der *Franſche Dichteren* ter eere zyns Vaderlands ons is voorgegaan, om dit hun eenigſt gelukkig *wydluftig Heldendicht*, zo wel als hunne Overzettingen uit de *Grieken*, *Latynen*, *Italianen*, enz: in de eigentlyke tale der *Franſche Poëzyë* op te zingen. Hoe bevallig ook de vernuftige

Lier-

Lierdichter *De la Motte dat Heldendicht* van de noodwendigheid der *Vaerzen* pooge te verſchoonen, men kan evenwel genoeg beſpeuren dat hy zulks alleen by wyze van inſchikking toegeeft; gelyk den Lezer kan blyken uit de *Vertaling* der meergemelde *Verhandeling van 't Heldendicht*, Bl: *****, op den rug; daar men den Heere *De la Mottes* eigene woorden en derzelfder vertolking vind by een gevoegd. Wie over deze ſtoffe eene wydloopiger verhandeling begeeren mogte, kan dezelve opſpeuren in den nieuwen Paryſchen Druk van 1730, der *Oeuvres de Theatre, avec pluſieurs Diſcours, &c. de M: de la Motte*; als mede in *Les Oeuvres de M. de Voltaire*, te Amſt: by *J: Desbordes*, 1732; welke beide Werken my, onder 't afſchryven dezer Voorrede, te ſpade zyn voorgekomen, om daar uit iets aan te halen betreffende de *Meer- of Minwezendlykheid van der Franſchen Vaerzen* in hunne *Heldendichten*; hoewel ik meene 't hoofdzakelyke deswege alreede te hebben bygebragt. De taalkundige Dichtminnaar onderzoeke, in de twee gemelde Franſche Werken, voornamelyk de *Voorrede* van den Heere *Voltaires Oedipus*; en *le Diſcours ſur la Trag: a l' occaſion d'Oedipe*, van den Heere *De la Motte*, pag: 202, &c. als mede dien ſchranderen Dichters *Suite des Reflections ſur la Trag:* pag: 26---42: alwaar die laatſtgenoemde Heer, zo wel als de Heer *de Voltaire*, op eene bevallige wyze de belangen der *Dichtkunſte* verdedigt; in welken vriendelyken Letterſtryd de kunſtlievende Lezers eene zyde konnen kiezen, welke zy oordeelen met derzelver Eere meeſt te konnen overëenbrengen

Wy ondertuſſchen, de uitzondering of afkeuring der *Vaerzen*, ten opzichte van den TELEMACHUS, voor der *Franſchen* rekening overlatende, ſchroomen in 't minſte niet, dat uitmuntend zedenvormend Verdichtſel de moeite der Beryming, zonder dat ze ons daar in voorgaan, dubbelwaerdig te keuren, hoewel 't in zyne oorſpronkelyke Beſchryving die ééne eigenſchap, de *Vaerzen*, ontbeert; waar mede het in de *Hoogduitſche Tale* alreede het licht ziet, en, volgens ſommiger voorgeven, eerlang, door een' *Franſchen Dichter*, in 't *Latyn* den Liefhebberen der *Romeinſche Vaerzen* zal worden medegedeelt

Die zucht tot de Dichtkunſt, zo loflyk in uitheemſchen, zal, zo ik vertrouwe, in my niet worden gelaakt, wanneer dezelve den alömgeliefden TELEMACHUS, in Nederduitſche Vaerzen herboren, by myne Vaderlanders doet te voorſchyn treden; en zyne zeldzame *Gevallen*, door myn gering Dichtpenſeel afgeſchilderd, hen onder de oogen brengt. Doch eer men myne Tafereelen beſchouwe, acht ik noodig, volgens

myne belofte, aan de Kunſtlievenden eenige onderrichtinge te doen wegens myne behandeling van zulk een moeilyk Dichtwerk.

Wat vooreerſt den *Tytel* belangt, ik heb dien liefſt in de eenvouwdigſte bewoordingen willen ſtellen, waar mede het Werk-zelf gewonelyk word genoemt; dewyl de achtbare Alöudheid ons van zulk eene kortbondigheid doorluchtige Voorbeelden geeft in de vereeuwigde Dichtwerken van haren *Homerus* en *Virgilius*. Ook dacht my dat de Naam onzes geleerden *Schryvers*, als alreede nevens hen der zelfder onſterfelyke eere deelächtig, niet langer noodig heeft uit zyne zo wel verdiendiende Eertytelen eenigen roem te trekken.

Nadien het der edele Zedenpoëzye, en hare Voorſtanderen, niet betaamt, aan iemand eenig nadeel, maar veel liever, volgens eene algemeene verpligting, aan een ieder alle voordeel toe te brengen; zo heb ik, om geenen ſchyn te geven alsof ik de nieuwe Proſadrukken ten onbruik pooge te maken, my niet willen bedienen van de zinſpelende, geſchiedenis- en dichtkundige Aanteekeningen, en Bladwyzers, in de Franſche en Nederduitſche Drukken te vinden; ſchoon ik reeds had aangevangen dezelven, met eenige *Veranderingen*, *Byvoegſels*, *enz:* te vermeerderen. Behalven de gemelde reden, oordeelde ik het ook veiliger te wezen daar van in tyds af te ſtaan, dan den Lezer en myzelven, door eene onvermydelyke langwyligheid, te vervelen.

Om dezelfde en dergelyke inzichten, heb ik ook nagelaten hier by te voegen eene nieuwe *Vertaling* der meergemelde *Franſche Verhandeling van het Heldendicht, en van de uitmuntendheid dezes Dichtwerks*; als reeds door den Heere *Verburg* naar eiſch volvoerd, en benevens zyne verbeterde *Vertaling* van den *Telemachus*, met twee geleerde en nutte *Voorredenen* verſierd, den Liefhebberen medegedeeld; in welke *Voorredenen*, en *Verhandeling*, men, onder andere wetenswaerdige zaken, de voortreffelykheid van het Werk des Heeren FENELON boven *de Ilias* en *Odyſſeä* van *Homerus*, en den *Eneäs* van *Maro*, krachtig ziet aangetoond; waarom ik te liever den Lezer derwaarts zende.

In't overbrengen van 't Franſche Werk in Nederduitſche Dichtmaat, heb ik my voornamelyk gehouden aan een' der meeſtverbeterde Drukken: want die allen daarom na te zien, ware een onëndige ja onnoodige arbeid.

De luſt en yver, waar mede ik myne zwakke krachten, in het aanvangen van dit zwaarwigtig Werk, heb durven beproeven, wierden, ter halver wege van het *Eerſte Boek* ten eenemale uitgebluſcht, ter eener zyde door het gerucht het welk my ter ooren kwam, dat een bedreve-

ne

ne hand van overlange reeds daar mede bezig was: en aan den anderen kant door het ondervinden der ongewone moeilykheid om het allerſierlykſte Franſche Onrym in Nederduitſche Dichtmaat over te brengen; 't geen my op de proef ruim zo zwaer voorkwam als het vertalen uit de kunſtigſte Vaerzen, die van den onnavolgbaren *Corneille*, en den zinryken *Deſpréaux* niet uitgezonderd: dewyl ik in dezer Kunſtwerken, hunne ſtof alreede in voeten zag voorgeſchetſt, en ten kortſten afgemeten hoe veel zins ieder *Vaers* zou konnen vervatten; welke afmeting ikzelf nu in het *Franſch Proſa* moeſt zoeken, met zo weinig uitweiding als my doenlyk ware, om, zonder gewrongenheid, my overal der kortheid te bevlytigen; waarom ik vele *Vaerzen* dikmaals op drie-of vierderleije wyzen heb moeten verrymen. Deze meerdere moeilykheid ſcheen my onverwinnelyk te wezen in een Werk van zulk eenen langen adem, waar in myn oogmerk was den leesluſt te doen opwakkeren; daar het in tegendeel my den moed van het zelve te voltooijen, ten eenemale deed verliezen, nadat ik daar van naauwelyks eenen aanvang had gemaakt. Maar wat vermag de aanſpooring van getrouwe Vrienden niet? Zodra my verzekering was gegeven, dat, tot op dien tyd toe, niemand der bekende Nederlandſche Dichteren, die ook een proef van het berymen dezes Werks hadden genomen, daar mede dacht voort te varen; heb ik het andermaal gewaagt, op de gemelde aanmoediging, myne reedsbegonnen Beryming voort te zetten; en dezelve, zodanig als ze nu aan de Dichtlievenden word medegedeelt, allengs te voleïndigen. Schoon ik meine geene tyd en vlyt te hebben geſpaart, om, in 't hoogen en diepen van zulk een groot en werkzaam Dichttafereel, myn voordeel te doen met de ſtrenge doch nutte berispingen myner oordeelkundige Vrienden, echter ben ik zo vermetel niet, van my te durven inbeelden dat ik aan hun, veel minder aan alle myne Lezeren zal hebben voldaan; vooral niet aan Muggenzifters en Onkundigen, welke, myne Vertolking tegen die van den Heere *Verburg* willende vergelyken, zodra ze bevinden dat myne *Vaerzen* van zyn *Onrym* in den zin hier of daar verſchelen, terſtond zullen waanen dat zulks een misſlag in een' van ons beiden is. Doch den zodanigen verzoek ik, myne *Beryming* niet alleen aan het *Nederduitſch Proſa*, maar ook tevens aan het *oorſpronklyk Franſch* te toetſen: en indien ze ook daar in zelfs eenige groote verſchilligheid van zin ontdekken, zo hebben ze te denken dat ik op verſcheidene plaatſen met voordacht van den Text ben afgeweken: of ik dien eenigzins heb verbetert, laat ik de oplettende en on-

zydige Lezers oordeelen uit den ſamenhang, en de natuur of waarſchynlykheid der zaken, die in zodanige plaatſen worden verhandelt, waar aan de anderszins onverbeterlyke *Schryver*, door menigvuldige beletſelen verhinderd, de laatſte hand niet heeft konnen leggen. Om hier van eenige proeven met den eerſten opſlag te zien, zo vergelyke de beſcheiden Lezer de volgende *Bladzyden* van het *Franſche Werk*, in den Rotterd: Druk van den jare 1719, als meeſt in der Liefhebberen handen zynde; en dien van't *Nederd: Proſa* van 1720, tegen myn *Beryming*: te weten:

Franſch W: Bl: 2, onder aan, en Nederd: Proſa, Bl: 5, boven aan, tegen myne Berym: Bl: 2; daar ik 4 Regels heb ingevoegt, waar van 't begin is, *De min, ſcharpziende*, enz:

Fr: W: Bl: 35, en N: Pr: Bl: 45, tegen myne Ber: Bl: 40; daar ik de wyze, op welke *Telemachus* eenen *leeuw* verſloeg, eenige meerdere waarſchynlykheid heb trachten by te zetten, door een dergelyk invoegſel van 4 Regels, beginnende, *Door hem myn' taaijen ſtaf*, enz:

Fr: W: Bl: 8, Reg: 3, en N: Pr: Bl: 11, Reg: 9 en 10; tegen myne Ber: Bl: 9, Reg: 10, enz: daar men *'t goud* en *zilver* in *yvoor* en *paerlemoêr* zal verwisſeld vinden; dewyl in 't Fr: Bl: 5, Reg: 3; en in 't N: Pr: Bl: 7, R: 27; als ook in myne Ber: Bl: 5, Reg: 13, duidelyk gezegt word, dat in de *Grot* van *Kalypſo* noch *goud*, noch *zilver* wierd vernomen.

Fr: W: Bl: 13, Reg: 18 en 19, en N: Pr: Bl: 18, Reg: 32; tegen myne Ber: Bl: 15, Reg: 8 en 10, vind men *bloemen* in *wimpels* veranderd; omdat het onbegrypelyk is hoe de Trojaanſche vloot, op zulk een' zwaren togt, die *bloemen* kon bekomen, of behouden.

In myne Ber: Bl: 31, Reg: 29, en Bl: 42, Reg: 5, heb ik, in plaats van *Etiopië*, dewyl niet blykt dat *Mentor* daar ooit geweeſt zy, *Arabië* en *Azië* geſtelt; omdat *Mentor* niet verder dan tot *Damaskus in Syrië* is vervoert geweeſt, van waar hy met *Hazaël* naar *Krete* toog; gelyk uit zyn eigen verhaal blykt, Fr: Bl: 79 en 80; en Nederduitſch Proſa, Bl: 101 en 102; en myne Ber: Bl: 88 en 89.

Voorts kan men onder de *Veranderingen* betrekken alle de plaatſen in welken ik, voor de eigen naam van *Telemachus*, menigmalen de omſchryving van *Ulyſſes zoon*, *jongeling*, *Prins*, *Held*, enz: en voor die van *Mentor*, dikwyls *Voedſterheer*, *ſchrandere Gryzaart*, enz: liever heb willen gebruiken, dan in eene geduurige eentonigheid vervallen; te meer, dewyl ik op geene ſlaafſche, maar op eene vryë wyze, de meeſterlyke trekken van het *Franſche Werk* in het myne heb trachten over te brengen.

Eer wy afbreken, achten we het niet ondienſtig iets te zeggen van de

de *Franſche Berisping* over dit Werk, van welke ik bekenne, my, daar het noodig was, te hebben bedient. Die met opmerking dezelve doorleeſt, zal bevinden dat ze op de onverbeterde eerſte Drukken gegrond is; en niet alleen *Homerus*, en de alöude Dichters in 't algemeen ruim zo veel betreft, als den Heere *Fenelon* in 't byzonder; maar ook dat de *Berisper zelf*, in 't laatſte gedeelte van zyn *Hekelſchrift*, de zinſpelende Voorbeelden, enz: meerder kracht byzet, terwyl hy dezelven op eene ſchersſende wyze tegenſpreekt. Ja, uit de meeſten zyner tegenwerpingen blykt, dat hy noch kennisſe van, noch liefhebbery voor de Poëzyë heeft, en dat hem de belezendheid ten eenemale ontbreekt om over de natuur en hoedanigheid van een *Heldendicht* vonnis te vellen: hy wil daar over oordeelen volgens eene te verre gezochte *Gezonde Reden*; en dat altyd ſpotswyze: derhalve kan de Lezer genoeg denken dat uit zulk eene onredelyke behandeling niets anders dan wanſchapene verdraaijingen konnen voortkomen. Ook is 't menigmaal onmogelyk te beſluiten of hy met *L... den XIV^den^*, met den Heere *Fenelon*, of met zichzelf den ſpot dryft. Die zulks believen na te gaan, en der Franſche tale kundig zyn, zullen dit, myns oordeels, in zyne verminkte of verdraaide aanhalingen beveſtigd vinden. Wyders acht ik dien *Berisper*, ten aanzien van 't hoofdzakelyke, genoegzaam wederlegt te wezen, in de meergemelde *Verhandeling van het Heldendicht*.

Tedere Gemoederen, of zwakke Verſtanden, die des niettegenſtaande het rechte gebruik der Heidenſche Verdichtſelen niet weten te onderſcheiden van derzelver misbruik, konnen, behalven in den aanvang der *Eerſte Voorrede* van den Heere *Verburg*, de nuttigheid der *Fabelen* krachtig zien bewezen in de *Voorrede* van des grooten *Vondels Vertaling van Ovidius Herſcheppingen*; en noch nader aangedrongen door den Heere *Hoogvliet*, in zyn *Bericht* voor zyne kunſtige *Navolging* der *Feeſtdagen* van den zelfden Latynſchen Dichter *. Uit welke heilzame onderrichtingen Ongeöefenden konnen leeren, dat men den Heidenſche Zinnebeeldige *Verdichtſels* niet hebbe te verwerpen: aangezien dezelven, ſchoon ze by geenen *Joannes den Boetgezant*, *Abraham den Aartsvader*, en *Miltons Paradys*, in waerdigheid van ſtoffe mogen halen, evenwel dikwyls niet minder van vrucht konnen zyn; al ware het alleen, om, door verandering van ſpyze, der deugdlievenden leesluſt te doen opwakkeren; en als de byën, uit allerleije geurige letterbloemen eenen

* Zie ook *K: van Manders Uitlegging op Naſoos Metamorphoſis*, als mede *Traité du Poëme Epique, par le Pere De Boſſu.*

eenen liefelyken honig van brave Zedekunde te leeren zuigen, die vooral in onzen *Telemachus*, byna op ieder blad, te vinden is. Waaromtrent ik echter de Lichtvaerdigen wil indachtig maken, dat ze het *Voorbeeld* van *Ulysſes*, waar op *Mentor* zynen Voedſterling geduurig wyſt, niet moeten misbruiken, noch duiden op het verſchillig denkbeeld het welk ons van hem word gegeven door *Homerus zelf*, die hem in zyne *Ilias* als een' Bedrieger, en in zyne *Odyſſeä* wel als deugdzaam, doch niettemin als een' Overſpeler by *Kalypſo*, enz: afmaalt: veel min heeft men zich in te beelden dat de Heer *Fenelon* den Griekſchen Dichter, wiens voetſpoor hy niet dan gedwongen volgde, eenigzins in het kwaade toeſtemt; maar veel liever zich verzekerd te houden, dat de vrome Aartsbisſchop ondoenlyk heeft geächt dat onvolmaakte Voorbeeld op eenige andere wyze te verbeteren, dan door deszelfs grove gebreken te verzwygen, en dien Vorſt verſcheidene deugden toe te ſchryven, die in hem, volgens *Homerus*, zo veel niet hebben uitgeblonken. Immers, dat hem onze geleerde *Schryver* niet voor volmaakt wil doen doorgaan, blykt uit den voorgemelden Rott: Fr: Druk, Bl: 249, en 250, en uit myne Beryming, Bl: 275. In dergelyke aangeprezene Afbeeldingen, die niet minder in vele Chriſtelyke, dan in Heidenſche Dichtwerken voorkomen, heeft men dezelven altoos, met een gemoedelyk ooge, aen den onfeilbaren Regel der H: Schriften ter toetſe te brengen, om de waare ſchoonheid van de valſche, het nut van 't ſchadelyk, in alles voorzichtig te onderſcheiden.

Ik heb niets anders, dan alleen iets wegens de *Tale* en *Spelling*, hier by te voegen; te weten, dat de opmerkende Lezer derzelver voornaamſte *Misſlagen*, zo door myzelven, als door den Drukker begaan, volgens de hier achtergevoegde *Aanwyzing* verbeterende, tevens bedacht zy, dat men (volgens *L: T: Kates Aenleiding tot de Kennisſe van 't Verhevene Deel der Nederduitſche Sprake*, in de *Declinatiën*, *Bladz*: 470,) de Verwisſeling van de woordjes *Hen* voor *Hun*, en *Hun* voor *Hen*, (in *Dativo* en *Ablativo*, en als perſonen aangemerkt,) in dit Dichtwerk, overäl, daar zulks geen hinder aan de klaarheid van den zin toebrengt, voor geene Drukfeil, maar voor eene behoorlyke vryheid onzer Tale, en als een Kunſtregel van Welluidendheid en vermyding van hardigheden, heeft aan te zien: van welken Regel wy ons mede bedienen in 't gebruik van de woorden *Vriend* en *Vrind*, *klein* en *kleen*, enz: Om die zelfde reden worden ook *Tyd*, *Stond*, *Nood*, enz: mede by verwisſeling, nu eens Manl: dan eens Vrouwl: genomen: want

men

men zegt zo wel, *ter tyd*, als *des tyds*; *terſtond*, als *op dien ſtond*; *ter naauwer nood*, als *des noods*. Zie hier-over gemelden *Ten Kates Geſlachtoets*, *Bladz*: 444 *en* 445. Wyders meen ik dat het den Dichteren niet minder vryſtaat *d'* voor *den* te gebruiken, dan *uw'* voor *uwen*, *zyn'* voor *zynen*, enz: mits dat men zich wachte van *de* voor *den*, en *den* voor *de*, *uwen* voor *uwe*, enz: te ſchryven. Ik twyfel niet of alle rechtſchapene Dichtminnaars zullen deze *goeddunkelyke Poëtiſche Vryheden*, in weêrwil der beuzelende Muggenzifters, gaerne toeſtemmen, en nevens my, (zonder dat we de nutte Opbouwers onzer Tale te na ſpreken,) zodanige Hairklovers geen ander antwoord toevoegen dan dit Slotvaersje:

Een Vitter ſtell' zyn' roem in ydel woordenziften,
En letterknibblary; wy haaten zulk een ſtof:
De waare Dichtkunſt vind in 't roeren van de driften,
In vloeijendheid en kracht, haar' wezendlyken lof.

ZINHINDERENDE DRUKFEILEN.

Bl:		*Regel*		*ſtaat*		*Lees*
20,		1,		kanem		kan hem
36	—	29	—	goudyn'	—	gouden
74	—	20	—	de Goden	—	der Goden
86	—	27	—	van hun deugd;	—	van haar deugd;
87	—	32	—	hard	—	hart
138	—	14	—	onuitſpreeklyk,	—	onuitſpreeklyks,
140	—	13	—	Zy noopte of 't moglyk was	—	Zy noopte, of 't mooglyk waar'
148	—	25	—	verſcheurn,	—	verſcheuren,
200	—	32	—	Palas	—	Pallas
294	—	4	—	Weêr	—	Weer
373	—	1	—	zoekt	—	wil
383	—	30	—	in hun	—	in die
439	—	18	—	onherroeplyk is	—	onherroeplyk is 't,
474	—	32	—	't Kadiloniſch	—	't Kalidoniſch
565	—	11	—	eu	—	en

****

OP DEN

TELEMACHUS,

IN HELDENDICHTMAAT VERTAALT

ONDER DE ZINSPREUK

STUDIO FOVETUR INGENIUM.

Al wie de Wysheit op haar' rechten prys waerdeert,
En hare beeltenis in grootſche Schilderyë
Ooit heeft gezien, daar zy, ten trots der dwinglandyë,
De ware heldendeugt aan vrome Vorſten leert:

Wie FENELONS vernuft in zyne ſchriften eert,
Verdichtſelkennis mint, en, zoet op Poëzyë,
Den geur geſmaakt heeft der verheven' lekkernyë;
Die nooit den geeſt verzaadt, maar ſtaag den luſt vermeert:

Wie ooit TELEMACHUS bezag met kundige oogen,
En, zich gevoelende in verrukking opgetogen,
Wenſchte op de maat te zien dat maatloos Heldendicht;

Die hoor dees Duitſche Zwaan aan Amſtels boorden zingen;
Die *koeſter'* hier *'t Vernuft, door leerzame Oeffeningen*,
In dezen weêrglans van dat helder Zonnelicht.

ARNOLD HOOGVLIET.

LOF DER POËZYE,

DEN

DICHTKUNDIGEN

VERTAALER

VAN DEN

TELEMACHUS

TOEGEZONGEN.

Een zuyv're vrolykheyt ſtreelt lieflyk hart en ooren,
Wanneer het pluymgediert' zyn held're ſtem laat hooren,
En ſchelle toonen ſlaat; of als een vlugge handt
De taaije ſnaaren op de maat der zangkunſt ſpant,
En weet die naar den eyſch te roeren en te drukken.
Dat zoet muzyk kan dan geheel natuur verrukken,
En lieflyk ſtreelen, daar 't verheven maatgeluydt
Op ſteyle rotſen, en op hooge bosſchen ſtuyt,
En ſtort in dalen en verborgen bergſpelonken:
Geboomte, veldt, en vee, ſchynt dan in vreugd te ontvonken:
Het wreedt gebrul wordt door een zoet geluydt verdooft,
Wanneer het wildt gediert', met opgeſteeken hoofdt,
Bedaart en vrolyk, hoort na 't vallen en het ryzen
Der toonen. Heel natuur moet dus de zangkonſt pryzen,
En pryſt die ook, daar zy haar dankbaarheyt betuygt,
Als de Echo vrolyk in gebergte en bosſchen juygt.

Een booze geeſt moet, op het klinken van de ſnaaren
Eens grooten harpenaars, verdwynen of bedaaren.
Maar noch veel hooger gaat de kracht der Poëzy:
Die konſt zet maat en klank een' geeſt en leeven by
Van onwaardeerbaar nut, daar zy verheven reden
In 't licht ſtelt, en die weet op 't konſtigſt te bekleeden
Met welgepaſte maat en vloeijent dichtgeluydt.
Zo wordt onweetenheyt verdreeven en geſtuyt,
Daar ieder, aangelokt door 't zoet der maatgezangen,
Een zucht tot ſpraakkunde en tot wysheyt mag ontfangen;
Waar door 't begrip der ziel vermaaklyk wordt geleydt
Langs goude trappen, tot den glans en achtbaarheyt
Van hooger dingen, en van Goddelyke zaaken.
Dus kan zy 't buygzaam hart verbeet'ren en vermaaken,
Daar zy de zuyv're deugdt, zo minnelyk en ſchoon,
Door 't ſtreelend dichtpenſeel met luyſter ſtelt ten toon,
En ſchildert die met goude en diamante ſtraalen,
Door geene mengeling van verwen af te maalen,
Maar door verheven taal en woorden, ryk van zin,
Naar maat en kunſt geſchikt. Zo drukt de Dichtkonſt in
Het harte een drift om deugdt en waarheyt te beminnen,
En beurt, door 't zoet geluydt der toonen, alle zinnen
In blydtſchap op: terwyl de ziel, door 't zinryk Dicht,
Uyt 's wereldts duyſternis in 't onbenevelt licht
Wordt opgevoert, daar zy, verrukt door Eng'len-toonen,
In 't eeuwig luchtpaleys vermaaklyk ſchynt te woonen,
En bly ten rey te gaan op hemelſch Dicht-muzyk.
Al 't dierelyk vermaak acht zy dan te ongelyk
Met dat vermaak, 't geen haar de Poëzy kan geeven,
Daar zy, door haar, reedts proeft het zoet van 't hemelſch leeven;
En 't logge lichgaam, meê door dat muzyk beroert,
Het aardtſch verlaat, en, in een' ſchooner dag gevoert,
Voelt een beweeging door het bloedt en de ad'ren ſpeelen,
Die aan het traage vleeſch de blydtſchap meê kan deelen

Van

Van 't zalig Eng'lendom. Dus voedt ge, ô Poëzy!
Uw waare minnaars met verheven lekkerny.
Maar als ge aan d'and'ren kant uw Dicht-trompet laat hooren,
En booze onweetenheyt, (die ſchand'lyk hart en ooren
Voor uwe rede ſluyt, en zuyv're klanken haat,)
Met donderſlagen en met ſtorm-orkaanen ſlaat
In 't ſchaamteloos gezigt, dan ſchynt gy gants omtoogen
Met zwang're wolken, vuur, en dubb'le regenboogen:
Dan ſlaat de held're glans van uw geheyligt licht
De drieſte domheyt als een blixem in 't gezigt:
Dan poogt zich 't ſnoodt gebroedt van ſpreeuwen, en van uylen,
In holle rotſen en ſpelonken te verſchuylen,
En ſidderdt voor de kracht van uw verheven ſtem.
Of, zo gy de ondeugt laakt, en geeft uw vaerzen klem,
Om ſnoode daaden te beſtraffen en te doemen,
Dan kan ſchynheyligheyt haar gruuw'len niet verbloemen:
Dan ſchildert gy met vlam en onüytblusbaar vuur:
Dan beeldt gy de ondeugdt, als een monſter der natuur,
Afgryslyk af, en leert den menſch, in alle ſtaaten,
Die ſlang, die krokodil, die ſchorpioen, ſteets haaten.
Als gy het droevig eyndt der booze zondaars maalt,
En toont hoe 't Godloos volk, ten afgrondt neêrgedaalt,
Steets wordt gepynigt in het knaagende gewiſſe,
Dan ſchaduwt gy een nacht der naarſte duyſternisſe;
Een allerruſteloosſte en ſchrikkelykſte nacht,
Die nimmer morgenzon, noch dageraadt verwacht.
Of ſchildert gy een licht in de eeuwige ſpelonken
Der helle, 't is een licht van vlammen en van vonken,
Uyt hars, uyt zwavel, en ſalpeter toebereydt,
Voor ſchenners van den naam der Hoogſte Majeſteyt.
Verheven Dichtkonſt, die met kracht, op zo veel wyzen,
De ziel verlicht en ſticht! wat tong moet u niet pryzen?
De aloudtheyt heeft met recht uw gaaven gewaardeert
Gelyk iets Godlyks, en alle eeuwen door geëert:

In 't zuyv're Heyligdom wierdt ſteets uw naam gepreezen.
't Gewyd en ongewyd droeg dus in 't achtbaar wezen
Den glans der Poëzy, met luyſter en met lof.
Maar ach! (roept Zedigheyt) gaf dartelheyt geen ſtof,
Noch ſchyn van reden, om die Hemelgaaf te laſt'ren!
De dartelheyt, die ſteets de deugdt zoekt te verbaſt'ren,
En zich te kleeden met den ſchyn van 't waare goedt,
Kreeg met de Dichtkonſt plaats in 't weelderig gemoedt,
Dat, opgeblaazen door den windt der ydelheden,
Verhevenheyt van toon aan ongebonden reden
Dorſt kopp'len. Zag men niet het ſchandelyk verhaal
Van 't Heydenſch godendom, al vroeg, met eene ſtraal
En glans der Poëzy verheerlykt? ſnoode daaden
Dier goden opgepronkt met ſchoone dichtſieraaden?
Dus wierd het overſpel, de onkuyſche minnery,
De vuyle dronkenſchap, de dolle raazerny
Der wraakzucht, oorlog, en wat ondeugdt is te noemen,
In 't godendom erkent. Zoo ſtrooyt de Dichtkonſt bloemen,
En diamanten, voor een vuyl en dartel rot
Verdichte goden, deugdt en waarheyt tot een' ſpot.
De laat're tydt, veel meer verlicht door held're ſtraalen
Der zuyv're waarheyt, dies veel minder in het dwaalen
Verſchoonbaar, volgt nochtans, tot onëer van de kunſt,
't Uytſpoorig Heydendom, en ſchynt noch veeler gunſt
Te winnen, met dien trant te volgen in hun dichten:
Terwyl weêr anderen, in ſchyn van ons te ſtichten,
En zoet te ſtreelen door hun vlugge poëzy,
Meêr dart'le vindingen, meêr yd'le zotterny
Vertoonen, dan de kracht van nutte en zuyv're reden.
Dat is met paerlen en goudlaken te bekleeden
Een beeldt van vuyle klay. Verheft men eens den geeſt
Tot een verheven ſtof en dierb're waarheyt, meeſt
Wordt die zo droevig met een reeks van leugenvonden
Bedekt, bewimpelt, en doorweeven, en geſchonden,

Dat

Dat naauw' de waarheyt, door dat valſche dichtvernis,
Zichzelf gelykt, en in haar kracht te kennen is.
Men zegt: 't Is Poëzy; die mag men niet bepaalen:
Zy moet verhevenheyt en dichtſieraaden haalen
Uyt 's Dichters geeſtryk breyn: een ryke vinding moet
Dóórſtraalen in 't gedicht: dat is het ſchoone en 't zoet
Waar door de Poëzy ons kan ten hemel beuren.
't Is waar. Maar kan men dan geen misgeſtalt' beſpeuren
In 't woelend ſchildery, als loofwerk en ſieraadt
In kleur, in licht, en ſtandt, verr' boven 't hoofdtwerk gaat?
Laat onërvaar'nen op het ſchoon der kleuren roemen,
Een dart'le vinding konſt, verwarring fraayheyt noemen,
En zich vermaaken in een kakelbont tafreel;
Een kundig oog verheft den lof van 't konſtpenceel,
En wordt verrukt, wanneer de kracht der teekeningen
Natuur op 't klaarſt verbeeldt; maar geen verwarde dingen
De kunſt verkrachten, daar die, door haar' ſtandt en licht
De treffelykſte zaak verdonk'ren voor 't gezigt.
Dat 's yd'le maalery, die dwaazen kan behaagen.
Dus wordt geene achting, dan door onkunde, opgedragen
Aan eenen Dichter, die, in dart'len zwier verdwaalt,
Met verr' gezochte praal een' byſt'ren Chaos maalt.
Door braave kenners wordt geen maatgedicht gepreezen,
Ten zy de ſtof daar aan geeve achtbaarheyt, en 't wezen
Van een verheven werk. Sluyt eeuwig dan uw' mondt,
O dart'le Dichters, die uw ſtoffe en luyſter vondt
In harſen-ſchimmen, ſnoodt verdicht door ſchand'lyk liegen;
Uw ſierſel dient maar om de wereldt te bedriegen.
Of wordt de waarheyt door uw leugentaal verrykt,
En ſchooner opgepronkt? Neen; gy verôngelykt
De waarheyt en de konſt. Geen Wyze kan u roemen.
De ſtrenge Zedigheyt durft u de vinders noemen
Van gruuwelen, waar door de Godtheyt wordt ontëert.
Gy (zegt ze) hebt van oudts den Godtsdienſt omgekeert,

De

De ſnoode afgodery gevoert in 's Heeren tempel,
En wierook toegezwaayt; de waarheyt van den drempel
Geſchopt. Uw vinding is 't, waar door het valſch gelaat
Van 't Heydenſch godendom zo trots en ſierlyk ſtaat
In marm're kooren. Veel vervloekte brandtältaaren
Zyn vruchten van uw konſt. Verbreekt de goude ſnaaren
Der valſche dichtharp, die met zoete toonen vleyt, (leydt.
Maar 't hart, door ſchyn van deugdt, tot ſchandige ondeugdt
't Was al van oudts uw werk, de waarheyt te verduyſt'ren;
't Verſtandt der menſchen door een'ſchoonen klank te kluyſt'ren
Aan beuzelingen: roemt gy noch dat uw gedicht,
Uytſpoorig opgeſiert, de ziel vermaakt en ſticht?
Gy legt te taſtbaar toe om hoog en groots te ſpreeken:
Maar gy bekreunt u niet dat waarheyt uyt mag ſteeken
Met achtbaarheyt en glans. Al pryſt gy eens de deugdt,
Dat 's flaauw, en heeft geen klem. Bedervers van de jeucht,
Uw vaerzen zyn geſchikt om de ondeugdt te behaagen.
Gy legt de kuysheyt, en de onnoozelheyt, ſteets laagen,
Daar ge uwe dichten ſiert met zo veel ydelheyt,
Dat ge openbaar voor dwaaze en ſnoode luſten pleyt.
Dus laat de Zedigheyt vaak haar beſtraffing hooren.
Maar, ſtrenge Tuchtmeeſtres, ey leen my ook uwe ooren.
Uw yver miſt, en is van 't rechte ſpoor gedwaalt,
Daar gy de Dichtkonſt dus met zwarte verwen maalt.
De Dichtkonſt mag men dat verfoeylyk kwaadt niet wyten:
De Satirs moogt ge vry dat vuyl in 't aanzigt ſmyten.
Ruk Marſiaſen, dat gebroedt, met forſen handt,
Den ruygen huydt van 't lyf. Ontdek met ernſt de ſchand'
Der huychgelaaren, die zo groots en deftig treeden
In 't nederig gewaadt, en de ydelheyt bekleeden
Met ſchoone woorden, en een' glans van zedigheyt:
Dus wordt uw naam misbruykt. Veel', door den ſchyn misleydt,
Verachten u, omdat op duyzendt ſpeeltooneelen,
In uw gewaadt, Bedrog en Liſt hunn' rollen ſpeelen:

Uw

Uw naam, nochtans, blyft ſteets bemint, en hoog geëert,
Daar de ed'le ziel naar eyſch de deugdt en pligt waardeert.
Laat dan ook de achtbaarheyt der Dichtkonſt triomfeeren,
Schoon dart'le Geeſten die misbruyken en ontëeren.
Keer 't zedig oog van die verwaande en dwaazen af:
Die draagen, door uw tucht, verſmaadtheyt tot hun ſtraf.
Wend uw gezigt na de echte en welgeaarde Zoonen
Der zuyvre Dichtkonſt, en help my den ſchedel kroonen
Van braave Dichtren, met een eeuwigduurendt groen:
Ik moet, door uw beſtier, aan mynen pligt voldoen;
Daar een verheven Licht, van ongemeen vermogen,
Myn ziel verrukt, en houdt myn zinnen opgetoogen.
Dit ſchoon en krachtig Licht verſpreydt aan allen kant
Zyn zuyv're ſtraalen uyt door 't vryë Nederlandt:
Dit Franſche Konſtlicht gaat der Ouden glans te boven.
Zo wordt het nachtgordyn van d'aardtkloot afgeſchooven,
Wanneer de gulde zon in held'ren morgenſtondt
Het hoofdt ter kimme uyt beurt, en blaaſt uyt haaren mondt
Een' geur, die menſch en vee verkwikt en kan vermaaken:
Het ſtarrenheyr, by nacht een onwaardeerlyk baaken,
Waar na matroos op zee geruſt zyn koersſen zet,
Wordt dan gedoodtverwt, en de blanke maan ſchynt met
Beſturven wangen op 't eerbiedigſt te begroeten
De diamante koets der zon. Nachtuylen moeten
Verſchuylen voor dit Licht: 't bedorven oog ontvliedt
De kracht en glans der zonne, en kent haar waarde niet.
Zo komt dat ſchooner Licht in betere oogen ſchynen.
't Is Helden-poëzy. Verbleeken en verdwynen
Dan all' de glansſen, daar het oude Heydendom
Zo groots op roemt; en wordt de dart'le Dichtkonſt ſtom
Op dit gezigt? Moet hier Homerus zelf nu zwichten
Met de eer van de Ilias en dwaaze Fabel-dichten?
Wordt hier de Eneïs van Virgilius verdooft,
En Nazoos Dichtwerk van zyn' ſchoonſten glans berooft?

*****

Geen

Geen wonder; FENELON, van and'ren geeſt gedreeven,
Van hooger Licht beſtraalt, kon meêr verlichting geeven
Dan't Heydendom. Dus draaft deez' Helden-poëzy
Al de eer der Grieken en Romeynen verr' voorby.
Hier 's niets dat aanſtoot geeft: de naamen der godinnen
En goden ſtellen hier geen voorbeeldt, 't geen de zinnen
Verwart, verydelt, en verlokt tot dartelheyt.
Men doemt hier de ondeugdt, en de wyze Mentor leydt
Den Ithakoiſchen Prins, langs wonderbaare wegen
Van diepe wysheyt, tot een' troon, die, ryk van zegen,
Gegrondtveſt op de deugdt, een ſpingbron wezen moet
Van waare blydtſchap, ruſt, en vreede, en overvloedt.
O Mentor FENELON! ach wilden na u hooren
De Prinſen deſer eeuw, tot troon en kroon gebooren!
Dan ging hun Staatsbeſtier op een volmaakter wys,
En de aardtkloot wierd eerlang een vreedtſaam paradys.
Ach! kon hier elk de kern van uwe wysheyt ſmaaken,
Doorluchte Aartsbisſchop! Dit is ſtichten, en vermaaken
In zuyv're Poëzy. Gy wyſt de heyrbaan aan
Die elk, 't zy in wat ſtaat, grootmoedig in moet ſlaan.
Gy leert, hoe ons geen ramp wanhoopig moet bedroeven;
Hoe weelde en overvloedt de oprechte deugdt beproeven
In haar ſtandtvaſtigheyt. Gy leert hoe ieder moet,
En kan, het zy in weelde, of bitt'ren tegenſpoedt,
Steets vrolyk, deugdtſaam, en in vergenoeging leeven.
Hebt gy dit Dichtſieraadt, ô SALIGNAC! geweeven
Alleen voor d'Erfgenaam, en Kleynzoon van Bourbon,
Bourgondjes Hertog? Neen; het zuyver licht der zon
Is door geen' tegenſtandt, noch kreytſen, te bepaalen:
Dus moeſt de glans van uw vernuft uyt goude zaalen
Verſpreyden, wydt en zydt, een ſchoon en heylzaam licht,
't Gene elk vermaakt, en leert, en aan uw deugdt verpligt.
Gelukkig Nederlandt! nu mag het u gebeuren,
Het nut der Poëzy vermaaklyk op te ſpeuren

In

In dat verheven Werk, daar 't met een grooter kracht,
En ſchooner luyſter dan voorheen, is voortgebragt,
Door eenen Dichter uyt den Rey van uwe Zoonen
En puyk-poëten, die hun krachten loflyk toonen
In 't zuyv'ren uwer Taal; en de ed'le Poëzy
Op haaren zetel, aan het Spaaren, en het Y,
Den Zeeuſchen ſtroom, de Maaze, en aan den Ryn, verſieren
Met nieuwe glanſen, en ſteetsbloeijende lauwrieren.
Dus treedt TELEMACHUS in 't Nederduytſch gewaadt,
Verheerlykt door de kracht van 't zuyver Dichtſieraedt,
Grootmoediger in 't licht, en Mentor ſcherpt onze ooren,
Om met naauwkeurigheyt den hoogen toon te hooren,
Die Neêrlands Dichter op het groote Konſtſtuk zet.
Misgun ons niet dat hier een goude Dichttrompet,
O Vrankryk! 't Heldenwerk verheffe op hooger klanken.
My dunkt, de Aartsbisſchop zal dien Dichter zelf bedanken,
En beuren 't gryze hoofdt verheugt ter graffteede uyt,
Daar al de wereldt juycht op dat bazuyngeluydt,
En ſtaat verbaaſt, en van verwond'ring opgetoogen.
De konſt treft dan het hart op 't lieffelykſt door de oogen,
Wanneer de zuyv're zon in 't blanke marmer ſtraalt,
En licht en ſchaduwen op goude beelden maalt,
Of ſpeelt in 't water van de ſchoonſte diamanten.
Zo ſchieten dan natuur en konſt aan allen kanten
Haar wond'ren uyt. Gy volgt, in uw bedryf, die bron
Van licht en ſchoonheyt naa, daar ge, als een held're zon,
O Dichter! SALIGNAC verheerlykt met uw ſtraalen.
TELEMACHUS zal nu te ſchooner zegepraalen,
En winnen ieders hart en elks genegenheyt,
Daar 't vloeijendt rym een kracht in 't konſtig Werkſtuk ſpreydt,
't Geen ziel en lichgaam kan behaagen en verrukken.
De wyze Mentor zal nu ligt zyn leſſen drukken
Al ſtreelende in elks hart, daar dus de waare deugdt
Bevallig ſtraalt in 't oog van ouderdom en jeucht.

Mag ik, ô Nederlandt! uw' Dichter nu bekroonen
Met eene lauwerkroon; en vrolyk dus betoonen,
In uwen naam, hoe gy zyn Poëzy waardeert,
't Verheven Heldendicht en konſtig Rymwerk eert?
Neen, de onmagt, ſchoon gy 't niet verbiedt, zet my hier
Ik zou in dat beſtaan ligt ſtruykelen en dwaalen. (paalen;
Aan dezen pligt voldoe een vlugger geeſt en handt:
Die ſtell' met blinkendt goudt en zuyver diamandt
Des Dichters Naam in 't licht: terwyl de naageſlachten
En Hem en FENELON met eerbiedt zullen achten
Als held're Baaken van een onwaardeerbaar Licht,
Steeds naa te volgen in de konſt van 't Heldendicht,
Dat hooge Konſtwerk, 't geen nooit achting zal ontbreeken,
Zo lang de wereldt van TELEMACHUS zal ſpreeken.
Ik zie, ô Zedigheyt! aan uw verheugt gelaat,
Dat gy den hoogen toon der Dichtkonſt niet verſmaadt:
In haar' verheven zin en klank ſchept gy behaagen:
Uw achting wordt haar nu eerbiedig opgedragen:
Nu keurt uw zuyv're deugdt, hoe deftig en hoe ſtraf,
Het zielverrukkendt zoet der Poëzy niet af:
Gy eert haar nu gelyk den glans der wetenſchappen.
Bedrieg ik my? Neen; 'k hoor u in de handen klappen,
Ter eere van die konſt. Dus, van vooroordeel vry,
Verheft ge in 't openbaar den LOF DER POËZY.

SIMON DOEKES.

AAN-

AANLEIDING

DES VERTALERS

TOT HET VOLGEND

DICHTWERK

VAN DEN HEERE

FENELON.

Myn Zangeres, gewoon haar' doffen geeſt te ſtreelen
Door leerzaam Zinneſpel en nutte Treurtooneelen,
Verwiſſelt voor een wyl dat enge letterperk
Met ſtouter oefening in uitgebreider werk;
Zy kieſt met nieuwen luſt de hooge mengeltonen
Der groote Koningin van Febus echte zonen,
Der fiere Kallioop, wiens gouden dichttrompet
De eerwaerde FENELON my aan de lippen zet.
't Zy my vergund, doorluchte Aartsbiſchop! onder 't
Van uw vernuftig Werk, U myn'Apol te noemen! (roemen
Schoon uwe nedrigheid my deze erkentenis
Ontzegge, die myn pen uw Kunſtwerk ſchuldig is;
Der oude Dichtren Geeſt, dien we in U zien herleven,
Verpligt my echter U verdienden lof te geven,
En met uw' fabelſtyl, de Waarheid-zelf ten pryz',
Te roemen op uw hulp, waar door myn zangtoon ryz'!
ô Ja, verheven Geeſt, geleerde Fenixſchryver,
Homeers rechtſchapen Telg, die met een' helden-yver
De vroomſte Spruit der Seine, Europes luſt en vreugd,
Volmaakte leſſen gaaft van koninglyke deugd,

Intrede des Vertalers,

en deszelfs dankërkentenis aan den Franſchen Schryver,

En, in uw Kunſttafreel van vorſtelyke pligten,
Door aller eeuwen reeks den Zangberg voor zult lichten!
Gy, onder wiens geleide ik my geruſt begeef;
Gy, op wiens loflyk ſpoor ik blyde en veilig ſtreef;
wegens het oogmerk, den inhoud, en de behandeling dezes Werks.
Gy zyt het die my de Eer van Pallas Voedſterlingen,
Ulyſſes grooten Zoon, vrymoedig op leert zingen.
Uw Wysheid, voor dien Prins met Mentors naam bedekt,
De waare Schutgodin die ons tot Leidsvrouw ſtrekt,
Beſtraal' my, om uw' Held en zyn rampzaligheden,
Ter liefde van zyn Land en Ouderen geleden,
Door U zo kunſtig, en met levendigen zwier,
In onbedwongen ſtyl geſchilderd op 't papier;
Dat leerzaamſt Meeſterſtuk van alle uitheemſche talen,
Met Nederduitſche verwe in dichtmaat af te malen!
Schoon U de Wetten, die de Franſche Helikon,
Ten richtſnoer van zyn' klank, zyn maat en rym, verzon,
Veel te onvolkomen voor de waare Dichtkunſt ſchenen,
Dan dat ze een nieuwe kracht daar uit behoev' te ontlee-
Schoon uw hoogwigtig Ampt U, in uw' dierbren tyd, (nen;
Geheel aan 't zwaar bewind van Kerk en Staat gewyd,
Geen tuſſchenſtonden gunde, om door bekwaamer wetten
De Kunſt een' grootſer toon in maatzang by te zetten,
Dan die U onvolmaakt altoos in de ooren klonk;
Schoon uwer Dichtren rei daar toe de moed ontzonk;
Nooit echter zal ons wit een edel hart mishagen,
Waar door we, uit vorderzucht, de heirbaan ingeſlagen
Door Vondel voorgetreên in Maroos Fenixwerk,
Uw' vromen Helds bedryf, terwyl uw Geeſt ons ſterk',
Op Neêrlands heldenwyze U poogen naa te kwelen;
Op Neêrlands heldenwyz', die, in haar ſchoonſte deelen
Naaſt die van Grieken en van Latium geroemd,
De laffe eentonigheid niet minder ſchuwt, en doemt

In

DES VERTALERS.

In laater Dichters, dan het roekeloos verkrachten
Der klanken, die zy wuft voor onverſchillig achten.
Een ryker mengeling, door liefelyker dwang
Met kunſt geregeld, vlechte in onzen Heldenzang
Een ſtreelend Dichtmuzyk van woordenkoppelingen,
En ſtoute Vaerzen, die, door 't welig overſpringen
Des uitgebreiden zins, uw Dichterdom bekoor',
Om, met uw' Geeſt bezield, ons aangenamer ſpoor
Te kiezen boven 't hunne, en uw doorwrochte reden
Te ſterken door de kracht dier zangbevalligheden!
Uw hemelſch heldenvuur ontvonk' hun Poezy,
En zett' vooraf de myne één van zyn ſprankels by,
Om, door een' Teekenkring van tweemaal twalef boeken,
Met prins Telemachus zyn' Vader op te zoeken!
Zo volg' myn Zangeres, hoewel in laager lucht,
U onverſchrokken na in uw verheven vlucht!
Zo leer' zy hoe zyn ramp ons kan ten voordeel ſtrekken,
En 't onderſcheid der deugd en ondeugd klaar ontdekken!
Dit nut, dit noodig wit, de ziel van 't Heldendicht,
Waar door het ieder doet verlieven op zyn' pligt,
Zal myn gebrek aan kunſt en voegelyke tonen,
In zo veel keur van ſtof, ter uwer gunſt verſchoonen.
Uw kuiſche Dichtnimf; die de myne heuſch belonkt,
Myn' yver vleugels geeft, en, door uw' Geeſt ontvonkt,
Het denkbeeld van uw' Held, geſchokt door felle ſtormen,
My op het duidlykſt leert in myn gedachten vormen,
Schakeer' myn letterverw', beſtier' myn hand, en deel',
Met uwe ſtoutheid, kracht, en houding, myn tafreel
All' de eigenſchappen meê, waar door Gy aller oogen,
Op 't zien uws Wonderſtuks, altoos houd opgetoogen!
Maar eiſch ik niet te veel? ô Neen! zo groot een gunſt
Zal, als geheiligd aan de Wysheid, Deugd, en Kunſt,

Myn

Myn Zangnimf nooit zo verre uw' byſtand doen vergeten,
Dat ze onbeſchroomd aan U niet alles dank zou weten.
Niet dat ze in alles, meer dan U en haar betaamt,
U, als onfeilbaar, ooit zo blind als onbeſchaamd,
Uit ſlaaffche vleizucht wil in uwe leemten pryzen,
Of U, uit bygeloof, afgodiſche eer bewyzen:
ô Neen! uw groote Ziel, ten uiterſte vervreemd
Van alles wat in 't minſt naar zulk een laf heid zweemt,
Zou in myn' volgluſt nooit zo dwaas een' lof gehengen,
Die niets dan oneere aan de Waarheid toe zou brengen.

Overgang tot den aanvang des Werks.

Dus, zedig weggerukt, begeef ik my van land,
En zoek op uw kompas Kalypſoos luſtryk ſtrand,
Het ſchoone Ogygië, dat, ryzende uit de baren
Van 't Adriatiſch meir, de maagdelyke ſcharen,
Waar over ze eeuwig heerſcht, in friſſche jeugd behoed.
't Gaat wel, hoe heftig ook de dolle Nereus woed':
Myn Dichthulk bruiſcht, in ſpyt der bulderende onweêr-
En woeſte golven, die des Prinſen kiel verſlinden, (winden,
Door Pindus ſtille zee, en voert my aan de kuſt
Der Strandgodin; daar my, in ongeſtoorde ruſt,
De vryheid zy vergunt, om, naar myn zoet verlangen,
Tot redding van dien Held, myn Dichtſtuk aan te vangen!
In dit vertrouwen heft myn Zangnimf ruſtig aan,
Terwyl uw Pallas zelve altoos de maat zal ſlaan.

TE-

TELEMACHUS.

EERSTE BOEK.

INHOUD.

Minerve, in Mentors ſchyn, geleid Ulyſſes zoon
Kalypſoos eiland op, uit de eerſtgeſtilde baren;
Terwyl dees treurig kwynt om d'onvergeetbren hoon,
Haar voormaals door 't vertrek zyns vaders wedervaren.
Ze ontfangt hen heuſch: zy bied, uit min, den jongen Held
't Onſterflyk leven aan, en vraagt naar al zyn lyden.
Waar op hy haar zyn' togt naar Sparte en Pylos meld:
Hoe hy Eneas vloot in 't onweêr had te myden:
Met welk een bitterheid men aan Aceſtes ſtrand
Hem op Anchiſes graf voor 't ſlagtmes dwong te bukken:
Hoe Mentor nevens hem, door dappren onderſtand,
Den inval aan een heir van roovers deed mislukken;
En met hoe trouw een zorg en dankbaarheid Aceſt
Hen in een Tyriſch ſchip verzond naar hun geweſt.

Kalypſo kon geen' trooſt in haren druk verwerven, *Kalypſo, Godin des eilands Ogygia, treurende over 't vertrek van Ulyſſes,*
Nadat ze Ulyſſes moeſt aan haren oever derven:
Zy dacht, door overmaat van droefenis misleid,
Dat ze ongelukkig was om hare onſterflykheid.
Haar ruime grot weêrgalmde in aller Nimfen ooren
Van haren zoeten zang niet meer gelyk te voren:
Ja geen van haar Gevolg durfde eenigzins beſtaan
Haar met het minſte woord uit deernis te ondergaan.

FRANCISCUS DE SALIGNAC VEL SALA GNAC DE LA MOTHE FENELON · ARCHIEPISCOPUS · DUX CAMERACENSIS ·
Princes que le Ciel a fait naître
Pour nous donner de justes loix
Choisissez ce Mentor pour Maître
Il sçait l'art de former les Rois.
J. Vivien pinxit
Ph. Drevet excud.

Zy trachtte menigwerf, van haren rei geweken,
Naar ademtocht en ruſt in bloeſemryke ſtreken,
Waar mede op 't aangenaamſt een eeuwig lentſaizoen
Haar eiland had omzoomt: maar dat bekoorlyk groen,
Dat lieflyk bloemtapyt, verr' van haar ſmart te heelen,
Erinnerde aan haar' geeſt wien zy 'er plag te ſtreelen:
Zy vond den held niet meer, dien zy zo menigmaal
Ontmoet had in dat oord met vriendelyk onthaal.
Verſtyfd, onmagtig om van weenen zich te ſpanen,
Bedauwde ze ieder dag den oever met haar tranen.
Dus onöphoudelyk gekeerd naar 't heilloos ſpoor
Waar op ze Ulyſſes kiel uit haar gezicht verloor,
Vernam zy onverhoeds een wrak, in 't nat bedolven;
Roeibanken, op een klip verbryzeld door de golven;
En riemen, hier en ginds geſlingerd op het ſtrand:
Ook zag ze een maſt, een roer, en eenig dryvend wand.
ziet twee mannen uit een ſchipbreuk gered; Ze ontdekte nader by twee mannen, uit de ſtroomen
Der eerſtgeſtilde zee met veel gevaars ontkomen:
Den eenen zag zy aan voor grys en hoog bejaard,
Den andren voor een' Held, die, hare ontferming waard,
In tred en in geſtalte een majeſteit deed pralen
Waar uit Ulyſſes deugd en wysheid ſcheen te ſtralen.
kent den eenen voor Telemachus: doch kent den anderen niet: De Strandgodes begreep dat dees, naar allen ſchyn,
Telemachus de zoon des Griekſchen helds moeſt zyn;
Maar kon, hoewel 't begrip der Goôn zich uit moog' ſtrekken
Verr' boven al 't vernuft der menſchen, niet ontdekken
Wie de achtbre Gryzaart was, van wien de jonge Held
In 't opgaan van haar ſtrand zo ſtatig wierd verzelt.
De min, ſcharpziende daar zy voedſel denkt te vinden,
Toonde aan Kalypſo licht den zoon van haar' beminden;
dewyl dees Minerve is, Maar ſtekeblind in 't geen tot haar genezing dient,
Vernam ze Pallas niet in zyn' doorluchten Vriend.

Der

L. F. Dubouty inv. *Bernards fecit.*

TELEMAQUE & MENTOR après avoir fait Naufrage abordent dans l'Ile de CALYPSO.
Liv. I.

Der Oppergoden magt houd ook de mindre Magten
Hun raadsbeſluit geheim, zo lang zy 't noodig achten.
Minerve, die alom den Prins, des onbewuſt,
Verzelde in Mentors ſchyn, hield aan Kalypſoos kuſt
Zich dus, tot beider toets, bedekt voor aller oogen:
De Strandgodin, terwyl van blydſchap opgetogen,
Vond in de ſchipbreuk van Ulyſſes edel krooſt,
Den vader zo gelyk, een' onverwachten trooſt.
Zy nadert, zonder hen een' ſchyn te willen geven
Dat ze in den Jongeling Ulyſſes beeld ziet leven.
Wat moet ik denken (zegt ze) uit die vermetelheid,
Dat gy een ſtrand betreed, den ſterveling ontzeid?
Weet, jonge Vreemdeling, dat elk myn wraak moet ſchroo-
Die zonder myn verlof in myn gebied durft komen. (men
Terwyl ze door zo fier een dreigement hen ſtuit,
Straalt echter haar de vreugd haars ondanks de oogen uit.
ô Gy! (dus ſpreekt de Prins,) wie gy zoud mogen wezen,
Godin, of Sterveling; ſchoon we uit uwe oogen leezen
Dat u een hemelſche eer moet worden aangedaan:
Zou 't heilloos lot eens zoons u niet ter harte gaan,
Die, door zyn' pligt genoopt, zyn' vader vele jaren
Ging zoeken op genade en ongenaê der baren,
En, ver van hem te zien tot trooſt in zyn verdriet,
Op dit uw klippig ſtrand zyn kiel te barſten ſtiet?
Wie is uw vader? (vraagt ze:) ik wenſch zyn naam te weten.
Hy doet (hervat de Prins) zichzelf Ulyſſes heeten:
't Is een der koningen, wier moed, door wraak bezield,
't Vermaarde Troje heeft na tien jaar ſtryds vernield.
Zyn naam, gantſch Grieken, ja gantſch Azië omgedragen,
Doet ieder van zyn deugd en heldenmoed gewagen,
En van zyn' wyzen raad tot voordeel van 't gemeen.
Thans dwalende over 't vlak der uitgeſtrektſte zeen,

die onder Mentors gedaante, Telemachus Voedſterheer, zich verborgen houd.

Kalypſo ſpreekt hen aan.

Telemachus, zich aan haar beklagende over zyne eigene,

en zyner onderen rampen,

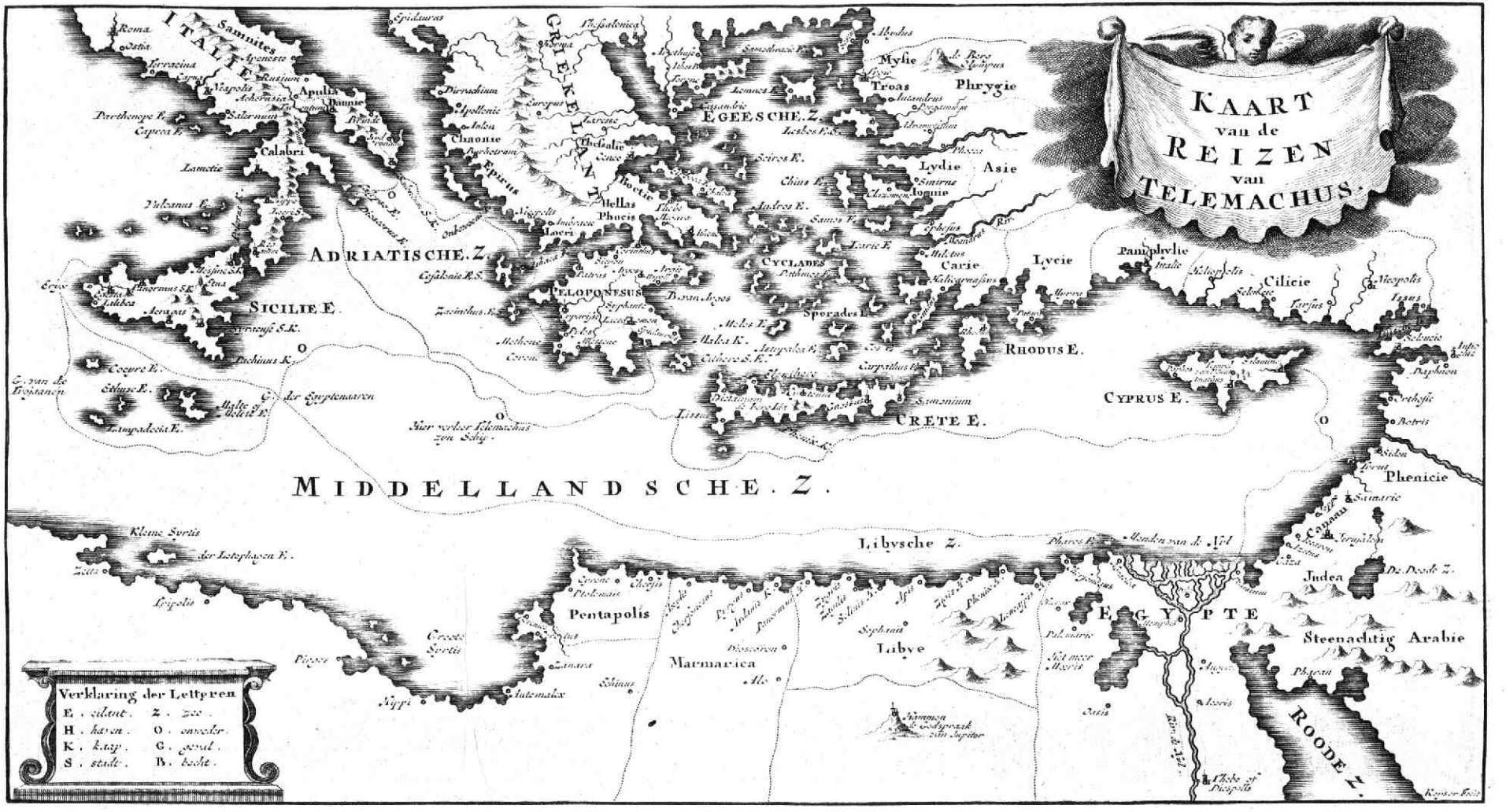
KAART
van de
REIZEN
van
TELEMACHUS.
ITALIE
GRIEKENLAND
ADRIATISCHE. Z.
MIDDELLANDSCHE. Z.
EGEESCHE. Z.
SICILIE E.
CRETE E.
RHODUS E.
CYPRUS E.
CYCLADES
PELOPONESUS
Lydie
Asie
Phrygie
Troas
Mysie
Carie
Lycie
Pamphylie
Cilicie
Phenicie
Judea
Steenachtig Arabie
ROODE Z.
Libysche Z.
Pentapolis
Marmarica
Libye
Verklaring der Letteren
E. eilant. Z. zee.
H. haven. O. oceaan.
K. kaap. G. gevat.
S. stadt. B. bocht.

Doorzwerft hy met zyn kiel all' de yſelykſte ſtreken:
't Is of zyn vaderland zyne oogen is ontweken:
Penelope, zyn gade, en my, helaas! ontruſt
De wanhoop van hem weêr te zien aan onze kuſt;
Terwyl ik in 't gevaar van de eigen zee en winden
My wage, opdat ik hoor' waar hy zich mag bevinden.
Helaas! wat zeg ik? Ach! wie weet of hy noch leeft?
Wie weet of 't woedend ſchuim hem niet verzwolgen heeft?
verzoekt bericht aangaande zynen vader. Ontferm u, ô Godin! en zo gy hebt vernomen
Wat door het hoog beſluit hem over is gekomen,
Om hem te redden, of om hem te doen vergaan;
Ach! doe het zynen zoon Telemachus verſtaan.
Zy verwondert zich over Telemachus, en antwoord hem. Kalypſo, ziende hem, in 't bloeijendſt zyner jaren,
Zo veel welſprekendheid met zo veel wysheid paren,
Kon, door verwondering verrukt, en ſprakeloos,
Haar' oogluſt niet voldoen. Dus zweeg ze een lange poos.
Wy zullen (zegt ze in 't ende) aan u in 't breede ontdekken
Wat u tot naricht van uws vaders lot kan ſtrekken:
't Verhaal waar nu te lang. 't Is tyd, ô jonge Held!
Dat ge uw vermoeide kracht eerſt door de ruſt herſtelt,
Opdat ik in myn hof u als myn' zoon ontfange,
En in dit eenzaam oord van u myn' trooſt erlange!
Beſef wat groot geluk u myne goedheid gunt,
En hoe gy u naar eiſch daar van bedienen kunt.
Hy word door haar geleid, en is niet min verwondert over haare aanſtoklykheden. Hy volgt de Strandgodes, omringd van haar geſpelen;
Van jonge Nimfen, die in haar geneugte deelen,
En boven welken zy het hoofd met majeſteit
Verheft gelyk een eik, die, welig uitgebreid,
Zyn takken boven 't hoogſt geboomte heeft geſchoten,
En al 't nabuurig woud belommert met zyn loten.
De luiſter van haar ſchoon en vriendelyk gelaat;
De ryke purpergloed van 't zwaaijend lang gewaad;

Haar

Haar lokken, achteloos van achtren opgebonden,
Maar met bevalligheid, by de andren niet gevonden;
Het vuur van haar gezicht, en de aangename kracht
Der zoete aanminnigheid waar door het word verzagt;
Dit alles houd om ſtryd den Jongling opgetogen:
Maar Mentor volgt hem na met neêrgeſlagene oogen, *Mentor volgt hem.*
En met een zedigheid in 't zwygen, die, bedekt,
Zyn waarden Voedſterling tot nutte leering ſtrekt.
Men trad ter hofpoort in, die, uit een rots gehouwen, *Zy bezien de Grot van Kalypſo; die beſchreven word, van binnen,*
Ulyſſes grooten zoon verrukt hield, op 't beſchouwen
Van alles wat, in ſchyn van boerſche eenvouwdigheid,
Het oog bekoren kon door keurig onderſcheid.
Men zag wel in haar hof geen goud en zilver pralen;
Geen pronkbeeld, kunſttafreel, kolom, of marmren' zalen;
Maar die volwrochte klip, doorſneden tot een ry
Van rotsgewelven, alle aan de eene en de andre zy'
Met zeegewas verſierd, deed ieder licht bevatten
Dat dit een pronkſtuk was van Tethys eêlſte ſchatten.
Een jonge wyngaard, die zyn ranken langs den wand
Gelyk een kunſttapyt verſpreidde aan ieder kant,
Deed onder 't welig loof elks oog genoegen vinden:
Hier gaf het zoet geblaas der friſſche zuidewinden,
Tot weering van den gloed der heete middagzon,
Zo liefelyk een koelte als iemand wenſchen kon.
De zilvren' bronnen, die met zagt geruiſch hier vloeiden
Langs amaranten- en violenbeemden, groeiden
Tot vele baden aan, waar langs de zonneſchyn
By weêrſlag ſpeelde in 't wulſt, en 't ſpieglend kriſtalyn.
Veel duizend bloemen, die men op haar teêre ſtruiken *en ook van buiten aan den voet.*
Elk oogenblik zo friſch als geurig zag ontluiken,
Borduurden 't veldtapyt rondom den luſthof heen.
Men zag 'er ook een woud, dat, welig onder-een

Zich ſtrenglende, op het ſchoonſt en rykſt aan alle zyden
Met gouden' vruchten praalde, en in vier jaargetyden
Weêr nieuwen bloeſem gaf, van aangenamer kracht,
En zoeter geur, dan ooit het Ooſt te voorſchyn bragt.
Dees luſtboſchaadje, die de friſſche bloemwaranden
Verſtrekte tot een kroon, beſchutte haar voor 't branden
Der middagzonne, op loof en kruinen afgeweerd:
De dag word in een nacht van lommer hier verkeert.
Men hoort 'er eindeloos de lieflykſte orgelkelen
Van 't vrolyk pluimgedierte, en keur van filomelen,
Of 't ruiſchen van een beek, en zilvren' waterval,
Die, van een ſteile rots neêrſtortende in het dal,
Zyn ziedend nat vol ſchuims verſpreid in vele vlieten,
En door den ſchoonen beemd bevallig voort doet ſchieten.

Stand-plaats en uitzicht van deze Grot; ter eener zyde langs de zee,

Kalypſoos ſtrandhof ruſtte op 't hangen van een hoog
En heuvelachtig oord: van daar vernam het oog
De onafgemeten zee; wiens golven, vlak geſtreken,
Nu eens naar helder ys en kriſtalyn geleken;
Dan weder, fel geſtoord, op de eene en de andre rots
Zich zelf verbryzelden met bulderend geklots,
En uit des afgronds diepte als bergen zich verhieven:

en ter andere langs een binnenwater.

Doch aan een' andren kant moeſt ieders hart verlieven
Op 't zien van een rivier, wiens ſlib zich zy aan zy
Tot menig eiland vormde, omſingeld met een ry
Van welig lindenloof en hooge popelboomen,
Door wier verheven kruin de Olymp ſcheen ingenomen.
De takken van dien ſtroom, in menigte uitgebreid,
Beſproeiden 't veld alom met zoete dartelheid:
Dees joegen 't helder nat geſtaâg met ſnel geklater;
Die glipten zagt voorby met ſtil en effen water;
En andren keerden zich al kronklend heen en weêr,
Als naar 't oorſpronklijk wed: ja 't ſcheen zelfs keer op keer

Dat

Dat elk van hen dien zoom zyns ondanks moeſt begeven,
En aan 't bekoorlyk lis al kuſſend vaſt bleef kleven.
Ook zag men heuvels, en gebergte in 't ruim verſchiet, *Beſchryving der omliggende landouwen.*
Dat aan der wolken drift zyn hooge toppen ſtiet,
En, door de zeldzaamheid zyns maakſels, de oogen ſtreelde
Met de aangenaamſte kim die ooit penſeel verbeeldde:
't Nabuurgebergte ſcheen begraven in een' ring
Van jeugdig wyngaardloof, dat aan feſtoenen hing.
De druif, waar meê de rank alom was overladen,
Blonk met een' purpren' gloed door ſchaduwryke bladen:
De olyf, granaat, en vyg bedekten 't lager land,
Gelyk een' ruimen hof met keur van ooft beplant.
Nadat de Strandgodes den Jongling die landouwen, *Kalypſo zend hare twee gaſten ter ruſte,*
En al 't verrukkend ſchoon dier ſtreek had doen beſchouwen,
Vergunde zy den Held zyne eenzaamheid en ruſt.
Verwiſſel 't nat gewaad: (dus ſprak ze:) ik zal uw' luſt,
Op uwe wederkomſt, voldoen met zulke zaken,
Door wier verhaal ik u gewis aan 't hart zal raken.
Zy wees hem en zyn' Vrind, na zulk een teêr geſprek, *in eene grot, daar ze vuur,*
Met heuſche deftigheid naar 't binnenſt ruſtvertrek
Der grot, waar naaſt zy zelf haar ſtrandhof had verkoren:
Haar Nimfen hadden in die ruſtplaats hen te voren
Een groot welriekend vuur van cederhout bereid,
Welks liefelyke geur wierd door de vlam verſpreid:
Zy deden in die plaats den Helden kleedren vinden, *en kleederen vinden.*
Gevoegelyk aan den ſtaat dier nieuwgelande Vrinden.
De Jongling, ziende daar voor zich een onderkleed,
Van witter wol dan ſneeuw, bevallig toegereed,
En eenen purpren' rok, beſtikt met gouden' boorden,
Betoonde dat die pracht en luiſter hem bekoorden,
Wier invloed krachtigſt werkt op de onërvaren Jeugd,
Die, onbedacht, zich in 't uitwendig ſchoon verheugt.

Hoe!

Telemachus, door Mentor berispt,

Hoe! (vraagt hem Mentor met een deftig ongenoegen:)
Zyn dit gedachten die Ulysses zone voegen?
Bedenk veel liever wat tot voorstand van den naam
Uws vaders, en uws ramps verduuring u betaam'.
Een jongeling, geneigd verwyfde pracht te minnen,
Blyft onbekwaam om ooit door wysheid roem te winnen;
Alleen aan dien gegund die alle dartelheid,
Door heldendeugd gehard, kloekmoedig zich ontzeid.

word, op zynszelfs ontschuldiging,

Op deze taal liet zich de Prins al zuchtend hooren:
Eer zich myn hart door weelde en wellust laat' bekoren,
Beneem' het Godendom my 't lieve levenslicht!
Neen, neen, Ulysses zoon zal, tegen zynen pligt,
Zich door haar tooverkracht nooit laten overheeren,
Noch ooit door laffe drift zyn' edlen naam ontëeren.
Maar wat geluk deed ons, nadat ons schip verging,
Dees waarde Strandgodes, of heusche Sterveling
Die ons zo gunstig is, ter goeder uure ontmoeten?

tegen Kalypsoos vleyery,

Zie toe (sprak Mentor,) dat zy 't u niet dier doe boeten:
Schroom, schroom't bedrieglyk zoet waarmeê ze u streelt en
Meer dan de klip, waar op uw kiel verbryzelt wierd: (viert,
Men heeft de schipbreuk en den dood veel min te myden
Dan die vermaaklykheên, die onze deugd bestryden.
Heb toch de dwaasheid niet van licht geloof te slaan

en de verwaandheid der Jeugd gewaarschouwt.

Aan 't geen ze u melden zal. De Jeugd is vol van waan,
En steunt op eigen kracht, hoe brosch die ook mag wezen:
Ze is onbeschroomdst wanneer zy allermeest moet vreezen:
Ze ontsluit heel licht haar hart, en denkt niet eens voor wien.
Vrees, vrees Kalypsoos tong: ze is als een slang te ontzien,
Die onder 't geurig kruid en de allerschoonste bloemen
Zich voor het oog verbergt. Zy zal u listig roemen:
Vrees haar bedekt vergif, mistrouw u zelf vooral,
En wacht geduurig af wat ik u raaden zal.

Zy

Zy keerden thans te rug. Kalypſoos blyde ſcharen,
In 't hagelwit gewaad en met geſnoerde hairen,
Geleidden hen ten diſch, die wel eenvouwdig ſcheen,
Maar echter voor de tong en oogen ongemeen
En keurlyk was: men had geen vleeſch daar op zien zetten,
Dan van gevogelte, verſtrikt in looze netten;
Of eenig ander dier, dat een van haar ter jagt
Verſchalkte met den boog, en hier ter maaltyd bragt.
Den wyn, van zoeter ſmaak dan nektar, zag men ſtralen
Uit kruiken van yvoor in paerlemoêren' ſchalen,
Omvlochten met gebloemt'. Men deed al 't keurig ooft,
Dat, door de blyde Lente aan de aarde alleen belooft,
Maar door den milden Herfſt in rypheid word geſchonken,
Hier teffens, met den dauw, in volle korven pronken.
Vier Nimfen, in den bloei van 's levens lentetyd,
Verhieven eenen zang: eerſt van der reuzen ſtryd;
Toen, hoe zich Semelé liet door Jupyn bekoren,
En op hoe vreemd een wyz' hem Bacchus wierd geboren:
Hoe dees wierd opgevoed door d'ouden knaap Sileen:
Voorts Athalantes loop, geſtuit door Hippomeen,
Wien Venus 't gouden' fruit uit Atlas hof vereerde,
Waar door hy uit den ſtryd als haar verwinnaar keerde.
In 't ende hief de rei den Troiſchen oorlog aan,
En roemde Ulyſſes wyze en dappre heldendaên.
Leukothoë, als de eerſte in 't hartverrukkend kwelen,
Mengde onder 't koorgezang van all' deze orgelkelen,
De klanken van haar lier. Toen borſt de Heldenſpruit,
Op 't hooren van de naam zyns waarden vaders, uit
In eenen tranenvloed, die, bigglend' langs de wangen,
Den ſchoonen Jongeling meer luiſters deed erlangen.
Kalypſo, ziende dat hem de etensluſt verging,
Ja dat de droefenis zyn teder hart beving,

Zy worden door Kalypſo onthaalt aan eenen eenvoudigen doch aangenamen diſch,

onder 't gezang eeniger Nimfen.

Telemachus word weemoedig: waarom Kalypſo haar van toon doet veranderen,

Gaf aan den rei een' wenk: waar op die blyde tongen
Der paardenmenſchen en Lapithen oorlog zongen;
En Orfeus hellevaart, om zyne bedgenoot,
Zyn lieve Euridicé, te redden uit den dood.
De Strandgodin rees op, na 't eind van 't feeſt, en vlydde,
en hem op eene liſtige wyze hare magt en liefde, Met dees gepaſte taal, zich aan des Prinſen zyde:
ô Groote Ulyſſes zoon! gy ondervind, en ziet
Met welk een gunſt ik u ontfang in myn gebied.
Ik ben onſterfelyk: geen ſtervling zet zyn voeten
Op deze ſtrand, of moet door ſtraf zyn ſtoutheid boeten:
Uw ſchipbreuk zelf zou u niet van myn wraak ontſlaan,
Indien myn tedre min met u niet was begaan.
Uw vader had, als gy, dat zoet geluk bekomen;
als ook zyns vaders wedervaren te kennen geeft. Maar ach! hy heeft het niet naar waarde in acht genomen.
Ik heb hem lang vergaſt: 't was in zyn magt, geruſt,
Onſterflyk nevens my te leven aan dees kuſt;
Maar zyn verblinde drift van weêr door zee te zwerven
Naar zyn elendig land, deed hem dat alles derven:
Gy ziet hoe veel hy heeft verloren door zyn' togt
Naar Ithaka, het welk hy vruchtloos weder zocht.
Hy vlood myns ondanks; maar het ſchip van dien ontzinden,
In 't eerſt een' langen tyd het ſpeeltuig van de winden,
Wierd van den vloed in 't end verzwolgen, tot myn wraak.
Zie toe, en ſpiegel u aan zulk een droeve baak.
Schep dan in 't minſt geen hoop van ooit hem aan te treffen,
Zy bied hem de onſterflykheid aan, Of dat men u na hem zal op zyn' troon verheffen:
Vertrooſt u in 't verlies, terwyl een Hulpgodin
Voor eeuwig u een' troon vervaardigt, door haar min.
Voorts luſtte haar 't geluk zyns vaders, voor het ſcheiden
Van haar bekoorlyk ſtrand, wydloopig uit te breiden:
Zy meldde hoe die held in 't moordhol, boven hoop,
Den ſtrandreus Polyfeem door ſchrandre liſt ontſloop;

En

En hoe Antifates hem levend had verſlonden,
Indien hy waar' betrapt op Leſtrygoonſche gronden.
Ook deed ze een naar bericht van all' den tegenſpoed
Die hem by Titans telg, Nimf Circe, was ontmoet;
En met wat groot gevaar zyn kiel Charybdis klippen
En Scyllaas waterkolk op 't angſtigſt door moeſt ſlippen.
Den laatſten ſtorm, die hem, nadat hy haar begaf, *en verdicht zyne vaders dood.*
Verwekt was door Neptuin, misduidde ze als een ſtraf
Waar door hy was vergaan: zy zweeg hoe hy, ontkomen,
't Pheäciſch eiland had tot zyn verblyf genomen.
De Prins, die zich te vroeg verheugde, om 't zoet onthaal *Telemachus ontſchuldigt zich met zyne droefheid;*
Der looze Strandgodin, bemerkt nu in haar taal
Den toeleg op zyn hart: maar, ondanks al haar trachten,
Schiet Mentors wyze raad hem weder in gedachten.
Hy antwoord kort: Vergeef myn droefenis, Godin!
Hoe kan ik die zo dra verbannen uit myn' zin?
'k Zal die misſchien eerlang met meerder moeds verzetten,
Om beter op 't geluk, my toegezegd, te letten:
Gedoog myn treuren om myn' vader, uwen vriend:
Gy weet veel meer dan ik hoe hy myn rouw verdient.
Kalypſo ſchroomde toen haar wenſch meer aan te dringen, *waar in zy veinzende te deelen,*
Maar veinsde dat ze zich haar tranen voelde ontwringen,
Alsof zyn ramp haar deerde: en om in dezen ſchyn
Met des-te grooter liſt op middlen uit te zyn
Waar door de Jongeling tot min waar' te overreden,
Vraagt ze op een heuſche wyz', by wat gelegenheden *hem wikkelt in 't verhaal zyner wederwaardigheden,*
Hy op haar kuſt belandde, en de onvermydbre dood,
Na 't misſen van zyn ſchip, zo wonderbaar ontvlood.
Myn rampen (ſpreekt hy) zyn te zwaar, te menigvuldig,
Dan dat ik ze u verhaal'. Neen, (zegt ze, als ongeduldig,)
'k Verlang te meer, ô Prins! dat gy myn' weetluſt boet:
Bericht ons wat u is op uwen togt ontmoet.

't welk hy aanvangt met zyn vertrek uit Ithaka, om tyding te bekomen van zyns vaders leven of dood:

De Held, verwonnen door den aandrang van haar bede,
Vervult haar' zoetſten wenſch in 't eind, met deze rede:
Ik toog uit Ithaka, om uit den eigen mond
Der andre koningen, gekeerd van Trojes grond,
Te hooren naar het geen myn' vader mogt betreffen.
Dus ben ik, eer het een der minnaars kon beſeffen,
Voor wier trouwloos beſtaan myn moeder was beducht,
Myns vaders ryk, tot hun verbaasdheid, ſtil ontvlucht;
Maar ach! noch Neſtor, dien ik in zyn ryksſtad groette,
Noch Menelaüs, die my heuſch in Sparte ontmoette,
Wiſt van Ulyſſes iets, waar uit met zekerheid
Zyn leven of zyn dood mogt werden afgeleid.

waarom hy ook naar Sicilie wilde overſteken: welk opzet Mentor bem ernſtig afried;

Ik, door die twyfeling vol onruſt voortgedreven,
Dacht dat wy naar Sicilje ons moeſten t'ſcheep begeven;
Waar heen myns vaders kiel, gelyk ons wierd vermelt,
Omhergeſlingert was door Nereus dol geweld:
Maar Mentor, dien ge my trouwhartig ziet verzellen,
Beſtond zich tegen dien vermeetlen togt te ſtellen;
En wees me aan de eene zy' de ſmidsſpelonken aan
Van 't menſchverſlindend rot, de reuzen van Vulkaan;
Aan de andre Trojes vloot, die met Eneas ſcharen
Noch langs die kuſten zworf op de ongetemde baren.
Die Trojers (ſprak hy) zyn, om all' hunn' tegenſpoed,
Verbitterd in 't gemeen op al het Griekſche bloed;
En niets zou grooter vreugd in hunne ziel verwekken,
Dan dat Ulyſſes zoon hun wraak ten prooy mogt ſtrekken.
Keer naar uws vaders ryk: misſchien zal op zyn ſtrand
Die vrind van 't Godendom voor u zyn aangeland:
Doch zo de Hemelraad zyn' dood voor beſt mogt keuren;
Zo hem 't gezicht zyns ryks niet weder mag gebeuren;
Verlos uw moeder dan, en wreek uws vaders hoon,
Opdat al 't Griekſch geweſt u, zyn' rechtſchapen zoon,

Dien

Dien 't aller volken nut roemruchtig zie betrachten,
Niet minder dan hem-zelf der kroon moog' waardig achten.
Hoe heilzaam was die raad! maar ach! ik bleef verblind *doch te vergeefs.*
Door myn verdwaasde drift; terwyl myn ſchrandre Vrind
My echter nooit verliet, noch blyken deed erlangen
Dat die vermeetle reis, zyns ondanks aangevangen,
Zyn' yver had geſtuit om my ten dienſt te ſtaan:
Maar toen ik, tot myn ſchaê, dien misſlag had begaan,
Deed my het Godendom uit die verwaandheid leeren
Met meer gehoorzaamheid den raad der Ouden eeren.
Kalypſo, die, terwyl de Jongling ſprak, 't gezicht *Onder dit verhaal ſtaröogt Kalypſo op Mentor.*
Met veel verwondering naar Mentor had gericht,
Wiſt echter, ſchoon ze in 't zyne iets goddelyks zag blaken,
Uit haar verward gepeins geen denkbeeld op te maken;
En vond, op 't aanzien van dien onbekenden Held,
Door argwaan en door vrees zich om het hart beknelt.
Vaar voort, ô Jongeling! (dus ſprak ze, om niet te ontdekken
Wat angſtige achterdocht zy voelde in zich verwekken:)
Vaar voort, opdat ik door uw rede werd' voldaan
In myn nieuwsgierigheid. Hy ving dan weder aan:
Wy zagen ons vry lang begunſtigd van de winden, *De Prins verhaalt hoe een felle ſtorm hem onder Eneas vlote deed verval-len: waar-tegens Mentor orde ſtel-de;*
En dachten in het kort Sicilië te vinden:
Maar ach! een naare ſtorm beloopt ons onverwacht,
Beroofd van 't hemellicht, in de akeligſte nacht.
Door 't ſchittrend blikſemvuur vernemen we andre ſchepen,
In 't eigen doodsgevaar zo fel als wy benepen:
Wy kennen die wel haaſt voor prins Eneas vloot,
Voor ons te duchten, meer dan de allergrootſte nood.
Toen zag ik, maar te ſpade, in 't barnen der gevaren,
Wat de onbezonnen drift van myne onrype jaren
My had belet vooraf met aandacht in te zien:
Maar Mentor, in dien nood vol moeds, ja bovendien

Blygeeſtiger dan ooit, daar ieder moet bezwyken,
Doet zyn trouwhartigheid en wysheid teffens blyken,
Blaaſt my een onvertſaagde en nieuwe ſtoutheid in,
En daar de ſtuurman ſuft, geeft hy, bedaard van zin,
en, op Telemachus beklag over zyns-zelfs onbezonnenheid,
Het noodige bevel. Wat heeft my aangedreven,
(Dus ſprak ik) waarde Vrind, om u te wederſtreven?
'k Heb mooglyk voor altoos my ramp op ramp bereid;
Ik, die myn eigen hoofd met zulk een driftigheid
Gevolgt heb, in een jeugd, die van voorgaande zaken
Geene ondervinding heeft, geen denkbeeld op kan maken
Van 't geen toekomende is; wiens reden, onverlicht,
Zich niet bezaadigd naar het jegenwoordig' richt.
Myn halsvriend! zo wy ooit den fellen ſtorm ontkomen,
Dan zal ik voor my-zelf altoos vol wantrouw ſchroomen,
Als voor een' vyand die my meeſt te duchten ſtaat:
Ik zal my t'aller tyd betrouwen op uw' raad.
hem vermanende tot kloekmoedigheid,
't Zy ver (ſprak Mentor met een grimlagch) dat myn lippen
Het allerminſt verwyt uws misſlags zoude ontglippen:
't Voldoet my dat gy, dien gevoelende, met-een
Bezaadigder leert zyn in uwe driftigheên:
Maar als de roê zal zyn van uwen rug geweken,
Zal mooglyk weêr de waan u de ooren op doen ſteken.
Nu word 'er moed vereiſcht. Een held zie eerſt wel ſcherp
En ernſtig op 't gevaar, eer hy 'er zich in werp':
Maar als hy naderhand daar in geſtort mogt wezen,
Dan vind hy 't meeſte nut in nergens voor te vreezen.
Betoon dan, wyl ge thans uw' misſlag dier bezuurt,
Dat held Ulyſſes zoon den grootſten ramp verduurt.
Hoe ook de heldenmoed en minzaamheid dier woorden
Myns wyzen Voedſterheers myn tedre ziel bekoorden;
door eene ſchrandere liſt,
Ik ſtond noch meer verbaasd, op 't zien hoe zyn beleid
Ons redde uit Trojes vloot, door kloeke ſchranderheid.

Op

Op 't oogenblik waar in de ſtorm was aan 't bedaren,
Wanneer de duiſtre lucht begon weêr op te klaren,
En dat de vyand, ziende ons van naby, ons licht
Zou hebben onderkent op 't alleréerſt gezicht,
Zag myn getrouwe Vriend dat een der logſte ſchepen,
Door 't onweêr meeſt vertraagd, doch minder aangegrepen,
Veel zweemſels had naar 't onze, en dat het achterënd
Met wimpels was verſiert, waar aan het wierd gekent.
Hy ſpoedde zich, om ook met onze ſcheepsgezellen,
Van dergelyke ſtof veel wimpels toe te ſtellen:
Hy hechtte ze achter aan met ſnoeren, meeſt gekleurd
Met de eigen verw als aan de Troiſchen wierd beſpeurt;
En deed in tyds, eer ons de vyand mogt ontdekken,
Elk roeijer bank aan bank op 't laagſt zich nederſtrekken.
Wy voeren, in dien ſtaat, door Trojes kielen heen: *hem redde uit Eneas vloot.*
Zo dra ze ons zagen, was 't gejuich zo ongemeen,
Dat ze ongetwyfeld ons voor hun gezellen groetten,
Die ze alle, boven hoop, weêr in hun vloot ontmoetten.
't Geweld der holle zee beneep ons langen tyd
In deze dubble nood, in weêrwil onzer vlyt:
Wy bleven in het eind' wat achterwaarts; en ſpanden,
Terwyl de wind hen joeg naar de Afrikaanſche ſtranden,
Alle onze krachten in, om ons gemeen verdriet
Te ontroeijen naar een kuſt by 't Siciljaanſch gebied:
Maar ach! wat baat het dat wy 's vyands vloot ontvluchten?
Een grooter lyfsgevaar deed ons voor 't leven duchten.
Wy vonden aan die kuſt een ander Troiſch geſlacht: *Waar na hy, aan de kuſt van Acaſtes geland, als vyand mishandeld,*
De gryze Aceſt had in die landſtreek de oppermagt.
De inwoners hielden ons, zo dra ze ons zagen naken,
Voor ander volk dier kuſt, dat hen zocht af te maken,
Of vreemden, ſtout in hen te jagen uit hun land:
Men ſtak in de eerſte drift ons vaartuig in den brand,

Deed

Deed in het heetſt gevecht myn reisgenooten ſneven,
En hield myn' Voedſterheer, en my, alleen in 't leven,
en, nevens Mentor, geboeid Opdat Aceſt uit ons mogt vorſchen door de pyn
Van waar toch onze komſt, en wat ons wit mogt zyn:
De handen wierden ſtreng ons op den rug gebonden,
En wy tot onze ſmaad dus in de ſtad gezonden;
Daar onzer beider dood alleen wierd uitgeſtelt
Om ons, ten ſchouwſpel van onmenſchelyk geweld,
Voor dat bloeddorſtig volk tot feller wraak te ſparen,
Zo dra 't onze afkomſt wiſt, en dat wy Grieken waren.
naar Aceſtes geleid wierd, Wy wierden met veel hoons naar vorſt Aceſt geleid,
Die met een' gouden' ſtaf, en achtbre majeſteit,
Den volke recht verſchafte, en in die zelfde dagen
Een plegtig offer aan zyn Goden op zou dragen:
Hy vroeg ons met veel ernſt, en op een' ſtraffen trant,
Naar 't oogmerk onzer reize, en ons geboorteland.
Wy zyn (ſprak Mentor, die het woord had opgenomen,)
De kuſten van het groot Hesperië afgekomen;
En ons geboorteland is niet heel verr' van daar.
Dus wierd men uit zyn' mond onze afkomſt niet gewaar.
die hen ter ſlavernyë verwyſt: Aceſt, dien dit geſprek en 't onderzoek verveelden,
Ziende ons voor vreemden aan die loos hun oogwit heelden,
Verwees ons om, ten dienſt der hoedren van zyn vee,
Als ſlaaven op het veld te waken in hun ſteê.
De dood waar minder hard dan zulk een eerloos leven.
waarom Telemachus zich bekent maakt, en in groot gevaar is. ô Vorſt! (dus borſt ik uit:) doe ons veel liever ſneven:
Ontëer myne afkomſt niet door zulk een laffen hoon:
Ik ben Telemachus; ik ben Ulyſſes zoon:
Ik toog uit Ithaka, zyn koninklyke landen,
En zoek dien ſchrandren vorſt op alle zeen en ſtranden.
Indien ik nimmer hem, noch 't vaderlyk gebied
Vermag weêrom te zien, noch 't lydeloos verdriet

Der

Der ſlaverny te ontgaan; doe my dan liever ſterven,
My, die myn vryheid niet dan met het licht wil derven.
Ik had dit pas gezegt, of al het volk, ontroerd
Op 't hooren van myn naam, riep uit, door wraak vervoerd:
Weg met den ſnooden Griek: ons voegt des vaders treken,
En Trojes droeven val in 't bloed des zoons te wreken.
Helaas! (hervatte Aceſt:) helaas! Ulyſſes ſpruit!
'k Moet ſtemmen in uw' dood, naar 't algemeen beſluit,
Ten zoen der ſchimmen van zo veel Trojaanſche ſcharen,
Als door uws vaders liſt ten afgrond zyn gevaren:
Gy, en uw Leidsman, zult haaſt volgen op haar ſpoor.
Een gryzaart uit den hoop ſloeg aan den koning voor,
Op held Anchiſes graf ons bloed haar op te dragen.
Dit offer (ſprak hy) zal zyn ſchim op 't hoogſt behagen:
Eneas zelf, zodra hy hier van kundſchap heeft,
Zal met veel blydſchap zien hoe hoog uw liefde ſtreeft
Tot dien verſtorven held, dien hy met hert en zinnen
Betoonde, boven all' wat dierbaar is, te minnen.
Al 't volk drong met gejuich dien voorſlag door, en dacht
Niets anders, dan ons ſluks verwoed te zien geſlagt.
Men had twee outers op Anchiſes graf doen ſtichten:
Men leidde ons derwaarts, met de ſtaatigſte offerpligten,
Bekroonde ons met gebloemt', bragt vuur en ſlagtmes aan,
En gaf geen deernis plaats: het was met ons gedaan,
Als Mentor by Aceſt, op 't uiterſte offerteeken,
Bedaard gehoor verzocht, en dus begon te ſpreken:
ô Vorſt! zo u de ramp eens Jonglings niet ontroert,
Die tegen Troje nooit de wapens heeft gevoert;
Zo ge onbeweeglyk kunt des Prinſen dood gedoogen,
Te minſte werde uw hart door uw belang bewogen.
De nette kennis, die ik van het waare wit
Der voorbediedſels, en van 's Hemels wil bezit,

van æan Anchiſes ſchim te worden opgeöffert.

Mentor, gehoorverwervende,

voorſpelt een inval van roovers;

Doet duidlyk my voorzien dat veel barbaarſche gaſten,
Voor 't end' des derden dags, u poogen aan te taſten:
Zy komen, als een vloed ten bergtoppe afgeſpat,
Tot overſtrooming van uw gantſche land en ſtad.
Voorkom hen: roep uw volk met alle vlyt te wapen:
Verzuim geen' oogenblik: ontbied uw herdersknapen,
Met al uw dierbaar vee, in uw' bemuurden wal,
Opdat het in de hand der roovers niet vervall'.
Is myn voorzegging valſch, dan kunt gy, na drie dagen,
(Het ſta u vry!) ons aan Anchiſes op doen dragen:
Doch is ze waar, zo denk of gy het levenslicht
Kunt weigeren aan hen waar aan gy 't zyt verpligt.
De gryze Aceſtes ſtond op deze taal verwondert,
Die door myn' Leidsman hem in de ooren wierd gedondert,
Met meer verzekering dan immer was gehoort
Van eenig ſterflyk menſch tot ſtaving van zyn woord.
Ik zie, ô Vreemdeling, dien 's Hemels gunſt misdeelde
Van all' de goederen der ongeſtaage weelde!
Dat ze u (dus ſprak Aceſt) beſchonk, in uwen druk,
Met wysheid, meerder waard dan al het aardſch geluk.

doet het offer opſchorten, en tegen dien inval orde ſtellen.

Hy ſtaakte de offerhande, en gaf terſtond aan allen
Vereëiſchten laſt, om niet te werden overvallen,
En zich op Mentors raad te waapnen voor 't gevaar.
Toen zag men van alom niets anders, dan een ſchaar'
Verſchrikte vrouwen, en gekromde gryze lieden,
En kleene ſpruiten, met weemoedige oogen vlieden
Tot in het hart der ſtad. Voor 't loeijend horenvee,
De blaetende ooijen met haar jongen, fluks naar ſteê,
Uit vette weiden, alle in menigte afgedreven,
Was ſtal noch plaats genoeg tot hun verblyf te geven.
Men hoorde een wild geſchreeuw, op ieder oogenblik,
Van lieden, die elkaêr verdrongen; door den ſchrik

Hun

Hun eigen maagſchap, wyk, noch woning konden vinden,
Ja onbekenden zelfs aanzagen voor hun vrinden,
En die 't gehoor verging, door 't roepen onder-een:
Men vlood, men torſte, en draafde, en wiſt niet eens waar heen.
Maar de eerſten van de ſtad, veel wyzer in hunne oogen
Dan al die andre hoop, verwierpen als een logen
't Geen Mentor hun voorſpeldde; alsof hy zulks uit nood
Verdicht had, om zich zelf te redden van den dood.
Voor 't end' des derden dags, terwyl ze dit vermoeden *De roovers komen van 't gebergte.*
Op Mentor en op my in hunne harten voedden,
Wierd elk op 't naaſt gebergte een wolk van ſtof gewaar;
Voorts veel gewapenden, een woeſte, ontelbre ſchaar'
Van 't Himerynſch geweſt, onmenſchlyk wreed in 't moor-
Met roofziek bergvolk, van Nebrodes aaklige oorden, (den,
En 't koud Agragas, daar de winter door de kracht
Der zoele winden nooit geſtreelt word, noch verzagt.
Zy dan, die geen geloof aan Mentors rede gaven,
Verloren in het veld hun vee en hunne ſlaven.
ô Gryze Vreemdeling! (dus borſt de koning uit:)
'k Vergeet reeds dat gy beide uit Griekſche ſtammen ſpruit:
Myn vyand wil aan my door vrindſchap zyn verbonden.
De Goden hebben u tot onze hulp gezonden:
Kom, ſtry dan ook voor ons. Ik zag uw kloek beleid:
Ik wacht niets minders van uw beider dapperheid.
Den wyzen Mentor ſtraalt een heldenmoed uit de oogen, *Mentor wapent zich, en trekt uit,*
Die d'onvertſaagdſten troep alom houd opgetogen.
Hy grypt een beukelaar, een helm, een zwaard, een ſpeer:
Hy ſchaart Aceſtes bende, en ſpreekt als opperheer:
Hy ſtelt zich aan het hoofd der dichtgeſloten ſcharen,
En voert zyn ſlagorde aan, op 't nadren der barbaren.
Aceſtes, hoe vol moeds, vermag hem echter niet
Te volgen, dan van ver; wyl de ouderdom 't verbied:

word door Telemachus gevolgt, en recht een groote ſlachting aan.

Ik volg hem van naby, maar kanem aan zyn zyde
Niet evenaren in zyn dapperheid ten ſtryde:
Geen menſchlyk wapen ſchynt aan zynen arm gehecht,
Maar Pallas eigen ſchild, de ſchrik van 't heetſt gevecht.
De Dood velt onder hem geleden aan geleden:
Gelyk een leeuw, die, fel door hongersnood beſtreden,
In 't Afrikaanſch geweſt, als hem een kudde ontmoet,
De zwakke ſchapen grypt, verſcheurt, en zwemt in bloed;
Terwyl de herders, ver van haar de hand te bieden,
Al bevende in der yl zyn dolle woede ontvlieden.

De roovers, in wanorde, geven den moed op.

De woeſte ſchaar', die reeds de hoop hadde opgevat
Van op het onverhoedſt te dringen in de ſtad,
Wierd zelf verraſt, verward, van allen moed verlaten:
Daar 't voorbeeld, en elk woord van Mentor, de onderzaten
Van vorſt Aceſt met moed bezielden, en met kracht,
Veel meer dan ieder van zichzelven had verwacht.

Telemachus verſlaat den zoon van hunn' koning.

Ik zelf verſloeg den zoon des konings dier barbaren,
Door 't vellen van myn ſpiets: hy was van myne jaren,
Maar kloeker van geſtalte, en toonde in 't woeſt gelaat
Dat hy was afgedaald van 't yslyk reuzenzaad;
Gelyk zyns vaders volk, uit d'eigen' ſtam geſproten
Als Mulcibers gezin, Neptuins wanſchapen loten.
Hy zag my, als te zwak, met veel verachting aan:
Doch zonder voor zyn ſterkte en ſchimp verbaasd te ſtaan,
Noch voor zyn onbeſchoft en wreed gelaat te ſchroomen,
Doorſtoot ik hem de borſt zo fel, dat hem met ſtroomen
Het bloet ter keele uitvliegt, gemengd met zwarte gal:
Hy wil al ſtervend' my verpletten in zyn' val.
't Gerugt zyns wapentuigs klinkt door gebergte en wegen.
Ik ruk zyn ruſting uit, en trek Aceſtes tegen;
Terwyl myn Mentor, die des vyands bende ontſchaart,
Al wie in 't woud niet vlucht opöffert aan zyn zwaard.

Dit

Dit zegeryk geluk, verr' boven elks gedachten,
Deed hem voor eenen Vrind en Tolk der Goden achten:
Aceſt, door dankbaarheid gedrongen, doch ontruſt
Door vrees van nieuwen ramp, voor ons, en voor zyn kuſt,
Indien Eneas vloot weêr in dien oord mogt landen,
Beſchonk ons met een kiel, om vaardig van zyn ſtranden
Te keeren naar ons ryk; bood ons geſchenken aan,
En drong op ons vertrek, om allen ramp te ontgaan.
Hy gaf ons uit zyn volk noch loots, noch roeigezellen,
Om hen op onze kuſt in geen gevaar te ſtellen:
Wy wierden, door zyn vlyt, alleen in zee gepreſt
Met handelaars van 't ryk Pheniciaanſch geweſt,
By allen volke, door 't vertieren hunner waren,
Beveiligd voor het leed dat vreemden kan weêrvaren.
De gryze Aceſt had hen bevolen, om, zodra
Wy zouden zyn geland in 't vorſtlyk Ithaka,
Met de aanbetrouwde kiel te keeren naar zyn wallen:
Maar ach! het Godendom, dat in onze ongevallen
Met al de wysheid lagcht van 't menſchelyk beleid,
Had ons onzaligen noch ramp op ramp bereid.

De Prins en Mentor worden van een ſchip verzien,

en met Phenicifche koop-lieden naar Ithaka in zee gezonden.

TELEMACHUS.

TWEEDE BOEK.

INHOUD.

De Prins verhaalt hoe hy door vorst Sesostris vloot
Gevangen wierd gevoert naar Memfis vruchtbre stranden.
Hy maalt de schoonheid af dier landstreke, en hoe groot
De wysheid was van hem die 't ryksroer had in handen.
Hy meld de slaverny die Mentor onderging:
En hoe hy zelf, als slaaf naar Oasis gedreven,
Het vee bezorgde in 't veld; daar Febus gunsteling
Hem troostte, en 't voorbeeld van Apolloos herdersleven
Met vrucht voor oogen hield: Hoe, op zyn vroom beleid,
Sesostris hem ontbood, en dacht naar huis te zenden;
Maar dat, toen alles was tot zyn vertrek bereid,
De zoon, by 's vaders dood, hem stortte in nieuwe elenden:
Des hy, gekerkerd, zag hoe 't landvolk, bygestaan
Door Tyrus waterheir, dien dwingland deed vergaan.

Sesostris op de Tyriers verbitterd,

De trotsheid der Tyriers, door grooten voorspoed dron-
Had vorst Sesostris doen in fellen toorn ontvonken, (ken,
En hem, die ryk op ryk gehecht had aan de kroon
Van zyn Egyptisch erf, getergt met bitschen hoon.
De scheepvaart, die van ouds hun' handel had doen bloeijen,
En Tyrus van alom den rykdom toe deed vloeijen;
De sterkte en schoonheid van deze onverwinbre stad,
Die als een zeevorstin op Tethys rykstroon zat;

Deed

B. Picart fecit 1732.

TELEMAQUE étant reduit en Egypte, a la condition de Berger, étouffe entre ses bras, un LION qui s'étoit jetté sur son Troupeau.

Liv. II.

Deed hun ſtoutmoedigheid tot zulk een hoogte ſteigren
Dat ze aan Egyptes vorſt de ſchatting durfden weigren,
Hen opgelegd toen hy met zege door hunn' ſtaat
Te rug toog van zyn' togt: ook deelden ze in 't verraad
Zyns wrevlen broeders, die, om hem den ſtaf te ontwringen,
Hem op een prachtig feeſt naar 't leven durfde dingen.
Seſoſtris was met ernſt op middelen bedacht
Tot fnuiking van hunn' moed, en ſtoutmisbruikte magt:
Hy zond zyn kielen uit naar alle vaarbre hoeken,
Om dat weêrbarſtig volk met yver op te zoeken;
Waar door zyne oorlogsvloot ons onverhoeds verſcheen,
Eer 't Siciljaanſch gebergte uit ons gezicht verdween:
De haven, en het land ſcheen vluchtende ons te ontrennen,
En was niet langer uit de wolken te onderkennen.
Wy zagen op dien ſtond, en in onze eigen ſtreek,
Seſoſtris zeemagt, die een vlotte ſtad geleek,
En naauwelyks van ver was door ons volk vernomen,
Of 't poogde, doch te ſpaê, haar in der yl te ontkomen:
Zy had den wind te baat: zy won 't ons bovendien
In ſnelheid af, en was van roeijers meer verzien.
Men klampte ons fluks aan boord, vrybuitte ſchip en waren,
En dwong ons om, geboeid, den Nylſtroom op te varen;
Terwyl ik klaagde, dat men, ondanks allen ſchyn,
Ons t'onrecht hield verdacht Pheniciërs te zyn:
Maar ach! men ziet ons, verr' van my gehoor te geven,
Voor ſlaven aan, waar meê die volken handel dreven;
En geeft geen reden plaats, in 't vlammen op den buit.
De kiel, die ons verwon, ſtuift naauwelyks voor-uit,
Of wy vernemen hoe des Nylſtrooms blanke baren
Al kabbelende zich met Nereus golven paren;
En zien de ſchoone kuſt van 't groot Egyptiſch ryk,
In vlakte met de zee bykans alom gelyk.

zend tegen hen een vloot in zee; die het Phenicifch ſchip aantreft,

wegneemt, den Prins en Mentor voor ſlaven der Pheniciërs aanziet,

Op

Op 't eiland Pharos, by de zeeſtad No, gekomen,
en naar Memfis opzend. Voerde ons het roofziek volk de liefelyke ſtroomen
Des zilvren Nylvloeds op, tot binnen Memfis muur.
Indien de ſlaverny ons in dat droevig uur
Niet, voor alle oogvermaak gevoelloos, had doen treuren,
Bekoorlyk gezicht dezer vruchtbare landouwe, als een blyk van een gelukkige regering. Wy hadden ons naar wenſch verluſtigt in 't beſpeuren
Dier vruchtbre landſtreek, die gelyk een luſthof bloeit,
Met waterleidingen zo mild alom beſproeid.
Men kon 'er de oogen niet op de oevers laten dalen,
Of zag een ryke ſtad, of ſierlyk landhuis pralen;
Of goudgeel korenland, dat jaarlyks word gekuſt
Door 't zwellend vocht des Nyls; en nooit, als elders, ruſt.
Hier ziet men talryk vee in klaverryke ſtreken;
Daar bouwliên, onder 't ooft der akkers ſchier bezweken,
Ten loon der vlyt, beſteed aan 's aardryks vetten grond;
Ginds herdersknapen, die all' de Echoos, in het rond
Van dezen ryken oord, geduurig doen weêrgalmen
Van 't liefelyk geſpeel op hunne tedre halmen.
Gelukkig is het volk, (ſprak Mentor,) dat zo friſch,
Zo ſchoon een veldgewas zyn' vorſt verſchuldigt is!
Het leeft in overvloed, en mint, in ruſt gezeten,
Dien voedſterheer, aan wien het alles dank moet weten.
Dit voetſpoor, (voer hy voort,) dit voetſpoor is 't alleen,
Dat u, Telemachus, eerlang voegt in te treên,
Tot blydſchap, roem, en heil van alle uwe onderzaten,
Indien gy ſtygt ten troon der vaderlyke ſtaten:
Betoon dan dat ge uw volk als uwe kindren mint,
En proef wat vreugd hy ſmaakt die alle harten wint:
Doe, door hun 't waar geluk, den vrede en vreugd te ſchen-
Hen aan hunn' waarden vorſt elk oogenblik gedenken. (ken,
De koningen, die op niets anders zyn bedacht
Dan op het kneuzen van der onderdanen kracht,

Om

Om hen door ſlaafſche vrees tot dienſtbaarheid te dwingen,
Zyn geesſels van de Goôn, tot ſtraf der ſtervelingen:
Die heerſchers, naar hunn' wil gevreesd in 't algemeen,
Zyn tevens fel gehaat, gevloekt van ieder-een:
Hen ſtaat, hoe vaſt hun troon gegrondveſt ſchyn' te wezen,
Onëndig meer van 't volk, dan 't volk van hen te vreezen.
Ach Mentor! (riep ik uit,) wat gaat het ons toch aan, *Telemachus, moedeloos wordende,*
Der koningen gedrag en pligten gaê te ſlaan,
Nadien wy Ithaka voor eeuwig moeten derven,
En buiten vaderland en moeders oogen zwerven?
Ulyſſes, ſchoon hy daar vol roems weêr mogt gebiên,
Is al de vreugd ontzegt van my weêrom te zien;
Gelyk aan my 't geluk van ooit het wys regeren,
Door myn gehoorzaamheid, van hem te mogen leeren.
Ach Mentor! ach! men ſterve! Ons onheil is te groot *wenſcht om den dood.*
Om op iets anders, dan op onzer beider dood
Te denken, t'onzen trooſt: de dood moet ons bevryden.
Helaas! de Hemel heeft met ons geen medelyden.
Terwyl ik mynen Vrind dit hooploos antwoord gaf
Brak telkens zucht op zucht all' myne woorden af:
Doch Mentor, dien vooraf het ongeval deed ſchroomen,
Stond als een rotsſteen pal zo dra het was gekomen.
Hoe! (borſt hy uit:) de Zoon des grootſten helds ontäart *Mentor vertroost hem,*
Van 's vaders moed! en zwicht voor 't geen hem wedervaart!
ô Prins! gy zult eerlang (en moogt 'er op betrouwen,)
Uw moeder, en het ryk uws vaders weêr aanſchouwen:
Gy zult ook, nevens haar, hem dien gy nimmermeer
Volkomen hebt gekent, herſteld zien in zyne eer;
Den onverwinbren vorſt waar uit gy zyt geſproten,
Dien, hoe verwoed en lang van 't wuft geluk verſtooten,
En ſchoon hy grooter ramp dan gy had door te ſtaan,
De zwaarſte tegenſpoed niet kon ter nederſlaan:

Zyn loflyk voorbeeld moet op 't krachtigſt u verpligten
Om onder uwen druk nooit moedeloos te zwichten.
Ach! zo hy hooren kon, in de afgelegen ſtreek
Waar heen hem 't onweêr joeg, hoe hier zyn zoon bezweek,
En dat gy zyn geduld noch moed weet na te volgen;
Die maar' zou hem gewis, van ſchaamte en ſpyt verbolgen,
Veel ſmartelyker zyn dan al de tegenſpoed
Waar mede 't ſtrenge lot op hem zo heftig woed. (boorden,

en toont hem den bloeijenden ſtaat,

Voorts wees my Mentor welk een vreugd des Nylſtrooms
Wat overvloed het land deed juichen aan alle oorden;
Zo ryk van ſteden, dat daar van in 't vruchtbaar veld
Een ellefduizendtal, verdubbeld, wierd getelt.

en wyze beſtiering van Egypte.

Hy deed me 't wys beſtier van deze ſteden blyken;
Hoe de arme recht verkreeg in weêrwil van den ryken:
Hoe 't krooſt, gehoorzaam, kloek, tot matigheid gewend,
De zucht tot wetenſchap en kunſt wierd ingeprent:
Hoe de onbaatzuchtigheid en luſt tot eerbre zaken,
De zorg voor alles wat den tempeldienſt mogt raken,
De vrees der Goôn, de trouw aan 't menſchdom, 't jong ver-
Door 's vaders wakkre vlyt al vroeg wierd ingeplant. (ſtand
Hy riep geduurig uit, om my op alle wyzen
De ſchoonheid en het nut dier ſchikking aan te pryzen:
Gelukkig is het volk dat, door de wakkerheid
Eens wyzen konings, zich zo gunſtig ziet geleid!
Maar noch gelukkiger de koning zelf, wiens goedheid
Een dierbre welbron is dier zegenryke zoetheid,
Voor zo veel volken als hy met dat heil verheugt,
En die zyn blydſchap vind in zyn verheven deugd!
Zyn volk (door ſterker band dan die der vrees verbonden,
Den band der liefde alleen,) bewaart hem ongeſchonden
Zyn wederliefde en trouw, ja ſtelt zyn vreugd en eer
In zyn gehoorzaamheid aan zulk een' opperheer:

Hy

Hy heerſcht in aller hart: men zou voor hem eer ſterven,
Dan ooit zyn tedre zorg en vrindlyk byzyn derven.
Ik lette op Mentors rede, en voelde, op ieder woord,
My tot een nieuwen moed op 't krachtigſt aangeſpoord.
Wy wierden, toen wy ons in 't vruchtbaarſt oord bevonden, *Zy komen te Memfis; ook te Thebe, de ryksſtad van Seſoſtris.*
Door Memfis ſtedevoogd naar Thebe voortgezonden,
Tot voor Seſoſtris, die zyn oog niets liet ontgaan,
En fel verbitterd was door Tyrus ſtout beſtaan.
Men kwam in Thebes muur, de meeſtbeminde woning
En ryke hofſtad van Egyptes wyſten koning;
Wiens honderd poorten, door het waereldrond vermaard, *Beſchryving derzelve.*
Doen blyken dat haar niets in luiſter evenaart:
Hare onäfmeetbre kreits ſcheen meerder volks en ſchatten,
Dan de allergrootſte ſtad in 't Griekſch geweſt, te omvatten:
Haar willekeuren, tot der ſtraaten zinlykheid,
Tot harer waatren loop, door ieder wyk geleid,
En 't nut der baden, zyn zo loflyk als haar wetten
Tot ruſt des volks, en om de kunſten voort te zetten.
Op ieder marktveld is, tot ſtreeling van 't gezicht,
Een grootſche waterſprong en eernaald opgericht:
De marmren' tempels doen, hoewel ze eenvouwdig ſchynen,
Voor zich den luiſter van de grootſte pracht verdwynen.
Het koninklyk paleis, van marmer opgebouwd,
Gelykt een groote ſtad: men ziet 'er niets dan goud,
En kunſtig zilverwerk, of hooge ſpitſen pronken,
En kloeke beelden, ſtout uit dierbre ſtof geklonken.
Zy die ons hadden in 't Phenicifch ſchip vermant, *De veroveraars doen bericht aan den koning. Zyne deugden.*
Verklaarden zulks den vorſt van dat gezegend land,
Die daaglyks zekren tyd had voor 't gemeen beſchoren,
Om elks byzondre klagte, of reden aan te hooren.
Hy weerde niemand af, noch zond hem ſmaadlyk heen;
En dacht geen oppervorſt te wezen, dan alleen

Tot heil des onderzaats, die hy met hart en zinnen
Deed blyken, allen als zyn eigen krooſt te minnen.
Den vreemdelingen gaf hy vriendelyk gehoor:
Zyn gaſtvrye inborſt ſtraalde in 't zoet verlangen door,
Om telkens noch iets nuts te leeren uit hun zeden,
Hun afgelegen land, gewoonte en plegtigheden.
Die weetluſt van den vorſt lokte onze roovers uit,
Om ons voor zyn gezicht te ſleepen, als zyn buit.
Bevallig afbeeldſel van Seſoſtris. Geen paerlemoêr kon by de zuivre blankheid halen
Des elpenbeenen troons, waar op men hem zag pralen:
Hy zwaaide een gouden ſtaf, en was reeds hoog bejaard,
Maar vol van majeſteit, aanminnig, en bedaard:
Zyn wysheid, en geduld om daaglyks 't volk te richten,
Kon, zonder vleizucht, elk tot 's konings lof verpligten.
Nadat hy al den dag zich gantſch had uitgelegt
Op 't wigtig ryksbewind, en 't voorſtaan van het recht,
Geluſtte hem den geeſt op de avondſtond te ontſpannen,
In nutte ſamenſpraak met vrome en ſchrandre mannen,
Om hun geleerdheid, of verwonderlyke kunſt,
Altoos gekoeſterd door zyn koninklyke gunſt.
Misſtand in het zelven. Men wiſt in al den loop van zyn doorluchtig leven
Niets, tot ontluiſtering zyns roems, hem na te geven,
Dan dat zo wys een vorſt zich al te trots gedroeg
Omtrent de koningen, die hy in ketens ſloeg,
En dat hy zich op een' der amptliên dorſt betrouwen,
Wiens inborſt gy welhaaſt zult uit myn' ramp beſchouwen.
Hy ondervraagt Telemachus, die zich over zyne rampen beklaagt. Den vorſt, my ziende, ging de broosheid myner jeugd
Niet min ter harte, dan myn droevige ongeneugt'.
Hy vroeg my naar myn' naam, en waar ik was geboren:
My dacht de Wysheid zelve uit zynen mond te hooren.
U is, ô magtig vorſt! (dus ſprak ik) wel bekend
Hoe Troje, tien jaar ſtryds verduurende, in het end

Ver-

Vernielt wierd, door de wraak met zo veel bloeds verkregen.
Van all' de koningen, tot Griekens roem genegen,
En Iliums bederf, blonk vorſt Laërtes ſpruit,
Die my het leven gaf, in ſchrandre krygsliſt uit.
Hy zwerft op alle zeen, en word door onweêrwinden
Belet om Ithaka, zyn rykstroon, weêr te vinden.
Ik zoek hem: maar een lot, aan 't zyn' niet ongelyk,
Is oorzaak dat men my vervoert heeft in uw ryk.
Schenk, ſchenk my weder aan myn vaderland en vader.
Zo ſpaar' de Hemel u en uw geſlacht te gader,
En gunne uw krooſt noch lang de vreugd en toeverzicht,
Eens vaders, wien 't zyn heil voor eeuwig blyft verpligt!
Seſoſtris liet niet af met deernis my te aanſchouwen:
Maar om te weten of hy mogt myn woord betrouwen,
Beval hy onze zaak een' ſnooden amptman aan,
Dien hy gelaſtte uit myn vrybuiters te onderſtaan
Of wy Phenicièrs, dan of wy Grieken waren.
Zo hen de bootsliên voor Phenicièrs verklaren,
Dan zy hun (ſprak de vorſt) een dubble ſtraf bereid,
Om hunne vyandſchap, en hun lafhartigheid,
Waar door men ſchandlyk ons door logens wil verblinden:
Maar zo zy Grieken zyn, dan zal men hen als vrinden,
Begunſtigd met een kiel en allen onderſtand,
Terſtond geleiden naar hun dierbaar vaderland.
Ik min het Griekſch geweſt, daar menige onzer helden
Door loflyk ſtaatsbewind hun naamen noch doen melden.
Ik ken Alcides deugd: Achilles heldenlof
Is ons genoeg bekend. Geen mindre roemensſtof
Verworf Ulyſſes hier, in ſpyt der ongelukken,
Die, als zyn wysheid, in verwondring ons verrukken.
My deert zyn ongeval: want de onderdrukte deugd
Te redden uit de nood, is my de grootſte vreugd.

De koning ſtelt het onderzoek naar de waarheid, in handen zyns loozen amptmans Metophis;

Metophis, wien de vorſt den laſt had opgedragen
Van Mentor nevens my naauwkeurig te ondervragen,
Gaf ons zo groot een blyk van trouwloos ſtaatsbeleid
Als de oppervorſt van vroom- en edelmoedigheid.
die Mentor en Telemachus van elkanderen ſcheid, om hen te verſtrikken.
Hy ſpande ons ſtrik op ſtrik in 't liſtig onderzoeken:
Doch overmits hy ons niet tevens kon verkloeken,
En dat myn Halsvrind, meer dan ik, hem kon weêrſtaan,
Zag hy dien ſchrandren Held met haat en wantrouw aan.
Hy ſcheidde ons, ja hy weerde al wie my kon verklaren
Wat Mentor in dien tyd van hem moeſt wedervaren.
Die ſcheiding was voor my een felle blikſemſlag.
Metophis, hopende ons door vragen, dag aan dag,
Dus afgezonderd, licht te doen iets ſtrydigs zeggen,
Dacht dat men hem dien ſlag onmooglyk kon ontleggen,
En wilde door belofte iets trekken uit myn' mond;
Nadien hy zulks vergeefs omtrent myn' Vrind beſtond.
Dus poogde hy uit ons de waarheid niet te ontdekken,
Maar iets dat zyne liſt mogt tot een' glimp verſtrekken,
Om, als Phenicièrs, ons op het onvoorzienſt
In wreede ſlaverny te dwingen tot zyn' dienſt:
En waarlyk, ondanks al de wysheid van den koning,
Vond onze onnoozelheid noch ingang, noch verſchooning.
Gevaarlyke toeſtand der koningen, van wege de vleijers.
Helaas! wat klippen heeft een koning gaê te ſlaan?
De wyſte zelf kan die nooit t'eenemaal ontgaan:
Men ziet een' gantſchen zwerm doorſlepen' hovelingen,
Uit gretige eigenbaat, hem t'aller uure omringen.
De oprechten ſchuwen 't hof, omdat zy zich der kunſt
Van vleijen niet verſtaan, en 't bedelen om gunſt:
Zy wachten dat men zelf hunn' raad begeer' te hooren;
En weinig weet een vorſt de zulken op te ſporen.
De boozen dringen ſtout zich in voor zyn gezicht,
En zyn op oogendienſt en veinzen afgericht,

Be-

Bereid om op 't voldoen van 's vorſten drift te denken,
Al moet men daar gewiſſe, en eer, en deugd om krenken.
ô Hoe rampzalig achtte een koning zich, die wiſt
Hoe hy ten doel moet ſtaan voor aller boozen liſt!
Hy ſtrekt tot zyn bederf ten prooy der zielstyrannen,
Zo hy de vleijers niet weet uit zyn hof te bannen,
En zo hy hen, wier tong zich ongeveinsd verklaart,
Niet op het hoogſt bemint, en in zyn' dienſt bewaart.
Dus leerende in myn' ramp der vorſten lot beklagen,
Herdacht ik wat my was door Mentor voorgedragen.
Metophis preſtte my met zyne ſlaven voort
Naar Oaſis gebergte, om in dat aaklig oord
Zyn groote kudden, by het krieken van den morgen
Tot aan den avond toe, door my te doen bezorgen.
Kalypſo ſtoorde hier Ulyſſes edle ſpruit.
Wat toch beſtond gy toen? (dus voer ze alſchersſende uit:)
Gy die by vorſt Aceſt getrooſt waart eer te ſneven,
Dan op zo laf een wyze in ſlaverny te leven?
Myn ramp (hervatte hy) wieſch dagelyks noch aan:
In zo veel bitterheid wierd my niet toegeſtaan
Om, tuſſchen ſlaverny en dood, te mogen kiezen. (zen:
'k Moeſt, met myn vryheid, ook dien droeven trooſt verlie-
'k Moeſt, zo ik 't zeggen mag, den ſtrengſten tegenſpoed,
Met all' zyn geeſſels, eerſt op my zien afgewoed.
De hoop was uit myn hart voor eeuwig weggeweken:
Ik mogt geen enkel woord van myn verloſſing ſpreken,
Noch denken dat ik ooit myn ſtraf zou zien verlicht.
Myn waarde Voedſterheer heeft ſedert my bericht,
Dat woekrende Arabiers, hem koopende, in hun banden
Hem als een' ſlaaf met zich vervoerden naar hun landen.
Men ſleepte my, niet min rampzalige, in een ſtreek
Daar menig op de vlakte in 't gloeijend zand bezweek,

Telemachus, wegens zyn ſlaverny,

van Kalypſo naader ondervraagd,

beäntwoord haar, en vervolgt zyn verbaal.

Mentor wierd weggevoerd, terwyl Telemachus

Of

op Oaſis gebergte, Of 't ruwſte winterweêr moeſt op een' berg bezuuren,
Om wiens beſneeuwde top de koude altoos blyft duuren.
Men vind in die woeſtyn geen voedſel, dan, alleen
Voor grove kudden, langs de naare rotſen heen:
Het ſteil gebergte hangt ter halver hoogte in dalen,
Ter nauwer nood verkwikt door 't licht der zonneſtralen.
by ſlechte herders, van droefheid bezweek. My deerde dat ik daar geene andre menſchen vond
Dan herders, ruim zo woeſt als dien onvruchtbren grond.
De nachten ſleet ik in geween om myne elende;
De dagen, in het vee te volgen met de bende,
Om de onbeſchofte woede eens opperſlaafs te ontgaan,
Die andren ſteeds betichtte, en door een' ſnooden waan
Van meerder yver voor Metophis huisbelangen,
Om zulk een laffen dienſt zyn vryheid dacht te ontfangen.
De ſtraffe Butis (dit 's de naam van 't ſlavenhoofd,)
Was oorzaak dat ik wierd van allen moed beroofd.
In 't veld, dicht by een hol, door droefheid neêrgezegen,
Niet denkende om myn kudde op de ongebaande wegen,
Verwachtte ik, eenzaam, en van alle hoop ontbloot,
Door overmaat van rouw, niets anders dan den dood.
Doch na een vreeslyk verſchynſel, 'k Zie op dat oogenblik al 't woeſt gebergte beven;
Alsof de hoogſte pyn en eik, met gantſche dreven,
Neêrploffen van den top, tot in het laagſte veld.
De winden zwygen, als van doodſchen ſchrik bekneld.
verneemt by een ſtem, die hem vertroost: Een daverende ſtem treft uit het hol myne ooren,
En doet my duidelyk dees dierbre Godſpraak hooren:
ô Zoon des wyzen helds! weet dat ge, als hy, u zult
Doorluchtig maken door uw onvermoeid geduld.
De vorſten, die altyd zich baadden in de weelde,
Verdienden allerminſt dat hen de voorſpoed ſtreelde:
De hoogmoed blaaſt hen op, terwyl hen menigwerf
De dartle welluſt ſtort in hun gewis bederf.

Ge-

Gelukkig zyt ge, indien ge uw rampen kunt verwinnen,
En die in voorſpoed nooit verbant uit uwe zinnen!
Gryp moed, dan zult gy 't ryk uws vaders weder zien;
Opdat uw heldendeugd den hoogſten roem verdien'.
Herdenk, wanneer ge u zult in de oppermagt verblyden,
Dat ge ook, als andren, zwak, behoeftig, en in lyden,
Beproeft hebt wat het zy, door druk te zyn verneêrd:
Verheug u, als gy dien van andren ſpoedig weert.
Bemin uw volk: verfoei die u uit lafheid roemen;
En weet dat niemand u met waarheid Groot zal noemen,
't En zy ge in lief en leed de ruſt der ziele vind,
En met een' heldenmoed uw driften overwint.
Die wyze Orakeltaal drong in den grond myns harten,
En deed my welgemoed myn grootſte rampen tarten:
Ik wierd zelfs niets gewaar dier yzing, die het bloed,
Op de aanſpraak van de Goôn, in de aadren ſtremmen doet:
Ik rees geruſt weêr op: ik boog myn knie, en beurde *waar over hy Minerve dankt,*
De handen hemelwaarts; nadien ik Pallas keurde
Voor de oorzaak dezer gunſt. Ik dankte voor 't bericht
Haar goedheid, die myn hart voor eeuwig houd verpligt:
Ik voelde mynen geeſt vernieuwd, en opgetogen:
De Wysheid zelf verlichtte op 't onverwachtſt myne oogen:
Ik wierd, tot breideling van myn vermeetle jeugd,
En om myn neiging ſteeds te richten naar de deugd,
Een zoete kracht gewaar; en deed met hart en zinnen *zich in de gunſt der herderen wikkelt,*
Van al het herdersvolk dier landſtreek my beminnen:
Myn vriendlykheid, geduld, en naauwe oplettendheid
Vermurwden Butis, die zyn wrevlig onbeſcheid
En wreed vermogen doende aan ieder ſlaaf gevoelen,
In 't eerſt ook had gedacht zyn' moed aan my te koelen.
Toen ſpoorde ik boeken op, om ruſtiger voortaan *en boeken opſpeurende,*
't Verdriet der ſlaverny en eenzaamheid te ontgaan;

Nadien myn geeſt op nieuw bezweek door maatloos treuren,
Zo lang hy 't voedſel derfde om zich weêr op te beuren.
Gelukkig (ſprak ik) zyn ze, in wier gemoed de luſt
Tot alle woeſt vermaak geheel is uitgebluſcht,
En die een levenswyze allengs zich eigen maken
Waar in ze een ſtille vreugd en waar genoegen ſmaken!
Gelukkig zy, wier geeſt zich met het leerzaam zoet
Der wetenſchappen ſtreelt, verluſtigt, en doorvoed!
Waar heen hen de onſpoed werp', zy dragen in hun harten
Iets met zich, dat hen trooſt, en opbeurt in hun ſmarten:
Het heimelyk verdriet, dat menig hart doorwond,
Zelfs midden in de vreugd, heeft geen' den minſten grond,
Ja is gantſch onbekend by hen, die in de boeken
Een keurig breinbanket zich weten op te zoeken.
Gelukkig zy, wier weet- en leesluſt, nooit verdoofd,
Van zulk een zoet vermaak, met my, niet zyn beroofd!
Terwyl ik, peinzende op zo nutte bezigheden,
Myzelf verſtoutte om in een donker woud te treden;
Vernam ik onverhoeds een' gryzaart, in wiens hand
Myn oog een' bondel zag tot oefning voor 't verſtand.
Dees, breed van voorhoofd, in welks rimpelige trekken
En kaalheid niets dan deugd en wysheid was te ontdekken,
Blonk uit in grootheid van geſtalte, en majeſteit:
Zyn witte baard was tot den gordel uitgebreid;
Zyn verw noch friſch en rood, als in de kracht der jaren;
Zyne oogen vrolyk, ſnel als die der adelaren:
Zyn taal, eenvouwdig ſchoon, klonk lieflyk in het oor:
Myn oog kwam nimmer zulk een achtbre gryzaart voor.
Dees, prieſter van Apol, tot 's Hemels dienſt volvaardig,
(Thermoſiris genaamd,) noch meer daarom eerwaardig,
Leefde in zyn' tempel, die, in dat geheiligd woud,
Door de oude koningen uit marmer was gebouwt.

van verre een' gryzaard met een rolle gewaar word. Deszelfs Afbeelding,

De

De bondel, dien hy droeg, beſtond uit keur van zangen
Ter eere van de Goôn. Hy kwam my heuſch ontfangen
Tot nutte ſamenſpraak; en gaf, door zyn bericht,
Van elk voorleden zaak een levendig gezicht:
Maar alles wiſt hy kort en krachtig af te malen,
En nimmer vond myn oor verdriet in zyn verhalen.
Hy kon 't aanſtaand' voorzien, door kloeke ſchranderheid
In 't kennen van elks aart, en goed of kwaad beleid.
Met zo veel wysheid was hy reklyk, bly, zagtzinnig;
Ja de aangenaamſte jeugd was nimmer zo aanminnig
Als de ommegang diens mans in zulk een' ouderdom:
Ook was de jonglingſchap hem wonder wellekom,
Wanneer hy in haar mogt een leerzaam hart ontdekken,
Dat, uit een' zuivren luſt, ter deugd zich op liet wekken.
Hy minde my welhaaſt met zulk een teder hart,
Dat hy my boeken gaf, ten trooſt in myne ſmart,
Ja als zyn' lieven zoon my in zyne armen drukte.
Myn vader! 't Godendom, dat Mentor van my rukte,
Is (riep ik dikwils uit) met myn verdriet begaan.
Het wyſt my hier in u een andren ſchutsheer aan.
Dees prieſter, Orfeus kunſt en Linus geeſt deelachtig,
Wierd ongetwyfeld zulks door hemelſche inſpraak magtig.
'k Was nooit het hooren van zyn gulden' vaerzen moê.
Hy voegde my de bloem der braafſte dichtren toe.
Als hy zyn' langen rok, wiens heldre witheid de oogen
Der hardren ſcheemren deed, ſomtyds had aangetogen,
En zyn yvoore lier liet klinken in dien oord;
Dan zag men leeuw, en beer, en tyger ſtraks bekoord,
Zyn voeten lekken, en al ſtreelend' hem omringen:
Dan kwam de boksvoet bly ten woude uit om hem ſpringen:
Dan ſcheen 't geboomte alom bewogen door de kracht
Des liefelykſten toons: dan had ge, als ik, gedacht

en vriendelyke ommegang met den Prins,

welke van hem als een zoon bemind,

en door deszelfs gedichten en ſnarenſpel geſtreelt,

Dat hy de ſtarren zelfs deê dansſen op zyn tonen,
En van Olympus top wiſt tot zich af te troonen.
De grootheid van de Goôn, der waare helden deugd;
De wyze keur van hun, die, wars van ydle vreugd,
In eindeloozen roem hen wilden evenaren,
Was ſteeds het onderwerp van zyn gezang en ſnaren.
Hy hield my dikwyls voor, tot ſterking van myn' moed,
Dat 's Hemels voorzorg waakt voor ons doorluchtig bloed;
en ter kunſtoefening word aangeſpoort door Apollos voorbeeld; die, om het doorſchieten der Cyklopen,
En wees my, hoe my voegde in die onvruchtbre ſtreken,
Op Febus ſpoor, de Zang- en Speelkunſt aan te kweeken.
Apol, (dus ſprak hy,) fel verbitterd, dat Jupyn
Geduurig blikſemde by ſchoonen zonneſchyn,
Doorſchoot het ſmidsrot, dat met onbeſchofte leden
Noch zwoegde om blikſemſchicht op blikſemſchicht te ſmeden.
Terſtond hield de Etna op van, uit zyn ingewand,
Een vloed van vuur en vlam te braken over 't land:
Men hoorde langer geen verwoede hamers klinken,
Die, 't aanbeeld beukende, op 't afgryzelyk rinkinken,
De diepten van de zee, en 't aardryk in het rond
Al ſiddrend' hadden doen verzuchten uit hunn' grond:
Het yzer en metaal, niet langer door dien woeſten
En ſterken hoop geſmeed, begon allengs te roeſten.
op Vulkaans klagte, uit den hemel gebannen,
Vulkaan, in woede ontvonkt, ſtuift uit zyn ſmiſſe, en hinkt
Olympus bergtop op; daar hy, berookt, verminkt,
Met zweet en ſtof begruisd, in 's hemels raadzaal nadert,
Terwyl 'er 't Godendom eendragtig is vergadert.
Hy barſt voor Jupiter in bittre klagten uit.
Dees brand van fellen toorn, verjaagt Apol, en ſluit
Hem buiten 't hemelperk: de goudyn' zonnewagen,
Schoon zonder menner, gaf, langs 't oude ſpoor, de dagen
En ieder jaarſaizoen op hunn' gezetten tyd.
Apol, van allen glans beroofd, en vol van ſpyt,

Vond

Vond zich genoodzaakt om in vorſt Admetus weiden
Het koninklyke vee als herdersknaap te leiden:
Zyn liefelyke fluit trok, met een zoet geweld,
De herders tot zich, uit al 't naaſtgelegen veld:
Zy lieten, op dien klank, in ſchaduw van de linden,
Zich by een zilvre bron met blyden yver vinden.
Tot hier toe waren ze alle een levenswyz' gewend
Zo plomp als die der kudde; en niets was hun bekend,
Dan 't weiden van hun vee, het weeldrig ſchaap te ontlaſten
Van vette melk en wol; en zoeten room den gaſten,
Met verſchgeſtremde kaas, te ſchaffen op den diſch:
Voorts was het gantſche land een naare wildernis.
Welhaaſt deed Febus hen het zoet der kunſten ſmaken,
Die hunne levenswyz' behaaglyk konden maken.
Hy zong 't gebloemte, daar de Lente zich meê hult;
Den liefelyken geur, waar meê ze 't land vervult;
En hoe haar treden zelfs het kruid te voorſchyn bragten:
Ook zong hy 't zoet vermaak der ſchoone zomernachten,
Waar in de weſtewind een friſſche koelte ſchenkt,
En de aangenaamſte dauw het dorſtig aardryk drenkt:
Voorts hoe de milde Herfſt, met onbekrompen handen,
Den bouwman 't gouden' fruit doet oogſten van de landen:
En hoe de Winter hem doet ruſten, als de jeugd
Al hupplend' by een vuur van ſtopplen zich verheugt.
In 't einde luſtte hem de bergen af te malen,
Belommerd van geboomte als de allerdiepſte dalen,
Waar door een zilvre beek met duizend bogten vloeit,
En ſpartlende overal het luſtryk veld beſproeit.
Dus voer hy voort, aan hun een klare ſchets te geven
Van all' de aanminnigheên die 't land- en akkerleven
Volöp aan ieder gunt, wiens onvervalſchte ſmaak
Den prys kent van natuurs eenvouwdigſt zielsvermaak.

door zyn fluitſpel de herders tot zich trok, hun' plompen aart beſchaafde;

en, met zynen zang,

hun het fluitſpel, en andere kunſten leerde.

Al 't herdersvolk, verheugd, door zo veel nuts te leeren,
Terwyl Apol om ſtryd de fluit hen deed handteren,
Zag dat de onnoozle vreugd van zulk eene oefening
Der koningen geluk in 't end te boven ging.
De zuivre vrolykheên, die 't gulden' hof ontvluchten,
Vervulden meer en meer hun hutten en gehuchten:
De uitſpanning, 't lief gelagch, 't aanvallig zoet der min
Verzelden overal de blyde herderin:
Men hield 'er daaglyks feeſt, men hoorde niets geringers
Dan zoet getierelier van lichtgepluimde zingers,
Of 't ritſlen van geboomte, en loof, dat hier en ginds
Het lieflyk ſpeeltuig was des friſchen zuidenwinds:
Of 't ruiſchen van een' vliet, wiens kriſtalyne ſtroomen
Men, door de rotſen heen, al kronklende af zag komen:
Maar boven alles klonk der herdren bly geſchal,
Begunſtigd van Apol, en 't heilig Negental.
Hy leerde, in 't loopperk, hen de groene kroon erlangen,
En hart en reebok met gezwinde pylen vangen.
't Geluk der hardren ſtak welhaaſt den Goôn in 't oog:
Dees levenswyze, die hun hart tot nyd bewoog,
Als zoeter dan de vreugd en praal die hen verzelden,
Was oorzaak dat ze Apol in al zyne eer herſtelden.

Na dit verhaal, en verdere onderrichting,

Dat die geſchiedenis, myn zoon, tot Febus eer,
U, in zyn' laagen ſtaat, dan ook zyne oefning leer'!
Ontwortel, en verdryf de woeſtheid dezer knapen,
Opdat de wildernis werde in een beemd herſchapen:
Leer aan dit herdersvolk 't eenſtemmig maatgeluid,
En al de tooverkracht der zoete ſtemme en fluit:
Verzagt de ſtuurſchen; ſtel de Deugd, naar uw vermogen,
In al haar minzaamheid hen levendig voor oogen,
Opdat men meer en meer het onbeſmemd zoet
En de onbeſproken vreugd der eenzaamheid bevroed',

Als

Als de onäffcheidbre vrucht dier herderöefeningen.
De ſmart der zorgen, die de koningen omringen,
Zal u, myn zoon, eerlang in 't prachtig ryksgewaad
Doen treuren om 't verlies van uwen harderſtaat.
De prieſter gaf hier op aan my een fluit in handen, *lokt Telemachus, begiftigd met een veldfluit, de herders tot zich;*
Wiens aangename galm, door de omgelegen landen,
Van 't hoog gebergte rolde, en ſtraks van overal
De herders tot my lokte op 't liefelyk geſchal:
Een hemelſch maatgeluid ſcheen op myn tong te zweeven:
Ik wierd gantſch weggerukt, en krachtig aangedreven
Tot roem der milde gunſt waar meê Natuur ons ſtreelt,
Wanneer ze haar ſieraad aan 't aardryk mededeelt.
Ons onderling gezang ontſtal ons gantſche dagen,
Ja zelfs een deel des nachts: de herdersknapen zagen
Naar vee noch hutten om; maar vingen in het rond, *beſchaaft derzelver zeden,*
Als roerloos en verrukt, de lesſen uit myn' mond;
Totdat ik zelf hen wees naar hun beſcheiden' ſtreken.
't Scheen dat de woeſtheid uit die oorden was geweken:
Het lagchtte ons alles toe; ja 't ſcheen dat allerweeg'
De grond, door 't leerzaam volk, een' zagter aart verkreeg.
Apolloos prieſter zag ons menigwerf vergaadren, *leert de zelven, en de herderinnen, Apolloos feeſten vieren;*
Om, met onze offers, zyn geheiligd koor te naadren:
De herders vlochten zich een groenen lauwerhoed,
Waar meê ze, Apol ter eer', zich kroonden by den ſtoet
Der harderinnen, die met zonderling genoegen,
Al dansſende, op haar kruin de teenen korven droegen,
Met de offergift gevuld, en met gebloemt' beſtrooid,
Waar meê het blonde hair ook ſierlyk was getooid.
Wy richtten, naa 't voldoen der offerplegtigheden,
Een vrolyk veldmaal aan, tot ſterking onzer leden:
Ons lieffte voedſel was de melk van ooy, of geit,
Met eigen' handen verſch gemolken en bereid;

En

En 't ongerepte fruit, dat ons het minſt kon ſchaden,
Als dadel, vyg en druif, noch met den dauw beladen.
Wy kozen 't groenſte veld tot onze zetels uit:
't Wyduitgebreid geboomt', waar op het zonlicht ſtuit,
Deed over onzen diſch een friſcher ſchaduw dalen
Dan ooit gevonden word in gulden' koningszalen.

en beſtryd een' verhongerden leeuw,

Maar 't geen by 't herdersvolk myn achting en gezag
Den meeſten nadruk gaf, was dat op zekren dag
Een afgevaſte leeuw myn kudde kwam beſpringen:
Terwyl hy woedende op my aan begon te dringen,
En baadde in 't lamrenbloed, beſtond al myn geweer
Slechts in myn' herdersſtaf. Ik ging hem ſtout te keer:
Zyn manen rezen ſteil: hy toonde klaauw en tanden:
Zyne opgeſparde keel en grimmige oogen brandden
Van vuur met bloed gemengd: hy ſloeg zyn' langen ſtaart
In de eene en de andre zyde. Ik velde hem ter aard',
Door hem myn' taaijen ſtaf, met ſcharp metaal beſlagen,
Zo heftig als gezwind in de open keel te jagen:
Hy tuimelde om en om: hy reet, van pyn verwoed,
Zyn klaauwen door den ſtrot, en braakte een ſtroom van
De kleene malierok, die my ten wapen ſtrekte, (bloed.
En, naar 's lands wyz', de borſt en lendenen bedekte,
Was oorzaak dat ik niet in 't worſtlen wierd gewond.
Tot driemaal velde ik hem: hy, driemaal van den grond
Weêr opgerezen, brulde, en deed de bosſchen beven.
Ik wrong zyn' gorgel toe, en liet hem zonder leven,
Voor 't oog van 't herdersvolk, dat my verheugd ontfing,
En met het ſchrikdiers huid tot eerbewys omhing.

dien by voor aller oogen verſlaat.

Seſoſtris, dit alles vernemende,

't Gerucht dier zege, en hoe die landſtreek was herboren,
Klonk door geheel Egypte, en kwam den vorſt ter ooren.
Hy wiſt dat een der twee gevangenen, voorheen
Beide als Pheniciërs veroordeeld van 't gemeen,

Die

Die pasbewoonbre ſtreek haar woeſtheid had benomen,
En daar den gouden tyd weêr deed te voorſchyn komen.
Hy wenſchte my te zien; wyl alle nutte kunſt
Door hem gehandhaaft wierd met ongemeene gunſt:
Hy zag en hoorde my met luſt, nadat hy 't poogen
Des vrekken amptmans wiſt, door wien hy was bedrogen:
Hy deed hem werpen, tot eene eindelooze ſtraf,
In 's ryks gevangenhuis, als in een levend graf;
En dwong hem af te ſtaan al wat, door ſlinkſche wegen,
Den volke ontvreemd en in veel jaren was verkregen.
Hoe ongelukkig (ſprak Seſoſtris) is de ſtaat
Van die in 't hoog gezag elk-een te boven gaat!
Hy zelf kan menigwerf de waarheid niet beſchouwen:
De hovelingen, die uit ſchandlyk misvertrouwen,
Uit liſt en eigenbaat, geſtaag rondom hem zyn,
Beletten dat zy ooit voor zyn gezicht verſchyn':
Zy weten, met een glimp van yver, hem te paaijen,
En alles, door bedrog, op hunnen duim te draaijen:
Zy minnen hem, zo 't ſchynt, om ſtryd, met hart en zin;
Maar zyne giften zyn het voorwerp hunner min:
Die vleijers minnen hem zo weinig, dat ze in 't ſtreelen
Hem ſchandelyk verraên, daar ze in zyn gunſten deelen.
De vorſt betoonde my veel vrindſchap, en beſloot
My weêr naar Ithaka te zenden, met een vloot,
Een talryk waterheir; om, eer men 't mogt beſeffen,
Myn droeve moeder van der minnaars liſt te ontheffen.
't Was alles vaardig tot dat loffelyk beſtaan:
Wy dachten anders niet dan om naar boord te gaan.
'k Zag met verwondering hoe 't los geval zich keerde,
En hem het hoogſt verhief dien 't onlangs diepſt verneêrde:
Dit alles gaf my hoop dat ook, tot myn geluk,
Ulyſſes, in het eind bevryd van allen druk,

ontbied Telemachus,

en ſtraft Metophis.

Telemachus, zullende naar Ithaka keeren,

In 't kwynend vaderland roemruchtig op zou dagen.
Ik hield het, zo het mogt aan 't Godendom behagen,
Geenszins onmogelyk myn' Mentor weêr te zien;
Hoe verr' die zoete hoop myn wenſchen ſcheen te ontvliên,
En we, uit den vreemdſten hoek der Aziatiſche oorden,
Waar heen hy was geſleept, van hem geen tyding hoorden.
vervalt door 's koningsſterven, in nieuwe rampen. Terwyl ik myn vertrek alleen had uitgeſtelt
Om onderzoek te doen naar dien verdrukten Held,
En niets van hem vernam, in ſpyt van al myn poogen;
Wierd vorſt Seſoſtris my op 't onverhoedſt onttogen,
En ik, hoe ſpaê de draad zyns levens wierd gekort,
Daar door weêr in een' poel van nieuwen ramp geſtort.
Algemeene droefheid over den dood van Seſoſtris; Geheel Egypte, ontroerd door dat verlies te hooren,
Scheen onvertrooſtbaar in een' tranenvloed te ſmooren:
Elk huis en huisgenoot dacht, door die ſmart gedrukt,
Dat hen hun ſchutsheer, vrind, en vader was ontrukt.
De gryzaarts riepen uit, met opgeheven handen:
Men zag zo vroom een' vorſt nooit binnen deze landen;
Nooit zal ook zyns gelyk op dezen troon gebiên.
ô Goôn! had gy hem nooit den volken laten zien,
Of nooit hem ons ontrukt! Waarom beneemt ge ons, tevens
Met dien doorluchten vorſt, ook niet dit weinig levens?
De jonge manſchap hief dees naare rouwkreet aan:
De hoop van gantſch Egypte is dan in rook vergaan!
Onze ouders hadden aan Seſoſtris dank te weten
Dat ze al hun leven in geluk en welvaart ſleten:
Maar wy, wy zagen hem, helaas! ter naauwer nood,
Toen hy tot onze ſmart voor eeuwig de oogen ſloot!
Zyn talryk huisgezin zwom dag en nacht in tranen.
Men zag van overal zyn droevige onderdanen,
Ja 't afgelegenſt volk ter uitvaart toegevloeid,
En veertig dagen lang het dierbaar lyk beſproeid

Door

Door aller tranenvloed. Elk trachtte, uit pligtbetooning,
Noch eens 't gelaat te zien van zyn' geliefden koning:
Elk prentte 't zich in 't hart; ja velen wilden zelf
Met hem begraven zyn in 't aaklig grafgewelf.
Maar de oorzaak dat men hem zo mateloos betreurde, *merkelyk verzwaard door den kwaden inborſt des nieuwen koning Bocchoris,*
Was dat men in zyn' zoon Bocchoris niets beſpeurde
Van 's vaders heuſch gedrag omtrent den vreemdeling;
En dat hem wetenſchap noch roem ter harte ging,
Noch zucht tot ommegang met vrome en wyze lieden,
Noch liefde om hunne deugd of kunſt de hand te bieden.
Des vaders grootheid was een oorzaak dat al vroeg
De jongeling der kroon zich dus onwaardig droeg.
Hy was van jongs af aan welluſtig opgetogen,
En had een ſtugge trots- en fierheid ingezogen:
Het menſchdom wierd van hem veel min dan niets geächt,
Alsof 't om zynent wille alleen was voortgebragt,
En uit een andre ſtof dan hy was voortgekomen.
Hy liet zich in zyn drift noch dwaas gedrag betoomen,
En dacht niets anders, dan om 's vaders grooten ſchat,
Dien dees met zo veel zorg en deugd vergadert had,
In alle dartelheid en ondeugd door te brengen.
Hy kon de welvaart van zyn volken niet gehengen,
En poogde alleen zichzelf in al zyn' overvloed
Te meſten van hun erf, hun zweet en hartebloed.
Hy koos tot raaden jonge en harsſenlooze kwanten,
Waar van hem zwerm by zwerm omringde aan alle kanten;
En ſloot all' de ouden uit, wier wyze ervarenheid
Zyn' vader had geſterkt in 't wigtig ſtaatsbeleid.
Het was een wangedrocht, en geen rechtſchapen koning. *welke het gantſche ryk doet kwynen.*
Geheel Egypte kwynde: en ſchoon het, uit betooning
Van zucht tot 's vaders naam, en achting voor dien ſtam,
Het harde juk des zoons geduldig op zich nam;

De jongling kon nochtans 't verderf geenszins ontvlieden:
Een koning, zo ontäard, kan nimmer lang gebieden.

Telemachus, by Peluſium op een' toren,

Men denk' hoe hard my viel, aan dat rampzalig ſtrand
Myn reis te zien belet naar 't lieve vaderland!
'k Had by Peluſium een' kloekgebouwden toren,
Omtrent den oeverkant, tot myn verblyf verkoren,
Daar ons de vloot verbeidde, en alles waar' gelukt,
Zo my Seſoſtris niet ontydig was ontrukt.

door Motophis gekerkerd, vervalt in eene kwynende droefheid;

Metophis, door zyn liſt ten kerker uitgetogen,
Drong by den nieuwen vorſt in 't vorig ſtaatsvermogen,
En wees dien toren my tot myn gevangnis aan,
Om daar zyn felle wraak altoos ten doel te ſtaan:
Waar door ik, dag en nacht in tranen weggezonken,
Al wat my uit het hol in de ooren had geklonken,
En my Thermoſiris voorſpeld had tot myn vreugd,
Slechts aanzag voor een' droom en ydle zielsgeneugt.
Ik kwynde, uit bittren rouw: 'k zag hoe de golven joegen,
En, onder aan de klip, den voet myns kerkers ſloegen;
Van waar ik, lettende op het ſlingren van een kiel,
Die door een' fellen ſtorm omtrent die klip verviel,
De ſchipbreuk koel aanſchouwde, en vreemd van medelyden,
Dier bootsliên groot gevaar myns ondanks moeſt benyden.
Zy zullen (dacht ik) hier een eind' zien van hunn' druk,
Of vlieden naar hun land, door onverwacht geluk:
Maar ik, helaas! heb 't een noch 't ander hier te wachten.

verneemt een ſterke vloot, en der Egyptenaren verdeeldheid;

Terwyl ik dus myzelf verteerde in ydle klagten,
Beſpeurde ik over 't vlak een vloot, die, als een woud
Van maſten, zich verhief: ik zag de zee volbouwd
Met ſchepen, die gezwind door 't ſchuimend pekel vlogen,
Dat door een talloos tal van riemen wierd bewogen:
Ik hoorde alom een wild en yſelyk geroep,
En zag aan 't ruime ſtrand een ſaamgeſchoolden troep

Ver-

Verbaasde Egyptenaars, die zich te wapen ſpoedden;
Terwyl een andre hoop ſcheen, in de holle vloeden,
Die vreemde watermagt te willen tegenſtaan.
Myn ramp had my, in 't geen de zeevaart aan mogt gaan,
Zo veel geleert, dat, toen de vloot zich landwaarts wendde,
Ik haar voor Tyrus en voor Cyprus magt erkende.
Een tweeſpalt, dacht my, had de Egyptenaars geſplitſt.
Hier uit beſefte ik dat het volk was opgehitſt,
En dat de ontzinde vorſt, door heillooze euveldaden,
Zich zelf een' burgerkryg had op den hals geladen.
'k Was uit dien torentrans aanſchouwer van 't gevecht,
Waar in het droef geſchil op 't bloedigſt wierd beſlecht.
De Egyptenaars, geſterkt met vreemde ontſcheepte troe- *en ziet hen elk-*
Van de eene en de andre kuſt tot hunne hulp geroepen, (pen, *ander*
Beſprongen 't heir dat uit hun eigen volk beſtond, *flag leve-*
En in welks voorſpits zich de jonge vorſt bevond. *ren.*
Ik zag 't, op zyn gelei, vol moeds ten ſtryde komen,
Terwyl hy, als een Mars, een zee van bloed deed ſtroomen: *Wreede*
Zyn driftige oorlogskoets, op 't akeligſt beſpat *dapper-*
Met zwart en ſchuimend bloed, daar 't rosgeſpan in trad, *heid van*
Vermorzelde overal zyn ſtervende onderdanen, *Bocchoris.*
En kon ter naauwer nood hem 't yslyk renſpoor banen.
De jonge koning, ſchoon en ſterk van lyf, vol moeds, *Nader*
En van een trots gelaat in zo veel tegenſpoeds, *afbeelding*
Deed uit zyn woeſt gezicht de woede en gramſchap ſtralen: *van dien*
Zyn moed, in 't wild betoond, liet nimmer zich bepalen *vorſt.*
Door wysheid en beleid: gelyk een edel paard,
Dat zonder mondſtuk rent, en voortholt in zyn vaart.
Hy wiſt zyn feilen door geen' goeden raad te heelen,
Noch met naauwkeurigheid zyn' krygslaſt uit te deelen,
Noch ſteeds voor-uit te zien; noch vrindlyk te ondergaan
Die hy het meeſt behoefde in zyn verdwaasd beſtaan:

Niet dat hem geeſt ontbrak: zyn oordeel in 't bevatten
Was aan zyn' moed gelyk, en even kloek te ſchatten;
Weelde en vleijery, de voornaamſte oorzaken zyns verderfs. Maar nooit door tegenſpoed gelouterd in zyn jeugd,
Was ook zyn loflyke aard en neiging tot de deugd
Vergiftigt door 't gevlei der meeſters; 't welk hem, dronken
Van zyn geluk en magt, in welluſt deed ontvonken.
Hy duldde niet dat iets, hoe ſnood, hem wierd ontzeid:
De minſte tegenſtand ontſtak zyn grimmigheid.
Dan had de Reden zelf geen magt meer op zyn zinnen:
Dan liet hy door zyn drift zich roekeloos verwinnen:
Dan wierd hy meer en meer, door zyn verwoede tocht,
Tot aller ſchrik misvormt in 't yslykſt wangedrocht:
Dan had hy 't weinig goeds dat hem was aangeboren,
Zyn redekaveling en ſchaamte, gantſch verloren.
Zyn' trouwſte dienaars wierd, door ſchyn van tegenſpraak,
Het hof welhaaſt te naauw: terwyl hy met vermaak
Zich, door zyn vleijers, liet in zyne driften ſtyven.
Om zulk een ſpoorloosheid in all' zyn ſtaatsbedryven,
Zelfs tegen zyn belang en 't koninklyk gezag,
Verfoeide elk eerlyk hart des dwinglands wreed gedrag.

Hy word doorſchoten, en zyn hoofd afgehouwen. Hy liet in dezen ſtryd zyn helden-inborſt blyken:
Maar 's vyands overmagt deed endlyk hem bezwyken.
Ik heb hem zien vergaan: een dapper Tyriſch knecht
Doorſchoot dien woeſten held in 't heetſte van 't gevecht.
De toom ontglipte hem: hy tuimelde uit zyn' wagen,
En wierd door 't rosgeſpan vertrapt, en voorts verſlagen
Door 't zwaard eens ſtouten knaaps van Cyprus, die verwoed
Hem 't hoofd van 't ligchaam ſloeg, en druipende van bloed
Het by de lokken greep, het op 't verachtlykſt hoonde,
En aan 't zeeghaftig heir als in triomf vertoonde.

Telemachus erkent 'k Zal nooit vergeten, hoe ik op dien droeven ſtond
Dat hoofd heb in zyn bloed zien wentlen langs den grond;

Hoe

Hoe 't oog geſloten was, en in zyn' glans verduiſterd;
Het blozend aangezicht verbleekt, en gantſch ontluiſterd;
Hoe die halfôpen mond zich roerde, en vaardig ſcheen
Tot uiting van geſtoorde en afgebroken reên;
Hoe 't ſcheen te dreigen, met een trots en grimmig wezen,
Waar voor 't, de Dood ten ſpyt, de ſtoutſten noch deed vree-
't Blyft eeuwig, als een baak, voor myn gezicht verbeeld: (zen.
En, zo het Godendom my met een' ſtaf bedeelt,
Dat ſchriklyk voorbeeld zal my nimmer doen vergeten,
Dat nooit een koning zich der kroon mag waardig heeten,
Noch in zyn hoogſt gezag zich ooit gelukkig ſtyft,
Zo 't aan de Reden ſteeds niet onderworpen blyft.
Hoe heilloos is voor hem, die in 't beſtier der zaken
Verpligt is op den troon voor aller heil te waken,
Dat hy zoo groot een ſchare als oppervorſt regeer',
Opdat hy haar geluk in ongeluk verkeer!

daar in de heillooze gevolgen der tyrannye.

TE-

TELEMACHUS.

DERDE BOEK.

INHOUD.

De Griekſche Jongling meld hoe't nieuw Egyptiſch Hoofd,
't Phenicíſch volk ontſlaande, in 't oproer korts gevangen,
Hem als een Tyriſch knaap de vryheid, hem ontroofd,
Op Tyrus oorlogsvloot in 't einde doet erlangen;
Hoe Tyrus waterhoofd, hem voor de wreede hand
En gierige inborſt van Pygmalion deed ſchroomen:
Hoe Tyrus handel bloeide, eer deze dwingeland
Dien ſchandlyk had bezwaart: Hoe hy, om hem te ontkomen,
Zocht met een Cypriſch ſchip van Tyrus kuſt te gaan,
Wanneer Pygmalion hem tot zich deed ontbieden;
En hoe, terwyl hem niets kon van 't gevaar ontſlaan,
De hofpop des tyrans hem heimlyk deed ontvlieden,
Om liſtig in zyn plaats, uit blinde wraak en haat,
Een' knaap te ontzielen, die haar liefde had verſmaad.

Verwondering van Kalypſo over de wysheid en openhartigheid van Telemachus.

Kalypſo, die verſtomd zo wys een rede hoorde,
Scheen weggerukt van vreugd: doch dat haar meeſt bekoorde,
Was de openhartigheid des Jonglings, in 't verhaal
Van ieder misſlag zelfs, waar door hy menigmaal
Door onbezonnen drift, en door geen plaats te geven
Aan Mentors wyzen raad, te wuft was aangedreven.
De jonge Held, die niets verbloemde van zyn ſchuld,
Had met verwondering haar' geeſt en hart vervult,

Door

G. F. I. Debrie del.

Phil. a Gunst sculp.

TELEMAQUE aiant evité la poursuite de **PIGMALION** *Roi de Tyre, s'embarque par le moyen de* **NARBAL** *sur un Vaisseau Cyprien.*

Liv. III.

Door edlen yver, in zich telkens op te wekken
Om uit zyn dwaas beſtaan dit leerzaam nut te trekken,
Dat de onbedachtheid van zyne onërvaren jeugd
Geboed wierd door beleid, bezaadigdheid, en deugd.
Verhaal, myn waarde, hoe ge Egypte zyt ontweken,
(Dus ſprak ze,) en meld my in wat oord, in welke ſtreken
Gy Mentor wedervond, wiens afzyn uwe ziel,
Om 't misſen van zyn' raad, met reden ſmartlyk viel.
De Prins hervat, tot vreugd der maagdelyke ſcharen: *Hy vervolgt zyn verhaal,*
Het kleen getal der vroomſte en trouwſte Egyptenaren,
Huns omgebragten heers belangen toegedaan,
Vond zich gedwongen 't ryk aan de andren af te ſtaan,
Die held Termutis voor hunn' koning uit doen roepen.
Dees gaf 't Phenicifch heir, verëend met Cyprus troepen,
De krygsgevangens weêr, nadat een nut verdrag
Met bei de volken, hem geſtyfd had in 't gezag.
Men deed my onder dees myn vryheid mede erlangen: *en toont hoe hy, in vryheid geſteld, met de Phenicifche vloot Egypte verliet;*
Ik wierd met heusheid op een Tyrifch ſchip ontfangen,
Stak met de vloot in zee, verwon allengs myn ſmart,
En voelde dat de hoop weêr oplook in myn hart.
De wind begunſtigde ons, en deed de zeilen zwellen:
Het ſchuimend water ſtoof rondom de roeigezellen:
De ruime zee was reeds met kielen overdekt:
Het vrolyk bootsvolk wierd tot juichen opgewekt:
Het wyd Egyptifch ſtrand was ons gezicht ontweken,
De groene heuvels, en 't gebergte vlak geſtreken,
Totdat men eindlyk niets dan lucht en water zag.
't Scheen dat de morgenzon, in 't krieken van den dag,
Haar' glinſterenden gloed ontleende van de ſtroomen,
En, met haar levend goud nu hooger opgekomen,
De toppen van 't gebergte in 't ſchemerend verſchiet
Al tintelend verguldde; als had ze voorbedied

Dat ons op dezen togt des Hemels gunſt verzelde,
Wiens donkerblaauw gewelf ons 't eigenſt heil voorſpelde.
en door Narbal onder-vraagd, Ik, als Phenicier gezonden op de vloot,
Was echter niet bekend by eenig' reisgenoot.
Myn ſcheepshoofd Narbal vraagde, om klaar bericht te
Naar mynen naam, en in wat land ik was geboren. (hooren,
Waar heeft Phenicië u (dus vroeg hy) voortgebragt?
aan den-zelven zyne rampen ontdekt. 'k Ben geen Phenicier: Seſoſtris watermagt
(Dus was myn antwoord) heeft my in een ſchip gevonden,
Waar meê 't Phenicifch volk ter zee was uitgezonden.
'k Heb, als hun landsgenoot, door dezen tegenſpoed
Een ſtrenge ſlaverny in 't ryke Egypte ontmoet:
'k Heb onder dezen ſchyn veel rampen moeten lyden:
'k Heb onder dezen ſchyn my weder zien bevryden.
Van waar toch zyt gy dan? vroeg Narbal andermaal.
Ik ben Telemachus, (met deze ronde taal
Voegde ik hem antwoord toe:) Ulyſſes is myn vader.
Die vorſt, beroemder dan veel koningen te gader
In Trojes zwaar beleg, gaf my het levenslicht.
Hy had in Ithaka voorheen zyn' troon geſticht:
Maar ach! het Godendom weêrhoud hem van die ſtranden.
Ik heb hem reeds gezocht in deze en gene landen,
En onderga, als hy, de tuchtroê van de Goôn.
Gy ziet in my, helaas! een' deerniswaarden zoon,
Die niets begeert, dan dra te keeren tot zyn vrinden,
In hoop van nevens hen zyn' vader weêr te vinden.
Hy word van deszelfs hulpe verzekert, De zeeheld zag verrukt my aan, op dit beklag,
En waande dat hy iets gelukkigs in my zag;
Iets gunſtigs, tot myn' trooſt my van de Goôn gezonden;
Iets, in het algemeen by andren niet gevonden.
Hy kwam my ongeveinsd en edelmoedig voor,
En leende aan myn geklag een medelydend oor;

Ja

Ja wierd door 't Godendom gedrongen, my te ontdekken
Wat noodig was om my een groot gevaar te onttrekken.
Telemachus, ik ſla geen twyfel aan uw reên:
(Dus ſprak hy:) zoude ik u verdenken? Neen, ô neen!
De minzaamheid en deugd, in uw gelaat te aanſchouwen,
Verbannen zelfs den ſchyn van alle misvertrouwen.
Ook zie ik dat gy teêr bemind word van de Goôn,
Wier wil is dat ik mede u minne als mynen zoon.
Aanhoor myn nut bericht, doch zonder 't ooit te melden:
Stilzwygendheid is 't loon waar meê gy 't kunt vergelden.
Wees (ſprak ik) niet beducht, dat immer eenig woord
Van 't geen gy my betrouwt, werde uit myn' mond gehoort.
Ik ben, hoe jong, alreê veroudert en ervaren
In myn geheimen nooit aan iemand te openbaren,
Veel min noch, onder d'een' of d'andren ſchoonen ſchyn,
Te ontdekken 't geen myn trouw mogt aanbevolen zyn.
Wat deed u (vroeg hy voorts) 't gewigt dier deugd erkennen,
Om in zo bros een jeugd het zwygen aan te wennen?
Ik zal met luſt verſtaan hoe die beſcheidenheid
In u de grondſlag wierd van 't allerwyſt beleid,
En 't voedſel, zonder 't welk geen gaven, hoe verheven,
U dienſtig konnen zyn, of eenig voordeel geven.
Ulyſſes (ving ik aan), eerdat hy zich, tot ſtraf
Van 't wrevelmoedig Troje, uit zyn paleis begaf,
My houdende op zyn knie, en in zyn' arm beſloten;
Voerde, onder kus op kus, (gelyk de huisgenooten
My hebben doen verſtaan,) dees vaderlyke taal,
Waar van ik niets begreep in al dat zoet onthaal: (wen,
Myn zoon! dat 's Hemels Raad, waar op we in nood betrou-
My nimmer tot myn ſmart u weder doen aanſchouwen!
Dat Atropos den draad uws levens vry verkort',
Eer hy door Lacheſis noch voortgeſponnen word',

onder voorwaarde van ſtilzwygendheid:

waar omtrent Telemachus hem geruſt ſtelt,

door 't verhaal der krachtige betuigingen zyns vaders, in zyne tedere jeugd,

Gelyk een tedre bloem, die in hare eerſte dagen
Word door des maaijers zicht van hare ſteel geſlagen!
Dat u myn vyand moord' voor 't ouderlyk gezicht,
Indien gy ooit ontäard van deugd, van eer en pligt!
Myn vrinden, (voer hy voort,) dit waardſte myner panden,
Dien teêrgeliefden zoon beveel ik in uw handen:
ter aanſpooring tot vorſtelyke deugden,
Draagt zorg voor zyne jeugd; en, zo ge my bemint,
Maakt dat geen ſnood gevlei by hem ooit toegang vind':
Volhard in deze peſt van zyn gehoor te weeren,
En leert hem zyne drift grootmoedig overheeren.
Hy zy gelyk een telg, die, teder in haar' bloei,
Zich lichtlyk buigen laat, opdat ze rechter groei'!
Vergeet vooral niet, hem het weldoen in te ſcherpen,
Zich aan de billykheid in alles te onderwerpen,
en tot getrouwheid in 't bewaren der geheimen.
En ſteeds bedacht te zyn dat, op 't gegeven woord,
Het aanbetrouwd geheim zy in zyn hart geſmoord!
Een tong, tot logentaal en woordverdraaijing vaardig,
Is nooit het heilryk zoet der ſamenwoning waardig;
En die de groote kunſt van zwygen ooit vergeet
Verdient noch ruim zo min dat hy den troon bekleed'.
Indruk dezer betuigingen.
'k Verhaal die woorden u, gelyk ik menigmalen
Die, met veel nadruks, hoorde in myne jeugd verhalen:
Zy drongen tot den grond myns harten krachtig door:
Ik hield ze menigwerf ook aan myzelven voor.
Myn maagſchap leerde my, in myne tedre jaren,
Op vaders wyzen raad, een kleen geheim bewaren:
'k Was noch een teder wicht, als elk van hun myn hart,
Met veel vertrouwen, reeds liet deelen in hun ſmart,
Wanneer zy d'overlaſt der vorſten ondervonden,
Die wrevlig naar den echt van myne moeder ſtonden.
Dus handelde ieder my niet als een tedre ſpruit,
Maar als een Jongeling, aan wien men 't raadsbeſluit

Ont-

Ontdekken mogt, en hoe van die onheuſche gaſten
Myn moeder en ons hof het veiligſt waar' te ontlaſten.
Ik, door die eer verheugd, en in myn' pligt geſterkt,
Dacht dat ik voor een' man alreeds wierd aangemerkt.
Nooit heb ik zulks misbruikt: nooit liet ik myne lippen
Van 't allerkleenſt geheim een enkel woord ontſlippen.
De minnaars gingen my wel dikwyls aan met liſt,
Op hoop dat zich een kind in alles wat het wiſt,
Vooral indien het iets gewigtigs had vernomen,
Niet met omzichtigheid zou weten in te toomen:
Maar ik, reeds afgerecht om zulk een' ſtrik te ontgaan,
Heb zonder logentaal hen ſteeds te woord geſtaan,
En zonder dat men iets mogt in myn rede ontdekken,
Waar uit men eenigzins het ſtaatsgeheim kon trekken.

Narbal ontdekt aan den Prins, hoe de Phenicïers, ondanks hunnen ryken handel, en magt,

Toen liet zich Narbal uit: Telemachus, gy ziet
Hoe kloek 't Phenicíſch volk zich handhaaft in 't gebied:
't Heeft by zyn' nagebuur, dien 't houd met ſchrik benepen,
Zich zelf geducht gemaakt door zyne ontelbre ſchepen,
En ſtreeft in naarſtigheid, in nutte koopvaardy,
In rykdom en vernuft alle ander volk voorby;
Ja breid, door zyn vertier en inkoop aller waren,
Zyn' handel uit, tot zelfs by Herkules pylaren.
Egyptes grootſte vorſt Seſoſtris, voor wiens magt
Gantſch Ooſten zwichten moeſt, had vruchteloos getracht
(Schoon hy ter naauwer nood ons kon te lande dwingen,)
Met al zyn waterheir zyn juk ons op te dringen.
't Is waar, hy had ons wel een ſchatting opgelegt;
Doch naar een weinig tyds wierd die aan hem ontzegt:
Wy vonden ons te ryk, te magtig, om als ſlaven
Geduldig op den wenk van vreemde magt te draven:
We ontrokken ons dat juk, in ſpyt van 's konings vloot,
Wiens krygstogt wierd geſtremt door zyn verhaaſten dood.

Zyn wysheid, die alom hem zo geducht deed wezen,
Stond ons noch meerder dan zyn mogendheid te vreezen:
Maar ziende op zynen zoon zyn' ſcepter overgaan,
Was zulks genoeg om ons van allen ſchroom te ontſlaan.
De Egyptenaars, wel ver van weêr by-een te rukken,
Om ons gemeenebeſt door ſchatting te onderdrukken,
Zyn zelfs gedwongen om in Tyrus onderſtand
Te zoeken tegen hunn' vermeetlen dwingeland.
Hoe moet de roem, dat ze ons als hun verlosſers eeren,
Den lof van zulk een vry en bloeijend volk vermeeren!

zelf worden onderdrukt van Pygmalion, tegen wien by den Prins waarſchuwt.

Maar ſchoon wy anderen ontſlaan van dwinglandy,
Wy lyden echter zelf een wreede ſlaverny.
Ontzie Pygmalion, den koning onzer landen:
ô Jongling! mogt gy nooit vervallen in zyn handen!
Hy heeft ze, in weêrwil zelfs der zwagerſchap, te ſnood
Geverwt in 't vorſtlyk bloed van Didoos echtgenoot.
Die koningin, genoopt om zich eerlang te wreken,
Is Tyrus oevers met een ſterke vloot ontweken,
Gevolgd van 't meeſte deel des volks, in welks gemoed
De liefde tot de deugd en vryheid wierd gevoed:
Zy deed het, om voortaan voor geen geweld te zwichten,
Op de Afrikaanſche kuſt het trots Karthago ſtichten.

Pygmalions rampzalige ſtaat, in 't knevelen der ryken;

De vorſt, gepynigd door eene onverzaadbre zucht
Naar noodeloozen ſchat, word door het kwaad gerucht,
En dat hy zich by vrind en vyand heeft doen haten,
Rampzaliger dan de armſte uit all' zyne onderzaten:
Hy ſpat door vrekheid, die eens anders ſchat misduid,
Tot wantrouw, achterdocht, en laffe wreedheid uit:
Hy ſpoort de ryken op, en de armen doen hem vreezen.

in 't haten der deugdzamen;

Noch meerder ſtrafbaar is 't in Tyrus, vroom te wezen;
Nadien hy onderſtelt dat geen deugdlievend man
Zyn ſnoode kneevlary geduldig lyden kan.

De

De deugd veroordeelt hem: ze is haatlyk voor zyn zinnen.
Ja alles knaagt, doorgrieft, en pynigt hem van binnen:
Hy ſchrikt voor zyne ſchim; en de angſt, die hem verſcheurt,
Maakt dat hem dag noch nacht de minſte ruſt gebeurt.
De Goôn belemren hem, op zyn verdwaasde beden, *in 't opboopen zyner ſchatten;*
Met ſchatten, die hy niet ten nutte durft beſteden:
Al 't geen, waarna zyn hart uit drift tot rykdom haakt,
Is de oorzaak dat hy zich zo ongelukkig maakt.
Het geven baart hem ſmart: hy vreeſt altoos voor ſchade:
Hy pynigt zich om winſt, en ſlaat ze angſtvallig gade.
Men ziet hem naauwlyks ooit: hy ſchuwt het minſt geſprek, *en in 't ontſchuilen van aller oogen in een' akeligen burg.*
En ſluit verſuft zich op in 't binnenſt hofvertrek,
Waar in geen amptenaar, noch vrind hem durft genaken,
Uit welgegronde vrees van zich verdacht te maken.
Een yſelyke wacht, rondom zyn hof geſchaard,
Met opgeheven lans en uitgetogen zwaard,
Bewaakt hem, daar hy dwaalt in dertig hofvertrekken,
Die alle voor elkaêr ten vryën toegang ſtrekken,
Met koopren' deuren en veel grendelen geſterkt.
Hier word door hem-alleen zyn' eigen ramp bewerkt:
Men weet nooit welk vertrek hem 's nachts houd opgeſlo-
En zegt, dat hy, vervreemd van hof- en huisgenooten, (ten,
Zich nooit twee nachten na elkaêr in 't eigenſt oord
Zyns hofs betrouwen durft, uit vrees voor wraak en moord.
Hy kent geen blydſchap, noch wat zoetheid ware vrinden
In al de aanminnigheid der vriendſchap konnen vinden;
Maar voelt dat alle vreugd, op 't keurigſt uitgedacht,
Zyn wroegend hart ontvlied, hoe ſterk hy daar na tracht'.
Hy laat zyn hol gezicht, dat niets dan doffe ſtralen
Van 't aakligſt vuur verſpreid, naar alle kanten dwalen,
Verſchrikt op 't minſt gerucht, en is een ſpook gelyk:
Zyn zwaar gefronsd gelaat geeft van zyn knaging blyk,

Dat

Dat, ſchoon hy zwygt, hem zwaar doet zuchten, heimlyk treu-
En de ingewanden door de wroegende angſt verſcheuren. (rẽ,
Hem walgt de beſte ſpys. Hy vind noch hoop, noch trooſt,
Maar 't voorwerp van zyn' haat en affchrik, in zyn krooſt;
Ja heeft, nadien hy zich het hart dier huwlyksvruchten
Ten vyand maakte, ook meeſt voor zyn geſlacht te duchten.
Hy vond zyn leven lang geen' enkel oogenblik
Zich t'eenemaal bevryd van allen angſt en ſchrik;
En weet op geene wyz' zich voor gevaar te dekken,
Dan door den dood van hun die vrees in hem verwekken.
De ontzinde ziet dan niet dat zulk een wreed beſtaan,
Waar op hy zich betrouwt, hem zelf zal doen vergaan!
Een van zyn huis zal, om zyn eigen ramp te wenden,
Zo wreed een ſchrikdier haaſt ten duiſtren afgrond zenden.

Narbals getrouwheid jegens Pygmalion,

Wat my belangt, ik vrees en kus der Goden roê,
En zal, hoe dier 't my ſta, myn trouw ten einde toe
Doen blyken voor dien vorſt, my van om hoog beſchoren:
Ik liet my liever, door zyn argwaan, 't hart doorbooren,
Dan dat ik ooit myn hand zou leenen tot zyn' dood,
Of immer weigren hem te redden uit de nood.

en Telemachus;

Maar gy, Telemachus, vermy toch uw gevaren,
Door hem noch zyn gevolg uwe afkomſt te openbaren:
Hy zou, in hope dat uw vader, de ongenaê
Van 't lot ontworſteld, u verbeidde in Ithaka,
Gewis in Tyrus hof u kluiſtren, en hem nopen
Om tot den dierſten prys u vry te moeten koopen.

die te Tyrus, de rampzaligheid des dwingelands beſpeurende,

Te Tyrus aangeland, bevond ik metter daad
Dat Narbal waarheid ſprak. Ik volgde zynen raad,
Maar was verwondert dat een ſterveling, gerezen
Ten top van ſtaat en eer, kon zo rampzalig wezen,
Ja door zyn eigen ſchuld, gelyk Pygmalion,
In zulk een' jammerpoel zich nederdomplen kon.

Dit

Dit voorbeeld, my zo nieuw als ſchriklyk, bragt myn zinnen *deszelfs averechts beleid overweegt,*
By tegenſtelling dus myn vorig lot te binnen:
Zie daar een' die geſtaag heeft naar geluk getracht,
Het zocht door grooten ſchat, en door volſtrekte magt;
Die alle goedren heeft, waarna zyn hart kan haken,
Maar die nu middlen zyn die hem rampzalig maken!
Zo hy, als ik weleer, een herdersleven ſleet, *in tegenſtelling van zynen vorigen herderlyken ſtaat,*
Hy zou welhaaſt, ontlaſt van knagend hartenleed,
Door de onvervalſchte vreugd, waar op ik toen mogt roemen,
Zich ook in 't eenzaam veld gelukkig mogen noemen;
En zonder wreeden angſt voor moorddolk of venyn,
De herders minnen, en van hen geliefkoosd zyn.
Zyn groote rykdom, dien hy nu niet aan durft roeren,
Hem zo onnut als ſtof, zou dan hem niet vervoeren
Tot vrekheid; maar natuur in 't geen haar noodig is,
Met 's aardryks vrucht, naar eiſch voldoen aan zynen diſch.
Hy, die naar eigen' wil het alles ſchynt te richten,
Moet voor het wreed geweld van veel tyrannen zwichten;
Voor baatzucht, argwaan, angſt, en eindeloos verdriet:
Hy, aller meeſter, is zyn eigen meeſter niet:
Zo vele driften als op 't heftigſt hem beſtryden,
Zo veler beulen dwang heeft hy geſtaag te lyden.
Dus ſprak ik, zonder eens Pygmalion te zien:
Die ingebeelde gunſt mogt niemand ooit geſchiên.
Men zag alleen met ſchroom die torens, door trouwanten
Zorgvuldig dag en nacht bewaakt aan alle kanten,
In wier vertrekken hy, met all' zyn' ydlen ſchat,
Als in een kerkerhol, zich opgeſloten had.
Ik vergeleek, op 't zien van deze ſlaafſche wooning, *en door vergelyking van Seſoſtris inborſt*
Seſoſtris aart met dien van dees onzichtbren koning;
Egyptes vorſt, zo heuſch in elk te woord te ſtaan,
Zo minzaam, zo bedaard in ieder te ondergaan;

Zo kloek, om, hoe men zulks den vorſten mogt bedekken,
De waarheid uit het hart der loozen zelfs te trekken;
Zo wenſchende om 't gezicht van ieder vreemdeling.
Seſoſtris (ſprak ik voorts), die allen heuſch ontfing;
Seſoſtris vreesde niets, en had ook niets te vreezen:
Zyn volk, hoe talloos, ſcheen zyn eigen krooſt te wezen.
met dien van Pygmalion. Daar dees, die alles vreeſt, en 't all' te vreezen heeft,
Met reden voor de wraak van 't gantſche menſchdom beeft;
En, ondanks al zyn zorg en zyne ontelbre wachten,
In 't ontoegangbaar hof zich niet kan veilig achten.
't Egyptiſch opperhooft, in tegendeel, geruſt
In 't midden van zyn volk, zyn vreugd, zyns harten luſt,
Mogt als een vader zich by all' zyne onderzaten,
Als by zyn lief gezin, op aller trouw verlaten.
Narbal poogt Telemachus, als een' Cypriër, met de Cypriſche vloot wegte zenden: Pygmalion gaf laſt om Cyprus oorlogsmagt,
Die, volgens hun verbond, hem hulp had toegebragt,
Met alle vaardigheid weêr van zyn ſtrand te zenden.
Dien togt nam Narbal waar; terwyl hy met die benden,
Om my gelukkig van de ſlaverny te ontſlaan,
My voor een' vreemdeling van Cyprus door deê gaan;
Opdat de koning, die door averechts vermoeden
Altoos gepynigt wierd, myn vlucht niet mogt bevroeden.
De misſlag van een' vorſt, door onöplettendheid,
En lichtgeloovig' aart, al te onbedacht misleid,
Is, dat hy blindling zich betrouwt op gunſtelingen,
Wier ſnoodheid hem belet in ieder zaak te dringen:
Maar Tyrus dwingeland, wantrouwende ieder een,
Wiens deugd of wysheid hem te ſterk in de oogen ſcheen,
Wiſt nooit de eenvouwdigen, of vromen te onderſcheiden
Uit ſnoode veinzaarts, die en vorſt en volk misleiden.
Ook kwamen zelden hem oprechte raadsliên voor:
Die zoeken nooit een' vorſt die ſchaamte en eer verloor.

Hy

Hy dacht, wanneer hy op den zetel was getreden,
En niets dan ontrouw, liſt, en gruwelyke zeden
Met ſchyn van deugd vermomd, had in zyn hof ontdekt,
Dat al het menſchdom met die valsheid is bevlekt:
Hy acht hen allen dus omtrent van eener waarde,
En oordeelt dat de deugd verdwenen is van de aarde.
't Is, als hy de ontrouw van zyne amptenaars bevind,
Hem niet der moeite waard voor 't loosmisbruikt bewind
Naar andren uit te zien, als was 't een ydel poogen:
De goeden ſchynen zelfs veel arger in zyne oogen
Dan 't allerſnoodſte volk: alsof hun deugd maar ſchyn,
En zy met meer gevaars bedriegelyk moeſt zyn.
Wat my betreft, hoe ver zyn wantrouw door mogt drin- *'t welk*
'k Ontſlipte ze in een' drom van Cyprus vlotelingen; (gen, *hem ten deele gelukt.*
't Geen Narbal, en myzelf het leven had gekoſt
Indien het was ontdekt: doch naauwlyks dus verloſt,
Terwyl ons 't ongeduld naar myn vertrek deed haken,
Dwong my de tegenwind dien togt een wyl te ſtaken.
Ik lette, om eenig nut te doen door myn verblyf, *De Prins door tegenwind verlet, beſchouwt de gelegenheid van Tyrus.*
Naauwkeurig op den aart en 't onvermoeid bedryf
Van dees Phenicièrs, beroemd by alle volken:
'k Zag 't moedig Tyrus zich verheffen tot de wolken,
En op een eiland in het hart der zee geſticht,
Waar aan het al 't geluk zyns handels is verpligt.
De naaſte kuſt munt uit in keur van de eêlſte vruchten,
In 't zeldzaam groot getal der ſteden en gehuchten,
Bykans aan-een verknocht, en lieflyk t' aller uur'
Door de allerzagtſte lucht gekoeſterd van Natuur.
't Gebergte dekt die ſtreek voor heete zuidewinden:
Het noorder luchtje uit zee doet haar verkwikking vinden. *Beſchryving van den berg Libanon,*
Dit land bezoomt den voet van Libanons gebergt',
Welks top de wolken klieft, het hoog geſtarnte tergt,

En eeuwig glimt van ys; terwyl geheele vlieten,
Met ſneeuw vermengd, rondom uit ſpitſe rotſen ſchieten.
Wat lager bloeit een boſch van ceders wyd in 't rond,
Bykans zo overöud als hun verheven grond:
Men ziet hun takken door de wolken zich verſpreiden.
Beneden aan hunn' voet beſchouwt men vette weiden,
Op 't hangen van den berg: daar dwaalt een groot getal
Van ſtieren loeijende om: daar hoort men overal
Het wederzydſch geblaet der ooijen, en haar jongen,
Al hupplende in het gras met duizend dartle ſprongen.
Ook ziet men dees warande alom, uit beek by beek,
Door helder vocht beſproeid; en, onder aan die ſtreek,
Den voet des gantſchen bergs gelyk een luſthof pronken,
Met keur van eêl gebloemte en vruchten mild beſchonken,
Terwyl 'er Lente en Herfſt op eenen ſtond regeert.
Geen brandende aêm van 't zuid, daar alles door verteert,
Geen ſtrenge noordewind durfde ooit zich derwaarts wenden,
Om 't levend blos en ooft van dezen hof te ſchenden.

en van Tyrus.

Naby die ſchoone kuſt verheft zich uit het zout
Het eiland, op welks grond men Tyrus heeft gebouwt:
Die groote waereldſtad ſchynt op den vloed te zwemmen,
En als een koningin de gantſche zee te temmen.
Zy lokt, door onvermoeid de ſcheepvaart voor te ſtaan,
Uit ieder waereldsdeel de nyvre koopliên aan;
Maar de allergrootſten zyn hare eigen ſtedelingen,
Die met het hoogſte recht alom dien roem ontfingen.
Men treed niet in de ſtad, of denkt dat ze aan geen één
En enkel volk behoort, maar 't menſchdom in 't gemeen,
Als hoofd- en vaderſtadt van allen volken ſamen,
En 't middelpunt, daar winſt en handel oorſprong namen.
Twee zware muuren, daar der ſtormen woede op ſtuit,
Slaan hunne vleugels verre in 't hart der golven uit:

Een

Een ruime haven is in dezen ſchoot begrepen,
Waar in een maſtboſch praalt van velerhande ſchepen,
In zulk een groot getal geduurig aangevoerd
Alsof die haven gantſch met kielen was bevloerd.
Den handelaars, die hier van ſchatten overvloeijen, *Ryke handel,*
Schrikt nimmer arbeid af, die ſtad en land doet bloeijen.
't Egyptiſch lynwaat word daar allerwitſt beſpeurt,
En 't ſchoonſte purper, zelfs tot tweemaal toe gekleurd,
Welks levendige verw, 't ſieraad der overheden,
Den gryzen tyd verduurt in koninklyke kleeden,
Waar uit haar edle gloed met grooter luiſter ſtraalt
Dan 't zilver en het goud, dat op die kleedren praalt.
't Phenicifch volk beſtond in afgelegen hoeken, *ſcheep-vaart,*
Tot Gades engte toe, het koopgeluk te zoeken,
En drong ſtoutmoedig tot in 't ongemeten nat
Des grooten Oceaans, die 's waerelds rond omvat:
't Heeft menig zwaren togt op akelige ſtroomen,
Ook door de roode zee, gelukkig ondernomen;
En ſpoort het reukwerk, goud, en dieren, onbekend
By andren, ruſtig op tot aan des waerelds end.
Ik kon myn oogen niet verzaden, in 't beſchouwen *en naar-ſtigheid der Phe-niciërs.*
Dier grootſche waereldſtad en all' haar koopgebouwen,
Waar in men ieder zag door yver voortgepreſt.
Ik vond 'er, hier noch ginds, gelyk in 't Griekſch geweſt,
Onnutte beuzelaars, die ledig hunne dagen
Verkwiſten op de markt, om naar wat nieuws te vragen,
Of aan de haven zien wat vreemdling daar verſcheen.
Men heeft het byſter drok: men woelt 'er onder-een:
Men loſt, men laad, men leeft in 't levren en verkoopen,
In pak-en winkelhuis met waren op te hoopen,
En met naauwkeurigheid geduurig gaê te ſlaan
Wat ſchulden buiten 's lands noch blyven openſtaan.

Het vrouwvolk heeft, in keur van ſtoffen toe te reeden,
En 't ſpinnen van de wol, geſtaage bezigheden.
Oorzaken van de welvaart der Tyriërs: Hoe (vraagde ik) ſteeg uw volk, ô Narbal! op dien trap
Van alle koopgeluk, en zulk een meeſterſchap,
Waar door 't uitheemſchen weet te lokken in zyn wallen,
En ſchrander zich verrykt ten koſte van hen allen?
de gelegenheid der ſtad; Gy ziet het (ving hy aan): de ſtads gelegenheid
Had onze koopvaardy dat groot geluk bereid.
de uitvinding der ſcheepvaart; Ook heeft ons vaderland de ſcheepvaart uitgevonden:
't Is 't volk van Tyrus, dat zich eerſt heeft onderwonden
(Indien men naar 't verhaal der gryze alöudheid hoort,)
Door zee te ſtreven naar een afgelegen oord,
Zelfs lang voor Typhus tyd en Jaſons reisgezellen,
Wier togt de Grieken als een wonderſtuk vertellen:
Ja, 't is dit volk, dat eerſt zich op een dryvend hout
Aan de ongenaê der zee en ſtormen heeft betrouwt,
Den afgrond heeft gepeilt, de ſtarren gaêgeſlagen,
Waar op het, als Egypte en Babel, roem mag dragen.
't Heeft zo veel volken weêr verëenigt, als 't geweld
Der ongebouwde zee een ſcheipaal had geſtelt.
en alle burgerlyke deugden: Dees burgers zyn om ſtryd vernuftig, kloek ter neering,
Geduldig, matig, rein en zuinig in hun teering:
Hun ſtadsregering ſlaat ten naauwſte op alles acht:
Hunne eendragt is volmaakt, en ſtyft hun aller magt:
Ze zyn ſtandvaſtig, trouw, en de allerbraaſſte lieden
Om aan den vreemdeling gereed de hand te bieden.
Zie daar, naar uwen wenſch, den waren grond ontdekt
Waarop hun zeemagt ruſt, en zich heeft uitgeſtrekt:
Zie daar de middlen, die hunn' handel deden bloeijen,
En in hun haven hen de welvaart toe doen vloeijen.
Indien de tweedragt, nyd, of argwaan hen bekroop;
Indien bedrog, of weelde in hunne harten ſloop,

In-

Indien de ledigheid de hoofden der geſlachten
't Voorzichtig huisbeſtier en d'arbeid deed verachten;
Indien in hunne ſtad de kunſtenaars en kunſt
Niet wierden opgekweekt door loffelyke gunſt;
Indien men min of meer het zeerecht mogt vertreden,
Den vryen handel ſchond, door nieuwigheên te ſmeden,
En in zyn woord bezweek omtrent den vreemdeling;
Indien de Weefkunſt hen niet ſteeds ter harte ging,
En ze op hun groote winſt niet vlytig bleven letten,
Om tot volmaakter trap hun werken voort te zetten,
Gy zoud dat koopgeluk, die hooggeſtegen magt,
Hoe wonderbaar ze u ſchyn', haaſt zien te niet gebragt.
Maar leg my (hield ik aan) de koopgeheimen open,
Om Ithaka te doen op zulk een' handel hopen.
Volg Tyrus voorbeeld na (ſprak Narbal): reik de hand
Den vreemdling minzaam toe; opdat hy aan uw ſtrand,
En in uw havens, moge een vryë toevlucht vinden,
En al 't gemak, dat hem kan aan uw volk verbinden.
Zie toe dat de eerſte ſmaak van 't wenſchlyk koopgeluk
U tot geen gierigheid noch hoovaardy verrukk'!
Die groote winſten zoekt moet geen te groote zoeken,
En zelfs op zekren tyd zich tot verlies verkloeken.
Maak dat de vreemdeling u om uw heusheid minn',
Ja ly zelfs iets van hem, opdat uw deugd hem winn'.
Vermy een trots gedrag, om argwaan voor te komen,
En ſtaaf uw handelwet; die, lichtlyk waargenomen,
Om hare eenvouwdigheid te nutter zy geächt:
Maak dat ze van uw volk onſchendbaar werd' betracht.
Doe, door de zwaarſte ſtraf, het kleenſt bedrog beletten,
Ja ſtraf de onächtzaamheid en pracht, door ſtrenge wetten,
Eer uwe ſcheepvaart en uw volk te gronde gaan:
Beſnoei den handel nooit; vang zelf dien nimmer aan.

't Voorbeeld der Tyriers word Telemachus aangeprezen, om Ithaka in handel te doen bloeijen.

Een

Een koning moet veel eer zyne yvrige onderzaten,
Voor al hun vlyt, daar van de vruchten overlaten:
Zyn eigen handel ſchrikt hen af; daar anders 't ryk
Door hunne welvaart bloeit: dees is niet ongelyk
Aan ſnelle vlieten die geen' tegenſtand gedoogen:
Verleid men hunnen loop, men zal hen uit doen droogen.
Niets dan de hoop van winſt, en vriendelyk geryf,
Lokt vreemdelingen uit, en veſtigt hun verblyf:
Doch zo gy eenigzins hun vryheid mogt weêrſtreven,
Dan zouden ze, eer gy 't waande, u voor altoos begeven;
Terwyl een ander volk, door wyzer koopbeleid
Zyn voordeel trekkende uit uwe onvoorzichtigheid,
Hen tot zich troonen zou, en, tot uw ſchaê, hen leeren
Hoe licht men uwe vaart en handel kan ontbeeren.

Merkelyke vermindering van Tyrus magt, en welvaart,

Ik moet u doen verſtaan hoe Tyrus luiſter thans
Niet weinig is bezwalkt in zyn' alöuden glans.
ô Myn Telemachus! zo gy dien had vernomen
Eer onze dwingeland was tot de kroon gekomen,
Gy waart noch meer verrukt. Nu vind ge 'er anders niets
Dan 't heilloos overſchot eens wanklen zeegebieds.
Rampzalig Tyrus! ach! hoe kwynt ge in deze handen!
De zee bragt u voorheen de cyns van alle landen.

door de vrekheid van Pygmalion.

Pygmalion, die zich het argſte voor laat ſtaan,
Vreeſt voor den vreemdeling, en voor den onderdaan,
Ja ſchend het gaſtvryrecht, en de oude handelwetten,
Die 't afgelegenſt volk de haven open zetten.
Hy vordert dat men eerſt aan hem berichten zal
Wat kielen, en hoe veel, zich opdoen voor zyn' wal:
De zeeliên doet hy zelfs hunn' naam en land verklaren,
Hunn' handel, en den prys, en 't ſlag van hunne waren;
En tot hoe lang men denkt te blyven aan zyn kuſt;
Alleen opdat hy hen door knevlary ontruſt',

Ver-

Verſcheiden ſtrikken ſpanne, en loozer op moog' ſpeuren
Wat hun de koopmanſchap aan hem kan doen verbeuren.
Hy prangt de ryken meeſt; en voert, om ſnood gewin,
Geſtaag met glimp op glimp een nieuwe ſchatting in:
Hy legt op handlen toe, gelyk zyne onderzaten;
Maar al de waereld ſchroomt met hem zich in te laten.
Dus kwynt de handel nu, en neigt ten ondergang:
De ſteedsbevaren ſtreek naar Tyrus, van voorlang
Den vreemdling zo bekend, word nu allengs vergeten;
En onze roem en magt, tot hier toe noch bezeten,
Zal, zo de koning zich niet beter wil beraên,
Tot eenig wyzer vorſt en landaart overgaan.

Oorzaken van Tyrus magt ter zee:

Ik vraagde Narbal voorts, hoe Tyrus allerwegen
Zo groot een mogendheid had op de zee verkregen;
Nadien myn weetluſt op 't naauwkeurigſt gadeſlaat
Waar in de ware kracht der heerſchappy beſtaat.

Libanons geboomte tot den ſcheepsbouw;

De Libanon verſchaft, tot nut der handelaren,
Een' grooten ſchat van hout, dat wy zorgvuldig ſparen
Ten dienſt des ſcheepsbouws van ons dierbaar vaderland,
(Was 't antwoord van myn vrind,) waar door het de eerkroon
Van allen die zich ooit de zeevaart onderwinden. (ſpant
Hoe wiſt men (voer ik voort) het volk daar toe te vinden?

bedreven arbeidslieden, mildelyk beloond,

't Is (vong hy weder aan) allengs hier opgekweekt,
Ten koſte van 't gemeen. Wanneer men elk ontſteekt,
Door onbekrompen loon, om yvrig op te letten,
En tot volmaakter ſtand de kunſten voort te zetten,
Dan kweekt men tot 's lands nut veel ſchrandre geeſten aan,
Die zich der meetkunde, en der ſtarren loop verſtaan.
Een loots, een timmerman, een ſtuurman, wel ervaren,
Zyn mannen voor wier dienſt wy eer noch ſchatten ſparen;
Ja zelfs een roeijer word hier rykelyk betaalt,
En door zyn meeſters aan een' vollen diſch onthaalt.

en heuſch gehandeld',

Wie ſneuvlen mogt op zee, weet dat men voor zyn magen,
Zyn vrouw en kinderen behoorlyk zorg zal dragen;
En wie na zekren tyd verlangt naar huis en haart,
Word nooit op zynen togt met langer dienſt bezwaart.
Dus zyn we nimmer van bedreven volk verſteken:

opkweeking der jeugd in de zeevaart, en derzelver aanmoediging.

De vader, om het kind ter zeevaart op te kweeken,
Laat nooit iets achterweeg', waar door het tierig wicht
Op 't handelen van riem en wand werde afgericht;
Hy leert het, op zyn ſpoor, een' fellen ſtorm verachten.
Dus heeft men van het volk het meeſte nut te wachten:
Dus moedigt, dus beſtiert, dus noopt men 't, zonder dwang,
Door wys beleid en loon, tot zyn gemeen belang.
't Gezag alleen wrocht nooit iets goeds in de onderzaten:
Hunne onderwerping kan den koning weinig baten.
Men moet, waar in men zich ook van de menſchen dien',
Hen in die zelfde zaak hun eigen nut doen zien;
Hen om zichzelf alleen 't gemeenebeſt doen minnen,
En op een ſchrandre wyz' hun aller harten winnen.

Narbal, latende den Prins des lands pak- en wapenhuizen beſchouwen,

Ik wierd door Narbal, na dit vriendelyk beſcheid,
In ieder voorraadsplaats en wapenhuis geleid,
Waar in zyn heusheid my al 't handwerk deed beſchouwen
Dat eenig opzicht had omtrent de ſcheepsgebouwen.
Ik vroeg de reden van de minſte zaken af,
En ſchreef het naricht op, dat elk my daar van gaf;
Opdat ik niets van 't geen my dienſtig waar' te weten,
In zyne omſtandigheên mogt door den tyd vergeten.
Terwyl was Narbal, die my alle gunſt bewees,
En 's konings wantrouw kende, ontruſt door vrees op vrees:
Hy brandde van begeerte om my te zien vertrekken,
Eer eenig booswicht my mogt aan dien vorſt ontdekken;
Wyl door een menigte verſpieders dag en nacht
De ſtad doorkruiſt wierd, en hem alles aangebragt.

Maar,

Maar, tot ons beider ſmart, weêrhielden my de winden
Om in een ſtille vlucht myn veiligheid te vinden.
Terwyl ik met myn' vriend de haven gadeſloeg,
En met naauwkeurigheid de handlaars ondervroeg,
Sprak hem een dienaar aan: De koning heeft volkomen
Uit een' der hopliên van zyne oorlogsvloot vernomen,
Dat gy een' vreemden ſlaaf van Memfis oevers bragt,
Die als een Cypriſch knaap van u zyn vryheid wacht:
De koning eiſcht hem op, ten koſte van uw leven.
'k Had op dat oogenblik my zylings af begeven,
Om de evenredigheid te aanſchouwen van een kiel,
Die, nieuwlings daar gebouwd, aan my volmaakt beviel,
En die men hield voor een der beſtbezeilde ſchepen:
'k Had naauwlyks al de kunſt van ieder deel begrepen,
Den meeſter ondervraagt door wien ze was geſticht,
En alles opgemerkt, als Narbals droef gezicht
Van verre my voorzei wat ramp ons was beſchoren.
'k Zal (ſprak hy tot den boô) dien Vreemdling op doen ſpo-
Zodra de dienaar uit onze oogen was gegaan, (ren.
Deed Narbal my 't gevaar, waar in ik was, verſtaan.
Ach! (borſt hy heimlyk uit, met hartelyke zuchten:)
'k Voorzag het al te wel: wy konnen 't niet ontvluchten.
De vorſt, die dag en nacht door argwaan word geſtoort,
Vermoed dat gy geenszins te Cyprus t' huis behoort,
En wil u kluiſteren, ja my om u doen ſneven,
Indien ik u aan hem niet ſtraks doe overgeven.
Wat ſtaat ons nu te doen? ô Goede Hemel! ach!
Verleen ons wysheid, tot vermyding van dien ſlag.
ô Prins! ik moet u doen in 's konings handen vallen.
Hou ſtaande dat gy ſproot uit Amathontes wallen,
Een ſtad aan Cyprus kuſt; en geef u voor de ſpruit
Eens beitelkunſtenaars van Venus tempel uit;

word, van 's konings wege, bevolen den gewaanden Cyprièr aan te brengen:

Hy vaardigt den bode af, waarſchouwt Telemachus,

en wil dat dees een valſchen naam aanneme.

Terwyl ik aan den vorſt verzeker' dat uw vader
My is bekend geweeſt. Dus zal hy, zonder nader
En ſcherper onderzoek, u mogelyk ontſlaan.
Ik zie geen' andren weg om ons bederf te ontgaan.

Afſchrik van Telemachus voor logentaal.

Ik antwoorde: Ach! laat my, ter kwader uur geboren,
Den dood toch lyden, door den Hemel my beſchoren.
Ik ben te dier verpligt aan uwe oprechte trouw,
Dan dat ik in myn' ramp myn' halsvrind wikklen zou.
Ik ben van Cyprus niet, en kan myn hart noch lippen
Iets, dat de waarheid krenkt, uit vreeze doen ontglippen.
Myn hart, myn zuiver hart ligt voor de Goden bloot:
Zy kunnen, is 't hun wil, my redden uit den nood:
Maar ik, al moeſt ik daar een' wreeden dood om lyden,
Wil door geen logentaal my van 't gevaar bevryden.

Narbals verſchooning,

Die logen (ſprak myn vrind) bezwaart u met geen ſchuld;
Maar word in hooge nood door 't Godendom geduld:
Zy doet aan niemand leed, en kan voor 't middel ſtrekken
Om twee onſchuldigen het doodsgevaar te onttrekken:
Zy is op geen bedrog omtrent den koning uit,
Dan ſlechts opdat ze hem in 't heilloos misdryf ſtuit'.
Uw liefde tot de deugd, uw angſt voor de eer der Goden
Vervoert u veel te verre, in zulke hooge nooden.

door den Prins wederlegt.

Een logen is altoos een logen, (voer ik voort,)
En ſchuld genoeg voor hem wiens taal de Hemel hoort,
Waarom we zyn verpligt de waarheid voor te ſpreken.
Al wie de waarheid kreukt doet 's Hemels toorn ontſteken,
En kwetſt zich, door een taal die hy zich heimlyk ſchaamt.
Rep dan niet meer van iets dat u noch my betaamt.
Indien de goede Goôn zich over ons erbermen,
Dan zullen ze ons gewis door hunne magt beſchermen:
Zo niet; dan zullen wy met onverſchrokken moed
De Waarheid, t'harer eer', bezeeglen met ons bloed;

En

En, door ons voorbeeld, aan de waereld blyken geven
Dat ware deugd den dood verkieſt voor 't eerloos leven.
Het myne is reeds te lang, door zo veel bitterheên.
Myn waarde Narbal! 't hart begeeft me om u-alleen.
Ach! moet uw vrindſchap, een' rampzaligen bewezen,
U de uiterſte ongenaê van uw' tyran doen vreezen!
Wy toefden op die wyze, en bleven langen tyd
Verbyſterd en verward in vriendelyken ſtryd;
Doch zagen eindlyk weêr een' boô met vlugge ſchreden
Ons naadren, die Aſtarbe (een vrouw zo ſchoon van leden
Als ſchrander van vernuft,) aan myn' beſchermer zond:
Dees hooffche Venus, wiens beminnelyke mond
Al 't hof betoovert hield, wiſt, afgerecht op vleijen,
De harten, daar ze op doelde, in haren ſtrik te leijen.
By all' dees minzaamheên, voor 't uiterlyk zo zoet,
Had die Sireen een wreed en overboos gemoed:
Doch wiſt dien ſnooden aart met blyde wezenstrekken,
En veel bevalligheid, voor 's vorſten oog te dekken,
Dien zy door 't ſtreelen van haar lier, en zoeten zang,
Zo verr' betooverde, en verſlaafde aan haar belang,
Dat zy ten laatſten hem, in dolle liefde ontſteken,
Op 't ſchandelykſt zyn' echt met Topha had doen breken.
Hy volgde blindeling, uit ſporelooze min,
De wraak- en ſtaatzucht van zyn zielverleidſter in;
Die dwaasheid moeſt den vorſt niet min rampzalig maken,
Dan die hem dag aan dag naar ſchat op ſchat deed haken:
Maar ſchoon hy in den ſtrik der ſnoode was verward,
Verachtte ze echter hem in 't binnenſt van haar hart,
Ontveinsde zulks, en ſcheen voor hem-alleen te leven,
Op 't uur zelfs dat zy hem gewillig zou begeven.
Men zag te Tyrus toen een' Lydiſch' jongeling,
Wiens ſchoonheid die der jeugd alom te boven ging:

Onderwyl nadert hen een bode van wege Aſtarbe.

Zeden dezer ſchoone;

om welke Pygmalion zyne gemalin had verſtooten.

Een ſchoon Lydiſch Jongeling,

Dees, week van aart, verwyfd, en in 't vermaak verzonken,
Lei al zyn vlyt te koſte om wulpſch zich op te pronken,
Zyn blond afgolvend hair rondom de ſchouders heen
Te kemmen, 't zagte vel der hagelwitte leên
Te koeſtren, zich met keur van reukwerk op te tooijen,
Zyn kleed te ſchikken in de ſierelykſte plooijen,
En op een' dartlen toon te kwelen van zyn' gloed.
Aſtarbes liefde hebbende verſmaad, Aſtarbe zag hem pas, of wierd door min verwoed:
Maar hy verſmaadde haar: zyn hart was reeds verovert,
En door een andre ſchoone in laffe min betooverd.
Hy vreesde ook 's konings wraak en wreede minnenyd.
Aſtarbe liet zichzelf vervoeren door de ſpyt,
En dacht, terwyl haar hart dus wierd van-een gereten,
Dat zy Malachon (dus was deze knaap geheeten,)
Licht voor dien vreemdeling zou konnen door doen gaan,
Naar wien de koning deed by Narbal onderſtaan:
wordt door hare liſt, in Telemachus plaats gekerkert. Zy maakte 't hem ook vroed, en trok in haar belangen
Al wie hem na haar' wil bericht kon doen ontfangen.
Vermits hy, zonder zucht tot eenig' deugdzaam' vrind,
Niet gadeſloeg wiens hulp hem voegde in 't ryksbewind,
Kwam niemand voor zyn oog, dan volk dat, in 't volbrengen
Van zynen laſt, niet ſchroomde onſchuldig bloed te plengen.
Die bloodäarts, door Aſtarbe, en haar gezag, ontruſt,
Waar door zy 's konings geeſt beſtierde na haar' luſt,
Verkoren liever hem te paaijen met een logen,
Dan zich ten prooy te zien van haar getergd vermogen.
Malachon, van het één tot aan het ander end'
Dier groote koopſtad, voor een' Lydiſch' knaap bekend,
van 't welk de bode Narbal verwittigt, Wierd voor dien vreemdeling in myne plaats gegrepen:
Men zag, op 's konings laſt, hem naar den kerker ſleepen.
Eer Narbal met den vorſt zich in geſprek begaf,
Zond hem 't argliſtig wyf een' nader hofbode af.

Aſtarbe

Aſtarbe wil (ſprak deze,) om u der wraak te ontrekken,
Dat ge uwen vreemdling aan den vorſt niet zult ontdekken:
Zy eiſcht ſlechts dat ge zwygt, uw gunſtling onbekend
Met Cyprus watermagt van deze kuſten zend,
Opdat men nimmer hem hier weder moge aanſchouwen:
Gy meugt in dezen op haar voorzorg u vertrouwen.
Myn halsvrind, ziende dus zichzelf en my te ontſlaan,
Stond gaarne 't zwygen toe; waarna de boô, voldaan,
Zich weêr naar zyn meeſtres begaf, op haar bevelen,
Om haar 't gewenſcht bericht ten eerſten meê te deelen.
Ik zag met Narbal vol verwondring, hoe de Goôn
Onze ongeveinsde trouw vergolden met dien loon,
Ja welk een tedre zorg zy t'aller uure dragen
Voor hun die voor de deugd grootmoedig alles wagen.
Wy gruwden voor een' vorſt, die, door de gierigheid
En dolle min verblind, wierd in 't bederf geleid.
Hy, dien het ſnood bedrog zo ſporeloos doet vreezen,
Heeft (zeiden we) ook verdient daar door misleid te wezen;
Nadien hy, tot zyn ſchande, op vleijers zich verlaat,
En de openhartigheid uit achterdocht verſmaad.
Beſchouw Pygmalion: all' waar hy voor moet zorgen,
Wat hem bekent moet zyn, blyft hem-alleen verborgen:
Hy is het guichelſpel van 't ſchaamteloofte wyf;
Terwyl de logentaal, en al het wanbedryf
Der boozen dikwyls ſtrekt tot redding van de vromen,
Die meer voor logentaal dan voor het ſterven ſchroomen.
Wy zagen dat de wind veranderde op dien ſtond,
Dien Cyprus oorlogsvloot zich eindlyk gunſtig vond.
De Goden roepen u: (dus liet zich Narbal hooren:)
Het uur van uw geluk, myn Vrind, is nu geboren:
Vlied dit rampzalig oord: vlied dit vervloekte land.
Gelukkig hy, die u mogt volgen van dit ſtrand

die zich met Telemachus daar over verwondert.

Narbals affcheid van Telemachus,

Naar

Naar 't onbekendſt geweſt, en met u om mogt zwerven!
Gelukkig, die met u daar leven mogt en ſterven!
Een noodwet, die my aan dit vaderland verbind,
Wil dat ik daar meê lyde, om bloedverwant en vrind,
Al moeſt ik onder 't puin van Tyrus nederſtorten:
Ik zal nochtans de trouw niet aan myn' vorſt verkorten.
Wat u betreft, myn Vrind, ik ſmeek met vierigheid,
Dat 's Hemels gunſt, die u als met de hand geleid,
De koſtelykſte gift die ooit is uit te denken,
Eene onbezwalkte deugd u tot de dood wil ſchenken!
Leef; keer naar Ithaka: vertrooſt, en red, ô Held!
Uw moeder van het ſtout en liſtig mingeweld:
Of ga uw' luſt in 't zien, en in 't omhelzen boeten
Uws vaders, dien de Goôn u eindlyk doen ontmoeten!
Hy vinde in u een' zoon, in wysheid hem gelyk!
Maar als gy, naar uw' wenſch, gekeert zyt in uw ryk,
Breng dan myn heilloos lot u menigmaal te binnen,
En laat nooit af, van my, uw' trouwen vriend, te minnen.

die ſprakeloos en weemoedig t' ſcheep gaat,

Ik, die my magteloos tot eenig antwoord vond,
Bedauwde met myn oog dien zegenryken mond:
Myn hartelyk gezucht had my de ſpraak benomen.
We omhelsden ſtil elkaêr: hy deê tot op de ſtroomen,
Uit tedre vrindſchap, en tot meerder veiligheid,
My uitgelei naar 't ſchip waar in ik wierd verbeid:

en met de vloot in zee ſteekt.

Hy hield op d'oever ſtand; terwyl we elkaêr met de oogen,
Wanneer de kiel reeds was ter haven uitgetogen,
Bybleven langs den vloed, zo lang ons mooglyk was
Te ſtaren over 't vlak van Tethys zilvren plas.

TE-

G. F. I. Debrie delin.

I. Sarrazin sculp.

TELEMAQUE est conduit à CYPRE dans un Temple de VENUS & s'y laisse surprendre aux attraits du Culte voluptueux de cette Déesse.

Liv. IV

TELEMACHUS.

VIERDE BOEK.

INHOUD.

Men ſcheid zich voor de nacht van held Ulyſſes zoon.
Zyn Voedſtervader laakt in 't heimlyk 't rond verklaren
Van 't geen hen wedervoer; doch raad hem op dien toon,
Nadien hy dus begon, ten eind' toe voort te varen.
De Jongling vangt weêr aan; en meld hoe, op zyn' togt
Naar Cyprus, in zyn' droom Kupido neêr kwam ſtryken,
Met Venus: dat Minerf hem dekte: en hoe hem docht
Dat Mentor hem beval het Cypriſch oord te ontwyken:
Hoe hy, ontwaakt, de kiel behoedde in ſchipbreuks nood,
In 't zielverdervend ryk van Cyprus aan moeſt landen,
Zyn' Voedſterheer als ſlaaf daar weêrvond; met hem vlood,
Op Hazaëls gelei, naar Kretes vruchtbre ſtranden;
En hoe hen Amfitrite, als in een zegepraal,
Met haar gevolg ontmoette op Nereus waterzaal.

Kalypſo vleit Telemachus,

Kalypſo, die, verrukt en onbeweeglyk, ooren
En hart betooverd voelde in 's Prinſen lot te hooren,
Brak zyn verhaal dus af: 't Is tyd, ô Heldenſpruit!
Dat u een zagte ſlaap de vriendlyke oogen ſluit',
En 't moede ligchaam ſtreel': gy hebt hier niets te vreezen,
En kunt, indien gy wilt, altoos gelukkig wezen.
Geniet de zoetſte ruſt, en al de lieflykheid
Der gaven, u volöp door 's Hemels gunſt bereid.

Op morgen, als Aurore, uit de ooſter gouden' zalen,
Met rozenvingeren het licht zal door doen ſtralen;
Als Febus rosgeſpan uit Tethys zilten vloed
Zyn gulden' glansſen ſpreid, en zich ter dagvaart ſpoed,
Om al het ſtarrenheir voor zich te doen verdwynen;
Dan zullen wy, ô Prins! op nieuw hier weêr verſchynen,
Opdat ons uit uw' mond uw rampſpoed verder blyk'.
Uw vader was in moed noch wysheid u gelyk:
Achilles dappre vuiſt, die Hektor heeft verſlagen;
Held Theſeus, dien men uit den afgrond op zag dagen;
De groote Alcides zelf, de ſchrik van 't helſch gebroed,
Bezwyken voor uw deugd, uw kracht, en heldenmoed.
Zie, na een' diepen ſlaap, dees nacht gezwind verdwenen,
Die, veel te lang voor my, geen ruſt my zal verleenen.
Hoe zal ik wenſchen, om, na dien gerekten ſtond,
U weêr te zien! elk woord te vangen uit uw' mond!
Het geen gy reeds verhaalde u noch te doen herhalen!
En 't gene ik noch niet weet my af te laten malen!
en zend hem, nevens Mentor, in een grot ter nachtruſte.
Ga heen, myn waarde Held, met uwen wyzen Vrind,
Die door de Goden gunſt zich weêr by u bevind:
Tree voort in gindſche grot: daar zyn uw legerſteden
Bereid, tot zoete ruſt der afgematte leden.
Dat Morpheus u terſtond een' zagten ſlaap beſchikk',
En uw bezwaard gezicht op 't liefelykſt verkwikk'!
Een hemelwaasſem ſtoove alle uw vermoeide krachten!
Der droomen lichtſte zwerm vervrolyke uw gedachten;
Kweek', hupplende om u heen, uw zielsgeneugten aan,
En weere al wat de ruſt te ſchielyk doet vergaan!

Beſchryving dezer grot.
De Strandgodin ging zelf Telemachus geleiden
In deze grot, die van de hare was geſcheiden.
Ze was niet minder boerſch en luſtryk in het rond:
Een bron, die in een' hoek hier vloeide langs den grond,

Scheen

Scheen door een zoet geruiſch den ſlaapluſt aan te ſpooren.
De Nimfen hadden daar, van 't zagtſte kruid, te voren
Twee legerſteden, op Kalypſoos laſt, bereid,
En met een kloeke huid die ieder overſpreid,
De een van een' leeuw, om tot des Jonglings dienſt te ſtrek-
En de ander van een' beer, om Mentor te overdekken. (ken,
Eer de aangename ſlaap hen onverhoeds beving,
Hield Mentor dit geſprek met zynen Voedſterling:
't Genoegen, dat gy naamt in alles op te halen
Wat ooit u wedervoer, heeft u van 't ſpoor doen dwalen:
De ontdekking van 't gevaar, en hoe ge in ieder oord
Zulks door beleid ontkwaamt, heeft dees Godin bekoort,
Haar liefdekweekend hart in ſterker gloed doen branden,
En dus u zelf geboeit aan zorgelyker banden.
Gy, die door uw verhaal haar thans betoovert houd,
Waar op toch hebt ge uw hoop van ons vertrek gebouwt?
Een ydle roem heeft u tot ſpreken aangedreven.
Zy zelve had alreeds veel zaken opgeheven:
Zy wilde u doen verſtaan, tot ſtreeling van uw' geeſt,
Hoedanig hier het lot uws vaders is geweeſt;
En ſprak behendig veel, met echter niets te zeggen:
Waar door zy u verleidde om alles uit te leggen
Dat haren weetluſt ſtreelt. Dus neemt der vrouwen min
Door hare vleijery het hart der mannen in.
Hoe lang, ô Jongling! zal die wysheid u ontbreken
Van nimmer uit een zucht tot eigen' roem te ſpreken,
En niets te zeggen 't geen ten uwen voordeel' ſtrekt,
Wanneer men in 't verhaal geen nuttigheid ontdekt?
Laat elk uw wysheid in een' brozen leeftyd eeren,
Waar in 't verſchoonbaar is die groote gaaf te ontberen;
Maar ik verſchoon u niets: ik, die alleen u ken,
En u trouwhartig min, weet dat ik ſchuldig ben

Mentor berispt den Prins over dee zelfs wydlopigheid in 't verhalen van hun wedervaren:

Alle uw gebreken u te ontdekken als uw Rader.
Hoe weinig zweemt gy noch in wysheid naar uw' vader!
Hoe! (vroeg Telemachus:) vermogt ik my te ontſlaan
Van deze Strandgodes myn' ramp te doen verſtaan?
ô Neen! (zei Mentor:) maar al was dit niet te ontleggen,
Gy had het moeten doen, door niets aan haar te zeggen,
Dan 't geen haar nopen kon tot mededogendheid:
't Was haar genoeg geweeſt, haar minder uitgebreid
Te hebben afgeſchetſt hoe droef gy om moeſt zwerven,
En in Sicilje, en in Egypte uw vryheid derven:
Al 't ovrig' heeft in haar niets anders voortgebragt,
Dan dat het minnegif met des te feller kracht
Haar hart beving, en licht noch verder voort zal woeden:
Behaagde 't ſlechts den Goôn uw hart daar voor te hoeden!

Doch raad hem echter op de eigene wyze te volëinden, om Kalypſo niet te vergrammen.

Maar (voer de Jongling voort, zo leerzaam als bedaard,)
Wat ſtaat my dan te doen? Ik bid dat ge u verklaart.
Het is (ſprak Mentor) nu te ſpade, haar te helen
Al wat gy verder haar van 't ovrig' meê kunt deelen:
Zy weet alreeds genoeg, om door geen' loozen ſchyn
In 't geen zy noch niet weet misleid te konnen zyn:
Uwe achterhoudendheid zou haar in toorn ontſteken.
Doe haar dan al de gunſt, u van de Goôn gebleken,
Ten einde toe verſtaan, by 't ryzen van het licht;
En leer toch bovenal uit myn getrouw bericht,
Wat meer gemaatigdheid betoonen, in 't ontdekken
Van alles wat uw' naam tot roem zou konnen ſtrekken.
Dees nutte raad geviel den edlen Jongeling,
Wien met zyn' Boezemvriend een vaſte ſlaap beving.

Met den dageraad

Zodra de morgenzon hare eerſte gulden' ſtralen
Met levendigen gloed liet op het aardryk dalen,
Klonk langs 't weêrgalmend ſtrand de ſtem der Kuſtgodin
(Die uit het naaſte woud haar ſluimrend hofgezin

Weêr-

Weêrom te ſamen riep,) den Voedſterheer in de ooren.
Hy wekt den Jongeling. 't Is tyd (laat hy zich hooren) *waarſchouwt hem Mentor tegen hare vleitaal,*
Kalypſo weêr te zien, wiens honigzoete taal
Aan u verdacht moet zyn. Ontſluit in uw verhaal
Uw hartsgeheimen niet. Gy duldde dat ze in 't roemen
U dorſt kloekzinniger dan uwen vader noemen;
En Theſeus dapperheid, den onverwinbren moed
Van Tethys grooten zoon, 't vergoden' heldenbloed
Des vromen Herkules vermetel aan dorſt roeren,
Om liſtig boven hen uw' roem in top te voeren!
Hebt gy de ſpoorloosheid dier vleitaal niet beſpeurt?
Kunt gy gelooven, Prins, dat ze u die waardig keurt?
Zy zelf gelooft het niet: zy heeft u dus geprezen
Alleen omdat ze u zwak van oordeel acht te wezen,
En zelfs verwaand genoeg om, zonder edle ſchaamt',
Te luiſtren naar een' lof die u geenszins betaamt.
De Helden gingen zich weêr by Kalypſo voegen: *en keert met hem naar de Godin,*
Zy grimlagchte op hun komſt, om door 't geveinsd genoegen
't Vermoeden van den angſt, die haar beneep, te ontgaan:
't Was haar onmogelyk zich van de vrees te ontſlaan
Dat Prins Telemachus, geleid door Mentor, even
Als vorſt Ulyſſes, haar in 't einde zou begeven.
Verhaal my voorts (dus ſprak ze) al wat myn' weetluſt ſtreelt. *die aan Telemachus verzoekt, met zyn verhaal voort te varen.*
Ik heb my, waarde Held, de gantſche nacht verbeeld
U, door de barning heen, te zien van Tyrus ſtranden,
Op hoop van beter lot, aan Cyprus kuſt belanden:
Bericht my dan hoe gy dien zwaren togt volbragt,
Waar van ik de uitkomſt met veel ongedulds verwacht.
Toen vlyden zich die ſchoone en bei' de Helden weder,
In lommer van een woud, op veldviolen neder.
Kalypſo, t'eenemaal verrukt door 't mingeweld,
Om haar verliefd gezicht te veſten op haar' Held,

Kon Mentor, die altoos naauw lette op 's Prinſen oogen,
In haar gezelſchap niet dan met veel ſpyts gedoogen.
De rei van Nimfen, by den edlen Jongeling
Alle even luiſterſcherp zich in een halve kring
Ter neder vlyënde, om elk woord te mogen vangen,
Scheen met haar oogen aan des Prinſen mond te hangen.
Hy, ziende dat op hem de gantſche ſchaar' 't gezicht
Zo onbeweeglyk en vol aandacht had gericht,
Sloeg de oogen zedig neêr langs zyn gebloosde kaken,
Om 't zeldzaam tafereel zyns rampſpoeds op te maken.

Hy verhaalt zyn vertrek uit Phenicië in een Cypriſch ſchip,

Zodra een zagte koelte ons luchtig zeil bewoog,
Verdween (dus ving hy aan) Phenicië uit ons oog.
Ik, ingeſcheept met volk van Cyprus, zocht hun zeden
Te kennen, zonder licht in mondgeſprek te treden;
Maar op te merken hoe myn vriendelyk beleid
Hunne achting winnen mogt, of hun meêdogendheid.
Terwyl ik zweeg, beving een diepe ſlaap myne oogen:
Myn zinnen waren zagt geboeid, en opgetogen
In de allerzoetſte ruſt en aangenaamſte vreugd;
Waar op ik, dronken van de grootſte zielsgeneugt',

op 't welk hem Venus in den droom verſchynt,

De vlugge komſt vernam der Moeder van de Liefde,
Die in haar duivenkoets de dunne wolken kliefde,
En my verſcheen in dien uitmuntendſchoonen ſtaat,
Zo teêr, zo minzaam, en zo jeugdig van gelaat
Gelyk zy, uit het ſchuim des Oceäans geboren,
Den grooten Jupiter op 't hoogſte kon bekoren.
Zy daalde neder, lei haar hand op 't onverhoedſt

die hem in haar eiland tot hare weelde noodigt.

Op myne ſchouder, lonkte, en grimlagchte op het zoetſt,
Terwyl ze tot my ſprak: ô Eer der jonge Helden!
Ulyſſes groote zoon, nooit zonder lof te melden!
Gy ſpoed u naar myn kuſt; en zult, met blyk op blyk
Van myne gunſt, beland in dat gelukkig ryk,

Be-

Bevinden hoe 't vermaak, de lagchjes, en de lusjes
Ontluiken op myn ſpoor, omſtuwd met blyde kusjes.
Zwaai daar my 't reukwerk toe; terwyl gy in een' vloed
Van weelde baaden meugt met all' myn' lieven ſtoet:
Ontſluit uw jeugdig hart voor die bekoorlykheden,
Daar ge u meê vleijen moogt: verzagt uw ſtrenge zeden
Door myne gunſt; doch ſchrik, zo ge een Godin weêrſtaat,
Die al 't Godinnendom in magt te boven gaat.
Ik zag Kupido, door zyn' dartlen aart gedreven, *Kupido, rondom haar zwee-vende,*
Zyn vlerkjes klappende, om en om zyn Moeder zweeven:
Al ſtraalde uit zyn gelaat de tedere geneugt',
De gulle aanvalligheid en vrolykheid der jeugd;
Ik vond nochtans een ſcherp- en ſtrafheid in zyne oogen,
Waar door myn hart tot ſchroom en argwaan wierd bewo-
Hy zag my lagchende aan; wanneer ik in dien lagch (gen.
Iets ſchimpigs, ja iets wreeds, en iets kwaadaardigs zag.
Hy rukte op 't onverhoedſt den ſcherpſten zyner ſchichten *poogt hem te kwet-ſen;*
Ten gouden' koker uit, om dien op my te richten;
En ſpande reeds zyn' boog: maar de achtbre Schutgodin
Minerve dekte my voor al 't geweld der Min, *doch word door Mi-nerve geſtuit,*
Door haar ontzaglyk ſchild. Zy deed in 't maagdlyk wezen
Geen zagte ſchoonheid, noch verliefde kwyning lezen,
Aan Venus lyfsgeſtalte en aanſchyn zo gewoon:
Neen, 't was een achteloos, eenvouwdig, zedig ſchoon:
't Was alles deftig, kloek, en eêl, dat in haar praalde;
't Was niets dan majeſteit, dat uit haar oogen ſtraalde.
Den Minnegod, wiens flits affchampte op 't ſchootvry ſchild,
Vol ſchaamte en ſpyt van dus zyn pyl te zien geſpild, (gen.
Wierd, zich verwonnen ziende, een bittre zucht ontwron-
Vlied heen, (riep Pallas uit:) vlied heen, vermeetle Jongen!
Gy zult geen andren ooit doen bukken voor uw magt
Dan laffe zielen, die, om uwe tooverkracht

En

En ſchandelyk vermaak, den roem der brave daden,
Ja deugd en wysheid zelf te roekeloos verſmaden.
en vlied met Venus weg. De Min vloog toornig weg, op 't hooren van die taal,
En Venus volgde hem weêr naar Olympus zaal:
'k Zag dat haar duifgeſpan, zo lang ik 't na kon oogen,
Was met een hemelsblaauwe en gouden' wolk omtogen,
Minerve verdwynt. Waar meê ze voorts verdween. Ik ſloeg pas de oogen neêr,
Of tevens vond ik ook myn Schutgodin niet meer.
Telemachus verbeeld zich Mentor te vinden. Ik waande dat de Goôn my in een' luſthof ſtelden,
Het denkbeeld gantſch gelyk der Elizeſche velden;
En dat ik Mentor zag in dat verrukkend oord.
Vlied, vlied dit heilloos ſtrand: (dit was zyn eerſte woord:)
Vlied dees vergifte kuſt, waar op men voor de zeden
Niets inäêmt dan 't venyn van alle dartelheden:
De kloekſte deugd heeft zelfs te ſiddren in dees lucht,
En vind geen veiligheid, dan in een ſnelle vlucht.
Ik wierd hem pas gewaar, of wilde om hem te groeten,
Met gulle vreugd, myn' luſt in zyne omhelzing boeten:
Maar al myn kracht verging: myn voeten wierden ſtyf,
Terwyl myn knien zelfs bezweken onder 't lyf,
En ik, met welk een drift ik ook naar Mentor taſtte,
Slechts naar een ſchaduw greep, die op geen grypen paſte.
Hy ontwaakt, en neemt voor, de weelde te ſchuwen; 'k Ontwaakte in dat beſtaan, en merkte dat die droom,
Zo vol beduidenis, my diende tot een' toom,
En hemelſch onderwys: ik voelde my gedreven
Om alle dartle vreugd vol moeds te wederſtreven,
En op myzelf altoos met wantrouw acht te ſlaan,
Om Cyprus laffe weelde, als doemenswaard, te ontgaan.
doch treurt over Mentors gewaanden dood. Maar 't geen my deze droom met hartewee deed vreezen,
Was dat ik Mentor dacht deze aarde ontrukt te wezen,
En dat hy, langs den vloed van Charons ſchimryk ſtrand,
In 't zalig zielenveld voor eeuwig was geland.

Dit

Dit ſmartlyk denkbeeld wrong de tranen uit myne oogen.
Men vraagde wat my tot die droefheid had bewogen.
Het voegt eẹn' vreemdeling, helaas! maar al te wel
(Dus ſprak ik) dat hy weene in zo veel hartsgekwel;
Nadien hy hooploos is, dat hy, na al zyn zwerven,
't Gezicht zyns vaderlands ooit weder zal verwerven.
Al 't Cypriſch bootsvolk, ſchuw' voor zulk een ongeneugt' *'t Scheepsvolk ſpat tot zorgeloosheid uit.*
Barſt ondertuſſchen uit tot onbezonnen vreugd:
De roeijers vlyën zich, door weelde en luiheid dronken,
Op hunne riemen neêr, om zorgloos uit te ronken:
De ſtuurman, met gebloemte omkranſt, en met den drom
Van 't ſcheepsvolk roekeloos, ziet naar het ſtuur niet om;
En door de razerny van Bacchus nat bevangen,
Zingt elk, tot ſpyt der deugd, de geilſte minnezangen.
Terwyl men voor gevaar noch onheil is beducht, *Onderwyle worden ze van een' ſtorm beloopen;*
Beroert op 't onverwachtſt een ſtorm de zee en lucht:
De dolle winden, uit hunn' kerker losgebroken;
De zwarte golven, woeſt op een gejaagd, beſtoken,
Beſpringen ons zo fel, dat alles lilt en kraakt,
De kiel ten hemel vliegt, of 's afgronds diep genaakt.
Dus zien we ons nu ten top van 't ſteigrend ſchuim gedragen,
Dan weder onder ons de zee gantſch weggeſlagen;
En, doof door 't naar geloei, ons yslyk ſlingrend ſchip
Den grootſten nood ten doel naby een ſteile klip,
Waar op de baren, die elkaêr om 't heftigſt joegen,
Met bulderend gedruis zichzelf te barſten ſloegen.
Toen ondervond ik tot myn' ſchrik, 't geen my welëer
Met ernſt was ingeſcherpt door mynen Voedſterheer;
Dat zy, die onbedacht naar hunne driften leven, *waar in de Cypriers den moed verliezen:*
Wanneer de nood genaakt, den moed verloren geven.
Het Cypriſch bootsvolk weent gelyk een vrouwenſchaar':
Ik hoor en zie 'er niets dan jammerlyk misbaar,

Dan klagten, dat men nu den welluſt heeft te miſſen;
Niets dan verward geſmeek, en mondbeloftenisſen
Van offers, tot hunn' zoen den Goden toegeſtaan,
Zo hen gebeuren mogt dit ſtormgevaar te ontgaan.
Geen een' is moeds genoeg noch oordeel bygebleven,
Om hand aan 't werk te ſlaan, of om bevel te geven:
waarom Telemachus het beſtier op zich neemt,
Dies houd ik my verpligt, in dien gemeenen nood,
All' de andren als myzelf te redden van den dood.
Ik ſla de hand aan 't roer, met rypberade zinnen;
Nadien de ſtuurman, die, als een der wynpapinnen
Door Bacchus was beroerd, geen weet had van de kiel,
Noch hoe ze door zyn ſchuld in dit gevaar verviel.
Ik geef het bootsvolk moed, doe all' de zeilen ſtryken,
hen 't gevaar doet ontkomen,
En heftig roeijen, om dien grooten nood te ontwyken:
Men ſlipt op deze wys dwars door de klippen heen,
Daar de akeligſte dood voor ons gezicht verſcheen.
Dit wonderlyk geval geleek een droom in de oogen
Van allen, die ik dus de ſchipbreuk had onttogen:
'k Zag ieder over my verwonderd, en verblyd.
en aan Cyprus kuſt doet landen.
Men landde op Cyprus in het eêlſt der Lentetyd,
Die Venus dienaars als haar blydſte jaarfeeſt roemen;
Een tyd, waar in 't vermaak, uitſpruitende als de bloemen,
Aan al wat adem ſchept op nieuw verkwikking geeft,
Wyl alles door natuur dan op het ſchoonſt herleeft.
Beſchryving van de luiheid,
'k Gevoelde in deze lucht een zoelheid, die de leden
Door vadzigheid verzwakte, en dartle vrolykheden
Verwekte in aller geeſt: ik zag dat al het land,
Hoe vruchtbaar uit zichzelf, bykans alöm de hand
Des bouwmans derven moeſt; nadien zy, die 't bewonen,
Zo ſporeloos een' haat voor allen arbeid toonen.
en dertele zeden
'k Wierd menig wulpſche vrouwe-en jongedochterſchaar',
Lichtvaerdig opgetooid, in dezen oord gewaar;

En

En hoorde ze, in haar' zang, van Venus lof gewagen, *der vrouwen van dat eiland.*
Om aan haar' tempeldienſt zich willig op te dragen:
Doch hoe beminlyk, en hoe ſchoon elks wezen ſcheen,
Het had nochtans te veel gemaakte aanvalligheên;
Waar in eenvouwdigheid, noch ſchaamte was te ontdekken,
Die 't wezendlyke ſchoon tot grooter luiſter ſtrekken.
De kunſt, waar door 't gelaat in plooijen wierd gezet,
Haar minnekwyning, hare onkuiſche zwier en tred,
Haar gretig zoeken naar de mannen, door haar lonken,
Om, elk op 't yvrigſt, hen in grooter min te ontvonken;
Ja alles wat ik zag aan all' dien vrouwenſtoet,
Had, als verachtelyk, geen vat op myn gemoed:
Zy wierden, daar ze dus uit al haar zielsvermogen
Behaaglyk wilden zyn, zelfs walglyk in myne oogen.
Men leidde al juichende my Venus tempel in. *Telemachus beſchouwt in een' tempel van Venus,*
Dit eiland heeft 'er veel', gewyd aan die Godin:
Zy word inzonderheid met ongebonden zeden
Te Cythera, te Idaalje en Paphos aangebeden.
't Was in die eerſte ſtad, daar tot haar trotſe kerk
My toegang wierd vergunt; een prachtig marmerwerk,
Een keurlyk zuilgebouw, dat met verheven tinnen
Vol majeſteit den drang der wolken ſcheen te winnen.
'k Zag, boven Architraaf en Fries, aan ieder kant
In klocke nisſen, door een meeſterlyke hand
Al 't aangenaamſte en vreemdſt dat Venus is weêrvaren,
Bevallig uitgebeeld. Ik zag 't gewoel der ſcharen, *de menigvuldige offers,*
Wier dagelyks gedrang, door onvermoeide drift,
De wyde poort vervult met menige offergift.
Men keelt in d'ommetrek des heiligdoms geen' dieren, *wyze van offerdienſt,*
Noch brand, als elders, 't vet der varren en der ſtieren,
Na 't plengen van hun bloed: men bied het beeſt alleen
Voor 't outer plegtig aan; en nooit vermag m'er één,

Dan jeugdig, hagelwit, en vlekloos, aan te voeren,
Op 't fierlykſt overdekt met purpren' offerſnoeren,
En bindſels, kunſtig en met louter goud beſtikt:
Zyn hoornen worden ryk verguld, en overſtrikt
Met liefelyk gebloemte, aan tuiltjes ſaamgebonden,
Waarmeê het, aangeboôn, van 't outer word verzonden
Naar 't afgelegenſte oord; waar in 't, ontbloot van pracht,
Tot Venus eer, voor 't feeſt der prieſtren word geſlacht.

kleeding der prieſteren, reukwerk,

Dees dienaars, opgetooid in lange witte kleeden,
Met gouden' gordels, en met gulden' zoomen, treden
Met veel welriekend vocht, en zoeter druivenbloed
Dan nektar, voor 't altaar, omringd van all' hunn' ſtoet;
En doen 'er nacht en dag den rook ten hemel zweeven
Der puikſte ſpecery die 't Ooſten ooit kan geven.

ſieraden,

't Veelverwig friſch gebloemt' van d'aangenaamſten geur,
Aan ieder zuil gehecht, doet in de blyde kleur
Van zyn feſtoenen 't oog geneugelyk verdwalen.

gereedſchap en outerdienaren.

Men dient in 't offren zich van louter gouden' ſchalen.
Een heilig mirthenwoud omringt dit grootſch geſticht.
Geen offergift verſchynt voor 't prieſterlyk gezicht,
Dan door de onnoozle hand der ſchoonſte jonge knapen
En maagden aangebragt, van top tot teen volſchapen:
Geene andren is vergund te nadren met die ſchaar';
Geene andren mogen 't vuur ontſteken op 't altaar:
Maar ach! dit grootſch gebouw, door geen ontzag beveiligd,
Word door onkuiſche min op 't ſchandelykſt ontheiligt.

Hy word allengs verleid,

Ik zag met affchrik eerſt al dat bedrieglyk ſchoon:
Maar ongevoelig en allengs daar aan gewoon,
Niet meer verſchrikt voor 't kwaad en kwade metgezellen,
Die ongemerkt my doen tot wanörde overhellen,
Word myne onnoozelheid, myn ſchaamte, en zedige aart,
Met dartel ſchimpen door dat ſchaamtloos volk bezwaart.

Men

Men laat niets achterweeg' der ſnoodſte minnetreken,
Om all' myn driften in den felſten gloed te ontſteken,
En aan te ſpooren tot den grouwelyken ſmaak
Van alles wat de weelde ooit uitdacht tot vermaak.
De liefde tot de deugd, die my zo diep te voren
Was ingeboezemd, had allengs haar kracht verloren,
Door 't zoet vergif der min; en alles wat ik goeds
Ooit voorgenomen had, verdween nu op den toets.
'k Was als een zwemmer, die eerſt worſtelt met de ſtroomen *bezwykt, gelyk een zwemmer in den ſtroom;*
Eens diepen vliets; maar by de ſteile en holle zoomen
Des oevers afgeweerd door 't waters felle kracht,
Allengskens afgemat, en buiten aêm gebragt,
Het ligchaam meer en meer door koude voelt verſtyven,
En door den vloed in 't end' zich magtloos af laat dryven.
Niet anders ging 't met my: ja zelfs een laffe ſchaamt'
Beving my voor al 't geen de ware deugd betaamt;
Waar door ik wierd belet de reden plaats te geven,
En 't loflyk voorbeeld van myn' vader na te ſtreven.
De droom, waar in ik hem die trouw my had verzelt,
Gezien had, naar my dacht, in 't zalig zielenveld,
Verdreef myn weinig moeds van 't kwaade te overwinnen.
Een ſtille kwyning dwong my 't liefdegif te minnen,
Welks vlugge tooverkragt myn jeugdig hart bekroop,
En daaglyks meer en meer door all' myne aadren ſloop:
Ik voelde 't zelfs door 't merg van myn gebeente dringen.
Toen kon ik evenwel myn droefheid niet bedwingen,
Noch diepe zuchten met een' bittren tranenvloed:
Toen brulde ik als een leeuw uit dollen overmoed.
ô Broze en ydle Jeugd! (dus borſt ik uit in klagten:)
Wie moet uw' levensſtand niet voor rampzalig achten! *beklaagt zich over 't gevaar der Jeugd;*
Wat ſpeelt gy wreed, ô Goôn! met d'armen ſterveling,
Dat gy hem, onbeſchermd, ſtelt in een levenskring

Waar in de dwaasheid heerſcht, gelyk een koorts in de aêren!
Ach! was ik wit beſneeuwd met eerbre gryze hairen!
Ach! ging ik reeds gebukt met éénen voet in 't graf,
Gelyk Laërtes, die myn' vader 't leven gaf!
De dood, de wreede dood zou my veel zoeter ſchynen
Dan deze zwakheid, die my ſchandelyk doet kwynen.
'k Had naauwlyks dit gezegt, of al myn rouw verdween.
Myn hart, verzonken in de dwaaſte ſpoorloosheên,
Scheen 't juk van ſchaamte en eer volkomen af te werpen:
Toen voelde ik 't naberouw met felle roeden ſnerpen:
rent gelyk een gewonde ree, Toen rende ik door het boſch, tot Venus eer geplant,
Al dwalende als een ree, gewond van 's jagers hand:
Zy ſnelt door 't ruime woud; doch hoe ze voort mag ſnellen,
De doodelyke ſchicht blyft haar alöm verzellen.
'k Zocht dus myzelf te ontvliên: maar ach! vergeefs: de ſmart
Der minnepylen bleef in myn rampzalig hart.
en vind Mentor weder, 'k Zag in dat oogenblik, verr' door de duiſtre bladren,
Myns Voedſterheers gedaante allengskens tot my nadren:
Zyn wezen kwam zo bleek, zo droef, zo ſtuurſch my voor,
Dat, zo my vreugd beving, ik die terſtond verloor.
Zyt gy het (borſt ik uit,) ô trouwſte myner vrinden?
dien hy aanſpreekt, Zyt gy 't aan wien alleen ik heul en trooſt kan vinden?
Myn Mentor! al myn hoop! Heeft dan een valſche ſchyn
Myne oogen niet misleid? Zoud gy het zelf wel zyn?
Helaas! is t niet uw ſchim, met myne elend' bewogen?
Zyt gy, myn Vrind, in 't dal der zielen niet getogen,
Daar zy de ware vrucht genieten van hun deugd;
En, door het vol genot van alle zuivre vreugd,
In onverſtoorbren vrede alle eeuwen zullen leven?
Spreek, Mentor! hebt gy noch het ſterflyk' niet begeven?
Valt my 't geluk te beurt dat ik u wedervind?
Of is 't alleen de ſchim van myn' getrouwen Vrind?

Ik

Ik liep hem, weggerukt door groote blydſchap, tegen; *met dt grootſte vreugd herkent en omhelſt.*
En was ſchier buiten aêm voor hem ter neêr gezegen:
Hy nadert niet een' voet, maar wacht bedaart my af.
Gy weet, ô groote Goôn! wat vreugde 't aan my gaf,
Wanneer ik hem met bei' myn handen had gegrepen.
Neen, 't is geen ydle ſchim: 'k hou hem te wel benepen:
'k Omhels myn' Mentor zelf! Dus riep ik, gantſch ontſteld.
Myn tranen vloeiden langs de kaaken van dien Held:
Ik bleef, door overmaat der zoetſte vreugd bevangen,
Verſtomd aan zynen hals en wyze lippen hangen.
Hy zag meêdoogend my met droevige oogen aan, *Mentor, met deernis aangedaan,*
Waar uit zyne ongeneugt zich duidlyk deed verſtaan.
Van waar toch is uw komſt? (dus ſprak ik endlyk weder:)
In wat gevaaren ſtortte uw afzyn my ter neder!
Wat zou ik thans beſtaan, waart gy my niet ontmoet?
Maar hy, wiens ongeduld myn' weetluſt niet voldoet,
Zegt op een' ſtraffen toon, die my in 't hart deed ſchrikken: *vermaant hem terſtond uit Cyprus te vluchten.*
Vlied, vlied met allen ſpoed, zelfs in deze oogenblikken.
Het is niets dan venyn dat hier het aardryk draagt,
Waar door de gantſche lucht, ontſtoken, 't hart doorknaagt:
't Beſmettend volk verneemt, en ſpreekt geen woord te ſa-
Dan 't gene een doodlyk gif hen in en uit doet aêmen. (men,
De welluſt, niet min laf, als geil en eereloos,
Dat yſelykſte kwaad uit Nimf Pandoraas doos,
Doorweekt het hart, en doet hier alle deugd verjagen.
Vlied, vlied in aller yl. Wat doet u noch vertragen?
Zie zelfs niet eens te rug; en wiſch, tot uwe ruſt,
Het minſte denkbeeld uit van dees vervloekte kuſt.

Hy ſpreekt. Ik voel terſtond dat, door een vreemd vermo- *De Prins gevoelt een nieuwe vrolykheid,*
Een groote wolk verdwynt van myn benevelde oogen: (gen,
Ik zag weêr 't zuiver licht. Een edle vrolykheid,
Gepaard met heldenmoed, wierd door myn hard verſpreid:

Dit

Dit was een vrolykheid die t'eenemaal verſcheelde
Van de andre dwaaze vreugd die my te voren ſtreelde.
Dees was een dronkaarts vreugd, waar door het brein be-
Vaak word tot dolle drift, en fel berouw vervoert: (roerd,
Die, is een vreugd die ons de reden doet bedoelen,
En in haar heilgenot iets hemelſch laat gevoelen;
Zichzelve altoos gelyk, en onvervalſcht van ſmaak,
Een onuitputbre bron van eindeloos vermaak:
Hoe meer ge daar in baad, hoe zulks u meer zal luſten:
Zy rukt de ziel wel weg, doch zonder haar te ontruſten.
die hem tranen doet ſtorten. Toen ſchreide ik weêr van vreugd, en vond dat niets zo zoet,
Noch zo verkwikkend was als zulk een tranenvloed.
Gelukkig (riep ik) hy, van wien de Deugd volkomen
In all' haar minzaamheên en ſchoonheid word vernomen!
Wie ziet haar, die terſtond niet in haar liefde blaakt?
Wie lieft haar, dien zy niet op 't hoogſt gelukkig maakt?
Mentor veinſt van hem te willen ſcheiden, Ik moet (ſprak Mentor voorts) van u ten eerſten ſcheiden:
Het is my niet vergunt een' oogenblik te beiden.
Waar (vroeg ik) ſtreeft gy heen? Wat onbewoonbaar oord
Verkieſt gy, dat my niet om uwent wil bekoort?
Neen, denk niet dat gy ooit myn handen zult ontwyken:
Ik zal eer levenloos aan uwe borſt bezwyken.
'k Had onderwyl hem in myne armen vaſt bekneld.
en verhaalt dat hy, in Hazaëls ſlaverny zynde, met den zelven naar Kreta moet vertrekken. 'k Word (ſprak hy) vruchteloos geſtuit door uw geweld:
Metophis, om zyn wraak den ruimen toom te vieren,
Verkocht my in Egypte aan woekrende Arabieren.
Men deed, in Syrie, Damaskus naauwlyks aan,
Of poogde zich van my met groote winſt te ontſlaan,
En dwong my in den dienſt van Hazaël te treden,
Die, om de wetenſchap der Grieken, en hun zeden
Naauwkeurig in te zien, naar Griekſche ſlaven zocht,
En tot een' hoogen prys my van die vrekken kocht.

Hy

Hy nam, op myn bericht, dat hem ſcheen aan te zetten
Tot vlytig onderzoek van Minos wyze wetten,
Een' togt naar Krete voor: de wind, die tegenviel,
Heeft ons aan Cyprus ſtrand doen toeven met de kiel.
Hy draagt ter dezer uure, in Venus marmren' tempel,
Aan haar zyne offers op: daar treed hy van haar' drempel.
De winden roepen ons, en ſpelen reeds in 't zeil.
Vaar wel, vaar wel, myn Prins! Een ſlaaf, die al zyn heil
In 's Hemels voorzorg ſtelt, moet trouw zyn' heer verzellen.
't Gevalt den Goden niet my weder vry te ſtellen:
Maar leefde ik weêr voor my, (gy weet het, goede Goôn!)
Ik leefde weêr geheel voor u, myn Voedſterzoon!
Vaar wel: herdenk hoe veel uw vader heeft geleden:
Beſef uw moeders rouw; en onderwerp uw reden
't Rechtvaerdig Godendom, in alle uwe ongeneugt'.
ô Goôn, beſchermers van onnoozelheid en deugd!
In welk een landſtreek doet ge ons van elkander ſcheuren!

waarom hy hem op eene tedere wyze vaarwel zegt.

Dit zal in eeuwigheid (hervatte ik) niet gebeuren:
Neen, waarde Mentor, neen; het zal aan u niet ſtaan,
Te vlieden uit myn oog, opdat ik zou vergaan.
Heeft die Syrier, uw heer, geen 't minſte mededoogen?
Of heeft hy in zyn jeugd een tygerin gezogen?
En acht ge hem zo wreed, dat hy (ô bittre rouw!)
Myn' Voedſtervader my uit de armen rukken zou?
Hy moet my teffens dan het levenslicht doen derven;
Of dulden dat ik zwerve alom waar gy zult zwerven.
Gyzelf ſtelt my de vlucht met zulk een' aandrang voor,
En wilt niet dat ik vliê, door 't volgen van uw ſpoor!
'k Zal Hazaël gedwee om medelyden ſmeeken;
Zyn hart door myne jeugd en door myn traanen breken.
Hy, die de wysheid mint, om haar zo verr' zich ſpoed,
Kan niet gevoelloos zyn, noch van een wreed gemoed.

Telemachus wil met hem uit Cyprus vlieden,

'k Zal, knielende in het ſtof, zyn kniën vaſt omarmen,
Totdat ik hem beweeg' zich over my te erbarmen;
Totdat hy my vergunn' te volgen waar gy vlied.
Myn waarde Mentor! 'k zal met u, in zyn gebied,
Aan de eigen ſlaverny my willig overgeven;
Of my, by weigering, ontſlaan van 't haatlyk leven.

valt Hazaël te voet, en ſmeekt

'k Had naauwlyks dit betuigt, als Mentors achtbre heer
Hem uit myne armen riep. Ik wierp my voor hem neêr.
Hy ſtond verbaasd, van dus voor zich een' onbekenden
In 't ſtof te zien verneêrd. Wat doet u mywaarts wenden?
Wat (vroeg hy) is u beê! Het leven (borſt ik uit):
Ach! dat aanſtonds de dood myn droevige oogen ſluit',
Indien myn heilloos lot uw hart niet kan ontroeren,
Om my met uwen ſlaaf, myn' Mentor, weg te voeren!
Zie hoe voor u de zoon van dien Ulyſſes knielt,
Die 't fiere Troje in 't eind' door krygsliſt heeft vernielt.
Ik zoek uit myn geſlacht geen' ydlen lof te trekken,
Maar u tot deernis met een' Jongling op te wekken,
Die zynen vader lang op alle ſtroomen zocht.
Dees Halsvrind ſtrekte my tot vader, op den togt:
Maar 't wisſelvallig lot heeft, in myn droevig zwerven,
Tot overmaat myns leeds, my hem, helaas! doen derven:
Het maakte hem uw ſlaaf: duld dat ik 't mede zy!
Indien ge, uit zucht voor 't recht, naar Minos heerſchappy,
't Alöud en roemryk Krete, uw' togt denkt voort te zetten,
Om onderricht te zyn van zyn beroemde wetten;
Verhard dan uw gemoed niet tegen myn gebeên,
Maar duld een' oogenblik myn zuchten en geween.
Gy ziet eens konings zoon gedrongen, u te ſmeeken
Dat uwe goedheid hem by uwe ſlaaven reken'!
Hem, die met Mentor in Sicilje was bereid
Den dood eer te ondergaan dan ſlaaffche dienſtbaarheid.

om hem ook als ſlaaf te mogen verzellen.

He-

Helaas! die eerſte toets van wederwaardigheden
Was licht, by alles wat ik ſedert heb geleden:
Nu vrees ik dat men my, een ſpeeltuig van 't geval,
De ſlaverny, waarom ik ſmeek, zelfs weigren zal!
Beſchouwt, ô Goôn! myn' ramp. Hield hun geducht ver-
Hield Minos wysheid ooit uw zinnen opgetogen, (mogen,
ô Hazaël! gedenk dat over u en my
Zyn vonnis eens zal gaan in Plutoos heerſchappy.
De vrome Hazaël, bewogen door myn treuren, *Hazaël richt hem op,*
Reikt vriendlyk my de hand, om my weêr op te beuren.
Ulyſſes ſchranderheid, (dus ſpreekt hy in het end',)
Ulyſſes deugd en moed zyn my niet onbekend:
'k Heb menigwerf zyn' lof uit Mentors mond vernomen,
En welk een zege hy den Grieken deed bekomen:
Ook is door al het Ooſt voorlang zyn groote naam,
Zyn heldenroem verbreid door de onvermoeide Faam.
Kom, volg, Ulyſſes zoon: 'k zal u tot vader ſtrekken, *neemt hem in zyne beſcherming,*
Totdat gy hem eerlang moogt naar uw' wenſch ontdekken.
Al mogt zyn heldenlof my niet ter harten gaan;
Al was ik met zyn' ramp en d' uwen niet belaên;
De vriendſchap, die ik heb aan Mentor doen bevinden, *roemt Mentors vrindſchap,*
Zou door meêdogendheid my tot die zorg verbinden:
Hy viel wel als een ſlaaf, door kooprecht, in myn magt,
Maar zy daarom niet min myn trouwſte vrind geächt!
De prys, voor hem betaald, hoe hoog die ook mogt ſtygen,
Deed my een' waarder ſchat, een boezemvrind verkrygen:
Ik ben myn zucht ter deugd, en 't hartverkwikkend licht,
De wysheid, die haar voed, aan hem alleen verpligt; *en verklaart hen beiden vry.*
Hem, dien ik nevens u zyn vryheid doe erlangen.
'k Wil beider hart alleen daar voor tot loon ontfangen.
Ik voelde, in 't oogenblik der bitterſte ongeneugt', *De Prins, ongemeen verblyd,*
Myn zinnen overſlaan tot de allerzoetſte vreugd,

En zag my uit een' poel van yslykheên getogen:
Ik had myn vaderland nu nader voor myne oogen:
'k Vond middel om daar heen te keeren, boven hoop,
En ſmaakte een' grooten trooſt in d'edlen vrindſchapsknoop
Met dezen vreemdling, die, met ongeveinsde zinnen,
Betoonde uit zucht ter deugd my hartelyk te minnen:
'k Vond alles in het einde op dien gewenſchten ſtond,
Nadien ik onverhoeds myn' Mentor wedervond.

zeilt met hen uit Cyprus.

Wy volgen Hazaël: de reis word aangenomen:
De roeijers klieven, op zyn' wenk, de ſtille ſtroomen:
Een liefelyke koelte, in 't wapprend zeil gevat,
Dryft, met een' zagten gang, de kiel door 't ſpelend nat;
Waar op het Cypriſch ſtrand verdwynt uit aller oogen.
De vrome Hazaël, door ongeduld bewogen
Om in myn hart te zien, vraagt wat my is bewuſt
En van de zeden dacht der volken dezer kuſt.
'k Bely hem wat gevaar myn jeugd daar ſtond te duchten,
En welk een felle ſtryd myn hart had doen verzuchten.
Myn afſchrik voor het kwaade ontwringt hem dit beklag:
ô Venus! ſchoon wy uw en uwes zoons gezag
Op uw gewyd altaar met reukwerk mogten roemen,
Duld echter dat we uws volks verfoeilyke ontucht doemen,
En gruwen voor de weelde, in welke uw onderzaat
Zo toomloos, tot uw ſchande, op uwe feeſten baad. (gen;

Geſprek over de Oorzaak van alles, en 't Licht der eeuwige Reden.

Hy ſpreekt met Mentor voorts van de Oorzaak aller din-
Van de Almagt, waar door aarde en lucht hunn' vorm ontfin-
Van dat oneindig Licht, welks luiſter ongekrenkt (gen;
Altoos het zelfde blyft, hoewel 't zich allen ſchenkt;
Van de alleropperſte, en van de algemeene Waarheid,
Die, als der geeſten zon, hen toelicht door haar klaarheid.
Hy, die (dus voer hy voort) geen vrucht trekt van dat
Is, als een blindgeboorne, ontzet van 't waar gezicht: (Licht,

Een

Een akelige nacht bedekt hem al zyn leven,
Als hen die maanden lang het zonlicht heeft begeven;
Hy acht zichzelven wys, doch hy is zinneloos:
Hy waant het all' te zien, en ziet geen ding altoos;
Ja kan tot 's levens end' niets wezendlyks beſpeuren:
En zo hy iets beſpeurt, het zyn maar valſche kleuren,
En ydle ſchaduwen, of ſchoonvermomde ſchyn,
Daar geen zelfſtandigheid in kan te vinden zyn.
Dus is de ſtaat van hun, die door 't vermaak der zinnen,
En ingebeelde vreugd, zich laten overwinnen.
Ook komen nergens ons rechtſchapen menſchen voor,
Dan op het pad der deugd; daar ze, op der wyzen ſpoor,
Altoos te rade gaan met die volmaakte Reden,
Haar minnen, en den weg, door haar getoond, betreden.
Zy is 't, die elk bezielt, als hy iets goeds gevoelt;
Zy is 't, die elk beſtraft, als hy iets kwaads bedoelt:
Zy ſchonk aan ons zo wel de reden als het leven:
Ze is als een zee van Licht, en onze geeſten even
Als kleine beken, die, gelyk ze 'er uit ontſtaan,
Zich weêr verliezen in dien grooten Oceäan. (ten,
Schoon myn te zwak vernuft zich vruchtloos af mogt mat- *Telemachus aandoening over dat geſprek.*
En naauwelyks de kracht dier wyze taal kon vatten;
Ik vond 'er evenwel een minnelyk, een hoog,
En zuiver denkbeeld in, dat myn gemoed bewoog:
De waarheid ſcheen my klaar uit ieder woord te ſtralen.
Ook luſtte hen 't geſlacht der Goden op te halen,
Der helden dapperheid, der Fenixdichtren lof:
Saturnus goudene eeuw, verſchafte ryke ſtof.
Zy ſpraken van den vloed, die 't menſchdom deed verſmoo-
En van den oudſten tyd, zo verr' men op kon ſporen: (ren,
Ook van 't vergetelnat, waar in de ziel zich baad,
Zodra ze door den dood des ligchaams band verlaat:

Voorts, van de zware ſtraf, die allen boozen ſcharen
In 's afgronds diepen poel voor eeuwig zal weêrvaren;
En van den vrede, die in 't zalig zielenveld
Den vromen, zonder vrees voor derving, vergezelt.

Beſchryving der Zeetriomf van Amfitrite.

Wy zien, na dit geſprek, een' toevloed van dolfynen,
Bekleed met ſchubben van azuur en goud, verſchynen,
Die, door hun bly gewoel beſpat met luchtig ſchuim,
Al dartlende om ons zweeft; waar op in 't vlakke ruim
Een rei van Tritons volgt, die liefelyk onze ooren
Vervullen met den klank van hunn' gekromden horen,
En Amfitrites koets omringen, voortgevoerd
Van witte roſſen, door wier drift de zee, beroerd,
Eerbiedig voor haar deinſt, en in hun vaerdig rennen
Het doorgeſtreefde ſpoor verre achter hun doet kennen:
Een rook vliegt uit den mond, een vuur gloeit in 't gezicht
Dier paerden, daar de ſneeuw in zuiverheid voor zwicht.
De koets der Zeegodin, haar wondre waterwagen,
Een ſchulp, volmaakter dan ooit ſterflyke oogen zagen,
Verdooft de blankheid van het allerſchoonſt yvoor,
En rolt, of liever vliegt op gouden' raadren door
Den vlakgeſtreken vloed. Een rei van Zeenajaden
Zwemt vrolyk achter aan, met bloemen ryk beladen:
Haar lokken golven langs de blanke ſchoudren neêr,
En zwaaijen, op den aêm der winden, ginds en weêr.
De Zeegodin, voor wie geen ſtorm zich durfde roeren,
Hield, wyl men haar den ſtaf in de eene hand zag voeren,
Met de andre haren zoon Palemon op den ſchoot,
Daar zy de volle borſt dien kloeken zuigling bood:
Een zagte majeſteit, in 't ſchoon gelaat te vinden,
Verjaagt het wrevlig rot der buldrende onweêrwinden.
Haar driftig rosgeſpan, door Tritons voortgeleid,
Is met een' gulden' toom bevallig overſpreid.

Een

Een groot doorpurperd zeil, al golvende opgeheven,
Word boven haar karros, waar om de Zephyrs zweeven,
In vollen top gezet; terwyl zy alle, om ſtryd,
Met weelderig geblaas en onvermoeide vlyt,
Op 't ſpelen van hun aêm het wapperend doen zwellen.
Men ziet in hooger lucht Eöol hun heir verzellen;
Die, ſtuurſch, onruſtig, ſtraf, en driftig zonder maat,
Zyn ongenoegen toont in 't rimpelig gelaat:
Zyn ſchorre ſtem houd all' de ſtormen ingetogen:
De breede winkbraauw hangt op de yslykdreigende oogen:
Een woeſt en aaklig vuur ſtraalt uit zyn hol gezicht,
Verdryft de wolken, houd de winden in hunn' pligt,
En temt met éénen wenk hun wrevelige tochten.
Men ziet 'er onverhoeds een' zwerm van zeegedrochten,
Den grooten walviſch zelfs, door 't liefelyk geſchal
Van 't woelend waterhof, gelokt van overal,
Verheugd, verwonderd, uit hun diepe holen ſtuiven,
En 't golvend pekel in hun wyde neuzen ſnuiven,
Waar meê ze ſpelen als Neptuin met eb en vloed,
Op 't zien der Zeegodin en all' haar' blyden ſtoet.

TE-

TELEMACHUS.

VYFDE BOEK.

INHOUD.

De Prins verhaalt zyn komſt aan Kretes vruchtbaar ſtrand;
En hoe daar aan Neptuin, in ſpyt van elks meêdoogen,
's Ryks eenige erfgenaam door 's vaders eigen hand
Geöffert was; en hoe de vorſt, dees kuſt ontvlugen,
Zyn' eigen' troon ontvluchtte, om 't grimmig volk te ontgaan:
Voorts, hoe men in dat ryk, na lange onzekerheden,
By-een vergaderde, om naauwkeurig te onderſtaan
Wie, volgens Minos wet, den zetel moeſt bekleeden.
De Jongling voegt 'er by, hoe hy ook de eer ontfing
Van op der andren ſpoor het ſtrydperk in te ſtreven;
Ja dat hy elk verwon in menige oefening;
En door 't gepaſt beſcheid, den rechteren gegeven
Op 't geen hun wetboek eiſchte, in dezer Wyzen Raad
Voor Koning wierd erkent, tot blydſchap van den Staat.

Telemachus, Mentor en Hazaël zien van verre den berg Ida.

Nadat men dezen rei had voor ons heen zien trekken,
Begon men 't hoog gebergte aan Kretes kuſt te ontdekken,
Dat echter naauwelyks van verr' wierd onderkent
Uit al het wolkgeſpan en 't golvend element;
Waarna men Idaas top allengskens kon beſpeuren.
Men zag dien hoogen berg zich boven de andren beuren,
Gelyk 't langlevend hart zyn trotſe kroon in 't woud
Uit all' de jonge reen, die 't nevens zich beſchouwt.

We

G. P. L. Debrie inv. Jacob Folkema Sculp.

Victoire de TELEMAQUE *dans le Cirque au Cours des Chariots contre* CRANTOR, POLICLETE *et* HIPPOMAQUE *parent d'*IDOMENÉE *Roy de Crete.*

Liv. V.

We ontdekten voorts de kuſt met all' haar heuglyke oorden, *en komen aan de kuſt van Krete.*
Die als een ſchouwtooneel zich opdeed langs haar boorden:
Zo wild en redloos als men Cyprus kuſt bevond,
Zo yvrig ſloeg men ſpade en ſchup in Kretes grond;
Zo welig zag men 't land met alle vruchten pralen,
En 's bouwmans naarſtigheid met keurlyk ooft betalen.
Men ziet 'er menig burg, die voor geen ſteden zwicht, *Derzelver vruchtbaarheid,*
Veel dorpen bloeijen, en veel ſteden trots geſticht;
En veld noch ruime ſtreek, waar op met klaare trekken
Des landmans werkzaamheid niet duidlyk is te ontdekken:
De teekens van den ploeg ſtaan overal in 't land:
Men kent 'er diſtelſtruik, noch nuttelooze plant.
Wy zagen met geneugte in 't diepſte der valleijen *menigte van vee,*
De loeijende oſſen langs de beken tierig weijen;
De groene heuvels wit van lamren; 't ruime veld
Verguld met goudgeel ooft, dat op zyn halmen zwelt, *van koorn, en van druiven.*
Zo ſchoon als Ceres ooit den bouwman heeft geſchonken.
Men zag 't gebergte met den jongen wynſtok pronken,
En druiven, die, nu pas bedekt met purpren gloed,
Aan hunnen gaardenier een' ryken overvloed
Van Bacchus zoete vrucht beloofden meê te deelen,
Om d'afgematten geeſt des ſtervelings te ſtreelen.
Myn Halsvriend, die voorheen getoeft had aan die kuſt, *Mentor wyſt hen de reden dezer vruchtbaarheid aan in den vlytigen landbouw,*
Verhaalde ons alles wat daar van hem was bewuſt.
Dit eiland, (ſprak hy,) dat der vreemdelingen oogen,
Zyn honderd ſteden ziende, alöm houd opgetogen,
Schenkt zyn ontelbaar volk een ryklyk onderhoud.
Het land ontzegt geen vrucht aan hem die 't vlytig bouwt:
't Word nimmer uitgeput: hoe't volk meer ſchynt te groeijen,
Hoe 't, zo het werkzaam is, ook de aarde meer doet bloeijen:
Hoe meerder overvloeds zy aan hun allen geeft,
Hoe minder reden elk tot ſchandlyke afgunſt heeft.

Die goede moeder laat haar kindren niets ontberen:
Met hun getal en vlyt zien ze ook haar gunſt vermeeren.
met afweering van de ſtaat- en geldzucht. De ſtaat- en geldzucht zyn de bronnen van hunn' druk:
De ſtervling, door een drift naar ingebeeld geluk,
Op 't overtollige uit, ſtort, eer hy 't kan vermoeden,
Zich roekloos in een' poel van duizend tegenſpoeden.
Indien hy met de gunſt des levens waar' vernoegd,
En 't geen, tot onderhoud alleen, daar nevens voegt,
Men zou welhaaſt alöm den overvloed beſpeuren,
En eendragt, vrede, en ruſt het hoofd weêr op zien beuren.
Hy roemt Minos wetten. Die voorſpoed was het doel van Minos kloek verſtand,
Toen hy den ſcepter zwaaide in dit gezegend land:
Al 't heerlykſt, daar gy in dit ryk op hebt te letten,
Is de onafſcheidbre vrucht van zyn volmaakte wetten.
Zyn loflyk richtſnoer, hier omtrent de Jeugd betracht,
Brengt haar gezondheid toe, en ſterke ligchaamskracht:
Men leertze, op 't voorbeeld, haar van de ouderen gegeven,
Eenvouwdig, arbeidzaam en ingetogen leven;
En houd voor zeker dat alle ongebonden vreugd
Den geeſt en 't ligchaam krenkt der lichtverleide Jeugd:
Haar word niets tot vermaak al ſpelende aangeraden,
Dan de onverwinbre deugd en glorieryke daden.
Men ſtelt niet ſlechts den moed in onvertſaagd den dood
Te durven ondergaan in hoogen oorlogsnood;
Maar ook, in alle weelde en haar bekoorlykheden,
Met al te groot een' ſchat, ſteeds met den voet te treden:
En rooit, door ſtrenge ſtraf, hier drie gebreken uit,
Waar op geen ander volk de minſte ſtraf beſluit,
De vrekheid, veinzery, en, 't geen men meeſt moet haten,
De ſnoode ondankbaarheid, een peſt in alle ſtaten.
De pracht en welluſt hier door wet of dreigement
Te teuglen, ware onnut: die zyn 'er onbekend.

Elk

Elk ſlaat 'er hand aan 't werk: men droomt 'er van geen ſchat- *Ingetogen levens-*
Veel minder weet men daar van weeldrig uit te ſpatten; (ten, *wyze der*
Maar is genoeg voldaan van al zyn naarſtigheid, *Kreten-*
Wanneer men ſlechts een ſtil, en zedig leven leid, *zen.*
Dat hun al wat natuur niet, dan met ſmart, kan derven,
Met onbekrompen' hand in vrede doet verwerven.
Men duld niet dat men zich met weitſe kleedren ſier',
In gulden' hoven wone, en dartle feeſten vier',
Noch met zyn huisraad pronk': men draagt 'er geen gewaden
Dan wolle, ſchoon van kleur, doch zonder praalſieraden.
De diſch is maatig, en den wyn gebruikt men ſchaars:
Het hoofdgerecht is brood, die eêlſte vrucht des jaars;
En ooft, van al 't geboomte in overvloed te ſchudden:
Ook ſpyſt men zich met melk van zuivelryke kudden:
Ten hoogſte word'er vleeſch eenvouwdig voorgezet,
Dat, zonder kruidery, die ſlechts den eetluſt wet,
Den honger ſtilt. Men doet de ruſtigſte oſſen ſparen,
En die ten dienſte van den akkerbouw bewaren.
Men vind de woningen alöm met nut geryf
Zo zinlyk zonder pracht, als luchtig tot verblyf.
De grootſche Bouwkunde, in geen ongebruik gekomen,
Word aan de tempelen-alleen op 't ſchoonſt vernomen:
't Waar' van een trots gemoed een onweêrſpreekbaar blyk,
Indien m'er huizen ſtichtte aan die der Goôn gelyk.
De grootſte ſchatten, die den burger hier behagen,
Zyn kracht, gezondheid, moed, en eendragt tuſſchen magen,
De burgervryheid, en volöp van 't noodig goed;
Verſmaading van al 't geen tot laſt ſtrekt voor 't gemoed;
Een ſchrik voor ledigheid, een zucht voor 't werkzaam leven,
Eergierigheid om elk in deugd voorby te ſtreven,
Eene onderdanigheid aan alle ryksgeboôn,
En diep ontzag voor de eer en majeſteit der Goôn.

Gezag hunnes konings, en hunner wetten.

Ik vroeg waar in de magt des konings waar' gelegen.
In telkens met de wet (was 't antwoord) raad te plegen:
Gelyk hy alles op der volken hart vermag,
Zo heeft de wet op hem ook 't onbepaaldſt gezag:
Omtrent het weldoen wil de wet hem niet betoomen,
Maar tot het kwaaddoen is hem alle magt benomen.
Het is de wet alleen, die hem het kroonengoud,
En noch veel waarder pand, der volken heil, betrouwt,
Opdat hy allen tot een minzaam vader ſtrekke,
En met de vleugelen van liefde en wysheid dekke!
De wet begeert dat één uit allen zich, met vlyt,
Bedaardheid, en verſtand, voor aller welſtand kwyt':
Niet dat zo veelen, ſlaaffch, door hun rampzalig leven,
De weelde en hoovaardy van éénen voedſel geven.

Wat hem vryſtaat,

Den vorſt is niets vergunt dat andren is ontzegt,
Dan 't noodige; om zichzelf, na de oefenig van 't recht,
En 't moeilyk ryksgebied, een korte poos te ontheffen
Van alle zorgen, die 't gemeene nut betreffen;
En om zo veel ontzags te erlangen, als de wet,
En hem, die voor haar waakt, moet worden bygezet.

en betaamt.

Ook voegt de matigheid den koning boven allen;
Die moet, als hoofd des volks, hem allermeeſt gevallen:
Hem paſt geē meerder ſchats, noch meer vermaak en vreugd;
Maar meerder wysheid, roem, en ware heldendeugd;
't Betaamt hem, zo hy 't ryk zal tot beſchermer ſtrekken,
Als vorſt aan 't hoofd van 't heir vol moeds te veld te trekken;
En 't aanbetrouwde volk te richten in hunn' druk,
Opdat het bloeije in deugd, in wysheid en geluk.
't Is niet om voor zichzelf, en naar zyn' luſt te leven,
Dat hem het Godendom ten rykstroon heeft verheven:
Hy is geen koning, dan opdat hy, als Gemaal
Des volks, het teder minne, en met zyn gunſt beſtraal',

Ja

Ja zynen volke-alleen all' zyne levensdagen,
Al zyne liefde en zorg blymoedig op zou dragen;
Onwaardig dat hy ooit den gouden troon bekleed',
Dan voor zo veel hy zich om 't algemeen vergeet.
De groote Minos kon geen erflyk kroonrecht dulden,
Indien zyn telgen ſteeds dat oogmerk niet vervulden:
Hy minde altoos zyn volk noch meer dan zyn geſlacht.
Dees wysheid is de bron van Kretes heil en magt,
Waar door hy, die men als der volken vader loofde,
Den trotſen heldenroem dier koningen verdoofde,
Die willen dat het volk, om eeuwig hen te ontzien,
Hun tot een werktuig van hunne ydle grootheid dien'.
't Is zyn rechtvaerdigheid, die hem by Plutoos Magten
Het opperrechterämpt deed overwaerdig achten.

Telemachus, Mentor, en Hazaël landen in Krete, en zien een' grooten toeloop van volk;

Zodra myn Voedſterheer dus onzer beider luſt
Gulhartig had voldaan, bezeilden wy de kuſt
Van Krete, daar men zag het zeldzaam doolhof pralen,
Een werk, daar Dedalus zyn kunſt in uit deed ſtralen;
Met ongemeen vernuft op de eigen' wyz' gebouwd
Als 't groote doolhof, in Egyptenland beſchouwd.
Terwyl dit ſchoon gezicht ons tot verkwikking ſtrekte,
Bejegende ons veel volks, het welk den oever dekte,
Zich ſpoedend' naar een plaats naby den zilten vloed.
Wy vroegen een' van hen naar d'oorzaak van dien ſpoed,
Zie hier wat deze knaap, Nauſikrates geheeten,
Een braaf Kretenzer, ons omſtandig heeft doen weten.

waar van Idomeneus onheil de oorzaak is.

Idomeneüs, uit des grooten Minos zoon
Deukalion gedaald, was tegen Priams kroon,
Als andre koningen, der Grieken bondgenooten,
Gezeild van deze reê, tot ſterking hunner vloten.
Na Trojes ondergang, begaf hy zich, om 't heil
Van Krete gaê te ſlaan, weêr herwaarts onder zeil:

Bericht van dezes konings roekelooze geloſte aan Neptuin;

Maar ach! het onweêr had zo fel hem aangegrepen,
Dat geen der ſtuurliên van zyn ſlingrende oorlogsſchepen,
Hoe meeſterlyk men zich mogt op de vaart verſtaan,
Vertrouwde dat de vloot de ſchipbreuk kon ontgaan.
Elk waande dat de zee hen allen zou verdelgen,
Zag d'afgrond open, om hen ylings in te zwelgen;
Wanhopig; en vol ſchriks, dat hun door 't helſch Gerecht
Der ſchimmen droeve ruſt voor eeuwig wierd ontzegt;
En, ondanks al het wee van hun die 't graf ontbeeren,
De ſtraffe Charon hen van zynen boot zou weeren.
Idomeneüs hief de handen, en 't gelaat
Ten hemel tot Neptuin, en riep in zulk een' ſtaat:
ô Magtige Oppervoogd der toomelooze baren!
Verhoor een heilloos vorſt, ter gunſt van zo veel ſcharen.
Indien gy ons, in ſpyt der ſtormen, 't vaderland
Behouden weêr doet zien, dan zal myn dankbre hand
Het bloed van 't eerſte hoofd dat my zal tegenkomen,
Uw grimmigheid ten zoen, opöffren aan uw ſtroomen.

welke hy, zynen zone ontmoetende,

Zyn zoon, vol ongedulds naar 't vaderlyk gezicht,
Vliegt de eerſte naar het ſtrand, (ô naare, ô teêre pligt!)
Onkundig dat een drift, die hem veel vreugd doet hopen,
Hem zo rampzalig zal in zynen dood doen loopen.
De vader, naar zyn' wenſch genaderd aan de reê,
Bedankt den Zeegod voor het luiſtren naar zyn beê:
Maar ach! hy word welhaaſt met doodelyke nepen,
Om zyn vermetel woord, in 't angſtig hart gegrepen,
't Geen ieder oogenblik voor 't nadrend onheil beeft,
En 't wroegendſt naberouw van zyn geloſte heeft:

door aandryving eener Wraakgodinne,

Hy vreeſt zyn hofgezin; hy vreeſt al zyn betrouwen,
Zyn teêrgeliefden zoon te ſpoedig weêr te aanſchouwen.
De onzichtbre Nemeſis, wiens geesſel 't volk verheert,
En trotſe koningen door ſtrenger wraak verneêrt,

Dryft

Dryft hem noodlottig voort: hy land, en ſlaat zyne oogen
Niet op, of ziet zyn' zoon hem om den hals gevlogen:
Hy deinſt van ſchrik, en zoekt een minder dierbaar hoofd;
Maar vruchtloos: niets voldoet aan 't geen hy zich belooft.
De onnoozle jongeling, verbyſterd, en verſlagen
Dat zyne omhelzing aan den vader kan mishagen,
Aanſchouwt, op 't hoogſt verbaasd, hoe ſchuw de gryze held
Zich van hem afkeert, en in zilte tranen ſmelt.
Myn vader! (zegt hy,) ach! wat 's de oorzaak van uw treu-
Na zulk een afzyn, nu 't geluk u mag gebeuren (ren,
Van uw gebied en zoon in 't end' weêrom te zien?
Ontdek me om wat vergryp ik dit onthaal verdien;
Waarom gy 't aanzicht wend, en vreeſt my aanteſchouwen.
De vader, overkropt van droefheid, ſchrikt te ontvouwen *in de uiterſte droefheid en wanhoop,*
't Geen hy verbergt; zegt niets: doch endlyk barſt hy uit:
Zie, gramme Zeevoogd! wat uit myn gelofte ſpruit:
Zie tot wat prys ge my de ſtormen deed ontſlippen.
Vervoer my weêr in zee, in 't midden van de klippen,
Waar op het onweêr my had moeten doen vergaan:
Doch ſpaar myn' lieven zoon: hy heeft u niets misdaan. (ken.
Ha wreede! daar's myn bloed, om 't zyne uw wraak te ontruk-
Fluks trekt hy 't ſtaal, om 't in zyne eigen borſt te drukken:
Maar zyn verbaasd gevolg weêrhoud zyn moordgeweer.
Sophronimus, niet ſlechts door grysheid, maar noch meer
Als tolk der Goôn geëerd, toont hoe men, zonder wroegen,
Door 't ſparen van den prins den Zeegod kan vernoegen.
Gy hebt iets onbedachts (dus ſpreekt hy) toegezeid:
De Goôn zyn niet gediend met wreede onmenſchlykheid.
Voeg by 't vergryp van dus een offer aan te bieden,
Ook dit niet, dat gy zulks (ô gruwel!) doet geſchieden
Tot ſchennis van natuur. Gy kunt Neptuin voldoen
Met honderd ſtieren, wit als ſneeuw, zyn wraak ten zoen

Voor

Voor 't rykbekranſt altaar ten offer op te dragen,
By 't lieflykſt reukwerk dat den Goden kan behagen.
Idomeneüs hoort, als waar' zyn ſpraak vergaan,
Met neêrgebukten hoofde all' deze woorden aan. (ken,
't Gezicht ſtaat gantſch verwoed: 't gelaat, dat elk doet ſchrik-
Is bleek en doodſch: zyn verw verſchiet alle oogenblikken:
Zyn leden beven alle, als leed hy duizend doôn.
op de bereidwilligheid des zoons, Myn vader! ſpaar my niet (zegt onderwyl de zoon):
Waarom zoud gy Neptuin tot feller toorn ontſteken?
Ik ben gereed dien ſlag door mynen dood te breken,
En ſterf vernoegd, nadien myn dood u 't leven ſpaart.
Myn vader! kom, ſtoot toe: uw hand zy niet vervaard!
Neen, ſchroom niet dat ik zal de minſte vrees doen blyken,
Om, als uw bloed onwaard, voor u den dood te ontwyken.
in hem volbrengt. De koning, op dien ſtond als uit zichzelf vervoerd,
En door een Razerny des afgronds fel ontroerd,
Verraſt de omſtaande ſchare, en drukt, tot aller ſmarte,
Het lemmer onverhoeds zyn dierbaar pand in 't harte.
Hy rukt het rookende uit; en druipend' van dat bloed,
Wend hy het tegen zich, uit dollen overmoed;
Maar word noch eens belet in zulk een heilloos poogen.
De ſtervende prins zygt neder gelyk een ſchoone lely. De jongling zygt in 't bloed, ter hartwonde uitgevlogen:
De ſchaduwen des doods bezwalken 't lief gezicht:
Hy opent halverweeg' zyne oogen voor het licht,
Maar als hy 't naauwlyks ziet, vervelen hem de ſtralen:
Gelyk een' lelybloem, het pronkſieraad der dalen,
Wanneer de ſcherpe ploeg haar aan den wortel treft,
Aan 't kwynen ſlaat, en zich niet weder opwaarts heft:
Haar heldre witheid gaat wel teffens niet verloren,
Met al 't volmaakte ſchoon dat ieder kan bekoren;
Maar wyl zy 't voedſel derft, verdwynt welhaaſt haar roem.
Zo ziet men ook den prins, die jonge en teêre bloem,

In

In 't bloeijen zyner jeugd van zynen wortel ſcheuren.
Men ziet den vader ſints gevoel- en zinloos treuren: *De ontzinde vader,*
Hy weet niet waar hy is: hy denkt aan ſtaf noch kroon:
Hy wend zich naar de ſtad, en vraagt 'er naar zyn' zoon.
Het volk, op 's jonglings dood, met affchrik ingenomen, *'s volks wraak ontrukt,*
Doemt 's vaders dolle woede, en laat zich niet betoomen
In 't roepen, dat de wraak des Hemels voor 't geweld
Der Razernyën hem met recht heeft bloot geſtelt.
De Tweedragt blaaſt haar gif in all' de ontroerde zielen:
Men grypt naar ſtok en ſteen, en ſchreeuwt 'er van vernielen:
't Kretenzer volk, het wys Kretenzer volk verzaakt
Zyn wysheid, die het zo roemruchtig heeft gemaakt;
Het weigert, nu het zich zo woedende aan laat ſchennen,
Vorſt Minos kleenzoon voor zyn' koning meer te erkennen.
De vrinden van den vorſt, ziende in die hooge nood *vlucht met zyne vlote in 't groot Heſperië.*
Voor hem geen veiligheid dan in zyne oorlogsvloot,
Geleiden hem aan boord, met zyn getrouwe ſcharen,
En vlieden op genaê der toomelooze baren.
Idomeneüs, weêr zyns eigenzelfs bewuſt,
Bedankt hen, dat men hem gerukt heeft van een kuſt
Daar hem 't onſchuldig bloed zyns zoons, zo wreed vergoten,
In 't aanzicht ſpatte, en van den zetel had doen ſtooten.
De winden leiden hem naar 't groot Hesperiſch ſtrand:
Hy ſticht een' nieuwen Staat in 't Salentynſche land.
De landzaat, die zyn' vorſt voor eeuwig heeft verloren, *De Kretenzen, by-een vergaderd,*
Begeert dat over Krete een koning werd' verkoren,
Die tegen 't overtreên vorſt Minos wet behoed'.
De bloem des volks, waar door men die verkiezing doet,
Is hier by-een verzaamt uit onze honderd ſteden:
Men maakt reeds een begin met de offerplegtigheden,
En heeft de vreemdſten zelf, door ſchranderheid vermaard,
Uit al 't omliggend land aan deze kuſt vergaêrt,

Om met naauwkeurigheid de wyſten te ondervragen,
Opdat men weet' wie zich der kroon zal waerdig dragen.
wangen openbare ſpelen aan, om den waardigſten overwinnaar op den troon te ſtellen.
Men richt 'er opentlyk in 't renperk ſpelen aan,
Waar in de moedigſten ten ſtryde zullen gaan,
En wil alleen dien held voor onzen koning achten
Die allen overwint in geeſt en ligchaams krachten;
Een' koning die zo vlug als ſterk van leden zy,
Wiens ziel zich in de deugd en wyzen raad verbly',
En zich doorluchtig kwyte in vorſtlyke oefeningen.
Men noodigt u, zo wel als andre vreemdelingen.
Telemachus, Mentor, en Hazaël
Gaat, (ſprak Nauſikrates, na zulk een wondre taal,)
Verneemt de waarheid zelf van myn getrouw verhaal,
En laat u onbeſchroomd in die vergaadring vinden:
Gy kunt 'er u den ſtryd met andren onderwinden;
En zo aan een' uit u de zege door de Goôn
Mogt wezen toegeſchikt, hy klimme op onzen troon!
worden in 't groot oefenperk
Wy, niet door hoop, maar door nieuwsgierigheid gedreven,
Gaan ons, op zyn geleide, in eenen kring begeven
Van ongemeene ruimte, in 't hart van 't dichtſte woud:
Hier praalt een ſchouwburg, om het ſtrydperk heen gebouwd,
Waar in een waereld van aanſchouwers vol verlangen
Op jeugdig klaver zit. Wy zien ons heuſch ontfangen;
Nadien 't Kretenzer volk in 't gaſtvryrecht altyd
Zich, boven andren, vroom en edelmoedig kwyt.
ten ſtryde genoodigt.
Ons wierd, om in 't vermaak der vorſtelyke ſpelen
Van ſlagriem, paardenloop, en worſteling te deelen,
Een zitplaats, en de ſtryd gulhartig aangeboôn,
Om met den heldenrei te ſtaan naar Minos kroon.
Myn trouwe Voedſterheer en Hazaël verklaarden,
Hoe 't hun onmooglyk was die noodiging te aanvaarden;
Die, om zyn' ouderdom; dees, als van aart te zwak;
Daar, om myn jeugd en kracht, alle uitvlucht my ontbrak.

'k Zie

'k Zie Mentor aan om raad. Zodra ik kan ontdekken
Dat my zyn oogwenk tot den ſtryd zoekt op te wekken,
Aanvaard ik 't voorſtel, leg myne opperkleedren neêr,
Doe van de leden, tot gezwinder tegenweer,
Langs al het lyf een zagte en blinkende olie ſtroomen,
En onderwind my in der ſtrydren drom te komen.
Men roept alom luidkeels, dat zich Ulyſſes zoon
Verſtout in 't heldenperk te dingen naar de kroon,
En veel Kretenzen, die in Ithaka voordezen
My zagen, noch heel jong, erinren zich myn wezen.
Myn eerſte proefſtuk is het worſtlen met een ſtout
En vaerdig Rhodiſch knaap, ruim dertig jaren oud:
Dees, in de volle kracht en bloei van 't jeugdig leven,
Velt ieder die met hem zich durft in 't perk begeven,
Is trots op armen zo doorvoed als zenuwryk,
En toont, op 't minſt gezwenk, zyn ſpieren te gelyk.
Hy, zo gezwind als ſterk, acht my al te onbezonnen,
Te onwaerdig dat ik werd' van zyne vuiſt verwonnen;
En deinſt, uit ſchimpluſt met myn tedre jeugd begaan,
Al ſmaalend van my af. Ik bied my ruſtig aan:
Wy grypen fluks elkaêr zo heftig, en verzuchten,
Alsof onze adem ſtaat den veegen mond te ontvluchten:
Wy hebben ſchouder ſtyf aan ſchouder uitgeſtrekt,
En voet aan voet, ja all' de zenuwen gerekt,
En de armen ſlangsgewyz' gekneld, om zonder zwichten
Behendig en met kracht elkaêr den voet te ligten:
Nu ſtoot hy my met liſt eens in de rechter zy,
Dan prangt hy wederom gezwind myn linker dy:
Ik ſtoot hem, die in 't eerſt myn jonkheid dorſt beſchimpen,
Zo heftig van my af, dat hem de lenden krimpen:
Hy tuimelt neêr, en rukt my boven zich in 't zand,
Verdubbelt al zyn liſt, en poogt met ſterker hand,

Telemachus neemt de noodiging aan.

Een behendig en ſterk Rhodiër,

tegen welken Telemachus worſtelt,

word van hem overwonnen.

In 't worſtlen op den grond, my onder zich te rukken:
Maar myn gezwindheid doet hem onbeweeglyk bukken.
Ulyſſes zoon verwint, roept elk rondom my heen.
De ontſtelde knaap ryſt, door myn hulp, weêr op de been.
Een Samier doet in den ſlagriemſtryd De leedren riemſtryd ſtond my ruim zo zwaar te vallen.
Eens ryken burgers zoon van Samos, die by allen
Daar door veel roems verkreeg, velde all' de ſtoutſten neêr:
Ik, die hem zulks beny, ga moedig hem te keer.
Hy wiſt my eerſt voor 't hoofd, voorts tegen 't hart te raken,
En dwong my, door dien ſlag, een' ſtroom van bloed te braken:
Een dikke ſchemering bedwelmde myn gezicht:
Telemachus afwyken, Ik deinsde al wanklende af: hy prangde my zo dicht,
Dat, met den adem, my de moed thans had begeven,
Zo Mentor niet by tyds zyn ſtem had opgeheven.
Wat 's dit? (riep hy me toe:) wat 's dit, Ulyſſes zoon?
die den ſtryd hervat, Zoud gy verwonnen zyn? De vrees voor zulk een' hoon
Ontvonkte my in toorn, en gaf my nieuwe krachten:
Ik wiſt behendiger myn' vyand af te wachten.
Zodra de Samiër zyn' arm, door myne liſt,
Vergeefs had uitgerekt, en eenmaal had gemiſt,
Verraſte ik hem, terwyl hy zylings overhelde.
Hy deinsde, als hy myn vuiſt, opdat ze wisſer velde,
Met kragt verheven zag: hy zwenkte, om die te ontgaan,
Verloor zyn evenwigt, en liet zich nederſlaan.
en de zege behaalt. Ik had hem naauwelyks ter aarde neêr doen ploffen,
Of reikte hem de hand waar meê hy was getroffen:
Hy beurde zich weêr op, begruisd met ſtof en bloed,
Maar had tot meerder ſtryds, uit ſchaamte, luſt noch moed.
Men begint een' renſtryd. Men ſtond ter zelfder uure een' renſtryd aan te vangen:
Waar toe men elk by 't lot een' wagen deed erlangen:
De myne wierd, omtrent der paarden mindre kracht,
En 't minder ligt geſtel der raadren, minſt geächt.

Wy

Wy rennen af; een wolk van ſtof bedekt den hemel:
'k Laat elk den voortogt in het eerſt verwoed gewemel.
Een jong Spartaanſch gezel, die Krantor word genoemt,
Streeft al den hoop voorby, en word van elk geroemt.
Een ſtout Kretenzer zit hem vaardig op de hielen:
't Is Polykleet, die hem niet wykt in vlugge wielen.
Hippomachus, verwant van 't koninklyke bloed,
En met de hoop der kroon hier door te meer gevoed,
Viert aan zyn roſſen bot, die reeds van 't zweeten rooken:
Hy is in 't vliegend hair der ſtaerten weggedoken:
Zyn raadren zyn zo ſnel, zo weêrgaloos gezwind,
Dat ieders oog daar aan zo min beweging vind
Als aan eens adelaars wyduitgeſtrekte vlerken,
Wier vaart men in de lucht onmooglyk kan bemerken.
Myn rosgeſpan gewent allengs aan ſneller draf,
Grypt moed, en wint het dus meeſt alle de andren af,
Die voor my heen zo vlug zich in het perk begaven.
Hippomachus, doende al te fel zyn roſſen draven,
Ryd haaſt zyn moedigſte af, dat, tuimlende in de baan,
Zyn' meeſter van de hoop der kroon dwingt af te ſtaan.
De vlugge Polykleet, te veel aan 't overhellen
Op 't vliegend rosgeſpan, wiſt zich niet vaſt te ſtellen
In de eerſte ſchok: hy viel: hy was den teugel kwyt,
En, tot zyn groot geluk, noch van den dood bevryd.
De ſnelle Krantor, die my met verſmadende oogen
Reeds op zyn hielen zag, verdubbelde zyn poogen:
Nu ſmeekte hy de Goôn, en bood een ryke gift;
Dan moedigde hy weêr zyn roſſen in hun drift.
Hy was met recht beducht dat ik, door fikſer mennen,
Licht tuſſchen de eindpaal en zyn paarden door zou rennen;
Nadien myn rosgeſpan, veel minder afgemat,
Om hem voorby te ſlaan meer krachten overhad:

De Prins laat den voortogt aan Krantor.

Polykletes,

en Hippomachus.

Hippomachus ſtuift uit zyn wagen: zo ook Polykletes.

Krantor, door Telemachus hykans ingehaald,

Zyn laatſte toevlucht was myn vlugge vaart te ſluiten,
En met een ſneller loop den doorgang toe te ſluiten:
breekt zyn rad, en laat aan hem de overwinning.
Hy waagde een raderbreuk aan de eindpaal van het perk,
Die hem ook wedervoer; terwyl ik even ſterk
Wat ruimer van de paal hem zocht voorby te jagen,
Om my niet mede in zyn belemmering te wagen;
Dus was ik, ondanks all' zyn grooten overmoed,
Een oogenblik daarna het perk ten eind' geſpoed.
Ulyſſes zoon verwint (liet zich het volk weêr hooren):
De Goden hebben hem ons ryksgebied beſchoren.

Men geleid de ſtryders in een heilig boſch, daar de rechters door Telemachus met diep ontzag beſchouwt worden.
Wy wierden, door de bloem der wyzen van het land,
Geleid in 't heilig woud, voor menig eeuw geplant,
Geſcheiden van 't gezicht der ongewyde ſcharen:
Men deed geen andren, dan de ſtryders, hier vergaêren,
Door gryzaarts, over 't volk tot rechters aangeſteld
Naar Minos eigen wet, hun in geſchrift gemeld.
Zy ſloegen 't wetboek van dien wyzen koning open.
Ik wierd van edle ſchaamte en diep ontzag bekropen,
Zodra ik in 't gezicht dier gryzaarts wierd geleid,
Door ouderdom verëerd met achtbre majeſteit,
Waar uit hun ſchrandre geeſt noch klaar was af te meten.
Zy waren in hunn' rang en roerloos neêrgezeten:
De kroon der ouden, die de blankſte ſneeuw verdooft,
Verſierde met haar' glans hun wysheidkoeſtrend hoofd:
Een edle minzaamheid ſtraalde uit hun deftig wezen,
Waar in de zoete vrucht dier wysheid was te lezen.
Zy toonden geene drift tot ſpreken, en geen één
Sprak iets, dan 't welk men had beſloten in 't gemeen:
En ſchoon 'er eenige iets verſchilden in 't beſluiten,
Zy toonden echter alle, in alles wat zy uitten,
Zo veel beſcheidenheid, en achting voor elkaêr,
Alsof men hoofd voor hoofd van één gevoelen waar'.

Door

Door lange ervarenis en werkzame oefeningen
Wiſt elk tot in den grond der zaken door te dringen:
Maar hunne reden blonk volmaaktſt en allermeeſt
In de edle ſtilheid uit van hunn' bedaarden geeſt,
Die zich door hevigheid noch weifling liet beroeren,
Waar toe de dwaze jeugd zich telkens laat vervoeren.
De wysheid was alleen hun richtſnoer; en de vrucht
Van hun beproefde deugd beſtond in de edle zucht,
Waar door geduurig all' hun zielsgenegenheden
Van-zelf zich ſchikten naar het heilryk licht der reden.
Ik zag 't verwonderd aan, verwenſchte zelfs myn jeugd
Voor zulk een' ouderdom, zo dierbaar door de deugd;
En treurde om mynen ſtand, zo licht van 't ſpoor te leiden,
Zo verr' van die verlichte en ſtille deugd geſcheiden.
De voorſte gryzaart, die hunn' allerwaardſten ſchat, *De voorzitter opent de rolle van Minos wetten.*
Vorſt Minos wetten (in een groote rol bevat,
En in een gouden ſchryn, vol ſpecery, beſloten,)
Te voorſchyn brengt, ontrolt, en met zyne amptgenooten,
Die, uit een diep ontzag en dankbre blydſchap, kuſt,
Betoont den volke hoe hen allen is bewuſt
Dat, na de Goden, die de goede wetten ſchenken,
De ſtervling niets zo waard en heilig uit kan denken,
't Geen by een voorſchrift haalt dat hem bevryd van druk,
En vordren doet in deugd, in wysheid en geluk.
Een overheid, die 't volk de wetten wil doen eeren,
Laat', door die wetten, ook altoos zichzelf regeren!
De wet, en niet de menſch, beheerſch' den gantſchen Staat!
Dus luidde 't wys geſprek van dien eerwaerden Raad.
Hy, wien 't voorzitterſchap door hun was opgedragen, *uit welke drie vragen worden voorgeſteld.*
Stelde elks vernuft ten toets door drie verſcheiden' vragen,
Waar op elks antwoord, eerſt naar eiſch beredentwiſt,
Vervolgens naar den ſtyl van Minos wierd beſliſt.

Het

Eerſte vraag: Wie de aller-vryſte menſch zy?

Het eerſte vraagſtuk ſtrekte, om voor de vuiſt te weten
Wie van al 't menſchdom zich het allervryſt mogt heeten.
Dees zeiden, 't ware een vorſt die onbepaald gebood,
En op zyns vyands magt de zege altoos genoot:
Die, 't moeſt een ryke zyn, wiens hart zich mag vermaken
Door alles wat hem ſtreelt altyd volöp te ſmaken:
Maar andren; een die, van het huwlyksjuk bevryd
En aller volken wet, reiſt al zyn levenstyd:
Een ander zeide; een wilde, in 't woud gewoon te leven
Door 't jagtvermaak, van wet en burgerpligt ontheven:
Een ander, 't ware een ſlaaf, noch nieuwlings vrygemaakt,
Nadien de vryheid zoetſt na bittren dwangdienſt ſmaakt.
Maar andren, van noch veel ſcharpzinniger begrippen,
Verklaarden, 't ware een menſch wien de adem ſtaat te ont-
Dewyl de dood aan hem een volle vryheid geeft, (ſlippen,
En al het menſchdom dan geen magt meer op hem heeft.

door Telemachus opgeloſt.

Zodra ik op myn beurt my zag tot ſpreken nopen,
Viel my niet moeijelyk die ſchrandre vraag te ontknoopen;
Nadien ik nimmer myn geheuge liet ontgaan
Het gene ik menigwerf uit Mentor had verſtaan.
Hy is de vryſte menſch (dus ſprak ik tot die Ouden)
Die zelfs in ſlaverny zyn vryheid kan behouden:
Hy, die, in welk een land, in welk een' ſtaat hy zy,
Niets dan de Goden vreeſt, is meeſt van allen vry:
Ja hy is waarlyk vry, die, altoos wel te vreden,
Nooit word door hoop of vrees in zyn gemoed beſtreden,
En, tegen 't woeden van den tegenſpoed geſcherpt,
Zich niemand, dan den Goôn en Reden onderwerpt.
Den gryzaarts, die hier van de bondigheid erkenden,
En met een' grimlagch 't oog, de een naar den andren,
Verbaasde 't allermeeſt op 't zien in Minos blad, (wendden,
Dat ik als Minos zelf de vraag beantwoord had.

Het

Het volgend onderwerp om naar den prys te dingen
Was, wie rampzaligſt waar' van alle ſtervelingen.
Elk ſprak naar zyn begrip: Dees,'t ware een menſch in nood,
En van gezondheid, eer, en goederen ontbloot:
Een ander, dat het moeſt een man zyn die geen vrinden,
Zelfs niet een' eenigen, zich ergens wiſt te vinden:
Een derde, 't waar' gewis een vader, zonder trooſt,
Op 't ſchandelykſt ontëerd door zyn ondankbaar krooſt.
Een ſchrander Lesbiër, ten antwoorde opgerezen,
Riep voor rampzaligſt uit, dien die het dacht te wezen:
Het onheil (ſprak hy) hangt min af van 't gene ons deert,
Dan van ons ongeduld, waar door men 't kwaad vermeert.
Elk toonde, op deze taal, met juichen zyn behagen,
En waande dat men hem den prys zou weg zien dragen:
Maar echter vroeg men eerſt ook myn gevoelen af;
Dies ik, naar Mentors ſtyl, aan hun dit antwoord gaf:
Hy is rampzaligſt die, als koning, naar zyn wenſchen
Zichzelf gelukkig acht, wanneer hy alle menſchen
Allengs elendig maakt: hy valt in dubblen druk,
Door de onkunde en 't gevolg van zulk een ongeluk;
En kan zich zyn verderf onmogelyk onttrekken,
Dewyl hy vreeſt het kwaad tot in den grond te ontdekken.
Een zwerm van vleijers, die hem t' aller uure omringt,
Maakt dat de waarheid nooit dien vorſt in de ooren dringt:
Zyn driften teiſtren hem: hy kent niet eens zyn pligten,
Noch welk een vreugd het is in 't weldoen voor te ligten,
Heeft nooit de aanvalligheên der zuivre deugd bemerkt,
Maar daaglyks tot zyn ſtraf zyn' eigen' ramp bewerkt:
Zyn leed groeit uur op uur, waar in hy eens zal ſmooren:
Hem is door 's hemels wraak een eeuwig wee beſchoren.
De gantſche ſamenkomſt riep uit, dat ik met recht
Den wyzen Lesbiër den eerprys had ontlegt;

Tweede vraag: Wie de ongelukkigſte menſch zy?

mede door Telemachus beantwoord,

die den zin van Minos aantreft.

Terwyl de eerwaerde Raad aan my uit éénen monde
Verklaarde, dat ik dus vorſt Minos zin doorgrondde.

Derde vraag: Welk een koning hooger zy te achten? Een overwinnend; of een in den kryg onervaren, doch ſchrander koning.

Het derde voorſtel, dat in omvraag wierd gebragt,
Was, wie van beiden mogt het waardigſt zyn geächt,
Een onverwinbaar vorſt, die 's vyands hart doet beven:
Of wel een koning, die, in 't ſtryden onbedreven,
Alleen geboren ſchynt om voor zyn' onderzaat
In vreê ten nut te zyn, door wys beleid en raad.
Der meeſten antwoord diende om klaar te doen bevatten
Dat de onverwinbre vorſt veel hooger waar' te ſchatten.
Wat baat het (vroegen deze) of ons een opperheer
Met meeſterlyk beleid in vredenstyd regeer';
Indien hy, zo men hem een' oorlog mogt verwekken,
Voor buitenlandſch geweld het ryk niet weet te dekken?
Hy zou, verwonnen door eens tegenſtrevers magt,
Zyn volken, nevens zich, zien onder 't juk gebragt.
Maar andren waanden, dat zy, die 's lands nut beſchouwden,
Een vreedzaam' opperheer veel waarder moeſten houden;
Nadien de helſche kryg hem zoo moet tegenſtaan,
Dat hy dien t' aller uure omzichtig zoekt te ontgaan.
Doch andren wendden voor, dat ſtrydbare opperheeren
Ook, met hunn' eigen' roem, den roem huns volks vermeeren;
En dat een zeegryk vorſt zyne onderdanen ſtelt
Tot heeren over hen wier heir hy heeft gevelt;
Daar ze onder 't vreedzaam hoofd in laf heid zich vergeten.
Men wilde in dit geſchil ook myn gevoelen weten.

Oordeel van Telemachus over die beiden.

Een koning, die alleen tot ruſtloos krygsbewind,
Of tot den vrede alleen zichzelf bekwaam bevind,
Is (zeide ik onbeſchroomd) niet dan ten halven koning:
Maar zo men onderzoekt naar wederzydſch verſchooning,
En 't oorlogkundig hoofd eens vergelykt met een'
Die, door zyn wys beleid, zyn krygsönkundigheên

Met

Met legerhoofden boet die 's vyands hoogmoed vellen,
Wie moet dan zulk een' vorſt niet boven d'andren ſtellen?
Een koning, die geheel ten oorloge is geneigt,
Zou, ſchoon 'er aan zyn volk 't verderf door word gedreigt,
De heirbyl niet te min ten allen dage wetten,
Om tot zyn' eigen' roem zyn grenzen uit te zetten.
Wat baat den onderdaan dat hem zyn vorſt bevryd'
Van vreemden, zo hy 't juk zyns eigen konings lyd?
Ook ſleept een lange kryg vele ongeregeldheden
Geduurig achter zich, tot ſchennis van de zeden;
En 't overwinnend volk, door zyn geluk verleid,
Spat, in die wanörde, uit tot ongebondenheid.
Hoe hard viel 't Griekenland de Trojers te overheeren?
't Moeſt meer dan tien jaar lang zyn koningen ontberen.
Als alles is, door kryg, in vuur en vlam gezet,
Dan kwynen overal de landbouw, kunſt, en wet;
En de allerbeſte vorſt, tot ſtryden aangedreven,
Is tegen dank verpligt het kwaade toe te geven,
En de ongebondenheid gedoogzaam aan te zien,
Opdat het ſchuim des volks hem in zyn oogmerk dien':
Hoe veel vermeetlen zyn in vredenstyd te ſtraffen,
Waar aan hy in den kryg belooning moet verſchaffen?
Geen volk wierd ooit beheerſcht van eenig' ſtrydbren held,
Of 't wierd, door eerzucht, aan veel rampen blootgeſtelt.
Een krygsziek vorſt, gewoon naar meer gezags te dingen,
Vernielt zyn volk niet min dan zyn verwonnelingen;
En hy, in wien men geen hoedanigheden ziet
Om zich in vreê met roem te veſten in 't gebied,
Kan, welk een zeegryk end' hy van den kryg mogt maken,
Zyn volken nooit de vrucht van hunnen vreê doen ſmaken.
Hy handelt als een dwaas, die, van zyn' buur vervreemd,
Tot voorſtand van zyn erf, den ander 't zyne ontneemt,

Heillooze ſtaatkunde der oorlogzuchtigen.

Verderflyke gevolgen des rechtvaerdigſten oorlogs.

Maar die geen kennis heeft van ploegen noch van zaaijen,
Om van zyne overwinſt de vrucht te konnen maaijen.
De ruſtelooze vorſt ſchynt eerder voortgebragt
Tot nadeel en bederf van 't menſchelyk geſlacht,
Dan om door wys beſtuur zyne yvrige onderdanen
Het liefelyke ſpoor tot hun geluk te banen.

Voortreflykheid van een' vreedzaam, en in kryg onbedreven, doch verſtandig' koning;

't Is waar, een vreedzaam vorſt verſtaat de kunſt zich niet
Die nieuwe Staten hecht aan 't oude ryksgebied;
Of liever, hy is niet ter heerſchappy geboren
Met oogmerk om de ruſt zyns eigen volks te ſtooren,
Door onbetembre zucht naar eenes andren ſtaf,
Waar toe hem 't Godendom het minſte recht niet gaf:
Maar zo hy waarlyk zich verſtaan mogt op de pligten
Van 't volk, hem toebetrouwd, in ſtillen vreê te richten,
Dan derft hy niets van 't gene een' waaren koning paſt
Tot veiliging zyns ryks voor 's vyands overlaſt.

nutſt tot beveiliging des ryks,

Ziet hier op welk een wyz': Hy, jegens zyn gebuuren
Rechtvaerdig, heuſch, en ſtil, doet ſteeds den vrede duuren,
En ſtaaft al 't geen hy aan zyn bondgenooten zweert,
Dus word hy, om zyn trouw, van hen bemint, geëert.
Indien zich onder hen een woelziek vorſt mogt vinden,
Die zich door hoogmoed, of door ſtaatzucht laat verblinden,
All' de andren zullen hem, wiens hart tot vrede neigt,
Beſchutten tegen dien die hem met oorlog dreigt:
Zyn trouw, beſcheidenheid, en vroomheid, doen hem ſtrekken
Tot ſcheidsman over hen die zyne grenzen dekken.
Terwyl de wrevle vorſt, van de andren fel gehaat,
Door hebzucht ſteeds ten doel van hun Verbonden ſtaat,
Word deze, door den rei dier koningen te gader,
Tot zynen roem bemint, als aller voogd en vader.
Ziet daar wat buiten 't ryk dien vorſt roemruchtig maakt:
Maar grooter is het heil dat hy van binnen ſmaakt.

tot onderhouding van den algemeenen vrede;

Ik

Ik ſtel, wyl hy in vreê weet op 's lands nut te letten, *tot weering der ondeugden;*
Dat hy zyn volk regeert naar de allerwyſte wetten;
Dat hy de wulpsheid, pracht, en alle kunſt weêrſtreeft
Waar door men eenigzins aan de ondeugd voedzel geeft;
Dat hy in tegendeel alle andre kunſt doet bloeijen, *tot voortzetting der nutte kunſten, en tot vermeerdering en voorſpoed des volks.*
Waar uit iets heilzaams voor den onderdaan kan vloeijen.
De vorſt, op wiens bevel men 't land met yver bouwt,
Bezorgt daar door zyn ryk het noodige onderhoud:
Dit werkzaam landvolk, dat met weinig is te vreden,
Zyn nooddruft licht verkrygt, eenvouwdig is van zeden,
Groeit in 't onëindige aan van de een tot de andre wyk.
Ziet daar een talloos volk in 't vreedzaam koninkryk:
Maar 't is een volk door deugd geöefend; niet welluſtig,
Door weelde niet verwyfd: 't is ſterk, gezond, en ruſtig;
Aan geene drift verſlaafd: het vreeſt niet voor den dood;
Maar zou zich liever dien getrooſten in de nood,
Dan dulden dat men 't ryk de vryheid zou doen derven
Die 't onder 't wys beſtier eens konings mogt verwerven,
Die al zyn glorie ſtelt in de eer en 't heilryk loon
Dat hy de Reden-zelf doet heerſchen op zyn' troon.
Een ſtrydbaar nagebuur koom' vry dit volk bezoeken:
Hy mag het in beleid en oorlogskunſt verkloeken;
Hy zie het niet genoeg geöefend, om in 't veld
Zich neêr te ſlaan; noch hun ſlagörde welgeſtelt;
Noch afgericht om loos in 's vyands wal te dringen,
Of dien, door ſtorm op ſtorm, tot overgaaf te dwingen:
't Zal echter, hoe veracht het ook den vyand ſchyn',
Door zyn getal en moed onöverwinbaar zyn.
Het taay geduld, gewoon in laagen ſtaat te leven;
De vroomheid in den ſtryd; de deugd, die in 't weêrſtreven
Der haglykſte oorlogskans zich niet laat nederſlaan,
Zou dien gebuurs bezoek te ſchandlyk doen vergaan.

Zo 't vreedzaam opperhoofd zich niet genoeg ervaren
Mogt achten, in 't beleid dier moedige oorlogſcharen,
't Weet wien het oorbaarſt tot zo hoog een ampt verkiez':
En, zonder dat het van zyne achtbaarheid verliez',
Zal 't onderwyl de hulp des bondgenoots verwerven:
Zyn eigen volk zal eer voor zulk een' koning ſterven,
Dan dulden dat men ooit hen onder 't heilloos juk
Eens andren, tegen recht, door woeſt geweld verdrukk':
Ja 't Godendom zal zich voor hem ten ſtryd' verbinden.
Ziet daar wat toevlucht hy in hoogen nood zal vinden.
Het gevoelen van Telemachus Een koning, t'eenemaal genegen tot de ruſt,
En van het groot geheim der krygskunde onbewuſt,
Is dan, naar myn beſluit, een onvolkomen koning;
Nadien hy van zyn ampt, bezworen by zyn krooning,
Zo wezendlyk een' pligt, als die van 's vyands magt
Te dempen met zyn heir, niet naar den eiſch betragt:
'k Zou echter, zo my voegde een oordeel hier te vellen,
Hem eindloos hooger dan dien ſtrydbren koning ſtellen,
Die de eigenſchappen derft waar door de vreê beklyft,
En, door den kryg alleen, zich op den zetel ſtyft.
Ik zag, zo veel myn oog elks meening kon doorgronden,
Dat velen weinig ſmaaks in deze rede vonden;
Dewyl het menſchdom, meeſt door 't uiterlyk verblind,
Meer glans in oorlogswinſt en zegepralen vind,
En zulks veel hooger ſchat dan 't vreedzaam ryksvermogen,
En burgerlyke ruſt, te eenvouwdig in hunne oogen.
De gryzaarts evenwel, vernoegt met myn beſluit,
Verklaarden dat ik my als Minos had geüit.
word door de rechters goedgekeurt, Ik zie in 't eind' vervuld (liet zich de voorſte hooren)
't Geen Febus Godſpraak ſpelde aan Kretes ingeboren:
Vorſt Minos had gepoogt te weten uit de Goôn,
Hoe lang zyn nageſlacht zou heerſchen op zyn' troon,

In

In 't ſtaven van de wet, door hem ons voorgeſchreven. *die Apolloos Orakel vervuld achtende,*
't Orakel ſprak: De ſtaf zal uw geſlacht begeven,
Wanneer een Vreemdeling, aan uwe kuſt gebragt,
Uw wetten ſtaven zal in haar volkomen kracht.
Wy vreesden dat ons mogt een Vreemdeling genaken,
Om onze vruchtbre kuſt ten wingeweſt te maken:
Maar 't heilloos ongeval aan onzen prins gebeurd,
En zo veel wysheid, in Ulyſſes zoon beſpeurd,
Die onzer wetten zin volmaakt weet aan te treffen, *Telemachus voor hunnen koning erkennen.*
Doen dien der Godſprake ons in volle kracht beſeffen.
Waar toe vertraagt men noch de krooning van een' Held,
Door 't noodlot over ons tot koning aangeſteld?

TE-

TELEMACHUS.

ZESDE BOEK.

INHOUD.

De jonge Held verhaalt zyn weigring van de kroon,
Om naar zyn vaderland te rug te mogen keeren;
Dat ze, op zyn voorſtel, wierd zyn' Halsvrind aangeboôn,
Die ze ook vol moeds ontzeide; en, op des volks begeeren
Van, uit hunn' aller naam, een voorwerp voor te ſlaan
Der kroone waerdig, hen in 't eind' voor aller ooren
Ariſtodemus deugd en inborſt deed verſtaan;
Hy toont hoe deze held tot koning wierd verkoren:
Hoe Mentor zich met hem van Kretes vruchtbre kuſt
In zee begaf, om 't ſpoor naar Ithaka te kiezen;
Maar dat de Mingodes, op felle wraak beluſt,
Door 't woeden van Neptuin hen deed het ſchip verliezen;
En hoe ze, een lange poos geſlingerd in den vloed,
Zich vonden, door de gunſt der Strandgodin, behoed.

De Voorzitter geleid Telemachus uit,

Men ziet de gryzaarts, op het hooren van die reden,
Uit Kretes heilig woud verheugd te voorſchyn treden,
Terwyl de voorſte, my geleidende in 't gezicht
Van 't ongeduldig volk, met luider ſtem bericht,
Dat ik in 't onderzoek den prys heb weggedragen.
Men hoort alöm, ten blyk van ieders welbehagen,
Een aangenaam gedruis: men groet my overal,
In 't midden van den drang, met juichend lofgeſchal.

De

G. F. L. Debrie inv. et sculp. 1719.

ARISTODEME est elu Roy de CRETE par le Conseil de MENTOR qui comme TELEMAQUE avoit refusé la Royauté pour retourner en ITHAQUE.

Liv. VI.

De bergen, rondom heen, weêrgalmen van 't geſchater, *die van 't volk voor koning word uitgeroepen.*
Het welk van de oevers rolt, en weêrſtuit op het water:
Dat vorſt Ulyſſes zoon, aan Minos gantſch gelyk,
Als koning ons regeer' tot vreugde van het ryk!
Ik toefde een oogenblik, om dit geroep te ſtooren,
En wenkte met de hand, opdat men my mogt hooren.
Zal u (ſprak Mentor toen my van ter zyden aan) *Mentor brengt hem de verpligting aan 't vaderland in gedachten.*
Ons dierbaar vaderland niet meer ter harte gaan?
En ſtopt de heerszucht uw gehoor voor moeders klagten,
Dat ze u, haar laatſte hoop, vergeefs weêrom zal wachten?
Zoud ge ongedachtig zyn aan hem uit wien gy ſproot,
Wiens weêrkomſt tot uw heil de Hemelraad beſloot?
Die edle reden wrocht zo krachtig op myn zinnen,
Dat de ydle heerszucht niets op myn gemoed kon winnen.
De ontroerde ſchare gunde ons, op myn' wenk, terſtond
Een diepe ſtilte, en ving dees woorden uit myn' mond:
Ik kan, doorluchtig volk! niets in myzelf beſpeuren *Telemachus vertoont den waaren zin van 't Orakel,*
Waarom ge my uw kroon zoud mogen waardig keuren.
't Orakel, door uw' Raad daar over bygebragt,
Betuigt wel, dat de ſtaf vorſt Minos nageſlacht
Begeven zal, wanneer een Vreemdling hier zal landen,
Die Minos wet in kracht doe heerſchen aan uw ſtranden;
Maar echter zegt het niet, noch geeft de minſte blyk,
Dat deze Vreemdling zelf zal heerſchen in dit ryk.
Ik ben die Vreemdeling, gelyk ik wil betrouwen:
Men kan 't voorſpelde dus, in my vervuld, beſchouwen:
Ik ben hier aangeland: 'k heb, daar toe aangezet,
Den waren zin ontdekt van Minos wyze wet;
En wenſch, dat myn bericht haar doe met hem regeren *en ſlaat, uit liefde tot zyn vaderland,*
Dien gy, uit vryë keur, zult met de kroon verëeren.
Wat my betreft, het arm, 't elendig Ithaka,
Myn dierbaar vaderland, ligt my aan 't hart te na,

Dan dat ik 't af zou ſtaan voor Kretes honderd ſteden,
Met all' haar ſchatten, roem, en zielsbekoorlykheden.
Duld dat ik involg wat de Hemel heeft beraamt.
Indien ik iemand in uw' ſpeelſtryd heb beſchaamt,
't Was echter uit geen drift naar 't koninklyk vermogen:
'k Bedoelde uwe achting, of veel eer uw mededoogen,
Opdat uw heusheid my met milden onderſtand
In 't end' doe keeren naar myn dierbaar vaderland.
en ouderen, de kroon beleefdelyk af. Ik wil veel liever daar myns vaders wetten eeren,
En door gehoorzaamheid myn moeders vreugd vermeeren,
Dan elders de oppermagt aanvaarden van 't heeläl.
Ziet daar myn vaſt beſluit. Denkt echter, ſchoon ik zal
Vertrekken van uw kuſt, dat ik myn gantſche leven,
Tot dankbaarheid, myn hart aan u te pand zal geven.
ô Ja; Telemachus, uw allertrouwſte vrind,
Zal u, zo lang hy leeft, doen zien dat hy u mint,
En alles wat tot heil van dezen Staat kan ſtrekken,
Gelyk zyn eigen nut altoos ter harte trekken.
Al het volk, daar over ongemeen verbaasd, Ik had dit pas gezegt, of wierd door al de ſchaar'
Een ſterk gedruis, als dat der holle zee, gewaar,
Wier golven in een' ſtorm elkanders kracht verbreken.
De een hoorde ik gantſch verbaasd op deze wyze ſpreken:
Zou deze niet wel de eene of de andre Godheid zyn,
Die onzen Staat bezoekt in menſchelyken ſchyn?
Een ander toonde, met waarſchynelyke blyken,
Hoe dat ik was gezien in menige andre ryken.
poogt hem om te zetten. Komt (riepen andren), komt: een vriendelyke dwang
Bewerkt licht dat hy 't ryk van onze hand ontfang'.
Zodra ik wederom beſtond het woord te voeren,
Vernam ik dat geen een de lippen konde roeren:
Men luiſterde, of ik niet, door tydig naberouw,
Het eerſtgeweigerde in het ende aanvaarden zou.

ô Gy Kretenzen! (dus beſtond ik voort te varen:) *Hy verklaart hoedanig een koning behoort te worden verkoren.*
Gedoog toch dat ik my vrymoedig moog' verklaren.
Gy zyt het wyſte volk dat op den aardboôm woont,
Maar aan de wysheid voegt (myn ſtoutheid zy verſchoont!)
Een nutte voorzorg, daar gy niet op ſchynt te denken:
Het voegt u immers niet, den ſtaf aan hem te ſchenken
Die van den zin der wet de beſte reden geeft,
Maar dien, die naar den zin van uwe wetten leeft.
Wat my betreft, ik ben noch in den bloei der jaren;
Daarom in de oefening der deugden onërvaren,
En aan de hevigheid der driften bloot geſteld;
En dus meer in een' ſtaat om, tegen haar geweld,
Geſterkt te worden, en te leeren wat bevelen
Een' vorſt betamen, dan om zelf die uit te deelen.
Men zoek' dan niemand, die, zo als ge my bevind,
In ſpel van lyf en geeſt alle andren overwint,
Maar een' die zich verwon, en, in die kunſt bedreven,
Uw wetten in den grond zyns harten hebb' geſchreven;
Een', wiens geheel gedrag een tafereel verſtrekk',
Waar in men de oefening dier wetten klaar ontdekk';
Een' koning zyns gemoeds, die eer door deugdbewyzen,
Dan door zyn woorden, u zichzelven aan mag pryzen.
De gryzaarts, alle door die taal op 't hoogſt bekoord, *De rechters plegen daar over met hem raad.*
En ziende 's volks gejuich vermeerdren op elk woord,
Verklaarden dus hunn' wenſch: Nadien de Hemelmagten
Niet dulden dat wy u voor onzen koning achten,
Zo vind ten minſten dan met ons een' zulken uit
Die onze wetten ſtaav', naar Minos wys beſluit.
Is iemand u bekend, die, ééns ten troon getreden,
Met die gemaatigheid dien waardig zal bekleeden? *Hy wyſt hen op zyn' Voedſterheer.*
My is (hervatte ik toen) een man bekend, aan wien
Ik alles ſchuldig ben waar door ik lof verdien:

Zyn wysheid, niet de myne, is u door my gebleken,
En gaf my alles in wat gy my hoorde ſpreken.
Algemeene verwondering over Mentor, De gantſche ſamenkomſt zag toen myn' Halsvrind aan.
Ik nam hem by de hand, om klaar te zyn verſtaan:
'k Verhaalde zyne zorg voor myne kindſche jaren,
Hoe zyne wysheid my verloſtte uit veel gevaren,
En hoe veel ramps ik my had op den hals gehaalt,
Nadat ik van zyn' raad was roekloos afgedwaalt.
Men had in 't allereërſt met onverſchillige oogen
Dien Leidsman aangezien, om 't zedig, ingetogen,
En ſtil gedrag; om zyn bedaard en koel gelaat,
Om zyne ſpraakloosheid, en nederig gewaad:
Maar toen m'er acht op gaf, wiſt ieder in die trekken
Een ongemeen vernuft en groote ziel te ontdekken:
Men merkte 't levend vuur, 't geen blonk in zyn gezicht,
En uitſtraalde op het minſt dat van hem wierd verricht:
Men toetſte hem op 't een en 't ander in 't byzonder.
dien men mede de koninklyke waerdigheid te vergeefs aanbied. Hy, ſtrekkende allen in zyn antwoord tot een wonder,
Wierd met gemeen gejuich verkoren tot den ſtaf,
Maar ſloeg dien zo bedaard als edelmoedig af,
En toonde dat hem 't zoet van 't amptelooze leven
Meer waardig was, dan de eer die hem de kroon kon geven;
Nadien de beſten zelfs der koningen gewis
Hier in rampzalig zyn, dat, ſchoon hun oogmerk is
Veel goeds te doen, zy meeſt daar in verhindring vinden;
En dat ze 't kwaade zich huns ondanks onderwinden,
Door 's hovlings liſtigheid en ſnoode vleijery:
Ja dat, hoe de onderzaat ook ſchrikk' voor ſlaverny,
Een koning, die 't gewigt der kronen weet te wikken,
Met reden voor haar' laſt niet minder heeft te ſchrikken:
Dewyl de vorſtenſtand, waar voor 't gemeen verſtomt,
Hem voorkomt als een juk, met klatergoud vermomd.

Wan-

Wanneer men koning is dan hangt men af van allen
Wier hulp men (voer hy voort), by velerlei gevallen,
Van nooden heeft in 't geen men zelf niet kan beſtaan.
Gelukkig hy, die zich van 't heerſchen kan ontſlaan!
Nooit zyn wy elders, dan in 't vaderland, verſchuldigt,
Wanneer het op zyn' troon ons in de rykszorg huldigt,
Onze eigen vryheid, ruſt, en zielsgenegenheên
Voor eeuwig af te ſtaan ter liefde van 't gemeen.

Hoedanig een koning den Kretenzen, door Mentor, word aangeraden.

't Verwonderd volk, dat niet kon tot bedaren komen,
Vroeg toen aan Mentor: Wie tot vorſt dan aangenomen?
Een (ſprak hy) die u kent, en, als een boezemvrind,
Zich 't heerſchen over u zyns ondanks onderwind.
Hy kent geenszins de kroon, die haar niet poogt te ontvlie-
En hy die haar niet kent, hoe zal die wel gebieden? (den;
Hy zoekt ze voor zichzelf; daar u een zulke paſt
Die, t' uwer liefde alleen, zich met de kroon belaſt.

Men verneemt hoe Hazaël, met Telemachus en Mentor, van Cyprus was geland.

Al 't volk was ongemeen verwonderd, op het hooren
Dat door twee vreemden, bei' ter heerſchappy verkoren,
De koninklyke ſtaat, met zo veel vuurigheid
Van andren nagejaagd, grootmoedig wierd ontzeid.
Men zocht te weten hoe wy daar te lande kwamen.
Nauſikrates, die van de haven ons te ſamen
Geleid had in het perk waar in men ſtreed om eer,
Wees hun op Hazaël, die, met myn' Voedſterheer
En my, daar nieuwlings was van Cyprus aangekomen:
Maar elks verwondring wies, zodra men had vernomen
Dat Mentor was de ſlaaf van Hazaël geweeſt;
En dat hy door zyn deugd, en door zyn' kloeken geeſt,
Zo verr' had weten 't hart van zynen heer te winnen,
Dat die hem, als zyn' raad en halsvrind, moeſt beminnen;
Ja dat deze eigen ſlaaf, noch naauwlyks vry van 't juk,
De zelfde was die ſtraks het koninklyk geluk

Zo moedig had ontzegt. Men hoorde ook loflyk ſpreken
Van Hazaël, die uit Damaskus was geweken,
En hier in Krete landde, opdat hy in den grond
Ontdekken mogt waar in vorſt Minos wet beſtond.

De rechters ſchromen Hazaël de heerſchappyë aan te bieden.

Wy ſchroomen (ſprak tot hem de ry der gryze lieden)
Door vrindelyk geſmeek den ſtaf u aan te bieden,
En achten dat gy ook, door hoogmoed niet verblind,
Van één gevoelen zyt met uw' doorluchten Vrind.
De ſtervelingen zoud ge, als hy, te veel verſmaden,
Om, t' hunner liefde, op u den laſt des ryks te laden:
Ook ſchynt gy al te veel vervreemd van al de pracht
En rykdom, daar de kroon zo hoog om word geächt;
Dan dat gy all' haar' glans der zorgen waard zoud keuren,
Die uwe wysheid in het heerſchen kan beſpeuren.

Hazaëls zedig antwoord,

Kretenzen, denkt geenszins dat Hazaël uw' ſtaat,
En 't menſchelyk geſlacht (dus ſprak hy) zoo verſmaad.
ô Neen! ik weet te wel wat roem hy heeft te hopen,
Die hen weet tot de deugd en tot hun heil te nopen:
Maar aan zo groot een werk, dat ſterker ſchoudren paſt,
Zyn endelooze zorg en zwarigheden vaſt:
De luiſter, daar 't meê praalt, hoe ſchoon men die mag vinden,
Is valſch, en kan alleen een ydle ziel verblinden:
Het levensperk is kort: de hoogſte waardigheên
Ontſteken wel het hart, maar ſtellen 't nooit te vreên.
Ik kwam hier van zo verre, om haar te leeren derven,
En niet opdat ik mogt dat ydel goed verwerven.

en liefde tot de ruſt en wysheid.

Vaart wel. Ik zoek alleen des levens zoetſten luſt'
Te ſcheppen in een ſtille en afgelegen ruſt,
Waar in ik zal de kern der wysheid mogen ſmaken,
Die my door 't heilgenot, naar 't welk de vromen haken,
En hun dit leven, om een beter, leert verſmaên,
Van 's ouderdoms verdriet geneuglyk zal ontſlaan.

In-

Indien myn wenſch zich tot iets anders uit mogt ſtrekken,
Het zou niet zyn om 't hoofd met eene kroon te dekken,
Maar om van 't wyze Paar, welks byzyn ons gebeurt,
Nu, noch in eeuwigheid te werden afgeſcheurt.

Men begeert dat Mentor een waardig voorwerp tot de kroon aanwyze:

Men riep, om Mentor tot een brave keur te dringen:
ô Gy doorluchtſte en wyſte uit alle ſtervelingen!
Verklaar ten minſte, aan wien, voor 's ryks gemeene beſt,
Men de opdragt hebb' te doen der kroon van dit geweſt:
Neen, denk niet dat men u van hier zal laten keeren,
't En zy gy zegt wie 't ryk als koning moet regeren.

Waar op die zyne aanmerkingen te kennen geeft wegens Ariſtodemus,

Terwyl ik (ſprak myn Vrind op zulk een' heuſchen dwang)
By all' de aanſchouwers, my bevond in hunnen drang,
Beſpeurde ik daar een' man in wien geen driften bleken:
Zyn kracht, hoe grys hy ſchyne, is hem noch niet ontweken:
'k Heb onderſtaan wie 't is, en kreeg welhaaſt de weet
Dat die eerwaardige Oude Ariſtodemus heet:
'k Zag dat hem wierd bericht, hoe twee van zyne zonen
Zich moedig in 't getal der ſtryders kwamen toonen:
't Scheen dat de minſte vreugd hem niet had aangedaan.
Hy ſprak, gelyk ikzelf heb uit zyn' mond verſtaan,
Dat hy, met welk een' glans de kroon ook werde omſchenen,
Haar zorgelyk bezit niet wenſchte voor den eenen;
En dat hem 't vaderland te lief was, om te zien,
Veel minder toe te ſtaan, dat de ander mogt gebiên.
Hier uit begreep ik licht diens vaders brave zeden,
Dat hy zyn' vromen zoon beminde naar de reden,
En dat zyn andre nooit in de ongebondenheid,
Door dwaze kinderliefde, onächtzaam wierd gevleit.
'k Zocht, wyl myn weetluſt groeide, omſtandiger te weten,
Hoe deze eerwaarde man zyn leven had geſleten.
Hy kweet (ſprak één uit u) zich loflyk menig jaar,
Met wond op wond bedekt, in 't grootſte krygsgevaar:

Maar

die, door Idomeneus verſcheven,

Maar zyne oprechte deugd, die, wars van vleijeryën,
Hem by den laatſten vorſt deê tot een' laſt gedyën,
Was de eenige oorzaak dat zich deze nooit, in 't veld
Voor Troje, heeft bedient van dien getrouwen held.
Hy vreesde een' man, die hem een' wyzen raad mogt geven,
Te laſtig voor een vorſt die naar zyn drift wil leven,
En zelfs den roem benyd van zulk een' onderdaan,
Wiens aangename deugd hem in het licht zou ſtaan:
Hy liet de erkentenis voor all' zyn dienſten varen:

in armelyken ſtaat,

Hy liet hem hier verärmd, verächt van zulke ſcharen
Wier plompe lafheid hen-alleen roemwaerdig keurt
By wien men overvloed van allen ſchat beſpeurt.
Maar deze eerwaardige Oude, in de armoede onbezweken,

zich van den landbouw geneert.

Leeft wel te vrede in één' der afgelegen ſtreken,
Daar hy met eigen hand zyn' akker ruſtig bouwt,
Met éénen zoon, in wien men 's vaders aart beſchouwt.
Hun vrindſchap is volmaakt; en beider werkzaam leven
En maatigheid, waarin ze een heilryk voorbeeld geven,
Zyn mild begunſtigd met al 't geen hen vergenoegt,
En by de eenvouwdigheid dier levenswyze voegt.
De wyze vader deelt, met 's nooddrufts eiſch te vrede,
Van 't ovrige aan zyne arme en kranke buuren mede:
Hy ſtelt het jonge volk te werk: hy ſpoort het aan,
En legt de twiſten by, die in de buurt ontſtaan.
Zyne onderrichting doet hem alle harten winnen:
Hy is de vader zelfs van alle huisgezinnen:
Het ongeluk van 't zyne is, dat zyn tweede zoon
Zich wederſpannig toonde aan alle zyn geboôn:
Nadat de vader lang des jonglings ſpoorloosheden,
En ſchimpen met zyn' raad, geduldig had geleden,
Verſtiet hy in het ende een huispeſt, die nu leeft
In welluſt, en zich aan de ſtaatzucht overgeeft.

Ziet

Ziet daar het geen my kwam van dezen held ter ooren: *Mentor verpligt de Kretenzen zulks nader te onderzoeken.*
Kretenzen, 't is uw pligt de waarheid na te ſporen:
Zo ze u gebleken is in 't gene ik heb gemeld,
Waar toe met zo veel drifts dan ſpelen aangeſteld?
Waar toe die ſamenkomſt van zo vele onbekenden?
Gy vind, indien ge'er maar uwe oogen na wilt wenden,
Hier onder u een' man, wien gy naar allen ſchyn
Bekend zyt, zo als hy van u gekend moet zyn.
Zyn krygsdeugd was een baak om andren voor te lichten:
Hy toonde zynen moed niet enkel tegen ſchichten
En vyandlyk geweer, maar zelfs ook tegen 't zwaard
Der armoê, dat zo licht het ſtoutſte hart vervaart:
Hy toont hoe hy, vernoegd, den rykdom kan ontberen,
Wanneer men zich daarom door vleitaal moet verneêren:
Hy mint de werkzaamheid, en ziet de nutheid in,
Die uit den landbouw ſpruit voor ſtaat en huisgezin;
Gruwt voor verwyfde pracht, en weet om't kwaad te ſtuiten,
De blinde kinderliefde uit zyn gemoed te ſluiten;
Erkent geen zonen, dan die vroom zyn, voor zyn zaad,
Bemint des eenens deugd, en doemt des andrens kwaad.
Die held gedraagt zich reeds in ieder pligtbetooning
Als vader van het volk. Ziet daar, ziet daar uw' koning;
Indien gy waarlyk wenſcht dat hier, gelyk weleer,
Des wyzen Minos wet in volle kracht regeer'.

Al 't volk riep juichende uit: ô Ja! zo is 't volkomen: *Ariſtodemus, voor koning van Kreta uitgeroepen,*
Ariſtodemus leeft gelyk gy hebt vernomen.
Wel aan; 't is billyk dat die held de kroon ontfang'.
De gryzaarts riepen hem; men zocht hem in den drang,
Waar in hy was vermengd by 't armſte ſlag van lieden:
Hy bleef bedaard, ſchoon hy het ryk zich aan zag bieden.
Ik neem (dus ſprak de held) die zorglyke eer niet aan,
't En zy ik my vooraf drie zaken toe zie ſtaan:

neemt onder drie zonderlinge voorwaarden, het gebied op zich;

Myn eerſte voorſtel is: Dat, naar myn welbehagen,
My vryſta in twee jaar u 't ryk weêr op te dragen,
Indien ik u te ſaam' niet ſtelle in beter ſtand,
En gy de wet weêrſtreeft, geſteld door Minos hand.
Het tweede is: Dat men my altoos zal vryheid geven
Eenvouwdig, als voorheen, in maatigheid te leven.
Het derde: Dat myn zoon, noch iemand uit myn zaad,
Een' hooger rang, dan nu, bekleede in uwen ſtaat,
En dat men na myn' dood, naar eiſch van hunnen wandel,
Hen zonder onderſcheid als elk van u behandel'.

word met algemeene blydſchap gekroont;

Op deze woorden juichte al 't volk van overal
Zyn nieuwen koning toe, met wenſchen zonder tal.
Het hoofd der gryzaarts zette, in 't aanzien dezer ſcharen,
De kroon eerbiedig op Ariſtodemus hairen:
Toen wierden aan Jupyn, en de andre groote Goôn,
De ſchuldige offers blyde en dankbaar aangeboôn.

beſchenkt Hazaël,

Ariſtodemus eerde ons gunſtig door geſchenken;
Niet met die pracht waar op de meeſte vorſten denken,
Maar met een aangename en gulle eenvouwdigheid,
Ons waarder dan de glans der grootſte majeſteit.
Hy deed aan Hazaël een affchrift overgeven
Van Minos wet, door hem met eigen hand geſchreven;
En eenen bondel, die, zelfs van Saturnus af,
Tot op dees tyden toe, bericht van Krete gaf:
Ook wierd hem ſchooner ooft dan elders word gevonden,
In Syrië onbekend, op 's konings laſt gezonden,

en doet voor Telemachus en Mentor een ſchip uitruſten.

Met voorraad tot de reize. Ons, die naar 't vaderland
Verlangden, wierd een kiel met ſtrydbaar volk bemand,
Gezwinde roeijers, en een menigte van kleeden
Geſchonken door den vorſt, met veel noodwendigheden:
Waar na wy, tot den togt naar 't vaderlyk geweſt,
Door 't wenden van den wind gelukkig voortgepreſt,

Die

Die nu voor Hazaël gantſch tegen was geloopen,
Hem in onze affcheidsgroete op beter wind doen hopen.
Hy leidde ons t' ſcheep, en borſt, ons teêr omhelzende, uit:
Vaar eeuwig wel, myn Vrind! Vaar wel, doorluchte Spruit!
't Rechtvaerdig Godendom weet dat de deugd de gronden
Der vrindſchap heeft gelegt, die ons hield ſaamverbonden:
't Zal ons elkander weêr doen vinden na den dood:
't Zal, als wy zyn gedaald in 's aardryks duiſtren ſchoot,
In 't zalig zielenveld, daar alle vrome ſcharen
Een onverſtoorbre vrede en 't opperſt heil weêrvaren,
Ons weêr verëenigen in de eindlooze eeuwigheid,
Daar niets den vaſten band der ware vrindſchap ſcheid.
Ach! dat men dus myne aſch by de uwe kon verzamen!
Ach! dat we in onzen dood het zelfde graf bekwamen!
Hy borſt, op deze taal, in zilte tranen uit,
En wierd door zucht op zucht in zyn geſprek geſtuit:
Wy konden onzen rouw zo min als hy bedwingen,
Terwyl wy aan ons boord zyn laatſt vaarwel ontfingen.

Hazaël zegt hen op de tederſte wyze vaarwel.

Gy, (ſprak de vorſt tot ons:) gy Vrinden van de Goôn,
Die my verheven hebt op Kretes gouden' troon,
Gedenkt der zwarigheên, waar meê ge my doet ſtryden,
En ſmeekt voor my die Goôn, uit teder medelyden,
Dat hunne goedheid my de waare wysheid geev',
Opdat ik andren ook zo verr' te boven ſtreev'
In driftsgematigdheid als in geducht vermogen.
Ik ſmeek hun, dat zy u, ô Prins! uit mededoogen
Gelukkig leiden in uw dierbaar vaderland;
En, uwe moeder door uws vaders dappre hand
Verlosſende, u doen zien hoe zy die 't ryk beroeren
Verſtuiven, daar zyn vuiſt u leer' den ſcepter voeren!
Ontfang, Telemachus, dees kiel, naar eiſch verzien
Met roeijers, en een' drom gewapende oorlogsliên:

Des nieuwen koningsaanmerklyk affcheid van Telemachus en Mentor.

Hun dienſt zal mooglyk u ten voordeel konnen ſtrekken,
Om uwe moeder aan het minnaars rot te onttrekken.
U, Mentor, ſchenk ik niets: uw wysheid is een ſchat
Die, niets benoodigd zynde, al 't wenſchlyk heil bevat.
Vaart beiden wel, geliefd van all' de Hemelmagten.
Ariſtodemus blyve altoos in uw gedachten!
Wiens vrindſchap, met de hulp van Kretes ryksgebied,
U blyken zal, zo lang hy 't levenslicht geniet.
Hy viel ons om den hals, terwyl wy onder 't ſcheiden,
Hem dankende, onderling een' vloed van traanen ſchreiden.

Het ſchip, Peloponneſus kuſt genakende,

De wind, die onderwyl de zeilen vol deed ſtaan,
Lagchte allen met de hoop eens blyden zeetogts aan:
Reeds ſcheen ons Idaas top een heuvel, die onze oogen,
Met al 't nabuurig ſtrand, in 't einde wierd onttogen:
Peloponneſus kuſt, als zogt zy ons met ſpoed,
Scheen onze vlugge kiel te naadren door den vloed.

word van een' fellen ſtorm overvallen:

Een akelige ſtorm, op 't onverhoedſt ontſtoken,
Betrok het ſtargewelf, en deed de golven koken:
De ſchoonſte dag verkeerde in de yſelykſte nacht:
De dood zelf grynsde ons aan, met al des afgronds magt.
Uw trotſe waterſtaf, Neptuin! die ons deed beven,
Had al 't geweld uws ryks dus op ons aangedreven.

dewyl Venus, tegen Telemachus en Mentor verbitterd, Neptuin opbitſt,

De Mingodes, vol ſpyt, dat ze in haar' eigen Staat,
En Cythraas tempel, van ons beiden was verſmaad,
Zogt by den Zeegod heul, en hulp in zyn vermogen:
Een vloed van tranen vloeide uit haar bekoorlyke oogen:
(Gelyk myn Halsvrind, die, door hooger geeſt verlicht,
Der Goden handel weet, my ſedert heeft bericht.) (den,
Neptuin, (dus ſprak zy,) duld ge in uw gebied twee ſnoo-
Die, myn gezag ten ſpot, hun ſtraf duslang ontvloden?
De Goden eeren my: en dit vermetel ſtof
Doemt all' den outerdienſt, gepleegd tot mynen lof:

Dees

Dees trotſen, die de liefde als loutre dwaasheid vloeken,
Verbeelden zich dat niets hun wysheid kan verkloeken.
Vergeet ge dat ik ben geboren in uw ryk?
Waar toe niet ylings, tot een waardig vriendſchapsblyk,
Twee ſtervelingen, die tot myne ſchande leven,
In 's afgronds diepſten poel myn wraak ten prooy gegeven?
Neptuin, die op dees taal in fellen toorn ontſtak, *die hen doet ſchipbreuk lyden.*
Joeg ſluks het woedend ſchuim tot aan het ſtarrendak;
Als Venus, die bedekt ons in 't gevaar belagchtte,
De ſchipbreuk en den dood voor onvermydbaar achtte.
De ſtuurman van ons ſchip, door doodſchen ſchrik ontſteld,
Roept, dat hy vruchteloos de klippen, en 't geweld
Der winden zoekt te ontgaan, die onzen maſt doen breken.
Een oogenblik daar na hoort elk, van angſt bezweken,
Het kraken van de kiel, daar ze op de klippen ſplyt.
Het water bruiſcht 'er in: zy zinkt: het naar gekryt
Van onze roeijers klinkt erbarmlyk in onze ooren.
Ik vlieg om Mentors hals, doe hem dees rede hooren: *Verlegenheid en wanhoop van Telemachus.*
Zie hier den dood: ons voegt dien moedig te ondergaan.
De Goden hebben ons zo lang niet bygeſtaan,
Dan om ons in dit uur te doen het leven derven.
Ach Mentor! laat ons dan bereid zyn om te ſterven:
't Is my een trooſt, met u te ſtreven in den dood:
Men kan het leven hier niet redden uit de nood.
Neen (ſprak myn Halsvriend): Neen, de ware moed in ly- *Mentor raad hem een roeibank aan te grypen,*
Is ſteeds vernuftig om door alles heen te ſtryden. (den,
Is 't ons genoeg, den dood getrooſt te zyn? Geenszins:
Men moet dien onbevreesd ook wederſtaan, myn Prins,
Terwyl 't noch tyd is om een roeibank aan te grypen:
De kloekſte waar' de beſte. Ons voegt het brein te ſlypen:
Schoon deze groote ſchare, ontſteld, en vol van ſchrik,
Haar ongeluk beklaagt in 't zorglykſt oogenblik,

En op geen middlen denkt die 't leven kunnen ſparen;
Kom, laat ons echter 't onze in 't uiterſte uur bewaren.
houwt den maſt af, Hy grypt een byl, en hakt den meeſtdoorbroken maſt
Volkomen af, die door zyn' zwaren overlaſt
Het ſchip op zy' deed ſlaan: hy werpt hem in de golven;
ſpringt 'er op, en roept Telemachus by zich. Hy ſpringt 'er op, ſchynt in het woedend nat bedolven,
En roept my by myn naam, om met een' nieuwen moed
Hem naa te ſpringen, in het midden van den vloed.
Gelyk een kloeke boom, die, in een' ſtorm benepen,
Door aller winden woede eendragtig aangegrepen,
Op zyne wortels, in des aardryks hart gegrond,
Zich onbeweeglyk houd, en 't buldrend vloekverbond
Der buijen al haar kracht laat op zyn bladen breken:
Zo bleef myn Boezemvrind niet enkel onbezweken,
Maar ook geruſt, en zo bezaadigd in die nood,
Alsof hy over zee en winden zelfs gebood.
De Prins voegt zich by hem. Ik ſprong hem na: en wien, door nieuwen moed gedreven,
Zou niet, met zyne hulp der golven kracht weêrſtreven?
Wy, ſchrylings op den maſt door 't ongemeten ruim
Onszelven voerende, en beſtoven van het ſchuim,
Ten hemel ſlingrende, of ten afgrond ingevaren,
Behielden onze kracht in 't woeden van de baren,
Die ongetwyfelt ons welhaaſt zou zyn ontgaan,
Indien alle onze hoop in 't zwemmen had beſtaan:
Maar 't onweêr, houdende ons veeltyds in 't nat bedolven,
Deed met dat groot ſtuk houts ons wentlen in de golven.
Wy zwelgden 't pekel, dat, ons domplende in het diep,
En opwaarts ſlaande, uit mond, uit neus en ooren liep.
Dus telkens om en omgeſlingerd door de ſtroomen,
Viel 't moeilyk om geſtaag weêr op dien maſt te komen:
Ook ſtortte ons menigwerf, in dit benaauwd bedryf,
Een hemelhooge zee, gelyk een berg, op 't lyf.

Wy

Wy kleefden aan ons hout, eer, door de dolle vlagen,
Die laatſte toevlucht ons uit de armen wierd geſlagen.
Myn Halsvrind zat, in ſpyt van al het zeegeweld, *Mentor leert hem op de hemelſche voorzienigheid vertrouwen.*
Zo moedig, zo geruſt als op dit bloemryk veld.
Gelooft ge (vroeg hy my) dat onzer beider leven
Den winden en de zee hier is ten prooy gegeven?
Gelooft ge dat zy u, myn waarde Voedſterzoon!
Hier konnen doen vergaan, in weêrwil van de Goôn?
Neen; dees beſlisſen 't lot van elk geſchapen wezen:
Men heeft dan 't Godendom, en niet de zee te vreezen.
Ja ſchoon gy in den poel des afgronds nederlaagt,
Jupyn kan echter u ontſlaan, als 't hem behaagt:
Of, ſchoon ge, Olympus top ſtoutmoedig opgeſtegen,
Het ſtarrenheir beneên uw voeten zaagt bewegen,
Hy kon u nederſlaan tot in den diepſten vloed
Des zwarten Tartarus en Plutoos zwavelgloed.
Ik gaf, verwonderd, acht op 't geen myn Halsvrind meldde,
En voelde dat zyn trooſt my iets te vrede ſtelde;
Maar kon my niet genoeg van alle vrees ontſlaan,
Om hem het minſte woord weêrom te doen verſtaan.
Men zag elkander niet: ik moeſt in duiſternisſen,
Hem, wiens geſprek ik hoorde, uit de oogen echter misſen:
Wy beefden al de nacht, half dood, en ſtyf van kou,
Niet wetende in wat oord ons 't onweêr ſlingren zou.
De winden, in het ende een weinig aan 't bedaren, *Het onweder neemt af.*
Verminderden hun woede op de onbeſuisde baren:
Het bruiſchend nat geleek naar iemand, wien, ontroerd,
En tegen andren lang door grimmigheid vervoerd,
Een weinig gramſchaps noch is overig gebleven,
En verdre kracht ontbreekt om hen te wederſtreven.
De zagte deining, die nu volgde op 't woeſt geweld,
Geleek de voren in het omgeploegde veld.

Ter-

Met den dageraad zien zy land,

Terwyl ontſloot Auroor' voor Titan 's hemels poorte,
En toonde een' blyden dag, noch pas in zyn geboorte:
Al 't Ooſten ſtond in vuur: de ſtarren, aan haar' trans
Een' langen tyd bedekt, verſchenen weêr vol glans,
En vloden op de komſt van Febus gulden wagen.
We ontdekten eindlyk land zo verre onze oogen zagen,
Waar heen de wind ons joeg: toen voelde ik onverhoeds
De hoop weêr opgebeurt in 't binnenſt myns gemoeds:
Doch naar wat kanten wy 't gezicht ook mogten ſtrekken,
Wy konden echter geen van ons gevolg ontdekken,
Die, met het dobbrend wrak der kiel, naar allen ſchyn
In 't ende hopeloos door 't nat verzwolgen zyn.
Wy vonden naauwlyks land, of wiſten langs de klippen,
Door 't zeegeweld geſchokt, bezwaarlyk heen te ſlippen,
En wendden ſchielyk, eer 't ons mogt te gronde ſlaan,
De punt van onzen maſt recht op die klippen aan.
Zodra dat kloek gevaarte, op Mentors kunſtgreep zwaaide,
Die 't, als een ſtuurman 't roer, naar welgevallen draaide,
Daar 't op de klippen ſtuitte, ontkwamen wy 't gevaar,

en bereiken den oever van Kalypſo.

En wierden toen een vlakke en zagte kuſt gewaar,
Waar op wy zonder moeite in ſtiller water zwommen,
En, waadende, op het zand van dezen oever klommen:
Daar zaagt gy ons in 't einde, ô groote Strandgodin!
Daar noodigde gy ons zo heuſch ter hofpoorte in.

TE-

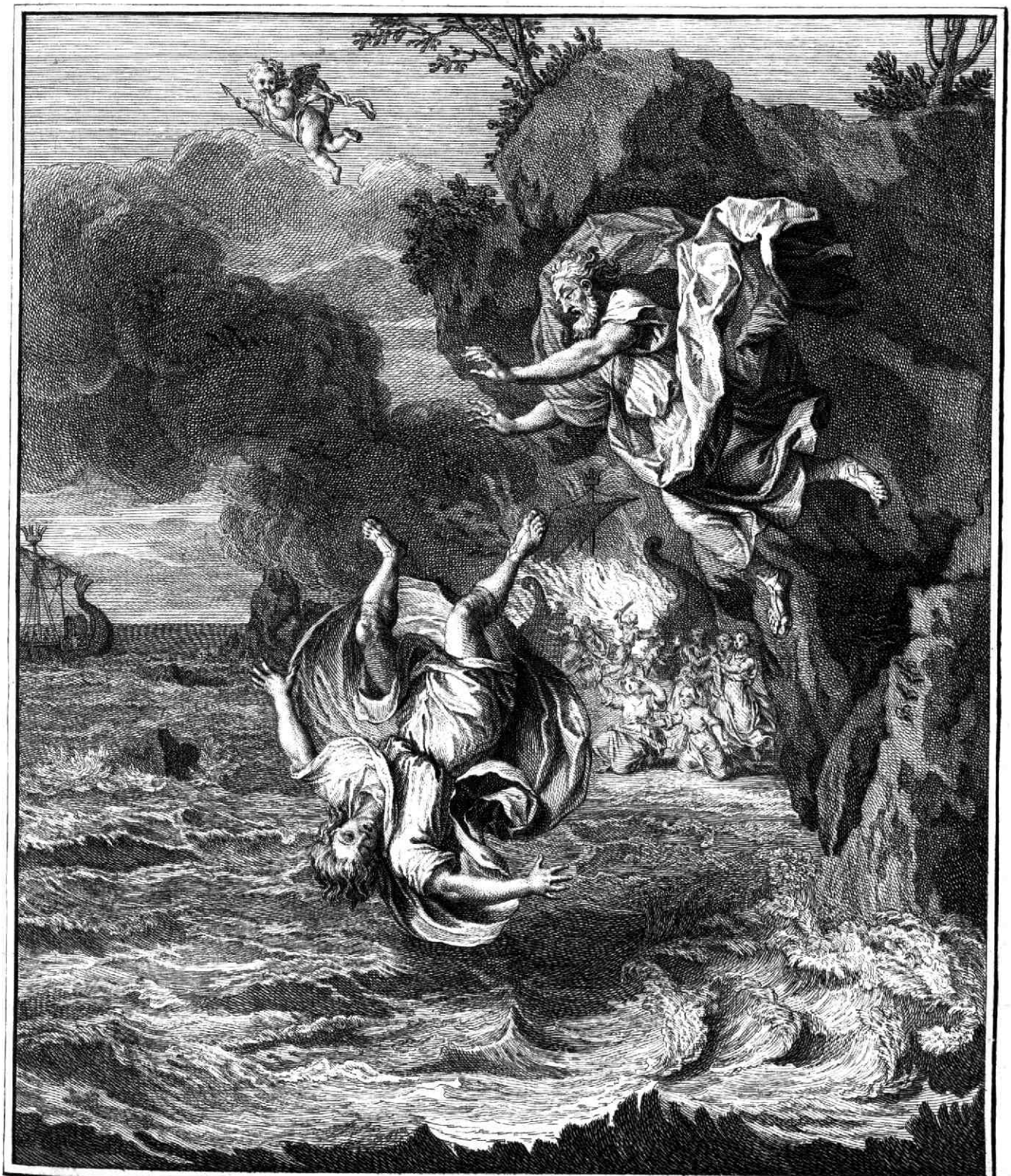

B. Picart. fecit 1732.

MENTOR *voiant son Vaisseau brûlé, et craignant que* **TELEMAQUE** *ne succombe sous le pouvoir de l'Amour, se precipite avec lui dans la Mer.*

Liv. VII.

TELEMACHUS.

ZEVENDE BOEK.

INHOUD.

Kalypſo, die, verzet op 's Jongelings verhaal,
Bevreesd is dat hy weêr van zyn vertrek zal ſpreken,
Spant liſtig hem een' ſtrik door haar verliefde taal.
Zyn Leidsman waarſchouwt hem voor all' haar looze treken,
En die van 't Minnewicht. De Prins en Eucharis,
Een Strandnimf, worden tot elkaêr in min ontſtoken:
Waar op de Strandgodin, die minnenydig is,
Aan dees verliefde twee zich fel wil zien gewroken.
Zy zweert, den jongen Held te dryven van haar ſtrand.
Kupido noopt haar' ſtoet: dees zet, door ſpyt gedreven,
De kiel, die Mentor pas gebouwt heeft, in den brand,
Als zich Telemachus met hem wil t' ſcheep begeven.
Hy ſtoot den Prins in zee, van 't bovenſte eener klip,
En zwemt benevens hem naar 't bygelegen ſchip.

De Jongling heeft zodra zyn rede niet beſloten,
Of al der Nimfen rei blyft even onverdroten
En roerloos aan dien Held met haar gezicht geboeid,
Noch peinzende op 't verhaal, van zyne tong gevloeid:
Zy blyven ſprakeloos, onkundig wat te ramen.
Men vraagt in 't einde elkaêr, men overdenkt te ſamen
Wat mannen 't mogen zyn die, in hun tegenſpoed,
Zo groot een gunſt der Goôn geduurig is ontmoet.

De Nimfen zyn verwonderd over Telemachus en Mentor.

Wie zyn zè (roepen ze uit) waar voor de Goôn dus waken?
Waar heeft men ooit gehoort van zulke wondre zaken?
Dees Jongling overtreft reeds in welſprekendheid,
Verſtand, en heldenmoed, zyns vaders kloek beleid.
Wat opzicht! wat al ſchoons! wat zoete aanminnigheden!
Wat groot-wat edelheid! wat deftigheid van zeden!
Waar' hy ons niet bekend voor ſterflyk van natuur,
Men had hem aan te zien voor Bacchus, voor Merkuur,
Ja voor Apollo zelf. Doch waar voor toch dien ouden,
Dien gryzen Voedſterheer en Reisgenoot te houden?
Hy ſchynt, voor die hem dus van verre gadeſlaat,
Wel nedrig, onberoemd, en van geen' hoogen ſtaat;
Maar van naby gezien, is in zyn wezenstrekken
Iets onüitſpreeklyk, meer dan menſchelyk, te ontdekken.

Kalypſo, ontroerd, De Strandgodin gevoelt, op dit geſprek, een ſmart,
Die haar onmooglyk is te ſmooren in haar hart:
Zy laat haar dwalend oog, door 's Jonglings min gedreven,
Van Mentor ſteeds naar hem, van hem naar Mentor zweeven.
Somwyl verzoekt zy, dat, door haar' beminden Held,
Al wat hem is ontmoet haar weder zy verteld,
En breekt in dat verzoek, met een verlegen wezen,
poogt uit den Prins te vernemen of Mentor eene Godheid zy: maar te vergeefs. Haar woorden telkens af: doch eindlyk opgerezen,
Geleid ze Ulyſſes zoon naar de eenzaamheid, een laan
Van groene mirthen in, om liſtig te onderſtaan
Of niet met dezen ſchyn van zynen Voedſtervader
Een Godheid word bedekt: maar ſchoon zy hier te gader
Op peinzen, echter weet de Jongling op die vraag
Haar niets te ontdekken; wyl Minerve, die geſtaag
In Mentors ſchyn hem leid, om zyne onrype jaren
Niet goed kan vinden aan dien Prins zich te openbaren:
Zy ſteunt noch niet genoeg op zyn ſtilzwygendheid,
Om hem bericht te doen van haar geheim beleid:

Ook

Ook is haar oogmerk hem op zwaarder toets te ſtellen.
Indien hy zich alom van Pallas zag verzellen,
Waar't hem geen roem dien toets kloekmoedig door te ſtaan.
Hy ziet dan die Godin altoos voor Mentor aan;
En wat Kalypſoos liſt ook poogde uit hem te trekken,
't Is alles zonder vrucht om iets daar van te ontdekken.
De Nimfen, onderwyl vergaêrd om Mentor heen, *Onderſtuſſchen ſtellen de Nimfen Mentor verſcheidene vragen voor;*
En vol nieuwsgierigheid naar 't geen dien Held alleen
Weêrvaren is, beſtaan hem yvrig te ondervragen.
De een wil hem van zyn reize omſtandig doen gewagen
In 't Arabierſch geweſt: een ander uit den ſtoet,
Wat vreemdigheên hem in Damaskus zyn ontmoet:
Een derde vraagt, of hy Ulyſſes ooit te voren
Gekent heeft, eer de val van Troje was gezworen.
Hy antwoord elk van haar met heusheid; en zyn taal,
Hoewel eenvouwdig, is bevallig in 't verhaal.
Kalypſo liet niet lang haar deze zoetheid ſmaken, *waar in ze geſtoord worden door Kalypſo, die uit Mentor poogt te hooren wie hy is:*
Maar keerde met den Prins, om Mentor weer te naken,
Dien zy ter zyden trok, terwyl de rei in 't veld
Al zingend' bloemen las rondom den jongen Held.
Geen zagte ſlaapdamp vloeit met zulk een zoet vermogen
Door 't afgematte lyf en ſluimerzuchtige oögen,
Als 't hartbetooverend gevlei der gladde tong
Van die Godinne, opdat ze in zyn geheimen drong:
Maar zy gevoelde, in ſpyt van all' haar looze treken, *doch mede vruchteloos.*
Door iets, haar onbekend, haar tooverkracht verbreken.
Gelyk een ſteile klip, wiens top de wolken tart,
En tegen 't buldren van de winden blyft verhard;
Dus onbeweeglyk in zyn wyze raadsbeſluiten
Deed Mentor ieder woord, als krachtloos, van zich ſtuiten.
Hy liet haar nu en dan in waan, dat ze onverhoeds
Zou dringen in zyn hart; en, door haar' ſcherpen toets,

Met welk een ſchranderheid hy zyn geheim mogt dekken,
De waarheid uit het diepſt van zyn gemoed zou trekken;
Wanneer ten zelfden ſtond dat ze all' haar' weetluſt ſcheen
Te zullen zien voldaan, haar valſche hoop verdween.
Van alles wat zy dacht uit zyn geſprek te hooren
Had zy het denkbeeld in een' oogenblik verloren:
Een kort, een ſnedig woord verwarde haar terſtond
In de eige onzekerheid daar ze eerſt zich in bevond.

Zy tracht den Prins van Mentor af te trekken, en hem in min te ontvonken;

Dus ſleet zy dag op dag met hem een' ſtrik te ſpreijen.
Nu zocht ze op alle wyz' Telemachus te vleijen:
Dan dacht zy, hoe hem beſt van 't wakend oog te ontſlaan
Eens Voedſterheers, op wien zy niets meer dorſt beſtaan.
Zy noopte of 't moglyk was hun' vrindſchapsband te breken,
Haar ſchoonſte Nimfen, om den Prins in min te ontſteken;
En, tot haar blydſchap, bood, door ſterker onderſtand,
Een magtiger Godin haar onverwacht de hand.

waar toe Venus haar de hand bied,

De Mingodes, geſtaag door bittre ſpyt bewogen,
Dat deze jonge Held met Mentor haar vermogen,
En eerdienſt, aan de kuſt van Cyprus had verſmaad,
Vermogt geenszins te zien, tot ſchande van haar' Staat,
Hoe dit kloekmoedig Paar Neptuins verwoede ſtroomen,
En yslyk ſtormgeweld, haars ondanks was ontkomen.
Zy klaagt Jupyn haar ſpyt. De Vader van de Goôn,
Die heimlyk grimlagcht om dien ingebeelden hoon,
En haar verbergen wil dat Pallas vele jaren,
In Mentors ſchyn, den Prins geleid had door de baren,
Staat aan de Schoone toe naar middlen uit te zien,
Waar van ze tot haar wraak zich tegen beiden dien'.
Zy ſtreeft ten hemel af, en denkt niet aan de landen
Die, op vele outers, haar een lieflyk reukwerk branden:
Zy roept Kupido, vliegt verbitterd onverhoeds
Met hem door 't luchtig zwerk, op hare duivenkoets,

En,

En, veel bevalliger met tranen in hare oogen,
Beproeft ze wat op hem dees redenen vermogen:
Verneemt gy, waarde zoon, die twee Vermeetlen niet, *Kupido aanmoedigt,*
Die zo veel ſmaadheid doen aan uw en myn gebied?
Wie zal ons hoog gezag voortaan niet roekloos tarten?
Ga, tref met ſchicht op ſchicht die twee verſtaalde harten:
Daal, nevens my, dan op Kalypſoos eiland neêr;
Opdat ik haar ontdekk' wat nut is voor onze eer.
Zo ſpreekt ze, en klieft de lucht met haar' gezwinden wagen,
Daar ze uit een gouden wolk met luiſter op komt dagen
Voor 't oog der Strandgodin, die op dien zelfden ſtond
Zich eenzaam by een bron verr' van haar grot bevond.
Rampzalige Godes! (dus hoort ze Venus ſpreken:) *en hem aan haar overlevert:*
De ondankbre vader is met afkeer u ontweken:
De zoon, van wreeder hart, en ſtraffer van gemoed,
Denkt op de zelfde wyz' te lagchen met uw' gloed.
Maar zie de Liefde zelf tot uwe wraak verſchenen:
Ik laat den Jongen hier, om u de hand te leenen:
Hy woon' by uw gevolg, en zy der Nimfen luſt,
Als Bacchus, opgevoed aan Naxos vruchtbre kuſt.
De Griekſche Jongeling zal, zonder misvertrouwen,
Hem voor een ſterflyk kind, en hooger niet, aanſchouwen,
Maar onverhoeds de magt gevoelen van de Min.
Zo ſpreekt ze, ſtygt weêrom ter gouden wolkkoetſe in, *waar op zy vertrekt.*
En ſtort, op haar vertrek, in 't lieflyk groen der boomen,
Een aangenamen geur van ambrozynen ſtroomen.
Kalypſo hield den knaap in de armen, en vernam *Kalypſo en Eucharis worden in liefde ontvonkt,*
Dat zy, hoewel Godin, verkwynde door zyn vlam.
Zy gaf, opdat die gloed niet ſterker haar zou blaken,
Hem aan Nimf Eucharis, die ze eerſt haar zag genaken:
Maar ach! hoe fel heeft haar die overgift geknaagt!
Hoe dikwyls heeft zy zich vervolgens des beklaagt!

door de liſt van Kupido,

Niets ſcheen in 't eerſt zo gul, zo zoet, zo min te vreezen,
Zo vrindlyk en oprecht, als deze knaap, te wezen:
Men wachtte op zyn gevlei, gelagch, en gulle vreugd,
Niets anders dan oprechte en zuivere geneugt':
Maar wie hem naauwlyks dus zyn' moed had laten koelen,
Moeſt zyn bedekt vergif in 't blakend hart gevoelen:
't Kwaadaardig wicht, vol liſt, geduurig bly te moê,
Lei, met zyn ſtreelen, niet dan op verraden toe,
En lagchte nergens om, dan om de wreede plagen
Die 't reeds had aangejaagt, of noch dacht aan te jagen.

die, tegen Mentor niets vermogende,

Het dorſt den Voedſterheer niet onder de oogen treên,
Wiens ſtrenge ſtaatigheid het al te ontzaglyk ſcheen;
En zag met hartszeer dat geen een' van all' zyn ſchichten
Dien Onbekenden ooit kon kwetſen, of doen zwichten:

alle de Nimfen kweſt,

Doch van den blyden rei der Nimfen niet weêrſtaan,
Stak de ongetrouwe in 't kort haar aller harten aan:
Maar ieder zocht om 't meeſt de diepe wond te dekken;
Waar door 't vergiftig vuur te feller door moeſt trekken.

en den Prins mede ontvonkt.

Telemachus, terwyl verwonderd over 't zoet
En ſchoon gelaat des wichts in 't ſpelen met dien ſtoet,
Omhelſt het, heft het nu eens op de knie, dan weder
Eens luchtig op den arm, en kuſt het telkens teder.
Hy voelt wel haaſt in zich een vreemde ontroerenis,
Maar overdenkt geenszins wat daar van de oorzaak is:
Hoe meer hy met den knaap onnoozel poogt te ſpelen,
Hoe hy, bedwelmder, meer verwonnen word door 't ſtreelen.
Let ge op die Nimfen? (was tot Mentor 't eerſte woord:)
Hoe veel verſchelen dees van die in Cyprus oord,
Daar de allerſchoonſten, die in elk verwondring wekten,
Door ſchaamtelooze weelde ons tot een walg verſtrekten!
In deze ſchoonen, van onſterfelyken aart,
Is gulle onnoozelheid met zedigheid gepaart,

En

En lieve eenvouwdigheid, zo vol bekoorlykheden.
Hy bloosde op deze taal, en wiſt niet om wat reden:
Hy borſt ter naauwer nood in overdenking uit,
Of wierd, zyns ondanks, door zyn hart daar in geſtuit;
Ja uit zyn ſtameltaal van veel verwarde zaken
Was menigwerf noch zin, noch denkbeeld op te maken.
Myn Prins! (ſprak Mentor:) ach! 't gevaar, dat uwe deugd *Mentor waarſchouwt hem.*
In Cyprus dreigde, is niets, indien 't met al zyn vreugd
Geleken word by dit, dat u by deze vrouwen
Zo lichtelyk ontſlaat van alle misvertrouwen.
De plompe ſchaamtloosheid baart affchrik in 't gemeen:
De beeſtlyke ondeugd is een gruwel voor elk-een:
Maar zedig ſchoon verleid veel lichter hart en zinnen:
Men waant, wanneer men 't mint, niets dan de deugd te min-
En laat zich ongemerkt verrukken, door een zoet (nen,
Doch zorglyk mingeweld, 't welk, eer men zulks vermoed,
Zo veel vermogen wint, dat, als men 't heeft vernomen,
Het vaak te laat is om zyn driften voor te komen.
Schroom voor uw jeugd, die 't ſpoor der wysheid ongewend,
Licht ſtruikelt: maar ſchroom meeſt dit kind, dat gy niet kent:
Het is het Minnewicht, dat hier naar wraak zal trachten,
Uit ſpyt dat gy den dienſt van Venus dorſt verachten:
Het trof Kalypſoos hart: zy blaakt tot u in min:
't Ontſtak een' zelfden gloed in al haar hofgezin:
Gyzelf, rampzalige, laat, zonder zulks te denken,
Door 't zelfde mingeweld uw deugd en vryheid krenken.
De Jongling ſtoorde vaak die taal, door minneluſt, *De uitvluchten van Telemachus.*
En ſprak: Wat let ons toch te blyven aan dees kuſt?
Ulyſſes leeft niet meer: die held moet in de ſtroomen
Der grondelooze zee voorlang zyn omgekomen:
Penelopé, hoe lang ze op hem en my ook wacht',
Zwicht in het einde voor der minnaars overmagt:

Haar

Haar vader Ikarus heeft haar, door drang van reden,
Gewis met een van hun in 't echtverbond doen treden.
Zal ik naar Ithaka dan keeren, om te zien
Dat ze in myns vaders ſtede een ander doet gebiên?
Dat ze in haar trouw bezwykt, Ulyſſes toegezworen?
Ach! zyn geheugenis is daar alreeds verloren,
En ons is niet vergunt te keeren naar myn erf,
Dan om ons blindeling te ſtorten in 't bederf:
De ſnoode minnaars doen de haven naauw bewaken,
Om, kwamen wy te rug, ons daar van kant te maken.

worden door Mentor wederlegt;

Zie, (ſprak de Voedſterheer,) zie daar de vrucht, die uit
Een zorgelyke, en al te blinde hartstocht ſpruit:
Men haalt behendig by al wat haar kan verſchoonen,
Maar wend het oog van 't geen haar haatlyk moet vertoonen.
't Verſtand is nooit zo kloek, als in het ongetrouw
Verblinden van zichzelf, en 't ſmooren van 't berouw.
Vergeet gy wat al goeds de Hemel u deed ſmaken,
Om u het vaderland weêrom te doen genaken?
Zyt ge in Sicilië niet wonderbaar behoed,
En hebt gy in Egypte all' uwen tegenſpoed
Niet op het onverwachtſt in voorſpoed zien verkeeren?
Wat onbekende hand heeft, om uw' dood te weeren,
U uit uw zwarigheid gered aan Tyrus kuſt?
Hoe! zyt gy noch, na all' die wondren, onbewuſt
Of u het Godendom een heilryk lot vervaerdig'?
Maar neen, wat zeg ik? Neen, gy toont u des onwaerdig.

met bedreiging van hem te zullen verlaten.

Wat my betreft, ik ga: 'k heb middlen aan de hand
Om uw gezicht te ontgaan, en dit vervloekte ſtrand.
Laſhartige in zo wys een' vader na te ſtreven!
Slyt onder 't vrouwvolk hier een wulpſch en eerloos leven:
Verricht, in ſpyt der Goôn, 't gene aan geen' held betaamt,
En zich uw vader zo grootmoedig heeft geſchaamt.

Dit

Dit ſmadelyk verwyt drong met de felſte ſmarte
Tot in den diepſten grond van 's Jonglings teder harte,
Wiens droefheid was vermengd met ſchaamte voor een
Die hem met wyzen raad trouwhartig had gedient: (Vriend,
Hy vreesde dat de ſpyt dien Held mogt doen vertrekken;
Maar 't groeijend vuur, waar van hy't kwaad niet kon ontdek-
Was oorzaak dat hy toen niet meer de zelfde ſcheen. (ken,
Hoe, Mentor! (borſt hy uit, met oogen vol geween,)
Gy acht voor niets, dat my de onſterflykheid der Goden
Door deze Strandgodin zo gul word aangeboden?
Ik acht (ſprak Mentor weêr) voor niets, ja zelfs voor kwaad,
Al wat de deugd weêrſpreekt, en 's Hemels wil weêrſtaat.
De deugd roept u te rug naar vaderland en magen,
Om met Ulyſſes daar grootmoedig op te dagen,
Tot uwe moeders trooſt: de deugd verbied, ja doemt
Een dwaze drift, die u haar ſchande en ſmart verbloemt.
De Hemel, die u redde uit zo veel lyfsgevaren,
Opdat gy zoud in roem uw' vader evenaren,
Beveelt dat ge u onttrekt van dit verleidend ſtrand.
Het Minnewicht alleen, die ſnoode dwingeland,
Kan u zo ſchandelyk u zelven doen vergeten,
En kluiſtren aan dees kuſt, met zyne onzichtbre keten!
Wat voordeel hoopt gy uit een droeve onſterflykheid,
Die alle vryheid, deugd, en roem aan u ontzeid?
Dit heilloos leven ſtaat u zo veel meer te vreezen,
Omdat daar nooit een einde aan zou te vinden wezen.

De Prins, daar over bedroefd,

wend zyne aangebodene onſterflykheid voor: waar van Mentor de ydelheid,

en rampzaligheid aantoont.

De ontroerde Jongeling verzuchtte op deze taal.
Hy bleef verſtomd van ſchaamte, en wenſchte menigmaal,
Verbitterd, dat het mogt dien trouwen Vrind gelukken
Hem tegen wil en dank van 't eiland af te rukken:
Somwyl verlangde hy dat Mentor hem ontvlood;
Uit vrees voor 't bitſch verwyt van zulk een' Reisgenoot.

Telemachus, van ſtrydige gedachten omgeſlingerd,

Zyn geeſt, geſlingerd door zo ſtrydige gedachten,
Laat echter geen van alle in zyn gemoed vernachten:
Zyn hart is als een zee, die in een dolle orkaan
Het woedend buldren van den wind ten doel moet ſtaan.
ſlaat aan 's kwynen, Hy zwymelt vaak aan 't ſtrand, ligt onbeweeglyk neder,
Of vliegt in 't aaklig woud: nu gilt, dan ſchreit hy weder,
Ja brult gelyk een leeuw: het vuurig hol gezicht
Toont hoe hy kwynt, verteert, en ſchrikt voor zynen pligt.
Wie hem zo bleek, zo doodſch, en gantſch ontdaan ziet treu-
Kan in Telemachus geen' Mentors Vrind beſpeuren. (ren,
Zyn ſchoonheid, vrolykheid en edle fierheid week
gelyk een verwelkende bloem. Geheel van zyn gelaat: de jonge Prins geleek
Een bloem, die, opengaande als 't licht begint te krieken,
Haar' liefelyken reuk door 't gantſche veld doet rieken,
Maar voor den avondſtond met haren glans verdwynt:
Haar friſſche kleur verſterft: haar ſchoone knop verkwynt:
Haar levenskracht verteert: men ziet ze allengs bezwyken:
Zo doet de doodverw ook des Prinſen ſchoonheid wyken.
Mentor poogt den Prins, die van Kalypſo word bemint, doch op Eucharis verliefd is, De trouwe Mentor, met des Jonglings lot begaan,
Die 't woeden van de min niet langer kon weêrſtaan,
Beſloot hem door een' vond van 't groot gevaar te ontheffen
Dat, zonder zyn beleid, hem ſtond in 't kort te treffen.
Kalypſo, wiſt hy, was verzot op 's Prinſen hart,
Doch dees in 't jeugdig ſchoon van Eucharis verward:
De wreede Min, beluſt den ſterveling te kwellen,
Doet die geliefd word, minſt naar 't minnend voorwerp hel-
door een vond te redden. De Voedſterheer nam voor om door de minnenyd (len.
Kalypſoos min te doen veranderen in ſpyt;
Waarom hy tot haar ſprak, van haar gevolg geſcheiden,
Hy ſpreekt Kalypſo aan, Als Eucharis den Prins ſtond op de jagt te leiden:
'k Heb in Telemachus een zucht ter jagt ontdekt,
Waar toe ik nimmer hem voorheen zag opgewekt.

Dit

Dit wild vermaak doet hem alle andre vreugd verſmaden:
Hy mint niets meer dan 't boſch,'t gebergte,en woeſte paden.
Zyt gy het, ô Godin! die hem hier toe ontſteekt,
En deze groote drift in zynen boezem kweekt?
Kalypſo kon zich niet bedwingen op dees woorden, *die in minnenyd word ontſtoken,*
Die met een wreede ſpyt haar minnend hart doorboorden.
Kan (ſprak ze) deze Prins, die al de zoete vreugd
Van Cyprus heeft verſmaad door zyn te ſtuurſche deugd,
Het middelmatig ſchoon nu zo bekoorlyk vinden,
Dat één uit myn gevolg hier door hem kan verblinden?
Hoe voegt hem toch die roem op menig heldenſtuk?
Hem, dien de welluſt dus doet buigen onder 't juk?
Hem, dien de Hemelgoôn in 't levenslicht gehengen,
Opdat hy 't onbekend by 't vrouwvolk door zou brengen?
De ſchrandre Voedſterheer, verheugd dat, naar zyn hoop,
De minnenyd zo diep Kalypſoos hart bekroop,
Brak zyn berichten af, en dorſt niets meer ontvouwen,
Uit vrees dat ze eenigzins zyn rede mogt mistrouwen:
Hy toonde zich voor haar verſlagen in zyn hart.
Ze ontdekte wyders hem haar geemlykheid en ſmart,
Zo wegens 't geen ze zag, als 't geen haar klonk in de ooren:
Zy doet hem menigwerf meer andre klagten hooren.
De jagt, waar van die Held haar oopning heeft gedaan, *en den Prins, op de jagt, van Eucharis poogt af te trekken.*
Doet haar tot razerny volkomen overſlaan:
Zy merkt nu dat de Prins, om Eucharis te ſpreken,
Der andre Nimfen rei behendig is ontweken;
En dat men weder zich vervaerdigt tot de jagt,
Waar van ze, tot haar ſpyt, de zelfde vrucht verwacht.
Om hem van Eucharis te loozer af te troonen,
Verklaart ze, deze jagt ook by te willen wonen;
Waar op ze, onmagtig om hare opgekropte ſpyt
Meer in te houden, hem begroet met dit verwyt:

Haar ſcharp verwyt aan Telemachus,

Vermeetle Jongeling! 't is om geene andre reden
Dat uwe ſtoutheid u myn eiland deed betreden,
Dan om des Hemels wraak te ontvlieden, en de ſtraf,
Waar aan Neptuin uw kiel zo woedende overgaf? (ren,
Hoe! durft gy op een kuſt, waar van wy 't menſchdom wee-
Myn hoog gezag, myn gunſt, en myne liefde ontëeren?

en vervloeking tegen hem,

Gy Godheên die Olymp, en gy die Styx bewoont!
Verhoort een Strandgodin die ſchendig word gehoont:
Uwe allerfelſte wraak verrasſ' dien eervergeten,
D' ondankbren, die noch Goôn, noch pligt kent, noch gewe-
Ja, ſnoode, wyl ge in hard- en onrechtvaerdigheid (ten!
Uw' vader overtreft, zy u een ſtraf bereid,
Die all' zyn rampen ook, in lang- en wreedheid tevens,
Niet minder overtreff' tot aan het einde uws levens!
Zie nooit uw Ithaka, uw heilloos land, weêrom;
Dat arm gebied, dat u (ô ſmaad voor 't Godendom!)
Veel meerder waerdig is dan eeuwig hier te wonen:
Of liever, dat de Goôn het u van verre toonen,
En gy in 't pekel ſmoort, in 't aanzien van uw reê!
Dat uw rampzalig lyk een ſpeeltuig zy der zee,
En, zonder dat het werd' met eere in 't graf bedolven,
Geſpuwd werde op dit ſtrand door de afgewoede golven!
Ja, dat het daar ten prooy der wreede gieren zy!

en tegen Eucharis.

Dat zy, die gy bemint, het aanzie nevens my!
ô Ja! zy zal het zien: het zal haar hart verſcheurn,
Terwyl ik juichen zal om haar wanhopig treuren.

Verſchriklyke afbeelding der vergramde Godinne.

Zo lang Kalypſo ſpreekt, is 't rood ontvlamd gezicht
Naar de een noch de andre ſtreek een' oogenblik gericht;
Menkan 'er zekre woeſt- en naarheid in ontdekken:
Haar ſchoone kaken zyn vol bonte en zwarte vlekken,
En beven op elk woord: haar wezen houd geen' ſtand:
De bleeke doodverw krygt nu weder de overhand.

Haar

Haar tranen vloeijen nu niet meer zo mild uit de oogen:
De dolle wanhoop ſchynt die welbron op te droogen,
Waar van men 't drupplen op de wang noch wierd gewaar.
Hare afgebroken ſtem klinkt bevend, heeſch, en naar.
De wyze Mentor ſlaat al die ontroering gade, *De Prins, door Mentor als een kranke gehandeld, durft hem niet aanſchouwen,*
En ſpreekt den Prins niet meer; maar word veel eer te rade
Met hem, nu krank van min, voorzichtig om te gaan:
Hy ziet met deernis dien bedroefden toeſtand aan.
De Prins, gevoelende in hoe ſnood een vlam hy blaakte,
En hoe onwaerdig die hem Mentors vrindſchap maakte,
Dorſt niet meer opwaarts zien, maar vreesde eens Vrinds ge-
Die zelfs hem zwygend doemde, en wees op zynē pligt: (zigt,
Somwyl beſloot hy hem te omhelzen, en van harte
Bekentenis te doen hoe hem zyn misdryf ſmartte;
Maar wierd door kwade ſchaamte in zyn berouw geſtuit,
Of door een laffe vrees dat hem zyn nut beſluit
Te verre zou doen gaan; wyl hy 't gevaar bleef minnen,
En zyn verdwaasde drift noch niet kon overwinnen.
De Raad des Hemels houd met ſtille oplettendheid *De Goden letten op den ſtryd tuſſchen Minerve en Kupido.*
Kalypſoos kuſt in 't oog, en merkt op al 't beleid
Van Pallas en de Min. Elk is met drift bevangen
Om aan te zien wie hier de zege zal erlangen.
De Minneſtoker ſpeelt met zyn' verliefden ſtoet
Van jonge Nimfen, zengt al 't eiland door zyn' gloed,
Terwyl Minerve hem een' valſtrik poogt te ſpreiden
Door Minnenyd, nooit van de dwaze Min te ſcheiden:
Waarop Jupyn beſluit dien kryg, als de andre Goôn,
Onzydig aan te zien uit zyn' geduchten troon.
De jeugdige Eucharis, terwyl door vrees gedreven *Eucharis, als Diane opgetooid,*
Dat prins Telemachus haar ſchielyk mogt begeven,
Dacht duizend vonden uit, tot voeding zyner min,
En had zich opgetooit gelyk de Jagtgodin,

Om tot een tweede jagt hem weder aan te ſpooren.
De Moeder van de min had, met haar' zoon, te voren
Die Strandnimf overſtort met nieuwe aanminnigheên,
Waar voor Kalypſoos ſchoon op dezen dag verdween:
verwekt in Kalypſo te groo-ter ſpyt, Dees, ziende haar van verr', zag tevens zich verwonnen,
Zodra zy zich beſchouwde in een der klaarſte bronnen;
Waar op ze zich in 't hart van hare grot begaf:
Daar wrongen ſchaamte en ſpyt haar deze woorden af:
en doet haar in bittere klagten uitbar-ſten 'k Heb dan vergeefs gepoogt hun beider vreugd te ſtooren,
Terwyl ik hun myn' luſt tot deze jagt liet hooren!
Zou ik noch derwaarts gaan? opdat zy triomfeer'?
Opdat myn ſchoonheid zelfs haar ſchoonheid noch vermeer'?
Hoe! zou ik zelf den Prins, als hy my zag genaken,
Dus voor zyne Eucharis in ſterker gloed doen blaken?
tegen zichzelf, Och, my rampzalige! och! wat deed ik te onbedacht?
Neen, neen, ik zal my niet begeven op die jagt;
En zy zo min als ik. Ik zal wel middel weten
Om hun dat jagtvermaak welhaaſt te doen vergeten:
'k Zal Mentor weêr gaan zien, hem ſmeeken dat hy dra
Den Jongling haar ontrukke, en voer' naar Ithaka.
Maar hoe! wat zeg ik? Ach! wat zou my overkomen,
Zo my het lief gezicht des Jonglings wierd benomen?
tegen Venus, Waar ben ik? Wat gedaan in deze onzekerheid?
Ha, wreede Mingodes! hoe hebt gy ons misleid!
Verraderlyke gift! hoe liet ik my verkloeken!
en tegen Kupido; Verderflyk Minnewicht, meer dan de peſt te vloeken!
Ik opende u myn hart, om, in een zoete ruſt,
Met prins Telemachus te leven, aan myn kuſt,
Terwyl gy in dit hart, door uw vergifte treken,
Niets dan ontroering, ſpyt, en wanhoop hebt ontſteken.
Myn Nimfen (welk een hoon!) verwerpen myn gebied,
En myne onſterflykheid vereeuwigt myn verdriet.

Ach!

Ach! dat myn hand den draad myns levens af mogt ſnyden,
Opdat ik 't ende zag van myn wanhopig lyden!
Telemachus, gy zult den doodſtraf ondergaan, *en wil den Prins ombrengen;*
Nadien dees wreede gunſt my niet is toegeſtaan:
Myn hand zal my op u, ondankbre, wraak verſchaffen:
Uwe Eucharis zal zien hoe ſtreng ik u zal ſtraffen.
Maar och! waar dwaalt gy heen, rampzalige? Och bedaar: *doch komt tot inkeer,*
Wilt gy d'onnoozlen dan doen ſneuvlen in 't gevaar
Dat gy berokkent hebt? Voegt u een vlam te wreken
Die gy in 't kuiſche hart des Jonglings hebt ontſteken!
Wat gulle onnoozelheid! wat ſchrik voor't kwaad! wat deugd!
Wat moed in 't afſlaan van de ſchandelykſte vreugd!
Waar toe dien vromen Held in zulk een' ſtrik gedreven?
Maar anders had hy, reeds voor eeuwig, my begeven.
Het zy zoo: moet hy nu niet vlieden van myn kuſt?
Of moet ik, tot myn ſmaad, hem naar zyn' vollen luſt
Myn medeminnares zyn brandend hart zien wyën?
Neen, alles 't gene ik ly verdien ik wel te lyën.
Vertrek, Telemachus: vlied tot aan 't eind' der zee: *en wil dat hy vliede,*
Laat, laat Kalypſo vry mistrooſtig in haar wee,
Onmagtig om den laſt des levens meer te dragen,
En om zich door den dood daar van te zien ontſlagen:
Vlied met uw trotſe Nimf de ontrooſtbre Strandgodin, *met Eucharis.*
Die vol van ſchaamte kwynt aan hopelooze min.
Te ontroerd om in haar grot zich langer op te ſluiten, *Zy noopt Mentor, ter wegvoering van Telemachus,*
Begeeft ze zich verwoed en onverhoeds naar buiten.
Waar zyt gy, Mentor? (roept ze:) Is dit, naar uwen pligt,
Telemachus behoed voor 't kwaad waar voor hy zwicht?
Gy ſlaapt, terwyl de Min hier waakt aan alle zyden!
Die onverſchilligheid ſtaat my niet meer te lyden.
Vermoogt gy dus te zien dat vorſt Ulyſſes zoon
Zyn heil verroekelooze, en zynen vader hoon'?

Is

Is zyn beſtjer aan my, of is 't aan u bevolen?
Ik zoek den Prins te ontſlaan van 't kwaad dat hem doet do-
Is 't mooglyk dat uw hart zich aan die zorg onttrekt? (len:
een ſchip te bouwen: 't welk haar aanſtonds bevouwt.
Ga naar het eind' des wouds, zo verr' het voetſpoor ſtrekt;
En kies daar, om gezwind een vlugge kiel te bouwen,
Den hoogſten popelier dien gy 'er zult beſchouwen.
Daar bouwde Ulyſſes zich een ſchip, met eigen hand,
Waar meê hy zich begaf van dit rampzalig ſtrand:
Gy zult in 't eigen oord een' diepen ſchuilhoek vinden,
Daar al 't gereedſchap ruſt om 't werk u te onderwinden.

Mentor timmert een ſchip in éénen dag.
Dus ſprak ze; doch die taal berouwde haar terſtond:
Maar Mentor toog fluks heen, trad in het hol, en vond
Al 't geen hem noodig was om ſtam op ſtam te vellen,
En zich naar zynen wenſch een vaartuig toe te ſtellen:
Hy rukte popelier by popelier ter aard',
En bouwde in éénen dag een kiel, bekwaam ter vaart;
Dewyl Minerve, in kunſt zo magtig als behendig,
Geen' langen tyd behoeft opdat ze iets groots volëndig'.

Kalypſo poogt de jagt derwaarts te wenden.
Kalypſo, meer en meer geteiſterd door de ſpyt,
Verlangde aan de eene zy', te zien met welk een vlyt
De Voedſterheer den bouw der kiel had ondernomen;
Maar wiſt, ter andre zy', tot geen beſluit te komen,
Om zich van 't jagtvermaak te onthouden, daar gewis
De Prins, volkomen vry, zou zyn by Eucharis.
De wreede minnenyd deed haar de ruſt ontvlieden,
En dees verliefde twee elk oogenblik beſpieden;
Dies poogde zy de jagt te wenden naar den kant
Daar 't vaartuig wierd gebouwt door Mentors kloeke hand:

Haare dubbele ontroering.
Zy kon van verr' de byl- en hamerſlagen hooren:
Zy luiſterde: ieder ſlag klonk haar met ſchrik in de ooren:
Maar in dat oogenblik was ze echter noch bevreeſt,
Dat haar die mymering van haar' ontroerden geeſt

Van 't

Van 't vriendelyk gewenk, en 't een of 't ander teeken
Des Jonglings voor zyn Nimf, haars ondanks mogt verſteken.
Terwyl ſpreekt Eucharis den Prins al ſchersſend aan: *Eucharis ſcherſt met de geſtrengheid van Mentor:*
Hoe! durft gy op de jagt uws Mentors oog ontgaan?
Gedoogt zyn ſtrafheid dit? Hoe moet ik u beklagen,
Dat ge u getrooſt het juk van zulk een' Voogd te dragen!
Zyn ſtrengheid laat zich niet verzagten door geneugt':
Hy ſchynt een vyand zelfs van alle onnoozle vreugd,
En kan geen zoet vermaak, hoe kleen, in u gedoogen;
Ja 't onverſchilligſte is een misdryf in zyne oogen.
Zo lang gyzelf niet wiſt wat voegde aan uwen rang,
Waar 't nut dat ge eenigzins ſtond onder zyn bedwang:
Maar nu gy zo veel blyks van wysheid hebt gegeven,
Is 't laf heid, als een kind naar zyn bevel te leven.
Des Jonglings hart, geraakt door zulk een loos verwyt, *waar door Telemachus verbyſtert word.*
Zoekt Mentors juk te ontgaan, en vreeſt uit bittre ſpyt
Hem weêr te aanſchouwen: ja, hy weet haar niets te zeggen,
Te veel verbyſterd om dien ſchimp te wederleggen.
Omtrent den avondſtond, wanneer de gantſche jagt
Met veel bedwongendheid ten einde was gebragt, (dekte,
Keerde al de ſtoet langs 't woud, van waar men 't ſchip ont- *Kalypſo verſchrikt voor Mentors ſchip,*
't Geen tot een wonderſtuk van Mentors hand verſtrekte:
Kalypſo zag 't voltooid: een dikke nevel ſtreek
Den glans van haar gezicht: 't gelaat wierd doodlyk bleek:
Haar kniën ſtieten ſaam', door fellen ſchrik bezweken,
En 't koude zweet begon al 't ligchaam uit te breken.
Zy wierd gedrongen om te leunen op den rei
Der ſchoone Nimfen, die haar ſtrekten tot gelei;
Maar ſtiet, toen Eucharis haar opbeurde uit meêdoogen,
Dees Nimf te rugge, en zag haar aan met brandende oogen.
De Prins, die wel het ſchip, doch Mentor daar niet zag,
(Dees was vertrokken toen 't volbouwd en vaerdig lag;)

Vroeg aan Kalypſo, wien die kiel mogt toebehooren,
En wien het nut gebruik daar van mogt zyn beſchoren.
en veinſt dat zy Mentor zal wegzenden. Zy ſtond in 't eerſt verſtomd, maar hief dus endlyk aan:
Ik deed ze bouwen, om van Mentor my te ontſlaan.
Gy hebt niet langer voor dien ſtrengen Vrind te ſchroomen,
Die, nydig dat gy mogt de onſterflykheid bekomen,
Betuiging van den Prins, welke hem terſtond berouwt, Uw welvaart wederſtreeft. Ach! (riep Ulyſſes ſpruit:)
Verlaat my Mentor? Goôn! myn hoop heeft eeuwig uit.
ô Eucharis! indien my Mentor heeft begeven,
Dan zyt gy al de trooſt die my is bygebleven.
Dit woord ontſlipte hem in 't hevigſt van zyn ſmart:
Zodra hy 't had geüit berouwde 't hem in 't hart;
Maar ach! zyn drift had hem in deze minneſtrikken
De vryheid niet vergunt om ieder woord te wikken.
De gantſche rei verſtomde, en zag 't verwonderd aan:
en Eucharis heimelyk verbeugt. De jeugdige Eucharis, daar over aangedaan,
En blozende achterwaarts uit haren rang geweken,
Vermogt het hoofd niet weêr vrymoedig op te ſteken:
Maar toen de ſchaamte was op haar gelaat verſpreid,
Sprong 't hart inwendig op van gulle vrolykheid.
De Prins, nu meer verward, begreep niet, wat voor allen,
Noch hoe 't hem ſchaden kon, hem roekloos was ontvallen;
En 't geen hy had verricht ſcheen hem een droom, waar door
Zyn geeſt verſuft, bedwelmd, begrip en ruſt verloor.
Gelyk een boſchleeuwin, beroofd van hare jongen,
Kalypſo rent ontzind door 't woud, Zoo vliegt de Strandgodin, verwoed den rei ontſprongen,
Dwars door het eenzaam woud, en dwaalt dus wyd en zyd,
Niet wetende in wat oord zy rent, uit dolle ſpyt.
In 't end' bevind ze zich, verbyſterd van gedachten,
Aan d'ingang van haar grot, daar Mentor haar bleef wachten.
beveelt Mentor Vlied Vreemdelingen! (roept ze:) ontvlied, ontvlied myn
Die gy alleen betreed tot ſtooring van myn ruſt. (kuſt,

Weg

Weg met dien jongen Wulp! van hier met dien ontzinden,
ô Onbedachtzame Oude! Ik zal u doen bevinden
Hoe veel myn wraak vermag, indien gy niet terſtond
Hem uit myne oogen rukt, en wegvoert van myn' grond.
Ik wil hem niet meer zien: ik wil niet meer gedoogen
Dat eenig Nimf hem ſpreke, of ooit kome onder de oogen.
Ik zweer het by den eed dien 't Godendom ontziet:
Ik zweer het by den Styx die door den afgrond vliet.
Maar denk niet dat ge uw' ramp, ô Jongling! hier zult enden:
Gy zult, ondankbare! u niet van deze oevers wenden,
Dan om ten doel te ſtaan voor nieuwe en zwaarder ſmart.
Ik zal gewroken, ja herwenſcht zyn in uw hart:
Maar nimmer word myn wraak door uw geklag verbroken.
Neptuin, zo fel als ooit in grimmigheid ontſtoken,
Dat hem uw vader hoonde in 't Siciljaanſch geweſt,
En heftig tot de wraak door Venus aangepreſt,
Die gy met zo veel ſmaads in Cyprus dorſt verſtooren,
Heeft u op 't woedend ſchuim noch ſtorm op ſtorm beſcho-
Gy zult uw' vader zien; maar in een' vreemden ſchyn, (ren.
Waar door hy, ſchoon hy leeft, u onbekend zal zyn:
Gy zult in Ithaka hem niet in de armen drukken,
Dan na gy 't ſpeeltuig waart der gruwlyſte ongelukken.
Ga heen. Ik roep om u de wraak des Hemels aan:
Mogt ze u in 't hart der zee met haren blikſem ſlaan,
Om, hangende aan een klip, my vruchteloos te ſmeeken!
Tot welk een blydſchap zou dat ſchouwſpel my ontſteken!

met Telemachus aanſtonds weg te vluchten;

zweert by den Styx,

vloekt den Prins,

en voorſpelt hem dat hy zyn' vader zal zien, zonder hem te kennen.

De ontroerde Strandgodin had pas dit woord geüit,
Of was weêr t' eenemaal veranderd van beſluit:
De min deed in haar hart een ſterker drift ontbranden,
Om prins Telemachus te houden aan haar ſtranden.
Hy leev'! (ſprak ze in zichzelf:) hy blyve, en zal veellicht
Geraakt, door 't geen voor hem myn liefde heeft verricht,

Barning vanhartstogten in deze Godinne.

Zyne Eucharis in 't ende om mynent wil begeven;
Nadien ze, als ik, hem niet onſterflyk kan doen leven.
Verdwaalde Strandgodin, die u te blind vergeet!
Gy hebt u zelf verraên door uw' verhaaiten eed:
Gy zyt verſchalkt: de Styx, waar by gy hebt gezworen,
Verhoorde uw beê: gy hebt Telemachus verloren!

Kalypſoos ontzindheid, Terwyl geen ſtervling iets van deze klagt vernam,
Blaakte op haar woeſt gelaat der Wraakgodinnen vlam;
En al 't beſmettend gif der Acheronſche ſtreken
Scheen, wellende uit haar hart, de gantſche lucht te ontſteken.

waar voor Telemachus yſt, doet haar met de Nimfen voortrennen; De Prins verſchrikt, en gruwt als hy haar wezen ziet:
Zy merkt het: (doch wat merkt verſmaade liefde niet?)
Zyn gruwing doet haar woede een' ruimer teugel vieren.
Gelyk een wynpapin, die, door haar yslyk tieren,
Het Thraciſch hoog gebergte, en de omgelegen lucht
Weêrgalmen doet van ſchrik: zoo neemt zy ook de vlucht,
Gewapend met haar ſpeer, door de akelige wouden,
Steeds roepende aan haar' ſtoet om 't zelfde ſpoor te houden,
En dreigende ieder Nimf, die afweek, onbeſuisd
Te vellen door de wraak van haar getergde vuiſt.
Zy rennen alle om ſtryd, door ſchrik in 't hart bewogen:

ook met Eucharis. Zelfs Eucharis rent mede, en ziet met weenende oogen
Haar' lieven Minnaar, dien zy niet te woord durft ſtaan,
Niet dan alleen van verre, en op 't zielroerendſt aan.
De Strandgodes gevoelt een yzing door de leden,
Zodra zy Eucharis haar voetſpoor ziet betreden;
En verr' van, op 't gezicht dier onderwerping, weêr
Te neigen tot genaê, vergramt ze des te meer,
Nu ze uit den traanendauw der rozenroode wangen

De Prins ombelſt Mentors knie, De ſchoonheid van de Nimf meer luiſter ziet ontfangen.
De ontroerde Jongeling, die met zyn' Boezemvrind,
Zyn' trouwen Voedſterheer zich nu alleen bevind,

Om-

Omhelſt dien Leidsmans knie, en durft uit zwak vertrouwen
Hem op geene andre wyze omhelzen, noch aanſchouwen.
Hy zwemt in tranen: maar met welk een drift hy tracht'
Te ſpreken tot zyn' Vrind, 't ontbreekt zyn ſtem aan kracht:
Hy weet niet, wyl hy zelfs geen woorden uit kan vinden,
Wat hy zich onderwind, of zich moet onderwinden,
Noch wat hy zelf begeert: hy ſlaat in 't eind' geluid. *en ſmeekt hem om hulp.*
Myn waarde Vader! ach! (dus barſt hy ſchielyk uit:)
Myn Mentor! red my toch van de angſten die my kwellen:
Helaas! ik kan u niet verlaten, noch verzellen.
Verlos my van al 't leed waar voor ik telkens zwicht:
Verlos my van myzelf: beneem my 't levenslicht.
Zyn Vrind omhelſt, vertrooſt, en brengt hem weêr te bin- *Mentor beurt hem op, en toont wat vrucht men uit de kennis zyner eigene zwakheid kan trekken:*
Hoe loffelyk het is zichzelven te overwinnen; (nen
En toont zagtmoedig, doch van vleijery vervreemd,
Wat deel hy, met dees taal, in 's Jonglings wanhoop neemt:
ô Zoon des wyſten helds, die aan de Goôn te voren
Zo lief waart, wien ook noch hun liefde blyft beſchoren!
Denk dat uw ſmarten zelfs, hoe wonderbaar 't u ſchyn',
Niets anders dan de vrucht van hunne liefde zyn.
Hy die zyn zwakheid, noch 't geweld kent zyner tochten,
Heeft noch den rechten prys der wysheid niet bevochten,
En kent zichzelven niet: hy heeft noch niet geleert
Met wantrouw zich te ontzien, als 't hart dien toets ontbeert.
Bedenk dat u de Goôn, die u dees proef bereidden,
Als by de hand tot op des afgronds boord geleidden;
Opdat aan u ten klaarſte al zyne diepte bleek',
Waar in gy ſtorten zoud, zo u hun hulp ontweek.
Doorgrond nu 't geen uw geeſt onmooglyk zou doorgron-
Indien uw eigen hart zulks niet had ondervonden: (den, *en hoe de verraderlyke Min*
Men zou u vruchteloos gewagen van 't verraad
Der min, die vleijend grieft; en, onder 't zoetſt gelaat

het oordeel benevelt,

En liefelykſt geſtreel, een' angel houd verborgen
Van bittre naween, en de ſmartelykſte zorgen.
Het Minnewicht kwam op 't bekoorlykſt aan dees kuſt,
Met lieve aanvalligheid, gelagch, en ſpelensluſt:
Dit zaagt gy: 't ſtal uw hart, terwyl 't u ſcheen te ſtreelen:
Gy ſchiept vermaak, in 't Wicht uw hart te laten ſtelen.
En zocht naar glimp op glimp, om in uw zoete ſmart
Zelf onbewuſt te zyn der wonde van uw hart:

en tot bedrog, wanhoop en razernyy doet uitſpatten.

Gy zocht my door bedrog tot uwen wil te neigen:
Gy vleidde u in uw ſmart, en ſchroomde voor geen dreigen.
Zie, zie nu hoe in 't ende uw ſtoutheid u vergaat:
Gy wenſcht nu om den dood, als all' uw toeverlaat:
Kalypſo woelt, als een der helſche Razernyën:
Nimf Eucharis moet meer dan duizend dooden lyën:
Al de andre Nimfen, tot verſcheurens toe ontzind,
Staan tegen een gekant, door minnenyd verblind.
Zie daar de vrucht der Min, zo ſtreelend voor uw zinnen:
Hervat uw' edlen moed: zie hoe de Goôn u minnen,

Hy raad hem te vluchten,

Terwyl ze u, om 't gevaar der ſnoode Min te ontgaan,
Den weg naar 't vaderland zo vry doen openſtaan.
Kalypſo zelve wil u van haar ſtranden jagen:
Ons vaartuig is gereed. Kom, laat ons niet vertragen:
Ontvluchten wy dit land, een peſt voor 't heldenbloed,
Waar op de ware deugd geen veiligheid ontmoet. (grepen

Telemachus, door hem by de hand geleid, ziet om naar Eucharis,

De ontroerde Prins, wiens hand op 't vrindlykſt word ge-
Door Mentor, die allengs hem tracht naar boord te ſleepen,
Verzucht, en volgt dien Held ſchoorvoetende achterna,
Ziet telkens om, en ſlaat zyn lieve Nimf noch gaê:
Hy houd, terwyl hy haar ontwykt, niet op van ſtaren
Op d'ongemeenen zwier der opgeſnoerde hairen,
Op 't golvend jagtgewaad, en op haar' fieren tred:
Hy kuſt in 't hart den grond daar zy haar voeten zet.

Hy

Hy heeft die ſchoone naauw' uit zyn gezicht verloren,
Of hy verbeeld zich noch haar lieve ſtem te hooren:
Hy luiſtert, en hy ziet ze, al is zy weggerukt;
Zo diep, zo levend is ze in zyne ziel gedrukt:
Hy ſpreekt haar minlyk aan, alsof zy hem geleidde,
En weet niet waar hy is, noch wat hem Mentor zeide.
Doch eindlyk zegt de Prins, weêr tot zichzelf gekeerd, *en verzoekt afſcheid van haar te mogen nemen.*
Als uit een' diepen droom, die 't brein had overheert:
Ach waarde Mentor! 'k wil u volgen door de ſtroomen,
Maar heb van Eucharis noch geen Vaarwel bekomen.
Ik wil veelëer vergaan, dan, zonder haar te zien,
Ondankbaar, ongetrouw haar ſchoon gezicht ontvliên.
Vertoef, opdat ik haar noch eens voor 't laatſt aanſchouwe!
't Vaarwel in eeuwigheid, en 's Hemels wil ontvouwe.
Gedoog ten minſte dat ik haar dees woorden uit':
ô Nimf! het ruim zo wreed als nydig hoog beſluit
Der Goden eiſcht myn vlucht; maar 't zal my eer doen ſterven,
Dan uw gedachtnis doen aan myn geheuge derven.
Myn Vader! ſla my toch dien laatſten trooſt niet af,
Zo billyk in zichzelf, of ruk my in het graf.
Neen, neen, ik wil geenszins aan deze ſtranden leven,
Noch aan de ſlaverny der Min my overgeven:
Ik voed geen liefde in 't hart: ik draag Nimf Eucharis
Geen min, maar vriendſchap toe, en heuſche erkentenis:
't Is my genoeg, noch eens haar ſlechts Vaarwel te zeggen:
'k Vertrek, zodra ge my dien pligt hebt af zien leggen.
Hoe deert me uw droeve ſtaat! (ſprak Mentor:) ach u *Mentor wyſt hem de dwaasheid aan van dat verzoek, en 't gevaar der min;*
De minnedrift zo fel dat ze u gevoelloos maakt. (blaakt
Gy waant geruſt te zyn, daar ge om den dood durft vragen!
Gy roemt dat u de min niet is om 't hart geſlagen,
Terwyl ge blyft geboeid in Eucharis gebied!
't Is niets dan Eucharis dat gy hier hoort en ziet.

Een

Een kranke, dien de koorts het brein van't ſpoor doet dwalen,
Roept ook: Ik ben niet ziek; my deeren geene kwalen.
Verblinde Jongeling! de Min, die u misleid,
Deed u Penelopé, die u met ſmart verbeid,
En vorſt Ulyſſes, dien ge als Erfprins zult genaken,
Ja zelfs uw roemryk lot bykans geheel verzaken,
Met al het heil, dat u, als een' doorluchten Held,
Door zo veel wondren, is van 's Hemels gunſt voorſpelt.
Gy wilde al dat geluk laf hartig wederſtreven,
Om eerloos aan dees kuſt by Eucharis te leven!
Gy zegt noch, dat ge aan haar niet zyt door min verknocht!
Maar wat ontroert u dan? Waar toe den dood gezocht?
Waar toe zo driftig by de Strandgodin geſproken?
'k Beſchuldig u geenszins, als had ge uw woord gebroken:
raad hem de zelve al vluchtende te overwinnen;
'k Betreur uw blindheid ſlechts. Vlucht, zo ge uw heil bemint:
Denk dat men nooit de min, dan vluchtende, overwint.
Ja, tegen 't Minnewicht, als vyand hier te duchten,
Beſtaat de ware moed in 't vreezen, en in 't vluchten;
In, zonder 't minſt beraad, zyn zoet geſtreel te ontvliên,
En zelfs geen' oogenblik in 't vluchten om te zien.
U is genoeg bewuſt hoe, ſints uw tedre jaren,
Myn zorg met raad en daad u redde uit uw gevaren:
Geloof my: of gedoog dat ik u ſtraks ontvlucht'.
betuigt hem zyne droefheid en medelyden;
Myn Prins, ach! dat ge wiſt hoe droef myn hart verzucht,
Omdat ik u zo blind in uw bederf zie rennen!
Ach! dat ik u te recht het hartszeer kon doen kennen
Dat my gepynigt heeft, terwyl gy uit myn' mond,
Door bittren rouw geboeid, geen 't minſte woord verſtont!
Uw moeders weedom, toen zy u met ſmart moeſt baren,
Kon de angſten myns gemoeds by lang niet evenaren.
Ik heb gezwegen: 'k heb myn zuchten zelfs geſmoort,
Waar van myn hart verkropt, op 't felſte wierd doorboort.

Ik

Ik hoopte dat gy uit uzelf tot my zoud keeren. *ſmeekt*
Myn Zoon! myn waerde Zoon! kan u myn ſmart niet dee- *hem de*
Ontlaſt myn hart, en geef my weder 't gene ik mis, (ren? *liefde te*
En my veel waerder dan myne ingewanden is; *weeren;*
Geef my Telemachus, geef u u-zelven weder.
De wysheid velle in u de magt der liefde neder!
Zo leeft hy in geluk die u het teêrſt bemint:
Maar zo de liefde, in ſpyt der wysheid, u verwint;
Zo gy u roekeloos wilt in 't verderf begeven,
Dan zal 't onmooglyk zyn voor Mentor, meer te leven.
De trouwe Voedſterheer toog, onder dit geſprek, *ontvonkt*
Geduurig zeewaarts aan, bedacht op zyn vertrek. *hem in*
Telemachus, alsnoch niet ſterk genoeg van reden, *nieuwen*
Om uit zichzelven hem kloekmoedig na te treden, *moed, en*
Was echter zulks genoeg, om zonder tegenſtand *nadert*
Bezadigd voort te gaan aan zyns Geleiders hand: *met hem*
Minerve, altoos in ſchyn van Mentor voor zyne oogen, *het ſchip.*
Had hem met haren ſchild onzichtbaar overtogen,
En ſpreidde een godlyk licht rondom den Jongeling,
Waar door hy, opgebeurd, een' nieuwen moed ontfing,
Zodanig als hy noch niet in zich had vernomen
Van 't uur af dat hy was aan deze kuſt gekomen.
Zy kwamen endelyk, met dien bedaarden tred,
Langs eene hoogte die met rotſen was bezet,
Aan 't uiterſte eener klip, door 't ſchuimend nat geſlagen.
't Was van die ſteilte, dat ze op 't vaartuig nederzagen,
Of 't noch ter plaatſe was daar Mentor 't had geſticht:
Maar ach! iets droevigs deed zich op voor hun gezicht.
Het Minnewicht, vol ſpyts dien gryzen Onbekenden
Niet ſlechts als krachteloos zyn ſchichten ziende wenden, *Kupido,*
Maar dat hy bovendien den Jongling had behoed, *uit*
Ving toen een ſchouwſpel aan, uit dollen overmoed. *wraak-*
zucht,

Het ſchreide uit bittren wrok: het vloog Kalypſo tegen,
Terwyl ze dwaalde in 't woud, langs akelige wegen:
en ondanks Kalypſoos wanhoop, Doch zy vermogt het Wicht niet zonder groote ſmart
En zuchten aan te zien: zy voelde 't in haar hart
De verſche minnewond verwoeder openryten,
Terwyl 't zich niet ontzag haar ſchamper toe te byten:
Zyt gy een Strandgodin, en laat gy onverlet
Een' zwakken ſterveling, noch op uw kuſt bezet,
Ontvlieden tot uw ſchande, en u zo laf verwinnen?
ô Heilloos Minnewicht! (dus ſprak ze, gram van zinnen:)
Weg met uw' ſnooden raad: vlied eeuwig van myn kuſt.
Gy rukte ons uit de diepſte en allerzoetſte ruſt,
Om ons in eenen poel van eeuwig wee te ſmooren.
Uw raad komt veel te ſpade: ik heb by Styx gezworen,
Dat ik Telemachus van hier zal laten gaan.
Der Goden vader zelf, Jupyn, durft niet beſtaan
Met al zyne oppermagt zo zwaar een' eed te krenken.
Vlied, vlied, Telemachus! 'k wil aan geene eedbreuk denken.
Gy ook, verderflyk Wicht! ontvlied myn heerſchappy:
Gy deed my duizendmaal meer ſmarten aan dan hy.
haar aanmoedigende, en op zich nemende het ſchip te doen in vlammen zetten, Het Wicht, volleerd in haar de tranen af te droogen,
Zag met een' ſnooden lagch haar ſchimpig onder de oogen.
Wat berg van zwarigheên! (dus ſpotte 't met haar leed:)
Laat my daar meê begaan: betracht vry uwen eed;
Ja leen niet eens de hand om 's Prinſen vlucht te ſtooren.
Noch ik, noch uw Gevolg heeft by den Styx gezworen
Om ons van hem te ontſlaan. Ik zal uw' droeven ſtoet
Verheugen door een liſt; en in een' fellen gloed
Dat hatelyke ſchip, door Mentor opgeſlagen,
Aan onzer aller wraak ten offer op doen dragen.
Zyn vlyt, hoe ze u verkloek', werde op die wyz' geſteurt!
Opdat hyzelf niet min verkloekt werde op zyn beurt,

En,

En, wat hy verders poog', geen middel zie voor handen
Om ooit Telemachus te rukken van uw ſtranden!
't Venyn dier vleitaal, dat Kalypſoos hart doorkroop,
Ontvonkte in haar op nieuw de blydſchap en de hoop: *doet haar weder hoop ſcheppen,*
Gelyk een friſſche wind, aan de oevers van de beken,
Het afgematte vee weêr lieflyk op doet kweeken,
In 't heetſte zomerweêr; zo ſtreek die taal de ſmart
Der felle wanhoop uit Kalypſoos ruſtloos hart.
Haar eerſtöntroerd gezicht ſtraalt zagter dan te voren:
De wreede zorgen, die zy vruchtloos zocht te ſmooren
Eer 't Minnewicht haar trooſtte, ontvlieden onverhoeds
En voor een' oogenblik het binnenſt haars gemoeds:
Zy grimlagcht, ſtaakt haar' gang, ja ſtreelt dien ſnooden teder,
En ſtort hier door zichzelf in nieuwe rampen neder.
Het Wicht, zodra 't haar heeft betoovert door zyn taal, *vergaêrt de verſtrooide Nimfen,*
Zoekt, met dat zelfde wit de Nimfen andermaal,
Daar ze, over al 't gebergt' verſtrooid, noch loopen dwalen
Als ſchapen, die, eer haar de wolven achterhalen,
Verſchrikt, en zonder naar den harder om te zien,
Hunne afgevaſte woede in aller yl ontvliên.
De Minneſtoker doet haar by elkander komen;
En roept: Telemachus is u noch niet ontnomen;
Komt, zet met allen ſpoed het vaartuig in den brand, *en doet haar het ſchip in brand ſteken.*
Reeds tot zyn vlucht bereid door Mentors kloeke hand.
Ze ontſteken toortſen, daar ze al razende meê zwieren,
En vliegen naar het ſtrand: zy huilen, gillen, tieren,
En ſchudden, als een drom van wynpapinnen, 't hair
Doldriftig uit den nek in dit verwoed misbaar.
De vlam zwaait ginds en weêr: de gloed, in 't ſchip gevlogen,
Doorknaagt het krakend hout, dat verſch met hars omtogen,
Een zwaare wolk van rook en vuur ten hemel zend,
En brandend nederſtort in 't golvend element.

Telemachus, daar over byna verblyd,

De Prins, dien Mentor had tot op de rots doen naken,
Zag, nevens hem, van daar dat vuur verſchriklyk blaken:
Hy had, toen hy 't getier der woeſte ſchaar' vernam,
Zichzelf byna verheugt op 't zien dier felle vlam.
De min, waar van zyn hart noch geenszins was genezen,
Hoe Mentor 't gadeſloeg, ſtond beiden noch te vreezen,
Gelyk een ſmeulend vuur, dat, niet genoeg geſmoord,
Van tyd tot tyd door de aſch met felle vonken boort.

acht de vlucht onmogelyk.

Zie daar (ſprak de edle Telg) my weêr in de eerſte banden:
Wy hopen vruchteloos te vlieden van dees ſtranden.

Mentor, een ander ſchip ziende,

Dit woord toont duidlyk aan den Voedſterheer, hoe licht
De zwakke Prins op nieuw zou ſtruiklen in zyn' pligt,
En welk een groot gevaar op nieuw hem ſtond te ſchroomen:
Hy ziet van verre een kiel geänkerd op de ſtroomen,
Die 't ſtrand niet nadren durft; nadien men was bewuſt
Dat nimmer ſterveling mogt landen aan die kuſt.

ſtort den Prins in zee, en ſpringt hem na.

Toen ſtort de Gryzaart, door een onvertſaagd vermeten,
Den Jongling, op den kant der ſteile klip gezeten,
Op 't onverhoedſt in zee, en volgt hem op dien voet.
De Prins, verbaasd van dus te tuimlen in den vloed,
Verzwolg het zilte nat in 't worſtlen met de baren:
Maar van zyn' eerſten ſchrik een weinig aan 't bedaren,
En Mentor ziende, die hem ruſtig byſtand bood,
Ontzwom hy 't heilloos ſtrand met dezen Reisgenoot.

Kalypſo en hare Nimfen vervallen tot wanhoop. Kupido vlucht.

De rei, onmagtig om hun beider vlucht te ſtooren,
Verhief een naare kreet: doch alles was verloren:
Kalypſo, troofteloos, ging in haar grot weêr ſchuil,
En vulde die ontzind met haar verwoed gehuil:
Kupido, ziende zyn gewaande zege ſtuiten,
Moeſt die lafhartig met zyn nederlaag beſluiten;
Waarom hy, in de lucht klapwiekende, uit het oog
Der droeve Nimfen naar 't Idaliſch luſthof vloog,

Daar

Daar hem, met ongeduld, zyn wreede Moeder wachtte.
Het Wicht, noch ruim zo wreed, in ſpyt der jammerklagte
Dier hopelooze ſchaar', vind all' zyn' trooſt, en leeft
In 't lagchen om de ſmart die 't zelf veröorzaakt heeft.
Naar mate dat de Prins den oever is ontweken, *De Prins, met Mentor wegzwemmende, erkent zyne dwaling,*
Gevoelt zich 't edel hart op 't aangenaamſt ontſteken
Tot de eerſte zucht ter deugd, en nieuwen heldenmoed.
'k Bevind, (dus roept hy uit tot Mentor in den vloed:)
'k Bevind nu, 't gene ik eerſt, hoe klaar gy 't mogt ontvouwen,
Door onërvarenheid onmooglyk kon vertrouwen:
'k Zie dat men de ondeugd niet dan vluchtende overwint.
Myn Vader! 'k zie hoe teêr my 't Godendom bemint, *de gunſt der Goden,*
Dat my uw' byſtand gunt. Ik, waerdig u te derven,
En aan myzelf ten prooy, verdiende alléén te zwerven.
Ik vrees nu langer niet, hoe hol de zee mogt gaan,
Voor eenig zeegeweld, voor ſtormwind of orkaan:
Ik vrees niets anders dan de driften myner zinnen; *en 't gevaar der min.*
Doch meeſt de liefde, die ons lichtſt kan overwinnen;
De liefde, die, met haar bedrieglyk zoet, gewis
Veel meer dan ſchipbreuk zelf voor my te duchten is.

TELEMACHUS.

ACHTSTE BOEK.

INHOUD.

Adoam, 't Hoofd der kiel, het zwemmend Heldenpaar
Beſchouwende in den vloed, verloſt hen uit de ſtroomen:
Hy kent den Prins, en meld hoe hun geweldenaar
Met de ongetrouwe Aſtarbe in 't einde is omgekomen;
En hoe 's ryks erfgenaam op Tyrus zetel klom.
Achitoas verzaamt, door zyn verrukkend kwelen,
Op 't aangerechte Feeſt, de Zeegoôn van alöm;
Als Mentor ook een lier ter hand neemt, om te ſpelen,
En, op volmaakter toon dan d'ander, elk bekoort.
De hoofdman van het ſchip verhaalt de wonderheden
Van Betis oeverkant, de ſchoonheid van dat oord,
De groote eenvouwdigheid en onbeſproken zeden,
En ſtille levenswyz' dier landaart, om wiens deugd
De Prins zich op het hoogſt verwondert en verheugt.

Mentor verzoekt de Phenicïërs dat ze Telemachus en hem uit de golven redden.

De in zee gelegen kiel, waar heen ze al zwemmend weken,
Zeilde uit Phenicië naar de Epirootſche ſtreken:
De Jongeling, van dees Phenicïërs ontmoet
Op zyne Egyptſche reis, was in den hollen vloed
Hun echter onbekend, door 't kabblen van de baren.
Maar toen ze beide aan 't ſchip genoeg genaderd waren,
Hief de oude Voedſterheer, om zich te doen verſtaan,
Het hoofd ten golven uit, en ving dees hulpbede aan:

Phe-

L.F. Dubourg inv. Iacob Folkema. sculpsit.

ASTARBÉ aiant tuë PIGMALION donne l'Anneau Royal, & son Diamant, à JOAZAR.

Liv. VIII.

Phenicïërs, zo trouw in allen hulp te geven,
Red edelmoedig twee rampzaligen, die 't leven
Verwachten als een gunſt van uw menſchlievendheid.
Indien gy achting hebt voor 's Hemels majeſteit,
Zo bergt ons, om met u een zelfde lot te dragen,
In welk een waereldsdeel gy uwe kiel zult wagen.
De waterhoofdman ſprak, op 't hooren van dat woord:
Wy zullen u met vreugd ontfangen binnen boord,
En zyn niet onbewuſt van 't geen men moet betrachten
Aan onbekenden, die wy zo rampzalig achten.
Inmiddels worden ze uit den hollen vloed gered, *Men ontfangt ben in 't ſchip.*
En hebben binnen boord hun voeten pas gezet,
Of voelen, buiten aêm, het bloed in de adren ſtremmen,
Door zulk een' langen tyd in 't ziltig nat te zwemmen,
En 't hevig ſtroomgeweld kloekmoedig door te ſtaan.
Zy nemen endlyk weêr allengs in krachten aan,
Ontfangen droog gewaad voor hun doornatte kleeden,
Waar uit het water ſtroomt om hun verkleumde leden:
En konnen naauwlyks 't woord weêr voeren, of met-een
Dringt al 't Phenicíſch volk nieuwsgierig om hen heen,
Om in het breede hun rampzalig lot te weten.
Hoe, (vraagt hen 't opperhoofd:) hoe dorſt gy u vermeten, *De hoofdman van 't ſchip verwondert zich over hunne komſt op Ogygia.*
Ja, hoe vermogt gy voet te zetten op de kuſt
Die gy ontvloden zyt? Zo veel ons is bewuſt,
Vergunt de Strandgodin, gezeteld aan die ſtroomen,
Aan geenen ſterveling in haar gebied te komen:
't Is yſelyk bezet met klippen, daar 't geweld
Der toomelooze zee op word te leur geſtelt;
En zonder ſchipbreuk is 't onmooglyk daar te landen. *Mentor verzoekt dat men hen naar Ithaka voere.*
Een ſchipbreuk wierp ook ons (ſprak Mentor) op die
Wy zyn van 't Griekſch geweſt, uit Ithaka, omtrent (ſtranden:
Epire, daar ik hoor dat gy het henen wend:

't Is

't Is in uw ſtreek: doch zo de ſpoed u mogt beletten
In 't wederkeeren ons op onze kuſt te zetten,
Wy zyn te vrede; zet ons in Epire aan land:
Daar vinden wy licht hulp, en vriendenönderſtand,
Om 't korte watervak te konnen overvaren.
Wy zullen in ons hart de erkentenis bewaren,
Dat we onze grootſte vreugd, het langgewenſcht gezicht
Van 't lieve vaderland zyn aan uw gunſt verpligt.

Telemachus zwygt, uit een klein gevoelen van zichzelf,

De Prins, omzichtig, laat alleen zyn' Leidsman ſpreken,
Herdenkt hoe noodig 't is zyne eigen drift te breken,
En welke feilen hem Kalypſo deed begaan:
Dus leert hy naauwer acht op zyne lippen ſlaan,
Mistrouwt zichzelf, en voelt nu meerder dan te voren,
Hoe heilzaam 't voor hem is dien Guldenmond te hooren:
En als hy zich in geene omſtandigheden vind
Om raad te plegen met dien ſchrandren Boezemvrind,
Dan zoekt hy uit het ooge, of uit de minſte trekken
Van Mentors aangezicht, zyn' eigen' pligt te ontdekken.

word van den hoofdman herkent voor den Vrind van Narbal;

Gun, (ſpreekt de hoofdman, die den Jongling ſterk aan-
Gun dat ik vrage, of 't u ook niet in twyfel houd (ſchouwt,)
Gelyk my doet, dat wy elkander voormaals zagen?
Licht zult gy, meer dan ik, daar van geheugnis dragen.
'k Heb (laat de Prins zich uit, verwonderd en verheugd,)
U mede meer gezien; hoewel my niet geheugt
Of 't in Egypte, of aan uw kuſt gebeurt mag wezen.
De hoofdman, toen gelyk aan iemand die, verrezen
Uit d'ochtendſlaap, zichzelf den droom, hem ſnel ontvloôn,
Allengs te binnen brengt, riep uit: Ulyſſes zoon!
Zyt gy 't, dien Narbal tot zyn' Vrind had aangenomen,
In 't keeren uit Egypte? ô Ja! het blykt volkomen.
Gy ziet zyn' broeder hier, van wien hy naderhand
Tot u voorzeker ſprak aan ons Phenicíſch ſtrand:

'k Ver-

'k Verliet u daar met hem, toog door de verſte baren
Naar 't roemryk Betiſch ſtrand, by Herkules pylaren;
En zag u maar één' ſtond: waarom ge, my ontwend,
In 't eind' met moeite doch vol blydſchap word herkent.
'k Zie dat ge Adoam zyt, wiens heuſche wezenstrekken
Ik naauwlyks toen (hervat de Jongling) kon ontdekken:
Doch Narbal, aan wiens trouw ik eeuwig ben verpligt,
Deed my u kennen door zyn vriendelyk bericht.
Wat blydſchap! dat ik thans iets nieuws zal mogen weten
Van zulk een' halsvriend, dien ik nimmer kan vergeten!
Is hy te Tyrus noch? en bragt zyn deugd hem niet
By vorſt Pygmalion in eenig zwaar verdriet?
Weet dat de Goden, Prins, u aan een' man bevelen
Die alle hulp aan u trouwhartig meê zal deelen,
En u naar Ithaka geleiden, eer hem luſt'
Zyn reis volbragt te zien naar de Epyrootſche kuſt:
Ja, Narbals broeder zal voor Narbal-zelf niet wyken
In ware zucht tot u, en trouwe vrindſchapsblyken.
Dus ſtuit Adoam hem in 't vragen; ziet in 't end'
Den wind naar zynen wenſch gelukkig omgewend;
En leid den Jongling, om hem nader te onderrichten,
Met Mentor, in de hut: hy doet het anker lichten:
Men haalt het zeil in top, en zet de riemen uit.
'k Zal uw nieuwsgierigheid voldoen, ô Heldenſpruit!
't Rechtvaerdig Godendom heeft de aarde in 't ende ontſla-
Van vorſt Pygmalion, den moorder zyner magen; (gen
Die dwingland leeft niet meer: (dus ving de Hoofdman aan:)
Gelyk hy elk mistrouwde, en zich van onderdaan
En vreemdeling hier door niet minder deed mistrouwen,
Kon niemand, zonder angſt en affchrik, hem aanſchouwen.
De vromen zuchtten ſlechts, en ſchuwden zyn gezicht,
Doch ſchonden nooit, uit wraak, hun trouw en burgerpligt;

enherkent den hoofdman voor Adoam, Narbals broeder; en vraagt hem naar dien boezemvriend.

Adoam, hem gunſtig antwoordende,

zet den ſcheepstogt voort,

en verhaalt Pygmalions rampzalig einde, endeszelfs oorzaak.

Terwyl de boozen zich door nooddwang voelden dringen
Om, tot hun veiligheid, hem naar den hals te dingen.
't Gevaar was algemeen: zyn Wachters, bovenal,
Bevonden, wyl hy hun zyn leven aanbeval,
Zich meeſt ten doel geſteld aan zyn onmenſchlyk woeden:
Hy offerde elk van hen, om 't allerminſt vermoeden,
Aan zyne wantrouw op: door dus zyn veiligheid
Te zoeken, vond hy die voor eeuwig zich ontzeid;
Nadien geen ſterveling die wreedheid kon betoomen,
Dan door den dwingeland in 't moorden voor te komen.

Oogmerk van Aſtarbe,

De ſnoode Aſtarbe, daar gy vaak van hebt gehoort,
Was de eerſte, die zich ſpitſte op dezen koningsmoord.
Een Jongling, Joazar genoemd, zo onbezonnen
Als ryk van middlen, had haar wedermin gewonnen,
En hoopte door haar liſt te klimmen op den troon;

die den vorſt zyn' oudſten zoon doet ombrengen,

Waarom ze Phadaël, des konings oudſten zoon,
Betygde by den vorſt, als had die prins beſloten
Zyn' vader door verraad van Tyrus troon te ſtooten:
Zy vond ontrouwen, die met eenen valſchen eed
Getuigden dat de prins dien gruwel had geſmeed.
De onzalige tyran deê dien onnoozlen ſterven,

en den jongſten poogt in zee te ſmooren:

En zond zyn' jongſten zoon, die 't ryk na hem moeſt erven,
Naar Samos; met den glimp dat 's jonglings eêl verſtand,
Uit loutren wysheidsluſt, aan dat uitheemſche ſtrand
Der Grieken zeden, en hun wetenſchap zou leeren;
Doch waarlyk om daar door hem van het hof te weeren,
Dewyl die hoffireen den vorſt bragt in den waan
Dat, door 't misnoegde volk, de prins iets mogt beſtaan.

uit welk gevaar die prins zich heimelyk redde.

Maar Beleazar (dus is deze prins geheten,)
Koos naauwlyks zee, of 't ſchip wierd door het eervergeten
En ſnoode bootsvolk 's nachts, op 's hofpops laſt, vernielt,
Terwyl men rondom heen veel ſchuiten vaerdig hield,

Waar

Waar in de wreedaarts licht zich 't leven konden ſparen,
Nadat de jongling was geworpen in de baren.
Intuſſchen was de min der ſnoode hoffireen *Aſtarbe, den tyran verblindende,*
Aan niemand onbekend, dan aan den vorſt alleen,
Die zich verbeeldde 't hart dier ſchoone dus te winnen
Dat zy hem maar alleen in eeuwigheid zou minnen:
Hy, zo vol achterdochts om 't allerminſt bedryf,
Vertrouwde blindeling op dat boozaardig wyf,
En liet zich ſchandelyk door dwaze min verkloeken,
Als hem ter zelfder tyd zyn gierigheid deed zoeken
Naar eenen glimp, om hand te leggen aan den ſchat
Des ryken Joazars, en hem (die 't hart bezat
Der ongetrouwe Aſtarbe,) in 't heim'lyk om te brengen.
Terwyl door vrekheid, zucht om burgerbloed te plengen, *verhaaſt haar opzet om hem van kant te helpen,*
Verblinde minnedrift, en misvertrouwen, 't hart
Des wreeden dwingelands in zorgen was verward,
Verhaaſtte Aſtarbe 't geen tot zyn verderf kon ſtrekken,
Bekommerd dat hy mogt haar ſnoode min ontdekken.
Ook wiſt zy dat de ſchat van haren mingenoot
Hem ſchuld genoeg ware, om door een' verhaaſten dood
Te werden weggerukt: dies had ze voorgenomen
Op 't eerſte gunſtige uur den dwingland voor te komen.
Zy hoorde dagelyks van eenig nieuw verraad,
En drong in 't vloekgeheim der eerſten van den Staat,
Maar durfde haar beſluit aan andren niet betrouwen,
Uit vrees dat iemand haar verradery mogt brouwen,
Waarom ze in 't ende dacht niets veiliger te zyn *door vergif.*
Dan zelf den rykstyran te ontzielen door venyn.
Hy, meeſt gewoon alleen met haar ten diſch te treden, *Zyne omzichtigheid in 't bereiden,*
Bereidde zelf zyn ſpys met alle omzichtigheden,
En floot zich binnen 't hof in 't afgeſcheidenſte oord,
Opdat zyn argwaan nooit zou werden nageſpoort:

en nuttigen van zyn voedſel,

Hy proefde niets van 't geen hyzelf niet kon bereiden:
De vreugd was voor altoos van zynen diſch geſcheiden.
Dus had hy niet alleen zich alle vleeſchgerecht,
Hoe ſmaaklyk toebereid, door achterdocht ontzegt,
Maar moeſt zich ook den wyn, de melk en 't brood onttrekken;
Ja geen gewoone ſpys kon hem tot voedſel ſtrekken:
Hy nuttigde anders niets dan ooft, met eigen hand
In zynen hof geplukt; en 't geen hyzelf geplant,
Gezaait had, en bewaart, en voor zich toe kon maken:
Hy ſchroomde ooit ander vocht, dan eener bron, te ſmaken,
Waar uit hy 't had geput in 't onderaardſch gewelf

zelfs omtrent Aſtarbe,

Eens hofvertreks, altoos geſloten door hemzelf.
Schoon hy Aſtarbe zyn vertrouwen waerd mogt achten,
Hy liet daarom niet na zich ook voor haar te wachten,
En deed, uit voorzorge, eerſt haar proeven van al 't geen
Ooit tot zyn ſpyze en drank op zynen diſch verſcheen;
Opdat hy zonder haar niet door vergif mogt ſneven,
En zy niet hopen hem te konnen overleven:

die, met tegengif verzien,

Maar zy, met tegengif gewapend, (door een oud
En noch veel boozer wyf, aan 't welk zy had betrouwt
Al 't geen haar min betrof,) beſtond het gif te mengen,
Om zonder verdren ſchroom den koning om te brengen.

hem van den diſch troont.

Zie hier hoe 't haar gelukt: In 't oogenblik dat hy
Zich tot den diſch begeeft, en neêrvlyt aan haar zy',
Verwekt het oude wyf, om 's konings maal te ſteuren,
Een ſtomling, een gerucht aan één der naaſte deuren:
Hy, voor den wreeden dolk eens moordenaars beducht,
Verbleekt, en beeft van ſchrik; hy vliegt, op dat gerucht,
Naar deze deure, om met omzichtigheid te aanſchouwen
Of hy zich op haar ſlot en grendels mag betrouwen.
Het oude wyf vertrekt: hy weet, door angſt geſtoord,
Noch wat hy denken moet, noch wat hy heeft gehoort,

Maar

Maar durft, om klaar bericht, zyn zaaldeur niet ontſluiten.
Aſtarbe zet hem neêr, zy poogt zyn' angſt te ſtuiten:
Zy liefkooſt, vleit en ſtreelt, zy noopt hem tot het maal.
't Vergif was reeds geſtrooid in zyn vergulden' ſchaal,
Toen hy was opgeſtaan om naar 't gerucht te hooren.
Zy, die, op 's konings wenk, weêr eerſt drinkt als te voren,
Steunt op haar tegengif: de vorſt drinkt ook; en, eer
Hy iets vermoedde, ſtort hy aan haar zyde neêr.
Aſtarbe, om hem geen' grond tot achterdocht te geven,
Die haar, uit dolle wraak, mogt door zyn ſtaal doen ſneven,
Scheurt haar gewaad van een, rukt zich de hairen uit,
En maakt als trooſteloos een jammerlyk geluid:
Ze omhelſt hem; ja zy houd hem ſtervende in hare armen,
En ſtort, als ſcheen ze in ernſt zich over hem te erbarmen,
Een' zilten tranenvloed op zyn benauwd gelaat;
Nadien zy, als 't haar luſt, zich in haar traanen baad.
Nu ze eindlyk al de kracht des konings ziet verdwenen,
En dat het oogenblik van ſterven is verſchenen;
Doet ze, of hy onverwacht noch eenmaal op mogt ſtaan,
En op dien zelfden ſtond haar met zich doen vergaan,
De zoetſte vleijery, en teêrſte vriendſchapsblyken
Voor de allerfelſte woede en wreedſten moordluſt wyken:
Zy werpt zich op hem neêr; zy ſmoort den dwingeland;
Beneemt hem kroon en ring; rukt, met een ſtoute hand,
Voor haren Joazar de zaaldeur heimlyk open,
Schenkt hem den ring en kroon, en durft vermetel hopen,
Door allen, die ze in 't hof veel gunſten heeft betoont,
Haar' lieven minnaar na haar' wenſch te zien gekroond.
Doch zy, die haar voorheen het meeſt op de oogen dienden,
Verſtuiven nu, als laffe en omgekochte vrienden,
Van edelmoedigheid ontbloot, van laagen geeſt,
En voor de weêrparty dier ſnoode vrouw bevreesd,

Onderwyle ſtrooit zy vergif in zyne ſchaal,

doet hem bezwymen,

verworgt hem,

en geeft zyn' zegelring en kroon aan Joazar.

Maar bovenäl beducht voor haar geveinsde treken,
En voor haar fier gemoed, tot wreedheid ſteeds ontſteken:
Ja, ieder wenſcht, uit angſt voor hunn' gemeenen nood,
Zyne eigen veiligheid te vinden in haar' dood.

Ontroernis en blydſchap in Tyrus, over Pygmalions dood,

Terwyl word door het hof een woeſt gedruis vernomen.
Men roept alöm verbaasd: De vorſt is omgekomen!
Dees ſtaat van ſchrik verſtyfd; die vaerdig tot den ſtryd:
Elk vreeſt wel voor 't gevolg, maar is om 't nieuws verblyd.
Men hoort gantſch Tyrus van dees groote maar' gewagen,
Maar niet een eenig' menſch des konings lot beklagen,
Wiens dood van't gantſche volk verheugd word aangemerkt
Als hun verloſſing, door den Hemel uitgewerkt.

welken echter door Narbal word betreurt, die zich tegen Aſtarbe aankant,

Myn broeder, die, verſtomd, der Goden wraak erkende,
Treurde, als een vrome ziel, om 's konings heilloos ende,
Die zich verraden had, door zich al te onbedacht
Te levren in de ſnoode en wreede Aſtarbes magt,
En die, terwyl hy moeſt der volken vader wezen,
Zich te yſelyker, als een' woeſt tyran, deed vreezen.
Ja, Narbal noopte, tot 's lands heil, de vroomſten aan
Om 's konings moorderes vol moeds te wederſtaan;
Nadien zy harder juk de volken zou doen dragen,
Dan dat waar van men zich zo even ziet ontſlagen.

en aan 's ryks erfgenaam Beleäzar,

Uw halsvrind Narbal wiſt dat Beleäzar niet
Vergaan was, toen zyn volk zo eerloos hem verried.
Zy, uit wier mond Aſtarbe al 't naricht had vernomen,
Geloofden waarlyk dat de prins was omgekomen;
Die echter zich des nachts met zwemmen had behoed,
En in een ſchip van Krete een trouwe hulp ontmoet.
Hy durfde in 's vaders ryk niet keeren; maar gedrongen
Door argwaan dat men hem naar 't leven had gedongen,
En vorſt Pygmalion, uit heillooze achterdocht,
Niet minder zyn bederf, dan ſnoode Aſtarbe, zocht,

Moeſt

Moeſt hy in Syrië vermomd langs de oevers dolen,
Daar hem 't Kretenzer volk liet aan zyn lot bevolen,
En hy genoodzaakt wierd, tot 's levens onderhoud,
Het vee te hoeden by een groot en aaklig woud;
Totdat hy middel vond om van zyn droevig leven *met wien hy verſtand hield,*
Aan Narbal heimelyk een klaar bericht te geven;
Nadien hy zich geruſt in al zyne ongeneugt'
Betrouwde op eenen man van zo beproefd een deugd.
Dees, hoe de vader hem ook mogt veröngelyken,
Liet echter aan den zoon zyn trouw en liefde blyken,
Om vlytig acht te ſlaan dat nooit die jongeling
Den kinderpligt omtrent den vorſt te buiten ging',
Maar zich gewende om, op des Hemels welbehagen,
Des vaders ongenaê met taay geduld te dragen.
Prins Beleäzar gaf dit naricht aan zyn' vrind: *volgens een beraamd teeken,*
Indien ge myne komſt voor ons geraden vind,
Zo zend een' gouden ring; waar uit ik af zal leiden,
Dat uwe vrienden my in 't vaderland verbeiden.
Myn broeder heeft nochtans den jongling nooit ontboôn,
Zo lang de dwingeland geſpaard wierd van de Goôn:
Hy had te veel gewaagt, zo hy des prinſen leven
Dus teffens met het zyn' had roekloos bloot gegeven,
En 't liſtig onderzoek der ſnooden ondergaan
Waar door Pygmalion op alles acht deed ſlaan.
Maar toen de Hemel ons van dien tyran ontlaſtte, *des tyrans dood bekent maakt: waarop Beleäzar naar Tyrus keert,*
Door zulk een heilloos ende als op zyn gruwlen paſtte,
Zond Narbal aan den zoon den reedsverzochten ring.
De ryksprins toog op weg, zodra hy dien ontfing;
Trok Tyrus poorten in, terwyl de wanörde allen
Bekommerd uit deed zien wien 't ryk ten deel zou vallen.
Hy wierd terſtond gekend van Tyrus burgerſchaar':
Het volk verheugde zich, wanneer 't hem wierd gewaar,

Die,

Die, ondanks aller haat op zynen onbezonnen
En wreeden vader, 't hart van allen had gewonnen
Door de edle minzaamheid en zagtheid zyns gemoeds.
Zyn lange worſteling met zo veel tegenſpoeds
Doet met veel ſchooner glans zyne andre deugden pralen,
Die 't volk teêrhartiger dien jongling in doen halen.

en voor koning word uitgeroepen.

Myn broeder Narbal roept de Hoofden van den Staat,
't Phenicifch prieſterdom, en de oudſten, in den Raad,
Die alle eendragtig by den jongen vorſt vergaêren,
En door herauten hem tot koning doen verklaren;
Waar op het gantſche volk, 't gene allerwege juicht,
Met duizend wenſchen hem zyn gulle vreugd betuigt.

Aſtarbe, met Joazar, van ieder verlaten,

Aſtarbe, in 't hart des hofs met Joazar verborgen,
Word, op dat bly gejuich, geknaagt door wreede zorgen:
Haar eerlooze aanhang, door wiens hulp zy wierd geducht,
Is op des dwinglands dood laf hartig weggevlucht;
Nadien de boozen, die elkaêr uit wantrouw vreezen,
Elkanders hoog gezag nooit konnen gunſtig wezen;
Ze zyn te wel bewuſt dat elk van hun 't gebied
Te veel misbruiken zou tot hun gemeen verdriet;
Waarom zy zich 't gebied der vromen nutter achten,
Van wier bezadigdheid zy beter lot verwachten.
Aſtarbe vind by zich maar weinige, uit die geen'
Die, medepligtig aan haar ſnoodſte gruwlykheên,
Wanhopig zyn de wraak van 't ſtreng gerecht te ontkomen.

word in haar vlucht geſtuit,

Men breekt ter hofpoort in: die eereloozen ſchroomen
Een' langen tegenſtand te bieden, ſlechts bedacht
Het oog te ontſchuilen van de woedende overmagt.
Aſtarbe, in ſlaafſch gewaad, en in den drang gevlogen,
Zocht door de vlucht haar heil, maar vond zichzelf bedrogen;
Een zeker krygsknegt, die haar kende, greep haar aan.
Men kon ter naauwer nood haar van de woede ontſlaan,

Waar

Waar meê 't verbitterd volk die ſnoode hield benepen, *'s volks woede ontrukt;*
En, uit getergde wraak, begon door 't ſlyk te ſleepen;
Waar in ze was verſcheurd, had Narbal 't niet belet,
En haar niet ſchielyk uit dit lyfsgevaar gered.
Zy, toen verzoekende om den jongen vorſt te ſpreken, *poogt Beleäzar tot medelyden te bewegen,*
Dacht hem tot deernis, door haar ſchoon gelaat, te ontſteken,
En hoop te geven, dat ze, aan zyne gunſt verpligt,
Geheimen melden zou van ongemeen gewigt.
Vorſt Beleazar kon haar geen gehoor ontzeggen.
Zy wiſt haar ſchoonheid toen zo zedig aan te leggen,
En zo lieftalig hem te ſmeeken, dat haar tong
Het felſtvergramd gemoed tot medelyden dwong:
Zy ſtreelde, opdat hy haar te gunſtiger mogt hooren,
Met keur van kieſchen lof dees jongen konings ooren,
En hield hem voor, hoe teêr ze altyd geliefkooſt was
Van vorſt Pygmalion; bezwoer hem by zyne aſch,
Haar uit meêdoogendheid te ontſlaan van hare elende,
Ja riep de Goden aan, alsof ze hen erkende;
Verzelde haar gebeên met eenen tranenvloed,
En viel met diep ontzag den nieuwen vorſt te voet.
Vervolgens braakte zy een' ſtroom van laſteringen *en tegen zyn getrouwſte vrinden, doch meeſt tegen Narbal op te hitſen.*
Op zyn 'getrouwen Raad en liefſte hovelingen,
Beſchuldigde elk van hun, en wreef myn' broeder aan
Dat hy een vloekverbond met hen had aangegaan,
Opdat hy van 't gebied vorſt Beleäzar weere,
En zelf het Tyriſch volk als oppervorſt regere:
Waar by ze voegde, dat hy met argliſtigheid
Den jongen opperheer vergif had toebereid.
Zy ſchroomde niet, een reeks van zulke wanbedryven
De vroomſten der Tyriers boozaardig aan te wryven,
En hoopte dat de zoon, door wantrouw aangeſpoord,
Gelyk de vader, zou geloof ſlaan aan haar woord:

De vorſt doet hare misdaden onderzoeken,

Maar Beleäzar, die het eervergeten poogen
Van zulk een godloos wyf niet langer kan gedoogen,
Bedwingt haar ſtoute tong, beveelt haar aan zyn wacht,
Waar door ze, op zyn bevel, ter kerker word gebragt,
Om al haar wanbedryf naauwkeurig na te ſporen
Door ſchrandre gryzaarts; die, verbaasd op 't geen zy hoo-
Bevinden dat ze, nooit van gruwlen afgeſchrikt, (ren,
Den ouden koning heeft vergeven en verſtikt.

over welke zy ten vuure word gedoemt.

Haar gantſche leven ſcheen aan 's ryks getrouwe raden
Een ſamenſchakeling van endlooze euveldaden;
Des wierd zy, als de wreedſte uit alle ſtraffen waerd,
Naar 's lands geſtrenge wet, voor 't langzaam vuur geſpaart.
Zy ſloeg, nadien ze geen genade kon vermoeden,
Gelyk een helſch gedrocht verſchrikkelyk aan 't woeden,

Zy neemt heimelyk vergif in,

En zwelgde 't felſt vergif, het geen ze by zich droeg,
Opdat het haar, des noods, van zwaarder pyn ontſloeg.
De wacht had naauwelyks haar groote ſmart vernomen,
Of zocht haar tegen dank daar in te hulp te komen:
Doch zy, die, veel te trots, aan niemand antwoord gaf,
Wees die vergeeffche hulp door teekens wrevlig af.
Men poogt haar de yslykheid van haren ſtaat te toonen,
En hoe ze 't heilig recht der Goden durfde hoonen:
Maar zy, zo min op ſchaamte als op berouw bedacht,
Slaat fier 't gezicht om hoog, ten ſchimp van 's Hemels magt.

en geeft al woedende den geeſt.

De ſchennis van de Goôn ſtraalt uit haar ſtervend wezen,
Waar in met-een de woede en wanhoop zyn te lezen,
En niets te vinden is van die bekoorlykheid
Waar door zo menig hart is in 't verderf geleid:
All' haar aanvalligheên zyn t'eenemaal vervlogen:
De woede ſchittert uit haar vreeslykdraaijende oogen:
Een felle doodſtuip treft op 't ſchrikkelykſt den mond,
Die, opgeſpard, het ſchuim doet ſtuiven langs den grond:

't Be-

't Betrokken wezen vormt affchuwelyke trekken,
Terwyl een vale bleekte en doodzweet haar bedekken:
't Schynt dat ze nu en dan wat aêm ſchept van haar ſmart,
Maar 't is ſlechts om een gil te wringen uit haar hart.
Dus braakt ze in 't end' de ziel, en doet, ſchoon zonder leven,
De omſtaande ſchare noch, uit affchrik, voor haar beven:
Haar godelooze ſchim vliegt naar den helſchen vloed,
Daar 't krooſt van Danaüs zyn mannenmoorden boet,
Door telkens kruik op kruik met water aan te brengen,
En in de ondichte ton zulks eindeloos te plengen;
Daar zich Ixion pynt aan 't eeuwigdraaijend rad;
Daar Tantalus van dorſt verſmachten moet in 't nat;
Daar Siſifus vergeefs den ſteen om hoog moet beuren,
En Titius zyn long voelt endeloos verſcheuren.

Beleâzar herſtelt den koophandel te Tyrus;

Vorſt Beleäzar, met der Goden wraak voldaan,
Bied hun, uit dankbaarheid, ontelbare offers aan,
Begint zyn heerſchappy met nutte ryksbevelen,
Die van Pygmalions regeerwyz' gantſch verſcheelen;
Herſtelt met allen ernſt de vryë koopvaardy,
Die t'eenemaal verviel door wreede knevlery.
Het luſt hem, ſchoon hy zich door niemand laat regeren,
In groote zaken zich tot Narbals raad te keeren:
Hy geeft op alles acht, neemt ieders oordeel in,
Verkieſt den beſten raad, en wint der volken min.

is van 't volk bemind;

Dus meeſter zynde van de gunſt der onderzaten,
Bezit hy grooter ſchat dan door zyn' felgehaten
En vrekken vader ooit op één geſtapeld is;
Ja ziet elk huisgezin, tot zyn behoudenis,
Geneigd met all' hunn' ſchat, des noods, hem by te ſpringen,
Dien hy dus meer bezit dan door zulks af te dwingen.
Hy is op geen gelei van lyfſtaffiers bedacht:
De liefde van zyn volk is hem een ſterke wacht:

Het vreeſt zyns konings dood, en zou zyn eigen leven
Voor zulk een' voedſterheer vol moeds ten beſte geven.
en bevordert deszelfs geluk. Zo ſmaakt hy nevens hen, als vader van 't gemeen,
Eene eindelooze reeks van alle zaligheên:
Hy ſchroomt hen al te veel door ſchattingen te krenken;
Zy ſchroomen hem te min van hun bezit te ſchenken:
Hy ſchenkt zyn volk volöp van alle noodig goed:
Het word daar door verwaand noch ſtout van overmoed,
Maar mint den arbeid, tracht den handel voort te zetten,
En leeft naar 't voorſchrift van des lands alöude wetten.
Dus beurt dees jonge vorſt ons weêr ten hoogſten trap
Van rykdom, magt, en eer, door nutte koopmanſchap.
Adoams teedere betuiging wegens Narbal en zichzelfjegens Telemachus; Zo Narbal, daar men hem geruſt op ziet betrouwen,
U, ô Telemachus! nu by zich mogt aanſchouwen,
Wat giften bood hy u, uit gulle vreugd, niet aan!
Hoe zou zyn hart op nieuw van blydſchap opengaan,
Dat hy met deftigheid in 't ende, op uw begeeren,
U naar uw vaderland zou mogen weêr doen keeren!
Gelukkig ik, die my voor hem in ſtaat bevind
Om dezen dienſt te doen aan zyn' geliefden Vrind,
En om Ulyſſes zoon, ter heerſchappy geboren,
Te voeren naar het ryk, hem van de Goôn beſchoren,
Opdat hy daar zo wys regere in volle ruſt,
Als Beleazar heerſcht aan Tyrus ryke kuſt!
die, hem daar op ombelzende, Telemachus, verrukt op 't hooren dier berichten,
Maar bovenal, door zo veel waare vrindſchapspligten
Des hoofdmans, teêr geraakt, omhelſt hem menigmaal,
Uit dankerkentenis voor zulk een heuſch onthaal.
Adoam vraagt den Prins wat hem is wedervaren,
En aan Kalypſoos kuſt gejaagt had door de baren.
zyne ongevallen verhaalt. De Jongeling verhaalt zyn vlucht van Tyrus ſtrand,
En hoe hy door een' ſtorm in Cyprus was geland;

Hoe

Hoe onverwacht hem daar zyn Voedſterheer ontmoette;
Hun togt naar Krete, en hoe de landzaat hen begroette,
Ten ſpeelſtryd aanſpoorde, om te dingen naar de kroon
Van 's ryks ontvluchten vorſt, hen beiden aangeboôn:
Hoe Venus wrok hen, door een ſchipbreuk, ſchier deed ſne-
Hoe gul Kalypſo hen een ſchuilplaats had gegeven; (ven;
En, minnenydig om een Nimf van hare kuſt,
Hen wegdreef, en daarna wierd door berouw ontruſt;
Ook waarom Mentor hem deed tuimlen in de ſtroomen,
Toen hy 't Phenicifch ſchip had by de kuſt vernomen.

Adoam verëert den Prins met een feeſtmaal.

De heuſche Adoäm richt een deftig feeſtmaal aan,
Zodra men wederzyds den weetluſt heeft voldaan;
En laat, tot grooter vreugd, den Prins de zoetheid ſmaken
Van alles daar men zich op zee door kan vermaken:
Zyn friſſche jonglingſchap ſtaat in het wit gekleed,
En geeſtig opgetooid tot hunnen dienſt gereed:
Hy doet inmiddels ook het geurigſt reukwerk branden,
Dat ooit gevonden word in alle de ooſter landen.
Een zielverrukkend koor van fluitenſpeeldren had
De banken thans vervult daar eerſt de roeijer zat:

De lierzang van Achitoas lokt de Tritons en Zeenajaden uit,

Achitoas, in zang en lierſpel beſt ervaren,
Vervangt hen reis op reis door zyne ſtem en ſnaren,
Met zulk een lieflykheid van klank als waerd zou zyn
Voor de ooren van Apol en 't feeſtmaal van Jupyn.
De Tritons, Nereus krooſt, de ſtoet der Watermagten,
Die op Neptuins bevel met diepen eerbied wachten;
De zeegedrogten zelf, zich ſpoedende uit hun wyk,
Omringen 't ſchip, bekoord, verrukt door dit muzyk.

en word gevolgt van verleye andere vermakelykheden.

Een troep Pheniciers, zo welgemaakt van leden
Als friſch van jeugd, verſierd met fyne linnen kleeden,
Daar't witſte ſneeuw voor week, verluſtigt, als om prys,
Den Prins met dans aan dans, op hunner landaarts wyz';

Voorts op de Egyptſche, die van all' de kunſtgenooten
Met dien der Griekſche kuſt bevallig word beſloten.
Men doet het verre ſtrand ſomwyl van overal
Weêrgalmen langs den vloed, door ſchel trompetgeſchal:
Het uitgezochtſt vermaak voor ooren en voor oogen
Houd beurtling en om ſtryd de gaſten opgetogen:
De ſtilte van de nacht, de kalmte van de zee,
De ſchemering der maan, die flikkrend' zich alreê
Een poos geſpiegeld heeft in 't oppervlak der baren;
De donkerblaauwe lucht, zo verre 't oog kan ſtaren
Met ſtarren ryk bezaaid, verſchaffen dit onthaal
Noch meer bevalligheên op Nereus waterzaal.

Schroom van Telemachus in 't genot derzelven,

Telemachus, van aart gevoelig, en vol leven,
Vind in dit alles ſmaak, maar ſchroomt zich toe te geven
In 't koeſtren zyner vreugd. Nadien zyn teder hart
By Eucharis, met zo veel ſchaamte en felle ſmart,
Beproeft heeft hoe gezwind de jeugd zich laat belezen,
Doen zelfs de onnoozelſte vermaaklykheên hem vreezen:
't Is alles hem verdacht: des ziet hy Mentor aan,
Om uit dien Leidsmans oog zyn' eigen pligt te raên.

door Mentor verdreven.

Doch Mentor, hoe verheugd om dit voorzichtig ſchroo-
Gelaat zich echter of hy zulks niet heeft vernomen, (men,
Maar ſpreekt in 't einde, met een' vriendelyken lagch:
Ik merk waar voor gy vreeſt, en roem uw wys gedrag:
Uw ſchroom is loflyk, Prins, maar nooit moet ze u verheeren.
Geen ander kan, zo veel als ik, uw vreugd begeeren:
'k Wenſch u met al myn hart een wezendlyke vreugd,
Een blydſchap, die u nooit verwydert van de deugd;
Vermaaklykheden, die den doffen geeſt verkwikken,
En u nooit ongemerkt allengs in 't kwaad verſtrikken:
Ja, ſmaak geneugten, met een vroom bedaard gemoed;
Niet zulke in wier genot men als een ondier woed:

't Is

't Is nu de tyd, ons hart van alle zorg te ontlaſten:
Geniet, tot eer van hem by wien wy ons vergaſten,
Deze onbeſproken vreugd voor uw' vermoeiden geeſt:
Verheug u dan, myn Prins; verheug u onbevreesd.
De wysheid is niet ſtreng, noch aan gemaaktheid eigen: *De Wysheid is een voedſter van waare blydſchap.*
Zy is 't die ons gemoed tot waare vreugd doet neigen:
Zy, zy alleen verſtrekt een ſaus voor 't recht vermaak,
Opdat het heilzaam zy, en aangenaam van ſmaak:
Zy leert hen, die hunn' pligt nooit wuft verroekeloozen,
Den afgematten geeſt in oorbaar ſpel verpoozen,
En maakt, door werkzaamheid, 't vermaak ons aangenaam;
En, door 't vermaak, ons weêr tot werkzaamheid bekwaam:
De wysheid ſchaamt zich niet, daar zulks tot nut kan ſtrekken,
Tot gulle vrolykheid zich op te laten wekken.

Na 't uiten dezer taal greep Mentor mede een lier, *Mentor overtreft Achitoas in 't behandelen der lier,*
En ſpeelde met zo veel bevalligheid en zwier,
Dat zich Achitoas met bleekbeſturven lippen
De zyne, vol van ſpyt, liet uit de handen glippen:
't Gelaat verloor zyn verw: 't gezicht ontvonkte in gloed:
Zyn ſpyt, zyn ſchaamte, waar' van all' den rei bevroed,
Zo Mentors maatgeluid hun hart, gehoor en oogen, *en verrukt al het gezelſchap,*
Door wonderbaren klank niet gantſch hield opgetogen.
Men hield den adem in; en vormde, uit zoeten dwang,
Eene ongemeene ſtilte, om van dien hemelzang
Geen enkel oogenblik de zinnen af te wenden:
Men vreesde dat hy dien te ſchielyk zou volenden:
Men hoorde niets verwyfds in Mentors orgelſtem,
Die helder, buigzaam, ſterk, een' aangenamen klem,
Ja ziel en leven gaf aan de allerminſte dingen.

Het luſt hem eerſt den lof van Jupiter te zingen, *door zyne gezangen.*
Die met één' wenk 't heelal doet daavren op zyn as:
Toen, hoe Minerve uit zyn vernuft geboren was,

En zy, de Wysheid zelf, gevormd in zyn gedachten,
Uit hem in allen vloeit die zynen raad verwachten.
De eerwaerde Zanger ſtelt all' deze wondren 't oor
Met zo godvruchten ernſt, en zo zielroerend voor,
Dat ieder zich verbeeld, in 's hemels hoogſte zalen,
Dien opperheer te zien in vollen luiſter pralen;
Van waar dat alziende oog door 't gantſche waereldrond,
Gelyk zyn blikſemſtraal, der menſchen hart doorgrond.
Ook zingt hy, met wat ſmart Narciſſus zich doorgriefde,
Die onöphoudelyk, door ſpoorlooze eigenliefde,
Zich ſpieglende in een bron, van droefenis verging,
Verandrende in een bloem, die 's jonglings naam ontfing.
In 't einde zingt hy 't lot dat aan Adoon gebeurde,
En hoe een everzwyn dien ſchoonen knaap verſcheurde,
Wiens ligchaam Venus zelf, hoe 't ook haar oog geviel,
Door haar geklag niet weêr kon paren met de ziel.

Der toehoorderen verwondering en hoogachting voor Mentor,

Men voelt, op Mentors toon, de traanen zich ontwringen,
En de aangenaamſte vreugd in 't weenen 't hart doordringen:
Na 't einden van den zang ziet elk, op 't hoogſt voldaan,
Met veel verwondering zyn metgezellen aan.
Dit 's Orpheus (ſpreekt 'er een): dus ving hy, met zyn ſnaren,
De woeſte dieren, deed hun razerny bedaren,
En zong den helhond-zelf in ſlaap, voor Plutoos ſlot:
Dus ſchorſte hy de ſtraf van 't mannenmoordend rot,
Verlichtte Ixions wee, en deed op zagter wetten
Den onverbidbren vorſt des naaren afgronds letten,
Door zyn verliefd geluid, om zyne Euridicé,
Zyn ſchoone zielsvoogdes, te redden door zyn beê.
Een tweede zegt hier op: ô Neen! 't moet Linus wezen,
Apolloos braafſte zoon, in dezen Held verrezen.
Neen, (vaart een ander voort:) dees moet iets grooters zyn:
Hy is Apollo zelf in menſchelyken ſchyn.

Te-

Telemachus, die nooit te voren had ervaren
Dat Mentor zo volmaakt de ſtem en lier kon paren,
Betoonde zich niet min verwonderd en verblyd.
Achitoas verkropte in 't heimlyk zyne ſpyt, *die aan Achitoas den verdienden lof geeft.*
En wilde, als andren, ook tot Mentors lof zich uiten,
Maar moeſt, door ſchaamte ontſteld, zyn bleeke lippen ſluiten.
De heuſche Mentor, die dit zag, hervatte 't woord,
Als had hy, zonder zulks te merken, hem geſtoort;
En gaf hem, om in de eer der kunſt te mogen deelen,
Den welverdienden roem van 't zielverrukkend ſpelen:
Achitoas, nochtans geenszins getrooſt in 't hart,
Gevoelde des te meer, met innerlyke ſmart,
Wyl zyne ſtem in 't minſt by Mentors ſtem niet haalde,
Dat dees door zedigheid ook van hem zegepraalde.
ô Heuſche Adoam! (ſprak terwyl de jonge Held,) *Op het verzoek van Telemachus,*
Gy hebt in uw bericht ons kortelyk gemelt,
Dat u de koopzorg had naar Betis kuſt gedreven,
Nadat ons Tyrus vloot Egypte deed begeven.
Men ſtrooit van 't Betiſch oord zo vele wondren uit,
Dat ons daar van 't gerucht ſchier ongelooflyk luid:
Verhaal ons of die roem voor waarheid is te houden.
'k Zal (ving de hoofdman aan) u melden 't geen we aanſchouwden, *verhaalt Adoam hem zyn' togt naar de rivier Betis.*
En u't geluk dier kuſt (uw weetluſt overwaerd,
Ja met het hoogſte recht de waereld door vermaerd,
Wyl ze alles wat de Faam daar van u kon verhalen
Noch verr' te boven ſtreeft,) nu poogen af te malen.
De Betis, een rivier, vloeit door een' vruchtbren grond, *Beſchryving dier vruchtbare landſtreeke,*
Wiens onbetrokken lucht zo zagt is als gezond:
Zy geeft die kuſt haar' naam, en ſtort zich in de baren
Des grooten Oceäans, by Herkules pylaren,
Omtrent den zelfden oord daar Nereus woeſte vuiſt
Het dolle zeegeweld voorheen zo onbeſuisd

Door zyne palen joeg, dat all' de Tarſer landen,
't Groot Afrika ontrukt, ſints beefden langs hun ſtranden.
in welke de goudene eeuw herleeft, 't Schynt dat Saturnus eeuw, die lang voor ons verdween,
In dat gezegend land noch bloeit, gelyk voorheen.
Daar doet de winter kou, noch noorder ſtormen duchten:
De zomerhitte word, door friſche zuider luchten,
Des middags zo verkoelt, als of daar telkens wierd
Een heilryk huwlyksfeeſt van Lente en Herfſt geviert.
Men ziet het vlakke veld en de aangename dalen
Daar met een' dubblen oogſt, tot Boumans blydſchap, pralen;
Ja all' de wegen, aan den een' en andren kant,
Met lauwren, met granaat, en met jasmyn beplant,
En ander ſchoon geboomte, altoos vol blos en bladen.
De groene bergen zyn met kudden overladen,
Wier fyne wol elk volk ten handel derwaarts trekt:
Ook word hier menig goud- en zilvermyn ontdekt:
het goud en zilver in dezelfde waerde De inwoners, die door hunne eenvouwdigheid van zeden
Met recht gelukkig zyn, met nooddrufts eiſch te vreden,
Zyn al te wel bedacht, om 't zilver en het goud
Te tellen onder 't geen men voor zyn ſchatten houd.
als elders het yzer, Toen we ons den handel met die volken onderwonden,
Was 't goud en 't zilver daar van geen meer dienſt bevonden
Dan 't yzer onder ons, aan ſpa, houweel en ploeg:
en geen geld, noch nutteloose kunſt in gebruik is, 't Was noodloos dat men daar de minſte munten ſloeg,
Nadien ze buiten hun geweſt geen' handel dryven,
En meerendeels hun heil door vee- en landbouw ſtyven:
Dies vind men onder hen niet dan een klein getal
Van ambachtsvolk, wier werk niets toebrengt tot verval
Der zeden; wyl zy ook aan 't werkzaam akkerleven,
Aan 't handlen van de ſpade en ploeg zich overgeven,
En onderling zich dus eenvoudig doen beſtaan:
Zy kweeken ſlechts alleen het noodig handwerk aan.

Hun

Hun vrouwvolk ſpint de wol, waar van zy 't fynſte laken, *Bezigheid der Betiſche vrouwen,*
En zilverblanke ſtof zich weten op te maken:
't Bereid de ſpyze en brood, eenvouwdig voor den diſch,
Wyl zelden vleeſch, maar melk en ooft hun voedſel is:
't Maakt lichte ſchoenen van de ſterkſte ſchapenvachten,
Voor zich, voor man en krooſt, en is roemwaerdig te achten
In 't tentenmaken, die 't met veel behendigheid
Van boomſchors toereed, of van leêr, met waſch bereid:
Het maakt en reinigt ook haar huisgezins gewaden,
En munt in netheid uit omtrent de huisſieraden.
Het maken van hun kleed heeft weinig arbeids in;
Want in die zagte lucht is ieder van 't gezin
Gewoon een luchtig ſtuk van fyne ſtof te dragen,
Dat om de zedigheid ſlechts word om 't lyf geſlagen
Met plooijen zonder zwier; en al het vroom geſlacht
Geeft daar een ſchikking aan die elk zich voeglyk acht.

Het manvolk, herders zynde, of nedrige akkerlieden, *en mannen.*
Heeft, buiten dat beroep, geen kunſt de hand te bieden,
Dan die van 't recht gebruik van 't hout en ruw metaal:
Het dient zich echter minſt van yzer en van ſtaal;
En ſlechts ten akkerbouw: het kan geen voordeel trekken *Hun verachting van de Bouwkunſt,*
Uit all' de kunſten die ten dienſt der Bouwkunſt ſtrekken,
Daar gantſch onnut, nadien men huizen ſticht noch haart.
Men hecht (dus ſpreekt dat volk) zich al te vaſt aan de aard',
Wanneer men zich zo dwaas een woning bouwt, wiens muuren
't Bouwvallig lyfsgeſtel des ſtichters lang verduuren: (
Het is genoeg dat zich natuur beveiligd vind'
Voor de ongeſtadigheid van lucht, van weêr en wind.
Aangaande alle andre kunſt, hoe hoog ook allerwegen,
By Griek, Egyptenaar, en andren ooit geſtegen;
Zy doemen ze op het ſtrengſte, als vonden van een wuft
En weeldekoeſtrend hart, en van een trots vernuft.

koſtelyke huisſieraden, en andere overtolligheden,

Wanneer men hun gewaagt van volken, wier gebouwen
Een ongemeene kunſt en luiſter doen beſchouwen;
Wier goud- en zilverwerk alom in de oogen ſtraalt,
Wier kleed met eêl geſteente en ryk borduurſel praalt,
Wier koets, wier ligchaam riekt naar dierbre kruideryën,
Wier diſch is overlaên met keur van lekkernyën,
Wier ſpeeltuig de ooren ſtreelt door 't aangenaamſt geluid;
Dan roept dit nedrig volk met veel verwondring uit:
Driewerf rampzaligen, die, zonder zulks te merken,
Met zo veel arbeids en vernufts hunn' val bewerken!
Die overtolligheid baart elk, die haar geniet,
Verzwakking, dartelheid, en velerlei verdriet;
En doet al wie haar derft, geweld noch onrecht ſchroomen,
Om, 't koſte wat het will', tot dat genot te komen.
Is 't mogelyk dat iets den naam van goed verwerft
Dat overtollig is, en 's menſchen hart bederft?

in tegenſtelling der noodige goederen:

Of zouden die verblinde, ons ook te boven ſtreven
In een' gezonden ſtaat, in ſterkte, en langer leven?
Beſpeurt men onder hen meer eendragt, trouw en deugd?
Genieten ze onderling meer vryheid, ruſt en vreugd?
Neen, de argwaan moet gewis hen onderling belagen;
De laffe en bitſe nyd hunne ingewanden knagen;
De ſtaatzucht, vrekheid, angſt, hun blydſchap doen vergaan:
Zy konnen, dus verblind in hun verdwaasd beſtaan,
De eenvouwdige, onvervalſchte, en waare hartsvermaken
Nooit onder die gewaande en valſche nooddruft ſmaken.

hunne eenvouwdigheid,

Dus (voer Adoam voort) ſpreekt dit bedaard geſlacht,
Dat naar geen wysheid, naar geen wetenſchappen tracht,
Dan die natuur ons leert in haar eenvouwdig wezen.
Zy doemen 't geen by ons word als beſchaafd geprezen:
En in der daad, het blykt dat hun beſchaafd beleid
Zo groot als minzaam is in hunne eenvouwdigheid,

Die,

Die, zonder onderling de landen om te deelen,
Hen handhaaft in de ruſt; bevryd van buurkrakkeelen,
Door ieder Hoofd der ſtam, die zyn geſlacht regeert,
En met een diep ontzag als koning word geëert.
Die achtbre vader kan, des noods, door ſtreng kaſtyden,
Zyn' zoon en naneef, naar vereiſch van ſchuld, doen lyden;
Maar pleegt, eer noch zyn hart tot ſtrafheid overſlaat,
Bezadigd met gezin en bloedverwanten raad:
En zelden zal hy tot dat ſtrenge middel komen;
Nadien de onnoozelheid, de deugd die 't kwaad doet ſchroo-
En de onderdanigheid gehuiſt zyn in die ſtreek. (men,
't Schynt dat Aſtreä, die al de ovrige aarde ontweek,
Zich onder hen verbergt. Hier zyn geen rechters noodig;
Want elks gemoed is hier tot rechtdoen overbodig:
Hier is al 't goed gemeen. De boom- en peulvrucht groeit *gemeenſchap van goederen,*
Zo welig overäl, de melk der kudden vloeit
In zulk een' overvloed, dat nooit dit ingetogen
En matig landvolk naar verdeeling heeft te poogen.
Geen eigenbaat ſluipt ooit die vrome harten in:
Al 't volk bemint elkaêr met broederlyke mîn;
En als het in de ſtreek, daar 't zich had neêrgeſlagen,
Het gras heeft afgeweid, den oogſt van 't veld gedragen,
Dan reiſt elk huisgezin door dit gezegend land,
Waar in 't, nu hier dan ginds, by wisſling tenten ſpant.
Hunne edle weigering der nuttelooze goedren
En alle valſch vermaak, kweekt de eendragt der gemoedren,
De ruſt en vryheid aan, en maakt hen even ryk,
En, door de vryheid, alle elkanderen gelyk:
Of zo zy onderling in waerdigheid verſcheelen, *en achting voor deugd en wysheid:*
Het is door 't gene aan hun de ervaarnis meê kan deelen;
Of door een hooger trap van wysheid, daar de jeugd
Somwyl den gryzaart zelf door evenaart in deugd.

kunne afſchrik van de ondeugden, en vooral van den oorlog:

Bedrog, meinëedigheid, verraad noch pleitgedingen,
Noch yſelyk geweld van woedende oorlogsklingen,
Met al haar helſch gevolg, verſtoorden ooit de ruſt
Van dees door 't Godendom zo teêrgeliefde kuſt.
Men zag hier de aarde nooit met menſchenbloed beſproeijen,
Ja naauwlyks ziet men dat der lammeren hier vloeijen.
Wanneer men aan dit volk het oorlogswee verhaalt,
't Verövren van een ryk, met menſchenbloed betaald,
En hoe de krygsman woed in 't moorden, en in 't plondren,
Dan kan het niet te veel daar over zich verwondren.

hun beklag over den zelven,

Hoe! (vragen ze:) is de menſch niet ſterfelyk genoeg,
Al lyd men niet, dat de een des andrens dood vervroeg'?
Hoe kort het leven zy, 't ſchynt hen te lang te duuren:
Of leven ze op deze aarde om tegen hun gebuuren
Zich aan te kanten, en door helſchen roem, ten ſpyt
Der menſchlykheid, elkaêr te ontzielen in den ſtryd?

en verfoeijing van de heerszucht der overwinnaren:

Voorts kan dit Betiſch volk onmogelyk bevatten
Wat de overwinnaars zo roemwaerdig mag doen ſchatten.
Wat dwaasheid (zeggen ze) is't, dat ge u gelukkig acht
Wanneer gy andren moogt doen bukken voor uw magt,
En onderwyl uw ruſt voor eeuwig moet ontberen,
Indien gy hen naar recht en reden wilt regeren!
Doch waarom zelfs vermaak in de oppermagt geſteld,
Als 't is in ſpyt des volks, en niet dan door geweld?
't Is alles wat een Wyze op zyn gemoed kan winnen,
Te heerſchen over hen die hem als erfvorſt minnen;
Of over volken die hem ſmeeken, t' hunnen nutt',
Dat hy als vader, en als herder hen beſchutt':
Maar tegen wil en dank de volken te overromplen,
Is roekeloos zichzelf in duizend rampen domplen,
Om met den valſchen roem te pronken, van, als Goôn,
Der menſchen ſlaverny te aanſchouwen van den troon.

Een

Een overwinnaar is, zo wel als de overwonnen,
Een ſtervling, door de wraak der Goden aangeſchonnen;
Opdat hy, als hun roê by 't menſchelyk geſlacht,
Geheele Staaten ſtraff' door woedende overmagt,
Die zo veel vryën trotſch in ſlaven doet verkeeren
Als de angſt, de elende en 't zwaard het licht niet doen ontbe-
Vind hy, die eer bejaagt, zich niet genoeg voldaan (ren.
Door 't volk, hem toebetrouwd, met wysheid gaê te ſlaan?
Of kan hy geenen lof zichzelven waerdig maken,
Dan door geweld en liſt, door moorden, branden, blaken;
Door ieder nagebuur te jagen van zyn erf,
En hem door wreeden dwang te ſtorten in 't bederf?
Het voegt hem niet zich ooit ten oorloge in te laten,
Dan tot verdediging der vryheid zyner Staten.
Gelukkig hy, die, zelf geen ſlaaf zynde, andren niet
Aan zich verſlaaven wil in 't heilloos ryksgebied!
Die groote ſtryders zyn, hoe hoog hen elk moog' ſchatten,
Een' vliet gelyk, wiens ſtroom men buiten 't wed ziet ſpatten:
Die doet zich heerlyk op; doch hy, die d' oeverkant
Alleen bedauwen moet, verwoeſt het vruchtbaar land.

hunne onthouding van den wyn,

Nadat Adoam dus bevallig, naar het leven,
Van 't heilryk Betiſch oord een denkbeeld had gegeven,
Verzocht de Prins bericht van vele zeldzaamheên,
En alles wat daar in aanmerkenswaerdig ſcheen.
Kan (vroeg hy) aan dit volk het druivenvocht vermaken?
Men vreeſt (was 't antwoord) daar een druppel wyns te ſma-
Nooit word 'er druif geperſt: niet wylze hier niet bloeit; (ken.
Men vind geen landſtreek daar zy aangenamer groeit:
Maar 't volk gebruikt ze alleen tot ſpyze, als andre vruchten,
En acht dat elk den wyn heeft als een peſt te duchten.
't Is (zegt het) zeker gif, dat werkt op 's menſchen geeſt:
Het brengt hem wel niet om, maar maakt hem tot een beeſt.

Den

Den menſch zal, zonder wyn, geen onderhoud ontbreken,
Om zyn gezondheid, ſterkte, en geeſten aan te kweeken;
Daar hy, in tegendeel, met druivenvocht gedrenkt,
Somwyl gezondheid, ſterkte, en goede zeden krenkt.

en hunne kuisheid in 't huwelyk.

De Prins vroeg wyders aan den hoofdman, op wat wetten
Dees lieden in 't verbond des huwlyks moeten letten.
Elk (ſprak Adoam) is vernoegd met ééne vrouw;
En blyft ze, naar 's lands wyz', zyn leven lang getrouw:
De man heeft, om zyne eer, zo min daar van te wyken,
Als elders 't wyf daar in durft jegens hem bezwyken;
En nergens vond men ooit een volk dat zo oprecht,
Zo trouw en waakzaam is omtrent een' kuiſchen echt.

Aangename zeden hunner vrouwen; en hunne onderlinge huwlykscliefde,

De vrouwen zyn daar ſchoon, bevallig, eerbaar, zedig,
Eenvouwdig, yvrig, en ten allen tyde onledig:
De vrede, vruchtbaarheid, en onbeſproken min
Bekroonen 't jeugdig paar, tot blydſchap van 't gezin:
Ja 't ſchynt dat man en vrouw, om die te doen beklyven,
Een eenig ſchepſel zyn in twee verſcheiden lyven.
Zy deelen, wel vernoegd, de huiszorg onder-een:
De man trekt onvermoeid naar veld en akker heen:
De vrouw ſteeds by den haard, houd alles kloek te rade,
Ontlaſt hem, en verſtrekt de blydſchap van haar gade;
Ja weet zyn hartsgeheim; en ſtreelt zyn hart altyd,
Min door haar ſchoonheid, dan door hare deugd en vlyt.

en zegen tot in een' hoogen ouderdom.

Die waare huwlyksvreugd, die bron van zegeningen
Volduurt den levensloop dier vreedzame echtelingen:
Dit ingetogen volk, door matigheid vermaard,
Bereikt, door zo veel deugd met zedigheid gepaard,
Een' hoogen ouderdom, bevryd van ziekte en kwalen:
Men vind 'er die, terwyl zy 's levens zon zien dalen,
Na driemaal veertig jaar, noch niet ontbloot van kracht,
Zich zien herleven in hun verre nageſlacht.

My

My luſt noch (ſprak de Prins) te weten, hoe dees lieden
Met hunnen nagebuur het krygsgeſchil ontvlieden.
Zy zyn (hervatte toen de hoofdman) door Natuur
Geſcheiden van den een' en andren nagebuur:
De zee, ter eener zy', kan hen daar tegen dekken,
Ter andre 't hoog gebergte in't noorde een muur verſtrek-
Doch ieder nagebuur draagt hen een diep ontzag, (ken:
Een gunſtige eerbied toe, om hun oprecht gedrag;
Waarom ze menigmaal verſcheider volken twiſten,
Op wederzydſch verzoek als middelaars beſliſten,
En 't voorwerp van 't geſchil, zelfs menig ſtad en land,
Tot weering van den kryg betrouwd zien in hun hand.
Gelyk men nooit hen iets geweldigs heeft zien brouwen,
Zo heeft men ook op hen geen 't minſte misvertrouwen:
Zy lagchen, als men hen van koningen gewaagt,
Waar aan het heerſchen tot zo verre zelfs behaagt,
Dat ze onderling elkaêr geen voetſtap willen wyken
In 't voorſtaan van het perk der grenzen hunner Ryken.
Hoe! (zegt men:) heeft de vrees hen in den waan gebragt
Dat de aarde ontbreken zal aan 't menſchelyk geſlacht?
Men zal ten allen tyd' meer gronds, meer landen vinden
Dan menſchen, om daar van den bouw zich te onderwinden:
Zo lang daar noch alöm zo velen openſtaan,
Is 't niet der moeite waerd een' vorſt te keer te gaan,
Noch de onzen door geweld ooit tegen hem te dekken
Die ze onrechtvaerdig poogt aan zyn gebied te trekken.
Men vind in dit geweſt geen ſchyn van hoovaardy,
Van ontrouw, noch van zucht naar grooter heerſchappy;
Dies heeft de nabuur niets van zulk een volk te vreezen,
En poogde vruchteloos daar van geducht te wezen;
Waarom het nimmer word in zyn bezit ontruſt.
Ook zou dit vreedzaam volk eer vlieden van zyn kuſt,

Hun bevryding van den oorlog:

hun verwondering over de grondbetwisters:

hunne vreedzame inborſt, de grondſlag hunner vryheid.

En liever onvertſaagd zich in den dood begeven,
Dan in de ſlaverny zyn vryheid overleven:
Dus kan men 't alzo min doen vallen in dien druk,
Als 't zelf geen andren wil doen buigen onder 't juk;
Een oorzaak dat dit volk met all' zyn nagebuuren
Den zegenrykſten vreê van eeuw tot eeuw ziet duuren.

Adoams verblyf onder hen,

Adoam meldde in 't eind' hoe lang hy daar verbleef,
En hoe 't Phenicíſch volk daar vryën handel dreef.
Elk (ſprak hy) ſtond verbaasd, wanneer men vreemdelingen
Tot op die kuſten door de golven heen zag dringen.

en bouwing van een ſtad, en handel:

Wy bouwden, door al 't volk op 't vriendelykſte ontmoet,
Een ſtad op Gades kuſt, omärmd van Nereus vloed:
De landzaat deed ons gul van al het zyne erlangen,
En wilde in wisſling niets van 't onze weêr ontfangen;
Ja ſchonk ons al de wol, die tot huns zelfs geryf
Hen overtollig was geduurende ons verblyf;
En zond ons daar van toe meer dan wy durfden denken:
't Behaagt hen, 't overſchot den vreemdeling te ſchenken.

hun overlating der Mynen, en heilzame raad:

't Viel aan dees menſchen licht hun mynen voor altoos
Aan de onzen af te ſtaan, als hen gantſch nutteloos: (den
Hun dacht dat zulk een volk, 't gene aan uitheemſche ſtran-
Kwam wroeten, om wat ſlyks, in 's aardryks ingewanden,
Veel liever naar wat breins mogt zoeken, dan naar 't geen
Niets toebrengt tot geluk en nooddruft van 't gemeen.
Men wroete niet zo diep in de aarde: (dit 's hun rede:)
't Geen ze aan den landbouw ſchenkt ſtelle u en ons te vrede:
Zo gunt die moeder u, als ons, 't waarachtig goed,
Waar meê ze uit haren ſchoot zo mild haar kindren voed,
Die van haar blinkend ſlyk geen nut toch konnen hopen,
Dan 't middel om daar voor hun nooddruft in te koopen.

hun afkeer van de ſcheepvaart,

Wy ſpoorden menigwerf hen tot de ſcheepvaart aan,
En wenſchten met hun Jeugd naar Tyrus t' ſcheep te gaan:

Maar

Maar neen; zy wilden nooit hun kindren vryheid geven
Om op dezelfde wyze als wy te leeren leven.
Gy zoud (dit brengen ze in) hen leeren, onbedacht
Benoodigd zyn om 't geen gyzelf u noodig acht:
Dus zouden ze alles mede ontwyfelbaar begeeren,
En zich, in ſpyt der deugd, tot ſnoode vonden keeren:
't Zou hun vergaan als hem, die wel ter been, voor lang
Niet denkende aan het nut van zyn' gewonen gang,
Dien tot zo verre ontwent, dat hy in later dagen
Zich als een krank geſtel alöm moet laten dragen.
Zy roemen onze kunſt der Zeevaart, als een vond *en verwyt van der-*
Van 't wonderbaarſt vernuft; maar achten ze in den grond *zelfder*
Verderflyk voor den menſch, naar geeſt en lichaam tevens. *misbruik.*
Indien die volken van het onderhoud des levens
(Dus ſpreken ze) genoeg voorzien zyn in hun land,
Wat jaagt hen dan door zee naar 't afgelegen ſtrand?
't Gene aan Natuur voldoet, voldoet zulks hen niet mede?
Zy zyn onwaerdig dat de Hemel, t'hunner bede,
Van ſchipbreuk hen bevry', die, trots den dood, zo ſtout
De ſtormen tarten op een vreeslykflingrend hout,
Om noodeloozen ſchat aan vrekken uit te deelen,
En veler dwaazen drift verderfelyk te ſtreelen.
Ulyſſes zoon, verrukt op 't hooren dezer taal, *Genoegen van Telemachus in Adoams verhaal.*
Vernam met blydſchap uit dit aangenaam verhaal,
Dat in de waereld noch een landaart wierd gevonden
Daar ieder, aan Natuurs volmaakte wet verbonden,
De wysheid en 't geluk zo loflyk zag gepaard.
ô! (Riep hy:) hoe verſchilt dier volken deugdryke aart
Van all' dien ydlen zwier en hoogmoed, dien zy doemen
In zulken die zich wyſt en meeſtbeſchaafden noemen!
Wy zyn zo verre ontäard, zo verr' door waan misleid,
Dat niemand ſchier gelooft aan die eenvouwdigheid,

Schoon reden en natuur dien waan moeſt doen verdwynen.
Die zeden mogen ons een ſchoon verdichtſel ſchynen,
Maar de onzen zyn met recht by zulk een vroom geſlacht
Niet hooger dan een wufte en woeſte droom geächt.

L. F. Dubourg inv. Jacob Folkema Sculp.

VENUS se presente à l'Assemblée des Dieux & y demande la perte de TELEMAQUE pour avoir meprisé son Culte & sa Puissance.

Liv. IX.

TELEMACHUS.

NEGENDE BOEK.

INHOUD.

De wrevle Venus wil des Jonglings ondergang
In 's Hemels Raad door 't Hoofd der Goôn te wege brengen;
Doch vruchteloos; waarom die Schoone haar belang
Neptuin beveelt, door hem in hare wraak te mengen,
Tot ſtremming van de reis der Helden naar hun land.
Een liſtig Waterſpook misleid des ſtuurmans oogen,
Die, waanende te zyn voor 't Ithakaſche ſtrand,
Zich by de haven van Salente vind bedrogen.
Idomeneüs, die dees nieuwe ryksſtad bouwt,
Ontfangt den jongen Prins, en leid hem by de altaren,
Die 's konings offerhande aan Jupiter beſchouwt,
Opdat dees in den kryg zich gunſtig mogt verklaren.
De aartsprieſter ſpelt den vorſt dat, op dien oorlogstogt
Aan 't nieuverſchenen Paar's lands welvaart is verknocht.

Terwyl dit zoet geſprek de ſlaapzucht deed vergeten, *Een vyandlyke godheid verbyſtert den ſtuurman Athamas.*
En ongemerkt de nacht ten halve was geſleten,
Misleidde een godheid, die Minerve tegen was,
De waakzame oogen van den ſtuurman Athamas,
En deed hem meer en meer zyn rechte ſtreek verliezen,
Hoe wis hy waande 't ſpoor naar Ithaka te kiezen.
Neptuin, hoe gunſtig voor 't Phenicíſch volk, herdacht
Met ongenoegen, dat, in weêrwil zyner magt,

De Prins, geſlingerd op de klippen, uit de ſtroomen
Zyn gramſchap echter by Kalypſo was ontkomen.
Venus, op Telemachus verſtoord, ſtreeft naar Jupiters paleis.
Vooral was Venus fel verbitterd op den Held,
Om zyn doorluchte zege op al haar mingeweld,
Die haar, uit overmaat van droefheid, Cyprus ſtranden
Met al 't gezag, al de eer en all' hunne offerhanden
Deed vlieden, als een Ryk van haar met recht gehaat,
Nadat Telemachus dat alles had verſmaad.
Zy ſtygt ten hemel, daar het Opperhoofd der Goden
All' zyne Raaden voor zyn' zetel heeft ontboden,
Waar onder 's hemels trans, daar 't ſtarrenheir uit ſtraalt,
Gelyk een kunſttapyt beneên hun voeten praalt.
Nietigheid der waereld in der hemellingen oogen.
De waereldkloot ſchynt hun een hand vol ſlyks te wezen:
De onäfgemeten zeen, by ſtormen zoo te vreezen,
Zyn in hun oog niets meer dan druppels, van wier nat
De logge klomp der aarde een weinig ſchynt beſpat;
Terwyl uit deze hoogte al 's waerelds koninkryken,
Hoe uitgebreid, niet meer dan korlen zands gelyken,
Waar op de benden van de grootſte Mogendheên,
De ontelbre volken en hun legers, onder-een
Als mieren grimlende, om een graantje elkaêr vertreden.
Het Godendom belacht al 's waerelds bezigheden,
En moeite, die den menſch ſtort in zo veel gekwel:
Zy achten ons gewoel niets meer dan kinderſpel;
En wat men ſtaatkunde acht, en roem, en groot vermogen,
Is niets dan waare elende en zwakheid in hunne oogen.
Afbeelding van Jupiter;
In dit zo hoog verblyf, verr' boven 't aardſche licht,
Heeft Jupiter zyn' troon onwrikbaar vaſt geſticht;
Van waar zyne oogen zien tot in des afgronds holen,
En dringen door al 't geen ligt in ons hart verſcholen.
Zyn ongefronsd gelaat, bedaard en vol geneugt',
Verſpreid door 't gantſch heeläl een lieve ruſt en vreugd:

Maar

Maar naauwlyks ſchud hy 't hoofd, door gramſchap aange-
Of teffens doet hy de aarde en luchtgewelven beven: (dreven,
Ja zelfs de Goôn, verblind door 't licht, om hem geſpreid,
Genaken bevend' zyn geduchte majeſteit.
Al 't Godendom is reeds voor zynen troon vergaderd, *in wiens raads-*
Terwyl hem Venus in haar grootſte ſchoonheid nadert, *vergade-*
Met all' de aanvalligheên die ze op haar' boezem kweekt, *ring Ve-*
Wanneer ze harten ſteelt, en door haar' gloed ontſteekt. *nus, op de bevallig-*
Haar golvend feeſtgewaad blinkt uit met grooter luiſter *ſte wyze,*
Dan al de kleur, waar meê zich Iris in het duiſter
Der wolken ſiert, wanneer ze op 't woedend ſtormgeweld
De kalmte en 't lieflyk weêr aan 't ſiddrend menſchdom ſpelt.
Haar gordel, 't wonderſtuk van haar bevalligheden,
Sluit op 't volmaakſt het kleed om hare albaſte leden:
De lokken der Godin zyn met een gouden vlecht
Van achtren opgeſtrikt, en achtloos vaſtgehecht.
Het Godendom, verrukt, als of het nooit te voren
Die Schoone heeft aanſchouwt, laat zich op nieuw bekoren,
Ja word door haar verblind, gelyk het aardſch geſlacht
Door Febus ſtralend goud na de akeligſte nacht:
't Ziet ſpraakloos op elkaêr; maar ſlaat geduurig weder,
Verwonnen door haar' glans, zyne oogen op haar neder;
Terwyl een paerlendauw, uit haar gezicht gevloeid,
Bevalliger dan ooit haar droef gelaat beſproeit.
Zy komt met zulke zagte en onbedwongen ſchreden, *voor zy-*
Zo luchtig naar Jupyns geduchten zetel treden, *nen troon*
Als 't welig pluimgediert', dat de ongemeten lucht *verſchy-*
Op ſnelle ſchachten klieft in zyn gezwinde vlucht. *nende,*
Hy ziet haar gunſtig aan, ryſt op om haar te omärmen, *van hem*
Toont met een grimlagch haar zyn minnelyk ontfermen, *teder*
En ſpreekt vervolgens: Myn geliefde Dochter! hoe! *word om-*
Wat ongemeen verdriet maakt u zo droef te moê? *helſt.*

't Is

'T Is my onmogelyk die tranen in uwe oogen
Te aanſchouwen, zonder my te neigen tot meêdoogen.
Verberg my de oorzaak niet van uwe bittre ſmart:
Gy kent myn tederheid en toegenegen hart.
Zy beklaagt zich over Minerve, Toen liet de Mingodes al vleijende zich hooren,
Doch kon haar zuchten niet in haren boezem ſmooren:
ô Vader van de Goôn! kunt gy, die alles ziet,
Onkundig wezen van myn bitter zielsverdriet?
Minerve, niet vernoegd met zo veel duizend zielen
En Ilium, door my beſchermd, te doen vernielen,
Om over Paris zich te wreken in den ſtryd,
wegens het geleiden van Telemachus. Nadat hy my den prys vergunt had, haar ten ſpyt;
Beſchut, en leid bedekt door alle zeen en landen
Den zoon des wreeden Grieks die Troje deed verbranden.
Om dit geleide alleen verwaarlooſt en verſmaad
Die Fiere zelfs haar' troon in dees doorluchten Raad.
Zy heeft te Cyprus haar' vermeetlen Held beveiligt;
Waar door hy ſtraffeloos myne outers heeft ontheiligt;
Het reukwerk my ontzegt, myn feeſten, hoe geroemd,
Met all' myn vrolykheên als ſchandelyk gedoemt: (den
Waarom, myn wraak ten zoen, Neptuin door de onweêrwin-
En dolle golven 't ſchip des Jonglings deed verſlinden,
Die, aan Kalypſoos kuſt gevlucht, (ha, welk een hoon!)
De Liefde-zelf verwon! terwyl al 't jeugdig ſchoon,
Noch all' de aanvalligheên der Strandgodin en reijen
Van Nimfen, afgericht op ſtreelen en op vleijen;
Noch gloênde pylen, noch al 't vriendlykſt mingeweld,
Minerves liſten in 't beſchermen van haar' Held
Verydlen konden, toen ze, om bitſer my te ontëeren,
Hem wegrukte, en op my een Kind deed triomferen!
Jupiter vertrooſt haar, Myn Dochter! (ſpreekt Jupyn, ten trooſt der Schoone:)ik
Dat Palas 't gene uw Zoon zich op dien Prins vermeet (weet

Te

Te leur ſtelt, en hem doet tot hooger eer geraken
Dan ooit een jongeling zich waerdig wiſt te maken.
Het deert my dat die Held uwe outers heeft veracht:
Doch hem te dwingen, om zich onder uwe magt
Te buigen naar uw' wenſch, is buiten myn vermogen.
Ik wil en kan alleen ter uwer gunſt gedoogen,
Dat hem veel tegenſpoeds, en allerlei gevaar
Op land en zee beloop', ja hem noch menig jaar
Zyn' vaderland ontrukk': maar dat hy zwervend ſneve,
Of dat hem door uw weelde, in 't end' zyn deugd begeve,
Gehengt het noodlot niet. Stel dan uw hart te vreên
Met de eer, dat ge overäl om uw bekoorlykheên
Ontelbre helden ziet voor uwe altaren buigen,
Ja 't Godendom aan u eerbiedigheid betuigen.

en ſlaat haar toe dat ze Telemachus noch lang doe omzwerven.

Die trooſt vloeide uit zyn' mond met veel bevalligheid,
En met een' grimlagch vol van gunſt en majeſteit:
Hy liet een' glans, als 't licht der ſnelſte blikſemſtralen,
Op die volmaakte Schoone uit minzame oogen dalen,
En had haar pas omhelſt, of de achtbre Hemelſchaar'
Wierd d' aangenaamſten geur van ambrozyn gewaar.
Zy kon de vreugd, die zy gevoelde, niet bedekken,
Terwyl haar 't Hoofd der Goôn zo gunſtig liet vertrekken;
En ondanks haren rouw, en 't weenen om haar ſmaad,
Zag elk de vrolykheid verſpreid op 't ſchoon gelaat:
Zy trok haar ſluijer neêr, om 't blozen van haar kaken
En hare ontſteltenis niet meer bekend te maken.
Den gantſchen Raad geviel Jupyns gepaſte taal,
En Venus wendde zich naar Tethys waterzaal,
Om haren moed met hulp des Watergods te koelen,
En aan Telemachus haar wraak te doen gevoelen.

Hy geeft haar een gunſtig afſcheid.

Zy deed Neptuin bericht van 't geen haar was ontmoet.
Ik had (dus ſprak hy) reeds des noodlots wil bevroed:

Neptuin belooft haar zyne hulp tegen den Prins, doch wil de Phenicïërs beboeden,

Doch ſchoon ons is ontzegt, door 't woeſt geweld der baren
Den jongen Griek te doen naar Plutoos afgrond varen,
Wy zullen echter hem, door ramp op ramp ontruſt,
Vertragen in zyn' togt naar de Ithakaſche kuſt.
Ik wil 't Phenicifch ſchip, waar in hy is geweken,
Door ſtorm niet doen vergaan, om ons op hem te wreken:
Ik min 't Phenicifch volk: het is my toegewyd:
Geen ander volk beploegt myn ryk met zulk een vlyt:
Het heeft myn woeſt gebied verkeert in nutte banden
Der ſamenlevinge van al des waerelds ſtranden;
En zet door offerhande onze outers luiſter by:
't Is naerſtig, ſchrander, en volleerd in koopvaardy;
Doet door rechtvaerdigheid en vlyt de welvaart bloeijen,
Die alle nut geryf aan 't menſchdom toe doet vloeijen:
Het is my veel te waerd, Godin, om toe te ſtaan
Dat ooit Phenicifch ſchip zou door myn wraak vergaan.

en den ſtuurman verbyſteren.

'k Wil ſtuurman Athamas een dwaalſpoor doen verkiezen,
Waar door hy Ithaka, verbyſterd, zal verliezen.

Venus keert naar Idalie.

De Moeder van de Min doet met een' ſnooden lagch
Haar hartsgenoegen zien aan 't Hoofd van 't zeegezag,
En zoekt weêr op haar koets de Idaliſche waranden,
Daar Weelde en Welluſt haar een eeuwig wierrook branden,
En haar Bevalligheên en dartle Mingeneugt,
Zodra ze weêr verſchynt, het bloemtapyt uit vreugd
Al dansſende om haar heen met vlugge voeten drukken,
Terwyl de geuren van de bloemen 't hart verrukken.

Een valſche godheid, met een zwerm van bedrieglyke ſchynſels,

Neptuin verwekt, terwyl zy wegvliegt uit zyn ryk,
Een godheid, aan de ſchim van eenen droom gelyk,
Met onderſcheid dat deze in 't ſlaapen 't brein verövert,
Daar de ander zelfs den geeſt der waakenden betoovert.
Die kwaade godheid leidde een leugenryken ſtoet
Gewiekte ſchynſels, die, al dobbrende op den vloed,

Een

Een vocht vol tooverkracht onzichtbaar ſprengde in de oo- *misleid*
Des ſtuurmans Athamas, terwyl hy, opgetogen (gen *den ſtuur-*
In 't achtſlaan op de maan, de ſtarren, en het land, *man A-*
De klippen reeds vernam van 't Ithakaſche ſtrand. *thamas,*
In 't eigenſt oogenblik vermogt hy niets te ontdekken
Van 't geen zyne aandacht kon voor wezendlyk verſtrekken:
Hem kwam een valſche lucht, een valſche landſtreek voor:
't Geſtarnte ſcheen gekeerd op 't afgeronnen ſpoor:
't Was of de gantſche Olymp, gedraaid door nieuwe wetten,
Veranderd wierd, en 't land deed van zyn ſteê verzetten:
Een ſpookig Ithaka, waar door men 't waare ontweek,
Deed Athamas geſtaag verwydren van zyn ſtreek: (deinsde:
Hoe meer hy derwaarts toog, hoe 't verder voor hem
't Verbyſterde zyn' geeſt; en, hoe hy 't meer bepeinsde,
Hy kon niet denken hoe, in ſpyt van all' zyn' ſpoed,
Die valſchverbeelde kuſt bleef deinzen langs den vloed.
Somwylen waande hy 't gerucht reeds op te ſporen *die, wa-*
Dat verre in zee zich doet uit groote havens hooren: *nende*
Hy was alreê bedacht, naar heimelyken laſt, *naby*
Een voorland aan te doen, om niet te zyn verraſt *Ithaka*
Door 's moeders minnaars, die den val des Prinſen brouwden; *te zyn,*
Waarom men zyne komſt voor hen bedekt moeſt houden.
Somwylen vreesde hy aan eene onzichtbre klip
In dat gevaarlyk oord te ſtooten met zyn ſchip,
En hoorde, zo hem dacht, de barning van het water,
Dat op die klippen kletſt met yſelyk geklater.
Nu ſcheen het land weêrom uit zyn gezicht te gaan:
Hy zag 't gebergte ſlechts voor kleine wolken aan,
Die, als Apol vermoeid in 't avondwed zal ſtreven,
Somtyds de breede kim een vroeger ſchaduw geven.
Aldus was Athamas verwondert over 't geen
Door 's valſchen godheids liſt hem voor 't gezicht verſcheen,

Die met een' zekren angſt hem voorts begon te prangen
Waar meê zyn moedig hart voorheen niet was bevangen;
't Geen hem deed wanen dat hy in zyn' weêrwil ſliep,
En dat een droom voor hem die vreemde ſchynſels ſchiep.
Terwyl had de Ooſtewind, ten kerker uitgebroken,
Op laſt des Watergods de vinnen opgeſtoken,
En naar Heſperie de kiel gejaagt door zee,
Alwaar ze door Neptuin geſtuurt wierd op een reê.

met den dageraad, De blyde dageraad begon reeds aan te breken:
De ſtarren, door den glans van Febus, aan 't verbleeken
En ſchuw, verſchuilden zich uit argwaan in den vloed,

wegens die ingebeelde t' huis-komſt den Prins geluk wenſcht. Wanneer de ſtuurman riep, uit blyden overmoed:
Wy zyn ontwyfelbaar in 't eind' tot op de ſtroomen
Van 't eiland Ithaka, naar onzen wenſch gekomen.
Verheug u, brave Prins! Gy zult, naar allen ſchyn,
Noch binnen 't uur by uw geliefde moeder zyn,
En mogelyk met-een uw' wyzen vader vinden
In 't ryksgebied herſteld door zyn getrouwe vrinden.

Telemachus, dus opgewekt, Op dit verheugt geroep, wanneer de Jongeling,
Noch onbeweeglyk ruſt, in zoete ſluimering,
Ontwaakt hy, ryſt hy op; en fluks naar 't roer gevlogen,
Omhelſt den ſtuurman, ziet met naauwlyks opene oogen,
Naar de aangelegen kuſt: hy ſtaröogt; maar in 't end'

beklaagt zich over de onkunde van Athamas; Verzucht en roept hy: Ach! dit land, my onbekend,
Was nooit myn vaderland. Waar zyn we? aan welke ſtran-
Myn dierbaar Ithaka is nergens hier voor handen. (den?
Neen, neen, ô Athamas! gy kent de kuſt niet recht
Die zulk een wyde ſtreek van uwe ſtranden legt.

die echter by zyne verbeelding blyft, Neen (antwoordde Athamas): ik kan, in 't klaar beſchouwen
Der boorden dezer kuſt, myne oogen niet mistrouwen.
Wat heb ik menigwerf uw haven ingezeilt,
Uw klippen opgeſpeurt, en uwen grond gepeilt!

My

My is niets meer bekend van Tyrus kuſt en ſtreken.
Ten minſte ken dien berg, die zo verre uit komt ſteken.
Beſchouw die klip, die als een toren zich verheft.
Ei luiſter hoe 't gebruiſch der zee onze ooren treft,
Die op de klippen zich te barſten ſlaat in 't woeden,
Als of ze die te ſaam' wil zwelgen in haar vloeden.
Hebt gy den tempel van Minerve niet beſpeurt,
Wiens trotſe gevelſpits de hoogſte wolken ſcheurt?
Zie daar de ſterke veſt en 't hof van uwen vader.
Ach! (ſprak de Prins:) erken uw dwaling, eer men nader'. *totdat de Prins zich andermaal beklaagt:*
Ik zie niets anders dan een hoog doch effen land:
'k Zie verder heen een ſtad omtrent den oeverkant,
Maar nergens weet myn oog myn Ithaka te vinden.
Ach! ſchept gy dan vermaak, ô Goden! in 't verblinden
Des armen ſtervelings? Het langmisleid gezicht *waar op de ſpookſels verdwynen,*
Van Athamas word, op die droeve klacht', verlicht,
En, al de tooverkracht der ſchimmen voorts vervlogen,
Doet hem zyn dwaling zien. Ach! (barſt hy, opgetogen,
En vol verbaaſtheid uit:) ik zie nu zonneklaar
Myn zeldzaam misverſtand, en word een kuſt gewaar
Die niet naar de uwe zweemt. Ik moet door 't ſlinks belezen
Van eene godheid, die ons haat, betooverd wezen:
'k Zag, docht my, Ithaka; ik zag het zoo volmaakt
Alsof ik in der daad was op die kuſt geraakt:
Maar al dat ſchoon vertoog, tot hier toe my verſchenen, *en de ſtuurman de nieuwe ſtad Salente gewaar word,*
Is op dit oogenblik gelyk een droom verdwenen.
Ik zie eene andre ſtad: het ſchynt een nieuw geſticht:
Het is Salente. ô Ja! wy zyn hier in 't gezicht
Van 't groot Hesperië, daar Kretes oude koning
Idomeneüs zich een' zetel ſticht en woning.
'k Zie 't ryzen van de muur, waar aan men vlytig werkt:
Ik zie een haven, noch niet t' eenemaal geſterkt.

daar men 't anker uitwerpt.

Terwyl de ſtuurman dus de velerlei gebouwen
Dier aangelegde ſtad met aandacht bleef beſchouwen,
En prins Telemachus van hartszeer wierd doorknaagt,
Wierd hunne kiel, op laſt des Zeegods voortgejaagd,
Met volle zeilen op die vremde reê gedreven;
Alwaar ze in veiligheid een poos ten anker bleven.

Mentor, van alles bewuſt,

De Voedſterheer, zo min onkundig van 't beleid
Der wreede Mingodes, als van de liſtigheid
Des grammen Watergods, had by die onderwinding
Gelagchen in zyn' geeſt om Athamas verblinding,

vermaant Telemachus tot lydzaamheid,

En liet, in 't naadren van die reê, zich vriendlyk uit,
Ten trooſt en blydſchap van de vrome Griekſche Spruit:
Jupyn beproeft u; niet om in 't verderf te loopen:
Hy zet u, door dien toets, den weg ter glorie open.
Stel u Alcides moeite, en die uws vaders voor,
En volg met lydzaamheid hun doorgeworſteld ſpoor.
Hy heeft geen groot gemoed, die 't leed niet weet te dragen.
Het voegt u, door geduld en heldenmoed, de ſlagen
Van 't ongenadig lot ſtandvaſtig door te ſtaan,
Totdat het is vermoeid van u te keer te gaan.
Ik vrees nu min voor u de ſchriklykſte onweêrwinden,
Wier toomloos woeden u Neptuin deed ondervinden,
Dan ik te voren heb voor 't zoet gevlei gevreeſt,
Daar ge aan Kalypſoos kuſt meê zyt belaagd geweeſt.
Waar toe op ſtroom getoeft? De haven ſtaat ons open.
Zie hier een Griekſch geſlacht, daar we alles goeds van hopen:
Idomeneüs, zelf gelouterd door den druk,
Is niet gevoelloos voor eens anders ongeluk.

en doet het ſchip in de haven loopen.

Men ſtreefde, op dit geſprek, in de onvoltooide haven,
Waar toe de burgers hen een' vryën toegang gaven;
Nadien Phenicië met alle volken vry
En vreedzaam leeft, verknocht door 't nut der koopvaardy.

De

De brave Jongeling zag met verwonderde oogen
Hoe 't metſelwerk dier ſtad wierd vlytig opgetogen;
Gelyk een jonge plant, die, met den dauw beſproeid,
Op 't ryzen van de zon bevallig praalt en groeit:
Zy neemt in krachten toe, ontſluit haar teêre toppen,
En ſchiet een welig loof: zy bot in bloeſemknoppen
Met duizend kleuren uit, wier geur zich mild verſpreid:
Ze erlangt elk oogenblik een nieuwe heerlykheid.
Niet anders zag men ook aan de oevers van de ſtroomen
Idomeneüs ſtad allengs te voorſchyn komen.
Dus wieſch zy dag aan dag, ja uur op uur in praal,
En deed den vreemdeling op Nereus waterzaal
Een heerelyke reeks van nieuwe kunſtgebouwen,
Wier ſpits de wolken trof, in 't ruim verſchiet aanſchouwen.
De kuſt weêrgalmde alöm geduurende den dag
Van 't arbeidsvolks geroep en fellen hamerſlag:
Men hief met kranen, en met menig kunſtgevaarte
De ſteenen naar de lucht, van ongemeene zwaarte.
Elke amptman riep zyn volk ten ſtedebouw by-een,
Zodra het morgenlicht aan de ooſter kim verſcheen;
Terwyl de koning, die op alles ſteeds bleef letten,
Met ongeloofbren ſpoed de werken voort deed zetten.

De Prins verwondert zich over den bouw der ſtad, die als een jonge plant in grootte toeneemt;

't Kretenzer volk ontfing den Prins en Voedſterheer,
By de aankomſt van de kiel, met alle gunſt en eer:
Men zag het, met dit nieuws, naar zynen koning draven,
Dat vorſt Ulyſſes zoon geland was in de haven.
Ulyſſes zoon! (dus riep Idomeneüs uit:)
De zoon myns waerden vriends, des helds wiens kloek be-
Ons over Troje in 't end' de zege deed erlangen? (ſluit
Men leij' den Jongling hier: 'k zal hem verheugd ontfangen,
Wiens vader my zo heuſch hield aan zyn gunſt verpligt.
Men bragt Telemachus daarop voor zyn gezicht:

word van 't volk gunſtig ontfangen, en op laſt van Idomeneüs ingehaalt.

De

De jonge Held, zyn' naam verklarende aan den koning,
Verzocht om 't gaſtvryrecht in de onvolbouwde woning.
Die oude vorſt, hem voor den zone van Ulyſſes erkennende,
Idomeneüs had dat woord noch pas verſtaan,
Of ving dus, met een bly en vriendlyk wezen aan:
Al was my niets bericht, 'k had echter niet te vreezen
Dat gy, doorluchte Prins! my onbekend zoud wezen.
Zie daar Ulyſſes zelf! zie in zyn kenbaar Zaad
Zyne oogen zo vol vuurs in 't vriendelyk gelaat!
Zie daar zyn koelheid, die met veel bevalligheden
Zyn eerſte vuur bedekt! ô Ja, 'k erken met reden
Dien ſchrandren grimlagch, en dien ſtand, zo ongemaakt!
Dien wysbedaarden moed, die in het wezen blaakt!
Die tong, zo ſtreelende als nadruklyk, die de zinnen
Der fierſten, eer zy zulks beſpeuren, kan verwinnen!
ô Ja! gy zyt gewis Ulyſſes dierbaar krooſt;
ontfangt hem met alle tederheid,
Ook zult gy 't myne zyn. Myn waerde zoon! myn trooſt!
Wat lotgeval doet ons uw lief bezoek gebeuren?
Is 't om aan deze kuſt uw' vader op te ſpeuren?
Helaas! ik heb van hem geen 't minſt bericht gehoort.
Het lot heeft hem en my in onze ruſt verſtoort:
Hy had het ongeluk, van zyn geliefde vrinden
En dierbaar vaderland nooit weêr te konnen vinden:
Ik vond het myne tot myn hartzeer wederom,
Geteiſterd door de wraak van 't grimmig Godendom.
en ſlaat de oogen op Mentor.
Idomeneüs, 't hart ontlaſtende onder 't klagen,
Had onderwyl met ernſt op Mentor 't oog geſlagen,
Als op een' man van wien hem iets ſcheen voor te ſtaan,
Maar wiens bewind en naam hem echter was ontgaan.
Telemachus ontſchuldigt zich over zyne droefheid;
De ontroerde Prins, terwyl noch meer in 't hart bewogen,
Sprak dus den koning aan, met tranen in zyne oogen:
Vergeef, doorluchte vorſt, een' droeven Jonglings rouw,
Dien hy, zo 't mooglyk was, voor u bedekken zou

In

In dit gelukkig uur, dat hy verheugd moeſt denken
Om u een dankbaar hart voor zo veel gunſt te ſchenken.
Maar uw betuiging, dat myns vaders ramp u deert,
Heeft my erinnert, en myn hart te wel geleert
Hoe 't endloos treuren moet om 't onheil, my beſchoren,
Van telkens vruchteloos myn' vader na te ſporen.
Ik heb hem reeds voorlang door alle zeen gezocht:
Maar 't grimmig Godendom verydelt ſteeds myn' togt;
't Misgunt my dat gezicht, of aan myn' rouw te ontdekken
Of 't hem niet tot een prooy der golven doet verſtrekken;
Ja laat my zelfs niet toe te keeren naar myn kuſt
Tot moeders redding, door haar minnaars wreed ontruſt.
'k Had u gedacht te zien aan uw Kretenzer ſtroomen: *verhaalt*
'k Heb daar met hartszeer uw rampzalig lot vernomen, *de oor-*
En dacht niet dat ik ooit dees landſtreek in moeſt ſlaan, *zaak*
Om hier een ander Krete op nieuw te zien ontſtaan. *zyner komſte;*
Het lot, dat my vervolgt, en dreef door alle landen,
Wierp als zyn ſpeeltuig my in 't einde op deze ſtranden:
Doch van zyn ſtrafheên, die ik reeds zo lang verduur,
Is deze verr' de zagtſte, en die ik liefſt bezuur;
Nadien het my, gerukt van vaderland en vrinden,
Den edelmoedigſten der koningen doet vinden.
De vorſt, den Jongeling omhelzende op dien lof, *word van*
Terwyl hy nevens hem zich wendde naar zyn hof, *den vorſt*
Vroeg wyders: Wie, ô Prins! is deze eerwaerdige Oude? *omhelſt,*
'k Verbeeld my dat ik hem te voren meer aanſchouwde. *en doet*
't Is Mentor: (ſprak de Prins:) het is Ulyſſes vrind, *hem Men-*
Die als myn Voedſterheer my t' zyner liefde mint. *tor ken-*
Wat tong vond zich bekwaam om uit te konnen ſpreken *nen;*
Hoe veel ik aan zyn zorg my eeuwig ſchuldig reken?
De vorſt trad toe, en gaf aan Mentor heuſch de hand. *wien de*
Wy zagen (ſprak hy voorts) elkaêr in Kreteland. *koning*

zyne verpligting betuigt,

Geheugt u hoe ge my uw vriendſchap daar liet blyken,
En door uw' goeden raad myn onheil leerde ontwyken?
Maar ach! wat baatte zulks? De drift der wulpſche jeugd
Vervoerde my te ſterk tot ongebonden vreugd;
En, eer ik van uw' raad de nutheid kon beſeffen,
Moeſt my de rampſpoed met zyn ſtrenge tuchtroê treffen,
ô Gaf de Hemel dat ik, niet van brein beroofd,
My wel beraden had, en uwen raad gelooft!

en in wien hy byna geene verandering beſpeurt.

Ik ſta verwondert, dat, na zulk een reeks van jaren,
U naauwlyks eenige verandring is weêrvaren:
't Is 't zelfde wezen noch, zo vriendelyk als friſch;
De zelfde ryzigheid van lyfsgeſtaltenis:
Ook ſchynt uw lichaamskracht noch niet verzwakt te wezen:
Uw lokken zyn alleen iets witter dan voordezen.

Mentor getuigt groote verandering aan den koning te zien,

Doorluchte koning, (ſprak de ſchrandre Voedſterheer:)
Indien de vleitaal voegde aan eenig' man van eer,
'k Zou mede zeggen, dat dezelfde frisheid, even
Als voor den Troiſchen kryg, u ook is bygebleven:
Maar neen, ik wil veeleer misdoen, dan dat ik my
Der waarheid ſchaamen zou door laffe vleijery:
Ook toont uw wys geſprek, dat ze u niet kan bekoren,
En elk u ongeveinsd de waarheid mag doen hooren.
'k Zie veel verandering, ô vorſt! aan uw gelaat,
Zodat ik naauwelyks u kenne in dezen ſtaat;

en verklaart hem de reden van het vroeger verouden der vorſten.

Waar van ik echter licht de reden kan bevroeden:
Gy leed veel hartszeer door uw zware tegenſpoeden:
Maar welk een overwinſt verzoet uw ongeluk,
Nadien de Wysheid u te beurt viel door dien druk!
Zy heeft geen rimpels voor uw achtbaar hoofd te ſchroomen,
Wanneer ze, met de deugd gepaard, te voorſchyn komen.
Denk wyders dat altoos de kracht hem eer begeeft
Die de oppermagt bezit, dan hem die amptloos leeft;

En

En dat de tegenſpoed, het ruſtloos ongenoegen,
En worſtling met zyn' ramp den ouderdom vervroegen:
De weelde zelf verzwakt de vorſten meer in vreê
Dan ooit het krygsgewoel en ſmartlyk oorlogswee:
Niets krenkt het ligchaam meer dan 't mateloos bejagen
Van all' wat tot vermaak de zinnen kan behagen;
Waarom de koningen altoos, in vrede en ſtryd,
Door hun geneugte of ſmart veröuden voor den tyd.
Een arbeidzaam, geſchikt en ingetogen leven,
Met weinig vergenoegd, van angſt en drift ontheven,
Is 't zout der friſſche jeugd, die anders met verdriet
Op vleugels van den tyd ons onverwacht ontvlied.
Idomeneüs bleef met aangenaam verlangen
Aan Mentors wyze tong als opgetogen hangen,
Wanneer men hem verzocht by 't plegtig offerwerk
Des grooten Jupiters, in zyn gewyde kerk.
Hem volgde Ulyſſes zoon, en de achtbre Voedſtervader,
Omſingeld door den drom des volks, het welk, te gader
Van hier en ginds geſpoed, uit brandend ongeduld
Om hen te mogen zien, de wegen had vervult.
Men kan veel onderſcheid in deze twee ontdekken:
(Dus ſprak die burgerſchaar':) men word in de edle trek-
Van 's Jongelings gelaat veel levendheid van geeſt (ken
En minzaamheid gewaar: zyn brave ligchaamsleeſt
En wezen munten uit in all' de aanvalligheden
Der jeugd en ſchoonheid; ja, hy ſchynt ook vroom van ze-
Hy komt ons in den bloei der jaren moedig voor: (den:
In zyn geſtalte ſtraalt een ſterkte, een kloekheid door,
Die tot den arbeid ſchynt gehard door veel gevaren.
Die andre Held, hoe wit beſneeuwd met gryze hairen,
Schynt evenwel noch niets te derven van zyn kracht
En lyfsgeſteltenis: men geve op 't wezen acht;

De koning treed naar den tempel, gevolgd van Telemachus en Mentor.

's Volks verwondering over dien jongen Prins,

en over Mentor.

Zyn opzicht ſchynt in 't eerſt een weinig min verheven,
En in zyn aanſchyn min bevalligheid en leven:
Maar als men van naby hem ernſtig gadeſlaat,
Dan kan men des te meer in 't ongeveinsd gelaat
De blyken van een wys en deugdzaam hart ontdekken,
Ja iets doorluchtigs, 't welk verwondring moet verwekken.
Wanneer het Godendom het hemelhof verliet,
En met den ſterveling verkeerde in 't aardſch gebied,
Is 't ook als reizigers waarſchynlyk afgekomen,
En wierd in zulk een' ſchyn gelyk dit Paar vernomen.

Hun komſt in den tempel van Jupiter, die prachtig gebouwt, en opgeſiert is

Men naderde onderwyl met dien ontelbren ſtoet
Den tempel van Jupyn den Hoeder, uit wiens bloed
De vorſt was afgedaald, die tot het prachtig vieren
Van groote feeſten, dien door kunſt had doen verſieren.
Een trotſe dubble ry van zuilen, even ſtout
Uit dierbre marmerſteen van jaspiskleur gebouwd,
Omringde dit geſticht: men zag de bovendeelen
Dier zuilen overdekt met zilvren kapiteelen:

met verlei geſchiedenisſen.

De tempel was geheel met kunſtig beitelwerk
Van marmer ingeleid: Jupyn, in 't eerſte perk,
Was als een ſtier verbeeld, om 't zoet der min te ſmaken:
Hier zag men hem aan ſtrand de ſchoone Europe ſchaken;
En daar zyn' overtogt naar Krete, door de zee, (deê:
Die hem, hoe vreemd van vorm, zo 't ſcheen, haar hulde
Men kon wat verder heen vorſt Minos jeugd beſchouwen,
En zyn geboorteſtond, op 't kunſtigſt uitgehouwen:
Vervolgens zag men hem, in ryper levensſtand,
Zyn wetten ſchenken aan zyn dierbaar Kreteland.
De Prins vernam daar ook de vreemdſte lotgevallen,
En ſtoutſte heldendaên voor Priams trotſe wallen,
Daar Minos kleenzoon ook de glorie van een groot
En dapper krygshoofd won in 't aanzien van den dood.

In

In dees verbeeldingen van vrede en kryg te gader
Zocht prins Telemachus naar zyn' doorluchten vader;
En zag hem, daar die held het rosgeſpan behield
Van Rheſus, ſchoon dees wierd door Diomeed ontzield:
Ook, daar die wyze vorſt, in ſpyt van Ajax klagten,
Achilles wapens zich-alleen deed waerdig achten;
En eindlyk, daar hy trad uit Sinons kunſtig paard,
Om Trojes oorlogsmagt op te offren aan zyn zwaard.
Aan dees ſtoutmoedige bedryven, die te voren
De Faam en Mentor zelf hem dikwyls deden hooren,
Herkende hy wel haaſt den held uit wien hy ſproot.
Hy borſt in tranen uit: zyn friſſche verw verſchoot:
Zyn wezen ſtond ontroerd: hy wendde 't hoofd ter zyde.
Idomeneüs merkt waarom de Prins hem mydde. (heelt
Wat ſchaamt ge u? (ſprak de vorſt:) waar toe ons toch ge-
Hoe diep gy in den roem en ramp uws vaders deelt?
Terwyl vergaêrde 't volk met vreugde aan alle zyën
By menigte, onder dees verheven galeryën
Zo ruim als grootſch gebouwd; waar van de dubble ring
Der zuilen in het rond de ontelbre ſchare omving.
Men hoorde, door een' rei van jonge maagdenkelen
En jonglingſchap, den lof des Blikſemvoerders kwelen:
De lokken golfden langs de ſchoudren van dien ſtoet,
Die, wonder ſchoon van leeſt, een' friſſchen rozenhoed
Op 't geurigriekend hoofd, en hagelwitte kleeden
Jupyn ter eere droeg. De vorſt, met hen getreden
Naar 't heilig outer, bied een plechtige offerhand'
Van honderd ſtieren aan; om in 't nabuurig land,
Waar tegen zyne vuiſt den kryg heeft aangevangen,
De gunſt dier godheid voor zyn wapenen te erlangen:
Wanneer men 't reutlend bloed, gelyk een' ſnellen vliet,
Uit de afgekurven keel der offers ſtroomen ziet,

Telemachus verneemt onder dezelven zyn' vader Ulyſſes,

en word weemoedig.

't Volk verzaamt in den tempel,

onder 't gezang der outermaagden en knapen.

De vorſt offert aan Jupyn.

En met een driftig ſchuim in diepe ſchalen vloeijen,
Wier goude en zilvren glans het levender doet gloeijen.
De aarts-wigche-laar Theo-phanes De gryze aartswigchelaar, Theophanes genoemd,
Van 't Godendom geliefd, en als hun vriend geroemd,
Hield ſtaatig en verrukt zyn' ſchedel met de zoomen
Zyns purpren roks bedekt, terwyl men 't bloed deed ſtroo-
Waar na hy, eer de dood het gantſch uit de adren joeg, (men;
Het lillend ingewand der offers gadeſloeg.
voorſpelt door zin-verruk-king, Hy, op den drievoet in ontroernis neêrgezeten,
Deed met dees redenen zyn zinverrukking weten:
ô Goôn! wie mogen dees twee Vreemdelingen zyn,
Aan ons ontwyfelbaar gezonden van Jupyn?
De kryg zou zonder hen ons allen doodlyk wezen,
En 't nieuwgebouwd Salente, eer 't ware in top gerezen,
met afge-broken woorden, In aſch en puin vergaan. Ik zie een' jongen Held,
Die door de Wysheid word in zynen togt verzelt.
Geen ſterfelyke tong zou meerder durven uiten (ten
Van zulk een groot geheim ... Dit ſlotwoord ſcheen te ſtui-
en de uiterſte verbaasd-heid, In zyn' beſtorven mond: hy was gelyk verwoed:
Zyne oogen glinſterden van goddelyken gloed:
Een ander voorwerp, dan rondom hem was te ontdekken,
Scheen zyn verbaasd gezicht met groote kracht te trekken;
Ja't hield hem gantſch verrukt: 't verſchriklyk aanzicht ſtond
In vuur en vlam, terwyl het ſchuim ſtoof uit den mond,
En 't hair te berge rees: zyn biddende armen bleven
Verſtyfd en roereloos ten hemel opgeheven:
Zyn daaverende ſtem was van een grooter kracht
Dan die der menſchen is: hy hygde uit al zyn magt,
het geluk van Ido-meneüs nieuwen Staat, En kon in zich den geeſt niet opgeſloten houden,
Waar door zyn lippen 't ryk dit groot geluk ontvouwden.
ô Koning! (riep hy uit:) hoe heilryk is uw Staat!
Wat zie ik! Wat al ramps, dat ge onverhoeds ontgaat!

Wat

Wat zoete vrede in 't ryk! maar welk een' kryg daar buiten!
Wat overwinning zal uw krygsgeluk beſluiten!
Uw moed, Telemachus! verdooft uws vaders lof: *en de dapperheid van Telemachus,*
De trotſe vyand valt door uwe kling in 't ſtof:
De poorten van metaal, en de ongenaakbre wallen
Zien we, op uwe aankomſt, voor uw voeten nedervallen. *wiens lot hem doet verſtommen:*
ô Groote Schutgodin! zyn vader, die weleêr . . . .
Doorluchte Jongeling! zo ziet ge in 't einde weêr . . . .
Hier meê verſtyft zyn tong, en kan geen ſpraak verkrygen:
Hy moet, met tegenzin, in zyn verwondring zwygen.
Al 't volk is ſtom van ſchrik: Idomeneüs beeft, *waar over ieder ontroerd is,*
En ſchroomt te vraagen 't geen Theofanes hen heeft
Bedekt gehouden: ja, de Griekſche Jongling, mede
Op 't hoogſt ontzet, begrypt ter naauwer nood de rede
Des opperwigchelaars: doch Mentor is 't alleen *behalve Mentor, die den verhaasden koning aanmoedigt.*
Die over 's Hemels wil geenszins verwonderd ſcheen.
Gy weet nu, achtbre vorſt, (liet zich die Leidsman hooren,)
Wat u door 't hoog beſluit der Goden is beſchoren.
Met welk een volk ge u zult begeven in gevecht,
Steun vol vertrouwen op het gene u is voorzegt,
Bewuſt dat ge uw geluk den Zone dank zult weten
Van hem dien gy te recht uw' vriend hebt mogen heeten:
Geef aan geen' argwaan plaats, maar wees in 't lot vernoegt
Dat van de Goden u, in hem, word toegevoegt.
Den vorſt, noch niet bedaard en tot zichzelf gekomen,
Bleef door verwondering 't gebruik der ſpraak benomen:
't Ontbrak hem, hoe hy peinsde, aan woorden, en aan kracht. *Telemachus, zich over de duiſtere tale der voorſpelling beklagende,*
De Prins, van vlugger geeſt, borſt uit in deze klagt:
ô Mentor! zo veel roems kan myn gemoed niet treffen.
Wat moet ik uit dees laatſte en duiſtre taal beſeffen?
Zo ziet ge in 't ende weêr . . . Maar wat? Myns vaders kuſt?
Of mynen vader zelf? Helaas! had, tot myn ruſt,

De

De prieſterlyke mond het ſlot dier taal doen hooren!
Hy ſtort my dieper in 't onzeker dan te voren.
Ulyſſes! myn verlangſt! myn vader! heeft het ſchyn
Dat ik u weêr zal zien! Ach! mogt dit waarheid zyn!
Maar ach! ik vlei myzelf. ô Duiſtere voorſpelling!
ô Goôn! vermaakt ge u in myn eindelooze kwelling?
ô Wreede onzekerheid! Een woord, noch meer ontdekt,
Had de allergrootſte vreugd in myn gemoed verwekt.

wordt door Mentor van het nut der onzekere kennis van het toekomende overtuigt.

Betoon een diep ontzag voor 't geen de Goôn verklaren;
(Dus ſprak de Voedſterheer, om hem te doen bedaren:)
En, poog nooit in te zien, wat luſt u daar toe dryv',
't Geen hunne wysheid wil dat ons verborgen blyv':
't Vermetel onderzoek om in hunn' raad te dringen,
Verdient geſtraft te zyn in zwakke ſtervelingen:
't Is door een teêrder gunſt dan iemand zich verbeeld,
Dat in de diepſte nacht ons noodlot word geheelt:
't Is nut dat elk voorzie wat afhangt van zyn krachten,
Opdat hy zynen pligt met yver leer' betrachten:
Maar 't is niet minder nut dat elk onkundig zy
Van 't geen volkomen ſtaat aan 's hemels heerſchappy,
En nimmer vorſf' naar 't geen niet afhangt van ons poogen,
Veel minder noch naar 't geen de Goôn met ons beöogen.

Telemachus, geraakt door Mentors vroom beſcheid,
Wierd eenigzins geſtuit in zyn nieuwsgierigheid:

De vorſt dankt Jupyn,

Idomeneüs, weêr bedaard van zyne ontroering,
Verhief van zynen kant, door dankbre hartsvervoering,
Den grooten Jupiter, die om den jongen Held
En wyzen Mentor, hem de zege had voorſpelt.
Nadat een deftig maal het offren had beſloten,

en erkent voor Telemachus en Mentor

Sprak de oude koning tot deze achtbre Feeſtgenooten:
Ik zie nu, dat ik my, nadat ik over zee
Van Trojes puinhoop keerde op myn Kretenzer reê,

Noch

Noch niet genoeg verſtond op myn verëiſchte pligten, *zyne onbedrevenheid in 't regeren,*
En de ongemeene kunſt om volkeren te richten.
Myn waerde Vrinden! u is al de ramp bewuſt
Die my de kroon benam van myn Kretenzer kuſt;
Dewyl ge, zo my is uit uwen mond gebleken,
Geweeſt zyt in dat ryk, ſints ik het ben ontweken.
Myn heil waar' noch te groot, zo 't allerwreedſt geweld *als mede zyn' hoogmoed, en gebrek aan bezadigdheid.*
Van 't ongenadig lot, dat my heeft neêrgevelt,
Mogt ſtrekken om my van verwaandheid af te keeren,
En meer bezadigdheid uit mynen ramp te leeren!
Ik heb de zee doorkruiſt, als een, dien, waar hy dwaalt,
Der Goôn en menſchen wraak geduurig achterhaalt:
Al myn voorgaande roem drukte in dien val my 't harte
Met des te grooter ſchaamte en ſchandelyker ſmarte.
'k Heb met myn Huisgoôn lang gevloden door den vloed, *Hy verbaalt zyne komſt in Hesperië.*
Tot aan dees woeſte kuſt; en niets daar op ontmoet
Dan ruwe gronden, daar we ons naauwlyks op betrouwden,
Vol diſtlen, doornen, en verſchrikkelyke wouden,
Zo overöud als de aarde; en klippen, vol van wilt,
Van roofziek ongediert', dat ſteeds van honger gilt.
Ik was gedwongen om met weinig kloeke helden
En ſpitsbroêrs, die my trouw in mynen ramp verzelden,
In 't eind' myn veiligheid te zoeken aan dit ſtrand:
Ik maakte, door de nood, daar van myn vaderland;
't Gelukkig eiland nooit weêr hopende op te ſporen
Van 't welk my de oppermagt door erfrecht was beſchoren.
Ach! (ſprak ik by myzelf:) wat yslyke ommekeer! *Zyn beklag over zyne verſchriklyke ſtaatswiſſeling, ten ſpiegel voor trotſe vorſten.*
Wat ben ik, groote Goôn! voor ieder opperheer (ken,
Een ſchriklyk voorbeeld! 't geen men hun behoort te ontdek-
Opdat myn zwaare val hun moog' tot leering ſtrekken.
Zy waanen dat een vorſt, voor wien de waereld beeft,
Om zyn' verheven ſtaat geen' val te duchten heeft;

Daar hem in tegendeel, hoe vreemd het ſchyn' te wezen,
Zelfs die verhevenheid voor alles moet doen vreezen.
Ik was des vyands ſchrik, der onderdanen luſt:
'k Gebood een magtig volk, ten oorlog toegeruſt:
De Faam had mynen roem de waereld omgedragen,
En verre landen doen van mynen naam gewagen:
Ik heerſchte in 't bloeijendſt ryk, dat, als 't geneuglykſt oord
Van Tethys blyde omärmd, gezicht en ſmaak bekoort:
'k Zag honderd ſteden, die met magt en ſchatten pralen,
Aan my hunn' wettig' heer een' ryken tol betalen;
En my van 't volk geëerd, als dalende uit het bloed
Van Jupiter, by hen geboren en gevoed.
'k Zag elk tot my in liefde, als neef van Minos, blaken,
Wiens wyze wetten hen al dat geluk doen ſmaken:
Wat mangelde aan het myn'? Niets, dan een wys beleid,
Waar door ik zulks genoot met meer bezadigdheid:
Maar ach! myn hoogmoed zwol; en 't vleijen myner groo-
Heeft my van mynen troon in ballingſchap verſtooten. (ten
't Zal allen vorſten op de zelfde wyz' vergaan,
Die nooit hun wufte drift en 't laf gevlei weêrſtaan.

Zyn aanmoediging van zyn volk, ter grondlegging eener ſtad,

Ik deed myns ondanks elk een bly gelaat bemerken,
Om 't hart van myn gevolg met moed en hoop te ſterken.
Kom, (ſprak ik,) dat men hier den beſten grond verkiez',
En daar een ſtad op bouw', ten trooſt van ons verlies!
Wy zien ons hier omringd van volken, op wier voorbeeld
Dit roemryk werk voor ons ook doenlyk word geoordeelt.

op't voorbeeld van Phalantus, Philoktetes, en anderen.

Daar ryſt Tarente in top: het is Phalant, die ſtout
Met zyn Spartaanſche ſchaar' dien nieuwen zetel bouwt.
Held Philoktetes moed is ook langs deze ſtreken
Aan 't bouwen van het groot Petilië gebleken;
En Metapont is op de zelfde wyz' geſticht.
Hoe! zouden wy dan nu, daar ons de nood verpligt,

Van

Van min vermogen zyn dan zo vele andre ſcharen?
Ons is geen zwaarder lot dan een van die weêrvaren.
Terwyl ik dus myn volk vertrooſtte in 't nieuw gebied, *Opkropping zyner droefheid, die hy alleen des nachts den toom vierde.*
Verborg ik in myn hart myn doodelyk verdriet:
Het was voor my een trooſt het licht te zien vertrekken,
En dat de nacht my kwam met zyne ſchaduw dekken;
Opdat ik vryheid vond om myn' benaauwden ſtaat
Te klaagen aan de Goôn met traanen op 't gelaat:
Dan borſten de oogen uit in biggelende ſtroomen,
Waar door de zoete ſlaap my telkens wierd benomen:
'k Hervatte dag aan dag myn werk met nieuwe vlyt.
Dit, Mentor, deed my dus veröuden voor den tyd.
Idomeneüs hield in 't einde, na 't ontleden *Hy verzoekt Telemachus en Mentor om byſtand in den kryg; en zegt hen zyne hulpe toe in 't vernemen naar Ulyſſes,*
Van zo veel hartsverdriet en wederwaerdigheden,
By prins Telemachus en Mentor yvrig aan
Om in zyn krygsgeſchil hem gunſtig by te ſtaan.
'k Zal u naar Ithaka (dus ſprak hy,) wederzenden,
Zodra gy door uw hulp den oorlog zult doen enden:
Ik zal, met kiel op kiel, langs de allerverſte kuſt
Doen hooren wat men van Ulyſſes is bewuſt:
In wat bekend geweſt het onweêr, door het woeden
Van een' der gramme Goôn, hem opwierp uit de vloeden,
Ik zal hem doen ontſlaan uit zyn benaauwd verdriet.
't Behaage ſlechts de Goôn dat hy het licht geniet'!
U denk ik met het puikſt der kielen uit te ruſten, *en 't uitruſten zyner vlote, ter overvoering van den Prins naar Ithaka.*
Die immer zyn gebouwd aan myn Kretenzer kuſten:
Men hieuw, naar myn bevel, het houtwerk tot die vloot
Op Ida, daar Jupyn het daglicht eerſt genoot:
De baren konnen nooit dit heilig hout verteeren:
De klippen en de wind vermogen 't niet te deeren;
Ja zelfs Neptuin, hoe gram, durft echter niet beſtaan
Met woedend ſtormgeweld daar ooit op los te gaan.

Vertrouw dan vry, dat ge u, van allen angſt ontheven,
Eerlang weêr veilig zult naar Ithaka begeven;
En dat geen Watergoôn vermogen, anderwerf
Door zo veel vloeden u te jaagen van uw erf.
Uw kuſt word haaſt bereikt: ze is dicht by deze landen.
Laat dan 't Phenicifch ſchip, dat u bragt aan dees ſtranden,
Vertrekken uit dit oord; en wees alleen bedacht,
Om naar den roem te ſtaan, dien 't lot u waerdig acht,
Van my voor eeuwig in dit nieuw gebied te ſtyven,
En door uw heldendeugd myn heil te doen beklyven:
Telemachus, dus genoopt, Dus zult ge, ô jonge Prins! betoonen in den ſtryd
Dat ge in der daad de Zoon van held Ulyſſes zyt.
Hoewel hy t' onzer ſmart beneên de levenskimmen
Reeds neder waar' gedaalt in 't aaklig ryk der ſchimmen;
Gantſch Griekenland nochtans zou wanen, tot zyn' trooſt
Hem wederom te zien in dit heldhaftig krooſt.

betuigt zyn' yver om voor Idomeneüs ten ſtryde te gaan. Wel aan, (roept onze Held, om Minos neef te ſtuiten
In 't geen deze achtbre vorſt tot zynen lof mogt uiten:)
Dat vry 't Phenicifch ſchip vertrekke van uw kuſt.
Waarom ons tot den kryg niet ſpoedig toegeruſt?
Waarom uw' vyand, dien wy reeds den onzen achten,
Terſtond niet aangetaſt met uwe legermagten?
Is in Sicilië de zege ons niet ontgaan
In 't ſtryden voor Aceſt, een' vyand, een' Trojaan;
Hoe! zouden wy dan niet met meerder yver haken
Om vaerdig in den ſtryd uw' vyand af te maken?
En, van der Goden hulp verzekerd, ons in 't veld
Niet ſpoeden tot den kryg, tot voordeel van een' held,
Die zelf van Griekſchen ſtamme, en, tot iets groots geboren,
Als een der Hoofden, Troje in puin en bloed deed ſmooren?
Ja, 't verſchgehoord bericht der wiſe orakeltaal
Gedoogt niet dat men noch door twyfelingen draal'.

TE-

L. F. Dubourg inv. I. Folkema sculp.

MENTOR sort de SALENTE, va tout seul proposer la Paix aux ENĒMIS, & traite avec NESTOR, PHILOCTETE & PHALANTE, qui s'etoient joints aux MANDURIENS.

Liv. X.

TELEMACHUS.

TIENDE BOEK.

INHOUD.

Idomeneüs maalt aan Mentor levende af
Wat hem met zyn' gebuur in vyandſchap doet leven:
Hoe hem dat volk in 't eerſt den oever overgaf,
En zich vervolgens op 't gebergte had begeven:
Dat eenige onder hen, door zyn Kretenzer magt
Mishandeld, in zyn ſtad twee achtbre gryzaarts zonden,
Waar meé hy vrede maakt, die echter onverwacht
Door een Kretenzer bende onwetend' word geſchonden.
De vorſt, die pas volëind, en op geen' wederſtand
Naar eiſch bedacht is, ziet den landzaat voor zyn wallen,
En tevens Philokteet, met Neſtor en Phalant,
Daar hy ze onzydig achtte, op 's vyands zy' gevallen:
Doch Mentor durft alleen hen moedig tegengaan,
Om hen met vriendlykheid den vrede voor te ſlaan.

Mentor raadden Prins, deszelfs yver door bezadigdheid te beſtieren;

De wyze Mentor ziet bedaard met vrindlyke oogen
Door welk eene edle drift de Jongling word bewogen.
't Verheugt me, Ulyſſes zoon, (dus ſpreekt de Voedſterheer,)
In u die zucht te zien naar eene onſterflyke eer:
Denk echter dat de held, uit wien gy zyt geſproten,
Den grootſten roem niet won by zyne bondgenooten
In Trojes zwaar beleg, dan door zyn wys beleid,
En de ongemeene gaaf van zyn bezadigdheid.

De groote Achilles zelf, die zich alöm deed vreezen,
Hoe onverwinlyk, hoe onkwetsbaar hy mogt wezen,
Hoe zich zyn yzren vuiſt ook baadde in 's vyands bloed,
Kon echter Troje niet doen bukken voor zyn' moed:
Hyzelf is neêrgevelt voor d' aangevochten muuren,
En moeſt met zynen dood hunn' Hektors dood bezuuren;
Maar held Ulyſſes moed, met kloek beleid gepaard,
Drong door tot in de ſtad, en wierp door vuur en zwaard
Die trotſe burgten neêr, daar ze all' de Griekſche Magten
Tien jaren door vermogt al tergende af te wachten.
Zo veel als Pallas Mars in deugd te boven gaat,
Zo veel gaat ook de moed, beſtierd door kloek beraad
En ſchrandre toeverzicht, den ſchielyk opgeſtoven
En woeſten overmoed in alles verr' te boven.

en begeert vooraf opening van verſcheidene zaken te hebben.

Men zie voorzichtig dan de omſtandigheden aan
Eens oorlogs, dien men niet kan zonder ſchande ontgaan.
'k Wil geenerlei gevaar, ô koning! my onttrekken,
Maar oordeel dat gy ons vooraf behoort te ontdekken
Of de oorlog, dien gy voert, is op het recht gegrond;
Vervolgens, tegen wien gy u dien onderwond;
En eindlyk, of uw magt u billyk aan kan nopen
Om op een wiſſe zege en heilryk eind' te hopen.

Idomeneüs bericht ben, dat de onbeſchaafde Manduriaanen, voor hem verſchrikt, eenige zyner Kreetenzen

Wy vonden (zegt de vorſt,) by 't aandoen dezer ſtrand
Een volk van woeſten aart, dat omzworf door het land,
Gewoon in 't aaklig woud ſlechts van de jagt te leven,
En van het ooft dat hier de wilde boomen geven.
Dees Manduurjanen (dus benoemt men dit geſlacht,)
Verſchrikten voor myn vloot en ſterke wapenkracht:
Zy weken in 't gebergt'. Myn ſtoutſte legerknapen,
Begeerig om te zien hoe 't land hier was geſchapen,
Vernamen, onder 't ſnel vervolgen van een hind',
Dees vrome Wilden, wier bejaardſten, die 't bewind

Be-

Betrouwt was, met dit woord zich tegen de onzen wendden:
Wy laaten deze kuſt geheel voor uwe benden:
Het ruw gebergte alleen blyft onze legerſteê:
Men laat' ten minſte ons daar in vryheid en in vreê.
Wy vinden u verdoold, verſtrooid in woeſte ſtreken, *verſtrooid vindende, dezelve onverhinderd te rug lieten keeren;*
En zwakker zelfs dan wy: indien we ons wilden wreken,
Wy konden zo bedekt u allen hier verſlaan,
Dat nooit uw ander volk iets zou van u verſtaan:
Maar neen, wy willen ons voor 't yslyk moorden wachten
Van menſchen, ons gelyk. Gaat heen; houd in gedachten
Dat ge aan ons menſchlyk hart het leven zyt verpligt:
Vergeet nooit dat een volk, het welk gy veel te licht
Voor plomp acht en voor woeſt, u met bedaarde zinnen
Grootmoedig al het kwaad door weldoen leert verwinnen.
Dus afgevaerdigd, keerde ons volk met allen ſpoed, *maar dat de Kretenzen, dus beſchaamt gemaakt,*
En deed aan 't heir verſlag van 't geen hun was ontmoet.
Ons krygsvolk ſtond verzet, en ſchaamrood dat men 't leven
Aan menſchen ſchuldig was, die, uit hun erf verdreven,
Eer zweemden, zo ons dacht, naar beeren uit het woud,
Dan naar een menſchenteelt. Myn volk, door ſpyt verſtout,
Toog weêr ter jagt; en, om hunn' aanval niet te vreezen, *door een ſterker bende*
In wapens en getal veel ſterker dan voordezen:
't Ontmoet hen wederom: 't valt aan: 't begin des ſtryds *hen op de vlucht dreven:*
Is fel en wreed: een zwerm van pylen vliegt weêrzyds
Gelyk een hagelbuy, die in verwoede orkanen
Op vruchtbare akkers ſtort. De wilde Manduurjanen
Ontwyken op hun ſteil gebergte onze overmagt,
Daar zy 't vervolgen van de zege onraadzaam acht.
Dit volk zond kort daarna twee ſchrandere overheeren, *waarna de Manduurianen, door twee gezanten,*
Eerwaerde gryzaarts, die om meerder ramps te weeren,
Verzochten om met my een duurzaam vreêverbond
Te ſluiten; en de vrucht, op hunnen woeſten grond

Ge-

Gewasſen, met verſchiet van onbereide vachten
Van wild, door hun geveld, my tot geſchenken bragten.
aan Idomeneüs de keur van vrede of van oorlog voorſtellen; en hunne liefde tot de vrede,
Wy voeren, als gy ziet, ô vorſt! (dus was hun taal,)
In de eene hand d' olyf, in de andre vuiſt het ſtaal:
(Zy hielden teffens die ons onvertſaagd voor oogen.)
Zie hier de vrede, en daar den kryg in uw vermogen:
Verkies. Wat ons belangt, de vrede is onze luſt:
Het was om harent wil dat we ons de lage kuſt
Niet ſchaamden af te ſtaan, die, door de zonneſtralen
Gekoeſterd, u met keur van vruchten kan onthalen.
De vrede heeft meer zoets dan all' die vruchten in:
De vrede alleen heeft ons met al ons huisgezin
Doen in dat hemelhoog en ſteil gebergte trekken,
Welks top het ys en ſneeuw geduurig overdekken,
Waarom men daar gebloemt', noch welig lentegroen,
Noch eenig ooft verneemt in 't ſchoonſte herfſtſaizoen.
hunn' afſchrik voor ſtaatzuchtige oorlogen,
Wy gruwen voor die vuige en redenlooze baatzucht,
Die, met den ſchoonen glimp van heldenroem en ſtaatzucht,
Zo dwaas het land verwoeſt, en met een' grootſchen ſchyn
Het bloed der menſchen ſpilt, die alle broeders zyn.
Zo deze valſche roem u aanſpoort tot het ſtryden,
't Zy verre dat wy dien aan uwe drift benyden:
hun beklag over alle onnutte wetenſchappen en verongelykingen, als mede hun'roem, op hunne onkunde, gepaard met brave zeden,
Neen, wy beklagen u, en bidden onze Goôn,
Dat zulk een woede nooit in onze harten woon'!
Indien de wetenſchap, die all' de Griekſche Magten
Zo groot een tyd, en vlyt in 't leeren, waerdig achten;
Zo haar beſchaafdheid, daar ge op roemt, haar wys beleid
Verbaſtren doet in dees verfoeide onbillykheid,
Gelukkig wy dan, die dat ſchaadlyk voordeel derven!
En roemen mogen dat wy als barbaren zwerven,
En ſteeds onwetend zyn, doch zonder eigenbaat,
Rechtvaerdig, menſchlyk, trouw, gewoon tot lagen ſtaat,

Met

Met weinig vergenoegd, en de ydle keurigheden,
Waar door men veel behoeft, als peſten van de zeden
Verfoeijende in ons hart, dat ziels- en ligchaamskracht,
Gezondheid, maatigheid, en vryheid dierbaar acht,
Maar bovenäl 't ontzag voor 's Hemels welbehagen,
De liefde tot de deugd, de zucht tot onze magen,
De aankleving van een' vrind in zynen tegenſpoed,
Trouwhartigheid voor elk, bedaardheid van gemoed
In allerlei geluk, ſtandvaſtigheid in rampen,
Kloekmoedigheid, die ons doet voor de waarheid kampen,
En ze onbewimpeld al de waereld doet verſtaan;
Een affchrik van 't gevlei. ô Koning! ken hier aan
Wat buur en bondgenoot gy aan ons volk kunt vinden.
Zo 't grimmig Godendom u echter mogt verblinden,
En gy den vrede ontzegt, dan zult gy tot uw ſmart,
Maar veel te laat, verſtaan dat mannen, lang geſard,
Schoon ze uit bezadigdheid naar ruſt en vrede haken,
Zich door gedwongen kryg te ontzagchelyker maken.
Ik had, in dit geſprek dier gryzaarts, myn gezicht
Op hen met aandacht en verwondering gericht.
Hun baerden hingen lang en achtloos neêr: hun hairen,
Wat korter, konden 't ſneeuw in witheid evenaren:
De wenkbraauw ſtond wyd uit; het oog, in heldren gloed,
Vertoonde ons tot in 't hart een' onverſchrokken moed:
Hun ſtem was ernſtig en ontzaglyk: uit hun reden,
Eenvouwdig, gul, vernam men hunne vrome zeden:
Hun kleeding was alleen een bonte dierenhuid,
Die by de ſchouders los was opgeknoopt; waar-uit
Men ruſtige armen zag, veel krachtiger van ſpieren
Dan die der worſtelaars die onze ſpelen vieren.
Het antwoord, dat ik dees gezanten deed verſtaan,
Was, dat ik met hun volk den vreê wenſchte aan te gaan.

en de ſchadelykheid hunner vyandſchap te kennen geven.

Gedaante dezer twee gezanten,

met welken de vorſt den vrede ſloot,

Wy raamden met elkaêr verſcheiden voorbedingen,
En ſtaafden die voor 't oog van all' de Hemellingen.
Ik zond die gryzaarts weêr, vernoegd en bly te moê,
Met giften ryk bedeeld, hun landsgenooten toe:
welke door onkunde van een bende Kretenzen wierd gebroken.
Maar 't Godendom, dat my heeft uit myn ryk gedreven,
Is noch niet afgemat in my te wederſtreven:
Ons jagend volk, noch niet verwittigd van 't verdrag,
Trof van den wilden hoop, noch op dien zelfden dag,
Ontelbren aan, die hun gezanten in het ſcheiden
Uit onze legerplaats verheugd te rug geleidden:
't Viel met verwoedheid op hen aan: 't verſloeg 'er veel':
't Vervolgde in 't naaſte woud het overige deel.
Zie daar den kryg vernieuwd. Dees woeſte menſchen kunnen
Ons, dunkt hen, geen geloof in woord of eeden gunnen.
De vorſt telt de bondgenooten der Manduriaanen op, en beſchryft hunne wapenen, en wyze van oorlogen.
Zy roepen tegen ons, tot beter' tegenſtand,
De Lokriërs te hulp uit Phocis vruchtbaar land,
Als ook de Apuliërs, Lukaniërs, Neriten,
De Brinden, Brutiërs, Krotoners, Meſapiten.
't Lukaniſch krygsvolk, 't geen zyn luſt in 't moorden ſtelt,
Brengt ſeisſenwagens in het bloedige oorlogsveld:
't Apuliſche is gewoon een ruwe huid te dragen
Van eenig wild gediert', met eigen vuiſt verſlagen:
Het voert een kloeke knots, met kwaſten zwaar bezet,
En punten van metaal op 't allerſcherpſt gewet;
Het doet bykans zich op als reuzen: 't maakt zyn leden
Zo boven maate ſterk door zware bezigheden
Daar 't zich aan overgeeft, dat ieder op 't gezicht
Dier onbeſchofte ſchaar' ſchier van verbaasdheid zwicht.
De Lokriërs, geſtamd van Grieken, geven blyken
Dat ze in beſchaafdheid naar hunn' oorſpronk noch gelyken,
Maar voegen by de Griekſche uitmuntende oorlogstucht
Dier Wilden wakkerheid, en waare gloriezucht;

Waar

Waar by ze zich zo ſtreng een levenswyz' gewennen,
Dat ze in der daad zich doen voor onverwinbaar kennen:
Hun zwaard is lang en kloek: hen dekt een luchtig ſchild
Van ryskens, met de huid bekleed van eenig wild.
De Brutiërs zyn licht en vaerdig, als de daſen:
Zy rennen over 't kruid en tedre veldgewaſen
Zo luchtig en gezwind, als wierd noch bloem, noch plant
Gedrukt door hunnen voet, naauw kenbaar in het zand:
Men ziet hen onvertſaagd voor 's vyands ſpits verſchynen,
En met een ſnelle vaert als ſchimmen weêr verdwynen.
't Krotoner krygsvolk is op 't handlen van den ſchicht
En taaygeſpannen boog behendig afgericht;
Ja geen gemeene Griek is magtig dien te ſpannen,
Die ſlechts een ſpeeltuig is voor dees Krotoner mannen;
En zo men immer hen ziet op de Griekſche wyz'
Zich oefnen in ons ſpel, zy winnen vaſt den prys:
Hun pylen zyn met ſap van zeker kruid beſtreken,
Hen, zegt men, toegevoerd van de Avernaalſche beken;
Een doodelyk vergif, dat ſchielyk 't hart bevangt.
Wat voorts den Brind, Neriet, en Mesſapeet belangt,
Aan hun viel niets ten deel van eenig nut of voordeel,
Dan ſterkte en dapperheid, doch zonder kunſt en oordeel:
Het ſchaatrend krygsgeſchreeuw dier ſporelooze ſchaar'
Is ongemeen, wanneer ze een' vyand word gewaar,
Dien ze, eer haar ſlingraars hem tot weêrſtand tyd verleenen,
Zo ruw bejegent met een hagelbuy van ſteenen,
Dat zelfs de heldre lucht daar door verduiſtert word:
Voorts ſtryden ze in het wild. Zie daar u in het kort,
ô Mentor! onderricht waar uit de kryg geſproten
En wie myn vyand is, met zyne bondgenooten.
Op die verklaring haakt de jonge Griekſche Held,
Vol brandend ongeduld, naar eere in 't oorlogsveld,

Telemachus, te driftig naar den ſtryd hakende,

word van Mentor gesluit, die den koning deszelfs verzuim aantoont,

Als had men, zonder eens die woorden te overwegen,
Te vliegen naar den ſtryd; maar Mentor houd hem tegen,
En vraagt den gryzen vorſt: Wat toch hier van gedacht
Dat zelfs de Lokriërs, gedaald van Griekſch geſlacht,
Zyn tegen 't Griekſche volk verëend met dees barbaren?
Wat mag de reden zyn dat zo veel vreemde ſcharen,
Geveſtigd aan dees kuſt, niet mede zyn gedrukt
Door 't oorlogslot, daar gy rampzalig onder bukt?
ô Koning! 't Godendom (dus ſpraakt gyzelf zo even,)
Is noch niet afgemat in u te wederſtreven;
En ik betuig dat u hun geesſelroê de vrucht
Noch niet deed kennen van hun vreesſelyke tucht:
Gy hebt noch niet geleert, noch uit uw' ramp vernomen
Hoe 't koninklyk beleid een' oorlog voor moet komen.
Al wat gy van de trouw van die barbaren meld,
Toont duidlyk dat de vreê was in uw magt geſtelt:
Maar de opgeblazenheid en moed op zyn vermogen
Verwekten menig' vorſt de zorglykſte oorelogen.

en hoe licht de oorlog had konnen worden voorgekomen.

Gy had, door gyzelaars te nemen van elkaêr,
U konnen dekken voor het bloedig krygsgevaar;
En 't had u niets gekoſt, toen dees gezanten ſcheidden,
Hen door een legerhoofd weêr tot hun volk te leiden.
Toen de oorlog wierd vernieuwt was 't noch van uwen pligt
Hen vriendlyk te ondergaan, en, door een klaar bericht,
Te toonen dat hun troep door eenige uwer ſcharen
Was aangetaſt die van 't verdrag onkundig waren:
't Had u betaamt aan hun gulhartig toe te ſtaan
Al 't geen ze uit achterdocht vermogten voor te ſlaan;
En uwen onderzaat door ſtraffen in te toomen,
Om 't heilig vreêverbond oprechter na te komen.
Maar wat gebeurde voorts, nadat het krygskrakkeel
U weder had gevoert op Mavors treurtooneel?

My

My dacht, (hernam de vorſt,) 't ware een laf hartig teeken
Dees wilden hoop het eerſt van een verdrag te ſpreken,
Die al zyn ſtrydbaar volk gezwind te velde brogt,
De nagebuuren tot zyn' onderſtand verzocht,
Ja niets verzuimde om ons van ontrouw aan te klagen,
En aller volken haat ons op den hals te jagen.
'k Heb de engten van 't gebergt' dier Wilden onverwacht
Vermeeſtert, en geſterkt met torens, die hun magt,
Hoe talloos die ook zy, den overtogt beletten,
Myn landen dekken, en de hunne ons openzetten.
Myn veel geringer magt verduurt dus hun geweld.
Het zal bezwaarlyk zyn den vreê te zien herſteld;
Nadien wy, zonder voor een' inval ſteeds te beven,
Die ſterke torens hen niet konnen overgeven:
En houde ik die bezet, zo merken zy dit aan
Als 't middel daar ik hen door wil in ketens ſlaan. (gen

Idomeneüs verhaalt dat hy tot zyne verſterking vele torens in de engten van 't gebergte deed bouwen.

Gy wilt, ô ſchrander vorſt! (ſpreekt Mentor,) niet gedo-
Dat ooit de waarheid werd' bewimpelt voor uwe oogen,
En ſchroomt niet haar te zien: heel anders dan de geeſt
Der zwakken, die voor haar beſchouwing zyn bevreesd,
En moed ontbrekende om hun feilen af te leeren,
Die doen, door de oppermagt, als deugden triomferen.
Weet dat een volk, 't welk gy den naam van Wilden geeft,
Een heerelyke les aan u gegeven heeft,
Wanneer 't verzocht om vrede. Is die u voorgedragen
Uit zwakheid? Was de moed dier volken neêrgeſlagen?
Ontbrak hen onderſtand, of middlen, om 't geweld
Waar meê gy hen beſprongt, te ſtuiten in het veld?
Gy ziet het tegendeel; nadien ze uw magt verduuren,
En ſteunen op zo veel geduchte nagebuuren.
Waarom hen niet gevolgt in die bezadigdheid?
Uw valſche roemzucht heeft u dezen ramp bereid:

Mentor vertoont hem hoe billyk het is het voorbeeld der zogenaamde Wilden te volgen, door de eerſte te zyn in't aanzoek om den vrede;

hoe ſchadelyk de trotsheid,

Gy vreesde uws vyands hart te doen in trotsheid blaken,
Maar dacht niet dat gyzelf hem zoud te magtig maken,
Ja, door uw fier gedrag, tot zynen onderſtand
Veel volken op zien ſtaan, en tegen u gekant.

en geſterkte torens zyn, door 't verbitteren der nagebuuren:

Wat voordeel kunt gy uit uw ſterke torens trekken,
Die gy zo hoog waerdeert? Waer konnen ze toe ſtrekken,
Dan om uw' nagebuur eerlang te doen vergaan,
Of hem te dwingen naar uw' ondergang te ſtaan,
Opdat hy zynen hals van 't juk der ſlavernyë,
Waar meê hy word gedreigt, door uw bederf bevryë?
Door deze torens acht ge uw' nieuwen Staat geſterkt,
Terwyl gy in der daad daar door uw' val bewerkt.

en bewyſt in welke deugden de veiligſte ſterkte van een koninkryk beſtaat.

Uw trouw, uw zucht tot vrede, en uw gebuurs bewuſtheid
Van uw rechtvaerdigheid, die nimmer zyn geruſtheid
Wil ſtooren door een daad waar uit uw ſtaatzucht blyk',
Is de allerbeſte ſterkte en voormuur van uw ryk.
Men ziet op 't onverhoedſt de hoogſtgebouwde wallen
Op velerleije wyz' ter aarde nedervallen:
't Geluk is wankelbaar en wrevlig in den ſtryd;
Maar uwer buuren trouw en liefde duurt altyd,
Als ze uw bedaardheid zien: zy doen uw' Staat beklyven,
En, zo men dien beſtryd, onöverwinbaar blyven:
Ja, zo een ſnood gebuur u aangreep tegen recht,
All' de andren, wier belang is aan het uw gehecht,
Zaagt gy onmiddlyk dan daar op te wapen ſpoeden,
Om u met al hun magt voor overlaſt te hoeden;
En uw behoudenis wierd van hen aangemerkt
Als 't middel zonder 't welk hun val werd uitgewerkt.
Zo veler volken ſteun, de hulp van zo veel vrinden
Die hun waarachtig heil in 't uwe zouden vinden,
Had ongetwyfeld u voor uwen val gedekt,
Die door uw torens nu onfeilbaar word verwekt.

In

Indien gy de achterdocht had weten voor te komen
Daar ieder nagebuur nu mede is ingenomen,
Uw onvolbouwde ſtad bloeide in een zoete ruſt,
En gy zoud ſcheidsman zyn van deze gantſche kuſt.
Nu vlytig omgezien naar middlen, die 't voorleden' *Mentor raad den koning de Griekſche volkplantingen om hulp aan te zoeken.*
Verbeetrende, u ontſlaan van uw rampzaligheden.
Ik merk uit uw geſprek, dat menig Griekſche ſtam
Dit groot Hesperië tot zyne woonſteê nam:
Dees volken konnen niet onwillig zyn hun benden,
Uit oude zucht, aan u tot onderſtand te zenden;
Hun is de groote naam van Minos niet ontgaan,
Noch wat gy in 't beleg van Troje hebt beſtaan,
Wanneer gy voor 't belang van all' de Griekſche Ryken,
Als de andre koningen, zo vaak uw' moed deed blyken.
Waarom niet toegelegt om uw' te zwakken Staat
Te ſterken door hun hulp, hun vrindſchap, en hunn' raad?
Zy willen (ſpreekt de vorſt) zich alle onzydig houden. *De vorſt verklaart dat ze onzydig willen blyven,*
Doch niet omdat we in hun geen zucht tot ons beſchouwden:
ô Neen; hun weigring ſproot uit de al te groote pracht
Van deze nieuwe ſtad, die hen tot argwaan bragt:
Dees Grieken vreesden, dat, zodra ik hun gebuuren,
Dees Wilden, myne wraak zou hebben doen bezuuren,
Ik, door een ſpoorlooze eer- en ſtaatzucht aangezet,
Henzelf in 't einde ook zou doen bukken voor myn wet.
Dus zien wy allerwege ons alles tegenſtreven:
Ja zy, die opentlyk zich niet te veld begeven, *en hem bedektelyk haten.*
Zyn heimlyk tegen ons. Salente is reeds te groot,
En geeft, door argwaan, ons geen éénen bondgenoot.
ô Wonder vreemd beleid! Gy doet uw magt verdwynen, *Mentor beklaagt Idomeneüs,*
(Zegt Mentor,) door te groot in magt te willen ſchynen:
Daar gy van buiten dus, door 't woedend oorlogsvuur,
Het doelwit zyt der vreeze en haat van uw' gebuur,

Put

Put ge u van binnen uit, door 't noodige aan te wenden
Om ſteeds beſtand te zyn met koſtbare oorlogsbenden.
Rampzalig, dubbel zelfs rampzalig vorſt, aan wien
Dit onheil zyn gevaar ſlechts doet ten halve zien!
Moet u het Godendom ten tweede maal verneêren,
Om u der koningen voorzichtigheid te leeren,
En hoe aan u betaamt altoos het oog te ſlaan
Op alles wat u dreigt, om uwen ramp te ontgaan?
Betrouw u op myn zorg, en meld wat Griekſche ſteden
Het niet gevalt met u in een verbond te treden.

en ontfangt van hem berichtwegens de Tarentynen onder Phalantus,

Het hoofd van allen is (vaart de oude koning voort)
Tarente, van het welk Phalantus in dit oord,
Drie jaren ruim geleên, den opbouw voort deed dryven:
Hy gaêrde een jonglingſchap, geboren uit de wyven
Van krygsvolk, lang verlet aan Xanthus heilloos ſtrand,
En reeds voor dood geächt in hun Lakoniſch land:
Dees wyven, met veel ernſt bedacht, door tranenbeken,
Na hunne weêrkomſt, hen vergifnis af te ſmeeken,
Verſtieten deze Jeugd, die, ouderloos, ontbloot
Van tucht, in 't wilde leefde, en zich ter naauwer nood
Door ſtrenge wetten in hunn' moedwil liet betoomen,
En held Phalantus tot hun hoofd heeft aangenomen;
Een ſtout, heerszuchtig man, die met behendigheid
De harten tot zich trok; en door zyn kloek beleid
Dit woeſt Lakoniſch volk deed aan dees oever bouwen,
En in Tarente eerlang een ander Sparte aanſchouwen.

de Petiliërs, onder Philoktetes;

Ter andre zyde heeft de ſtoute Philokteet,
(Die zo roemruchtig zich aan Xanthus boorden kweet,
Met de aangebragte gift van held Alcides ſchichten,)
In dit nabuurig oord Petilië doen ſtichten;
Wel minder dan Tarente in uitgeſtrekte magt,
Maar om zyn wys beſtier veel waerdiger geächt.

In

In 't einde, hier naby word Metapont vernomen, *en de Metapontynen onder Neſtor.*
Door Neſtors Pyliërs gebouwd langs deze ſtroomen.
Hoe! vind men Neſtor hier? (roept Mentor, op dat woord:)
En hebt gy tot uw hulp hem noch niet aangeſpoort? *Mentors verwondering over Idomeneüs verwaarloozing der vrindſchap van Neſtor,*
Dien wyzen Neſtor, die, op onderſcheiden' tyden,
U tegen Trojes magt zo dapper heeft zien ſtryden?
Dien held, wiens vrindſchap u, door lief noch leed geſtuit . . .
'k Verloor die vrindſchap (barſt Idomeneüs uit):
'k Verloor die vrindſchap, door dier volken looze klagten,
Die niet dan met de naam zich voor barbaarſch doen achten:
Zy ſcherpten Neſtor in dat ik, tot elks bederf,
My opwierp ten tyran van 't gantſch Hesperiſch erf.
Men zal (brengt Mentor in) hem beter onderrichten: *welke hy wil herſtellen.*
Telemachus zag hem te Pylos, voor het ſtichten
Van Metapontus, eer die Prins zyn' grooten togt
Met my zich onderwond, en held Ulyſſes zocht.
Hem zal zyn tederheid, den Jongeling voordezen
Om vaders deugd betoond, noch niet vergeten wezen:
Maar 't wigtigſt werk zal zyn, dien wyzen vorſt te ontſlaan
Van de achterdocht, in hem door uw vergryp ontſtaan.
Door d'argwaan dien gy gaaft aan de omgelegen landen,
Is de oorlogstoorts ontvonkt in all' dier volken handen:
Beneemt men d' argwaan hen, zo word ze licht gebluſcht.
Noch eens, laat my begaan voor d'algemeene ruſt.
De koning, op dien raad aan Mentors hals bezweken, *Idomeneüs erkent het nut van Mentors raad,*
Weet, door te groote vreugd, geen enkel woord te ſpreken.
Hy ſtamelt eindelyk dees vriendelyke taal:
ô Schrandre Gryzaart, die my uit de hemelzaal
Gewis zyt toegeſchikt, om myn verzuimenisſen
In 't kwyten van myn' pligt volkomen uit te wisſchen!
'k Beken dat my de toorn op 't hevigſt had beroert,
Zo iemand anders had zo vry een taal gevoert:

'k Beken dat gy-alleen myn hart koſt overreden
Om naar den vreê te ſtaan, en de eerſte toe te treden.
Ik, die had vaſtgeſtelt te ſneuvlen in myn' druk,
Of al wie my weêrſtond te brengen onder 't juk,
Zie nu hoe reedlyk 't is myn driften in te toomen,
En uwen wyzen raad in alles naar te komen.
roemt het geluk van Telemachus, en geeft alles over aan Mentors beleid.
Gelukkig Jongeling! nooit zult gy zo verblind
Verdwaalen van de deugd, als ik in myn bewind,
Nu zulk een Leidsman u geleid door alle ſtreken.
Ja, Mentor, 'k geef het op: gy kunt als meeſter ſpreken:
Men vind in u-alleen de wysheid aller Goôn;
Men is van Pallas zelf geen nutter raad gewoon.
Ga heen; wil tot myn heil naar 's vyands benden ſtreven:
Beloof, beſluit, en geef al wat wy konnen geven:
Idomeneüs zal volkomen zyn voldaan
Met alles wat gy zult voor zyn belang beſtaan.
Onderwyl verneemt men den inval van den vyand;
Terwyl de koning zich op deze wyz' laat hooren,
Komt hen op 't ſchielykſt een verward geluid ter ooren
Van wagens zonder tal; van volken, wier gerucht
Met yſelyk gekryſch dringt door de ruime lucht;
Van 't moedig oorlogspaard, dat briesſchende aan komt zet-
Op 't daverend geklank der ſchelle krygstrompetten. (ten
Men roept verbaasd: Zie daar den vyand overal,
En langs een' omweg reeds gerukt voor onzen wal!
Ziet, ziet hem, groote Goôn! eer 't onze wachters merken,
Met zyn ontzaglyk heir Salentes val bewerken!
waar door geheel Salente wanhopig,
De vrouwen, gryzaarts, elk is ſchielyk op de been,
En even bleek van ſchrik. Ach! (roepen ze onder-een:)
Ach! moeſt men 't vruchtbaar Krete, ons dierbaar land, ver-
Ter liefde van een' vorſt dien all' de Goden haten? (laten,
Door zoo veel waatren heen hem volgen aan dit oord,
Daar onze ſtad als Troje in 't krygsvuur word geſmoort?

Men

Men ziet van poort en muur, noch verſch in top geſtegen, *het vyandlyk leger in vollen aantogt ziet naderen.*
Van verre in 't ruime veld langs onvermoede wegen
Het glinſtrend zonnelicht zich ſpieglen in 't geweer,
In ſtormhoed, beuklaar, ſchild van 's vyands nadrend heir:
Men word daar door verblind, terwyl men 't voort ziet trekken,
En de aarde met een boſch van ſpeeren overdekken,
Een' vruchtbren oogſt gelyk, dien Ceres milde hand
By 't heete zomerweêr aan 't Siciljaanſche ſtrand
In Ennaas veld bereid, ten loon der akkerlieden
Die haar eene onvermoeide en trouwe hulde bieden.
Men word, wat nader, reeds by 's vyands oorlogsſchaar'
De ſeisſenwagens met hun ſcharp beſlag gewaar;
Men kan beſcheidenlyk de volken onderkennen,
Wier ſaamgevoegde magt dus moedig aan komt rennen.
De ſchrandre Mentor ſluit de poort, ſtelt overäl *Mentor verneemt van een' toren Philoktetes, en Neſtor onder des vyands bondgenooten;*
De noodige orde, ſchaart de benden op den wal,
Stygt met den gryzen vorſt en Jongling op een' toren
Van ongemeene hoogte, om de orde na te ſporen
Van 's vyands legermagt; en krygt aan de eene zy'
Held Philokteet in 't oog, aan de andre Neſtor, by
Zyn' zoon Piſiſtratus; vorſt Neſtor, de eer der wysheid,
Van verre licht gekend aan zyne eerwaerde grysheid.
Idomeneüs! hoe! (dus ſpreekt de Voedſterheer:)
Gy dacht dat Philokteet en Neſtor t' uwer eer'
Te vrede zouden zyn met niemand hulp te zenden!
Zie hoe zy tegen u hun beider wapens wenden:
En zo ik wel beſchouw, is al die andre ſtoet, *en vervolgens ook Phalantus.*
Die in zo goed een orde, en met zo traag een' ſpoed
In vollen aantogt is, een heir Spartaanſche knechten,
Waar meê Phalantus u ſtoutmoedig komt bevechten.
't Is alles tegen u. Geen volk by dit gebergt',
Dat niet door onkunde is tot vyandſchap getergt.

Waar op hy zich uit Salente

Terwyl de Voedſterheer dit laatſte woord doet hooren,
Begeeft hy zich gezwind van dien verheven toren,
Streeft naar de poort, die, dichtſt by 's vyands legermagt,
Den eerſten aanval ducht; beveelt dat hem de wacht
De deuren openzett'. De vorſt ſtaat opgetogen
Voor Mentors majeſteit, ziet met verwonderde oogen
Dit grootſch bewind, en durft dien achtbren ouden Held
Niet vraagen wat hem dryft; die moedig, onverzeld,

geheel alleen naar den vyand begeeft,

Voorts wegſtreeft, en beduid, met eenen wenk te geven,
Dat niemand zich verſtout' zyn voetſpoor na te ſtreven.
Hy treed naar 's vyands heir, dat met verwondring ziet
Hoe hen een eenig man het hoofd zo moedig bied:
Hy reikt van verre hun d' olyftak, tot een teeken
Van vrede, en nadert daar hem 't heir kan hooren ſpreken.

gehoor verzoekt,

Men roept, op zyn verzoek, all' de overſten by-een,
Die, ſaam vergaêrd, gehoor vergunnen aan zyn reên.

die legerhoofden aanſpreekt,

ô Edel heldenheir, (dus ſpreekt hy,) ſaamgekomen
Uit zo veel volken als aan deze ryke ſtroomen
Der Goden gunſt gebeurt! ik roem uw vlyt, en weet
Dat ge om 't gemeen belang der vryheid herwaarts treed.
Duld echter dat ik u een middel voor moog' dragen
Om, zonder menſchenbloed in dezen kryg te wagen,
All' uwer volken roem en vryheid voor te ſtaan,
En ze eeuwig van de vrees der ſlaverny te ontſlaan.

en aan Neſtor de beillooze gevolgen aer Griekſche oorlogen voorſtelt;

ô Neſtor! wyze Held, wiens majeſteit myne oogen
In dees vergadering voor u houd opgetogen!
Gy weet hoe ſchrikkelyk de vruchten zyn van 't zwaard,
Voor hem zelfs die 't met recht in 's Hemels hoede aanvaard:
De kryg is de allergrootſte uit alle de ongelukken,
Waar meê het Godendom den ſtervling wil verdrukken.
't Zal nimmer u ontgaan wat voor den Troiſchen wal
De Griek tien jaren leed, eer hy dien bragt ten val.

Wat

Wat tweedragt tuſchen uw doorluchtige eedverwanten!
Wat wispeltuurigheid van 't lot aan beide kanten! (bragt!
Wat moord in 't Griekſche heir, door Hektors vuiſt vol-
Wat ramp voor ieder ſtad van de uitgeſtrektſte magt,
Verzuchtende om den kryg en 't ſmartelyk ontberen
Der lang te rug verwachtte en ſtrydbare overheeren!
Op hunne wederkomſt moeſt de eene 't met zyn vloot
Op 't klippig Kaphareen bezuuren met den dood,
En andren wierden zelfs van hun gezin verraden,
En ſchendig omgebragt in de armen hunner gaden.
't Was dan in uwen toorn, ô Goden! dat uw hand
Tot dien beruchten togt den Griek voerde uit zyn land!
ô Volken dezer kuſt! dat hen myn beê bewege!
Nooit geve u 't Godendom zo doodelyk een zege!
't Is waar, 't hoogmoedig Troje is onder 't puin bedekt:
Maar't had veel meer tot heil van'tGriekſch verbond geſtrekt
Dat Priams ryk noch mogt in vollen luiſter pralen,
En Paris met Heleen in vuige min verdwalen.
ô Philokteet, zo lang van 't heilloos lot verdrukt, *en Philoktetes aan des zelfs rampen doet gedenken.*
En aan het Lemniſch ſtrand van vriend en maag gerukt!
Ach! vreeſt gy niet, op nieuw met dergelyke rampen
In dergelyk een' kryg te zullen moeten kampen?
't Lakoniſch volk was ook (ik ben daar van bewuſt,)
Voor heen, niet dan te veel, in zynen ſtaat ontruſt,
Wanneer 't zyne overheid, zyn hopliên, en ſoldaten
Tot Trojes zwaar beleg zo lang moeſt overlaten.
ô Grieken, voortgejaagd naar dit Heſperiſch ſtrand!
Denkt dat geen één van u is aan dees kuſt geland
Dan door een droeve reeks van heillooze ongevallen,
De naweên des bederfs van Priams hooge wallen.
Zodra de Voedſterheer (van Neſtor licht gekend *Neſtor welkomt Mentor,*
Na dit geſprek,) zich heeft naar 't Pyliſch volk gewend,

erinnert zich hunner vorige ontmoeting,

Begroet hem hunne vorſt zo vriendelyk als teder.
ô Mentor! (barſt hy uit:) ik zie met vreugd u weder.
't Is menig jaar geleên, en my noch klaar bewuſt
Hoe ik u de eerſte maal aanſchouwde op Phocis kuſt:
Gy waart een jongeling van naauwlyks vyftien jaren:
Toen zag ik in uw' geeſt het zaad zich openbaren
Der wysheid, die eerlang de ſchoonſte vruchten droeg.
Maar wat geval of u aan deze kuſten joeg?

en wanhoopt een middel van verzoening met Idomeneüs uit te vinden.

Wat middel vind gy uit om dezen twiſt te ſmooren?
Idomeneüs dwong ons heir hem op te ſporen.
Wy eiſchen niets dan vrede; en elk van ons bevond
Een dringend aanbelang in 't wenſchlyk vreêverbond:
Maar wie van ons vermag met hem geruſt te leven,
En aan zyn woord en eed voortaan geloof te geven?
Zyn naaſte nabuur kan hier van getuige zyn.
Een vreê met hem, ware ons alleen een vrede in ſchyn:
Die zou ſlechts dienen om ons krygsverbond te ontbinden,
Waar in wy tegen hem een laatſte toevlucht vinden,
Wy die beſpeurden aan zyn' eerſtgepleegden hoon
Hoe trots hy allen wil verſlaaven aan zyn' troon.
Niets is ons ovrig, om dien overlaſt te weeren,
Dan 't eerſtgeſtichte ryk des dwinglands om te keeren:
ô Ja! hy noodzaakt ons, door zyn trouwloos beſtaan,
Zyn juk getrooſt te zyn, of hem te doen vergaan.
Doch ſchiet uw' kloeken geeſt een middel in gedachten,
Waar door men tegen hem zich kan beveiligd achten
Door eenig vreêverbond, dan werde u haaſt bewuſt
Hoe all' de volken, thans vergaêrd langs deze kuſt,
Den vrede minnen, en aan u den roem vergonnen
Dat ons geen wapen, maar uw wysheid heeft verwonnen.

Mentor, verhaalende

ô Wyze vorſt! gy weet dat de Ithakaſche held
My (antwoord Mentor) had tot Voedſterheer geſteld

Zyns

Zyns zoons Telemachus: dees Jongling, aangedreven
Om yvrig te onderſtaan naar 's vaders dood of leven,
Speurde u te Pylos op; alwaar ge ons hebt vergaſt
Als een' getrouwen vriend zyns waerden vaders paſt;
Zelfs hebt gy tot gelei uw' zoon hem meêgezonden:
Sints heeft hy togt op togt door zee zich onderwonden,
Sicilië gezien, daarna Egypteland,
En Cyprus kuſt, van waar hy zworf naar Kretes ſtrand.
De wind, of eer de Goôn hem jagende op dees ſtroomen,
Beletten hem in 't ryk zyns vaders weêr te komen.
Wy zyn ter goeder uur geland in dit geweſt,
Om, tot behoudenis van 't algemeene beſt,
U voor de ſchriklykheên eens wreeden krygs te hoeden.
Idomeneüs doe niets kwaads u meer vermoeden;
Neen, neen, hy is het niet; maar 't is Ulyſſes zoon,
't Is Mentor, die u ſtaaft wat u word aangeboôn.

de oorzaake zyner komſte met Telemachus te Salente,

ſlaat zyne bemiddeling voor, en die van den jongen Prins.

Terwyl de Voedſterheer en Neſtor dus voor de ooren
Der ſaamgevoegde magt, zich weêrzyds laten hooren,
Zien ſtaag Salentes vorſt en held Ulyſſes Spruit
Met al 't Kretenzer volk naar hen ten muurtrans uit,
En merken yvrig op, of 't mooglyk waar te ontdekken
Dat Mentors tuſſchenſpraak hun kan ten nutte ſtrekken;
Ja wenſchen luiſterſcherp dier Ouden rechtsgeding
Te mogen hooren met hun redewiſſeling.

Idomenéus en Telemachus letten uit den toren op Mentors onderhandeling met Neſtor;

In kloeke ervarenis en kracht en klem van reden
Blinkt Neſtor uit, by all' de Griekſche Mogendheden:
Hy was het, die voor Troje Achilles grimmigheid,
Vorſt Agamemnons trots, en Ajax fier beleid,
En Diomedes woede omzichtigſt kon betoomen:
De woorden vloeiden van zyn tong als honigſtroomen.
De ſtoutſte helden, en de Grieken in 't gemeen
Ontſloten oor en hart voor zyne ſtem alleen:

wiens ongemeene ervarenis en welſprekendheid

Elk

Elk zweeg, zodra hy hun het minſte woord deed hooren:
Geen ander kon in 't heir de woeſte tweedragt ſmooren.
Hy voelt nu in het eind' de moeilykheên en laſt
Des ſtrammen ouderdoms: zyn rede, zo gepaſt
Als minzaam, blyft nochtans bevallig en verheven:
Hy weet van al 't voorleên een klaar bericht te geven
Tot nut der jonglingſchap; maar is in zyn verhaal
Wat langzaam, doch altoos behaagelyk van taal.

voor die van Mentor in vele opzichten verre zwichten.

Dees gryze vorſt, weleër der Grieken grootſte Wonder,
Schynt, nu hy, aan het hoofd van allen, in 't byzonder
By Mentor word gezien, van alle majeſteit
Zo wel beroofd te zyn, als van welſprekendheid:
't Is of zyn ouderdom verwelkt is en bezweken,
Zodra die word by dien van Mentor vergeleken,
In wien der jaren loop zyn' onvermoeiden aart,
En levenskracht, zo 't ſchynt, uit eerbied heeft geſpaart.
Schoon Mentor ſtatig en eenvouwdig is van rede,
Zy brengt met ieder woord nochtans een' nadruk mede
En levendigen ernſt, die d' andren nu ontbreekt:
't Is alles kort en klaar, en zinryk, 't geen hy ſpreekt:
Men hoort hem nimmer 't eensgezegde op nieuw herhalen:
Hy kan zich in geſchil aan 't wezendlyk bepalen;
En ſchoon hy meer dan ééns den zelfden voorſlag deed,
Opdat het hart geraakt en klaar wierd overreed; (den,
't Ontbrak hem echter aan geen' nieuwen zwier van woor-
En vergelykingen die ieders geeſt bekoorden.
Men vond een' gullen ernſt, een heuſche reklykheid,
Iets dat onnoemlyk is in zyn gepaſt beſcheid,

Ieder verwondert zich over deze twee Redenaars.

Wanneer hy naar 't begrip van andren zich verneêrde,
En hun behendig deze of gene waarheid leerde.
Dit zo roemruchtig Paar trekt, door zyn wys vertoog
Op de allerteêrſte wyz' zo veler volken oog.

Ter-

Terwyl deze alle meer en meer elkaêr verdringen,
En, magteloos om hun nieuwsgierigheid te dwingen,
Om 't yvrigſt poogen op die Gryzaarts acht te ſlaan,
Opdat ze van naby hun wys geſprek verſtaan;
Volharden Minos neef en zyne burgerſcharen
Op dees twee Helden met een gretig oog te ſtaren,
Om eenigzins uit hun gebaren en gelaat
Het lot te ontdekken van den felbenaauwden Staat.

TELEMACHUS.

ELFDE BOEK.

INHOUD.

Zodra Telemachus zyn' Voedſterheer beſpeurt
In 't midden van den drom der ſtrydbre bondgenooten,
Bezorgt hy, om te zien wat tuſſchen hen gebeurt,
Dat ook voor hem een poort der ſtede werde ontſloten.
Hy voegt zich by zyn' Vriend. Zyn tegenwoordigheid
Beweegt de vorſten om het voorbeding ten leſte
Te aanvaarden, dat hen is door Mentor voorgeleid.
Zy gaan als vrienden in Idomeneüs veſte.
Dees neemt gewillig aan al 't gene is vaſtgeſtelt.
Men geeft van wederzyds elkander gyzelaren,
En richt tot aller heil een offer aan in 't veld,
In 't aanzien van de ſtad en all' de legerſcharen;
Opdat het vreéverbond altoos beſtendig zy,
En hem die 't breken mogt ten ondergang gedy'.

Telemachus ſtreeft uit Salente, waar Mentor,

Ulyſſes zoon, terwyl door ongeduld gedreven,
Ontſlipt de groote ſchaar' die hem was bygebleven,
En rent op Mentors ſpoor: hy doet de zelfde poort,
Die dees was uitgegaan, ontſluiten met één woord.
Idomeneüs, die in 't minſte niet vermoedde
Dat zich de Jongeling van zyne zyde ſpoedde,
Ziet met verwondering hem midden in het veld,
En reeds naby de plaats, ter handeling beſteld;

Al-

F. DuBourg del. L. Surugue Sc. 1731.

IDOMENÉE, par le secours de MENTOR, aiant fait la Paix avec les ALLIEZ; fait faire un Sacrifice commun, entre la Ville & le Camp, pour la continuation de cette Alliance.

Liv. XI.

Alwaar Ulyſſes zoon door Neſtor word vernomen,
Die, loom en traag van tred, hem gaat verwellekomen.
De Jongling, ſtom van vreugd, daar beider hart in zwemt,
Vliegt om des konings hals, waar aan hy blyft geklemd.
Myn waerde vader! (laat Telemachus zich hooren:)
Ik vrees niet dat ik u zal door dien naam verſtooren:
De ramp, waar door ik noch myn' rechten vader derf,
En uwe goedheid, my betoond op Pylos erf,
Verſchaffen my het recht van dus myn ſmart te boeten,
En met dien tedren naam vrymoedig u te ontmoeten.
Myn waerde vader! 'k zie u weder! Kon 't geſchiên
Dat ik op de eigen wyze Ulyſſes weêr mogt zien!
Zo iets my trooſten kon in hem te moeten derven,
't Zou zyn dat ik in u hem weder mogt verwerven.

word van Neſtor ombelſt;

en begroet dien vorſt op eene tedere wyze.

Die woorden wrongen uit des gryzen Neſtors oog
De traanen, wyl de vreugd hem meer en meer bewoog
Toen hy die mede zag uit 's Jonglings oogen vloeijen,
En als een paerlendauw de kaken mild beſproeijen.

Neſtor weent van blydſchap.

De ſchoon-en minzaamheid, en edle heldenmoed
Des onbekenden Knaaps, in 's vyands legerſtoet
Dus zonder vrygeleide en voorzorge afgekomen,
Wierd met verwondering van 't gantſche heir vernomen.
Is deze (ſpraken zy) de zoon des Gryzaarts niet,
Met wien zich Pylos vorſt in mondgemeenſchap liet?
ô Ja, ontwyfelbaar: het is de zelfde wysheid,
't Sieraad der jonglingſchap niet minder dan der gryſheid:
Zy bloeit noch in den een', terwyl des andrens geeſt
Van haar een' ryken oogſt der rypſte vruchten leeſt.

Het leger verwondert zich over Telemachus;

De eerwaerde Mentor, die met vreugd had gaêgeſlagen
Hoe teêr de jonge Held, zyn' voorzorg opgedragen,
Van Neſtor was ontmoet, bediende zich met vlyt
Van dien gewenſchten ſtond, Zie, (ſprak hy gantſch verblyd,)

waar mede Mentor zyn voordeel doende, dien Prins

als gyzelaar aan Neſtor overgeeft,

Zie daar Ulyſſes zoon, om 's vaders hulpbetooning
Zo waerd aan ieder Griek, zo waerd aan u, ô koning!
Zie daar die edle Spruit: ik ſtel hem in uw hand,
Als gyzelaar der vrede, en als het beſte pand
Dat u Salentes vorſt zou konnen toebetrouwen,
Om op zyn woord en eed met zekerheid te bouwen.
Gy denkt wel dat ik niet zou dulden, dat de druk
Ons, na den vader, ook dien waerden zone ontrukk',
En dat Penelopé, tot wanhoop aangedreven,
Aan Mentor met veel recht de ſchuld zou konnen geven,
Dat hy haar lieve Spruit deed voor den Salentyn
Een heilloos offer van zyn trotſe ſtaatzucht zyn.

en alle de volken den vrede aanbied;

Met zulk een dierbaar pand, dat zich tot u dorſt wenden,
En dat de Goôn, wier luſt tot vrede neigt, u zenden,
ô Volken, uit zo veel geſlachten hier vergaêrd!
Werde u door mynen mond het voorbeding verklaart,
Om 't woedend krygsgeweld in zyn begin te ſtuiten,
En voor altoos met u een' vaſten vreê te ſluiten!

waar over dezelven te meer verbittert worden;

Men wierd, op 't woord van vreê, door deze legerſchaar'
Van ry tot ry verſpreid, een woeſt gedruis gewaar;
Men zag dees volken, uit zo veel verſcheiden landen,
Om 't uitſtel van den ſtryd in felle gramſchap branden:
Zy waanden dat die rede alleen was aangelegt
Tot ſtuiting hunner drift naar 't langgewenſcht gevecht,
En dat men hun den vrede alleen maar aan deed bieden,
Om met hun' wisſen buit, waar 't moogelyk, te ontvlieden.

inzonderheid de Manduriaanen.

Maar boven allen was het Manduurjaanſch geſlacht
Beducht voor nieuw bedrog der Salentynſche magt:
Die eerſtgetergde ſchare, onwillig iets te hooren,
Beſtond elk oogenblik den Vredetolk te ſtooren,
En vreesde dat hy licht der bondgenooten band
Geheel ontbinden zou door zyn geſpitſt verſtand:

Die

Die vrees begon in haar een achterdocht te baren
Op all' de Grieken die hier ſaamgekomen waren.
De ſchrandre Mentor ving, dit ziende, dus weêr aan, *Mentor dient zich van hun argwaan,*
Om onder al dit volk verſchil te doen ontſtaan:
'k Ontken het niet, ik moet der Manduurjanen klagten,
En 't boeten hunner ſchaê ten hoogſten billyk achten;
Maar 't zou onbillyk zyn dat Grieken, hier geland
Om zich te veſtigen aan 't groot Heſperiſch ſtrand,
Zich zouden, door den haat en 't argerlyk verdenken
Van 't oude volk des lands, in hunne ruſt zien krenken.
Der Grieken roem verëiſcht, dat ze, onderling verëend,
Bezorgen dat hun werde een goed onthaal verleent;
Dat ze op 't gematigdſt zich omtrent dit volk gedragen,
En nooit hunn' nagebuur uit zyn bezitting jagen.
Idomeneüs heeft (ik ben hier van bewuſt,) *bied, van Idomenéüs wege zichzelf en Telemachus tot gyzelaars aan,*
U, tot zyn ongeluk, in 't algemeen ontruſt:
Maar 't zal niet moeilyk zyn u voor het kwaad vermoeden,
Dat u de koning baart, op dezen tyd te hoeden.
Neemt vry Telemachus en my tot gyzlaars aan,
Om voor zyn goede trouw volſtrektlyk in te ſtaan:
Wy zyn getrooſt zo lang in uwe magt te blyven,
Totdat gy zyn belofte in alles ziet beklyven.
't Gene u, (dus riep hy voorts,) ô Manduurjaanſch geſlacht! *en ſpreekt met de Manduvianen.*
In fellen toorn ontſteekt, is, dat zyn legermagt
Zich met verraſing ſterkte in de engten uwer bergen;
En dat hy, als hy u door overmagt wil tergen,
Zich meeſter maken kan van al het hooge land,
Om 't welk gy afſtand deed van 't vlak en vruchtbaar ſtrand.
Deze engten, die gy thans, door 's vyands legerſcharen
En hooge torens vol bezetting, ziet bewaren,
Zyn de eigendlyke bron waar uit dees oorlog ſpruit:
Is u noch meer bekend, zo ſpreek gulhartig uit.

Toen trad de hoofdman toe der Manduurjaanſche benden.
Hun hoofdman betuigt, dat ben onmogelyk is zich op 't woord van Idomeneüs te vertrouwen,
Hoe (ſprak hy) poogde ons volk dees oorlog af te wenden!
Dat vry het Godendom ons tot getuigen dien',
Of wy eer van den vreê beſtonden af te zien
Dan toen men dien geheel zag t' onzer ſmart verdwynen,
Door 't ruſteloos geweld der trotſe Salentynen,
En door de onmooglykheid van, na hunn' ſnooden moord,
Geloof te kunnen ſlaan aan hun meinëedig woord.
Onzinnig volk! dat ons het wraakzwaard heeft doen ſlypen,
Om dat met tegenzin, uit wanhoop, aan te grypen,
En tot dien wreeden nood ons heeft doen overſlaan
Van, t' onzer veiligheid, naar zyn bederf te ſtaan!
zo lang die vorſt de engten der bergen bezet houd;
Zo lang het meeſter wil van 't eng gebergte blyven,
Zal 't nimmer uit ons hart het kwaad vermoeden dryven
Dat zyn ſtaatzuchtig vorſt, tot plondring van ons land,
En ſmeding van ons juk, zyn krachten ſamenſpant:
Indien 't niets anders zocht dan vrede, 't zou zich kunner
Vernoegen met al 't geen wy hen zo mild vergunnen,
Den vruchtbren oeverkant. Gy kent die ſnooden niet,
't welk hen tot den kryg heeft gedwongen.
ô Schrandre Vrind der Goôn! maar, tot ons groot verdriet,
Zyn ze ons te wel bekend. ô Held, onze achting waerdig!
Weêrſpreek ons in geen' kryg, zo noodig, zo rechtvaerdig,
En zonder wien men nooit voor deze gantſche kuſt
Zal mogen hopen op een onverſtoorbre ruſt.
ô Wreed, ondankbaar volk, aan trouw noch eed gebonden,
In aller Goden toorn ons op den hals gezonden,
Tot onzer feilen ſtraf! hun felſte grampſchap blaak'
Ook tegen u! Ja, Goôn! doet uw geſtrenge wraak,
Alle de volken worden ten ſtryde genoopt.
Doet uw rechtvaerdigheid ook hun als ons gevoelen;
Zo ſtorten ze in 't bederf die onzen val bedoelen!
De gantſche ſamenkomſt wierd door die rede ontroert:
't Was of Bellone en Mars, tot dolle wraak vervoerd,

Met

Met de oorlogstoorts door all' de legerbenden vlogen,
En ieder hart op nieuw, in ſpyt van Mentors poogen,
Ontvonkten, om verwoed te ſtryden voor hun recht;
Waar op de Voedſterheer zyn rede dus belegt:
Indien ik u alleen met woorden wilde ſtuiten,
Gy mogt naar billykheid voor my uwe ooren ſluiten: *Mentor zegt hen noch twaalf Kretenzen tot gyzelaars toe;*
Maar zulk een wantrouw voegt aan uwe heusheid niet,
Terwyl gy 't aangeboôn' in uw vermogen ziet.
Begeert gy evenwel noch meerder onderpanden,
Dan prins Telemachus en my, in uwe handen?
Ik zal een twaleftal Kretenzen, hoog geächt
Door hun geboorte en moed, doen levren in uw magt:
Maar 't voegt u desgelyks uit uwe legerbenden
Den Salentynſchen vorſt ook gyzelaars te zenden.
Vertrouwt dat hy den vreê met rechten ernſt begeert, *met verzekering van de oprechte begeerte van Idomeneüs tot een' eerlyken vrede;*
Doch zonder laffe vrees waar door hy werde onteert:
Hy heeft den vreê, gelyk die eerſt u kon behagen,
Nu door beſcheidenheid en wysheid voorgedragen;
En niet uit zwakheid, om 't gevaar des krygs te ontgaan,
Of uit een dartle drift naar wulpſche ruſt te ſtaan:
Hy is bereid vol moeds te winnen, of te ſterven,
Maar wil de grootſte zege om 't heil des vredes derven:
Hy vreeſt den oorlog niet, noch 's vyands krygsbeleid;
Hy vreeſt alleen de blaam van onrechtvaerdigheid:
Hy ſchaamt zich niet de ſchuld van zyn verzuimenisſen
Grootmoedig ingevolg door beetring uit te wisſchen:
Hy draagt, gewapend, u een' nutten vrede voor,
Maar dringt geen voorbeding met trotſen hoogmoed door;
Ook zal gedwongen ruſt hem nimmermeer gevallen:
Hy vordert zulk een' vreê, die wederzyds uit allen
De zucht tot twiſt verdryv'; die allen kan voldoen;
Die alle wantrouw ſtuite, en allen wrok verzoen':

In 't

In 't kort, Salentes vorſt voed jegens u gedachten
Die gy ('t is my bewuſt,) voor u gewenſcht zult achten;
Dies ſtaat my niets te doen dan dat ik in het breed'
Van zyn' oprechten ernſt u krachtig overreed'.
Ja, myne rede zal uw gramſchap nederzetten,
Zo gy bezadigd wilt op myne woorden letten.

waar toe by de voorwaarden aan allen voordraagt,

Hoort dan, gy volken, die in edlen krygsmoed blaakt!
En gy, ô hoofden, die zo wys eendragtig waakt!
Hoort met bedaardheid, wat u voor het oog der Goden
Van wegen Minos neef door my word aangeboden.
Het is niet billyk dat een vorſt zyn buuren dwing',
Noch dat hy met gemak in hunne landen dring':
't Is ook niet billyk dat de naaſte Mogendheden
Vermogen, als 't haar luſt, in zyn gebied te treden.
Hy ſtaat dan gaerne toe, dat elk kaſteel, gebouwd
In de engten van 't gebergte, aan benden zy betrouwd
Met wier onzydigheid zich allen vergenoegen.
U, Neſtor, zou die zorg met Philoktetes voegen:
Gy, ſchoon van Griekſchen ſtam, hebt, naar rechtvaerdig-
Uwe oorlogsbenden voor Salentes wal geleid; (heid,
Dies zou men u gewis door 't ſlinks verdenken hoonen
Dat gy voor zyn belang u zult te gunſtig toonen:
't Gene u ter harte gaat is de algemeene ruſt,
De vryheid, en het heil van dees geheele kuſt.
Weeſt gy dan hoeders en bewaarders dier kaſteelen,
Eer ze oorzaak worden van noch bloediger krakkeelen:
't Is uw belang niet min, met kracht te wederſtaan
Dat 's lands alöude volk Salente doe vergaan,
(Het welk niet lang geleên een Griekſche held deed bouwen,
Op 't voorbeeld dat gy hem liet in dit oord aanſchouwen;)
Dan yvrig toe te zien dat nooit de Salentyn
Des nabuurs landen zich doeonderworpen zyn.

Houd

Houd dus den evenaar, tot ruſt en heil van allen.
Verr' van een volk, u waerd, met oorlog te overvallen,
Behoud voor u den roem dat ge, uit een trouwe vlyt,
Hun rechters, middelaars en ware vrinden zyt.
Gy denkt, zo veel ik kan uit aller oogen lezen, *en wegens Idomeneüs hen noch nader poogt geruſt te ſtellen.*
Dat zulk een vreêverdrag voortreffelyk zou wezen,
Indien gy ſteunen mogt op 't Salentynſche woord:
Welaan, 'k zal u voldoen, nu gy my gunſtig hoort.
Men zal tot veiligheid van uwer buuren Staaten,
De gyzelaars weêrzyds elkaêr in handen laten,
Totdat all' de engten zyn in uwe magt betrouwd.
Wanneer ge in uwe hand dus al het heil beſchouwt
Van 't gantſch Heſperiſch erf, en dat der Salentynen;
Moet dan naar billykheid uw wantrouw niet verdwynen?
Wien toch mistrouwt ge? U zelf? Of wilt ge op heden noch
Idomeneüs woord verdenken van bedrog?
Wel verre dat hy daar den minſten ſchyn van voede,
Wil hy zichzelf geheel betrouwen op uw hoede:
Ja, hy beveelt aan u de veiligheid, de ruſt,
En vryheid van zichzelf en van zyn gantſche kuſt.
Indien een vaſte vreê het wit is van uw poogen,
Welaan, beſchouwt dien dan met onbenevelde oogen;
Ja ziet dien in uw magt, en u zo verr' voldaan
Dat niemand dien, met ſchyn van reden, af kan ſlaan.
Noch eens, verbeeld u niet (gy mogt u zulks beklagen,) *Hy waarſchouwt hen dat ze Idomeneüs niet van verſmaagdheid moeten verdenken,*
Dat de angſt Salentes vorſt dit aanbod voor doet dragen:
't Is wysheid, zucht tot recht, die hem daar toe verpligt:
Die held bekreunt zich niet of 't geen zyn deugd verricht
By u een klaar bewys van zwakheid werd' geheeten.
Hy heeft wel in 't begin zich niet naar eiſch gekweten;
Doch ſtelt zyn' roem in zulks te erkennen, door den vreê
U vriendlyk voor te ſlaan in uwe legerſteê.

't Zou loutre zwakheid zyn, ſlechts met een' glimp behangen,
En plompe onwetendheid van eigen Staatsbelangen,
Te denken, ſchoon men zich van onbeſchaamdheid dien',
Dat ons vergryp voor deugd zal worden aangezien.
Wie zelf zyn' misſlag aan zyn' vyand durft belyden,
En dien met wakkerheid voortaan begeert te myden,
Doet overtuigbaar zien dat hem de luſt ontbreekt
Om namaals iets te doen dat vyandſchap ontſteekt:
noch deszelfs billyke voorſlugen van de hand wyzen. Maar hy, door wien 't verdrag word van de hand gewezen,
Moet alles van de deugd eens wyzen konings vreezen,
Die, onverſchrokken, 't ſtaal gelyk den vrede bied.
Verhoed dan dat hy ook, tot uw gemeen verdriet
U, door zyn heuſch gedrag, in 't ongelyk doe ſtellen,
En all' de Goden tot zyn' byſtand overhellen:
Ja, weet, indien gy voor gerechtigheid en vreê
Uwe ooren ſluiten durft, dat al het oorlogswee
Gerechtigheid en vrede op 't ſchrikkelykſt zal wreken
Aan de onverzoenbren die der Goden toorne ontſteken:
Idomeneüs, eerſt door hunne roê gedreigd,
Zal die dan tegen u zien tot zyn hulp geneigd:
Telemachus en ik, wy zullen ons verblyden
Dat we, om een goede zaak, voor hem kloekmoedig ſtryden.
Zo tuige al 's Hemels Raad, met de onderäardſche Goôn,
Wat billyk vreêverdrag ik u heb aangeboôn!
Hy ſteekt den olyftak op, Na dit bericht verhief des Prinſen Voedſtervader
Zyn rechterhand om hoog, en toonde hen te gader
De olyftelg, die hy, tot een vredeteeken, had
en houd de legerhooſden verrukt, Voor aller volken oog in zyne vuiſt gevat.
Den vorſten, naaſt by hem, verbaasd en opgetogen,
Verblindde 't hemelſch vuur dat afſtraalde uit zyne oogen:
door zyn gelaat en rede; Hy kwam aan allen voor met zulk een majeſteit,
En zulk een groot gezag, dat alle de achtbaarheid,

Waar

Waar meê de grootſten zelf der ſtervelingen pralen,
In 't allerminſte deel daar by niet konde halen:
De tooverkracht zyns woords, zo heuſch als vol van zin,
En aangenamen ernſt, nam alle harten in:
Het was niet ongelyk aan dier bezweerdren rede,
Die in de ſtilte van de nacht, op hunne bede,
Gezwind aan 's hemels trans de maan en ſtarren ſtuit,
De ontſtelde zee betemt, den wind aan ketens ſluit,
De kou verkeert in hitte, en de onbedwongen vlieten
In hunnen ſnellen loop verhindert voort te ſchieten.
Dus vond zich de onvertſaagde en ſchrandre Vredetolk *terwyl hy van de vyanden omſingeld als van tygers die hun'wreeden aart afleggen,*
In 't midden van dat wild en felverbitterd volk,
Als Bacchus, toen hy zich van tygers zag omringen,
Die, uit het woud gelokt door zyn bekoorlyk zingen,
Hunn' wreeden aart geheel vergetende, onverwacht
Hem ſtreelden door een vreemde en zoete tooverkracht.
Men zag een diepe ſtilte in all' de legerſcharen:
De hoofden bleven ſtom, en op malkander ſtaren:
Men kon dien achtbren Man onmooglyk tegenſtaan,
Veel min begrypen wie hy was, of waar van daan:
Ja, dees verwondering drong door tot all' de benden,
Die, onbeweeglyk, 't oog van hem niet konden wenden:
Men dorſt niet ſpreken, uit bekomring dat zyn woord *hen doet verſtommen.*
Geſtuit mogt werden, en van 't leger niet gehoord:
Schoon aan zyn voorſtel niets, huns achtens, mogt ontbreken,
Zy wenſchten echter hem noch meer te hooren ſpreken;
En 't geen hy had gezegt hield hunnen geeſt verrukt,
Ja wierd op 't levendigſt in hun gemoed gedrukt:
Hy deed al ſprekend' zich gelooven en beminnen,
Terwyl men vlytig, ja met opgetogen zinnen,
De minſte woorden zocht te vangen uit zyn' mond.
In 't einde, als niemand zich het ſpreken onderwond,

Na een zagt geruiſch

Nadien men 't eerſte woord van andren verbeidde,
Ontſtond een zagt gedruis, dat zich allengs verſpreidde:
't Was geen verward geluid van grimmige oorlogsliên,
Wier toomelooze ſpyt zich korts te klaar deed zien:
Neen, 't was een zoet geſuis, dat voor niets kwaads deed
Men zag een gulle vreugd by ieder op het wezen: (vreezen:

worden de Mandurianen, Phalantus,

Den Manduurjanen zelf, voorheen zo onbeſuisd,
Ontglipten onderwyl de wapens uit de vuiſt:
Phalant, die woeſte held, gevoelde nu de banden
Van deernis klemmen om zyne yzere ingewanden.
Het gantſche heir begint te zuchten tot de Goôn
Om dien gewenſchten vreê, zo even aangeboôn:

Philoktetes,

Held Philokteet, voorheen de onzaligſte van allen,
Laat, daarom meer ontroerd, de tranen zich ontvallen.

en Neſtor vermurwt:

Vorſt Neſtor, ſtom van vreugd door Mentors wys beleid,
Omhelsde dezen Held met alle tederheid;
Wanneer ten zelfden ſtonde all' dezer volken tongen,
Als waar 't een teeken, met dit bly gejuich ontſprongen:
Gy rukt, ô Gryzaart! ons de wapens uit de hand:
De vreê, de dierbre vreê hou door uw wysheid ſtand!

waar op Neſtor, na 't algemeen geroep om vrede,

Een oogenblik hier na dacht Neſtor weêr te ſpreken:
Maar 't gantſche leger, reeds in ongeduld ontſteken,
En vol bekommering dat zyn angſtvallig hart
In nieuwe zwaarigheên en zorgen waar' verward,
Beſtond met ſterker kreet op nieuw om vreê te roepen.
De hoofden vonden geen bedaaren aan de troepen;
Waarom zyzelven, door de gantſche legerſteê,
Met yver ook beſtaan te roepen om den vreê.

de kracht van Mentors welſprekendheid erkent,

De gryze Neſtor, die, belet in zyn verlangen,
Geen uitgebreid vertoog voor 't leger aan dorſt vangen,
Hief kortelyk dus aan: Gy ziet aan uw gezag,
ô Mentor! wat het woord eens vromen mans vermag:

De

De Wysheid en de Deugd beginnen pas te ſpreken, *en den vrede toeſtemt.*
Of tevens ziet men haar 't geweld der driften breken.
Alle onze gramſchap word in vriendlykheid verkeert,
En in een tedre zucht, die anders niets begeert
Dan eindeloozen vreê die allen kan behagen:
We aanvaarden dien, gelyk gy dien hebt voorgedragen.
Toen reikte elk legerhoofd met Neſtor, bly te moê,
Hem, tot een vaſter blyk, de hand van vrede toe.
Daar op treed Mentor, die zich uit het leger wendde, *Mentor keert in Salente.*
Salentes wallen in; om, zonder lyfſchutsbende,
Met Minos achtbre neef in 's vyands legerſteê
Te keeren op zyn woord, tot ſtaaving van den vreê.
Terwyl wend Neſtor, uit een hartelyk ontfermen, *Neſtor ombelſt Telemachus.*
Zich tot den jongen Held: Wees, (zegt hy, in 't omärmen,)
ô Zoon des wyſten Grieks beproefd door zwaren druk!
In wysheid hem gelyk, maar niet in ongeluk!
Ach! koſt gy de uitkomſt van zyn lot noch niet vernemen?
't Herdenken aan een' vrind, naar wien wy u zien zweemen,
Had ongemeene kracht op ons verbitterd hart,
In 't ſmooren eener wraak waar toe 't was aangeſard:
Phalantus, ſchoon hy nooit Ulyſſes heeft vernomen;
Phalantus zelf, wiens hard- en ſtuursheid is te ſchroomen,
Was echter aangedaan van all' den tegenſpoed,
Den vader en den zoon zo lang een' tyd ontmoet.
Men noopt alreê den Prins om hun zyn lot te melden, *De bondgenooten, ziende Idomeneüs genaken,*
Wanneer Salentes vorſt, met all' zyn jonge helden
Van 't oud Kretenzer bloed, vol achtbre majeſteit
Door Mentor in het heir der vorſten word geleid.
Men ziet noch naauwelyks Idomeneüs nadren *worden weder in toorn ontvonkt,*
Of ieders bloed ontſteekt, van ſpyt, op nieuw in de adren;
Maar Mentors wysheid bluſcht hun' fellen gramſchapsgloed,
Eer die kan overſlaan tot feller overmoed.

die door Mentor word geſtilt, door 't plechtig ſlaven van den vrede;

Wat let ons (roept hy uit) den vreê te doen voltrekken
Voor 't oog der Goden, die tot Schutsliên zullen ſtrekken?
Dat hunne roê dien wreke op hem die onbedacht
Dien immer ſchenden durv' ten ſchimp van hunne magt!
Ja dat ze alle yslykheên die 't oorlogszwaard verzellen,
Verr' van de onſchuldigen in 't krygsgevaar te ſtellen,
Doen dalen op het hoofd des trotſen, die zyn' eed
En 't heilig vreêverbond zo godeloos vertreed! (ken,
Der Goôn en menſchen vloek moet hem voor eeuwig druk-
En laat' hem nooit de vrucht van zyn trouwloosheid plukken!
Der Razernyën drom, gebraakt uit 's afgronds poel,
Stell' hem der wanhoop en zyne eigen wraak ten doel,
Waardoor hy endlyk ſneev'! Geene aarde moet hem dekken!
Zyn lyk moet tot een prooy van hond en gier verſtrekken!
Dat hy ter foltering in 't diepſt der helle daal',
By Danaüs geſlacht, Ixion, en Tantaal!
Of eer, dat eeuwig dit verbond blyve onbewogen,
Als Atlas vaſte rots, de ſtut der hemelboogen!
Dat all' dees volken 't lang behouden in zyn kracht,
En deelen aan zyn vrucht in 't verſte nageſlacht!
De later naneef moet op 't hoogſt de naamen eeren
Van hen die voor de Goôn hier aller heil bezweren!
Dat deze vrede, op trouw en billykheid gegrond,
Altoos het voorbeeld zy van ieder vreêverbond,
By alle volken die het oorlogswee gevoelen!

welke door allen word bekrachtigt; waarom Telemachus onder de gyzelaars word geſtelt.

En dat zy alle, die hun waar geluk bedoelen,
By hun vereëniging, tot ſtaving van de ruſt
Het voetſpoor inſlaan van de volken dezer kuſt!
Idomeneüs ſtaaft, op deze taal, met eede,
Als de andere koningen, den vaſtgeſtelden vrede.
Men bied een twaleſtal van gyzlaars weêrzyds aan.
Telemachus begeert dat hem zy toegeſtaan

Te

Te zyn in 't aantal uit Salentes bloem verkoren:
Maar niemand lyd dat zulks aan Mentor zy beſchoren;
Men wil dat hy zo lang by Minos kleenzoon blyv',
En inſta voor zyn doen, en voor zyns Raads bedryf,
Tot hy volſtrektelyk zal hebben nagekomen
Al wat door 't vreêverdrag by hem is aangenomen.
Men nadert voor de ſtad op 't prieſterlyk gelei, *Men richt een groote offerhande aan.*
En voert, ten offerhande, een hagelwitten rei
Van honderd vaarzen aan, met zo veel blanke ſtieren,
Wier hoornen, ryk verguld, men doet met kranſen ſieren:
Het yſelyk geloei van 't ſtervend offervee
Rolt door 't gebergte, en klinkt door ſtad en legerſteê:
Men ziet het rookend bloed alöm den grond beſproeijen,
En tot der Goden eer de puikſte wynen vloeijen,
Terwyl de wigchelaar de welvaart van het land
Zoekt met een gretig oog in 't lillend ingewand,
En door zyn' grooten rei van ſtaatige offeraren
Den dierbren wierook doet ontſteken op de altaren,
Die, tot een dikke wolk gevormd, zyn lieflykheid
En zoeten reuk door al 't omliggend land verſpreid.
De krygsliên van elk heir, bevryd van 't misvertrouwen *De ſoldaten van beide kanten houden met elkander een vrindelyk geſprek,*
Om de een den ander meer als vyand aan te ſchouwen,
Beginnen onderling elkaêr te woord te ſtaan,
En heffen hier en ginds 't verhaal huns levens aan:
Dus, van hun zorg bevryd, genieten ze allen mede
Vooraf de zoete vrucht en 't voordeel van den vrede.
Niet weinigen van 't volk der ſtede, 't gene in 't veld
Idomeneüs had voor Trojes wal verzelt,
Vernemen menig' knaap van Neſtors legerbenden,
Die ze in dien zelfden kryg voor hunne ſpitsbroêrs kenden:
Ze omhelzen thans elkaêr, en melden wederzyds
Al 't geen hen is gebeurt na 't eind' des Troiſchen ſtryds,

En

En ſedert zy die praal der Aziaanſche landen,
Uit wraakzucht, hadden doen in éénen nacht verbranden:
en verheugen zich onderling; Zy vlyen zich op 't gras reeds onbekommerd neêr:
De bloemkrans ſiert de kruin: zy drinken, keer op keer,
Den wyn elkander toe met onbekrompen maten,
Hen door den Salentyn bezorgd in ſteenen vaten:
Men viert dus overal, met even blyden geeſt,
Dien zegenryken dag als de aangenaamſte feeſt.

wanneer Mentor de bondgenooten tot noch naauwer vereeniging aanmaant, Doorluchte koningen, en hoofden, hier vergaderd!
(Dus ſpreekt de Voedſterheer, weêr in hunn'Raad genaderd:)
't Is tyd, ſchoon ge in beſtier en naamen ſchynt verdeeld,
Dat ge echter in der daad een enkel volk verbeeld.
Zo ſtrekken zelfs de Goôn aan 't maakſel hunner handen,
't Geliefde menſchdom, tot onſlaakbre vredebanden:
Al 't menſchelyk geſlacht is, onder hun beleid,
Niet meer dan één Gezin, door 't waereldrond verſpreid;
Ja, alle volken zyn als broeders aan te merken,
En moeten uit dien hoofde elkanders heil bewerken.

de oorlogzuchtigen verſoeit, Wee! wee het godloos rot, dat telkens, hoe gevloekt,
In zyner broedren bloed een wreede glorie zoekt;
En ſteeds, opdat het eens zyn oogwit moog' beſchieten,
Dat bloed, zyn eigen bloed, zo ſchendig durft vergieten!
Het oorlog is ſomwyl hoognoodig: wy ſtaan toe
Dat vele omſtandigheên die ſtrenge geesſelroê,
Tot ſchande van den menſch, ſomtyds noodwendig maken:
Doch denkt nooit dat ge, om eer, moet naar den oorlog haken:
De waare roem, waar door het hart word opgebeurt,
Word nimmer by de wreede onmenſchlykheid beſpeurt:
Zy, die om eigen roem hun drift den teugel vieren,
Zyn menſchen in den ſchyn, doch waarlyk monſterdieren:
Hen word in 't ende alleen een valſche roem bereid;
De waare is 't loon van deugd, en van bezadigdheid:

Doch

Doch ſchoon de vleijers hen in hun verwaandheid roemen,
Zy zullen ze in 't geheim als ſchandelyk verdoemen,
En zeggen, dat de roem haar zo veel minder paſt
Als ze onrechtvaerdig naar der helden lauwren taſt:
Zou hy dien waerdig zyn, die 't menſchelyk geſlachte
Veracht, en waerdig is dat elk hem weêr verachte?
Hy, die door ydle drift, uit dollen overmoed,
Zich als een ſchrikdier baad in dierbaar menſchenbloed?
ô Hoe gelukkig is de koning, die, door 't winnen *het geluk der vreedzame overheden roemt,*
Van zyner volken hart, zich van 't heelal doet minnen,
In naauwe vriendſchap met zyn nagebuuren leeft,
En, verre dat hy ooit met hen te ſtryden heeft,
Belet dat ze onderling elkanderen beſtryden,
Terwyl uitheemſchen aan zyn ryk 't geluk benyden
En all' den zegen, die een onderzaat geniet,
Waar over zulk een vroom en ſchrander vorſt gebied!
Komt dan ſomwyl by-een, ô magtige overheden
Van 't ryk Hesperiſch land! uit uw geduchte ſteden:
Houd om het derde jaar een' algemeenen Raad
Voor 't algemeen belang, en 't heil van ieder ſtaat, *en dezelven aanraad om de drie jaren 't verbond te vernieuwen.*
Om met een' nieuwen eed het vreêverbond te ſtyven,
De vrindſchap voor te ſtaan, het recht te doen beklyven.
Zo lang gy zyt verknocht door eendragts vaſten band
Zal de aangenaame vrede en overvloed dit land,
Niet minder dan uw roem, doen tot een wonder ſtrekken,
En tegen 't oorlogsvuur altoos uw grenzen dekken:
Niets dan de tweeſpalt, uit den afgrond voortgebragt,
Als de allerzwaarſte plaag voor 't menſchelyk geſlacht,
Zal immer magtig zyn het dierbaar heil te ſtooren
Dat door der Goden gunſt u allen is beſchoren.
Gy ziet (ſpreekt Neſtor) aan des Raads toegevendheid *Neſtor geeft aan Mentor*
In 't ſluiten van den vreê, hoe verre ons ſtaatsbeleid

bericht van hun aller gedwongen kryg tegen Adraſtus, koning der Dauniërs;

Verſchilt van zulker drift, die 't zwaard om glorie ſlypen,
Of om een' nagebuur uit heerszucht aan te grypen:
Maar heeft men 't zorgeloos te gyzlen in de ſcheê,
Zo lang men blootſtaat voor een' ſchender van de vreê,
Die niets dan zyn belang wil voor zyn richtſnoer achten,
En toelegt op 't bederf der naaſtgelegen Magten?
Geloof niet dat ik op Idomeneüs doel,
En van dien dappren vorſt zo ſchandlyk noch gevoel':

van wiens trots- en onrechtvaerdigheid,

'k Zie op Adraſt, het hoofd der Dauniſche oorlogsbenden,
Die al zyn woede en liſt gewis op ons zal wenden.
Hy vreeſt geen Goden, houd al 't menſchelyk geſlacht
Voor ſlaven, tot zyn' dienſt en roemzucht voortgebragt:
Hy wil geen vader zyn, geen vorſt van vryë zielen,
Maar dat ze in ſlaverny voor zyne voeten knielen:
Hy eiſcht een godlyke eer: zyn onbeſchaamd geweld

geluk,

Word tot op heden van het blind geluk verzelt.
Wy togen naar Salente, om met gemeen behagen
Den zwakſten vyand uit Hesperië te jagen,
En in zyne opkomſt ons van dezen eerſt te ontſlaan,
Om op dien magtiger te vryër los te gaan,
Die 't bondgenootſchap ſtad op ſtad reeds heeft ontnomen,
Tweemaal 't Krotoner heir de neêrlaag deed bekomen,
En geene middlen, tot vergrooting zyner magt,
Voor zyn' vermeetlen geeſt en ſtaatzucht ſchandlyk acht:
Geweld, argliſtigheid, 't is alles hem om 't even,
Indien 't hem voordeel kan op zynen vyand geven:

krygstucht, beleid, en andere hoedanigheden,

Hy heeft veel ſchats vergaêrt: zyn benden zyn, door tucht,
Door wapenöefening en dapperheid berucht;
Zyn legerhoofden zyn in oorlogskunde ervaren:
Dus word hy trouw gedient van all' zyn legerſcharen,
Geeft zelf ten allen ſtonde, en allerwegen acht,
Of zyn bevelen naar behooren zyn volbragt:

Hy

Hy doet het minſt verzuim op 't allerſtrengſte ſtraffen,
En voor een' nutten dienſt een' ruimen loon verſchaffen:
Zyn krygsmoed onderſteunt, ontvonkt, en onderrecht
De dapperheid zyns volks in 't heetſte van 't gevecht:
Hy zou een koning zyn, volmaakt in alle deelen,
Waar' billykheid en trouw de bron van zyn bevelen:
Hy vreeſt den Goôn zo min als 't knagende gemoed,
En acht een' goeden naam ſlechts als een nietig goed,
Een loutre harsſenſchim, waar aan zich geen rechtſchapen'
Maar laage zielen, als iets wezendlyks vergapen:
Hy kent geen ander goed in zyn' verwaanden geeſt
Dan zich door ſchat en magt alöm te zien gevreesd,
En 't menſchdom als het ſtof met zynen voet te drukken.
Zyn heirkracht zal welhaaſt in onze landen rukken:
En zo wy allen hem met eendragt niet weêrſtaan,
Zal hy den eenen voor, den andren na, verſlaan.
Idomeneüs is, niet min dan de andre Magten
Van dit geweſt, verpligt om onze legerkrachten
Te ſterken tegen dien vermeetlen nagebuur,
Wiens wil is datter niets zyn dwinglandy verduur':
Indien hy ons verwon, wie zou hem dan beletten
Tot in Salentes wal zyn zege voort te zetten?
Men kome eendragtig dan dien vryheidſchender voor,
En ſtell' met allen ſpoed zyn woede en liſt te loor.

hy Idomeneüs en Mentor onderrecht.

Men nadert, onder dit geſprek, Salentes muuren;
Wyl Minos dappre neef de vorſten der gebuuren,
En de eerſten onder hen in hunne legermagt,
Verzocht heeft aan zyn hof te ruſten in de nacht.

De vorſtelyke vergadering nadert Salente.

TELEMACHUS.

TWAALFDE BOEK.

INHOUD.

Het Bondgenootſchap zoekt Idomeneüs aan,
Om tegen vorſt Adraſt hen onderſtand te zenden:
Maar Mentor, die Salente eerſt beter gaê wil ſlaan,
Om 't volk, van nutloos werk, ten akkerbouw te wenden,
Maakt dat men zich vernoegt met zynen Voedſterling
Ulyſſes zoon, aan 't hoofd van honderd edle knapen,
Kretenzen, afgerecht op 't handlen van de kling.
Hy ziet, na hun vertrek, hoe alles is geſchapen,
Zo om, als in de ſtad: hy voert, door wyzen raad,
Veel nieuwe wetten in, voor koop- en burgerlieden:
Hy deelt het gantſche volk, naar elks geboorte en ſtaat,
In zeven ſtanden af, om ydle pracht te vlieden;
Weert alle onnutte kunſt, en zet den landbouw voort,
Die, als iets loflyks, vorſt en onderzaat bekoort.

't Leger der bondgenooten ruſt uit.

Men ſlaat het leger neêr, na 't onverwacht verzoenen:
Het veld is overdekt met ryke paviljoenen
Van allerleije kleur; terwyl de legerknaap
Des bondgenoots zich werpt in de armen van den ſlaap.

De vorſten, over de pracht van Salente verwonderd,

De eerwaerde koningen, eer de avond is aan 't vallen
Met hunn' doorluchten ſtoet getreden in de wallen
Der nieuwe ſtede, door 't Kretenzer volk geſticht,
Staan op het hoogſt verrukt, verwonderd, op 't gezicht

Van

L. F. Du Bourg inv.

Phil. a Gunst sculp.

Les ROIS ALLIÉZ *partent de* SALENTE *& vont faire la Guerre aux* DAUNIENS *avec* TELEMAQUE *& cent Nobles* CRETOIS.

Liv. XII.

Van zulk een groot getal uitmuntende gebouwen,
Die ze in zo kort een' tyd byna voltooid aanſchouwen;
En, in beſlomring van een' zwaaren kryg, de ſtad
In groei en bloei te zien zodra ze grondſlag had.
Zy dachten, 's konings vlyt en wysheid moeſt in 't ſtichten *verwachten te grooter byſtand tegen Adraſtus.*
Van zulk een prachtig ryk hen tot zyn' lof verpligten;
Ja elk beſloot hier uit, dat hun de Salentyn
In 't Dauniſch krygsgeſchil van groot gewigt zou zyn:
Men ſloeg, tot ſterker ſteun der ſtrydbre Mogendheden,
Idomeneüs voor in 't krygsverbond te treden,
Aan wien 't onmooglyk was dien voorſlag af te ſlaan:
Hy bood den koningen zyne oorlogsbenden aan:
Doch Mentor, wiens vernuft volkomen was bedreven *Mentor ontdekt zyne zwaarigheden aan Idomeneus.*
In alles wat een' Staat een' vollen bloei kan geven,
Kon licht bevroeden dat Idomeneüs magt
Zo groot niet zyn kon als het Bondgenootſchap dacht:
Hy toog met hem ter zyde, en ſprak: U is gebleken,
ô Vorſt! met welk een vrucht wy tot uw voordeel ſpreken:
Uw ſtad is thans gered: het ſtaat aan u, haar' lof
Voortaan te vyzelen tot aan het ſtarrenhof,
En, tot beveiliging van uwe burgerſcharen,
Vorſt Minos ſchranderheid in 't heerſchen te evenaren.
Ik ſpreek vry-uit, en denk dat gy de waarheid zoekt, *berispt deszelfs vermetelheid,*
En alle vleijery in uw gemoed vervloekt:
Toen gy de vorſten hoorde uw heerlykheid verheffen,
Deed ge uw vermetelheid my ruim zo klaar beſeffen. (ſchoot:
De vorſt wierd door dit woord ontroerd: zyn verw ver- *De koning, daar over ontroerd,*
Zyne oogen brandden: zyn gelaat wierd gloeijend rood:
Ja 't liet zich aanzien dat hy 't, als een bitter hoonen,
Ten argſten duidde, en zich gevoelig wilde toonen:
Doch Mentor, zonder hem door vleitaal te ondergaan, *en door Mentor overtuigd*
Hief met verëiſcht ontzag weêr onbeteuterd aan:

Het woord Vermetelheid, beſpeur ik, kwetſt uwe ooren;
Gy zoud het, buiten my, van niemand mogen hooren:
't Is billyk dat men zich van zagter taal bedien':
Men moet het teêr gehoor der koningen ontzien:
De waarheid kan, alléén, hun oor genoeg mishagen;
Gevaarlyk is 't, die noch met ſcherpheid voor te dragen.
van de noodzakelykheid van't hooren der waarheid,
Ik heb, tot uwen roem, van uw geduld vertrouwt
Dat ge uwen misſlag liefſt rondborſtig zaagt ontvouwd:
Myn oogwit is alleen om u te doen gewennen
De zaken onverbloemd by haren naam te kennen;
En u te leeren zien dat, zo gy dus verblind
De neiging tot gevlei niet op u-zelf verwint,
Geen één uit uwen Raad wat hy op 't hart voelt leggen,
Zo 't met uw driften ſtryd, vry-uit zal durven zeggen:
Daarom zal 't noodig zyn tot uwe zekerheid,
Zo gy niet, willens blind, geſtaag wilt zyn misleid,
Dat ge alles 't gene uw Raad zal tot uw nadeel uiten
Noch zwaarder weegt dan zy, die tegen u beſluiten.
Wat my betreft, ik wil op zagter toon voortaan
Naar uw geſteltenis u vriendlyk ondergaan;
Maar iemand ware u nut, u van de Goôn beſchoren,
Die u in 't heimelyk een harde taal deed hooren:
Geen ander, dan een man die ſtaat noch gunſt bedoelt,
Durft ſpreken, ongeveinsd, gelyk zyn hart gevoelt:
Men durft de waarheid maar ten halve aan u ontvouwen,
En niet dan opgeſmukt door vrees en misvertrouwen.
erkent de ſchadelykheid der vleijers.
Idomeneüs, door dees redenen bedaard,
Wierd rood van ſchaamte om zyn te licht gebelgden aart.
Zo ziet ge (ſpreekt hy) hoe 't vergif der vleijeryë
De koningen misleid. Ik, die de ſlavernyë
Myns volks te duchten had, bevind myn' nieuwen Staat
Beveſtigd door de hulp van uwen wyzen raad.

Geen

Geen waarheid, van uw tong gevloeid, moet my mishagen:
Maar ach! wanneer ge my iets ſtrengs hebt voor te dragen,
Toon dan uw deernis met een' koning, in zyn jeugd
Vergiftigd door gevlei, en in zyne ongeneugt'
Ontbloot van vrinden, die, door 't edelmoedig uiten
Der waarheid, onbeſchroomd zyn driften moeſten ſtuiten:
Want niemand vond ik ooit die 't valſch ontzag verbrak,
Die my mishaagde uit liefde, en loutre waarheid ſprak.
De tranen kwamen hem, op deze tale, in de oogen:
Hy viel om Mentors hals, door naberouw bewogen.
ô Vorſt! het ſmart my (hiefde ſchrandre Gryzaart aan,) *Mentor betuigt zyn mede-lyden met Idoméné-üs,*
Dat ik veel harde reên aan u heb voor te ſlaan:
Maar voegt my door verraad u in 't verderf te trekken,
Als ik de waarheid dorſt door vleijery bedekken?
Neen, neen; ik ben uw vriend. Zo gy bedrogen zyt,
Doe tot op heden toe daar van u-zelf 't verwyt.
Waart gy voorheen niet wars van ongeveinsde vrinden?
Of poogde gy wel ooit de zulken uit te vinden?
Ja, hebt gy immer een' dier vromen raad gevraagt,
Die weinig lette op 't geen den koningen behaagt,
En, vreemd van eigenbaat, u beſt kon doen beſpeuren
Wat drift, wat misverſtand in u was af te keuren?
Hebt gy de vleijers ooit met tegenzin aanſchouwt?
Hen van u weggeweert? hun vleijery mistrouwt?
Neen, neen, gy kweet u niet gelyk zich andren kweten,
Wier yver waerdig was de waarheid klaar te weten:
Men zie nu of uw hart gemoedigt is voortaan
Haar vonnis, dat u doemt, gewillig te ondergaan.
Ik zeide u dat het geen, waarom gy word geprezen, *en toont hem des-zelfs ver-keert be-leid*
In elk verſtandig oog beſtraffenswaerd moet wezen.
Terwyl ge uw heerſchappy, geenzins noch vaſt gegrond,
Van 's vyands oorlogsmagt alöm benepen vond,

Deed

in 't pragtig bouwen der ſtad,

Deed ge in uw nieuwe ſtad geen ander werk verrichten
Dan 't geen den bouw betrof der trotſe praalgeſtichten:
Gy hebt, met deze zorg belaaden, menig nacht,
Gelyk gyzelf beleed, met hartzeer doorgebragt:
Gy hebt uw' ſchat geſpilt, en toonde geen begeeren
Om 't land te zien beploegd, en 't volk te doen vermeeren.

in 't verzuim van den landbouw en vermeerdering des volks.

Was 't niet van uw belang, en acht gy 't beide niet
Voor de eerſte gronden van een koninklyk gebied,
Op d' aanwas uit te zyn van willige onderdanen,
En hun ten akkerbouw met yver aan te manen?
Een lange vrede was vooreerſt wel allermeeſt,
Tot aanwas van uw volk, van nuttigheid geweeſt:
't Is van uw' pligt hen tot den Landbouw aan te zetten,
En 't ryk te doen beſtaan door ſtrenge en wyze wetten.
Een roemzucht, ſtrydig met uw wezendlyk belang,
Had u ſchier weggerukt in uwen ondergang:
Dus zoud gy, door een zucht, een drift om groot te ſchynen,
Uw waare grootheid doen in ſchande en ſmaad verdwynen.

Hy raad hem den arbeid aan de paleizen op te ſchorten, en 't volk te doen bloeijen door 't huwelyk en een eerlyk beroep.

Verbeter dit vergryp: betracht terſtond uw' pligt:
Schort allen arbeid op aan ieder praalgeſticht:
Verzaak die trotſe pracht, 't verderf der nieuwe ſtede:
Gun ademtogt aan 't volk: maak dat het bloeije in vrede,
En door een eerlyk werk het noodig voedſel vind',
Opdat de vryë Jeugd zich in den echt verbind':
Denk dat een koning nooit zyn grootheid af kan meten
Naar d' uitgebreiden grond, maar wel naar d' ingezeten;
En dat de grootheid van zyn land zyn magt niet toont,
Maar wel 't getal des volks 't geen daar in vryheid woont.
Bezit een matig land: bedek het allerwegen
Met talloos volk, tot tucht en werkzaamheid genegen:
Maak dat het u zyn liefde en hoogſten welluſt noem'.
Dus zult ge in mogendheid, in voorſpoed, en in roem

All'

All' die geweldenaars onëindig overtreffen
Die op het ſmeulend puin der Staten zich verheffen.
Hoe dan (vroeg de oude vorſt) dees koningen voldaan? *Verlegenheid van Idomenéus.*
Of wilt ge dat ik hen myn zwakheid doe verſtaan?
't Is waar, 'k verzuimde 't volk ten landbouw op te wekken,
Ja zelfs ten handel, dien ik licht kon herwaarts trekken:
'k Heb myn' verdwaalden geeſt, helaas! alleen ontruſt
Om 't prachtig bouwen van een ſtad aan deze kuſt.
Ach! moet ik, waerde Vriend! hoe gaerne ik dat zou myden,
Voor zo veel koningen myn ſchande en hoon belyden?
Aan hen de ontdekking doen dier onvoorzichtigheid?
Indien het wezen moet, welaan; ik ben bereid:
Hoe hard my zulks ook valle, ik zoek naar geen verſchooning.
Gy hebt my overreed, bewezen hoe een koning,
Die voor zyn talryk volk een waare zucht gevoelt,
Veel min zyn' eigen roem dan 't heil des volks bedoelt.
Dit vroom gevoelen paſt vooral der volken vader: *Mentor moedigt hem,*
(Hervatte Mentor:) dit 's de rechte bron en ader
Der ware grootheid; maar geen trotsgebouwde ſtad:
De liefde tot uw volk, uw wezendlyke ſchat,
Toont recht uw vorſtlyk hart: doch 't voegt u ook te letten
Op uwen roem, om 's ryks belangen voort te zetten.
Betrouw 't my toe: ik zal die vorſten doen verſtaan *en neeme op zich, de vorſten met weinig volks te zullen voldoen.*
Dat ge u naar billykheid onmooglyk kunt ontſlaan
Van vorſt Ulyſſes weêr zyn' troon te doen verwerven;
Of, zo hy onverhoopt het leven reeds mogt derven,
Op 't minſt Penelopé te redden uit de hand
Der minnaars, en haar' zoon te voeren naar zyn ſtrand.
Zy zullen lichtlyk zien dat ge, om dit uit te werken,
U met een talryk heir voor hem zult moeten ſterken:
Dus zult ge hen voldoen, met weinig volks, alleen
Voor dit maal, toe te ſtaan ten dienſte van 't gemeen.

De vorſt, daarover verblyd,

Idomeneüs toonde, op dezen raad, zich even
Als een die ſchielyk word van 't zwaarſte pak ontheven.
Gy (ſprak hy), waerde Vrind, die beſt myn heil bevat,
Gy hoed myn glorie, en de glorie dezer ſtad,
Wiens uitgeputte kracht, om haar in top te trekken,
Gy voor den nagebuur behendig weet te dekken!
Maar hoe toch voorgewend dat ik, met hulp der Goôn,
Ulyſſes wederom moet ſtellen op den troon?
Of dat ik my voortaan genoopt vind, met myn benden
Voor zyn' doorluchten Zoon dien yver aan te wenden,
Terwyl de Jongeling zich zelven onverzocht
Aan 't Bontgenootſchap heeft verbonden tot den togt?

word noch nader door Mentor geruſt geſtelt.

Bekommer u des niet: (ſprak Mentor:) 'k zal die helden,
Tot uw verſchooning, niets dan loutre waarheid melden.
Gy zult, opdat gy hier een' ryken handel veſt,
Uw vloot doen ſtevenen naar 't Epirootſch geweſt:
Zo zult gy door dien togt een' dubblen dienſt erlangen;
De vreemde handelaars weêr in uw ryk ontfangen,
Die uw te zwaare tol van hier dreef; en met-een
Doen vorſchen aan wat ſtrand Ulyſſes laatſt verſcheen.
Hy moet, indien hy leeft, en Ithaka moet derven,
Op zee by deze, of by de Griekſche kuſten zwerven:
Men zegt zelfs dat hy in Phenicië is ontmoet:
Maar zo uw vloot niets van dien wyzen vorſt bevroed,
Zy zal nochtans zyn' Zoon een' grooten dienſt doen blyken;
En 't kwynend Ithaka, met de aangelegen Ryken,
Doen wagen van den naam van dezen jongen Held,
Die, als zyn vader, daar word by de doôn geſtelt.
Zyn moeders minnaars zal het groot gerucht ontroeren
Dat hem een magtig vorſt weêr in zyn ryk wil voeren:
Het volk zal trouw zyn, en Penelopé, getrooſt,
Een' tweeden echt ontzien, ter liefde van haar krooſt:

Gy

Gy zult door zulk een' dienſt Telemachus verblyden,
Terwyl hy in uw plaats uw' vyand helpt beſtryden.
Gelukkig is de vorſt (riep toen de koning uit,)
Die onderwezen word door zulk een wys beſluit!
Hy moet den trouwen raad eens vrinds veel hooger achten
Dan 't zegepralen van verwoeſtende oorlogsmagten:
Maar dubbel zalig hy dien dit ter harte gaat,
En die met vrucht zich dient van zulk een' wyzen raad!
Hoe dikwyls zien we dat de vorſten, wyze mannen
Wier deugd zy duchten, uit hunn' raad en hof verbannen,
Waar in het eerloos rot der vleijers toegang heeft,
Wier trouwelooze hulp hen geen bekomring geeft!
Ikzelf wierd dus misleid: 'k zal u den ramp doen hooren,
Die door een' valſchen vrind my liſtig wierd beſchoren,
Wiens tong myn driften ſtreelde, opdat ik, ongetrouw
Als hy, met deze munt hem ook betalen zou.

Idomenéus erkent het nut van een' getrouwen raadsman.

De ſchrandre Mentor deê den koningen bemerken
Dat zich Salentes vorſt noodwendig had te ſterken
Voor prins Telemachus, terwyl die jonge Held
Hen trouw ten dienſt zou ſtaan in 't bloedig oorlogsveld.
't Vernoegde hun een troep van honderd jonge knapen,
Kretenzen, uitgezocht, en tot den kryg geſchapen,
De bloem des adels, als een billyk onderſtand,
Met hem, te ontfangen van Idomeneüs hand.

De bondgenooten vergenoegen zich met den onderſtand van Telemachus aan't hoofd van honderd jonge Kretenzen, die zich tot's lands nut, in de wapenen oefenen.

(ren
Het is hoognoodig (ſprak de Raadsman) dat we ons kee-
Tot middlen, die in vreê 't getal des volks vermeeren:
Maar tevens moet ge, opdat het gantſche volk eerlang
Den oorlog niet ontwenne, en elk een zucht bevang'
Tot onbezorgde ruſt; uwe edle Jeugd verpligten
In buitenlandſchen kryg zich tot den ſtryd te richten:
Zo geeft die Jonglingſchap den gantſchen volke ſtof
Om onderling te ſtaan naar waaren heldenlof,

Den geeft door de oefening der wapenen te ſcherpen,
De moeilykheên des krygs zich ruſtig te onderwerpen,
Ja zelfs geen' dood te ontzien, en dus met wakkerheid
Te werden afgericht in 't noodig krygsbeleid.

Terwyl de vorſten afſcheid nemen van Idomeneüs,

Men ziet de koningen, om zich in tyds te dekken
Voor 't woeden van Adraſt, thans uit Salente trekken,
Van Minos neef voldaan, en op het hoogſt bekoord
Door zo veel wyze reên, uit Mentors mond gehoord:
Doch 't is hun grootſte vreugd, by dit doorluchtig ſcheiden
Ulyſſes braven zoon met hun te mogen leiden,
Die van droefgeeſtigheid het oog ter aarde ſlaat,
Wanneer hy 't heuſch vaarwel van zynen Vrind verſtaat.

word Telemachus door Mentor omhelſt, en wegens hunne ſcheiding getroost en opgebeurt.

Terwyl de koningen, verknocht door eendragtsſnoeren,
Idomeneüs weêr den vaſten vrede zwoeren,
Hield Mentor de edle Spruit in de armen teêr bekneld,
En ving op zyn gelaat de traanen van dien Held.
Ik ben gevoelloos (dus liet zich de Jongling hooren)
Voor all' den heldenroem, my door den kryg beſchoren;
En nergens door geraakt, dan door de droefenis
Dat ik myn' toeverlaat, myn' Voedſtervader mis:
'k Zie, dunkt my, 't uur weêrom dat wy zo vaak betreurden,
Waar in de Egyptenaars my uit uwe armen ſcheurden,
En voerden uit uw oog, van alle hoop ontzet
Om ooit u weêr te zien op myn herhaald gebed. (ken)
Men kan (ſprak Mentor, om den Prins met moed te ſter-
Veel onderſcheid in de eene en de andre ſcheiding merken:
Deze is met onzen wil, en van geen duurzaamheid:
Gy ziet hier door den weg ter glorie u bereid:
Ook voegt het u, myn Zoon, my met bedaarder zinnen,
Met minder tederheid en meerder moeds, te minnen.
Gewen u zonder my te leven voor een poos:
Gy zult my immers niet behouden voor altoos:

De

De deugd, de wysheid dient veelëer u in te geven,
Dan Mentors tong en oog, hoe 't u betaamt te leven.
De wyze Hulpgodes in Mentors ſchyn, zo mild — *Minerve bedeelt den Prins met haar uitmuntendſte gaven;*
In trooſtreên, dekte voorts den Jongling met haar ſchild,
Ja deelde aan zynen geeſt, op 't uiten dezer rede,
Haar kloeke ſchranderheid en wakkre toezicht mede,
En blies bezaadigdheid en onverwrikbren moed,
Zo zelden t' ſaamgepaard, hem in het heldenbloed.
Zie (ſprak ze) 't grootſt gevaar kloekmoedig onder de oogen, — *leert hem allen ſchyn van vertſaagdheid myden;*
Wanneer ge door 's lands nut ten ſtryde word bewogen:
Een prins, die in den ſtryd zyn rechte poſt ontvlied,
Bezwalkt zyn' naam veel meer dan die den kryg nooit ziet:
Het voegt niet, zo hy 't volk wil tot een hoofd verſtrekken,
Zyn' moed een' oogenblik te doen in twyfel trekken:
Hoe noodig 't ook moog' zyn dat in het krygsgevaar
Het volk zyn legerhoofd, of zynen koning ſpaar';
't Is hem noch noodiger zich nooit te doen aanſchouwen
Daar hy zyn dapperheid zou ſchandlyk doen mistrouwen:
Gedenk altoos dat hy, die andren wetten geeft,
Het groote voorbeeld is daar ieder 't oog op heeft:
Zyn voorgang moet al 't heir in heldenmoed ontſteken.
Dat u dan geen gevaar, ô Jongling! doe verbleeken!
Stort liever onvertſaagd uw jeugdig heldenbloed,
Dan dat gy immer zoud doen twyflen aan uw' moed:
De vleijers, hoe hun hulp u ook zou mogen blyken — *toont hem de valsheid der vleijers;*
Om u op alle wyz' 't gevaar te doen ontwyken,
Zelfs daar u de eerzucht roept, zyn echter in 't gemeen,
Indien gy lichtlyk u door hen laat overreên,
't Gereedſte om in 't geheim aan andren te openbaren
Dat u de moed ontbreekt in 't naadren der gevaren. — *hoe hem voegt den moed te beſtieren;*
Zie toe dat ge echter dien den toom niet nutloos viert:
Die drift word eerſt een deugd als haar 't beleid beſtiert,

Onwaerdig anderszins een beter naam te dragen
Dan die van dolle woede om roekloos zich te wagen.
roekeloosheid te myden; Vervoerde dapperheid heeft nooit een zeker wit:
Wie geen bezadigdheid in 't krygsgevaar bezit
Zal ſlechts een onbeſuisde, en niet een krygsman wezen;
Ja een, die blindling moet vervoerd zyn, zo het vreezen
Door zyn geſteltenis geen plaats grypt in 't gemoed,
Dat nooit de vrees verwint dan als hy ſpoorloos woed.
Schoon deze ſtaat een' prins niet op de vlucht mogt voeren;
Een onverwacht geval moet echter hem ontroeren:
Zyn geeſt is niet meer vry in 't geven van een' laſt
Die op de omſtandigheên van tyd en zaken paſt;
Noch om des vyands heir, daar 't voegt, om verr' te werpen,
En zich elk oogenblik op 't heil zyns volks te ſcherpen:
Ja, ſchoon men in dien vorſt des krygsknechts yver ziet,
Hy heeft nochtans 't beleid van een' beſtierder niet,
En zelfs den rechten moed eens krygsknechts niet bekomen:
Dees moet omzichtig voor te groote driften ſchroomen,
En zyn bezadigdheid bewaren, om gezwind
Te zien waar toe de laſt zyns hopmans hem verbind.
Hy, die zich roekeloos durft van zyn poſt begeven
Verbreekt de legerörde, aan allen voorgeſchreven,
Lokt andren op zyn ſpoor vermetel in den nood,
En ſtelt ſomwyl het heir voor zware rampen bloot:
Zy, die 's lands veiligheid uit ydle roemzucht wagen,
Verdienen geenen loon, maar ſtraffen weg te dragen.
door bezadigdheid, in allerleije krygsgevallen, Zie toe dan, dat uw hart, met zucht tot eer vervuld,
Haar lauwren niet bejaag' met ſpoorloos ongeduld,
Het waare middel, om gewis naar eer te trachten,
Is met bezadigdheid de krygskans af te wachten.
Rechtſchapen heldendeugd, myn waerde Voedſterzoon,
Verwerft voor zich alöm te ſchooner lauwerkroon,

Hoe

Hoe ze, in eenvouwdigheid, in haat van 't ydel pralen,
Met zedigheid haar' glans te meerder door laat ſtralen:
Naar mate dat de nood haar tot iets ſtouts verbind, *tegen de nood te verzien;*
Is't noodig dat ze in zich een' nieuwen voorraad vind'
Van toeverzicht en moed, die in 't gevaar vermeeren.
Geef niemand voet om u door yverzucht te ontëeren; *vele andere deugden te oefenen;*
Veel min, beny ooit zelf eens anders krygsgeluk:
Geef elk verdienden lof, naar eiſch van 't heldenſtuk;
Maar roem met oordeel: meld het goede uit blyër harte:
Bedek eens anders feil, en denk daar aan met ſmarte:
Beſlis nooit krygsgeſchil, hoe kleen het u ook ſchyn',
Voor legerhoofden, die volkomen kundig zyn
Van 't gene uw jonkheid noch ontbreekt om na te ſporen:
Leen aan hun wyze rede altoos leergierige ooren: *met oude overſten raad te plegen;*
Pleeg raad met hen, en zoek der braafſte helden gunſt,
Om oopning van 't geheim der moeilyke oorlogskunſt
Te erlangen, en daar aan met heusheid toe te ſchryven
Al wat ge, op beter voet dan voormaals, zult bedryven.
Word nooit, door achterklap, tot argwaan aangeſpoort, *niemand te verdenken;*
Wanneer gy iets ten blaam van andre vorſten hoort:
Spreek met hen ongeveinsd; en zo gy ooit mogt denken *zich met zedigheid te verantwoorden;*
Dat hun behandeling u ergens in mogt krenken,
Stel alle uw redenen dan in een' heldren dag:
Gy zult, zo 't overwigt van zulk een braaf gedrag
By hun ſlechts ingang vind, hen op het hoogſt bekoren,
En al wat reedlyk is u gunſtig zien beſchoren:
Maar zo de billykheid hen niet doet overſlaan
Tot alles wat men u naar reden toe moet ſtaan,
Dan zult gy door u-zelf een nutte leering trekken
Uit de onrechtvaerdigheên die zich in hen ontdekken:
Gy zult u wachten voor hun wrevelmoedigheid,
Terwyl ge 't eind' des krygs met taay geduld verbeid.

Ver-

en omtrent de oore-blazers omzichtig te zyn.

Vermy, vermy vooral uwe ongeneugt' te ontvouwen
Aan ſnoode vleijers, die alöm verdeeldheid brouwen;
Ontveins dat rot uw leed met ſprakeloos geduld,
Zo een der vorſten u beleedigt zonder ſchuld.

Mentor wil by Idomeneüs vertoeven,

Ik zal (voer Mentor voort) aan deze kuſt verblyven,
Opdat Salentes vorſt 's lands welvaart doe beklyven,
En hem de ſchaadlykheid der grondbeginslen blyk',
Door vleijers raad geſmeed in 't ſtichten van dit ryk.

wederſpreekt de laakzucht van Telemachus; ontſchuldigt de gebreken der koningen,

Die taal doet eenigzins des Jonglings yver blaken,
Om 's konings handelwyz' by zynen Vrind te laken:
Doch Mentor, die hem ſtuit, ſpreekt op een' ſtrengen toon:
Is 't vreemd dat mannen, die, geëerd als aardſche Goôn,
Noch menſchen blyven, en in eenig deel bezwyken?
Of zwakheên, eigen aan de menſchlykheid, doen blyken
In duizend laagen, en in moeiten zonder end',
Waar van men dagelyks het overwigt erkent?
Idomeneüs is, ik wil 't niet tegenſtreven,
De trotsheid en de pracht van jongs af ingegeven:

door aanmerking van de liſt der amptenaren,

Maar welk een' wysgeer zou, in 's konings plaats, het hart
Niet mede in 't liſtig net der vleijers zyn verward?
't Is waar, de koning liet zich al te veel verkloeken
Van hen, by wien hy moeſt zyne onderrichting zoeken:
Maar de allerwyſte vorſt word menigwerf verblind,
Wat voorzorg hy ook drage in 't laſtig ſtaatsbewind:
Onmooglyk kan een vorſt zyne amptenaars ontberen,
Waarop hy ruſt in 't geen hyzelf niet kan beheeren:
Ook kent een koning min wie tot zyn' zetel komt
Dan iemand van 't gemeen: men is voor hem vermomd:
De loosheid put zich uit, om hem een' ſtrik te ſpannen,
En trouw en waarheid uit zyn hof en oog te bannen.

en de onvolmaaktheid,

Helaas, myn waerde Zoon! gy zult het, vroeg of laat,
Te klaar beſpeuren in 't beſtieren van uw' Staat;

Men

Men vind die deugden, noch die gaaven in de menſchen, *en bedrieglykheid der menſchen welke zy moeten beſtieren.*
Die hen betaamlyk zyn: wie meende naar zyn wenſchen
Al hun behandeling te peilen in den grond,
Zag eindlyk dat zyn geeſt onmooglyk werk beſtond:
Zelfs kan men zo veel vrucht niet van de beſten trekken
Als noodig ware om 't heil der volken uit te ſtrekken:
Zy zyn van hoofdigheid, van achterdocht, van nyd,
En oninſchiklykheên niet t' eenemaal bevryd:
Het is van weinig nut hen zedig die te ontvouwen.
Hoe meerder volken zich aan 's konings zorg betrouwen,
Hoe meerder hoofden hy gezag heeft toe te ſtaan,
En hy in deze keur te lichter mis kan ſlaan.

Die ongenadigſt nu de vorſten door durft ſtryken, *Hy betoont het groot onderſcheid tuſſchen 't redeneren over 't opperſte gezag, en deszelfs in 't werk ſtelling:*
Zou minder ſtaatsbeleid in 't ryksgebied doen blyken,
En ſtruiklen vaak in 't zelfde of arger misverſtand,
Indien dezelfde magt geſtelt wierd in zyn hand.
Een amptelooze ſtaat dekt alle zielsgebreken
In mannen, afgericht om wél te konnen ſpreken;
En ſtelt hun gaven, ſlechts ſchoonſchynend, blinkend voor,
Als waerdig dat men hen voor 't wigtigſt ampt verkoor:
Maar 't hoog gezag zou tot een' toets dier gaven ſtrekken,
En menig groot gebrek tot hunne ſchande ontdekken:
De grootheid ſtelt hen dus voor aller oogen bloot,
Niet ongelyk aan 't glas dat ieder zaak vergroot:
Hun kleenſte misſlag kan van grooten naſleep wezen,
En 't allerminſt verzuim voor 't ſlimſt gevolg doen vreezen.

De gantſche waereld gaat op 't ſtrengſte, vroeg en ſpaê, *hoe verkeerd de ſtoutſten oordeelen:*
't Bedryf eens opperhoofds met duizend oogen na:
Doch zy, die over hem hun oordeel ſtoutſt verklaren,
Zyn in de zorgen van een' ſcepter onërvaren;
Zy willen dat een prins, verheerlykt met de kroon,
Zich, boven 't menſchelyk, volmaakt in alles toon'.

in welk een' onvolmaakten toeſtand de koningen zich bevinden:

De menſchlykheid doet hem, hoe wys hy zyn moog', dwalen,
En moet zyn deugd en geeſt, hoe groot die zyn, bepalen:
Hy heeft een drift, gewoonte, of neiging, die hem dringt
In weêrwil zyner deugd: hy is geſtaag omringd
Van menſchen, die hem loos om hun belang verblinden;
Hy vind den byſtand niet, dien hy in hen moeſt vinden:
Hy ſtruikelt dagelyks van zelf, of door zyn' Raad,
En overwint pas 't eene, of valt in 't ander kwaad.
Dit is het noodlot van de ſchranderſte opperheeren,
Hoe vroom ze 't leven ook verſlyten in 't regeren:
Het langſt is noch te kort, het beſte te onvolmaakt
Tot betering van 't geen was in verzuim geraakt.

hoe beklagelyk de vorſten zyn dat ze moeten regeren;

All' deze elenden zyn in 't heerſchen niet te ontwyken;
De menſchlyke onmagt moet voor zulk een' laſt bezwyken:
Dies zyn de koningen beklag en deernis waerd.
Is 't niet beklaaglyk, zich aldus te zien bezwaard
Met de eindelooze zorg voor zoo ontelbre ſcharen,
Die aan een' vromen vorſt zoo veel bekomring baren?

en de menſchen dat ze moeten geregeert worden.

Ja, waerde Prins, is 't niet beklagens waerd, te zien
Dat haar een menſch, als zy, noodwendig moet gebiên?
Gewis, 't waar' Godenwerk, den menſchen 't kwaad te ontleeren:
Maar zyn de vorſten min beklaaglyk in 't regeren,
Dat zy, ſlechts menſchen, ook met zwakheid aangedaan,
't Bedorven, 't ontrouw volk verpligt zyn gaê te ſlaan?

Telemachus, 't verlies eens ryks aan Idomeneüs wytende, word van Mentor op de grootſte helden,

Idomeneüs (dus liet zich de Jongling hooren)
Heeft door zyne eigen ſchuld 't Kretenzer ryk verloren;
En zonder uwen raad had die vermeetle geeſt
Ook van het Salentynſche alreê beroofd geweeſt.
'k Beken, (ſprak Mentor weêr,) 't vergryp is niet te helen:
Maar zoek door 't Griekſch geweſt, en all' de waereldsdeelen,
By 't meeſtbeſchaafde volk, waar zich een vorſt bevind'
Die nimmer zich vergreep in 't moeilyk ſtaatsbewind:

Den

Den grooten mannen is, door hun geſteldheid *, eigen
Naar 't een of 't ander harts-of geeſtsgebrek te neigen:
Hy is roemwaardigſt die, met onbezweken moed,
Zyn wanbedryf erkent, en naar vermogen boet.
Of zoud gy 't voorbeeld van de Griekenlandſche Magten,
Uw' Vader, gantſch bevryd van alle zwakheid achten?
Hoe vaak had hy gezwicht in nood en zwaarigheid
Had hem Minerve zelf niet aan de hand geleid!
Hoe vaak weêrhield ze hem, of wiſt ze hem te wekken,
En op het ſpoor der deugd hem tot een' ſteun te ſtrekken!
Verwacht ook niet, wanneer gy eindelyk dien held
In zyn voorgaand gezag doorluchtig ziet herſteld,
Dat ge in zyn wys beſtier niets onvolmaakt zult keuren:
Gy zult gewis daar in iets menſchelyks beſpeuren.
Het Griekſche, 't Aziaanſche, en al 't bekende ſtrand
Waerdeert dien held op 't hoogſt in zulk een' brozen ſtand:
Veel groote deugden, die in hem met luiſter ſchynen,
Doen zyn gebreken, door haar' grooten glans, verdwynen.
Gelukkig, zo ge eerlang, begunſtigd van de Goôn,
Hem, als uw voorbeeld, moogt beſpieglen op den troon!
Leer, waerde Prins, niets meer van groote mannen wachten
Dan 't geen men wachten kan van menſchelyke krachten.
De Jeugd, laatdunkende in hare onërvarenheid,
Spat licht tot laakzucht uit, die zonder onderſcheid
Hen, die zy volgen moeſt, met afkeer doet verwerpen,
En haar verhindert zich door leerzaamheid te ſcherpen.
Stel u niet ſlechts, uit liefde en achting, 't heldenſpoor
Uws vaders, ſchoon hy niet volmaakt zy, altyd voor;
Maar laat ook voor den vorſt van wien gy nu zult wyken,
Den Salentynſchen held, een hoog gevoelen blyken:
Hy is, wat ook van hem berisplyks werd' gezegt,
Rondborſtig, billyk, mild, weldadig en oprecht:

* *Temperament.*

en vooral op zynen vader Ulyſſes gewezen;

om doorluchtige mannen,

en zelfs Idomenéus hoog te achten; waar toe Mentor

de deugden van dezen vorſt opteelt,

Zyn krygsdeugd is volmaakt; de valsheid doet hem ſchrikken,
Als hy ze kent, en zich wil naar zyne inborſt ſchikken; (ken,
All' zyn hoedanigheên zyn groot voor zyn bewind,
En naar den ſtand gericht waar in hy zich bevind:
Zyn gulle oprechtheid in zyn pligtverzuim te erkennen,
Zyn heusheid, zyn geduld in 't vleiziek oor te wennen
Om harde zaken, om de waarheid, hoe gehaat,
Te hooren uit myn' mond; zyn moed, zyn wys beraad
In 't doemen van zichzelf, om zyn misbruikt vermogen,
Zyn ſchuld te boeten, zelfs voor al de waerelds oogen;
Opdat hy, boven 's volks geſtrenge hekeltaal
Verheven, door hun liefde eene eeuwige eer behaal';
Zyn dat geen deugden, die met levendige trekken
De grootheid des gemoeds van dezen vorſt ontdekken?
Schoon zich een laage geeſt voor zekre feilen wacht
Door raad van andren, of geluk in de oppermagt;
Een' koning echter, die zyn' misſlag uit wil wiſen,
Nadat de vleitaal hem het deugdenſpoor deed miſſen,
Bezit de grootſte deugd; en dus weêr op te ſtaan
Is grooter, dan zyn' val door 't blind geluk te ontgaan.

en deszelfs leerzaamheid roemt.

Salentes vorſt heeft meeſt zich in een ſtuk vergrepen
In 't welk zich 't grootſte deel der vorſten weg laat ſleepen;
Maar naauwlyks één van hen verkrygt, als deze held,
De zege op zyne drift. Ik ſtond voor 't vroom geweld,
Waar meê hy zich beſtreed, verrukt en opgetogen,
Op 't uur zelf dat ik hem zyn feilen hield voor oogen.
Die deugd verwondere u, als my! ô Prins, ontfang
Dien raad, min tot zyn' lof, dan om uw waar belang.
Dus bragt de Voedſterheer den Jongling in gedachten,
Hoe onbetaamlyk, hoe gevaarlyk hy moeſt achten
Een' ander zo geſtreng te heeklen, en zo ſtraf
Hem door te ſtryken die 't bewind heeft van den ſtaf.

Het

Het is (fluit Mentor) in het einde tyd van ſcheiden. *Mentor, zyne rede ſluitende,*
Vaarwel, myn waerde Zoon! ik zal u hier verbeiden.
Gedenk dat hy, die in der Goden vreeze leeft,
Geen menſchelyk geweld noch liſt te vreezen heeft:
Laat geen gevaar, hoe groot, ooit angſt in u verwekken:
Gedenk dat Pallas u haar hulp niet zal onttrekken.
De Prins dacht, als dat woord gevloeid was uit haar' mond, *en van Telemachus byna gekend voor Minerve, neemt van dien Prins afſcheid.*
Dat zich de Hulpgodin aan zyne zy' bevond:
Hy had haar wis gekent, had ze onverwacht, op 't ſchenken
Van zo veel moeds, hem niet aan Mentor doen gedenken;
Dies ſprak ze, als uit zyn' mond: Myn waerde Voedſterling,
Vergeet nooit hoe uw jeugd my ſteeds ter harte ging,
Om u uws vaders moed en wysheid in te drukken:
Bedryf toch niets tot hoon van zyne heldenſtukken,
En leſſen van de deugd, waar mede ik uw gemoed
Met zo veel tederheid zorgvuldig heb gevoed.
De zon ſtygt reeds om hoog, en laat haar gulde ſtralen *De bondgenooten en Telemachus, trekken met hun benden van Salente af.*
Op 't hooggekruind gebergte al flikkrend nederdalen,
Terwyl de koningen zich uit Salentes veſt
Begeven in hun heir, ten aftogt voortgepreſt:
Men ziet rondom de ſtad de ſaamgevoegde benden
Zich op der Hoofden laſt weêr van de muuren wenden;
Wanneer men overal de piek verheven vind,
Terwyl de beukelaar, door 't ſchittren, 't oog verblind,
En zich het vliegend ſtof verheft tot aan de wolken.
Idomeneüs leid, in 't aanzien dezer volken, *Idomeneus en Mentor doen hen uitgeleide.*
Van Mentor vergezeld, de vorſten plegtig uit:
Zy ſcheiden welgemoed, nadat men tot beſluit
Elkander wederzyds veel vriendſchap had bewezen:
Geen twyfling deed voortaan de bondgenooten vreezen
Voor 't krenken van de vreê, nadien hun in het end'
Idomeneüs aart volkomen wierd bekend,

Wanneer ze in dezen held een' gullen inborſt zagen,
Gantſch ſtrydig met het geen hen eerſt was voorgedragen;
Men had zyn deugd nu in haar' oorſprong klaar ontdekt,
En niet gelyk ze door de vleijers was bevlekt.

Mentor bevordert den bloei van Idomeneüs ryk,

Na 't wyken van het heir, bezocht, op 's konings bede,
De Voedſterheer met hem elk oord der nieuwe ſtede.
Men lette hoe veel volks (ſprak Mentor) in het veld,
En in de ſtad verblyv': het werde ſtipt geteld:
Men ſpeure uw landvolk op, in akkerbouw ervaren:
En hoor' hoe veel het land ſlechts in gemeene jaren
Aan koren, oly, wyn, en andre vruchten geeft:
Zo weet' men of daar van uw ingezeten leeft;
En of, met alles dat wy meer daar van erlangen,
Een' nutten handel zy met vreemden aan te vangen.
Men ſla het ſcheepsvolk ook met alle uw kielen gaê:
Zo blyke op welk een' grond uw heerſchappy beſta.

doorziet de ſchepen, en onderzoekt de ſcheepvaart;

Hy zag de haven door; hy ſtapte in all' de ſchepen;
Vroeg ieder af, waar heen de handel was begrepen;
Wat elk gelaaden had, en voor terugvracht zocht;
Hoe hoog de koſte liep geduurende ieders togt;
Wat gelden aan elkaêr de handelaars verſchoten,
En welk een maatſchappy wierd tusſchen hen geſloten;
Opdat men weten mogt of elk de billykheid
En trouw ter harte name in wettig koopbeleid:
In 't eind', wat ramp in zee en handel was te ſchroomen;
Om dus den ondergang der koopliên voor te komen,
Wier winzucht menigmaal hen dingen doet beſtaan
Die boven 't kort bereik van hunne krachten gaan.

verziet tegen de bankrotten,

Hy wilde dat de vorſt, door ſtrenggeſtaafde wetten,
De handelbreuken, zelfs de kleenſte, zou beletten;
Nadien men, ſchoon daar in geene ontrouw wierd beſpeurt,
Haar naauwlyks immer vry van roekeloosheid keurt:

Hy

Hy ſchreef ook regels voor, opdat men t' allen tyde
Op de allerlichtſte wyze een handelbreuk vermyde:
Hy ſtelde een rechtbank aan, waar voor men in het breed'
Van zyne goedren, winſt, en teering opning deed;
Een bank, die rekenſchap moeſt van den koopman vragen:
Nooit ſtond het iemand vry eens anders goed te wagen,
En ſlechts de helft van 't zyn'. Men richtte, op Mentors raad, *lokt, door maatſchappyën,*
Ook maatſchappyën op, tot ſterking van den Staat,
Om zich een groot bedryf met velen te onderwinden,
Waar toe één handelaar zich zou onmagtig vinden:
't Verbond der maatſchappy ſteunde op een zware ſtraf
Voor hem wiens rekenſchap haar geen genoegen gaf.
Voorts bleef de ſcheepvaart vry voor alle handelaren: *en onbezwaarden handel,*
Wel verre dat men die door tollen zou bezwaren,
Wierd groote loon belooft aan ieder, die den ſchat
Eens nieuwen landäarts wiſt te trekken naar de ſtad.
Dus zag men in het kort den vreemdling derwaarts vloei- *vreemde volken*
En door hun groot getal Salente welig bloeijen: (jen,
De ſcheepvaart, van en aan zyne uitgeſtrekte reê,
Was t' eenemaal gelyk aan de eb en vloed der zee:
Men zag, als golf op golf, de ſchatten derwaarts ſtroomen, *met hun ſchatten naar Salente,*
En, door de vryheid, ſteeds de ſchepen gaan en komen:
Al wat men bragt was nut; al wat men laadde, niet
Dan 't geen men wisſelde, en voor ruim de waerde liet.
Daar was een ſtreng gerecht, met toezicht op de haven, *daar ieder in zyn recht wordgehandhaaft.*
Tot aller volken heil die zich daar heen begaven:
De trouw, gulhartigheid, en heusheid riep, zo't ſcheen,
Van ieder torentrans hen uit de verſte zeen;
En elk dier volken, 't zy geland van de ooſter vloeden,
Waar uit men de uchtendzon zich ziet ter dagvaart ſpoeden;
't Zy dat hy kwame van de wydſtgelegen kuſt,
In wiens onmeetbre zee zy hare dagtoorts bluſcht,

Was

Was grooter veiligheid en vryheid hier beſchoren
Dan aan de verre kuſt waar aan hy was geboren.
Hy beſchouwt de voorraads- en werkplaatſen; verbied alle ſchadelyke waaren;
De ſchrandre Mentor, nooit in yver afgemat,
Om onderzoek te doen tot in het hart der ſtad,
Doorzag elk tuighuis, en vernam by winkelknapen,
In ieder voorraadsplaats, hoe alles ſtond geſchapen;
Verbood en keurde elk ſoort van vreemde waaren af,
Waar door men oorzaak tot de pracht en wulpsheid gaf;
En ſchreef een' regel voor, waar na men in gewaden,
In voedſel, grootheid van zyn huis, en huisſieraden
Zich had te richten in zyn' onderſcheiden' ſtand:
Hy wees de praal van goud en zilver van de hand.
geeft een regelmaat van kleeding voor den koning,
Ik weet (liet Mentor voor Salentes vorſt zich hooren)
Dit eenig middel ſlechts voor allen op te ſporen,
Waar door uw volk van 't zyne in alles zedig leev',
Dat hun het opperhoofd daar van het voorbeeld geev'.
Het is noodzaaklyk dat een vorſt, om de eer der kroone,
Een zekre majeſteit in 't openbaar vertoone;
Maar 't zou genoegzaam zyn dat ge uw gezag ontfingt
Uit uwen hofſtoet, en de wacht die u omringt:
Vernoeg u met een kleed van 't fynſte purpren' laken.
en voor de eerſten des ryks:
Laat de eerſten van uw ryk ook zulke kleedren maken:
Al 't onderſcheid beſta ſlechts in de kleur, en 't goud
Dat tot borduurſel werde aan uwen zoom beſchouwt.
Geef aan eens ieders rang zyne onderſcheiden verven;
Zo kan men 't eêl geſteente, en goud en zilver derven.
raad hem dezelven in byzondere ſtanden te onderſcheiden;
Geef elk, naar rang, een merk van adel in 't geſlacht:
In d'eerſten praal' dat oudſt en roemrykſt word geächt.
Hen, die verdienſten by 't gezag der ampten voegen,
Zal op het hoogſt de rang naa dezen vergenoegen,
Wier oud doorluchtig bloed voorlang, door trouw beleid,
Is in 't bezit geweeſt der hoogſte waerdigheid.

De

De mindere edlen zult ge, op die verheven blyken,
Goedwillig doen voor 't merk van hooger adel wyken,
Mits dat gy niet te vroeg hen ſtelt in hooger ſtaat,
Waar door de menſch zo licht tot grootsheid overſlaat;
En dat ge uw vreugde ſchept in hen met lof te kroonen
Die in den voorſpoed zich altoos bezadigd toonen:
De uitmuntendheid die minſt de wangunſt op zich haalt,
Is die welke uit een reeks van de edelſte oudren daalt.
Gy zult door waare deugd hen wondren doen verrichten, *brave daden met eer te beloonen:*
En 't verſte nageſlacht tot uwen lof verpligten,
Wanneer gy telkens die met lauwren mild vergeld,
Ja eerebeelden op doorluchte daaden ſtelt;
En deze daaden, om den volgluſt op te wekken,
't Begin des adeldoms voor 't nageſlacht doet ſtrekken.
Den eerſten ryksſtand, dien gy naaſt den troon beſchouwt, *ſchryft den dragt van ieder ryksſtand voor,*
Verſier' het wit gewaad, beneên omzoomd met goud:
Doe met een' gouden' ring dier edlen handen pronken;
Hun halzen met uw beeld, in 't fynſte goud geklonken.
Den tweeden rang zy 't blaauw met zilvren zoom gegund,
En ook de ring, maar niet de koninklyke munt;
Den derden 't groen gewaad, wel zonder dierbre zoomen
En ring, maar met de munt op hunne borſt vernomen;
Den vierden 't goudgeel kleed; den vyfden 't rozenrood;
Den zesden 't helder grys: de zevende, als ontbloot
Van voorrang, kan het minſte en laagſte ſlag van lieden,
Door 't geel met wit gemengd, in hunnen ſtand bedieden.
Zie daar een zevental van dragten, aan wier kleur *tot weering der pracht, en tot voorſtand der noodige handwerken,*
Men de onderſcheidenheid des vryen rangs beſpeur':
Een donker grys gewaad bedekk' der ſlaaven leden.
Zo blyke eens ieders ſtand eenvouwdig uit hun kleeden:
Zo weer' men uit Salente, en voorts uit elks gemoed
Alle ydelheid, en kunſt die ſlechts de praalzucht voed.

Al 't ambachtsvolk zal zich van ſchaadlyke oefeningen
Weêr tot het kleen getal der noodige aan zien dringen,
En door een nutte kunſt naar eerlyk voordeel ſtaan,
Of tot den koopmanſchap of landbouw overgaan.
Men laat' den onderdaan naar geen verandring trachten,
Noch in den aart der ſtof, noch in den vorm der dragten:
't Betaamt geenszins dat zy, die 's Hemels wys beleid
Tot brave daaden ſchikt en achtbre deftigheid,
Met dien gemaakten zwier van laffe pronkeryën
Ooit zouden bezig zyn; of in hun vrouwen lyën
Dat zulk een ſpoorloosheid haar zeden ooit bevlekk',
Schoon haar dat beuzelwerk tot minder ſchande ſtrekk'.
Gelyk een hovenier, wiens ſchranderheid de boomen
Van nutloos hout ontlaſt, opdat ze vrucht bekomen;
Op de eigen wyz' beſnoeide ook Mentor de ydle pracht,
Die tot verbaſtering der zeden was bedacht.
Hy deê, door 't richtſnoer, elk in zyn beroep gegeven,
De waare eenvouwdigheid in alles weêr herleven,
En voerde een regelmaat omtrent het voedſel in,
Voor burger en voor ſlaaf, in ieder huisgezin. (len

Hy toont de ſchadelykheid der weelde,

Wat ſchande (ſpreekt hy) is 't, dat zich de Grooten kwel-
Om in de keur van ſpys *hunn' meeſten roem te ſtellen, *Rageûts.
Die hunne vryë ziel zo avrechts overheert,
En door hun fyne tong hun kloek geſtel verteert!
Hun waar geluk is in gemaatigdheid gelegen,
En in 't vermogen om weldaadigheid te plegen,

en 't nut der maatigheid;

Tot luiſter hunner naam. Het is de maatigheid
Die een' geringen diſch de rechte ſaus bereid;
Zy, die ons niet alleen doet in gezondheid bloeijen,
Maar ook het eêlſt vermaak geduurig toe doet vloeijen.
Wees met het beſte vleeſch eenvouwdig vergenoegd:
't Zy nooit, in 't ſterke kruid bereid, u toegevoegd:

Het

Het is een kunſt, die 't vleeſch doet tot vergif verſtrekken,
Dus boven nooddrufts eiſch den eetluſt op te wekken.
De vorſt is overtuigt dat hy verwaarlooſt had *waar omtrent Idomeneüs de wet van Minos vernieuwt,*
't Verval te wederſtaan der zeden zyner ſtad,
Door 't ſchandelyk verzuim van Minos wyze wetten;
Maar boven alles, doet hy de overdaad beletten.
De ſchrandre Mentor wyſt den koning duidlyk aan,
Dat zyn vernieuwde wet in 't minſt niet kan beſtaan,
Zo 't vorſtlyk voorbeeld haar geen' nadruk doet erlangen,
Dien ze anders nimmermeer van elders kan ontfangen.
Hier op verkieſt de vorſt in 't breidlen van zyn' luſt *en zyne onderdanen loflyk voorgaat.*
Niets dan voortreflyk brood, een weinig wyns der kuſt,
Zo geurig als vol kracht; en vleeſch, op de eigen wyze
Eenvouwdig toebereid, gelyk de Griekſche ſpyze,
Weleer voor Trojes wal op zynen diſch gezet.
Hier door dorſt niemand zich beklagen van een wet,
Die zich de koning zelf het eerſt had voorgeſchreven;
En elk ontwende dus een overdadig leven,
En ydle keurigheid, waar aan men al te laf
Allengs tot zynen diſch den vryen toegang gaf.
De Voedſtervader deê de peſt der jonge lieden, *Mentor ſchaft de dertele Muzyk af, en bepaalt het nut gebruik der Zangkunſt;*
De wulpſche hofmuzyk, op ſtrenge ſtraf verbieden;
En doemde tevens ook den dartlen Bacchusklank,
Die 't brein niet min bedwelmt dan de allerzoetſte drank,
En de ongebondenheid verfoeilyk uit doet ſpatten:
Maar om de Zangkunſt op een' hooger prys te ſchatten,
Bepaalde hy ze gantſch aan feeſt- en tempelvreugd,
Tot roem van 't Godendom en waare heldendeugd.
De groote bouwſieraên, als galeryen, boogen, *en der Bouwkunde,*
En zuilen, wil hy aan de huizen niet gedoogen:
Zulks blyft der templen recht. Hy ſchetſte een bouwörde af,
Die, ſchoon eenvouwdig, 't oog een bly genoegen gaf;

En wiſt in kleine ruimte een luchtig huis te bouwen,
Dat veel gemakken deê voor 't grootſt gezin beſchouwen:
De kamers waren friſch van uitzicht, vol geryf
Naar ieders zinlykheid, en tot zyn vry verblyf;
En 't onderhoud kon geene of weinig koſten geven.
Hy eiſchte in ieder huis, van aanzien iets verheven,
Een zaal, en wandelplaats, verzien aan ieder kant
Met menig kleen verblyf voor ieder vryën ſtand;
Maar hy verbood geſtreng de veelheid der vertrekken,
Met alles wat daar in tot ydle pracht kon ſtrekken.

die in vele opzichten de prachtigſte gebouwen overtreft;

Die velerleije ſlag van huizen, meer of min
Van aanzien, en geſchikt naar 't aantal van 't gezin,
Deed met geringe koſte in all' de nieuwe wyken
Een regelmatige orde op 't allerſchoonſte blyken:
Daar de oude, reeds voltooid naar de eigenzinnigheid
En praalzucht van den geen' die 't werk had aangeleid,
Met welk een' grootſchen zwier het op zichzelf mogt pralen,
By de andren, in geryf en ſtand, niet konden halen.

waar door Sadente in 't kort word volbouwt.

De ſtad wierd haaſt voltooid, wyl 't naaſte Griekſche ſtrand
Bouwkunſtenaars verſchafte, en de Epiroot de hand
Door metſelknapen bood, met de andre nagebuuren;
Mits dat men eenig land hen ſchonk rondom de muuren.

De oefening der Beeldhouwery en Schilderkunſt word alleen aan kloeke geeſten vergunt;

Den beitel en 't penſeel zag de edle Raadsman aan
Voor kunſttuig daar men zich niet van vermag te ontſlaan:
Maar hy begeerde dat aan weinige onderzaten
Dier Kunſten oefening zou werden toegelaten.
Hy richtte een kweekſchool op, waar in, tot nut vermaak,
De grootſte kunſtenaars van d' allerkieſchſten ſmaak
Des jongen leerlings geeſt en handling gadeſloegen.
Niets zwaks, (dus ſprak hy,) niets gebrekkelyks zou voegen
By Kunſten die geenszins volſtrekt noodzaaklyk zyn:
Dat dan geen jongling in die oefenplaats verſchyn',

Dan

L. F. Du Bourg inv.

Bernards fecit.

TELEMAQUE accompagne la Pompe funebre d'HIPPIAS, avec toutes les marques d'un Deuil sincere.

Liv. XVII.

Dan van een' kloeken geeſt, die vroege blyken geve
Van vordring in de kunſt, en naar volmaaktheid ſtreve:
Al de andre Jeugd, geſchikt tot minder edel werk,
Vinde in een lichter kunſt een nutter oefenperk.
Men verg' de kunſtenaars, die door hun puiktafreelen
En roemryk beitelwerk de keurigſte oogen ſtreelen,
Geen kunſtverbeelding af, dan van de heldendaên
Dier mannen welker naam noch glorie zal vergaan:
Ja, hun geheugen werde in kloeke ſtadsgebouwen,
Of in een grafgeſticht op 't marmer uitgehouwen;
Opdat de naneef zie uit dees gedachtenis
Aan wat doorluchtig bloed hy eerbied ſchuldig is.

en niet, dan in nutte verbeeldingen, toegelaten.

Voorts toont de Voedſterheer, wiens ingetogen zeden,
Niet met de deftigheid der edle Bouwkunſt ſtreden,
Dat hy genoegen ſchept in ieder groot Geſticht
Tot ruſtige oefening des ligchaams opgericht: (rennen,
Hy keurde 't vechtperk goed voor 't worſtlen, 't paarde-
Voor 't ſlagriems tweegevecht, en 't vaerdig wagenmennen,
En voor alle andren ſtryd, daar 't ligchaam, zo in kracht
Als in behendigheid, meer voordeels door verwacht.

Mentor handhaaft de Bouwkunſt omtrent de ſtryd- en renperken;

Hy weerde ontelbren, die gebloemde ſtoffen brogten,
Die vreemd borduurwerk tot een' hoogen prys verkochten,
En vaten, zo van goud als zilver, opgeſierd
Met beeldenpraal van Goôn, van menſchen en gediert';
Ook reukwerk, dierbre vocht, en alle weitſche dragten:
Hy wilde zelfs dat elk, hoe ryk hy zich mogt achten,
Zich huisſieraad bezorgde, eenvouwdig, en van duur.

en weert alle uitheemſche koſtelykheden;

Hier door beſpeurden zy in dit gelukkig uur,
Die zo onmatig, zo verblind voor weinig dagen,
Het meeſte van behoefte en armoê durfden klagen,
Hoe veel men boven 't nut en 't noodige bezat:
't Was armoêbarend goed, het was een valſche ſchat:

waar door ieder het overtollige met blydſchap ontbeert.

Zy wierden waarlyk ryk in goedren en genoegen,
Naar mate dat ze zich van 't nuttelooze ontſloegen:
Hy (was hunne eigen taal) verrykt zich in der daad,
Die zulke goedren ſchuwt als kankers van den Staat,
En zyn behoeftigheid niet verder plaats wil geven
Dan hem Natuur gebied om vergenoegd te leven.

Hy bezichtigt de wapenhuizen;

De wyze Raadsman liet het oog met yver gaan
Op tuig- en voorraadshuis, om verder acht te ſlaan
Of al de krygsbehoefte en 't wapentuig volkomen
Van hen, wier pligt het was, wel wierd in acht genomen.
Men moet (dus ſprak hy) ſteeds gereed zyn tot den ſtryd;
Waar door in 't algemeen het oorlog word vermyd.

vindgebrek aan vele zaken; doet nieuwe wapens ſmeden;

Hy vond alöm gebrek aan veel noodwendigheden,
Verzaamde een menigte bedreven wapenſmeden;
Deed ovens metſelen, wier dikke ſmook, wier vlam,
Als die van Etnaas kolk, de zon haar' glans benam:
Het aanbeeld zuchtte van 't verdubbelend rinkinken
Der ſchelle hamers, die door ſtad en velden klinken;
Ja, 't hoog nabuurgebergte aan dees en genen kant
Weêrgalmt door 't woeſt gedreun langs 't aangelegen ſtrand:
't Scheen dat men zich bevond in 't eiland daar de reuzen,
Door Mulciber genoopt, het gloeijend yzer kneuzen
Tot blikſems voor Jupyn. Men zag, met wys beleid,
Al wat de kryg behoeft in vollen vreê bereid.

ziet vele landen noch ongebouwd;

De vorſt, door Mentor tot de landzorg aangedreven,
Zag dat veel vruchtbaar veld was onbeploegd gebleven:
Een groot gedeelte was ten halve ſlechts gebouwt,
Door armoede en verzuim van hun dien 't was betrouwt:
Gebrek aan volk deed hen den moed en kracht ontbreken,
Om tot volkomenheid den landbouw aan te kweeken.

vaadden vorſt

De Voedſtervader ſprak Idomeneüs aan,
Terwyl hy hem het oog op 't woeſte veld deed ſlaan:

Het

Het land verëiſcht ſlechts volk; en 't volk zal niets ontberen, *het land door de onnutte ambachtslieden te doen beploegen,*
Indien het zich met vlyt wil tot den landbouw keeren.
Men press' d' onnutten hoop dan uit Salentes wal,
Met al het ambachtsvolk welks arbeid tot verval
Der goede zeden ſtrekt: men doe hen dees landouwen,
Langs dal en heuveltop, tot aller welſtand bouwen.
Het is het ongeluk dier lieden, ik beken 't,
Dat velen 't zittend werk der kunſten zyn gewent,
Waar door ze ontwyfelbaar den arbeid zullen ſchroomen:
Maar zie het middel hier om hen te hulp te komen: *hen daar van een deel te geven, den nagebuur te hulp te roepen,*
Men geve aan elk van hun een deel van 't ledig land,
En roep' den nagebuur tot hunnen onderſtand,
Om onder hun beleid het zwaarſte werk te plegen:
Een matig loon zal licht daar velen toe bewegen.
Men biede wyders hen een deel der vruchten aan
Der zelfde gronden die ze in vollen bloei doen ſtaan:
Gy kunt hen naderhand hier in uw ryk doen blyven, *en onder hen in te lyven: waar omtrent hy het dubbel nut aantoont.*
Om ze uwen volke, tot 's lands voordeel, in te lyven:
Zy zullen, werkzaam zynde, en van een vroom gedrag,
Niet min dan 't oude volk u ſterken in 't gezag.
De onnutte ſtedeling, op de akkers neêrgeſlagen,
Zal dus zyn krooſt den laſt des landbouws leeren dragen:
Het uitlandſch metſelvolk, naar deze kuſt gevloeid
Ten opbouw uwer ſtad, zal even onvermoeid
Zich kwyten van zyn' pligt in 't zuivren veler gronden,
Nadien het zich met-een ten landbouw heeft verbonden:
Men lyv' den metslaar ook by uw Kretenzen in,
Opdat uw nieuwe Staat meer onderzaten winn'.
Dees' ambachtsknapen zal 't een groot genoegen geven
In zulk een zagt gebied, als dit, te mogen leven:
Zy ſtrekken, door hun ſterke en onvermoeide hand,
Aan 't volk, dat uit de ſtad verplaatſt werde op het land,

En

En daar zy in gevolg zich onder zullen mengen,
Ten voorbeelde, om veel heils Salente toe te brengen.
Zo word het gantſche land bevolkt, langs deze kuſt,
Met huisgezinnen, kloek ten landbouw toegeruſt.

en hoe men 't volk zal vermeerderen, door 't begunſtigen van den echt, en 't niet met tollen te bezwaaren.

Laat wyders in die vreugd u geen bekomring deeren
Om 't nieuwgeveſtigd volk allengs te doen vermeeren:
't Zal haaſt ontelbaar zyn, wanneer gy zyne Jeugd
Begunſtigt in 't genot der kuiſche huwlyksvreugd:
Dit middel valt u licht, wyl 't menſchlyk is te haken
Om met een wederhelft het aardſch geluk te ſmaken:
Het is de elende alleen, die hun daar in belet:
Zy zullen, zo gy niet te zwaare tollen zet,
Verkwikt, met vrouw en krooſt in zoeten vrede leven;
En 't nooit ondankbaar land zal allen voedſel geven;
Den luiaard wel ontzegd, maar in een volle maat
Den vlytigen vergund dien 't werk ter harte gaat.

Hy maalt den bevalligen ſtaat af van zulk een akkerleven;

Hoe 't landvolk zyn geſlacht in kindren meer ziet bloeijen,
Hoe 't ryker is, zo 't maar de vorſt niet wil beſnoeijen:
De jonge kindren zelfs der akkerlieden ſlaan,
Geöefend, hand aan 't werk van de eerſte jeugd af aan:
De jongſten gaan in 't veld de lamrenkudde weiden:
De meerbejaarde ſtelt zyn blydſchap in 't geleiden
Der groote kudden, aan zyn zorgen toebetrouwd:
Door de oudſten word het land met 's vaders hulp gebouwt:
De moeder richt terwyl, met de andre huisgenooten,
't Eenvouwdig voedſel toe voor haren man en loten,
Die zy gulhartig, voor het vallen van de nacht,
Vermoeid van 't werk des daags, aan haren diſch verwacht:
Zy ſlaat het melken gaê der ooijen en der koeijen,
En doet dat voedzaam vocht uit welige uijers vloeijen:
Zy ſtookt een luchtig vuur aan haren ruimen haard,
Daar 't gantſche huisgezin, met bly gewoel vergaêrd,

In

In zyne onnoozle vreugd des avonds raakt aan 't kwelen,
Totdat de zoete ſlaap 't vermoeide lyf komt ſtreelen:
Ook vormt ze kaas, en braad kaſtanjes; of ſchenkt vrucht,
Noch zomerfriſch bewaard voor 't ſchenden van de lucht.
De herder ſpeelt, en zingt voor all' die huiswaarts keeren,
Al 't geen hy nieuwlings wiſt in 't naaſt gehucht te leeren:
De bouwman keert met ploeg en osgeſpan van 't veld:
Het gaat, terwyl de kop vermoeid ter aarde helt,
Met traage ſchreden voort, alsof 't geen' prikkel kende:
Al 't ongemak des werks neemt met den dag een ende.
De ſlaapzucht, 't aardryk door, op 's hemels laſt verſpreid,
Verwint al wat 'er leeft door haar bekoorlykheid,
En houd natuur alöm op 't aangenaamſt betooverd: (vert,
Haar kracht, die 's landmans oog door zoet geweld vero-
Verſterkt het matte lyf; maar zyn geruſte geeſt
Is nimmer voor de zorg des andren dags bevreesd.
Gelukkig is dit volk, dat voor zyn gantſche leven *roemt deszelfs geluk,*
Van ſtaatzucht, liſtigheid en wantrouw zynde ontheven,
Door 's Hemels dierbre gunſt een' vorſt is toebetrouwt
Die hunne onnoozle vreugd met blyder harte aanſchouwt!
Maar hoe onmenſchlyk is 't, zulk vreedzaam volk, uit baat- *en beklaagt de onderdrukte landlieden;*
Tot voeding van de pracht, en toomelooze ſtaatzucht, (zucht,
Te ontzetten van de vrucht die de aarde, lang bewrocht,
Hen jaarlyks uit haar' ſchoot, voor zo veel zweets, verkocht!
Natuur alleen ſchenkt aan een eindloos tal van menſchen
Al 't geen 't bezadigd hart kan voor zyn' arbeid wenſchen:
Maar zeker wangebroed, verblind door weelde en eer,
Stort honderd duizenden in de yslykſte armoê neêr.
Maar wat ſtaat my te doen, (vroeg de onvermoeide ko- *toont hoe men 't volk, dat den landbouw niet behartigt,*
Zo aan dees volken, die ik uit hun ſamenwoning (ning,)
Zal door een vruchtbaar veld verſpreiden, op uw' raad,
De landbouw, als 't betaamt, niet recht ter harte gaat?

zal aanmoedigen,

Doe (voer de Raadsman voort) het tegendeel geſchieden
Van alles wat men dan gemeenlyk ziet gebieden:
De vrekke vorſten, die nooit de uitkomſt gadeſlaan,
Zyn nergens op bedacht, dan om den onderdaan,
Die zyn verkregen goed met vrucht zoekt aan te leggen,
Daar van het zoet genot, door tol op tol, te ontzeggen:
Zy hopen door dit volk, dat hen zo welig voed,
Hun wreede baatzucht meeſt te zullen zien geboet:
Doch hunne ſchatting drukt het allerminſt van allen
De luiaarts, die van zelf tot lyfsgebrek vervallen.
Men keere een ſchikking om, die zo veel rampen baart,
Aan de ondeugd loon verſchaft, de goeden wreed bezwaart,
Ja die een achtloosheid doet in den landzaat komen,
Zo heilloos voor den vorſt, als voor het volk te ſchroomen.

door eene ſtraf te ſtellen op de achteloozen,

Leg vry een ſchatting, boete, of ſtrenger ſtraf, op dien
Die naar den akkerbouw niet om begeert te zien;
Niet anders dan gy zoud te werk gaan met ſoldaten,
Die ſchandelyk hun poſt in oorlogstyd verlaten.

en eene vergelding op de vlytigen;

Verleen eer gunſt op gunſt, en ſtaaf een zeker recht,
Waar door uw tollen minſt hen werden opgelegt,
Die hun geſlacht het meeſt in kindren aan doen groeijen,
En, dus gemoedigd, met meer vlyt het land doen bloeijen.
Welhaaſt zal hun gezin vermeerdren door de trouw,
En vinden zynen luſt en roem in d' akkerbouw:

waar door de akkerbouw in aanzien zal komen,

't Beroep eens landmans zal niet meer verachtlyk wezen,
Wanneer men zo veel leeds niet langer heeft te vreezen:
Men zal met luiſter weêr de ploeg zien in een hand
Die zege op zege won voor 't lieve vaderland:
Niet minder zoet zal 't zyn, in ſtille vredenstyden
Den vaderlyken grond zyn arbeid toe te wyden,
Dan dat men 't vaderland, en zyner vadren erf
Zal hebben vrygeſtreên van 't algemeen bederf.

Het

Het land zal zich weêrom in vollen bloei vertoonen, *het land overvloeijen van koren, wyn,*
De blonde Ceres 't hoofd met gouden halmen kroonen;
En Bacchus, tredende op zyn' ryken overvloed
Van keurig wyngewas, een zoeter druivenbloed
Dan hemelſch nektarvocht, rondom, by gantſche vlieten,
Doen van het ſteil gebergte in groote kuipen ſchieten:
De dalen zullen ook weêrgalmen overal, *en vrolyk landvermaak.*
Langs friſſche beken, door der herdren lief geſchal,
Die met de rieten fluit hun blyde zangen paren,
En alle onnutte zorg gulhartig laten varen;
Terwyl hun welig vee, dat zich met hen verblyd,
Op klaverbloemen graaſt, van wolvenliſt bevryd.
ô Koning! zoud ge u niet op uw geluk beroemen, *Nader aandrang ter begunſtiging van den landbouw.*
Wanneer men u de bron van zo veel heils mogt noemen,
En zo veel volken mogt zien bloeijen aan dees kuſt,
Beſchaduwd van uw' naam in een volmaakte ruſt?
Met zulk een roem uw hart niet endloos meer vermaken
Dan die van 't vreedzaam land te plondren en te blaken?
Dan overal, en zelfs in 't hart van uwen Staat,
In 't midden uwer zege, uw' eigen onderzaat
Byna zo veel, als, in des overwonnens landen,
Het afgelegendſt volk, den ſchrik voor 't moorden, branden,
De woede om hen berooid te ſtooten van hun erf,
De ontmenſchte ſlagting, angſt voor 't algemeen bederf,
Den honger, wanhoop, en noch duizend andre plagen
Door 't heilloos oorlogszwaard ontzind op 't lyf te jagen?
Gelukkig is de vorſt, die, op het hoogſt bemind *Hoe een koning zich bemind maakt.*
Van 't Godendom, zichzelf genoeg gemoedigd vind
Om, door zyn volk tot deugd en blydſchap op te wekken,
Zo lief een ſchouwſpel aan de volgende eeuw te ontdekken!
Gewis, al de aarde, verr' van hem te wederſtaan,
Bood, ſmeekende op haar kniên, hem all' haar ſcepters aan.

Tegenwerping van't misbruik der voorſpoed, door Mentor opgeloſt;

Maar hen, die deze ruſt en overvloed verwerven,
(Dus ſprak de koning,) zal de weelde allengs bederven,
En ik my zien weêrſtaan met deze zelfde kracht
Die myne goedheid hun zal hebben toegebragt.
Die vrees (voer Mentor voort) moet nooit uw opzet ſtooren:
Men vleit met dezen glimp eens dwazen konings ooren,
Die, kwiſtig in den aart, het volk liefſt ſchat en ſcheert:
Maar licht word deze ſchroom uit uw gemoed geweert.
De wet, die wy u volk omtrent den landbouw geven,
Bereid hen tot een nut en altoos werkzaam leven:
't Zal in den overvloed, hoe groot die u ook ſchyn',
Niets meer bezitten dan 't geen elk zal noodig zyn;
Nadien we uit uw gebied alle ydle kunſten weeren,
Die 't overtollige ooit hen konden doen begeeren:
Ook zal die overvloed vermindren voor 't gemeen,
Door 't voorrecht dat men licht in 't huwelyk verëen';
't Onfeilbaar middel tot vermeerdring der geſlachten:
Elk talryk huisgezin zal voor zich noodig achten
Met onvermoeide vlyt in 't bouwen voort te gaan
Van 't weinig akkerlands, dat hen moet doen beſtaan.
Geen weelde en ledigheid, die lichtſt een volk beroeren,
Geen wufte drift zal hen tot muitery vervoeren:
Zy zullen overvloed genieten, in 't gemeen:
Maar welk een' overvloed? Van ooft en brood alleen,
Op eigen grond gezaaid, en van der Goden zegen
In 't zweet huns aangezichts al zwoegende verkregen.

die wyders den vorſt aanſpoort om ieder gezin een deel der onbeploegde gronden te geven;

Opdat uw landzaat leve in die gemaatigdheid,
Is 't noodig dat gy thans beſchouwt hoe uitgebreid
De grond behoort te zyn, dien u voegt aan te wyzen
Voor ieder huisgezin, om zich daar van te ſpyzen.
Wy deelden al uw volk, op 't voorſchrift dat ik gaf,
Naar elks verſcheiden ſtaat in zeven ſtanden af:

Men

Men ſta aan elk gezin van ieder dezer ſtanden
Geen grooter aandeel toe in de uit te deelen landen,
Dan waarlyk noodig is tot voeding van 't getal
Des volks, dat zich welhaaſt daar in bevinden zal:
Dees ſtrenggeſtaafde wet zal allen edellieden
't Verkrygen van het erf der minderen verbieden:
Dus hebben ze alle land; maar om hen in 't gemeen
Te nopen tot meer vlyt, zy ieders aandeel kleen:
Men zal, zo in gevolg de landen hier ontbreken,
Ten nut van uwen Staat, een volkbouw elders kweeken.
Gy hebt ook acht te ſlaan dat in uw heerſchappy *de wyngaarden te verminderen;*
't Gebruik des druivenvochts nooit overvloedig zy:
Men moet op 't minderen der wyngaardplanten denken,
Eer de overtolligheid van wyn de tucht mogt krenken,
En 't grootſte kwaad verwekk', verdeeldheid, ledigheid,
En wanluſt in het werk, veel ziekte, en dwaas beleid:
Men moet dien voor de nood gelyk een' heeldrank ſparen, *den wyn ſpaarzaam te laten gebruiken;*
Of als een zeldzaam vocht ter eere van de altaren;
Men dien zich van geen' wyn tot ſtreeling van den geeſt,
Dan op een ongemeen en plegtig offerfeeſt:
Maar denk niet dat gy ooit het volk dus zult doen leven,
Zo gy het voorbeeld zelf daar in niet meent te geven.
Maak voorts dat Minos wet altoos in volle kracht *Minos wet omtrent de opvoeding der kinderen te doen betrachten;*
In 't opvoên van het krooſt met yver werd' betracht:
Men oefene de Jeugd in openbare ſcholen,
Waar in de vrees der Goôn haar vroeg zy aanbevolen,
En de eerbied voor de wet, de zucht voor 't vaderland,
En goede zeden dus het hart werde ingeplant:
Men leere daar wat heil is van de deugd te wachten,
En die meer dan 't vermaak, ja dan het leven achten.
Stel overheden aan, wier toezicht daar toe ſtrekk' *tuchtmeeſters aan te ſtellen;*
Dat niemand, wie hy zy, zyn zeden ooit bevlekk':

Gy, die geen koning zyt dan om getrouw te waaken
Als hoeder van uw volk, zoud uwen rang verzaaken,
Indien gyzelf uw kudde altoos niet gaê bleeft ſlaan.
en het kwaad naar eiſch te ſtraffen. Weêr dus veel wanörde af, en menige euveldaên;
En die gy door uw vlyt niet magtig zyt te weeren,
Poog die den onderzaat door zwaare ſtraf te ontleeren:
't Is goedertierenheid dat, naar de ſtrengſte wet,
De ſtraf van 't kwaade vroeg ten voorbeeld zy gezet:
Een weinig bloeds, geſtort tot weering van gevaren,
Zal in gevolg van tyd een' vorſt veel bloeds beſparen,
En hem geducht doen zyn in al zyn heerſchappy,
Ook zonder dat veeltyds hem ſtrengheid noodig zy.
Verfoeilyke ſtaatkunde eenes onderdrukkers, Maar hoe doemwaerdig is 't, zyn veiligheid te ſtellen
In 't volk op alle wyz' te knevelen, te kwellen!
't Niet te onderrichten! 't niet te leiden tot de deugd!
Hen nooit te ſtrekken tot een voorwerp hunner vreugd!
Door ſchrik en wanhoop hen 't geduld te doen verzaken,
En hun dees harde keur noodzakelyk te maken
Van ſteeds de ſlaverny ten doel te moeten ſtaan,
Of zich van 't heilloos juk der dwinglandy te ontſlaan!
Is dit de weg om naar rechtſchapen eer te trachten?
en derzelver heillooze gevolgen Denk dat in ieder land, waar in de hooge Magten
Niet waken voor de wet, hoe groot haar magt ook ſchyn',
Die Mogendheên in 't eind' van 't kleenſt vermogen zyn:
Zy nemen alles in: zy maken 't al te ſchande,
Ja zyn geheel alleen bezitters van den lande:
voor het volk, Dus kwynt de landbouw; en die wreede dwinglandy
Maakt van een vruchtbaar land een naare woeſteny.
Men zie de ſteden in: de neeringen verſlappen;
De handel gaat te gronde in alle koopmanſchappen.
en voor hemzelf, De koning, die, alléén niet langer koning blyft,
En nimmer 't wezen kan, dan door zyn volk geſtyfd,

Ver-

Verteert allengs zichzelf, door 't ongemerkt verteeren
Der volken wier ontzag en ſchat hem doen regeren:
Zyn Staat word uitgeput van manſchap en van geld:
Doch de eerſte ſchade is grootſt, en word het minſt herſtelt:
Zyne onbepaalde magt maakt al zyn volk tot ſlaven:
Men vleit hem; alles ſchynt op zynen wenk te draven;
Men bid zyn magt ſchier aan, en beeft voor zyn gelaat:
Maar wacht ſlechts naar de kleenſte ontſteldheid in den Staat:
Deze overgroote magt, die zich te veel deed vreezen
In all' haar ſpoorloosheên, kan niet beſtendig wezen:
Zy heeft, ontzet van trooſt en ſteun in 's landzaats hart,
Al 't ligchaam van den Staat vermoeit, en fel gefart;
Ja perſt de leden zelfs, om naar dien keer van zaken
Met eenerleije drift vol ongedulds te haken.
Zie met den eerſten ſlag, die hem word toegebragt, *tot zyn geheel bederf.*
Den afgod neêrgebonsd, vertreden, en veracht:
De haat, de vrees, de wraak, het argerlyk vermoeden,
Ja alle driften ſlaan dan tevens aan het woeden.
De koning, die, terwyl 't hem ſcheen voor wind te gaan,
Geen' menſch vond die aan hem de waarheid deed verſtaan,
Zal in zyn ongeluk geen' menſch ook konnen vinden,
Die tot zyn hulp of trooſt zich iets zal onderwinden.
Idomeneüs deelt, op Mentors wys beſluit, *Salentes koning ſtelt Mentors raad in 't werk.*
Terſtond na dit geſprek, de woeſte velden uit,
Bevolkt die wyders met de nutlooze arbeidslieden,
Doet al het vaſtgeſtelde in weinig tyds geſchieden,
En ſpaart voor 't metſelvolk het land, hen toegedacht
Ten loon des ſtedebouws, die haaſt zal zyn volbragt.

TE-

TELEMACHUS.

DERTIENDE BOEK.

INHOUD.

Idomeneüs meld aan Mentor, door wat liſt
Proteſilaüs, een van zyne gunſtelingen,
Door zekren Timokraat met wien hy ſcheen in twiſt,
Den vromen Philokles dorſt naar het leven dingen.
De koning legt zyn hart voor zynen Halsvriend bloot,
En hoe hy, tegen dien getrouwen ingenomen,
Hem door Timokrates, in 't hoog bewind der vloot,
Om loosverdicht verraad bedekt wilde om doen komen:
Hoe dit mislukte, en hem de held in 't leven liet,
Getrooſt aan Samos kuſt in ballingſchap te leven,
Nadat aan Polymeen het opper zeegebied
Op koninklyk bevel in handen was gegeven:
Terwyl hy zelf, hoe hem zyn gunſtling mogt verraên,
Noch niet beſluiten kan om zich van hem te ontſlaan.

De zagtmoedige regering van Idomeneüs lokt veel volks naar Salente;

't Gerucht dier aangename en zagte ryksbevelen
Lagcht alle volken toe om in dat lot te deelen,
En lokt hen van rondom naar 't Salentynſch geweſt,
Daar 't heuſch ontfangen word tot 's ryks gemeene beſt.
Het land, waar op men niets dan diſtels heeft zien groeijen,
Doet reeds een' ryken oogſt van dierbaar koren bloeijen,
En ooft, noch onbekend aan dit Hesperiſch ſtrand:
De gunſtige aarde ontſluit haar vruchtbaar ingewand

Op

IDOMENÉE raconte à MENTOR *les Artifices de ses deux Ministres* PROTESILAS *&* TIMOCRATE, *& les Malheurs où le plongerent leurs Conseils pernicieux.* *Liv. XIII.*

Op 't ſnyden van den ploeg, en vormt haar ryke gaven, *waar door de landbouw voortgezet,*
Om door een' milden loon des landmans heil te ſtaven,
Waar heen men de oogen ſla: de blyde hoop luikt op
In diepe dalen, en op veld en heuveltop,
Daar duizende ooijen met haar lamren tierig grazen, *het vee in menigte aangekweekt,*
En hupplende in de beemd op malſchen klaver-azen,
By grooter horenvee, van welks geloei de grond
En 't hemelhoog gebergt' geſtaag weêrgalmt in 't rond.
Dees kudden, nut om 't land ten akkerbouw te meſten,
Had Mentor doen ontbiên uit hun nabuurgeweſten:
Idomeneüs ſtond, op landbouw thans beluſt,
't Peucetiſch volk, niet verr' gelegen van zyn kuſt,
In ruiling voor dit vee, dat hy niet kon ontberen,
Al 't overtollige af, naar Mentors wys begeeren.
De ſtad en dorpen zag men ſchielyk overäl *ſtad en land bevolkt,*
Met friſſche jonglingſchap vermeerdren zonder tal,
Die eerſt, om armoeds wee, niet hadden durven wagen,
Uit vrees voor meer verdriets, den huwlykslaſt te dragen:
Maar toen men ondervond met welk een zoete vrucht
De vorſt hun heil betrachtte uit vaderlyke zucht,
Verdween al hunne vrees voor bange hongersnooden,
En andre plagen, vaak gezonden van de Goden.
Men ſpeurt niets anders dan een aangenaam geroep,
Den zang der akkerliên en herdren, troep aan troep, *hun huwelyk met blydſchap gevierd,*
Tot viering van hunn' echt vol vreugd by-een gekomen:
Het is alsof hier Pan word met een' ſtoet vernomen
Van Veldgoôn, dansſende in het rykbelommerd land,
Op 't klinken van de fluit, met Nimfen hand aan hand.
Het volk beſchouwt niets meer dan't geen zyn hart kan ſtreelen,
Maar is nochtans bedaard; en all' zyn blyde ſpelen
Zyn ſlechts ontſpanningen, die hen van zorg ontſlaan,
En weêr met grooter luſt tot hun beroep doen gaan.

en de koning geroemt en gezegent word door de gryzaarts,

Den gryzaarts, ziende 't geen zy nimmer durfden denken,
Het eind' huns levensloops met zo veel heils beſchenken,
Verwonderd en verrukt om 's konings wys beſluit,
Perſt zulk een lief gezicht de vreugdetranen uit:
Zy heffen, om de Goôn vol dankbaarheid te loven,
De handen bevende met deze beê naar boven:
ô Groote Jupiter! dat ſteeds uw zegen blyk'
Aan onzen opperheer, in deugden u gelyk!
Hy is het grootſt geſchenk, ons door uw gunſt beſchoren:
Hy is tot heil en vreugd des ſtervelings geboren:
Vergeld hem al het goed, waar meê hy ons verblyd:
De mond van ons geſlacht, dat in vervolg van tyd
Ontſtaan zal uit den echt dien zyn beleid doet bloeijen,
Zal eeuwig van den lof des konings overvloeijen;
En hy, wien ieder dankt voor 't licht dat hy geniet,
Hunn' aller vader zyn door 't gantſche ryksgebied.

en door de jonge echtgenooten.

De friſſche jonglingſchap en maagdelyke ſpruiten
Verheugden zich, terwyl men haren echt deed ſluiten,
In 't zingen van den lof, en de ongemeene deugd
Van hem die oorzaak was van deze groote vreugd.
De harten waren ook niet minder dan de monden,
Als in een maatſchappy, tot zynen lof verbonden:
Men ſtelde in hem te zien zyn allergrootſt geluk,
En vreesde voor zyn' dood, als voor den zwaarſten druk:
't Verlies van zulk een' vorſt, de luſt der onderdanen,
Smoorde ieder huisgezin te jammerlyk in tranen.

Idomenéus erkent daar in Mentors heilzame ſtaatkunde,

De vorſt, door Mentors raad tot dezen ſtand geraakt,
Beleed hem, dat hy nooit een blydſchap had geſmaakt
Die halen kon by 't zoet van zich te zien beminnen,
Als oorzaak des geluks van zo veel huisgezinnen.
'k Heb (ſprak hy) nimmer daar geloof aan willen ſlaan:
Der vorſten grootheid moeſt, verbeelde ik my, beſtaan

In

In ſteeds gevreesd te zyn: dit kon myn hart bekoren;
Alsof het menſchdom ware om my-alléén geboren.
Al 't geen my wierd verhaalt van oppermogendheên,
Gelief koosd als de liefde en welluſt van 't gemeen,
Dacht my verdicht te zyn. Ik zie, met volle klaarheid,
De mooglykheid dier vreugd nu in myzelf bewaarheid.
Ik moet u melden hoe myn hart, al vroeg misleid,
Vergiftigd wierd aangaande eens konings achtbaarheid:
Dit is de bron des leeds waar van 't zich voelde prangen.
De vorſt begon hier op 't verhaal dus aan te vangen.
Proteſilaüs, die in jaren my verwint,
Was onder al de Jeugd van my het meeſt bemind:
Zyn ſtoute en levende aart geviel me in alle deelen:
Al myn vermaak was 't zyn': hy wiſt myn drift te ſtreelen,
En maakte Philokles, een' andren jongeling,
Wiens vriendlyke ommegang my ook ter harte ging,
Argliſtig my verdacht. Dees was in al zyn poogen
Grootmoedig, doch bedaard, en had de Goôn voor oogen:
Hy zocht zyn grootheid niet in ſtaat en overvloed,
Maar in het wederſtaan der driften van 't gemoed,
En in verheven deugd: hy laakte myn gebreken;
En als hy ſchroomde my daar over aan te ſpreken,
Dan dorſt hy zwygend' met een treurig aangezicht
My zeggen dat ik iets gedaan had tegens pligt.
Die openhartigheid kon my in 't eerſt behagen:
'k Betuigde menigwerf hem all' myn levensdagen
Te zullen hooren; om dus, tegen 't ſnood venyn
Der vleijery, door hem altoos beſchermd te zyn.
Hy onderrichtte my hoe dat ik Minos ſchreden,
Tot welſtand van myn ryk, kloekmoedig na moeſt treden:
Zyn wysheid haalde niet by de uwe, ô trouwe Vrind!
Maar zyn begrip was groot, gelyk ik thans bevind:

belyd hem hoe zyn oordeel wierd bedorven, en beſchryft den aart zyner gunſtelingen Proteſilaüs en Philokles.

De oprechtheid van Philokles,

in den vorſt deszelfs misſlagen aan te wyzen,

in 't eerſt wel opgenomen,

word door Proteſilaus misduid,

Proteſilaüs nyd, naar hooger ſtaat begeerig,
Maakte op het liſtigſt my allengs van hem afkeerig:
Doch Philokles, bedaard, en even bly te moê,
Stond hem de volle zege op myne gunſten toe;
't Was hem genoeg aan my de waarheid ſteeds te zeggen,
Zo lang ik hem vergunde aan my die voor te leggen:
Myn heil, niet zyn geluk, was 't wit van zyn beſtaan.
Proteſilaüs bragt my endlyk in den waan
Dat Philokles myn doen uit geemlykheid beſtrafte,
En niet begeerig was dat ik hem loon verſchafte,
Opdat zo trots een hart my niets verſchuldigd ſcheen',
Als waar 't van hooger prys dan alle waerdigheên.

alsof Philokles den vorſt naar de kroon ſtak.

Dees knaap, die u zo vry uw feilen durft verklaren,
Durft (ſprak hy) die ook vry aan andren openbaren;
En doet genoeg verſtaan dat hy u weinig acht,
Ja toont dat hy, uw' roem dus krenkende, enkel tracht
Om, door een ſchoon vertoog van zyn geſtrenge zeden,
Eerlang in uwe plaats ten rykstroon op te treden.

De vorſt, zulks niet konnende gelooven,

In 't eerſte klonken my die reednen vreemd in 't oor.
De waare deugd doet zich zo vry, zo zuiver voor,
Dat, hoe de ſchyndeugd ook de meeſten moog' misleiden,
Een naauwöplettend oog haar licht kan onderſcheiden.

word allengs de ſtrengheid des eenen moede, en laat zich door den anderen deerlyk misleiden,

Maar de onverzetbaarheid van zyn geſtrenge deugd
Verveelde in 't einde allengs aan myn verblinde jeugd:
Proteſilaüs, zo toegevende in het ſchenken,
Als onüitputtelyk en vaerdig in 't bedenken
Van alle nieuw vermaak, gaf my van 't ſtraf beleid
Des andren jongelings noch grooter tegenheid.
De loozaart, dien ik eerſt vergeefs zich af liet ſlooven,
Om 't kwaad van Philokles aan my te doen gelooven
Waar meê hy hem betichtte, ontzag zichzelf voortaan
My van dien vromen held met woorden te ondergaan,

Maar

Maar zocht door ſterker blyk by my geloof te vinden.
Zie hoe ik endlyk my zo trouwloos liet verblinden:
Hy ried my, door dien held, als hoofd van 't zeegezag, *met Philokles af te zenden om de Karpatiërs ſlag te leveren.*
't Karpatiſch waterheir te dwingen tot een' ſlag.
Ik ben (dus ſprak hy, om my ſterker aan te ſpooren,)
Geenszins verdacht, wanneer ik u zyn' lof doe hooren.
Zyn moed en krygsbeleid zyn beide hoog geächt:
Hem voegt vooral de ſtaf van uwe watermagt.
Al de ongeneugte, die ik tegen hem deed blyken,
Moet voor den dienſt en 't heil van mynen koning wyken.
Ik, door die ronde taal van zulk een' man verblind, *Hy beklaagt zich over 't ongeluk eens konings die zich door een' liſtig ſtaatsdienaar laat regeren.*
Op wien ik my betrouwde in 't wigtigſt ryksbewind,
Omhelsde hem van vreugd en ongemeen genoegen:
Ik ſtelde al myn geluk in myn gedrag te voegen
Naar zulk een' gunſtlings raad, die, naar my dacht, van nyd,
Van eigenbaat en drift, volkomen was bevryd.
Hoe deerniswaerdig is der koningen elende!
Die raadsman kende my, daar ik myzelf niet kende:
Hy wiſt dat in 't gemeen de vorſten, door den ſchyn
Misleid, vol achterdochts, en onöplettend zyn;
Vol achterdochts, door all' de ontelbre liſtigheden
Der ſchalken, die ze altoos hun zyde zien bekleeden;
En onöplettend, wyl ze, op hun vermaak beluſt,
Gewoon zyn dat hun pligt op hunne dienaars ruſt',
Ja dat een ander voor hen denke; alsof 't gebieden
Aan hun het voorrecht gaf van alle zorg te vlieden.
Proteſilaüs, die dit ſchadelyk gebrek
In my had aangekweekt, dacht, door een ſlinkſche trek,
My licht met wantrouw op een' gunſteling te ontroeren
Die niet verzuimen zou iets wigtigs uit te voeren;
En dat hy allerlichtſt in 's helds afwezendheid
Zyn' val bewerken zou door averechts beleid.

Philokles waarſchouwt den vorſt tegen zyn' bedekten vyand,

De held, gereed om zich te ſpoeden door de baren,
Voorzag genoeg wat hem in 't afzyn zou weêrvaren.
Denk (ſprak hy) als voortaan myn vyand tot u ſpreekt,
Dat my het middel ter verdediging ontbreekt;
En dat ik, door myn bloed in uwen dienſt te wagen,
Gevaar loop van daar voor uw' haat te zullen dragen.

dien de koning ontſchuldigt.

'k Hervatte: Vrees dit niet: Proteſilaüs heeft
Meer achting voor uw deugd dan gy de zyne geeft:
Hy ſpreekt van u met lof, en heeft my doen beſchouwen
Hoe billyk ik u mogt het wigtigſt ampt betrouwen:
Hy was 't vertrouwen kwyt waar mede ik hem beloon,
Zodra hy wegens u verandren dorſt van toon.
Ga, vrees niets, en bewys uw trouw door dappre daden.
Hy toog dan heen, maar liet myn hart met angſt beladen.

De vorſt betuigt aan Mentor de ſchadelykheid van zich op éénen Staatsdienaar te betrouwen,

Ik kan 't niet zwygen, neen: myn Vrind, ik ondervond
Hoe noodig 't voor my was voorzichtig t'allen ſtond
By veelen, welbedacht, naar wyzen raad te trachten;
En dat ik my voor niets ter waereld zoo moeſt wachten,
Tot voorſtand van myn naam en nut van 't algemeen,
Dan dat ik my vertrouwde op eenen man alleen.
Ik wiſt dat Philokles in tyds my had doen ſchrikken
Voor menig zwaar vergryp, waar in ik, door de ſtrikken
En wrevle driften van des andrens trotſen geeſt,
Voorzeker anderszins vervallen waar' geweeſt.
'k Vernam dat Philokles altoos oprecht gevoelde,
En dat zyn vroomheid niets dan billykheid bedoelde,
Geheel verſchillend met Proteſilaüs hart:

en hoe hy door Proteſilaüs zich't gezag liet ontwringen.

Maar ach! ik had aan dees allengs, tot myne ſmart,
In 't heerſchen neffens my reeds zo veel voet gegeven,
Dat my onmooglyk ſcheen zyn' raad te wederſtreven.
't Verdroot my, dagelyks myn ruſt te zien geſtuit
Door die twee amptenaars, zo ſtrydig van beſluit:

Hier-

Hierom verkoos ik, liefſt uit zwakheid iets te dwalen
Ten koſte van 't gemeen, om vry weêr aêm te halen.
Zo laf een oorzaak van myn averechts beſtaan
Verzweeg ik aan myzelf, en liet myn hart begaan:
Maar ſchoon ik vreesde die in 't heimlyk my te ontdekken,
Omdat ze my tot ſchaamte en ſchande zou verſtrekken,
Zy bleef nochtans, hoe wars zy my te binnen ſchoot,
De wezendlyke bron daar al myn doen uit ſproot.
De dappre Philokles verrasſte 's vyands kielen, *Hy verhaalt hoe Philokles gedrongen wierd een gevaarlyke landing te doen op 't eiland Karpathus;*
Behaalde een volle zege, en ſpoedde, na 't vernielen
Dier zeemagt, zich te rug, om met opmerkendheid
Te waaken tegen 't leed, hem in myn hof bereid:
Maar zyn geveinsde vrind, wien 't had aan tyd ontbroken
Om liſtig tuſschen ons een vuur van twiſt te ſtoken,
Beval hem by geſchrifte, alſof ik zulks gebood,
Op 't eiland Karpathus te landen met de vloot.
Ook had hy wezendlyk my weten in te ſcherpen
Dat die geheele kuſt my licht waar' te onderwerpen:
Doch door zyn loos beleid ontbraken niet alleen
Daar toe aan Philokles veel krygsnoodwendigheên;
Maar hy verbond hem ook op zekren laſt te letten,
Die veel belemring baarde om d' aanſlag voort te zetten; *en hoe, van Proteſilaüs wege, een ander verrader, Timokrates genoemd, hem nopende Philokles, door een gewaande ſamenzwering,*
En had op zyne zyde een' afgerichten gaſt,
Die lang in myn gezin had op myn' wenk gepaſt,
En alles naauw beſpiedde, om hem zulks te openbaren,
Schoon ze altyd in den ſchyn elkander haatlyk waren.
Die knaap, Timokrates geheten, deed met liſt,
Als van een groot geheim, my opning hoe hy wiſt
Dat Philokles bedekt iets kwaads had voorgenomen.
Die dappre waterheld (dus ſprak hy) heeft volkomen
Uw zeemagt tot zyn' dienſt, waar meê zyn ſtoute hand
Zich koning maken wil van 't groot Karpatiſch ſtrand.

De

De waterhoofden zyn in zyn belang getreden:
Hy won de gunſt der vloot door zyn milddaadigheden,
En boven alles door 't verzuimen van de tucht:
bekrachtigd met een' brief, De zege blaaſt hem op: het is geen los gerucht;
Neen, vorſt, zie hier zyn' brief aan een' van zyne vrinden,
Ten blyk' hoe hy beſloot zich d' aanſlag te onderwinden.
Ik las dien brief, die my naar allen oogenſchyn
Dacht in der daad het ſchrift van Philokles te zyn:
waar in de hand des zeevoogds was nagebootſt, Proteſilaüs, loos in all' zyn wanbedryven,
Had met Timokrates zulks weten na te ſchryven.
Ik, meer en meer verbaasd hoe 'k meer dien brief herlas,
Kon niet gelooven dat die van den zeevoogd was;
En myn ontroerde geeſt herdacht zyn trouwheidsblyken,
Waar in hy 't zelfbelang voor 't myne had doen wyken:
Maar wat ſtond my te doen, nadien ik 't ſchrift in 't end'
Als dat van Philokles voorzeker had erkent?
liſtig misleidde, Timokrates, my dus ziende aan zyn zyde hellen,
Beſtond zyn kunſtnary my verder voor te ſtellen.
Vermag ik (voegde daar die ſnoode al twyflend by)
Te toonen welk een woord in 't ſchrift opmerklyk zy?
en, om meer geloofs te winnen, Proteſilaüs mede verdacht maakte. De zeevoogd ſchryft zyn' vrind, dat dees van zekre zaken,
Die hy in cyfer ſlecht aan hem bekend durft maken,
Proteſilaüs ſpreke en raadvrage. Ach! men ſchrikk'!
't Gaat vaſt, zy ſpannen beide u dien vervloekten ſtrik,
En zyn gewis verzoend om u te wederſtreven:
Proteſilaüs heeft, dit weet ge, u aangedreven
Door Philokles beleid met ongemeenen ſpoed
't Karpatiſch waterheir te weeren uit den vloed:
Hy heeft een ruime poos niet meer, gelyk te voren,
U 't geen nadeelig aan zyn' vyand was, doen hooren,
En ſchynt nu tot zyn' roem en voorſpraak zelfs verpligt:
Proteſilaüs toont dien vrind een bly gezicht:

Zy

Zy zyn het eens om beide een groote rol te ſpelen,
En onder zich-alleen 't Karpatiſch ryk te deelen:
Proteſilaüs drong, gelyk gy hebt beſpeurt,
Den aanſlag door, ſchoon die met recht wierd afgekeurt:
Hy ſtelt, om, tot uw ſchaê, daar van de vrucht te plukken,
Uw watermagt ten doel van duizend ongelukken.
Hoe! ſtond hy Philokles dus voor, met kracht en liſt,
Indien men hen noch vond in onderlingen twiſt?
Neen, 't kan niet anders zyn, of dees trouwlooze mannen
Zyn 't eens, om tot wat groots te ſamen aan te ſpannen:
Zy dingen zekerlyk naar de eene of de andre kroon,
En mooglyk om uzelf te bonzen van den troon.
Ik weet dat dit bericht my bloot ſtelt voor hun laagen,
Indien gy noch uw magt blyft in hun handen waagen:
Maar dit getrooſt ik my. Ik heb van hun beſtaan
De waarheid u verklaart, en myn gemoed voldaan.
Ik, aan het hart geraakt door dit geheim te ontdekken, *Idomenêus, zulks gelovende,*
Kon Philokles verraad niet meer in twyfel trekken,
En gaf naauwkeurig op Proteſilaüs acht,
Die als zyn vriend by my in alles was verdacht.
Voorts brogt Timokrates my dagelyks te binnen:
Indien gy Philokles het eiland eerſt laat winnen,
Ware al uw tegenſtand voorzeker veel te laat:
Men ſtuite hem, terwyl 't in uw vermogen ſtaat. (ken,
'k Moeſt toen de valsheid van den menſch in 't hart vervloe-
En wiſt niet meer by wien ik trouwen raad zou zoeken:
'k Zag, wyl my Philokles verried naar allen ſchyn, *wil Philokles doen ſterven,*
Geen ſtervling meer, wiens deugd my onverdacht moeſt zyn: *doch is wegens*
Ik wilde door myn wraak hem onverhoeds doen ſneven, *Proteſilaüs verlegen;*
Maar wiſt niet hoe ik met zyn' valſchen vriend zou leven:
Ik vreesde in 't end', dat ik hem ſchuldig vinden zou;
Doch vreesde noch veel meer, te ſteunen op zyn trouw.

die Philokles liſtig ontſchuldigt,

'k Deê echter hem verſlag, en 't angſtig misvertrouwen
Van Philokles beſtaan uit myn gelaat beſchouwen:
Hy ſcheen ontzet te zyn; hy prees dien helds gedrag,
En maakte in 't breede van zyn heldendaên gewag;
Ja 't ſcheen alsof hy my zyns ondanks liet doorgronden
Dat zy maar al te wel elkanderen verſtonden.

en nevens Timokrates des konings argwaan doet vermeerderen.

Timokrates verzuimde ook niets van zynen kant,
Maar voedde in my de vrees van hun bedekt verſtand,
Ja dreef my telkens aan, dat ik hen voor moeſt komen,
En door des zeevoogds val des anders magt betoomen.
Zie, waerde Mentor, zie met welk een ergernis
Een vorſt het ſpeeltuig van trouwlooze menſchen is,
En wat rampzaligheên de koningen ontmoeten
Van menſchen, zelfs geknield, en ſiddrende aan hun voeten.

De vorſt wend, om Philokles te dooden, Timokrates naar de vloot,

Ik waande dat ik iets ſtaatkundigs had beſtaan,
En myn' bewindsmans liſt in rook zou doen vergaan,
Door ſtil Timokrates te zenden naar myn kielen,
Met laſt om Philokles bedektelyk te ontzielen.
Proteſilaüs veinsde, alsof hy zulks niet wiſt,
En trok my ongemerkt door myn gewaande liſt
Te meerder in zyn' ſtrik om my in ſlaap te wiegen,
Hoe hy eenvouwdiger, zo 't ſcheen, zich liet bedriegen.
Timokrates toog heen, ontmoette op 's vyands kuſt
Den watervoogd door veel belemmering ontruſt,

waar in aan alles gebrek is;

En dezen zeeheld, door Proteſilaüs treken,
Van alle krygsbehoefte en oorlogstuig verſteken;
Wyl deze, indien de brief, tot 's helds verdriet geſmeed,
Aan de opgevatte hoop der ſnooden niet voldeed,
Den zeevoogd door gebrek zocht in 't verderf te rukken,
En dus op 't ſchandelykſt den togt te doen mislukken;
Nadien, hoe meer ik van dien aanſlag had gehoopt,
Ik tot te feller wraak zou werden aangenoopt.

De

De held, vol geeſt en moed, verdroeg de krygsëlenden: *'t welk Philokles door de liefde zyner vlotelingen verduurt.*
Gehandhaaft door de zucht der dappere oorlogsbenden:
Elk, ſchoon de landing hun op 't hoogſt vermetel ſcheen,
Bood echter hem de hand, in ſpyt der zwaarigheên;
En yverde om de zege aan hem te doen erlangen,
Waar aan hun eigen heil en leven ſcheen te hangen:
Men waagde, welvernoegd, op ieder oogenblik
Zyn leven met een' held, hun liefde en 's vyands ſchrik.
Timokrates, hoe loos, had alles kwaads te ſchroomen, *Haglyke onderwinding van Timokrates,*
Als hy dien watervoogd in 't heir wilde om doen komen,
Van 't welk de held zo trouw, zo vuurig wierd bemint:
Maar dolle ſtaatzucht had den booswicht thans verblind:
Hy dacht niets moeilyks in zyn ſtout beſtaan te ontdekken,
Zo 't kon tot voordeel van Proteſilaüs ſtrekken;
Met wien hy, na den dood des watervoogds, gantſch vry
En zonder hinder dacht te heerſchen over my.
Proteſilaüs kon met geen goedgunſtige oogen
In mynen dienſt een' man van eer en moed gedoogen,
Wiens bloot gezicht aan hem zyne euveldaên verweet,
En all' de kluiſters brak, my door zyn liſt geſmeed.
Timokrates verleidde, om Philokles te vellen, *die, met twee hoplieden*
Twee hopliên, die men ſteeds dien zeevoogd zag verzellen:
Hy bood uit mynen naam hen veel vergelding aan,
En deed vervolgens noch den waterheld verſtaan
Dat hy hem, mynent wege, iets heimlyks voor moeſt houden,
Alleenlyk vergezeld van deze twee vertrouwden.
De zeevoogd ſloot zich pas met die trouwloozen af, *op Philokles aanvallende, geſtuit,*
Als hem de ſnoode een wond met eenen moordpriem gaf,
Die affchampte, en niet diep ſcheen door het vel te dringen.
De held, geenszins verbaasd, wiſt hem den priem te ontwrin-
En ging hen alle drie daar mede ſtout te keer. (gen.
Hy riep. Men ſchoot te hulp: men liep de deur ter neêr;

Verloſte Philokles, en hield hen dicht bedwongen
Die gantſch beteuterd hem zo moedeloos beſprongen:
en geboeid wierd, Men boeide hen: het heir had hen terſtond verſcheurt,
Indien hen geen genaê was door den held gebeurt:
Hy nam Timokrates ter zyde, en in zyn hoede;
En vroeg zagtzinnig hem naar de oorzaak dezer woede.
en hem Proteſilaüs verradery ontdekte: De booswicht toonde, om zich te redden uit de nood,
Myn ſchriftelyk bevel tot mynen zeevoogds dood;
En wyl verraders licht hun vrinden zelfs begeven,
Zo dacht ook deze alleen op 't redden van zyn leven,
En meldde aan Philokles door welk een' loozen vond
Proteſilaüs ſteeds dien held naar 't leven ſtond.
waar op Philokles De zeevoogd, dien dit feit bykans had doen verſtommen,
Waar in de boosheid was tot zulk een top geklommen,
Nam dit beſluit, op 't zien van die verradery:
den boswicht in vryheid terugzend, Hy ſprak Timokrates voor 't gantſche leger vry,
Verzond hem veilig weêr naar myn Kretenzer ſtranden,
En ſtelde 't zeegezag in Polymenes handen,
In myn' geſchreven laſt benoemd tot opperhoofd,
Als Philokles zou zyn van 't levenslicht beroofd.
Hy noopte in 't eind' de vloot, waar uit hy ſtond te wyken,
De trouw, aan my verpligt, altoos te laten blyken;
en zich naar Samos doet voeren, daar by in armoede leeft. En koos een ſnelle kiel, die hem in veiligheid,
Op zyn begeerte, 's nachts naar Samos heeft geleid:
Daar leeft hy arm, maar ook geruſt en eenzaam tevens:
Hy wint door Beitelkunſt het onderhoud zyns levens,
En wil niet dat men ſpreek' van 't menſchelyk geſlacht,
't Geen hy bedriegelyk en onrechtvaerdig acht;
Veel min van koningen: die acht hy boven allen,
Door blindheid, ſteeds ten doel der ſmartlykſte ongevallen.
Hebt gy (vraagt Mentor, die hier 's konings rede ſteurt,)
Een' korten tyd daarna de waarheid niet beſpeurt?

ô Ja,

ô Ja, 'k begon allengs (dus laat de vorſt zich hooren)
Proteſilaüs liſt, en de ontrouw na te ſporen,
Waar in Temokrates zich neffens hem verbond.
Zy kregen groot verſchil; waar uit ik licht verſtond
Hoe wankelbaar de vrede en vreugd is van de boozen.
Ik zag ook, door den twiſt en tweedragt dier trouwloozen,
In welk een' diepen poel van wreede angſtvalligheid
Ik neêrgezonken was door beider loos beleid.
Wel nu? (was voorts de vraag des wyzen Voedſtervaders:)
Ontſloegt ge u niet terſtond van deze twee verraders?
Helaas! (hervatte 't Hoofd der Salentynſche kuſt:)
Is u de zwakheid van de vorſten niet bewuſt?
Als ze eens de boozen doen in 't hoog bewind geraaken,
En deze kunſtig zich by hen noodzaaklyk maken,
Dan is hun wenſchen om de vryheid veel te laat;
Dan zien ze vriendlykſt aan dien hun gemoed verſmaad.
Proteſilaüs was een ondier in myne oogen,
En echter liet ik hem in 't zelfde groot vermogen.
Wat vreemder dweepery! 'k was bly dat my in 't end'
Zyn dubbelhartigheid volkomen was bekend,
Doch vond myzelf te zwak 't gezag aan hem te ontrukken,
Welks misbruik oorzaak was van eindlooze ongelukken!
Voorts was hy reklyk, heuſch, vol yvers in 't beleid,
Vernuftig in 't voldoen van myn genegenheid.
In 't kort, ik vond een' glimp waar mede ik my verſchoonde,
Wyl zich geen waare deugd voor myn gezicht vertoonde:
Zy was my waarlyk vreemd; nadien myn geeſt, verblind,
Geen vromen kiezen kon, tot hulp in myn bewind:
De vroomheid, waande ik, was van de aarde weggetogen,
En ſlechts een harsſenſchim in myn verduiſterde oogen.
Wat baat het, dacht ik, my met veel gerucht te ontſlaan
Van dees bedorven menſch, om weêr ten doel te ſtaan

De vorſt verhaalt hoe hy, 't verraad ontdekkende,

echter te zwak was om Proteſilaüs 't gezag te ontnemen.

Voor andren, die, als hy, tot dezen ſtaat verheven,
Geen minder blyken van hun baatzucht zouden geven?
Ik dacht, terwyl myn vloot te rugge toog, niet meer
Om 't eiland Karpathus te winnen door 't geweer;
En hoe bedektlyk ook Proteſilaüs veinsde,
Ik wierd genoeg gewaar hoe angſtig hy bepeinsde
Dat Philokles zich had voor zyn geweld behoed,
En zich in veiligheid naar Samos kuſt geſpoed.

Hy verklaart aan Mentor hoe hy, 't gemak te veel beminnende, Proteſilaus 't bewind in handen liet;

En voert gy echter voort (dus vroeg de Voedſtervader,)
Te ſteunen op 't bewind van zulk een' ſnood' verrader?
'k Had in de bezigheid te groot een' tegenzin,
(Was 't antwoord van den vorſt,) en had ook veel te min
Oplettendheid, om hem uit myn beſtier te weeren:
't Was van myn' pligt geweeſt een ſchikking om te keeren
Die hem, tot myn gemak, op alles acht liet ſlaan:
Ik moeſt een' nieuweling weêr alles doen verſtaan,
Maar had nooit moeds genoeg om zulk een' op te zoeken;
Dies liet ik liever my op de oude wyz' verkloeken.
Ik maakte, tot myn' trooſt, dit weinigen bekend,
Dat ik den oorſpronk wiſt der algemeene elend':
Ik waande dat ik ſlechts ten halven was bedrogen,
Dewyl ik wiſt wat die trouwlooze dorſt beöogen:
Ik gaf hem duidelyk en dikwyls blyks genoeg
Met welk een ongeduld ik zynen dwang verdroeg;
Ja ſchiep ſomtyds vermaak hem in zyn' waan te ſteuren;
En opentlyk zyn doen of raadſlag af te keuren:
Maar hy, ten vollen van myn vadzigheid bewuſt,
Wierd door myne ongeneugte in 't minſte niet ontruſt,
En wiſt ſtoutmoedig zich weêr in zyn ampt te ſterken,
En zyn beſluit door ſtraf- en zagtheid uit te werken:
Ja, als ik tegen hem in grimmigheid ontſtak,
Bedacht hy nieuw vermaak, dat all' myn' toorn verbrak:

Of

Of zyn behendigheid berokkende my zaken,
Waar van ik, zonder hem, geen wenſchlyk eind' kon maken;
Opdat my, om zyn hulp benoodigd, meer en meer
Zyn yver blyken mogt voor myn belang en eer.
Die wyze van myn drift den ruimen toom te geven
Verydelde al myn vlyt om hem te wederſtreven:
Hy weerde dagelyks de kwelling van myn' geeſt,
En maakte myn gezag door 't gantſche ryk gevreesd;
Dies kon ik zynen val niet in myn hart gedoogen;
En ſtelde, wyl myn gunſt hem handhaafde in 't vermogen, *waardoor*
De vroomſte van myn ryk op 't ſchandlykſt buiten ſtaat *de waarheid en*
Om my myn waar belang te toonen door hunn' raad. *derzelver*
Men durfde ſints voor my niet openhartig ſpreken: *voorſtanders uit*
De waarheid was myn' Raad en hofpaleis ontweken: *het hof*
De dwaling, die een' vorſt zyn wisſen val bereid, *weken,*
Verſtrekte my tot ſtraf van myn laf hartigheid,
Waar door ik Philokles had uit myn gunſt verſtooten,
Ter wraak eens trotſen, die ze onwaerdig had genoten;
Ja elk, dien myn belang het meeſt ter harte ging,
Ontweek my, na zo dwaas en hard een handeling.
Ikzelf, myn waerde Vriend, ik vreesde dat de waarheid *en de*
De wolk der dwaling mogt verdryven door haar klaarheid, *vorſt, haar*
En dat, indien ze in ſpyt der vleijers my beſcheen', *ſchuwende,*
Haar glans my wikklen zou in duizend moeilykheên:
Ik voelde dat ze my veel knaging zou verwekken,
Ja zelfs onmagtig was my aan myn' ramp te onttrekken.
Myn logheid, en de liſt, waar door my dag aan dag *zich*
Proteſilaüs iets ontwrong van myn gezag, *ſchaamde*
Verbanden al de hoop die my was bygebleven *aan 't juk*
Om immer weêr bevryd van zulk een juk te leven: *van Proteſilaüs te*
Ik durfde uit ſchaamte 't oog op zulk een' ſtaat niet ſlaan, *denken.*
Veel min die zwakheid aan een' ander doen verſtaan.

Dus zich latende bedriegen,

Gy weet, myn Vriend, hoe 't hof der jongen vorſten zinnen
De valſche gloriezucht en trotsheid leert beminnen:
Daar ſpitſt men zyn vernuft, opdat men één gebrek,
Een enkel wanbedryf met honderd andren dekk'.
't Is zulke koningen te zwaar een laſt, hunne ooren
Te vergen om den raad eens vromen mans te hooren:

en, voor zyn' togt naar Troje,

Nooit zyn ze in 't ongelyk; zy willen zyn misleid,
En liever voor altoos verſlaafd aan vadzigheid.
'Zie daar myn' eigen ſtaat toen my de Griekſche Magten,
Tot Iliums bederf, by zich in 't veld verwachtten.

't gebied over Kreta Proteſilaüs toebetrouwende, beklaagt hy zich over diens tyrannyë,

Ik droeg het ryksbewind, by 't ſcheiden van myn ſtrand,
Proteſilaüs op, die, als een dwingeland,
In myne afwezendheid door hoogmoed zich deê duchten,
En onder 't wreedſte juk gantſch Kreteland verzuchten:
Maar ieder zweeg van ſchrik, in weêrwil zyner trouw,
Bewuſt hoe haatlyk my die waarheid wezen zou,
En dat ik ieder, die dees dwang my durfde ontdekken,
Aan dat wraakzuchtig hart ten prooy zou laten ſtrekken:
Maar hoe men langer zweeg, hoe 't kwaad meer wortel ſchoot,
Vervolgens perſte my die ſnoode gunſtgenoot
Held Meriones, die vol roems op d' oorlogswagen
Voor Troje my verzelde, in ballingſchap te jagen.
Hy haatte, uit wangunſt, met een heimlyke ongeneugt',
All' wie ik minde of achtte om de eene of de andre deugd.

als oorzaak waarom men hem uit dat ryk heeft verdreven:

Myn waerde Mentor, wien myn boezem is ontſloten,
Zie daar de bron waar uit all' myne elenden ſproten:
Ik ſchryf veel minder toe aan 't ſneven van myn' zoon,
Dat my 't Kretenzer volk verjaagt heeft van zyn' troon,
Dan aan der Goden wraak ter ſtraf van myn gebreken,
En aan den haat, verwekt door myn' bewindsmans treken:

in welken ramp

't Geduld des volks, nu tot het uiterſte gevergd,
Borſt uit, toen 't verder wierd door 's jonglings dood getergt;

En

En de affchrik van die daad, die eeuwig my zal ſmarten,
Ontſtak de vlam die lang geſmeult had in de harten.
Timokrates, met my geland aan Trojes kuſt, *Proteſilaüs en Timokrates hem poogen te verlaten.*
Deed heimlyk by geſchrift, al 't geen hem was bewuſt,
En hy ontdekken kon, Proteſilaüs weten.
Ik voelde dat ik lag aan eene ſlaaffche keten:
Maar wyl ik hooploos was om my daar van te ontſlaan,
Strekte al myn pooging om dat denkbeeld ſteeds te ontgaan.
Toen by myn wederkomſt gantſch Krete in woede ontſte-
Myns gunſtlings wanbedryf op my beſtond te wreken, (ken,
Begaf Timokrates, voor zwaare ſtraf beducht,
Met dien trouwloozen vriend zich yllings op de vlucht:
En ware ik niet met hen gevlucht uit myne Staten,
Zy hadden my gelyk bloohartigen verlaten.
Zie, waerde Mentor, hoe vermeetlen in 't geluk
Altoos laf hartig zyn in tegenſpoed en druk:
Zy zyn bedwelmd van brein, wanneer't misbruikt vermogen,
Door 't ſchielyk wenden van 't geluk, hen word ontogen:
Dan zinkt hun hart zo laag, als 't zich verhief in de eer,
En krimpt van 's hemels boog tot in den afgrond neêr.
Maar hoe kan 't wezen (luid de vraag des Voedſtervaders) *Op Mentors verwondering dat Idoméneus die twee trouwloozen echter 't gezag laat voeren,*
Dat gy, die de inborſt kent van deze twee verraders,
Hen echter beiden noch, gelyk ik heb beſpeurt,
Het wigtig ſtaatsbewind uws ondanks waerdig keurt?
Ik acht niet vreemd dat ze u gevolgt zyn door de baren,
Nadien geen beter lot hun elders kan weêrvaren:
Ik roem het, als een blyk van edelmoedigheid,
Dat gy hen op dit ſtrand geen ſchuilplaats hebt ontzeid:
Maar hoe vermoogt gy weêr 't gezag hen op te dragen,
Daar u de ervaarnis zulks zo deerlyk doet beklagen?
Ach! (zegt de gryze vorſt:) denk dat de ervarenis *beleid die vorſt*
Volkomen krachteloos voor dartle vorſten is,

zyne onoplettendheid, waar door die twee verraders

Die, onöplettend, aan hun drift den teugel vieren:
Zy zyn ſteeds onvoldaan van hen die 't ryk beſtieren,
En durven echter niets verbeetren in den grond.
Ja, zo veel jaaren, als ikzelf dit ondervond,
Zyn zo veel kluiſters en onbreekbare yzren' banden,
Waar door ik wierd geboeid aan deze dwingelanden,
Die t' allen dage my bewaakten op 't gezicht:

hem op nieuw zouden hebben ten val gebragt;

Zy hebben, ſints ik hier myn rykshof heb geſticht,
My tot die dartelheid in 't bouwen uit doen ſpatten,
Het verſchöntloken ryk ontbloot van all' zyn ſchatten,
En, zonder bondgenoot, een' kryg ten doel doen ſtaan,
Waar door het, zonder u, te grond had moeten gaan.
Ik had ontwyfelbaar de wederwaerdigheden,
In Krete my ontmoet, ook aan dit ſtrand geleden:

't en ware Mentor zulks had verhindert:

Maar gy, ô Toeverlaat! ô Steun van mynen troon!
Gaaſt my een klaar gezicht van 't waar belang der kroon,
En hebt in my den moed, dien my ontbrak, ontſteken,
Om eindelyk dat juk van wreeden dwang te breken:
Ik weet niet wat ge in my gewrocht hebt, waerde Vrind,
Maar voel nu dat ik my een' ander menſch bevind.

en ontdekt hem hoe Proteſilaus Mentor zelf en Telemachus zocht verdacht te maken,

De ſchrandre Mentor vroeg: Hoe heeft in later dagen
Proteſilaüs, na myne aankomſt, zich gedragen?
Niets loozers (ſprak de vorſt) wierd immer uitgedacht,
Dan 't geen hy na dien keer van zaken heeft betracht:
Hy diende zich met kunſt van duizend ſlimme vonden,
Die van ter zyde my tot argwaan nopen konden;
Doch uitte my geen woord dat tot uw nadeel ſcheen:
Maar echter zworven veel beſpieders om my heen,
Waar door my wierd bericht, dat dit paar Vreemdelingen

door't uitzenden van laſteraars,

Op 't hoogſt te duchten waar', zo 't in myn gunſt kon drin-
Die Oude (zeiden ze) is het veinzen lang gewent: (gen.
De Jonge, een zoon des Grieks wiens liſt ons is bekent:

Zy

Zy zyn gewoon van 't een naar 't ander land te dwalen:
Wie weet wat onheil zy hier zullen neêr doen dalen?
Die zwervers melden dat ze in ieder waereldeel
Verwekkers zyn geweeſt van menig zwaar krakkeel.
Salente, eerſt verſch geſticht, heeft noch geen vaſte wallen:
De minſte ontſteltenis zou 't licht doen nedervallen.
Proteſilaüs zweeg, maar wees my heimlyk aan, *en tegenwerpingen van zwarigheden.*
Wat zwarigheên ik zou onfeilbaar zien ontſtaan
Uit alles 't geen gy hier verbeetring noodig achtte:
Hy vroeg my of ikzelf daar uit iets goeds verwachtte.
Wie (bragt hy liſtig in) het volk tot weelde leid,
Is oorzaak dat het zich ontſlaat van werkzaamheid:
Gy zult hen tot die ſtug- en trotsheid uit zien ſpatten
Van lichtlyk tegen u de wapens op te vatten:
De elende en zwakheid zyn voor 't volk de beſte toom,
Die't aan de hand doet gaan: dus leid men't zonder ſchroom.
Hy zocht my dikwyls weêr, in ſchyn van myn belangen
Met yver voor te ſtaan, in d' ouden ſtrik te vangen.
Terwyl gy dus op 's volks verlichting zyt bedacht,
Verneêrt gy (voer hy voort) de koninklyke magt,
En doet ook zelfs aan 't volk eene onherſtelbre ſchade:
Zyn ruſt eiſcht, dat men 't nooit met goedren overlade.
Ik gaf op dezen glimp den loozaart dit bericht: *De vorſt betuigt daar voor geen vrees te hebben,*
Ik zal myn volken wel doen letten op hunn' pligt,
Door alles, wat hun hart kan winnen, uit te denken;
Ik zal hen dwingen, om myne achting niet te krenken,
Door 't kwade in ieder ſtreng te ſtraffen; door de Jeugd
De middlen voor te ſlaan ter oefning van de deugd; *en dat de heerszucht der Grooten de ware oorzaak van onruſt is;*
En door een naauwe tucht, die, allen voorgeſchreven,
Eenvouwdig, arbeidzaam, en maatig hen doe leven.
Hoe! (ſprak ik:) kan men 't volk niet aan de hand doen
't En zy 't de honger doe tot wanhoop overſlaan? (gaan,

Wat wreede onmenſchlykheid! Hoe vele koninkryken
Doen onder 't zagt beſtier hun trouw den vorſten blyken?
Der Grooten woelzieke aart, en heerszucht, zyn het zaad
Waar uit in d' onderdaan de oproerigheid ontſtaat;
Indien men hun te ſaam' hun vryheid laat misbruiken,
En hun voorzichtig niet de wieken weet te fnuiken.
die, door andere gebreken geſtyfd, het volk tot oproer aanſpoort:
Het zyn de wulpsheid, weelde, en ſnoode ledigheid,
Wier invloed groot en kleen tot muitery verleid;
En 't veel te groot getal van volk ten ſtryd genegen,
Dat door den kryg verzuimde een nutter werk te plegen:
't Is ook 't onzalig werk der wanhoop van 't gemeen,
Door 't hard en trots gemoed der oppermogendheên;
Of 't zorgeloos gedrag, dat haar belet te waken
Voor alles wat de ruſt in 't koninkryk mogt raken:
Dit, dit is 't oproers zaad; en niet 's volks overvloed,
Waar door 't met vrede in 't zweet zyns aanſchyns word ge-
waarom Proteſilaüs veinſt Mentors grondregels goed te keuren,
Proteſilaüs, my niet wetende om te zetten, (voed.
Sprak my veel zagter toe; ja ving zelfs aan, de wetten,
Naar wier vernietiging hy vruchtloos had getracht,
Zyns ondanks voor te ſtaan, als waar' 't met al zyn kracht;
Betuigende dat hy my dank wiſt, voor 't ontdekken
Van alles wat hy 't ryk daar in tot nut zag ſtrekken:
en daar voor te yveren.
Hy ſtreeft in allen dienſt myn wenſchen zelfs voorby;
En is geduurig de eerſte, om 't leed der burgery,
Met haar behoeftigheên, my vlytig te openbaren,
En tegen 't ſporeloos verkwiſten uit te varen.
Gy weet dat hy u roemt, en zich met u beraad,
En 't gene uw keur behaagt met yver gadeſlaat.
Wat Timokraat betreft, ik ſpeur uit all' zyn lagen,
Dat hy niet meer zo ſlaafſch den ander wil behagen:
Die ſnoode poogt zich van de afhanklykheid te ontſlaan:
Proteſilaüs ziet dit yverzuchtig aan:

Hun

Hun beider trouwloosheid en langverholen liſten
Zyn my gebleken door hun onderlinge twiſten.
Hoe! (ſprak toen Mentor, met een' vriendelyken lagch:) *Mentor toont de ſchadelykheid van 't bewind der ontrouwen,*
Gy gaaft de zwakheid plaats van dus, voor jaar en dag,
Door twee verraders u te laten ringelöoren,
Nadat gy hun bedrog had weten na te ſporen?
Ach! (borſt de koning uit:) is u noch onbekend
Met wat behendigheid de loozaarts zyn gewent
Een' onöplettend' vorſt de wetten voor te ſchryven,
Wanneer hy zyn gezag hen liet in handen blyven?
Doch, als ik u reeds zei, Proteſilaüs is
Met ons nu eensgezind. ô Schandlyke ergernis! *en beklaagt zich over de toegevendheid jegens de boozen,*
(Riep Mentor weder uit, in edle ſpyt ontſteken:)
Ik zie maar al te wel der godeloozen treken,
Waar door een vrome by de boozen achterſtaat,
Wanneer een koning zich bedient van hunnen raad.
Gyzelf kunt daar omtrent een ſchriklyk voorbeeld wezen.
Gy zegt my, dat ik u van uwen waan genezen,
Ja dat ik de oogen u geöpend heb: maar ach!
Gy ſluit die echter noch, door ſchandlyk uw gezag
Te laten in de hand van één dier ongetrouwen,
Die gantſch onwaerdig zyn het levenslicht te aanſchouwen!
Weet dat de boozen nooit, al is hun deugd maar ſchyn, *die alleen door dwang en uit nood het goede betrachten.*
Volkomen onbekwaam tot eenig goeddoen zyn:
Zy doen 't in koelen bloede, en even als het kwade:
Zy gaan ſlechts met de nood en hun belang te rade:
Het kwaaddoen valt hen licht; nadien geen zucht tot goed,
Noch deugdsgeſteltenis hen ſtuit in hun gemoed;
Maar echter konnen ze ook het goede lichtlyk plegen,
Wyl hun bedorven aart, tot veinzery genegen,
Hen aandryft om voor vroom ten minſte door te gaan,
En dus de onnoozelen te houden in dien waan.

Om recht te ſpreken, vorſt, de deugd is hen niet eigen,
Al ſchynen ze met ernſt hun hart daar toe te neigen:
Maar hen is eigen, by al hun verfoeilyk kwaad
't Verfoeilykſt' toe te doen, een ſchoonvermomd gelaat.

waarom hy Idomeneüs tegen Proteſilaüs veinxery waarſchouwt, en hem, nevens de dienſten van Philokles, aantoont hoe de afwezige getrouwe dienaars vergeten worden.

Proteſilaüs zal, om in uw gunſt te blyven,
Zo lang gy met ontzag het goede wilt, u ſtyven:
Maar zo hy immer u in 't minſt toegevend vind,
Hy zal geen vlyt ontzien om u, allengs verblind,
Weêr, van uw toezicht, tot zorgloosheid af te trekken,
Ja weêr zyn wreeden aart en valsheid ſtout ontdekken.
Is 't mooglyk dat ge uwe eer, uw ruſt beveiligd ziet,
Terwyl u zulk een man elk oogenblik beſpied,
En dat gy Philokles, wiens trouw u is gebleken,
Verärmd, aan Samos kuſt laat van u gunſt verſteken?
Gy, die bevind hoe licht der boozen liſtigheid
De zwakke koningen in ſnoode ſtrikken leid,
ô Vorſt! hebt, nevens dit, een ander kwaad te weeren,
Niet minder ſchadelyk voor magtige opperheeren;
Het licht vergeten der verdienſten van een' man
Die, weggeſchoven, zich by u niet zuivren kan.
Der menſchen groot getal, die om de vorſten zweeven,
Verhindert hen op elk behoorlyk acht te geven:
Zy ſlaan op niets, dan op het tegenwoordige acht,
En 't geen hun driften ſtreelt: al 't ovrig heeft geen kracht:
De deugd behaagt hen minſt, wyl ze, op geen' lof geſlepen,
Hen tegenſpreekt en doemt, wanneer zy zich vergrepen.
Is 't wonder dat een vorſt, die ſlechts zyn grootheid mint,
En voor zichzelven leeft, de harten nimmer wint?

TE-

G. F. L. Debrie del.

Phil. a Gunst fecit.

IDOMENÉE après avoir exilé PROTESILAS & TIMOCRATE à SAMOS, en rapelle PHILOCLES, va avec MENTOR au devant de lui, temoigne un sensible regret de l'avoir persecuté et lui rend son Amitié.

Liv. XIV.

TELEMACHUS.

VEERTIENDE BOEK.

INHOUD.

Salentes koning word door Mentor aangeſpoort
Proteſilaüs en Timokrates te zenden
Naar 't eiland Samos, en in dat verlaten oord
Den balling Philokles te ontſlaan van alle elenden.
De trouwe Hegeſip, verheugd om dat bewind,
Vervoert die ſnoode twee naar de aangewezen ſtede,
En ziet daar Philokles, zyn' vromen boezemvrind,
Die met zyne eenzaamheid en armoede is te vrede,
En niet beſluiten kan om naar het nieuw geweſt
Van Kretes ouden vorſt met Hegeſip te keeren:
Maar wyl hy op den wil der Goden de oogen veſt,
Begeeft hy zich in 't eind' te ſcheep, op hun begeeren.
De vorſt, niet meer de zelfde, omhelſt den vromen held,
Dien hy, op Mentors raad, in de oude gunſt herſtelt.

Na dit zo wys vertoog des vromen Voedſtervaders, *Idomenéus beſluit Philokles te herſtellen, maar vreeſt voor desſelfs geſtrengheid.*
Beſluit de koning zich van deze twee verraders,
Proteſilaüs en Timokrates, te ontſlaan,
En Philokles op nieuw zyn vrindſchap toe te ſtaan:
Het eenigſt, dat hier in hem kan te rug doen treden,
Is zyn beſchroomdheid voor dien zeehelds ſtrenge zeden.
'k Beken dat eenige angſt (dus ſpreekt hy) my bevangt,
Hoewel myn hart hem mint, en naar zyn komſt verlangt:

Men

Men heeft van jongs af aan myne al te jeukrige ooren
Gewent het lofgetuit der vleijers aan te hooren,
Gedienſtig my geſtreelt met aangenamen raad;
't Geen my van dezen held geenszins te wachten ſtaat:
Hy deed, op myn vergryp, uit zyn neêrſlagtig wezen
My al te duidelyk zyn ongenoegen lezen;
Was nooit by my alleen, of toonde, vol ontzag,
Zich jegens my bedaard, maar ſtug in zyn gedrag.

waar tegen Mentor hem der vorſten al te groote kiesheid voorhoud,

Gy hebt geen recht gezicht der ware deugd verworven:
(Spreekt Mentor:) Koningen, door vleijery bedorven,
Zyn de openhartigheid, wat lof die ook verdien',
Gewoon niet hooger dan voor ſtugheid aan te zien:
Zy wanen dat men poogt hun hoog gezag te krenken,
En niet genegen is te vliegen op hun wenken,
Wanneer men hen niet ſtyft in 't misbruik hunner magt,
En op een ſlaaffche wyz' hunn' dwang roemwaerdig acht:
Een edelmoedig woord, de minſte vryë rede,
Dunkt hen vermetel, ſcharp, 't vergif der burgervrede:
Men vind hun oor zo kieſch, dat alles wat niet vleit,
Hun denkbeeld kwetſt, en hen vervoert tot toornigheid.

de ſtugheid van Philokles

Doch laat ons verder gaan. Ik wil niet wederleggen
Dat Philokles geſtreng en ſtug is, naar uw zeggen:
Maar is zyn ſtugheid niet een endloos minder kwaad
Dan 't ſchandelyk gevlei van eenen laffen Raad?
Waar vind men menſchen die bevryd zyn van gebreken?

voor den vorſt noodzakelyk, en zulk een' ſtaatsdienaar van 't grootſte nut acht te zyn.

't Gebrek, van wat te ſtout de waarheid voor te ſpreken,
Is niet voor u te ontzien, hoe hard zulks andren ſchyn':
Wat zeg ik? dit gebrek, zoo 't een gebrek mogt zyn,
Is immers noodig om uw feilen u te ontleeren,
En, door de waarheid, op 't gevlei te triomferen:
't Is noodig dat uw gunſt voor u een' man gewinn',
Die, neffens u, niets meer dan zuivre waarheid minn';

Die

Die u meer liefhebb' dan gyzelf, en die uwe ooren,
Huns ondanks, tot uw heil de waarheid dwing' te hooren;
Die allen tegenſtand u uit het hart ontrukk':
En deze is Philokles, de ſteun van uw geluk.
Denk dat een opperheer is van de Goôn gezegend,
Die ſlechts één' onderdaan in zyn gebied bejegent
Als Philokles, wiens deugd in andren deugd verwekt,
En aan uw gantſche ryk een ſlonkerſtar verſtrekt.
Denk dat u 't Godendom niet zwaarder kan verdrukken
Dan door u all' uw' ſteun in zulk een' man te ontrukken,
Volſtrekt noodzakelyk in de opperheerſchappy.
't Is waar, de beſten zyn niet gantſch van zwakheid vry:
Zoek daarom voor uzelf der vromen feil te ontdekken,
Doch laat nochtans niet na uw nut van hen te trekken:
Verbeter hen: geef nooit hun blinde drift gehoor,
Maar hunn' bedaarden raad; leen dien een gunſtig oor:
Hou hunne deugd in eere, en doe 't gemeen bevatten
Dat u geen brein ontbreekt om ze op haar' prys te ſchatten:
Word eindlyk wys, en voor de vroomheid niet bevreeſt,
Gelyk tot heden bleek. De koningen, wier geeſt,
Als de uwe, roekeloos in vleitaal zich vermaken,
Vernoegd dat ze in hun hart de deugdenloozen laken,
Betrouwen echter hun 't gewigtig ſtaatsbeleid,
En overladen hen met hun weldaadigheid:
Zy achten mede zich voor kenners van de vromen,
Maar doen hen anders niets dan ydlen lof bekomen,
Ja vreezen hunne hulp, en vragen hun geen' raad,
Nadien hun vroomheid hen nooit recht ter harte gaat.
Idomeneüs, dien de ſchaamte toen deed blozen,
Sprak, dat hy nu geen' tyd meer zou verroekeloozen,
Om de onderdrukte deugd krachtdadig voor te ſtaan,
En door geſtrenge ſtraf 't bedrog te keer te gaan.

Hy toont hem hoe zich een vorſt omtrent de goede en kwade ſtaatsdienaren heeft te gedragen, en hoe groſ ſommigen daar in dwalen.

De vorſt, door Mentor overreed,

en zynen gunſteling moede,

Ook viel het Mentor licht den vorſt te doen beſluiten
Om door zyns gunſtlings val het verder kwaad te ſtuiten:
Zodra men achterdocht in koningen verwekt,
Waar door een gunſtgenoot hen tot een' laſt verſtrekt,
Dan wenſchen ze anders niet dan middlen aan te treffen,
Om met den meeſten ſpoed zich van dien laſt te ontheffen:
Hun gunſt verdwynt als rook, en op het onvoorzienſt
Vliegt al 't geheugen weg van langgenooten dienſt:
Der gunſtelingen val kan hen aan 't hart niet raken,
Indien zy ſlechts voortaan hen nimmer weêr genaken.

beveelt Hegeſippus om de twee verraders naar Samos, en Philokles van daar te voeren.

De koning gaf hier op een heimelyk bevel
Aan Hegeſippus, (een' der amptliên, dien 't beſtel
Zyns huis was toebetrouwt,) om, zonder 't hof te ontroeren,
Proteſilaüs en Timokrates te voeren
Naar 't eiland Samos, en held Philokles weêrom
Te rug te voeren in dit nieuwe vorſtendom.

Hegeſippus, daar over verheugd,

Deze amptman, door dien laſt van blydſchap opgetogen,
Borſt in verwondring uit, met traanen in zyne oogen:
Hoe ſtelt ge uw volk, ô vorſt! in zyn gewenſcht geluk!
Die ſnooden zyn de bron van onzer aller druk,
En hebben, zonder ooit der Goden wraak te duchten,
Reeds twintig jaren lang de oprechten doen verzuchten:
Ja hunne dwinglandy was over hen zo wreed,
Dat iemand naauwlyks dorſt verzuchten om zyn leed:
Zy onderdrukken elk die zich wil onderwinden
Om buiten hun gelei by u gehoor te vinden.

ontdekt den vorſt derzelver toeleg op Mentors leven,

Voorts wierd de koning uit dees vromen amptenaar
Noch meer verfoeilykheên van deze twee gewaar,
Voor wier onmenſchlykheid de ware deugd moeſt zwichten;
Wyl niemand by den vorſt die ſnooden dorſt betichten.
Thans meldde Hegeſip al 't geen hy had gemerkt
Van Mentors lyfsgevaar, door hunne liſt bewerkt,

Waar

Waar van de koning gruwde; als de amptman vol verlangen *en begeefe zich naar 't hof van Proteſilaüs,*
Proteſilaüs in deszelfs paleis ging vangen.
Dit hofgeſticht, min groot, maar friſcher, was naar eiſch
Veel meer gemaks bezorgt dan 't koninklyk paleis;
Het had noch kunſtiger en grootſcher zwier bekomen.
Maar wie moeſt voor zoo wreed een wangedrocht niet
Hy had dit trots gebouw in dollen overmoed (ſchroomen?
Gegrondveſt in 't ſiment van dierbaar burgerbloed.
Hy ruſt nu in een zaal van marmer, by zyn baden, *die, daar op een prachtig ruſtbedde liggende,*
Op eene koets van goud en purper, overladen
Van zorg en ongeneugt': zyn woeſte wenkbraauw toont,
Gelyk zyn dof gezicht, dat hem geen angſt verſchoont.
De Grootſten van den Staat, rondöm hem neêrgezeten *omſtuwd ir van ſlaafſche Grooten,*
Op 't prachtig vloertapyt, om zynen wil te weten,
Verneêren zich om zelfs zyn' oogwenk gaê te ſlaan,
En ſtellen hun gelaat naar 't zyne angſtvallig aan:
Men ziet hem naauwelyks zyn' ſnooden mond ontſluiten, *op wier gevlei,*
Of al 't gezelſchap juicht op 't geen hy noch zal uiten.
Een dezer Grooten pryſt met dwaze ſnorkery
Proteſilaüs dienſt aan 's konings heerſchappy;
Een ander veilde hem deze onbeſchaamde logen:
Uw moeder, door den ſchyn haars echtgenoots bedrogen,
Omhelsde in zyne plaats den Vader van de Goôn,
Die u by haar verwekte als zyn' verborgen zoon.
Een hofpoëet vangt aan Proteſilaüs ooren *door hofpoëten gefterkt,*
Te kittlen met den lof dat deze in Febus koren
Was onderwezen, en in 't kunſtig oefenperk
Apollo zelf niet week in elk vernuftig werk.
Een ander durft, ruim zo laf hartig in het roemen,
Hem zelfs den vinder van de vryë Kunſten noemen,
En geeft hem in gedicht, van alle ſchaamte ontbloot,
Den naam van Bron waar uit al 't heil der volken ſproot;

Ja durft, door vleizucht gantſch van 't redenſpoor gedreven,
Den hoorn des overvloeds aan hem in handen geven.

Proteſilaüs zich te trotſer aanſtelt,

Proteſilaüs hoort al deze loffpraak koel,
Verſtrooid, en ſmaadlyk aan, als een die, door 't gevoel
Van zyn verdienſten, zich noch grooter toe durft wyzen,
En als een gunſt gehengt zich dus te laaten pryzen.
Een ander vleijer byt hem boertende iets in 't oor,
Tot ſchimp van 't ſtaatsbeleid dat Mentor zich verkoor.
Proteſilaüs lagcht: all' de andren lagchen mede,
Schoon verre 't grootſte deel niets hoorde van die rede:
Maar naauwlyks blykt zyn trots- en ſtrafheid als voordees,
Of 't lagchen word verkeert in diepe ſtilte en vrees.

en uiterlyk word aangebeden,

Men ziet vele Edelen in ongeduld ontſteken
Dat hy zich t'henwaarts wende, om hem te mogen ſpreken:
Zy toonen zich ontroerd, belemmerd, en met kunſt
Van verr' te bedelen om de eene of de andre gunſt:
Hun ſtomme buiging ſmeekt alleen, en overvloedig;
Hier in niet ongelyk een moeder, die, ootmoedig
Voor 't outer neêrgeknield, bid dat des Hemels hand
De krankte weere van haar eenig huwlykspand.
Men ſchynt uitwendig voor Proteſilaüs oogen

doch in 't hart vervloekt:

Met zyn behandeling vernoegd, en opgetogen,
Schoon ieder tegen hem van onverzoenbren haat,
Van opgekropte ſpyt, en woede, zwanger gaat.

waar op hy door Hegeſippus in verzekering genomen,

Op 't eigen oogenblik treed Hegeſippus binnen,
Beneemt den trotſen 't zwaard, zegt met bedaarde zinnen:
De koning wil dat ge op het ſpoedigſte, bereid,
In ballingſchap door my naar Samos word geleid.
Op deze woorden ſtort al de ydle hoogmoed neder
Des trotſen gunſtelings, gelyk een hooge ceder,
Die door de ſtormen van zyn' wortel word gerukt.
Zie h oe hy bevende voor Hegeſippus bukt:

Hy

Hy weent, hy ſtamelt, ſchrikt, en ſchynt van rouw te ſmooren,
Ja kuſt den voet eens mans dien hy een uur te voren
Niet aan heeft willen zien: 't verkeeren van zyn lot *van allen beſchimpt,*
Verkeert ook elks gevlei in toomeloozen ſpot.
Men gunde hem geen' tyd om 't laatſt vaarwel te zeggen *terſtond met Timokrates*
Aan iemand van zyn huis, noch aan een zy' te leggen
Al 't heimelyk geſchrift dat hy zich ſchaadlyk dacht:
't Wierd alles achterhaalt, en by den vorſt gebragt.
Timokrates wierd op dien zelfden ſtond gegrepen,
Verbaasd hoe hem de val des andren weg kon ſleepen
In de eigen ballingſchap; want hy bezat den waan
Dat hy, met hem in twiſt, dat noodlot zou ontgaan.
Hun leidsman dreef hen voort, op een van 's konings kielen, *word vervoert,*
Geſchikt om hem te ontſlaan van deze ſnoode zielen.
Men komt aan Samos kuſt, ontſcheept het heilloos paar, *en te Samos ontſcheept; daar die twee verraders elkander tot een ſtraf verſtrekken.*
En laat, tot zwaarder ſtraf, die ſnooden by elkaêr:
Daar wyten zy verwoed elkaêr hun gruwelſtukken,
Als oorzaak van de ſtraf waar onder zy nu bukken;
Wanhopende immermeer het Salentynſche land
Weêrom te mogen zien; gedoemd aan 't vreemde ſtrand,
Verr' van hun wyf en krooſt; ik zeg niet, van hun vrinden:
Die waren, hoe of waar men zoeke, niet te vinden:
Men brengt hen, nu een reeks van jaren reeds gewend
Aan lekkerny en pracht, in dit hun onbekend
En afgelegen oord, dat niets om van te leven,
Dan 't loon van beider zweet, beſtaat aan hun te geven:
Daar zoeken ze, even als twee tygers, gantſch verwoed
Elkandren dagelyks te ſmooren in hun bloed.
Terwyl vraagt Hegeſip, gelyk hem is bevolen, *Hegeſippus, van Philokles verblyf en vroom gedrag onderricht,*
Waar Philokles zich houd aan deze kuſt verſcholen:
Men antwoord, dat hy zich vry verre van de ſtad,
Tot zyn verblyf de grot eens bergs verkoren had.

Die vreemdeling, voorlang aan deze ſtrand gekomen,
(Spreekt ieder, met den lof des ballings ingenomen,)
Beleedigde immer ons in 't minſte noch in 't meeſt:
Men is bewogen door de ſtilheid van zyn' geeſt,
Zyn' arbeid, en geduld in deze tegenheden:
Hy toont, al heeft hy niets, zich echter niet te onvreden:
Schoon deze zeeheld zich van alle ſtaatsbewind,
Van goedren en gezag by ons verſteken vind,
Hy laat nochtans niet na ons hart tot zich te troonen,
En hun die 't waerdig zyn een' goeden dienſt te toonen:
Hy heeft een groot getal van vonden uitgedacht,
Waar door hy in zyn buurt bemint word en geächt,

vind hem niet in deszelfs grot; verneemt daar in des helds eenvouwdige huishouding,

Des vorſten amptenaar begeeft zich naar die woning,
Vind ze open, maar verneemt den vrind niet van zyn' koning.
Zyne armoê, zedigheid, en zyne eenvouwdige aart,
(Een wacht die zyne grot voor dievery bewaart,)
Zyn oorzaak dat, wanneer hy zich begeeft naar buiten,
Het ook niet noodig is den ingang toe te ſluiten:
Zyn ruſtkoets is alleen een grove biezen mat:
Hy ſtookte zelden vuur, wyl hy geen kookſel at:
Des zomers kon hem ooft, met friſchen dauw beladen,
Des winters dadel, vyg, en drooge fruit verzaden:
Een kriſtalynen bron, die met een' ſnellen ſprong
Van 't hoogſt eens rotsſteens vloeide, en in de laagte drong,
Was alles wat zyn dorſt tot laving mogt verſtrekken.

kunſtgereedſchap, nutte boeken,

Men kon in zyn verblyf geen' ommeſlag ontdekken,
Dan 't geen ter Beitelkunſt, zyn handwerk, noodig was,
En boeken, daar de held op zeker uur in las;
Niet om nieuwsgierig daar zyn hart aan op te halen,
Of met belezendheid verwaand te mogen pralen,
Maar om in 't onderzoek der wysheid voort te gaan,
Als hy, vermoeid, een wyl van 't werk zich wilde ontſlaan,

En

En om van 't nut der deugd zich ſterker te overreeden.
Om ledigheid te ontgaan, om 't oefenen der leden,
Om 's levens nooddruft, en zich, buiten hulp of gunſt,
Te voeden, voegde hy zich tot de Beitelkunſt.
Des konings amptman zag niet zonder op te merken, *en uitmuntend Beitelwerk.*
By 't ingaan van de grot, all' de eerſtbegonnen werken:
Hy vond een' Jupiter, bedaard van aangezicht,
Zo vol van majeſteit, dat ieders oog hem licht
Kon kennen voor der Goôn en ſtervelingen vader:
Hy zag een' Mars, zo wreed, als woeſt en fier te gader.
Maar 't oogbetoovrendſt was een Pallas, die om ſtryd
De vryë Kunſten alle ontvonkte door haar vlyt:
Haar aanſchyn toonde zich grootmoedig en lieftallig:
Haar lyfsgeſtalte was zo ruſtig als bevallig:
Zy ſcheen in haar bedryf zo werkzaam, dat elk-een
Moeſt denken dat zy leefde in d' onvolwrochten ſteen.
Des vorſten amptenaar, verheugd en opgetogen, *In 't uitgaan beſpeurt hy hemzelf.*
Zag, keerende uit de grot, zo ver hy kon beöogen,
Dat by een' kloeken boom in afgezonderdheid
De held tot lezen zich op 't gras had neêrgeleit:
Hy vloog naar Philokles: die zag hem derwaarts ſpoeden, *Philokles, in twyfel,*
Maar wiſt niet wat hy moeſt van deze komſt vermoeden.
Is 't Hegeſippus niet, (dus dacht hy in zyn' geeſt,)
Met wien ik zo gemeen te Krete ben geweeſt?
Maar wat waarſchynlykheid dat my, na zo veel jaren,
Aan dit uitheemſche ſtrand die vreugd zou wedervaren?
't Is mogelyk zyn ſchim, die, uit den zwarten vloed
Des afgronds opgedaagd, my aan dees kuſt ontmoet.
Terwyl die twyfeling zyn' geeſt heeft ingenomen, *herkent en omhelſt Hegeſippus,*
Was Hegeſippus reeds hem zo naby gekomen
Dat hy, nu overtuigd dat hem geen ſchim bedroog,
Vol blydſchap hem herkende, en in zyne armen vloog.

Zyt

Zyt gy 't, myn oude vrind? (dus laat de held zich hooren:)
Zyt gy 't, wiens byzyn my is door de Goôn beſchoren?
Wat ramp, wat onweêr wierp myn' halsvriend op dit ſtrand?
Waarom verliet gy toch het vruchtbaar Kreteland?
Moeſt eenige ongenade u ook als my gebeuren,
Om u van vaderland en vrinden af te ſcheuren?

die hem van alles onderricht,

't Is door geen ongenaê (zegt de ander): neen, myn vrind,
't Is door des Hemels gunſt dat gy me by u vind.
Hy meldde hem in 't breed wat wreede kneevlaryën
Proteſilaüs 't volk geduurig had doen lyën:
Wat liſten Timokraat met dezen had geſmeed,
Als eenige oorzaak van Idomeneüs leed:
Hoe deze koning zich, van Kretes kuſt verdreven,
Naar 't Italjaanſche ſtrand als balling moeſt begeven,
Salente ſtichtte, als in dees wederwaardigheên
Ulyſſes dappre zoon met Mentor daar verſcheen:
Hoe veel de raad vermogt des wyzen Voedſtervaders,
En hoe zich de oude vorſt ontſloeg van twee verraders.
Hy voegde voorts hier by, dat ze, op dit ſtrand ontſcheept,
In de eigen ballingſchap reeds waren weggeſleept,
Die Philokles zo lang bezuurt had door hun lagen:

en, volgens Idomeneüs laſt, te rug roept.

Hy ſloot, met hem den laſt des konings voor te dragen,
Die, van zo trouw een' vrinds onnoozelheid bewuſt,
Dien vromen held herriep naar de Italjaanſche kuſt,
Hem wilde, boven wenſch, met gunſt op gunſt bedeelen,
Ja aan zyn wys beleid de zorg des ryks bevelen.

Philokles, het gewoel der menſchen moede,

Beſpeurt ge (ſprak de held) die grot wel, die gewis
Veeleer een dierenhol dan menſchenwoning is?
Ik mogt hier, na myn vlucht, meer ruſt en zoetheid ſmaken
Dan ooit in Kretes hof met zyn vergulde daken.
Ik zie geen menſchen meer: ook ſta ik, door hun ſhood
En ſchandelyk gevlei, nu voor geen onheil bloot:

'k Be-

'k Behoef geen menſchengunſt: myn handen, die in 't werken
Genoegzaam zyn verëeld, gelyk gy kunt bemerken,
Verſchaffen lichtlyk my 't noodzaaklyke op myn zweet:
'k Behoef, gelyk gy ziet, alleen een luchtig kleed.
Hoe! nu ik niets behoeve in dit gelukkig leven;
Nu my de zoetſte ruſt en vryheid is gegeven,
Wier nuttelyk gebruik ik uit myn boeken leer';
Wat zou ik dan op nieuw tot myn geluk toch meer
By de onſtandvaſte, valſche, en ſnoode menſchen zoeken,
Wier argwaan en bedrog een deugdzaam hart moet vloeken?
Neen, Hegeſippus, neen; beny myn heil toch niet.
Proteſilaüs bragt zichzelven in verdriet,
En deed, in plaats van kwaad, my 't grootſt geluk weêrvaren,
Toen, door zyn liſt, de vorſt myn' dood zocht op de baren:
Hy heeft my dus behoed voor all' de onſtuimigheid
Van 't zorgelyk beſtier in 't wigtig ſtaatsbeleid;
Hy deê, terwyl hy my in ballingſchap deê zwerven,
My al de onnoozle vreugd der eenzaamheid verwerven.
Keer naar den vorſt, myn vrind: bied, in de elende en laſt
Van 't heerſchen, hem de hand, gelyk een' ſtaatsman paſt;
En toon zo groot een vlyt om naar zyn heil te trachten,
Als ge u verbeeld dat hem ſtaat van myn zorg te wachten.
Wyl 's konings oogen, lang verblind door valſchen ſchyn,
In 't ende tot myn vreugd eens opgehelderd zyn,
Door 't wys beleid eens mans die Mentor word geheeten;
Dat dees dan voor altoos zy in zyn' Raad gezeten:
Maar nooit zy my gevergt de haven myns geluks
(Waar in de felle ſtorm myns doorgeſtanen druks,
Als door een ſchipbreuk, my zo gunſtig heeft gedreven,)
Te ontvlieden tegen dank, om my weêr bloot te geven
Aan de eigenſte ongenaê van menig ſtaatsörkaan:
ô Hoe beklaaglyk is een vorſt by wien ze ontſtaan!

en met zyn' laagen ſtaat vergenoegd,

verkieſt in zyne geruſte eenzaamheid te blyven;

raad Hegeſippus den vorſt te ondersteunen;

wenſcht dat Mentor zyne plaats blyve bekleeden, en ſchuwt de gevaren

en misſlagen der hooge ſtaats-dienaren.

Hoe deerniswaerdig zyn dan 's konings amptenaren!
Hoe droevig kwynt de Staat, indien zy 't volk bezwaren!
En welk een ſtraf is hen in 's afgronds poel bereid!
Indien zy deugdzaam zyn, hoe groot een zwarigheid,
Wat wederwaerdigheên ſtaan hen dan dóór te ſtryden!
Wat ſtrikken ſteeds te ontgaan! wat ongeneugt' te lyden!
Noch eens, myn vrind, die hier myn zoet genoegen ziet,
Misgun, misgun my toch myn heilryke armoê niet.

Hegeſippus verwondert zich over 't geluk van Philokles,

Terwyl zich Philokles, dien 't hof niet kan bekoren,
Met grooten nadruk dus van zyn geluk liet hooren,
Hield Hegeſippus 't oog geſtaag op hem geveſt:
Hy had te voren hem in 't vaderlyk geweſt,
Door 't wigtig ſtaatsbeſtier, waar aan hy was verbonden,
Vermagerd, afgeſloofd, en uitgeput bevonden:
Zyn ſtrenge en yvrige aart verteerde daar zyn kracht:
Hy gaf aldaar met ſpyt op 't ſtrafloos misdryf acht,
En eiſchte, in alles 't geen men zich had te onderwinden,
Een zekre oplettendheid, die zelden is te vinden:
Dus wierd zyn teêr geſtel gekrenkt aan Kretes kuſt:
Maar Hegeſippus vond hem hier den geeſt in ruſt,
Het ligchaam kloek en ſterk, en kon in de aanſchyns trekken,
In ſpyt der jaren zelfs, een friſſche jeugd ontdekken:
Een ſtille bezigheid, met matigheid gepaard,
Had zyn geſteltenis een nieuwe kracht vergaêrt.

't welk dees aan zyne vyanden dank weet,

't Verbaaſt u (ſprak de held toen met een lagchend wezen)
Zo veel verandering in myn gelaat te lezen.
De lieflyke eenzaamheid en zielsruſt zetten my
Die levendige verw en nieuwe krachten by:
Myn haaters deden my een' waerden ſchat verwerven,
Dien my de zorg des ryks in 't grootſt geluk deê derven.
Begeert ge dat uw vriend 't waarachtig goed begeev',
Opdat hy onbedacht weêr naar het valſche ſtreev',

Zich-

Zichzelf dus roekeloos in de oude elenden ſtorte,
En door haar overwigt zyn' levensdraad verkorte?
Wees toch niet wreeder dan myn vorige amptgenoot: *en niet wil verlaten:*
Beny my geen geluk dat uit zyne afgunſt ſproot.
Toen deed, hoewel vergeefs, zyn oude vrind hem hooren *waar tegen hem de zoetheid word voorgehouden van by zyne vrinden te keeren, en zynen koning behulpzaam te zyn;*
Al wat hem tot den dienſt des konings aan moeſt ſpooren.
Hoe! (ſprak hy:) kan u geen de minſte vreugd geſchiên
Door 't zoet, van uw geſlacht en vrinden weêr te zien,
Die, wenſchende om in 't einde u minnelyk te ontfangen,
Door deze hoop verblyd, reeds branden van verlangen?
Gy, die de Goden vreeſt, en uwen pligt bemint,
Is 't naar uw oordeel niets, in 't loflyk ſtaatsbewind
Uw' koning dienſt te doen, in 't weldoen hulp te bieden,
En acht te ſlaan op 't heil van zo ontelbre lieden?
Is 't billyk, ja is 't u geöorloft, dat uw vlyt
Zo woeſt een wysbegeerte altoos zy toegewyd?
Is't reedlyk dat men dus al 't menſchdom trots verächte,
En meer zyne eigen ruſt dan 't heil des lands betrachte?
Gy geeft den laſter ſchyn, dat uw verbitterdheid
Zo ſpoorloos thans uw' dienſt aan uwen vorſt ontzeid.
Indien hy u voorheen iets heilloos had beſchoren, *van wiens genegenheid t'hemwaarts Hegeſippus hem verzekert;*
Het was omdat hy u niet kende naar behooren:
Het is geenszins de vrome en trouwe watervoogd,
De waare Philokles, wiens dood hy heeft beöogt:
Het was een ander man, die gantſch van u verſcheelde,
Wiens leven en beleid, door de ontrouw, hem verveelde:
Maar thans, nu hy u kent, en voor geen' ander neemt,
Gevoelt hy in zyn hart, hoe verr' het waar' vervreemd,
Zyne oude vrindſchap weêr op 't aangenaamſte blaken:
Hy wacht u reeds: my dunkt ik zie hem 't ſtrand genaken,
Met de armen uitgeſtrekt, opdat hy u ontmoet',
En vuurig zynen luſt in uwe omhelzing boet':

Hy telt, door ongeduld, de dagen reeds en de uuren;
En zoud gy, zo verſtaald, dit denkbeeld noch verduuren,
Uws konings heuſch verzoek gevoelloos tegenſtaan,
En aller vrienden beê vermogen af te ſlaan?

doch te vergeefs;

De held, eerſt om zyn' vrind ontroerd, had nu volkomen,
In dit geſprek, weêrom zyn ſtrengheid aangenomen:
Gelyk een ſteile rots, die tegen 't woeſt geweld
Des dollen onweêrwinds vergeefs is bloot geſtelt;
En, welk een holle zee zich op haar aan mogt ſpoeden,
De golven zuchtend' laat op zich te berſten woeden;
Zo ſtond zyn hart dien toets ook onbeweeglyk door,
En gaf aan ſmeeken noch aan redenen gehoor:

totdat hy door verſcheidene teekens word overreed.

Maar in het oogenblik als de amptman dacht te ſcheiden,
Wanhopig van den held met zich te mogen leiden,
Ontdekte Philokles, door 't raadſlaan met de Goôn,
Door 't ingewand van 't vee, hen nedrig aangeboôn,
Door 't vliegend pluimgedierte, en menig ander teeken,
Dat hy te volgen had op Hegeſippus ſmeeken.

Hy neemt afſcheid van zyne grot,

Hy wederſtaat niet meer: hy zoekt met allen ſpoed
Beneffens zynen vrind te keeren door den vloed,
Maar kan het eenzaam oord in 't afſcheid niet vergeten,
Waar in hy zo veel tyds gelukkig heeft geſleten.
Ach, moet ik, (barſt hy uit,) op 't koninklyk gebod,
U vlieden voor altoos, beminnelyke grot,
Waar in my nacht aan nacht de zoete ſlaap verraſtte,
En van myn daaglyks werk op 't aangenaamſte ontlaſtte!
Hier ſpon de Schikgodin my, in myn' armen ſtaat,
Met de allerzagtſte hand een' gouden levensdraad.
Hy valt al weenend neêr, aanbid de Brongodeſſen,
Wier helder vocht zo lang zyn dorſt heeft mogen leſchen:
Hy ſmeekt op de eigen wyz' de Nimfen van 't gebergt':
Ja, de Echo word hier door tot deernis zelfs gevergt:

Zy

Zy vangt de galmen van zyn droeve en tedre woorden,
En ſtort die weder uit langs de omgelegene oorden.
Hier op trekt Philokles met Hegeſip naar ſteê, *en ontmoet zyns ondanks Proteſilaüs;*
Daar 's konings vlugge kiel hen inwacht op de reê.
Hy waande dat, door ſchaamte en wraakzucht ingenomen,
Proteſilaüs niet in zyn gezicht zou komen:
Maar hy bedroog zich: want de boosheid ſchaamt zich niet;
Geen laſheid is zo groot, die ze immer zich ontziet.
De held, wel ver van hem tot ſpyt te willen ſtrekken,
Zocht zich uit zedigheid zyns vyands oog te onttrekken;
Opdat dees tegen dank niet zien mogt dat zyn druk
Den grondſlag had gelegt van Philokles geluk:
Maar de ander poogde hem op 't yverigſt te ontmoeten, *die hem ſmeekt om voorſpraak by den vorſt;*
Te ſmeeken om genade aan dezen gunſtlings voeten,
Om door dat edel hart, met zo veel leeds begaan,
Zyn wederroeping zelfs den koning voor te ſlaan:
Doch Philokles, bewuſt wat ramp dit zou bereijen,
Was veel te oprecht om hem met dezen waan te vleijen;
Maar ſprak hem echter heuſch en met ontferming toe:
Hy raadde hem, den Goôn, op 't ſnerpen van hun roê,
Door taaije lydzaamheid en deugdelyke zeden
Te ſmeeken om hun hulp in dees rampzaligheden:
En wyl hem was bericht hoe al de groote ſchat, *en, hem verlichting hebbende toegezegt,*
Dien de ongetrouwe allengs zo ſlinks vergadert had,
Verbeurt was, heeft de held twee zaken aangenomen,
En op 's verraders bede ook gunſtig nagekomen:
Te zorgen voor deszelfs geſlacht en echtgenoot,
Aan 't Salentynſche ſtrand verärmd, van hulp ontbloot,
Was 't eerſte gunſtbewys; het tweede was, het zenden
Van eenig onderhoud tot trooſt in zyne elenden.
Een friſſche koelte jaagt het vaartuig van de reê, *met Hegeſippus,*
En voert held Philokles met Hegeſip in zee.

in 't gezicht van den wanhopigen Proteſilaus zich in zee begeeft,

Proteſilaüs ziet hen ſtreven door de baren:
Zyne oogen blyven ſterk, ja roerloos op hen ſtaren:
Hy volgt daar meê de kiel, die midden in den vloed
Door 't golvend pekel naar Salentes haven ſpoed:
Hy waant noch dat hy 't ſchip ziet zweeven voor zyne oogen,
Nadat het zyn gezicht was langen tyd onttogen:
Hy rukt in 't einde ontzind, en met een dolle hand
De hairen uit het hoofd, ſtort zich verwoed in 't zand,
Verwyt de ſtraffe Goôn all' zyn rampzaligheden,
Roept vruchtloos om de Dood, die, doof voor zyn gebeden,
Te wreed is, om, gevergd, haar hulp hem toe te ſtaan,
Nu hy, laf hartig, zelf geen hand aan 't werk durft ſlaan.

te Salente aanland, van Idomeneüs en Mentor teder word verwelkomt,

De ſnelle kiel, terwyl begunſtigd van de winden,
Doet Philokles welhaaſt Salentes haven vinden.
Men dient den vorſt dit aan, die dees getrouwen held
In 't landen blyde ontmoet, van Mentor vergezeld;
Hem om den hals vliegt, en oprecht berouw doet blyken
Dat hy voorheen zo zwaar hem dorſt veröngelyken.
Die ſchuldbekentenis, wel verr' van by elk-een
Voor zwakheid door te gaan, waardeert men in 't gemeen
Voor 't werk eens grooten helds, die, door zyn ſchuld te erkennen,
Zich edelmoedig dwingt zyn feilen af te wennen.
Elk weent uit loutre vreugd, op 't langgewenſcht gezicht
Eens mans daar 't algemeen zo dier aan is verpligt;
En op de wyze taal die de oude vorſt deed hooren,
Ten blyk' der ware gunſt, hem nu voortaan beſchoren.

terſtond gemeenzaam met hen omgaat,

De vrome Philokles neemt die met eerbied aan,
En poogt met ongeduld des volks gejuich te ontgaan:
Hy volgt den vorſt ten hove: en leeft, na 't eerſt aanſchouwen,
Met Mentor onderling in zulk een goed vertrouwen
Als waren zy te ſaam' van jongs af opgevoed,
Schoon de een den ander nooit te voren heeft ontmoet:

De

De Goôn, die deze gunſt den boozen nooit bereiden,
Om van de valſche deugd de oprechte te onderſcheiden,
Vergunnen deze gave alleen aan 't vrome zaad:
Zy, wier vermaak en luſt in 't zoet der deugd beſtaat,
Zyn niet zodra by-een, of tevens zyn hun zinnen
Verëenigt door de deugd, die ze onderling beminnen.
Held Philokles verzoekt den vorſt om ongeſtoord
't Gewoel der ſtad te ontgaan in 't naaſte vreedzame oord;
Daar hy volſtandig blyft, op 't woord aan hem gegeven,
Zo armelyk, als korts aan Samos ſtranden, leven:
De vorſt en Voedſterheer bezoeken dag aan dag
Hunn' Vrind in dees woeſtyn, tot nut van 't ryksgezag,
En denken hoe men beſt op 't ſtaven van de wetten,
En 't bondig ryksbelang nu voortaan heeft te letten.
Men onderzoekt vooral hoe 't krooſt word opgebragt,
En welk een levenswyze in vreê word beſt geächt.
De tucht der kinderen (dus laat zich Mentor hooren)
Is min den oudren dan aan 't ryksbewind beſchoren:
Zy zyn het eigendom van 's lands gemeene beſt,
De hoop en kracht des volks, waar op 't zyn' welſtand veſt:
Het is te ſpaê bedacht hen tot de deugd te nopen,
Wanneer ze toomeloos in de ondeugd zich verloopen;
En van geringe vrucht hen de ampten af te ſlaan,
Wanneer ze onwaerdig zyn daer immer naar te ſtaan:
't Is nutter 't kwaade in zyn beginſels voor te komen,
Dan tegen dank, door ſtraf, zulks in te moeten toomen.
De koning, die men voor der volken vader acht,
Is 't in 't byzonder ook van 't jeugdige geſlacht,
De bloem des gantſchen volks: hy doe ze welig bloeijen!
Het is de bloeſem, daar de vrucht uit ſtaat te groeijen.
De vorſt verzuim' dan niet te waken voor de jeugd,
Opdat ze werd' gevormt tot de oefning van de deugd!

en in zyne afgezonderde levenswyze volhard.

De vorſt en Mentor plegen met hem raad over de opvoeding der Jeugd; waar van Mentor de zorge Idomenëus aanpryſt,

Hy

Hy doe met allen ernſt vorſt Minos wet betrachten,
Waar door het krooſt de ſmart en 't ſterven leer' verachten;
In 't vlieden van de weelde en ſchat zyn glorie zoek';
Bedrog en logentaal als ſchandelyk vervloek';
Voor alle ondankbaarheid en dartle vreugd leere yzen;
En van zyne eerſte jeugd, op de aangenaamſte wyzen,
Leer' zingen van den lof der helden, die alöm
Begunſtigd, onderſteund, bemind van 't Godendom,
Door edelmoedigheid den Staat aan zich verpligtten,
Wanneer ze aan't hoofd van't heir hunn' vyand deden zwich-
Opdat de Jeugd al vroeg door lieflyk maatgezang (ten!
Zo veel te reiner luſt tot waare deugd bevang'!
Ook leert haar Minos wet haar vrienden teder minnen,
Der bondgenooten hart door haar getrouwheid winnen,
De billykheid altoos by allen voor te ſtaan,
En by haar' vyand zelf zich nooit daar van te ontſlaan;
Ja minder voor den dood, hoe wreed die ook mogt wezen,
Dan voor het minſt verwyt van haar gemoed te vreezen.
Indien men haar by tyds deze edle leſen geeft,
Wier inhoud, door den zang, aan haar geheugen kleeft,
Dan zal men 't grootſte deel dier tengere verſtanden
In liefde tot de deugd en gloriezucht doen branden.

Mentor raad den verſt verſcheidene ſchoolen te bouwen,

't Is, dunkt den Voedſterheer, vooral van 's konings pligt
Dat menig oefenſchool ten eerſten werd' geſticht,
Om vroeg de Jonglingſchap dus meer en meer te ſterken
In 't ondernemen van de moeijelykſte werken;
En 't myden van 't gevaar der weelde en ledigheid,
Waar door een edel hart zo lichtlyk word misleid.

voert ſpelen in,

Hy ſtelt een menigte in van onderſcheiden ſpelen,
En oefeningen, daar een ieder in kan deelen,
Maar zulken bovenal waar door het ligchaam ſterk,
Behendig, buigzaam word tot zwaar en moeilyk werk:

Waar

Waar by hy pryzen voegt om de oefning aan te kweeken,
En 't edel yvervuur in allen meer te ontſteken.
Maar 't geen hem allermeeſt ter harte ſchynt te gaan, *en begunſtigt de huwelyken der jonge lieden.*
Om op de zuiverheid der zeden acht te ſlaan,
Is dat men vryheid geve aan alle jonge lieden
Elkaêr vroegtyds de hand voor 't echtältaar te bieden;
En dat der oudren hart, door baatzucht nooit ontruſt,
Hen late een vryë keur van vrouwen naar hunn' luſt,
Die, door de aanminnigheid van haar vernuft of leden,
Hen nopen om met haar in echtverbond te treden.
Terwyl men dus bedenkt wat middel beſt de Jeugd *Philokles wil, opdat de Jeugd niet van haren moed ontaarde, haar ten ſtryde zenden.*
Oprecht, onnoozel, kloek, leergierig, en met vreugd
Naar roem zal om doen zien; laat Philokles, geboren
Tot 's oorlogs dappre daên, zich dus, na Mentor, hooren:
't Is ydel dat de Jeugd zich oefene, op uw' raad,
Zo door een' langen vreê haar de oorlogsluſt ontgaat,
Waar in haar 't middel om geen krygsgevaar te ſchroomen,
Door de onnoodzaaklykheid van 't ſtryden, word benomen.
Dus word een volk verzwakt, en, door welluſtigheid
Verbaſterd van zyn' moed, zyn' ondergang bereid;
Een ander ſtrydbaar volk zal 't lichtlyk overheeren:
Ja, die op deze wyz' des oorlogs ramp wil weeren,
En de onruſt van den kryg zoekt door de ruſt te ontgaan,
Verwachte dat men hem eens zal in ketens ſlaan.
De rampen van den kryg (dus ſpreekt hem Mentor tegen) *Doch Mentor, de oorlogs rampen dieper inziende,*
Zyn zwaarder van gewigt dan gy die ſchynt te wegen:
De kryg verärmt den Staat, en ſtort dien menigwerf
In 't uiterſte gevaar van zyn geheel bederf;
Ook dan wanneer men mogt de grootſte zege winnen.
Met welk een vrucht men ook een' oorlog moog' beginnen,
Men heeft geen zekerheid of 't krygsgeluk eerlang
Niet deerlyk om zal ſlaan tot onzen ondergang:

Met welk een overmagt en ſpoed men op moog' komen,
Een kleine omſtandigheid, vooraf niet waargenomen,
Een ongegronde ſchrik, een niets, ontrukt uw hand
De reedsgewonnen zege, en brengt ze aan's vyands kant.
Schoon de Overwinning zelfs, door 't veelmaal zegevieren,
Geketend ſcheen te zyn aan uwe veldbanieren,
Gy zoud met 's vyands magt ook de uwe doen vergaan:
Dus word uw land ontvolkt, en dient ſchier woeſt te ſtaan;
De handel word geſtremt; men ſchynt noch op de wetten,
Noch op de zeden in een' oorlogstyd te letten:
De Jonkheid wyd zichzelf niet meer der lettren toe:
Dan kan 't gebrek aan volk, ten dienſt der oorlogsroê,
Des krygsmans misdryf van verdiende ſtraf bevryden:
Het recht, de burgerwet, 't heeft alles dan te lyden.
Een koning, die het bloed van zo veel volks vergiet,
En daar door oorzaak is van zulk een groot verdriet,
Slechts om een weinig roems, een weinig lands te erlangen,
Is t' eenemaal onwaerd den minſten roem te ontfangen,
En heeft met recht verdient te derven 't geen hy heeft,
Nadien hy met geweld naar 't goed van andren ſtreeft.

is van gevoelen dat men de Jeugd daartoe genoeg bereid door de ingeſtelde ſpelen, wetten

Zie hier op welk een wyz' men in geruſte dagen
Zal leeren hoe men zich moet in den kryg gedragen:
Gy hebt alreê beſpeurt hoe menig' oefenſtryd
Men hier heeft ingeſtelt; de pryzen, om met vlyt
In ieder oefening elkaêr voorby te ſtreven;
De regels, door de deugd en eerzucht voorgeſchreven;
Opdat ze mogten 't krooſt, ſchier van de wieg af aan,
Door 't zoet des heldenzangs te meer ter harte gaan:
Voeg by die middlen noch een ſobre levenswyze,
Zo werkzaam, als vernoegd met de allerminſte ſpyze.

en uitzending

Maar dit is 't noch niet all'. Zodra een nagebuur
Zich ziet ten doel geſtelt voor 't woedend oorlogsvuur,

Ver-

Verſterk dien met de bloem van uwe jonge knapen; *van de bloem der jongelingen tot byſtand eens nagebuurs.*
Met zulken bovenal wier handeling van 't wapen
Alreede u heeft doen zien dat hun leergierigheid
Hen, in de ervarenis, der helden lof bereid:
Dus zult gy roem, en 't hart uws bondgenoots verwerven,
Die ſchroomen zal uw hulp, uw vrindſchap ooit te derven:
Dus hebt gy, ſchoon de kryg nooit op uw' bodem woed',
Nochtans een Jonglingſchap van onbezweken moed.
Gy moet, in vrede zelfs, die van uw jonge lieden *Hy toont hoe de koning, dus tegen alzen oorlog beveiligd,*
Bekwaam zyn tot den kryg, veel gunſten doen geſchieden:
't Onfeilbaar middel, 't gene in vreê den oorlog keer',
Beſtaat in de oefening en handel van 't geweer;
In 't moedig oorlogsvolk veel achting toe te dragen;
In helden, die met roem hun leven leerden wagen
In buitenlandſchen dienſt, te vinden aan uw kuſt,
En die, dus van de kracht uws nagebuurs bewuſt,
Bekwaam zyn om de wyze en middlen u te ontdekken,
Die zy gebruiken, als ze een' vyand tegen trekken:
Dus toont ge uit laf heid nooit het krygsgevaar te ontgaan,
Veel min uit heerszucht naar eens anders erf te ſtaan:
En zynde altoos in ſtaat des noods den kryg te voeren,
Kan deze plaag ſchier nooit uw vreedzaam ryk beroeren.
Wanneer een twiſt de ruſt der bondgenooten ſtoort, *de geſchillen der bondgenooten zal bylegGen, en welke heilzame gevolgen daar uit voortvloeijen,*
Is 't beſt dat ge in 't begin dien als hun ſcheidsman ſmoort;
Om 't welk men u altoos met beter lof zal eeren
Dan vorſten die in 't veld ſtoutmoedig triomferen:
Gy wint der vromen liefde, en achting; ieder ziet
Hoe noodig uwe hulp hem is in 't ryksgebied:
Ja, door 't vertrouwen, doen ze u heerſchen in hun Staten,
Gelyk gy heerſcht in 't hart van alle uwe onderzaten:
Gy blyft, nadat ge uw trouw deed blyken op dien toets,
Bewaarder huns geheims, en meeſter huns gemoeds;

Terwyl uw naam, gelyk een vocht vol dierbre geuren,
Zyn lieflykheid door al de waereld doet beſpeuren.
Dat vry in zulk een' ſtaat u, tegen alle recht,
Een wrevlig nagebuur op 't onverhoedſt bevecht';
Hy vind u wel bereid, en tot den kryg gedwongen,
Maar, 't geen noch ſterker klemt, bemind en bygeſprongen:
All' uwer buuren magt rukt tot uw hulp by-een,
Verzekerd dat uw heil tot ruſt ſtrekt van 't gemeen.
Zie daar een' vaſten burg die alles kan verduuren,
Een' beter toeverlaat dan de allerſterkſte muuren:
Beklag over 't verzuim in dit ſtuk. Zie daar den waren roem. Maar wien toch gaat dit aan?
Hoe weinig koningen, die zich der kunſt verſtaan
Van op dit heldenſpoor naar zulk eene eer te ſtreven!
Hoe weinigen die zich niet zylings af begeven!
Zy rennen alle meeſt eene ydle glorie na,
En ſlaan uit misverſtand de waare nimmer gaê.

Mentor, met verwondering aangehoord, De vrome Philokles, door Mentors raad bewogen,
Beſchouwt hem vriendelyk, en met verwonderde oogen,
Die hy vervolgens wend naar zynen opperheer:
Hy is op 't hoogſt verheugd in hem nu meer en meer
Een ſterke drift te zien, en aangenaam verlangen
Om uit dien Vreemdlings mond elk woord te mogen vangen,
Dat als een honigbeek en ware nektarvloed
Door 's konings ooren vloeide in 't binnenſt van 't gemoed.

voert de nutſten wetten in, Minerve ſtelde dus, in Mentors ſchyn, de beſte
En nutſte wetten vaſt voor 't Salentynſch geweſte;
Zo veel niet om daar door Idomeneüs Staat
om Telemachus ten voorbeelde te ſtrekken. Te doen beveſtigd zyn, als wel om metter daad,
Zodra Telemachus mogt derwaarts wederkeeren,
Door zulk een levend beeld dien Jongeling te leeren,
Hoe zich het wys beſtier in 't heil des volks vertoont,
En met een duurzame eer de brave vorſten kroont.

TE-

L. P. Dubourg inv. Bernards fecit.

TELEMAQUE gagne l'amitié de **PHILOCTETE**, *qui lui raconte ses Avantures.*

Liv. XV.

TELEMACHUS.

VYFTIENDE BOEK.

INHOUD.

Ulyſſes Zoon verkrygt de gunſt van Philokteet,
Hem om zyns vaders wil te voren ongenegen.
De ſtoute Griek verhaalt den Prins zyn zeldzaam leed,
Veröorzaakt door zyn gift', van Herkules verkregen;
Gewaagt hem van dien helds verſchrikkelyken dood;
Hoe deze, doende zich op 't lykältaar verbranden,
Der ſterflykheid ontrukt, doorluchtig wierd vergood,
Nadat hy 't ſtaal aanvaardde uit die zeeghafte handen,
De pylen, daar 't bederf van Troje aan was verknocht;
Wat ſtraf om zyn vergryp hem over is gekomen
Op Lemnos ſtrand; en hoe Ulyſſes tot den togt
Naar Ilium hem dwong, en voerde aan Xanthus ſtroomen,
Daar 't krooſt van Eskulaap, zo veel zulks mooglyk was,
Hem van zyne oude wonde en felle pyn genas.

Telemachus betoonde, in 't barnen der gevaren,
Zyn' heldenmoed voor 't oog van all' de legerſcharen:
Hy toog pas uit Salente, of zocht met wys beleid
Der oude helden gunſt, wier lange ervarenheid
En loflyk krygsbedryf hem kon te ſtade komen.
Vorſt Neſtor, die hem reeds te Pylos had vernomen,
En die den vader had op 't vriendelykſt ontmoet,
Bejegende den Zoon gelyk zyn eigen bloed:

Telemachus, der helden gunſte zoekende, en van Neſtor onderwezen,

Hy onderricht den Prins, geeft aan zyn redenering
Door menig voorbeeld klem, en meld tot 's Jonglings leering
Al 't geen hem in zyn jeugd byzonders is gebeurt,
En alles wat hy ſints aanmerklyks heeft beſpeurt
In de afgeloopene eeuw, en vele groote ſtryden:
't Geheugen van dien vorſt, die zelfs drie levenstyden
Roemruchtig heeft geleeft, is als een eeuwverhaal,
Geſneden in een zuil van marmer of metaal.

word van Philoktetes in 't eerſt benyd;

Held Philokteet vermogt geenszins in de eerſte dagen
Den Prins dezelfde zucht, als Neſtor, toe te dragen:
De groote haat, dien hy in 't diepſt van zyn gemoed
Tot vorſt Ulyſſes had een' ruimen tyd gevoed,
Bewoog hem tot den Zoon zyn afkeer uit te ſtrekken.
Hy kon niet anders, dan met harteleed, ontdekken
Al 't geen den jongen Prins vergunt ſcheen door de Goôn,
Om hem den heldenrei, waar door vorſt Priams troon
En ſtad was omgekeert, te leeren evenaren:

die, eindelyk door des Prinſen deugd vermurwd,

Maar 's Jonglings heuſch gedrag deed all' dien wrok bedaren:
't Was Philokteet in 't einde onmooglyk, geen geneugt'
Te ſcheppen in zo zagt, zo nederig een deugd:
Hy nam hem menigwerf in zyne legerſtede,
En onderhield hem met dees vriendelyke rede:

hem zulks openhartig bekent,

Myn Zoon, (want niets kan my verhindren om voortaan
Aan u dien tedren naam gulhartig toe te ſtaan:)
Uw vader heeft aan my, en ik hem van gelyken,
('t Ontkennen ware onnut,) veel vyandſchap doen blyken.
Nadat ik Troje hielp verwoeſten met dien held,
Was evenwel myn hart noch niet te vreê geſtelt:
En toen ik u vernam, viel 't moeilyk voor myn zinnen
Om in Ulyſſes zoon de ware deugd te minnen.
Ik heb dit menigmaal in myn gemoed gelaakt:
Maar als de deugd ons gul, eenvouwdig, heuſch, genaakt;

Als

Als ze onbewimpeld ſpreekt, dan moet ze ons hart ontſluiten; *en de oorzaak van zyn haat zullende melden,*
Dan is 't onmogelyk haar zege in ons te ſtuiten.
Dus wikkelt zich de held gevoelloos in 't bericht
Der oorzaak die hem had tot zo veel haats verpligt.
Ik diene, om alles u volkomen af te malen, *'t verhaal aanvangt van zyn' togt met Herkules,*
Myn lot (dus vangt hy aan) wat hooger op te halen.
ô Prins! ik volgde alöm Alcides op den togt,
Die 't aardryk vaagde van zo menig wangedrocht;
Een' held, by wien-alleen all' de andre helden waren
Als by een' kloeken eik de zwakke korenäiren,
Of by den adelaar het kleenſte pluimgediert'.
Zyn zware rampen, daar ik ingewikkelt wierd, *wiens rampen, uit verblinde liefde geſproten,*
Ontſtonden uit een drift waar voor zyn deugd moeſt bukken:
Het was de liefde, een bron der gruwlykſte ongelukken:
De groote Alcides, die, wat monſters hy verwonn',
Nochtans die laffe drift niet overwinnen kon,
Verſtrekte tot een ſpel voor Venus wreeden Jongen.
Het bloed, zodra hy wierd door naberouw gedrongen,
Rees hem van bittre ſpyt en ſchaamte in 't aangezicht,
Om 't ergerlyk verzuim van zynen roem en pligt,
Als hy voor Omphalé zich ſchandelyk verneerde,
En zelfs den ſpinrok by haar' wyvenſtoet hanteerde:
Zo ſpoorloos wierd die held door blinde min vervoert!
Hy heeft my honderdmaal beleden, gantſch ontroerd,
Dat dit ontluiſterd deel van zyn doorluchtig leven
Schier all' den roem verdooft, hem door zyn deugd gegeven.
Zo zwak, zo nietig is de menſch in zyn beſtaan,
Die, ſteunende op zichzelf, geen drift te keer kan gaan!
Helaas! die groote held, gewoon de min te vloeken, *hy beklaagt:*
Liet ruim zo ſchandlyk zich ten tweedemaal verkloeken:
Hy minde Dejanier: gelukkig, waar' die min
Alleen bepaald geweeſt aan dees zyne echtvriendin!

Maar

Maar jeugdige Iölé deed door haar purpren kaken,
Der minzaamheden troon, zyn hart noch ſterker blaken.
De ſchoone Dejanire ontſtak in minnenyd,
En dacht aan 't bloedig kleed, door Neſus, na den ſtryd
Met haren echtgenoot, zieltoogend haar geſchonken,
Als 't eenig middel om Alcides min te ontvonken,
Zo dikwyls als de held haar hartsgebied ontweek,
En om eene andre Schoone in zyne trouw bezweek.
Dit kleed had al 't vergif der pylen, afgevlogen
Op 't vluchtend menſchenpaerd, ter wonden uitgezogen.
Gy weet dat Herkules, tot des te wisſer wraak,
Zyn pylen had gedoopt in 't bloed van Lernaas draak,
't Geen hen zyn helſch vergif zo krachtig aan doet kleven,
Dat elk, daar van gewond, op 't jammerlykſt moet ſneven?
waar op hy deszelfs verſchriklyken dood, Alcides, met dien rok ter naauwer nood bekleed,
Vernam hoe 't heimlyk vuur zyn wreede werking deed,
Ja voelde 't zelfs door 't merg van zyn gebeente dringen:
't Is magtig om den held een fel gekerm te ontwringen:
Daar Etaas top van dreunt, en met een groot geſchal
Den weêrgalm hooren doet langs 't allerdiepſte dal:
De zee ſchynt zelfs ontroerd: nooit kon't verwoedſte brullen
Van leeuw en ſtier de lucht met zo veel ſchriks vervullen.
en dien van Lychas, verhaalt; De onzaalge Lychas, die van wege Dejanier
Den rok heeft aangebragt met dit verborgen vier,
Hem nadrende in die ſmart, wierd van den monſterdwinger
Op 't heftigſt, als een ſteen gedreven door den ſlinger,
Al wentlende om en om van 't hoogſt des bergs geſnort,
En met een' fellen ſmak in 't hart der zee geſtort,
Daar hy, in rots verkeerd, heeft 's menſchen vorm behouwen,
En zich in 't woedend nat doet als een baak beſchouwen.
en hoe hy zelf, Na zulk een ongeval bevond ik, dat ik my
Moeſt wachten voor des helds verblinde razerny.

Ik

Ik zocht in een ſpelonk zyn brandend oog te ontrennen: *den verwoeden Herkules ontwykende,*
'k Zag hem met de eene vuiſt de hooggetopte dennen
En ryzige eiken, daar, vele eeuwen lang, 't geweld
Des dollen onweêrwinds op was te loor geſtelt,
Met geen de minſte moeite uit hunne gronden ſcheuren:
Met de andre poogde hy in zyn rampzalig treuren
Zich 't vleeſchdoorknaagend kleed te ontrukken; maar het
In hem met vleeſch en vel te vaſt gegroeid tot een: (ſcheen
Hy ſcheurde, met zyn vuiſt dus tegen zich te wenden,
Door felle rukken, 't vleeſch al woedende uit de lenden:
Het bloed gudsde op den grond; wanneer zyn heldenhart
Grootmoedig triomfeerde op zyne onlydbre ſmart.
Gy ziet (dus borſt hy uit) wat onverdraagbre plagen, *in deszelfs laatſte redenen,*
Myn waerde Philokteet! de Goden my doen dragen:
Zy zyn rechtvaerdig: ja, ik heb hun wraak getergt,
En door myne echtbreuk hen tot deze ſtraf gevergt:
Ik, die zo velerlei gedrochten heb verwonnen,
Liet door een vreemde maagd, laf hartig, onbezonnen
Myzelf in ketens ſlaan. Ik ſterf, en ben bereid
Te ſneuvelen, ten zoen van 's Hemels grimmigheid.
Maar ach! myn waerde vrind! waar zyt gy heen gevloden?
Ik heb, geteiſterd door de geeſelroê der Goden,
Aan Lychas in myn' toorn te blind myn' moed gekoelt,
Waar over thans myn hart het naberouw gevoelt:
De elendige, onbewuſt van Neſus wreede laagen,
Heeft om dat helſch geſchenk onſchuldig ſtraf gedragen:
Maar zou uw vrindſchap dus uit myn gedachten gaan,
Dat Herkules ook u zou naar het leven ſtaan?
Neen, Philoktetes zal altoos myn liefde erlangen: *van den ſterven-den held ter uitvaart geroepen,*
Hy zal myn veege ziel met zyne lippen vangen:
Hy zal myn lykäſch hier vergaêren na myn' dood.
Waar zyt gy dan, myn vriend, myn trouwe togtgenoot?

Myn laatſte toeverlaat in 't ondermaanſche leven,
Myn Philoktetes, ach! waar hebt ge u heen begeven?
hem geboorzaamde, Ik vlieg tot byſtand van den held, op zulk een klagt.
Hy ſtrekt zyne armen uit, waar in hy my verwacht;
Maar hy weêrhoud zichzelf, uit vrees van my te deeren
Door 't wreed verborgen vuur, waar in hy moet verteeren.
De vriendſchap miſt dien trooſt! 't Gevaar laat ons niet toe,
Dat ze in omhelzingen haar' laatſten pligt voldoe!
en de houtmyt, daar Alcides opſteeg, Dus roept hy; ſtapelt fluks de omvergerukte ſtammen
Op Etaas top; bereid een offer voor de vlammen,
Een houtmyt; ſtygt daar op, en werpt vol edle ſpyt
't Nemeſche leeuwenvel, dat zo geruim een' tyd
Zyn ſchouders dekte, (toen zyn vuiſt in alle ſtreken
De monſters ombragt, en verdrukte deugd ging wreken,)
op deszelfs bevel in vlam zette: Op 't hooge heldenbed, ſteunt op zyn knots, en ſpreekt:
't Is tyd, myn vrind, dat gy dit lykgevaarte ontſteekt.
Schoon dit bevel myn' rouw tot hooger top deê ſteigren,
Myn ſidderende hand kon echter hem niet weigren
Zo wreed een' dienſt te doen, wyl 't leven in zyn pyn
Geen zegen, maar een vloek van 't Godendom moeſt zyn:
Zyn weedom, vreesde ik, mogt in 't end' die deugd beſmetten
Waar over zich 't heelal moeſt duizendmaal ontzetten.
waar na Herkules zyne doodelyke pylen hem in handen gaf, De held roept, nu hy pas de vlam in 't hout ziet ſlaan:
Uw vriendſchap heeft den toets volkomen uitgeſtaan:
Nu hebt gy, Philokteet! daar van een blyk gegeven,
En toont dat u myn roem meer waerd is dan myn leven.
De Goôn vergelden 't u! Ik laat tot erfenis
U over, 't gene op aard' my allerdierbaarſt is,
Dees pylen, met het bloed van Lernaas draak beſtreken:
Hun doodelyke kracht is u genoeg gebleken.
Dus, onverwinbaar, blyv' myn roem door u beſtaan!
Geen ſtervling zal daarom u durven tegengaan.

Myn

Myn vriendſchap, tot den dood aan u getrouw gebleven,
Moet tot in eeuwigheid in uw geheugen leven!
Gy kunt, zo waarlyk u myn weedom gaat aan 't hart,
Aan my een' laatſten trooſt verleenen in die ſmart:
Beloof my dat gy nooit iets van myn' dood zult uiten, *hem deed zweeren zyn' dood en aſch nooit te zullen ontdekken,*
Noch 't oord ontdekken dat myn lykäſch zal beſluiten.
'k Beloofde, en zwoer 't, helaas! al weenende aan den voet
Van 't lykältaar, beſproeid van mynen tranenvloed.
Een ſtraal van blydſchap ſcheen te flikkren uit zyne oogen:
Maar 't hevigblakend vuur, te ſnel om hoog gevlogen,
Benam den held de ſpraak, en had hem onverhoeds
Myne oogen ſchier ontrukt: 'k zag op zyn zegekoets
Hem echter noch, en kon op 't edelmoedig wezen,
Dwars door de vlammen, zyn gemoedsbedaardheid lezen,
Als waar' hem juichende, en met vrienden aan 't banket,
Een liefelyke kroon van bloemen opgezet.

De gloed verteerde in hem welhaaſt al 't aardſche en ſterf- *en voorts in de vlammen wierd vergood.*
En liet in 't allerminſt niets over van 't verderflyk, (lyk',
Dat hem Alkmene had in 't baaren aangebragt:
Jupyn liet aan dien held die onnaſpeurbre kracht,
Dat hemelſch eeuwig vuur, de ware bron van 't leven,
Hem van dat opperhoofd der Goden bygebleven:
Dus toog hy naar Olymp, daar Jovis troon volmaakt
Met blinkend goud, en glans van diamanten blaakt,
En ſchoone Hebe hem tot egaê was beſchoren,
Die, eer noch Ganimeed tot ſchenker wierd verkoren,
Jupyn den nektar bood; en, om haar gulle vreugd
En minlykheid, nu heerſcht als Schutgodin der Jeugd.

Wat my betreft, ik vond in de erfnis, my gegeven *Philoktetes, erfgenaam van Alcides pylen,*
Om aller helden roem voorby te konnen ſtreven,
Eene onuitputbre bron van wederwaardigheên.
De Griekſche koningen, verbonden onder-een

waar aan 't verderf van Troje was verknocht,

Om Menelaüs ſchande op Priams ryk te wreken,
Beſtonden de oorlogstoorts tot Trojes val te ontſteken:
Apols orakel had hen duidelyk voorſpelt
Dat zich hun magt vergeefs verzaamde in 't oorlogsveld,
't En waar' zy, zonder zich zo roekeloos te wagen,
Alcides ſchichten eerſt in hun vermogen zagen.

word door Ulyſes, die den dood van Herkules vermoedde,

Uw vader, nimmermeer in vonden uitgeput,
En bovenäl geſpitſt op 't algemeene nut,
Nam op zich in den Raad, om my door kracht van reden
Te wikklen in 't belang dier Griekſche Mogendheden,
En met de ſchichten, die hy dacht dat ik bezat,
Te keeren nevens my naar Priams trotſe ſtad.
Men kon geen tyding meer van Herkules bekomen,
En van zyn heldendaên wierd geen bericht vernomen:
De moorders groeiden, met de monſters, weder aan,
Waar van geen ſterveling de reden naa kon gaan:
De een zeide, dat de Schrik der aarde ontzield moeſt wezen,
Een ander, dat die held in 't noorden was verrezen,
Tot demping van den Scyt: maar vorſt Ulyſes dacht
Dat myn roemruchte vrind voor dood moeſt zyn geächt,
En onderwond zich dit myzelf te doen belyden.

liſtig aangezocht,

Hy kwam myn treurig hart op zekren tyd beſtryden
Waar op ik, na 't verlies van dien doorluchten held,
Noch geen de minſte maat had aan myn' rouw geſtelt:
Hy vond veel moeite om zich tot my een ſpoor te banen:
'k Was ſchuw voor 't menſchdom, en kon, ſmoorende in myn
Niet dulden dat men my van 't woeſt gebergte toog'; (tranen,
Daar myn getrouwe vriend vergaan was voor myn oog.
Ik, die dat denkbeeld niet kon weeren uit myn zinnen,
Bragt telkens my 't gelaat des grooten helds te binnen:
Maar 't zagtſt geſtreel, dat ooit zich iemand onderwond,
Vloeide als een honigbeek uit vorſt Ulyſes mond.

Hy

Hy ſcheen, niet min dan ik, door droefenis bevangen,
Beklaagde myne elend', met tranen op de wangen,
Ja won myn hart, daar na ook myn vertrouwendheid.
Hy hield my wegens 't heir der koningen, bereid
Om voor een goede zaak eendragtig te oorelogen,
Doch magtloos zonder my, 't gewigt dier zaak voor oogen:
Hy kon my echter niets, wat ook zyn brein beſloot, *om 't graf van Herkules aan te wyzen;*
Ontwringen, tegens eed, van held Alcides dood;
Maar drong my, wyl hy dien niet kon in twyfel trekken,
Om hem 't verholen graf des grooten helds te ontdekken.
Helaas! ik gruwde om hem 't geheim te doen verſtaan, *op 't welk Philoktetes met den voet ſtampte:*
Dat zonder eedbreuk nooit uit mynen mond mogt gaan:
Maar ach! ik ſtelde een' eed te leur, door zeker teeken,
Dien ik rampzalige niet opentlyk dorſt breken:
Ik ſtampte met den voet op de aarde, in welke de aſch
Des grooten Herkules door my verborgen was,
Maar moeſt dat ſchennis met des Hemels wraak bezuuren.
'k Vervoegde my daar op by all' de bondgebuuren, *waar op by zich by de Grieken voegende, te Lemnos zich een jammerlyke wond aan den voet toebragt,*
Waar van ik met zo groot een blydſchap wierd begroet
Als held Alcides zelf van hen zou zyn ontmoet:
'k Toog 't eiland Lemnos in, en wilde daar 't vermogen
Van myn geweer doen zien voor aller Grieken oogen:
Ik liet, terwyl ik op een' das had aangeleid,
Die ſchichtig ſprong in 't woud, door onöplettendheid
De reedsgemikte pyl op mynen voet ontglyden,
Wiens wond my menigmaal de naſmart noch doet lyden:
Ik leed dezelfde pyn die korts Alcides leed:
'k Vervulde dag en nacht de ſtranden met myn kreet:
Het zwart en drabbig bloed, ter voetwonde uitgeborſten, *die een' gevaarlyken ſtank in 't leger veroorzaakte,*
Ontſtak de ruime lucht, en baarde in 't heir der vorſten
Een' onverdraagbren ſtank, die, wat men mogt beſtaan,
't Hardvochtigſt menſch eerlang zou hebben doen vergaan:

De benden gruwden, toen zy myne elende zagen,
Als deed der Goden wraak my deze ſmarten dragen.
't welk hem, op den raad van Ulyſſes, heimelyk ontweek.
Ulyſſes, die my had gewikkelt in dien ſtryd,
Was de eerſte die my ſchuwde. Ik merkte, na dien tyd,
Dat de oorlogszorg, tot nut der ſaamverbonden Magten,
Meer dan een vriend in nood, zyn' byſtand mogt verwagten.
De afſchuwlykheid der wond, haar ſtank, en myn misbaar,
Beroerden 't gantſche heir, en dwongen de offerſchaar'
Van offren af te ſtaan: maar ſchoon, om zulk een reden,
Ulyſſes door zyn' raad all' de andre Mogendheden
My door de vlucht onttrok, ik achtte dit beleid
Nochtans voor ſnood bedrog en wreede onmenſchlykheid.
Helaas! ik, noch verblind, had niet in acht genomen
Hoe billyk dat men zocht uit myn gezicht te ontkomen,
En dat de Wyzen my verlieten in myn ſmart,
Gelyk de Goôn, die ik meinëedig had geſart.
Philoktetes, op 't onbewoond eiland alleen gelaten,
Dus bleef ik, tot bykans de Trojer was bezweken,
In eenzaamheid, van vriend, van hulp en trooſt verſteken,
Als balling, hopeloos, aan 't ſmartelyk geweld
Der wreedſte pynen in dat eiland bloot geſteld,
't Geen, wild en onbewoond, aan my tot ſtraf beſchoren,
My geen geluid, dan dat der woeſte zee', deed hooren.
in een hol verblyvende,
'k Vond midden op dat ſtrand een holte in eene rots
Die met twee punten zich, als met twee hoornen, trots
Naar 't ſtargewelf verhief: een helder nat beſproeide
Den grond; 't gene uit een bron langs deze rotsſteen vloeide.
Dit hol, nu ledig, was 't verblyf van wild gediert',
Welks woede ik nacht en dag dus onderhevig wierd.
Ik ſpreidde my een koets van ſaamvergaderd loover:
Niets dan een ruwe nap ſchoot my rampzaalgen over;
En oud, geſcheurd gewaad, tot ſtelping van myn bloed,
Tot zuivering der wonde, en zwagtling van den voet.

Ik,

Ik, 's Hemels wraak ten doel, uit 's menſchen oog verbannen, *en genoodzaakt zich met wild vleeſch te voeden, onder 't lyden van de grootſte pyn,*
Sleet daar myn dagen in den taijen boog te ſpannen
Op wilde duiven, of op eenige andre vlucht
Van vogels, by de rots omzwervende in de lucht:
Ik moeſt, wanneer ik die geveld had door myn ſchichten,
Al kruipende, en met ſmart myn' roof van de aarde ligten:
Ik was, opdat ik niet van honger zou vergaan,
Gedwongen dagelyks dus hand aan 't werk te ſlaan.
De Griek had my wel iets tot onderhoud gelaten,
By 't wyken van die kuſt; doch 't kon my weinig baten:
Ik ſloeg, tot myn geryf, uit keijen 't noodig vuur.
Die levenswyz', hoe naar, hoe yslyk, en hoe zuur, (ſchen
Waar' zoet voor my geweeſt, als verre, en naar myn wen-
Geſcheiden van de ontrouwe en al te ondankbre menſchen,
Had myne wond my niet de grootſte pyn gebaart,
En 't peinzen op myn lot myn' ramp noch meer verzwaart.
Hoe! (ſprak ik:) dus een' man zyn vaderland te ontrukken, *beklaagt zich over der Grieken trouwloosheid,*
Als d' eenigſte om den Griek zyn wraak te doen gelukken,
En hem, terwyl hy ſlaapt, van geen bedrog bewuſt,
Te ontvlieden aan dees woeſte en onbewoonde kuſt!
Want in myn' ſlaap was 't, dat die ſnooden my verlieten.
Denk hoe verbaasd ik ſtond, en welke tranenvlieten
Ik by de ontwaking ſtortte, op 't zien hoe 't pekelſchuim
Rondom de kielen ſtoof in 't ongemeten ruim.
Ach! waar ik de oogen langs dat eiland heen mogt ſtrekken,
'k Wiſt niets dan weedom, tot myn grooter ſmart, te ontdek-
Het is van handel, en van havens gantſch ontbloot: (ken:
Geen ſtervling land daar ooit, dan in een' ſchipbreuksnood: *en zyne tienjarige elende.*
Men kan, 't en zy een ſtorm de kielen heeft beloopen,
En derwaarts dryv', daar nooit op ſamenwoning hopen;
En wie ook, ſints myn' ramp, op deze kuſt verviel,
Hy dorſt my echter niet ontfangen in zyn kiel,

Maar

Maar vreesde, zo men my uit deernis zocht te bergen,
Der Grieken grimmigheid en 's Hemels wraak te tergen:
Ik bragt tien jaren daar, in de allerwreedſte elend',
Met ſchaamte, droefheid, pyn, en hongersnood, ten end':
Ik voedde een zware wond, die my allengs verteerde,
En all' myn' heldenmoed in hooploosheid verkeerde.

Hy verbaalt hoe hem een ſchoone jongeling bykwaam,

Ik zag op 't onverhoedſt, wanneer ik had in 't rond
Een heilzaam kruid vergaêrt, tot ſtoving myner wond,
Een' jongling by myn hol, die ſchoon, en fier van oogen,
Een' moedig' held geleek. My dacht, gantſch opgetogen,
Achilles zelf te zien. Hy kwam, van top tot teen,
In tred en opzicht met Achilles over-een:
Maar door zyn jonkheid kon hy deze held niet wezen.
Het medelyden was uit zyn gelaat te lezen:
Hy zag vol hartszeer met wat moeite ik nader kwam,
En kruipende den weg naar mynen ſchuilhoek nam.
Myn jammerlyk gegil, dat in myn bitter lyden (ſnyden.
Het ſtrand weêrgalmen deed, ſcheen hem door 't hart te

dien hy toeſprak,

ô Vreemdling! (borſt ik uit van verre, en gantſch ontWat rampſpoed heeft u op dit aaklig ſtrand gevoert? (roerd:)
Uw Griekſche kleeding, my zo aangenaam te aanſchouwen,
Maakt dat ik reeds u minne, en voor een' Griek moet houô Hoe verlang ik u geluid te hooren ſlaan! (wen.
Wat toeft gy? Spreek een taal die ik van jongs af aan
Al ſpelend' heb geleert, maar in dees woeſte ſtreken
Voor een' geruimen tyd niet kon met iemand ſpreken!
Verſchrik niet voor een' man dien ge in elende ziet:

en vernam Neoptolemus den zoon van Achilles te zyn:

Dat hy veel ëer uw hart beweeg' door zyn verdriet!
Prins Neoptolemus liet zich noch naauwlyks hooren,
Ik ben een Griek; of ik, door blydſchap als herboren,
Riep juichende uit: ô Goôn! wat zoete taal voor 't hart
Dat trooſt noch woord vernam in zulk een lange ſmart!

Wat

Wat ſtorm, of eer, wat wind begunſtigde u, in 't wenden
Naar deze kuſt, om my te ontſlaan van myne elenden?
Hy ſprak: Ik ben een knaap van Scyros: 'k zoek die kuſt:
Men noemt me Achilles zoon: daar 's alles u bewuſt.
Zo kort een antwoord kon myn' weetluſt niet vernoegen. *doch om meer naricht aanhoudende,*
'k Beſtond, om meer berichts, den jongling toe te voegen:
ô Zoon eens vaders, dien ik altoos heb bemind!
ô Lykomedes neef, zyn liefde, en voedſterkind!
Van waar is uwe komſt? Wat jaagt u door de ſtroomen?
Ik ben (hernam hy) uit het Troiſch beleg gekomen.
Gy (was myn weêrwoord) waart niet by den eerſten togt.
En gy, (hervat hy,) waar of gy toen wezen mogt?
Gy (ſprak ik) kent myn' naam, noch myn rampzaligheden,
Die Philokteet zo lang en zo verwoed beſtreden!
Moet ik onzalige, bezwaard met zulk een lot,
Aan myn verdrukkers noch een voorwerp zyn van ſpot?
Den Griek is onbekend wat leed ik moet verzwelgen!
Helaas! myn ſmart vergroot: des wreeden Atreus telgen
Zyn oorzaak van al 't gene ik op dit eiland ly:
De Goôn vergelden hun die wreede dwinglandy!
'k Verhaalde hem daarop, hoe my de Griekſche Magten *zo verſtond hy den dood van Achilles,*
Verlieten aan die kuſt. Na 't hooren myner klagten,
Deed Neöptolemus de zyne aan my verſtaan.
Na vorſt Achilles dood. . . . Dus hief hy treurig aan.
Ik ſtoorde zyne klagte, en riep, door ſchrik gedreven:
Hoe! vorſt Achilles dood? Myn zoon, wil my vergeven
Dat myne ontſteltenis u ſteurt in uw bericht:
Ik ben uws vaders aſch dees tranenvloed verpligt.
Gy trooſt my, (ſprak de Prins,) door myn geklag te ſteuren.
Hoe zoet is 't, u te zien myns vaders dood betreuren! *en hoe Neëptolemus door Ulyſſes*
De jongling ving weêr aan: Na held Achilles dood
Toog vorſt Ulyſſes heen, ten beſte van de vloot,

naar het beleg van Troje gelokt,

Verzeld van Fenix, om my vriendlyk te onderrichten
Dat Troje zonder my nooit voor den Griek zou zwichten.
De droefheid om den dood myns vaders, en de zucht
Om erfgenaam te zyn van al zyn lofgerucht,
Verpligtten my, niet min dan dier gezanten woorden,
Hun voetſpoor in te ſlaan naar Xanthus droeve boorden.
'k Landde aan Sigeüms kuſt: daar vond ik 't heir vergaêrd,
En, op myn blyde komſt, rondom my heen geſchaard.
Elk zwoer dat hy in my Achilles zag herleven:
Maar ach! hy was niet meer. Ik, jong en onbedreven,
Dacht dat my van een volk, zo gunſtig met den mond,
Al 't geen my wenſchlyk was geruſt te hopen ſtond:

de wapens van Achilles wierden ontzegt,

'k Verzocht van Atreus zoons de wapens van myn' vader:
Zy dreven ſtraf my toe: Zyn wapens zyn te gader
Ulyſſes toegeſchikt: 't is recht dat ge u vernoegt
Met al het ovrig', dat aan u word toegevoegt.

dieUlyſſes zich toeeigende.

Ik wierd ontroert; ik weende, en kon myn ſpyt niet ſmoo-
Maar vorſt Ulyſſes liet zich onbeteuterd hooren: (ren:
Gy ſtond, ô jongeling! met ons niet, in dit zwaar
En lang beleg, ten doel voor zo veel krygsgevaar.
Waar door verdiende uw vuiſt dat wapentuig te voeren?
't Word eeuwig u ontzegt: leer, leer uw tonge ſnoeren.
Dus, ſmaadlyk afgezet, vertrok ik onverhoord
Weêrom naar Scyros kuſt; min om dien hoon geſtoord
Op vorſt Ulyſſes, dan op Atreus trotſe zonen.
Ach! mogt hy, die hun durft zyn vyandſchap betoonen,
Een vriend der Goden zyn! Zie daar, ô Philokteet!

Philoktetes, uitvarende tegen de Goden, Ulyſſes, en Therſites,

U opening gedaan van al myn bitter leed.
Toen vroeg ik aan dien prins, waar by 't waar' toegeko-
Dat Ajax zyn belang niet heeft in acht genomen. (men
Zyn antwoord was: Hy ſtierf. Hy ſtierf? (dus borſt ik uit:)
En ſterft Ulyſſes niet? ja praalt hy met den buit?

Ver-

Vervolgens vroeg ik naar Patroklus wedervaren,
En naar Antilochus, de vreugd van Neſtors jaren.
Ze zyn al mede ontzield, was weêr des jonglings taal.
Wat zegt ge? Al mede ontzield? (Dus riep ik andermaal:)
Zo doet de wreede kryg de brave mannen ſneven,
En ſpaart, tot onze ſtraf, de boozen in het leven!
Ulyſſes leeft! Gewis Therſites ook! Zie daar
Dier Goden werk, die wy aanbidden voor 't altaar.
Zodra de ſpyt my had dees harde taal doen uiten,
Bedroog de jongling my, door dus zyn reên te ſluiten:
'k Ontwyk het Griekſche heir, daar loosheid en geweld
Veel meer dan billykheid, dan recht en reden geld:
Ik keer naar Scyros, om geen rampen meer te vreezen.
Vaar wel: dat u de Goôn van uwe wond genezen!
Om vaders ſchim! om haar die u ter waereld bragt!
Om alles wat ge op aarde uw liefde waerdigſt acht!
Myn zoon! (dus borſt ik uit, toen hy zich van my wendde:)
Ach! laat my niet alleen, ten prooy van myne elende.
Hoe laſtig ik u zy, bedenk met ryp beraad,
Wat ſchande 't u zal zyn, indien ge my verlaat.
Ach! werp my in uw kiel, aan voor- of achterſteven,
Of in een' hoek, daar minſt u hinder werd' gegeven.
Een edelmoedig hart, geen laffe ziel, gevoelt (doelt.
Hoe groot een vreugd hy ſmaakt die 's menſchen heil be-
Laat, laat my dan met u uit dees woeſtyn vertrekken,
Waar in geen voetſpoor van het menſchdom is te ontdekken.
Vervoer my naar uw kuſt, of naar 't Eubeſche ſtrand,
't Geen dicht aan Eta paalt en Trachins oeverkant,
Waar by het Sperchiſch nat zo welig heen komt ſchieten.
Doe my 't gewenſcht gezicht myns vaders weêr genieten:
Hoe vrees ik voor zyn' dood! Ik heb hem doen verſtaan
Hoe licht ik door een ſchip waar' van myn' ramp te ontſlaan:

en misleid door Neoptolemus, die zich geliet te vertrekken,

ſmeekt hem om van 't eiland te werden afgevoert.

Hy leeft niet meer; of zy, die hadden aangenomen
Om dat bericht te doen, zyn zulks niet nagekomen.
Denk, ô myn toevlucht, daar myn ramp door werd' geweerd!
Hoe licht het aardſch geluk in ongeluk verkeert:
Hy, dien de voorſpoed ſtreelt, moet voor haar misbruik duch-
En byſtand doen aan hen die in elende zuchten. (ten,
Neöptolemus, zulks hem toegezegt hebbende, Zie daar tot welk een bede ik, door myn ſmart, verviel.
De prins beloofde my te bergen in zyn kiel.
ô Blyde dag! (dus liet ik my door vreugd verrukken:)
Doorluchte ſpruit, zo waerd Achilles heldenſtukken!
Goedäardig bootsvolk, dat my plaats gunt aan uw boord!
Duld dat ik affcheid neem' van dit rampzalig oord.
Ziet waar ik heb gewoont: let wat ik heb geleden.
Geen ander waar' gehard tot myn rampzaligheden:
De nood heeft my geleert, en toont den ſtervling aan
Al 't geen hy anders nooit zou uit zichzelf verſtaan.
Zy, die nooit rampſpoed trof, ſlaan nimmer onheil gade,
En kennen nooit naar eiſch het goede, noch het kwade,
Ja zyn onkundig van der menſchen valſchen grond,
en van hem de wapenen van Herkules verzoekende, om dezelven te kuſſen, En van hun eigenzelf. Ik toog op dezen ſtond
Naar boog en pylen, om Alcides naam doorluchtig;
Nadien de prins verzocht dees wapens, zo roemruchtig
Geheiligd door dien held, te kuſſen. Vrome ſpruit!
Voldoe vry uwen luſt: (dus riep ik vrolyk uit:)
Gy doet my 't levenslicht, myn vaderland, myn vrinden,
Myn' ouden vader, ja myzelven wedervinden.
Tree toe, myn zoon, tree toe: beſchouw, en gryp vry aan,
't Geen niemand, buiten u, zou werden toegeſtaan;
Opdat gy roemen moogt dat u iets mogt gebeuren (ren.
't Geen nooit een éénig Griek zich waerdig hebb' te keu-
treed met hem in de ſpelonk, De prins, in myn ſpelonk, zag myn' ontſpannen boog,
En myne ſchichten aan, met een verwonderd oog.

Ter-

Terwyl gevoelde ik my door de oude pyn verwinnen: *daar Philoktetes, na een bevige pyne,*
De ondragelyke ſmart verbyſterde myn zinnen:
Ik eiſchte een zwaard, om my te ontlaſten van myn' voet.
ô Langgewenſchte dood! (dus gilde ik gantſch verwoed,)
Wat toeft gy noch? ô Prins! doe my, op myn begeeren,
Als ik Alcides deed, in 't woedend vuur verteeren.
Ontfang, ô Aarde! ontfang een' dien de ziel begeeft,
En die, om op te ſtaan, geen krachten overheeft.
Uit dezen weedom wierd, als menigwerf te voren,
Een diepe ſluimering op 't onverhoedſt geboren: *en uit een' diepen ſlaap*
Een overmatig zweet verlichtte my terſtond:
Een zwart en drabbig bloed vloeide uit de raauwe wond.
't Had Neöptolemus, terwyl ik lag te ſlapen,
Niet moeijelyk geweeſt te vlieden met myn wapen:
Maar held Achilles zoon bevond zich onbekwaam
Om, door bedrog, een ſmet te wryven aan zyn' naam.
Ontwakend', zag ik hem belemmerd in gepeinzen: *ontwaakt, de verlegenheid van Neöptolemus vernemende, in bittere klagten uitbarſt.*
Hy zuchtte, als iemand die onmagtig was te veinzen,
En zyn gemoed verkrachtte. Ach! (riep ik:) wilt ge my
Verkloeken door verraad? Wat 's dit? Ontdek het vry.
Gy moet my (ſprak de prins) naar 't heir voor Troje volgen.
Ik antwoordde op dat woord, verbyſterd en verbolgen:
Wat zegt gy? Stel myn boog my weêr ter hand, myn zoon!
Ik ben verraên! Beneem my 't leven met geen' hoon.
Helaas! hy antwoord niets! hy blyft my koel aanſchouwen!
Niets ſchrikt hem af, om my myn' ondergang te brouwen!
ô Strand! ô klippig oord! ô kaapen dezer zee!
ô Vogels! wild gedierte! ik klaag aan u myn wee:
'k Heb niemand buiten u, waar aan ik 't voor kan dragen;
U, die gewoon zyt aan myn jammeren en klagen!
Moet my Achilles zoon verraên? Wat ſnood geweld!
Hy rooft Alcides boog, geheiligd door dien held;

En wil my doen in 't heir der Grieken wederkeeren,
Om over my, een lyk, een ſchim, te triomferen!
Ach! dat hy in myn kracht my ſtout had aangetaſt!
Maar ach! myn zwakheid zelf word ſteeds door liſt verraſt.
Wat raad? Geef weêr, myn zoon! Ach! word geen ſnood
Neen, blyf uzelf gelyk, en uw' doorluchten vader. (verrader:
Wat zegt gy? Niets! ô Rots! ik wend my weêr tot u,
Elendig, naakt, berooid, en voor myzelven ſchuw:
'k Zal eenzaam in dit hol welhaaſt den doodſnik geven,
En, van myn' boog ontzet, die 't woeſt gediert' deê ſneven,
Welhaaſt door dat gedierte op 't wreedſte zyn verſcheurd:
Het koom' vry op my af! wat 's aan een ſchim verbeurd?
Wat ſpoort u aan, myn zoon? Gy ſchynt geenszins kwaadäar-
Geef my myn wapens weêr. Vertrek: uw kiel is vaerdig. (dig.

De prins borſt by zichzelf met weenende oogen uit:
ô Hemel! waarom my te Scyros niet geſtuit!

Philoktetes is ten uiterſte verbaasd op 't gewaar worden van Ulyſſes, op wiens aanſpraak,

Ik riep terwyl: ô Goôn! wien zie ik herwaarts komen?
Is dat Ulyſſes niet? 'k Had naauwlyks hem vernomen,
Of hoorde ook zyne ſtem. Hy ſprak: Ik ben het zelf.
Indien zich onverhoeds het onderäardſch gewelf
Toen open had geſpart, en ik in 't ryk der dooden
Den zwarten Tartarus, dien gruwel zelfs der Goden,
Had van naby beſchouwt; ik zweer het u, myn geeſt
Zou met geen grooter ſchrik bevangen zyn geweeſt.
Ik galmde weêr: ô Strand! draag van myn onheil kennis.
ô Zon! gy ziet, gy lyd die onverdraagbre ſchennis!

enbedaarde ontmoeting,

Ulyſſes ſprak hier op, in 't minſte niet ontroerd:
Het is Jupyns bevel, 't geen door my word volvoert.
Gy (dreef ik hem weêr toe) durft my Jupyn noch noemen,
En met zyn' grooten naam uw ſnoode daad verbloemen?
Zie dezen jongling aan: zie met hoe groot een ſmart
Hy uw' trouwloozen laſt weêrſtreeft in 't heldenhart.

U

U is door onze komſt (liet zich Ulyſſes hooren)
Geen 't allerminſte leed, maar alles goeds beſchoren:
't Is uw verlosſing; 't is 't genezen uwer wond;
't Is de uw geſpaarde roem, van Troje in korten ſtond
Te dwingen door uw' moed: 't is ons oprecht begeeren
U in uw vaderland te zien met zege keeren.
Gy, niet Ulyſſes, brouwt uzelven alle leed:
Gyzelf zyt vyand van den grooten Philokteet.
Toen braakte ik alles uit, door gramſchap aangedreven, *hy tegen hem te heftiger uitvaart.*
Wat my de blinde woede en wraakzucht in kon geven.
Nadien gy my verliet in dit rampzalig oord,
Waarom dan (borſt ik uit) myne eenzaamheid geſtoort?
Ga, zoek vry heldenlof, en tracht naar zegekroonen:
Vermaak u, naar uw' luſt, met Atreus trotſe zonen:
Maar laat my hier alleen in myne elende en nood.
Ik ben een enkel Niet: ik ben reeds levend dood.
Waarom niet noch gelooft 't geen gy geloofde in 't vlieden,
Dat myn gekerm en ſmart my aller hulp verbieden?
Dat myn vergifte wond de lucht alöm beſmet,
En de offerplegtigheid in 't gantſche heir belet?
Ha wreede Ulyſſes! bron van myn rampzaligheden!
Dat u de Goôn... Maar neen: zy hooren nooit myn beden:
Zy ſchennen eer op my dien laffen vyand aan.
ô Vaderlandſche grond, waar van ik af moet ſtaan!
ô Goôn! indien voor my noch Goden zyn te vinden,
Begeerig zich myn wraak rechtvaerdig te onderwinden;
Straft, ſtraft Laërtes zoon! dan zal ik door de vreugd
Verloſt zyn van myn ſmart en doodlyke ongeneugt'.
Ulyſſes, onderwyl in zyn gemoed bewogen, *De bezadigdheid van Ulyſſes,*
Zag my bezaadigd aan, met medelydende oogen,
Als iemand die, hoe fel door zulk een' vloek gehoond,
Den lyder, die hem ſcheld, uit deerenis verſchoont.

Ge-

Gelyk een ſteile rots, die, hoe 't haar ſpits moog' tergen,
Het ſtormgeweld verduurt op hoogverheven bergen,
Zo ſtond uw vader ook, en zweeg tot beider nut,
Zo lang myn razerny noch niet was uitgeput.
Hy wiſt hoe ydel 't is de driften, eens aan 't muiten,
Zo lang haar woede duurt, door tegenſpraak te ſtuiten.
Hy ſprak, zodra hy my vermoeid zag afgewoed:
Waar is, ô Philokteet! uw reden? waar uw moed?
Nu komen ze u te ſtade. Indien gy zo verbolgen,
Zo ongenegen blyft om ons in 't veld te volgen,
Opdat gy zoud voldoen aan 's Hemels hoog bevel;
Zo gy Jupyn verſmaad; vaar dan voor eeuwig wel:
Gy zyt onwaerdig Troje in puin te doen verkeeren,
En als verloſſer u te zien in 't leger eeren:
en zyne bedreiging van't medevoeren der wapenen van Herkules, Blyf, blyf aan Lemnos ſtrand: uw boog, thans in myn magt,
Baant my het ſpoor tot de eer, die u was toegedacht.
Kom, Neöptolemus: laat ons terſtond vertrekken:
't Is vruchteloos zyn hart tot krygsroem op te wekken:
Een eenig mans verdriet ga ons zo veel niet aan,
Dat aller Grieken heil daarom zou achterſtaan.
doen Philoktetes tot razerny vervallen. Ik was, toen my die rede in de ooren wierd gedondert,
Een boſchleeuwin gelyk, wiens neſt men heeft geplondert
Van hare jongen: 't woud weêrgalmt van haar geluid:
Niet anders borſt ik mede in dezen klaagtoon uit:
ô Hol! ô naar verblyf, my tot een graf gegeven!
ô Woonplaats van myn ſmart! geen hoop is my gebleven.
Ach! dat ik nu een zwaard tot myn verdelging vond!
Ach! dat het roofgediert' my levendig verſlond!
Ik vel het nimmer weêr. ô Dierbre boog en ſchichten,
Door Herkules gewyd om wondren uit te richten!
ô Zoon van Jupiter! zo gy noch iets beſeft,
Is 't mooglyk dat uw wraak dat godloos hoofd niet treft?

Uw

Uw heilig wapentuig, dat waerdigſt aller panden,
Uw' trouwen vriend ontvreemd, is in de onreine handen
Des ſnoodſten dwingelands! Bloeddorſtig wild gediert'!
ô Vogels, die om roof door deze luchtſtreek giert! (men:
Schuwt myn ſpelonk niet meer: u ſtaat niets meer te ſchroo-
Myn ſchichten en myn boog zyn myne vuiſt ontnomen:
Vernield, verſcheurt my, of dat eer Jupyn verwoed
Dit levend lyk verſlind' met zynen blikſemgloed!
Uw vader, die my al zyn poogen zag weêrſtreven,
Dacht dat het raadzaamſt waar' myn wapens weêr te geven:
De prins ſtelde, op zyn' wenk, my alles weêr ter hand.
Toen riep ik uit: ô Gy Achilles dierbaar pand!
Dus toont gy dat die held u 't leven deed genieten:
Duld dat ik tot myn wraak myn' vyand moog'doorſchieten!
'k Lei op uw' vader aan: de jongeling ſchoot toe,
Weêrhield myn' arm, en ſprak: Hoe! Philoktetes! hoe!
Beſpeur de ontzinde wraak, die u niet laat bevatten
Tot welk een heilloos ſtuk gy woedende uit wilt ſpatten.
Ulyſſes, onderwyl bedaard en koel van geeſt,
Scheen voor myn' boog zo min als voor myn' vloek bevreesd:
Ik moeſt in myn gemoed, hoe hem myn haat mogt doemen,
Zyn onvermoeid geduld en onvertſaagdheid roemen,
Ja ſchaamde my in 't hart myns blinden overmoeds,
En de eerſte hevigheid, waar in ik onverhoeds
Hem, met myn wapentuig, had willen nedervellen
Die 't zo grootmoedig my weêr had ter hand doen ſtellen:
Maar noch niet gantſch bedaard, was 't my een bittre ſmaad
Die gunſt verpligt te zyn aan 't voorwerp van myn' haat.
Weet (ſprak de jongling voorts) dat een van Priams Loten,
De wigchlaar Helenus, uit Hekuba geſproten,
Ons uit der Goden naam, en door hun gunſt gewekt,
Het noodlot, dat dus luid, in 't leger heeft ontdekt:

Philoktetes wend zyn wapens, die hem weder ter hand geſtelt worden, tegen Ulyſſes; doch word door Neöptolemus geſtuit,

door de edelmoedigheid van Ulyſſes beſchaamt,

en door de verzekering zyner genezing,

't Rampzalig Ilium zal voor de Grieken zwichten;
Doch niet, voor dat de held, wien Herkules zyn ſchichten
By erfrecht heeft vergunt, het eerſt hebbe aangetaſt.
Die edle balling werde, op 's Hemels hoogen laſt,
Alleen voor Trojes wal genezen van zyn pynen,
Daar 't krooſt van Eskulaap zal tot zyn hulp verſchynen.

in twyfel gebracht, of hem betame hen te volgen:

Myn hart was, op die taal, verdeelt in zyn beſluit:
De gulheid en de trouw, waar mede Achilles ſpruit
Alcides wapentuig my weder had gegeven,
Bewogen my om hem niet meer te wederſtreven:
Maar 't ſcheen my minder hard het ſterflot te ondergaan,
Dan aan uws vaders wenſch het minſte toe te ſtaan.
Ik bleef door kwaade ſchaamte een wyl in twyfel hangen.
Hoe! (ſprak ik by myzelf:) zou hy zyn' wenſch erlangen?
Ik hem te wille zyn, en Atreus trotſch geſlacht?
Wat wierd by 't menſchdom dan van Philokteet gedacht?

waar op Herkules verſchyn,

In deze onzekerheid klonk my uit 's hemels koren
Een meer dan menſchenſtem op 't onverwachtſt in de ooren.
'k Zag in een gouden wolk Alkmenes grooten zoon,
Met heerlykheid omſtraald, als een der Hemelgoôn:
Ik kende aan 't kloek geſtel, eenvouwdige gebaren,
En 't oog, een weinig woeſt, dien roem der heldenſcharen;
Hy ſcheen my ryziger, van grooter majeſteit
Dan eertyds, toen zyn roem wierd door 't heeläl verſpreid.

die aan Philoktetes beveelt met Neöptolemus naar 't Griekſche heir voor Troje te keeren, om te worden genezen,

Gy (ſprak hy) hoort en ziet Alcides u genaken,
Om Jupiters beſluit aan u bekend te maken.
Gy weet door hoe veel ſtryds ik naar Olympus ſteeg,
En onder 't Godendom de onſterflykheid verkreeg:
Gy zult, om op myn ſpoor naar eeuwige eer te ſtreven,
U met Achilles zoon naar Ilium begeven;
En van uw wond eerlang voor Troje zyn herſteld,
Opdat gy met myn' boog den ſnooden Paris velt.

Uw

Uw ryke krygsbuit werde, als Priam is verſlagen,
Op Eta aan Peän uw' vader opgedragen:
Men zette dezen buit rondöm myn lykbus neêr,
Als teekens uws triomfs, verpligt aan myn geweer.
En gy, Achilles zoon! zult Philokteet beminnen:
Gy kunt nooit, dan met hem, en hy met u verwinnen:
Gaat als twee leeuwen heen, die, op hunne eendragt ſtout,
Te ſamen hunnen roof vergaêren in het woud.
'k Zal 't krooſt van Eskulaap naar Troje doen vertrekken,
Alwaar het Philokteet tot artſen zal verſtrekken.
Vaart wel, ô Grieken! neemt de Godsvrucht ſteeds in acht:
Bemint haar: alles ſterft, maar zy behoud haar kracht.
Ik zie, ô blyde dag! (dus liet ik my toen hooren,)
Na zo veel jaren ſmarts uw dierbaar licht geboren:
'k Gehoorzame, en vertrek, na 't groeten dezer kuſt:
Vaar wel, vaar wel, ſpelonk waar in ik heb geruſt!
Vaart wel, ô Nimfen van deze akelige ſtranden!
Nooit hoor ik hier weêrom de zee al woedend branden.
Vaar wel, onzalig ſtrand! waar op men my verried,
En overwreed ten prooy aan weêr en winden liet!
Vaart wel, ô klippen, die u dikwyls, op myn kermen,
Door uwen wedergalm ſcheent over my te erbermen!
Vaart wel, ô bronnen! die, hoe zoet ook in den aart,
Nochtans ten allen ſtond voor my zo bitter waart!
Vaar wel, ô Lemniſch oord! laat my gelukkig ſcheiden:
Ik ga daar my de Goôn en vrinden heneleiden.
Wy togen met de kiel uit dat bedroefd geweſt,
En kwamen ſpoedig aan voor Priams ſterke veſt:
'k Wierd van Machaön, en van Podalier, (te gader
Ervaren in de kunſt van Eskulaap, hunn' vader,)
Genezen van myn wonde; of eer, zo verr' herſtelt
(Als gy beſpeuren meugt) dat my geen nawee kwelt,

door hun eendragt Ilium te overweldigen, en de Godsvrucht te bebartigen:

waar na Philoktetes afſcheid neemt van Lemnos,

voor Ilium verſchynt, en, tengroote deele genezen,

En my myn krachten zyn volkomen weêrgegeven;
Alleen wat kreupelheid is my noch bygebleven.
Paris doorſchiet. Gelyk een jonge hind bezwykt voor 's jagers ſpeer,
Zo zwichtte ook Paris voor myn doodelyk geweer:
't Hoogmoedig Troje moeſt in bloed en vlammen ſmooren:
Hy beſluit zyn verhaal. Het overig' kwam u voorheen genoeg ter ooren.
Ik, op Ulyſſes, door 't geheugen van myn ſmart,
En ondanks al zyn deugd, noch toornig in myn hart,
Bevind my door zyn' Zoon (hem zo gelyk in zeden,
In vriendlykheid van ſpraak, en wysheid in zyn reden,)
Veranderd, en hier door gedwongen in 't gemoed:
Tot deernis met des Zoons en 's Vaders tegenſpoed.

TE-

Dubourgh. del. Phil. a Gunst sculp.

TELEMAQUE, après avoir vaincu HIPPIAS, honteux de sa Victoire se retire dans sa Tente, ou NESTOR & PHILOCTETE viennent le trouver & le consoler.

Liv. XVI.

TELEMACHUS.

ZESTIENDE BOEK.

INHOUD.

De Prins heeft met Phalant, na 't ſlaan van 's vyands rot,
Een hevig krygsgeſchil; beſtryd dien konings broeder;
Verwint hem, die te ſtout had met zyn jeugd geſpot,
En hem den buit ontvreemd. Phalantus, nu verwoeder,
Gedoogt geen tuſſchenſpraak, terwyl Ulyſſes zoon
Zich zyner zege ſchaamt, en 't misdryf wenſcht te heelen.
Het Dauniſch hoofd Adraſt, de geeſſelroê der Goên,
Verkloekt der vorſten heir in hunne krygskrakkeelen:
Hy voert, nadien hy reeds hun ſchepen magtig was,
Zyn benden liſtig aan, vernielt de Tarentynen,
Zet hunnen oord in brand, verſlaat held Hippias,
Wiens broeder veel te ſpaê tot byſtand komt verſchynen.
Phalantus, van zyn volk verlaten in den nood,
Staat magtloos, en gewond, voor 's vyands woede bloot.

't Verhaal van Philoktetes houd Telemachus opgetogen;

Terwyl dus Philokteet zyn zeldzaam lot deê hooren,
Bleef prins Telemachus, verrukt, met gretige ooren
En oogen, aan 't gelaat gehecht van dezen held,
Door wien hem alles wierd zo levend voorgeſtelt:
Zo vele driften als Alcides ooit vervoerden,
Achilles zoon, Ulyſſ', en Philokteet beroerden,
Vertoonden beurtelings zich alle, op dat bericht,
In prins Telemachus gulaardig aangezicht:

Somwylen borſt hy uit, verbyſterd van gedachten,
En ſtoorde menigmaal held Philoktetes klagten:
Somwylen zonk zyn geeſt, door zorg en overleg,
't Gevolg der zaken ziende, in zyn gepeinzen weg.
Toen Philoktetes hem de angſtvalligheid verhaalde,
Die Neöptolemus uit oog en wezen ſtraalde,
Beving hem de eigenſte angſt, waardoor men hem voor dien
Verlegen jongeling zou hebben aangezien.
Men zag den bondgenoot, met welgeſchaarde benden,
Naar 't leger van Adraſt, hun wreeden vyand wenden,
Die 't Godendom verächtte, en 't menſchdom uit een kwaad,
Een trouwloos hart, altoos belaagde met verraad.

wien het moeilyk valt zich by alle de bondgenooten aangenaam te maken.

Het viel den Jongling zwaar by zulk een' rei te leven
Van vorſten, onderling door argwaan aangedreven:
Elks achterdocht te ontgaan was hier een groote kunſt;
Noch grooter was 't, zichzelf te veſten in hun gunſt.
Zyn inborſt was wel goed, en nam in 't Recht genoegen,
Maar kon bezwaarlyk zich naar vrindlyk ſtreelen voegen:
Met andren dienſt te doen liet hy zich weinig in:
Den rykdom zocht hy niet, maar 't geven noch veel min:
Ja, met een edel hart, en tot de deugd genegen,
Scheen 't echter niet bereid milddaadigheid te plegen,
Noch dienſtërkennend, noch gevoelig voor 't vermaak
Der ware vriendſchap, noch toegevende aan den ſmaak
Van andren, noch bedacht zich 't zoeken te onderwinden
Naar vrome mannen, daar verdienſten zyn te vinden.
Zyn fiere geeſt, verſlaafd aan eigen zinlykheid,
Wierd, onöplettend, dus van 't rechte ſpoor geleid.

Nader beſchryving van zyn' inborſt en gebreken;

voornamelyk van zyne verwaandheid.

Penelopé had hem in zyne tedre jaren,
Hoe trouw hem Mentor voor verleiding mogt bewaren,
Een' hoogmoed ingeprent, waardoor zyn deugd ontſiert,
En al zyn minzaamheid geheel ontluiſtert wierd.

Hy

Hy dacht van andre ſtof dan 't aardſch geſlacht te wezen,
Dat hem geboren ſcheen om hem te moeten vreezen,
En, vliegende op zyn' wenk, als op der Goôn gebod,
Alle eer hem aan te doen, gelyk een' aardſchen God:
't Geluk, van aan zyn' dienſt zich toe te mogen wyën,
Kon 't menſchdom, zo hem dacht, genoeg tot loon gedyën:
Niets moeſt onmooglyk zyn om hand aan 't werk te ſlaan,
Wanneer men zynen wil had met een' wenk verſtaan:
Geen uitſtel, hoe gering, om zyn bevel te volgen, *en oploopendheid.*
Of 't maakte zynen geeſt opſtuivende en verbolgen.
Wie hem gezien had in dien aangeboren aart,
Had wis geöordeelt dat hy niets beminnenswaerd
Geächt had dan zichzelf; ja dat hem niets kon ſmaken,
Dan 't geen hem vreugde gaf, of kon roemruchtig maken.
Die onverſchilligheid voor 't menſchdom in 't gemeen,
En die opmerkende ernſt voor zyn belang alleen,
Ontſtonden enkel uit het onbeteugeld vieren
Der driften, die hy niet voorzichtig kon beſtieren.
Hy, van jongs op gevleid, gaf blyk hoe, ſlechts in ſchyn,
't Geluk van hun beſtaat die hoog geboren zyn.
De ſtrengheid van zyn lot, reeds in zyn jeugd ervaren,
Deed noch de onſtuimigheid der driften niet bedaaren:
Verlaten, en ten doel van zo veel tegenſpoeds,
Verminderde echter nooit de trotsheid zyns gemoeds,
Die, als een taaije palm, hoe fel de ſtormen treffen,
Niet afliet fier de kruin ten hemel op te heffen.
Terwyl Telemachus van Mentor wierd verzelt, *Telemachus, by Mentor ingetogen,*
Vernam men naauwlyks die gebreken in dien Held,
Waar van zyn Leidsman hem allengs had doen vervreemden.
Gelyk een driftig paard, dat omſpringt in de beemden,
Door ſteile klip noch ſtroom te ſtuiten, naar de ſtem
Zyns meeſters hoort, en duld dat hy zyn woede temm';

Zo

Zo was ook deze Prins, dien geen gevaar deê ſchroomen,
Door niemand anders dan door Mentor in te toomen:
Die Voedſtervader kon den Jongling onverhoeds
Bedwingen, met een' wenk, in 't heetſt des overmoeds:
De Prins bevatte licht de meening van dit wenken,
En leerde dus de deugd bezadigd overdenken:
De wysheid, die hem voorts deed letten op zyn' pligt,
Gaf weêr een vriendlykheid aan 't eerſt-ontroerd gezicht:
Neptuin, zyn' drietand fier verheffende op de baren,
Kan 't woedend pekel niet gezwinder doen bedaren.

word, na deszelfs afſcheid, tot onmatigen toorn vervoert, door de trotsheid van Phalantus,

De drift des Jonglings borſt na Mentors afſcheid uit,
Gelyk een ſtroom, een wyl in zynen loop geſtuit.
Hy kon den trotſen waan van Spartes baſterdtelgen,
En van Phalantus, 't hooft dier benden, niet verzwelgen.
Dit volk, dat hier onlangs Tarente had geſticht,
Was door dat krygshoofd uit de Jonglingſchap gelicht,
Die, onder 't zwaar beleg van Ilium geboren,
Te wild was opgebragt om naar de tucht te hooren:
De ſchande dier geboorte, en 't ongeſchikt beleid
Der moedren van dit zaad, verdwaald door ſpoorloosheid,
Wreef 't zekre woeſtheid aan, die 't eerder voor barbaren
En roovers aan deed zien, dan voor Spartaanſche ſcharen.

die hem telkens verönge-lykt,

Phalantus wederſprak altyd met bitſen hoon
't Gevoelen, hoe bedaard, van vorſt Ulyſſes zoon,
En achtte 's Prinſen raad, als van een' onbedreven,
Een' wuften jongeling, te roekeloos gegeven:
Hy ſtreek hem, als verwyfd, uit wrevlen ſchimpluſt door,
Droeg aan de Hooſden 's Helds geringſten misſlag voor,

en de zege over eenige Dauniſche gevangenen betwiſt.

En zocht door de achterdocht, met ſteeds den Prins te laken,
Als een' Verwaanden, hem by elk gehaat te maken.
Als deze op zekren tyd, met zyn Kretenzer magt,
Had eenig Dauniſch volk gevanklyk ingebragt,

Be-

Beſtond Phalantus zich dien krygsbuit toe te leggen,
Omdat hyzelf alleen, gelyk hy ſtout dorſt zeggen,
Met zyn Spartaanſche magt die Dauniſche oorlogstroep
Had overhoop gejaagd, eer, op het krygsgeroep,
Telemachus verſcheen; en dees niets had bedreven,
Dan de overwonnen' ſlechts te ſparen in het leven,
En hen in zegepraal te voeren naar zyn wyk:
Maar vorſt Ulyſſes zoon gaf, dacht hem, klaarder blyk
Dat zonder zyne hulp Phalantus waar' geſlagen;
En dat niet dees, maar hy de zege weg moeſt dragen.
Zy dingen beiden in den algemeenen Raad
Naar die gevangens: maar Ulyſſes zoon beſtaat,
Uit onbezonnen drift, tot dreigen uit te ſpatten,
En tegen vorſt Phalant de wapens aan te vatten,
Die hem was op dien ſtond verwoed te keer gegaan,
Indien men met geweld hem niet had wederſtaan.

Telemachus grypt in den Raad de wapens aan tegen Phalantus,

Dees had een' broeder in de legerplaats, te myden
Om zynen moed, zyn ſterkte, en zyn behendig ſtryden:
Geen Pollux (riep men uit van dezen Tarentyn)
Kon in den ſlagriemſtryd ooit meer bedreven zyn;
Zelfs kon geen Kaſtor in 't behendig paardenmennen
Met meer kloekmoedigheid, noch ook gezwinder rennen.
Hy is een Herkules in lyfsgeſtalte en kracht:
Het gantſche heir ontziet dien krygsmans overmagt,
Die by zyn ſtoutheid, en de ſterkte zyner leden,
Een twiſtzieke inborſt voed, en onbeſchofte zeden.

wiens broeder Hippias, van 't gantſche leger ontzien,

Dees, Hippias genoemd, ziende op hoe trots een' toon
Zyn broeder word gedreigt van vorſt Ulyſſes zoon,
Zoekt, zonder naar 't beſluit des Raads te willen beiden,
Dat rot gevangens in Tarentes muur te leiden:
Telemachus, daar van in 't heimlyk onderricht,
Stuift uit den Raad, verwoed, verwilderd van gezicht:

onderwyl de gevangenen wegvoert, en van Telemachus word nagejaagt,

Gelyk een everzwyn ſchuimbekkend zich wil wreken
Op 's jagers ſtoute hand, waar van 't zich voelt doorſteken;
Zo vliegt hy 't leger door, zoekt met een brandend oog
Zyn' bitſen vyand op, verheft zyn ſpiets om hoog,
achterhaalt, En drilt die in de lucht: hy ziet zyn' vyand naken,
't Geen zyne gramſchap doet in feller woede blaken.
Hy is nu langer niet die wyze jonge Held,
Die door Minerve, in ſchyn van Mentor, wierd verzelt:
Neen, 't is een zinloos menſch, van blinde wraak bezeten;
Het is een dolle leeuw, geborſten van zyn keten.
uitgedaagt, Nu dryft hy Hippias dees woorden toe: Waar heen?
Hou ſtand, ô laſſte ziel die ooit te veld verſcheen!
Hou ſtand: wy zullen zien of gy my dus zult konnen
Ontzetten van den roof, door deze vuiſt gewonnen:
Gy zult dien naar uw ſtad niet voeren, hoe ge u ſpoed:
Ga, ſnoode, daal terſtond in Plutoos naaren vloed.
en beſtreden, met een ſpeer, Hy velt hier op zyn ſpeer, maar is zo woeſt in 't vellen
Dat hy zyn doelwit zich niet zeker voor kan ſtellen:
De ſpeer vliegt Hippias voorby, en ſmoort in de aard':
en het zwaard van Laertes, Straks grypt Telemachus doldriftig naar zyn zwaard,
Dat, met een kloek gevelt uit louter goud geklonken,
Laërtes hem zo heuſch had tot een blyk geſchonken
Van zyn teêrhartigheid voor dien geliefden Neef,
Toen hem een edle drift naar vreemde kuſten dreef:
Laërtes had daar van in 't bloeijenſt zyner dagen
Roemruchtig zich bedient, en in zeeghafte ſlagen
Daar mede menig' held van 't Epirotiſch volk
Stoutmoedig neêrgeſtort in 's afgronds naare kolk.
het welk in 't ſtryden breekt: De Jongling heeft zodra het ſtaal niet uitgetogen,
Of Hippias, op hem ten ſpoedigſte aangevlogen,
Dient zich behendig van het voordeel zyner kracht,
En krygt dat heldenzwaard bykans in zyne magt:

De

De kling breekt, door 't geweld, in hunner beider handen: *waarom ze met elkanderen worſtelen.*
Zy grypen voorts elkaêr; zy knerſen op hun tanden:
't Zyn monſterdieren in hunn' dollen overmoed:
Het vuur ſtraalt uit hun oog: zie hen verhit op bloed
Argliſtig loeren, om elkaêr gewis te treffen,
Zich rekken, krimpen, en zich buigen, en verheffen.
Daar zyn ze handgemeen: zie met wat woeſt geweld
Elk hand heeft tegen hand, voet tegen voet geſtelt.
Zy ſtrenglen zich in een, alsof hun beider lyven
Een enkel ligchaam ſlechts voor 't oog doen overblyven:
De Tarentyn houd, door de kracht der jaren, ruſtig aan, *Ulyſſes zoon, het te kwaad krygende,*
En ſchynt den zwakker Prins te zullen nederſlaan,
Die moede, en buiten aêm, niet meer vermag te ſtryden,
En onder 't ligchaam ſchier de voeten voelt ontglyden:
Zyn vyand, die den moed verdubbelt, laat niet af:
't Waar met den Prins gedaan; hy had gewis de ſtraf
Van zyn vermetelheid en gramſchap moeten dragen,
Zo Pallas, (die van ver hem gade had geſlagen, *word, van Minerves wege,*
En tot zyn onderwys door deze nood verſchrikt,)
Hem de overwinning niet in 't eind' had toegeſchikt.
Zy week niet uit Salente, en ſtaafde Minos wetten; *door Iris,*
Doch vaerdigde Iris af, om op den Prins te letten.
Die poſtbodin der Goôn, in haar gezwinde vlucht
Zich ſpoedende, op haar' laſt, door de onäfmeetbre lucht,
Liet achter zich een' glans, die door de wolken ſtraalde,
En van zyn levend goud de ſchoonſte kleuren maalde:
Zy vlydde zich te ruſt dicht by de legerſteê
Van 't ſaamverbonden heir, aan d' oever van de zee: *uit eene dunne wolk, heimelyk beſchermt;*
Zy ziet van ver den twiſt, de dolheid en verblinding
Der twee Beſtryders: zy verſchrikt op de ondervinding
Van 's Jongelings gevaar, en nadert, overdekt
Met de allerlichtſte wolk, uit dunne vocht verwekt.

Nu Hippias voor zich, te ſtout op eigen krachten,
Durft in dit oogenblik de zege onfeilbaar achten,
Beſchut ze Ulyſſes zoon met Pallas vreeslyk ſchild,
Haar tot zyn hulp vertrouwd: de trotſe vyand ſpilt
waar door hy, op nieuw verſterkt, Zyn krachten, nu de Prins, wiens ſterkte en moed verdwe-
Zich weder nieuwen moed en ſterkte voelt verleenen: (nen,
Hoe meer die waſt, hoe meer zich Hippias ontſtelt:
Dees voelt iets goddelyks in dezen jongen Held.
De Prins valt aan, met hem nu dus, dan zoo te drukken,
En poogt met nieuw geweld zyn' vyand neêr te rukken:
Hy doet hem wanklen, gunt hem geenen aêmtocht meer,
zyn' vyand onder zich ter aarde rukt, Ja werpt hem op den grond, en tuimelt op hem neêr:
Geen kloeke Idaliſche eik, reeds duizendwerf getroffen
Door de allerſcherpſte byl, vervult in 't nederploffen
Het woud met meer gedruis, de lucht met meer geſchal;
Ja 't aardryk beeft rondom door zulk een' zwaaren val.
doch, zynen misſlag gewaar wordende, De wysheid, in den Prins gekeerd met nieuwe krachten,
Deed zyn' vermeetlen geeſt verandren van gedachten,
Zodra hy Hippias ter neder had gevelt.
Hy ziet zyn misſlag in, en denkt: Wat dol geweld!
Den broeder van een' vorſt, en een' der bondgebuuren
Waar aan ik byſtand bied, myn wraak te doen bezuuren!
Ook denkt hy, door 't berouw van deze onëdle daad
In zyn gemoed beklemd, aan Mentors wyzen raad;
zich zyner zege ſchaamt; Word ſchaamrood om zyn zege, en moet in 't hart belyden
Dat hy de nederlaag verdient heeft in dit ſtryden.
terwyl Phalantus toeſchiet, maar Telemachus niet durft kwetſen, Phalantus, onderwyl vol ſpyt om 's broeders hoon,
Vloog hem verwoed te hulp: hy had Ulyſſes zoon
Voorzeker met zyn ſpeer naar Plutoos ryk gezonden,
Zo hy niet had geſchroomt zyn' broeder ook te wonden,
Die, onder 's Prinſen lyf thans in het ſtof gekneld,
Zyn leven ziet in zyn' Beſtryders magt geſteld:

Maar

Maar dees, niet meer vergramd, zoekt nu, door 't vaerdig boe- *die, meester van Hippias leven,*
Van 't onbedacht vergryp, met heusheid hem ontmoeten. (ten
't Is my genoeg (dus roept de Prins in 't opſtaan uit,)
Dat gy myn tedre jeugd niet meer tot ſchande duid:
Leef, Hippias! ik roem uw' heldenmoed en krachten: *echter edelmoedig hem opheft.*
De Goôn beſchermen my: zwicht voor die Oppermagten:
Men denke nergens om dan om den dwingeland
Adraſt te vellen met verëenden onderſtand.
De ſterke Hippias, met ſtof en bloed beſtreken, *Hippias en Phalantus vol ſpyt,*
Ryſt onderwyl vol ſchaamte, en kan van ſpyt niet ſpreken:
Phalantus durft een' Held, die dezen 't levenslicht
Zo edelmoedig ſchenkt, niet treffen met zyn ſchicht,
Maar ſtaat verrukt en ſuf. De Raad der bondgenooten, *worden door de bondgenooten, van Telemachus afgeſcheiden,*
En dappre koningen, ter ſcheiding toegeſchoten,
Geleid aan de eene zy' den Ithakaſchen Held,
Aan de andere Phalant, van Hippias verzeld,
Die, moedeloos, het hoofd noch de oogen op durft heffen.
't Verbaasde leger kan het wonder niet beſeffen
Dat in die jonglingſchap, waar in het aardſch geſlacht
Noch niet volkomen is volwasſen in zyn kracht,
Die jonge Griekſche Prins een' Hippias kon vellen,
In ſterkte en ligchaamskracht by 't reuzenrot te ſtellen,
Dat eertyds roekeloos, tot ſmaad van 't Godendom,
Welks ondergang het zocht, Olympus top beklom.
Maar vorſt Ulyſſes zoon, wel ver van zich te ſtreelen *die, uit ſchaamte, zich in zyne tent verbergt, zyne gramſchap en verwaandheid verfoeit,*
Met deze zege, kon in haren roem niet deelen:
Terwyl het gantſche heir zich niet verzaden kon
In 't zien eens Jongelings die dus hunne achting won,
Ontweek hy 't in zyn tent, gantſch ſchaamrood over 't plegen
Eens misdryfs, hem onwaerd, en met zichzelf verlegen:
Hy zuchtte, zag te ſpade in 't onbedacht beleid
Hoe redenloos hy was door zyne oploopendheid,

En vond iets ſporeloos, iets zwaks en lafs te zamen
In zyne driften, die geen waren held betamen;
Ja hy erkende dat de grootheid in der daad
Niet dan in heusheid, recht, en zedigheid beſtaat:
Hy zag 't; maar wyl hy zich zo dikwyls had verloopen
Door 't niet in acht te ſlaan, dorſt hy geen beetring hopen:
Hy was met zich in ſtryd: men hoorde gantſch ontroerd
Hem brullen als een leeuw, door razerny vervoerd.

en, geen aanſpraak gebengende, in droeve klagten over zich zelven uitbarſt.

Hy ſloot zich op, tot ſtraf, in twee geheele dagen,
En kon in all' dien tyd bezoek noch trooſt verdragen.
Ach! (borſt hy klagende uit:) ach! zou ik immer weêr
Myne oogen durven ſlaan op mynen Voedſterheer?
Hoe durf ik my den Zoon van held Ulyſſes noemen,
Wiens wysheid en geduld het groot heelal moet roemen?
Hoe! kwam ik in dit heir der bondgenooten aan,
Om daar de wanörde en den twiſt te doen ontſtaan?
Is 't dezer vorſten bloed, of dat van 's vyands ſcharen,
't Geen my te plengen ſtond? Ik, roekloos, onërvaren,
Had zelfs geen oordeel in het werpen van myn ſchicht:
Ik heb een' ſterker held dan ik ten ſtryd verpligt,
Waar uit ik anders niets naar reden mogt verwachten
Dan de onëer van myzelf ontzind te laaten ſlagten:
Wat kwaad? 'k was dan niet meer; ik, die het licht met pyn
Aanſchouwen moet, zou dan die wufte niet meer zyn,
Die op den raad niet paſt, zo ernſtig hem gegeven:
Myn ſchaamte en ſchande waar' geëindigd met myn leven.
Ach! mogt ik voor het minſt noch hopen, my voortaan
Te wachten voor al 't geen my rouwt als 't is begaan!
ô Hoe gelukkig zou Telemachus dan wezen!
Maar mooglyk heeft hy noch, eer de avond valt, te vreezen
Voor 't zelfde pligtverzuim, dat nu met bittre ſmart
Door hem veröordeelt, ja verfoeit word in zyn hart.

ô Doe-

ô Doemenswaerde zege! ô Wreede lofgeſprekken,
Die tot een ſcherp verwyt van myne dwaasheid ſtrekken!
Terwyl hy dus alleen, en trooſtloos, de uuren ſleet,
Trad Neſtor in zyn tent, verzeld van Philokteet.
Vorſt Neſtor wilde hem zyn' misſlag doen beſpeuren;
Maar 's Prinſen naberouw ontdekkende in dit treuren,
Veranderde ook de Vorſt, door welgepaſt beleid,
Tot trooſt des Jongelings, zyn' ernſt in tederheid.
De vorſten, die 't gevolg van dezen twiſt bevroeden,
Vermogten met hun heir zich niet ten ſtryd te ſpoeden,
Voordat Telemachus weêrom met Hippias
En vorſt Phalantus, door hun vlyt, bevredigd was:
Men vreesde telkens dat de Tarentynſche knechten
Het jeugdig honderdtal Kretenzen zou bevechten,
Van 't welk de jonge Prins in 't leger wierd verzelt.
't Was alles door zyn ſchuld in rep en roer geſtelt:
Hyzelf, dees rampen ziende, en die men had te duchten,
Waar van hy oorzaak was, borſt uit in droeve zuchten.
Het bondgenootſchap dus belemmerd, en begaan
Met deze tweedragt, ſchroomt den optogt voor te ſlaan,
Beducht dat 's Prinſen troep en vorſt Phalantus benden
Hun wapens woedende op elkander zouden wenden:
Men had veel moeite om hen te houden in hunn' pligt,
Deed in het leger hen bewaken op 't gezicht;
Ja Philoktetes ging en keerde, op Neſtors bede,
Met hem ſtaag in en uit des Prinſen legerſtede
Naar die des Tarentyns, wiens koning, zo verwoed
Als onverzoenbaar, niets dan wraak begeerde en bloed:
Noch Neſtors minzaamheid, noch Philokteets vermogen
Vermurwde 't hard gemoed, dat ondanks al hun poogen,
Door Hippias geſprek en raazend ongeduld
Geſtaag wierd aangeſard, en met meer ſpyt vervult:

Hy word van Neſtor en Philoktetes bezocht.

Men durft niet voortrekken; uit vrees dat de Tarentynen op de Kretenzen van Telemachus mogten aanvallen.

Neſtor en Philoktetes gaan tuſſchen beiden. Phalantus ſlaat de verzoenig af.

Te-

Telemachus was wel veel zagter, maar verſlagen
Door zyne droefheid; die geen trooſtreên kon verdragen.
Telemachus is neêrſlagtig, gelyk ook 't gantſche leger,
Terwyl dit krygsgeſchil de vorſten hield verlet,
Was al hun legermagt verlegen en ontzet;
Gelyk een huisgezin dat moedeloos blyft treuren,
Wanneer 't zyn' vader zich uit de armen heeft zien ſcheuren,
't Vertrouwen en den ſteun van krooſt en bloedverwant.
dat, ſchielyk een woeſt gedruis vernemende,
In die neêrſlagtigheid om dezen fellen brand
Van twiſt en wraakzucht, die zo veel vewarring baarden,
Verneemt men onverhoeds een woeſt gedruis van paarden,
Van wagens, van geweer, van drommen zonder tal;
Zo van verwinnaars, met een yſelyk geſchal
Tot ſlagting en tot moord op 't ſchielykſt aangeſchonden,
Als van zieltogend volk, van vlieders en gewonden.
Een dikke ſtofwolk dekt den hemel en het veld,
Waar by een zwaare rook vol ſtanks de lucht ontſtelt,
En de ademhaling ſtremt: een dof geluid, als 't kraaken
Der vlam, die Etnaas poel gewoon is uit te braken,
Terwyl de Cyklops voor Jupyn den blikſem ſmeed,
Vervult de legerplaats: men ſchrikt door kreet op kreet.
van Adraſtus word overrompelt,
Adraſt, zo onvermoeid als vlytig toegeſchoten,
Was onverwacht geſtort op 't heir der bondgenooten:
Hy had zyn' aantogt hen door ſchrandre toeverzicht
Zo loos bedekt, als hem hun toeſtand was bericht:
Zyne ongeloofbre vlyt had, eer men 't kon ontdekken,
Een' ſchierönnaakbren berg zyn krygsmagt om doen trek-
Waar van 't verbonden heir all' de engten had bezet. (ken.
Men dacht, terwyl hem dus het naadren ſcheen belet,
Zo veilig hier te zyn als in de ſterkſte wallen,
Ja uit die engten hem te konnen overvallen,
Als 't heir geſterkt waar' met noch eenige oorlogsmagt,
Die ieder oogenblik in 't leger wierd verwacht.

Adraſt,

Adraſt, geen goud ontziende om achter 't wit te komen
Der ſaamgevoegde Magt, had haar beſluit vernomen.
Noch Neſtor, anderszins beroemd door ſchranderheid,
Noch Philokteet, zo ſcherp geſpitſt op krygsbeleid,
Was ooit geheim genoeg om 't raadsbeſluit te helen:
't Verzwakkend Pyliſch Hoofd vermaakte 't mededeelen
Van 't geen daar eenigzins zyn lof meê was gepaard.
Held Philoktetes, niet zo ſpraakzaam uit den aart,
Was haaſtig: wie van hem het ſpreken kon verkrygen,
Ontwrong hem alles 't geen hy had gedacht te zwygen:
De loozaarts vonden dus den ſleutel van zyn hart,
En roofden zyn geheim: wanneer hy wierd geſart,
En dat men ſlechts hem dorſt door tegenſpraak verſtooren,
Dan deed hy, gantſch vervoerd, zyn dreigementen hooren,
En roemde dat hy licht, zyn felle wraak ten zoen,
Door wiſe middelen zyn oogwit zou voldoen:
Indien men die by hem in twyfel ſcheen te trekken,
Dan haaſtte hy zich om die middelen te ontdekken,
En 't eêlſte deel ontvloog van zyn geheimenis.
Gelyk een koſtlyk vat, zodra 't geborſten is,
Een lieflyk balſemvocht laat door die oopning glippen,
Zo liet dees groote held zich zyn geheim ontſlippen.

die der bondgenooten voorgenomen had ontdekt; dewyl Neſtor, op eigen lof verliefd, en Philoktetes, geen tegenſpraak kunnende verdragen,

De ſnoô verraders, door Adraſtus omgekocht,
Verzuimden geenen tyd, om op dees oorlogstogt
By die twee koningen hun valſche rol te ſpelen:
Zy wiſten Neſtor met een' ydlen lof te ſtreelen,
Erinnerden dien vorſt deszelfs alöud geluk,
Zyn ſchrandre toeverzicht in menig heldenſtuk;
En ſpanden teffens ook niet min, alle oogenblikken,
Den wrevlen Philokteet verraderlyke ſtrikken:
Zy ſpraken niet dan van ontelbre zwarigheên,
En menig' misſlag, die gantſch onherſtelbaar ſcheen:

door de verſpieders waren misleid,

Zodra zyn hevige aart tot weêrſpraak was ontſteken,
Was hy niet meer de zelfde, en hield geen maat in 't ſpreken.
na dat Telemachus, die met omzichtigheid zyne geheimen bewaarde,
Telemachus, vervoerd door zyn gebreken, dwong
Nochtans in 't ſpreken veel voorzichtiger zyn tong:
Hy was daar toe gewoon, zoo door zyne ongelukken,
Als door de nood, waar van hy reeds zich voelde drukken
In 't opgaan zyner jeugd, wanneer hy, aan 't geweld
Der looze minnaars van zyn moeder blootgeſteld,
Het aanbetrouwd geheim, wat ook hun liſt mogt poogen,
Verbergde, zonder zich te dekken met een logen.
Men merkte aan zyn gelaat geene achterhoudendheid,
Zo eigen aan een' man van heimelyk beleid:
Gelyk men uit zyn oog nooit zyn geheim kon lezen,
Zo ſcheen ook nooit zyn hart daar meê bezwaard te wezen:
Men vond in 't ſpreken hem vrymoedig, rond, oprecht,
Als iemand dien het hart op zyne lippen legt:
Hy uitte al 't geen waar in hy niet was te achterhalen,
En kon zyn rede net en ongezocht bepalen,
Zodra hy kwam ter zaak waar in 't geheim beſtond:
Dus was 't dat zich 't Verraad by hem verbyſterd vond,
En geen verrader ooit in zyn gemoed kon dringen:
Zyn beſte vrienden zelfs vermogten geene dingen
Te trekken uit zyn' mond, dan die hy deed verſtaan
Wanneer hy noodig moeſt met hen te rade gaan:
Zyn hart, voor niemand dan voor Mentor, gantſch ontſloten,
Stelt zyn betrouwen nooit op andre gunſtgenooten,
Dan met omzichtigheid, by trappen, en naar maat'
Dat hy op hun vernuft en vriendſchap zich verlaat.
hen vergeefs had aangeſproken.
De Prins zag dikwyls dat het krygsbeſluit, op 't enden
Des vorſtelyken Raads, verbreid wierd by de benden.
Hy had aan Philokteet en Neſtor zulks verklaart:
Maar die twee helden, door ervarenheid vermaard,

Ver-

Verzuimden niet te min op dit bericht te letten.
De onbuigzame ouderdom is niet meer om te zetten,
En ſchynt geboeid te zyn aan 't langgewoon gebrek:
Niets is van kracht dat hem dier ſlaverny onttrekk':
Gelyk 't verbogen hout der kromgegroeide boomen
Zyn' rechtverheven' ſtand niet weder kan bekomen,
Zo kan de ſterveling, wiens levensbloei verdween,
Zich naauwelyks ontſlaan van zekre heblykheên,
Die met der jaren loop, en niet by tyds bedwongen,
Door zyn gebeente tot in 't merg zyn doorgedrongen:
Hy kent ze menigmaal, en zucht uit ongeneugt':
Maar ach! het is te ſpaê. De bloei der friſſche jeugd
Is de eigentlyke tyd, waar in hy kracht kan vinden,
Om zyn verbeetring zich gelukkig te onderwinden.

Beklag over de onleerzaamheid des ouderdoms.

Men vond in 't heir een' knaap, door ſchranderheid be-
Een' loos Dolopiër, Eurimachus genaamd, (faamd,
Die zich door vleitaal wiſt naar aller ſmaak te voegen:
Hy gaf den koningen altyd een vol genoegen
Door zyn ſpitsvinnig brein, en afgerechten mond,
Die, door hun gunſt verëerd, 't geheim der harten vond:
Wie hem ſlechts hoorde kon geen zaak te moeilyk achten:
Vroeg iemand over iets gewigtigs zyn gedachten,
Dan raamde hy altoos 't geen, buiten allen ſchyn
Van twyfling, in 't gemeen het aangenaamſt zou zyn:
Hy kon kortswylig, en met zwakken ſchersſend wezen,
En was toegevende aan all' wien hy had te vreezen:
Ook gleed zyn lofgetuit zo lieflyk van zyn tong,
Dat ze ongevoelig zelfs de zedigſte ooren vong:
Hy kon zo ſtaatig naar den ſtaatigen zich vlyën,
Als zich luchthartig met luchthartigen verblyën;
Ja 't was hem weinig werks, zo wel by groot als kleen,
Te wisſelen van vorm gelyk 't hem dienſtig ſcheen.

Een liſtig Dolopiër Eurimachus, door vleijery in der vorſten,

De vrome mannen, wyl ze altoos dezelfde blyven,
En 't richtſnoer van de deugd doen in hun hart beklyven,
Zyn by de koningen nooit welkom en begeerd,
Die door de dwinglandy der driften zyn verheerd.

en vooral in Neſtors gunſt gedrongen;

Eurimachus, in kryg- en ſtaatsbeleid bedreven,
Had zich met rype keur by 't Pyliſch Hoofd begeven,
Waar by hy meer en meer vertrouwen won, door liſt
En vleijend lofgeſprek: die ſchrandre zwerver wiſt,
Dewyl het lofgetuit dien koning kon bekoren,
Al wat hy weten wilde uit zynen mond te hooren.

door 't verbitteren van Philoktetes, hun geheimen ontdekkende,

Schoon deze loozaart wierd mistrouwt door Philokteet,
Nochtans viel deze held ook in den ſtrik, en deed
Door 't brandend ongeduld de zelfde vrucht beſchouwen
Die in vorſt Neſtor bleek door 't onbedacht vertrouwen:
Door weêrſpraak van dien ſpie ter naauwer nood geſard,
Wrong deze hem 't geheim behendig uit het hart.

en door Adraſtus omgekocht; houd met dien tyran verſtand,

Die ſnoode had veel gelds van vorſt Adraſt bekomen,
Opdat hem wierd bekend al 't geen hier was vernomen.
Dit Dauniſch Opperhoofd had door zyn ſlinkſch beleid
Vele overloopers door der vorſten heir verſpreid,
Die, de een na d'ander, weêr naar 't zyne moeſten trekken:
Naar mate dat aan hem iets wigtigs waar' te ontdekken
Zond hem Eurimachus een' overlooper af;
En wyl hy geen van hun ooit ſchriftlyk naricht gaf,
Bleef alles licht bedekt: en greep men één' van allen,
't Kon by de vorſten hem niet doen in wantrouw vallen.

die der bondgenooten ondernemingen verydelde;

Adraſt kwam onderwyl, verkundſchapt langs dit ſpoor,
All' de ondernemingen der bondgenooten voor,
En wendde, als hunne Raad iets wigtigs had beſloten,
't Onfeilbaar middel aan dat alles om kon ſtooten:
De Prins, ſteeds onvermoeid om de oorzaak naa te gaan,
Drong zedig d' ouden vorſt en Philoktetes aan

Tot

Tot noodige argwaan: maar zyn moeite was verloren:
Zy bleven, tot zyn ſmart, verblind gelyk te voren.
Der vorſten Raad zond aan een hulptroep, die hun dacht *en honderd van derzelver ſchepen,*
Alreede op weg te zyn, bedektlyk in de nacht
Ruim honderd ſchepen toe, aan een der naaſte ſtranden,
Van waar men 't ſpoedigſt kon met haar by 't leger landen:
Men achtte zich terwyl voor overval bevryd;
Nadien men met veel volks 't gebergte wyd en zyd
Bezette aan ieder engte, aan d'Apenyn gelegen,
En door natuur geſterkt met ſchierönnaakbre wegen.
Der bondgenooten heir had, dicht genoeg aan zee,
Galezus oeverkant tot zyne legerſteê:
Die ſchoone landſtreek, daar 't gebrek niet was te duchten,
Gaf hen een vette weide, en overvloed van vruchten.
Adraſt lag achter aan den berg, naaſt d' Apenyn:
De doortogt ſcheen voor hem onmogelyk te zyn:
Maar hy, (verſtendigd van der vorſten zwakke krachten, *welke in 't heir der bondgenooten wierden verwacht,*
Dat ze in hun legerplaats een ſterke hulptroep wachtten,
Dat hunne vloot, op weg, haar van een ander ſtrand
Zou overvoeren; dat hun leger, door Phalant
En prins Telemachus beroerd, nu voor de lagen
Huns vyands blood ſtond;) had een' omweg ingeſlagen,
En toog by nacht en dag, met ongeloofbren ſpoed, *langs een' omweg*
Tot op den oeverkant van Nereus zilten vloed;
Ja trok door wegen die de ſaamverbonden Magten
Tot op dat oogenblik noch ontoegankbaar achtten.
Zo ſtreeft ſtoutmoedigheid op 't ongebaande ſpoor
Al wat haar tegenſtaat met wakkren arbeid door:
Zo is 'er naauwlyks iets onmooglyks uit te vinden
Voor hun die 't zich met moed geduldig onderwinden:
Zo is hy die, geruſt, het zwaafe ondoenlyk acht,
Het onheil waerd, dat hem hier door word toegebragt.

hebbende overmeeſterd,

Adraſtus overviel, zodra 't begon te dagen,
De honderd ſchepen, die geen' weêrſtand konden wagen;
Nadien ze, dus verraſt, van wachters gantſch ontbloot,
En aan den oeverkant zich waanden buiten nood:

en met de zelven zyne benden op der bondgenooten leger liſtig aangevoerd,

Ook overwon hy ze alle, en deed zyne oorlogsbenden
Daar op fluks naar den mond des vliets Galezus wenden;
Waar langs hy opgevoerd, by 't heir der vorſten land,
Wier legerwachten, op Galezus oeverkant,
Geloofden dat die vloot de manſchap derwaarts leidde
Die 't ſaamverbonden heir met ongeduld verbeidde:
Men juichte op dat gezicht. De ſtoute Adraſtus trekt
Reeds op zyn' vyand aan eer de aanſlag word ontdekt,

't zelve overvalt,

En valt verwoed op 't heir der ſaamverëende Magten,
Dat overrompelt word terwyl ze op byſtand wachten:
Hy vind het zonder orde, in 't open veld verſpreid,
Ontbloot van wapentuig, van krygshoofd en beleid.

aan de zyde van Phalantus alles overhoop werpt,

De zy' des legers, daar men eerſt hem ziet verſchynen,
Is vorſt Phalantus wyk, het hoofd der Tarentynen.
Het Dauniſch oorlogsvolk grypt hen zo ſchielyk aan,
Dat die Spartaanſche Jeugd onmooglyk kan weêrſtaan:
Terwyl ze, uit ſchrik, zich tot niets dappers kan verkloeken,
En, onderling verward, haar wapens noch moet zoeken,

en in vlam zet;

Zet, op het wenken van Adraſt, een ſtoute hand
De gantſche legerplaats des Tarentyns in brand.
De vlam, fluks in den top des paveljoens gevlogen,
Stygt met een' zwaren rook tot aan de ſtarrenboogen:
De felle vuurgloed ruiſcht, gelyk een ſnelle vloed,
Die op den vruchtbren grond van groote ſtreken woed,
En door zyn ſterke drift de diepgewortelde eiken,
Die met hun hooge kruin tot aan de wolken reiken,
't Gezaaide, ſchuur en ſtal, 't bezielde en onbezield,
Op 't hevigſt met zich ſleept, en ſtroomende vernielt.

De

De wind, die 't woedend vuur van tent tot tent doet blaken, *onder de benden van Phalantus,*
Jaagt de onverzaadbre vlam in all' de legerdaken:
De gantſche legerplaats is, waar men 't ooge keert,
Als een veröuderd boſch dat door een vonk verteert.
Phalant, die van naby den nood ziet zyner benden,
En vruchteloos dien poogt van haren hals te wenden,
Beſpeurt dat al zyn volk vergaan zou in de vlam,
Indien 't niet in der yl den aftogt ondernam:
Maar hy beſpeurt met-een wat ramp het zou verwekken
Voor 's overwinnaars oog in wanörde af te trekken.
Hy preſt voor eerſt de Jeugd van Sparte ruſtig voort, *die halfgewapend aftrekken, een vreeslyke ſlagting aanrecht;*
Om halfgewapend hem te volgen uit dien oord:
Maar 's vyands opperhoofd doet haar van alle zyden,
Eer ze eenige aêmtocht vind', met groot geweld beſtryden:
Een fikſe ſchutterbende, aan de eene zy' geſchaard,
Velt van die Jonglingſchap een menigte ter aard';
Terwyl de ſlingeraars, aan de andre zy verſchenen,
Haar overvallen met een hagelbuy van ſteenen.
Adraſt, aan 't hoofd van 't puik der Dauniſche oorlogsmagt,
Die op zyn ſtout gelei het doodsgevaar verächt,
Zit met zyn bloot rappier, reeds druipend' van 't ontzielen,
By 't lichten van de vlam, de vluchtende op de hielen:
Al wie het vuur ontvlied moet door zyn ſtaal vergaan:
Hy zwemt in bloed, en kan zyn' moordluſt niet verzaên:
Geen leeuw, geen tyger zou ooit feller konnen woeden,
Wanneer hy 't vee verſcheurt, en allen die het hoeden.
De benden van Phalant, dus meer en meer verward,
Bezwyken in die ſchok: de moed begeeft haar hart:
De bleeke Dood, door één der helſche Razernyën,
Wier kop van ſlangen krielt, in hun vertſaagde ryën
Verſchriklyk aangevoerd, jaagt haar een' angſt op 't lyf,
Die 't bloed in de aadren ſtremt: haar leden worden ſtyf:

Haar

Haar waggelende knieên, die door den ſchrik bezwyken,
Benemen zelfs de hoop van door de vlucht te ontwyken.
en, voor Phalantus oogen, deszelfs broeder Hippias verſlaande,
Phalant, op wien de ſchaamte en wanhoop indruk doet,
Bevind zich eenigzins geſterkt met nieuwen moed,
Heft oog en handen tot de Goôn; ziet onder allen
Zyn' broeder Hippias voor zyne voeten vallen,
Door 't blikſemend geweer in vorſt Adraſtus hand:
Hy ziet hem uitgeſtrekt zich wentelen in 't zand:
Een zwart en ſchuimend bloed vloeit by geheele ſtroomen
Ter diepe zywonde uit: de ſpraak is hem benomen:
Zyne oogen ſluiten zich voor 't licht; zyn dolle geeſt
hem zelf in de uitterſte nood brengt.
Vlied heen, met al zyn bloed: Phalantus allermeeſt
Daar mede alöm beſpat, gevoelt zich nu verwoeder,
Nadien hy zich, noch 't lyk kan redden van zyn' broeder,
Aan allen kant bezet, waar hy zyn ſchreden richt':
Zyn ſchild is duizendwerf doorboord met ſchicht op ſchicht:
Zyn wonden groeijen aan in 't barnen dier gevaren:
Hy kan zyn vluchtend volk niet weêr by een vergaêren:
't Rechtvaerdig Godendom ziet all' die rampen aan,
Maar is in 't minſte niet met dezen vorſt begaan.

TE-

TELEMACHUS.

ZEVENTIENDE BOEK.

INHOUD.

Ulyſſes dappre zoon, vergetende al zyn ſpyt,
En 't godlyk wapentuig nu hebbende aangetogen,
Ontzet Phalantus, die den buit hem had benyd;
Verſlaat Adraſtus telg voor 's vaders woedende oogen;
Stuit dien zeeghaften vorſt; vernield vol heldenmoeds,
Aan 't hoofd der koningen, de bloem van 's vyands benden,
Tot hun bederf vereend; wanneer hem onverhoeds
Een ſtorm de zege ontrukt, en 't wreed gevecht doet enden.
De vrome Jongeling beveelt aan allen kant
't Gekwetſte en kranke volk getrouwe hulp te bieden;
Behartigt bovenal 't genezen van Phalant;
Doet de uiterſte eer aan 't lyk van Hippias geſchieden;
Brengt de aſſche in eene bus den zwaargewonden held,
En wint dat wrevlig hart door vriendelyk geweld.

Jupiter met zyn' hemelraad, de woede van Adraſtus ziende,

De Dondervoogd, omſtuwd van all' zyn Hemelgrooten,
Ziet van Olympus top dien moord der bondgenooten,
Slaat op dien zelfden ſtond het ſtaalen noodlot gaê,
En ſpeurt daar in 't getal der veege Hoofden na,
Wier levensdraad, in ſpyt van hun kloekmoedig ſtryden,
De wrevlige Atropos dien dag ſtaat af te ſnyden:
De Goôn ſtaröogen alle op 't aanzicht van Jupyn,
Om uit zyn oog te zien wat van zyn' wil moog' zyn.

betuigt dat ze, tegen des tyrans meening,

Der Goden vader laat dus, voor hun aller ooren,
Met een bedaarde ſtem vol majeſteit zich hooren:
Gy ziet tot welk een' nood de vorſten zyn gebragt:
Gy ziet Adraſtus woede op hunne legermagt:
Maar in die wreede hoop bedriegt hy zich te ſchendig.
Der boozen zege en roem zyn kort en onbeſtendig.
De ontrouwe, die elks haat heeft op zyn' hals gehaalt,
Zie in zyn krygsgeluk zich onverwacht bepaald:

de eer van Telemachus zal bevorderen.

Dees ramp ſtrekt om den twiſt der koningen te weeren,
En 't zwygen huns geheims nadruklyk hen te leeren.
De wyze Pallas heeft, door ſchrander krygsbeleid,
Haar' lieven Voedſterzone een' nieuwen roem bereid.
Hier zweeg de Hemelvoogd: al 't Godendom hield de oo-
Geveſtigd op den ſtryd, in aandacht opgetogen. (gen

Neſtor en Philoktetes, de nood van Phalantus vernemende, poogen hem te redden.

Terwyl wierd Philokteet en Neſtor aangezegt
Hoe verr' de legerplaats reeds was in de aſch gelegt;
Hoe de onweêrſtaanbre vlam, die by Phalantus blaakte,
Door 't woeden van den wind noch grooter voortgang maak-
Hoe hunne legermagt verward was; dat Phalant (te:
Den vyand al zo min kon ſtuiten als den brand.
Men zegt hen pas de nood der Tarentynſche benden,
Of tevens ziet men elk zich tot de wapens wenden,
Hunne overſten ontbiên, om met den meeſten ſpoed,
Dus fel beſtreden, zich te rukken uit den gloed.

Onderwyle ſchiet Telemachus de wapens aan, hem buiten zyn weten door Pallas toegeſchikt.

Telemachus, die geen vertroofting kon gehengen,
Vergeet zyn droefheid, brand om 's vyands bloed te plengen;
Hy grypt zyn wapens aan, hem onder Mentors ſchyn
Door Pallas gunſt vereerd, als door een' Salentyn
Op 't kunſtigſt uitgewrogt, maar in de ſmookſpelonken
Van Etna, op haar' laſt, door Mulciber geklonken.
Dees wapens, ſpiegelglad gelyk een zilvren bron,
Verdoofden met hunn' glans de ſtralen van de zon.

Men

Men zag Neptuin daar op Minerve in de eer weêrſtreven *Beſchryving dezer wapenen.*
Om aan een nieuwe ſtad een' naam te mogen geven:
De Zeevoogd roerde 't land met zynen drietand aan,
En deê daar uit een ſtout en moedig paard ontſtaan:
Het ſchuim ſtoof uit den mond; een vuurgloed ſtraalde uit de oogen;
Terwyl de manen zich door Zephyrs aêm bewogen:
Zyn beenen, zenuwryk en buigzaam in den aart,
Bewogen zich met kracht in zyn gezwinde vaart:
Het ſtapte niet, maar ſprong door zyner lenden ſterkte
Zo luchtig, dat men 't ſpoor zyns hoefſlags niet bemerkte:
Men waande, door de kunſt die in dit puikſtuk blonk,
Dat zyn gebrieſch in 't oor van die 't aanſchouwden klonk.
Minerve, aan de andre zy', ſchonk aan de nieuwe ſtede
D' olyf, door haar geplant: zyn tak, ten blyk van vrede,
Met vruchten mild bezet, was aan dat volk meer waerd
Dan 't zeegryk krygsgeweld, beduid door 't moedig paard:
't Eenvouwdig ooftgeſchenk, als nutſt verheugd ontfangen,
Deê 't fier Atheen den naam van Pallas ſtad erlangen.
Men zag daar ook Minerve, omſingeld van een' ſtoet
Der vryë Kunſten, in haar kweekſchool opgevoed: (ten,
Dit teêr en vliegend krooſt kwam by zyn Schutsvrouw vluch-
En ſcheen den dollen Mars, die alles ſchend, te duchten;
Als lamren, die, op 't zien des wolfs, hun weide of kooy
Ontſprongen, blaetend zich verbergen achter 't ooy;
Terwyl het ondier, dat een vuur ſchynt uit te braken,
Hen op de hielen zit met opgeſparde kaken.
Minerve, met een gram en fier gezicht gemaald,
Verſtomde Arachne door de wondren van haar naald,
Wanneer ze die verwaande, op 't roekeloos braveren,
Tot ſtraf, verteerd, misvormd, deed in een ſpin verkeeren.
Het naaſt hier aan verſchynt Minerve wederom,
Als Raadsvrouw van Jupyn en al het Godendom,

Terwyl het, gantſch verbaasd, der reuzen dolle woede
Niet anders weet te ontgaan dan door haar wyze hoede.
Ook is zy met een ſpeer en ſchild hier afgebeeld,
In 't land, door Simoïs en Xanthus vloed verdeeld,
Ulyſſes, by de hand geleidende aan hun boorden;
Het vluchtend Griekſche volk herzamende in alle oorden
De ſtoutſte hoofden van vorſt Priams oorlogsſchaar',
Ja Hektor zelf weêrſtaande in 't woedend krygsgevaar;
In 't einde, Ulyſſes doende in 't zeldzaam kunſtwerk trekken
Dat Troje in éénen nacht zou onder 't puin bedekken.
Eene andre zy' verbeeld in Ennaas * vruchtbaar dal, * *In Sicilië.*
De blonde Graangodin: men ziet haar overal
't Alömverſtrooide volk, gewoon in 't woud te leven
Van wilde vruchten, of van 't geen de jagt kan geven,
By zich vergadren, en bedeelen met haar gunſt:
Zy onderwyſt hen in de wenſchelyke kunſt
Van zich den akkerbouw met yver te onderwinden,
Om in des aardryks ſchoot hun onderhoud te vinden:
Zy ſchonk den akkerman den onwaardeerbren ploeg,
Waar aan hy, op haar' wenk, zyn jeugdige oſſen ſloeg.
't Gezegend land word dus geöpent in de voren,
En met een' oogſt bedekt van 't ſchoonſte goudgeel koren:
De landman ſlaat de zicht in 't ooft der Graangodin,
En oogſt de lieve vrucht van zynen arbeid in.
Het yzer, 't gene alöm voor landverderf doet vreezen,
Schynt in dit heilryk oord van geen gebruik te wezen,
Dan om den overvloed, en 's levens ware vreugd
Te kweeken voor den menſch, ten loon van zyne deugd.
De Nimfen kroonen zich met friſſche bloemenkranſſen,
En ſcheppen haar geneugte in hand aan hand te danſſen,
Naby een luſtryk boſch aan de oevers van een' vliet,
Waar by zich Pan vermaakt in 't ſpelen op een riet:

De

De Veld-en Akkergoôn, ontlaſt van zorg en kommer,
Verneemt men hupplende in het koel en eenzaam lommer.
Daar vind men Bacchus ook, met kronklend veil belaên:
Hy ſteunt op zynen ſtaf, omkranſt met wyngaardblaên,
En voert een kloeke rank, waar aan de troſen groeijen,
En met een purpren blos door friſſe bladen gloeijen:
Het is een ſchoonheid, die iets grootſch in zich beſluit:
Nochtans ſtraalt hem iets weeks ten kwynende oogen uit,
Gelyk hy Ariadne, alleen, aan 't ſtrand ontmoette,
Toen zy, na Theſeus vlucht, haar min met tranen boette.
Men ziet, wat verder heen, een eindelooze ſchaar',
Eerwaerde gryzaarts, die den Hemel voor 't altaar
Met de eerſtelingen van hun dierbre vruchten eeren;
En jonge mannen, die naar hunne vrouwen keeren,
Van daaglyks werk vermoeid: de jongevrouwenſtoet
Treed met hun teder krooſt hen vrolyk te gemoet,
Terwyl men 't aan de hand ziet door de moedren ſtreelen.
Ook ziet men herdersvolk, dat lieflyk ſchynt te kwelen,
En onder fluitſpel danſt. Al de omgelege kuſt
Vertoont den overvloed, 't genoegen, en de ruſt:
Men ziet de wolven, op 't gejuich der hardersknapen,
Al hupplende in het veld, zich voegen by de ſchapen;
Den leeuw en tyger, van hun wreedheid gantſch vervreemd,
Met tedre lammeren zich koeſtren in de beemd:
Een herdersknaapje weet deze onderſcheiden dieren
Te leiden, en alleen met zynen ſtaf te ſtieren.
Met dees bekoorlykheên, zo kunſtig afgedeeld,
Word op het aangenaamſt de gouden tyd verbeeld.
De Griekſche Jongeling, door heldenmoed bewogen,
Dit godlyk wapentuig nu hebbende aangetogen,
Greep wyders, in de plaats van 't zyne, op 't onvoorzienſt
Minerves vreeslyk ſchild, door Iris vluggen dienſt

Telemachus, daarenboven met den ſchild van Minerve gewapend,

Op laſt der Schutgodes hem heimlyk toegekomen.
Dees luchtbodinne, die hem 't zyne had benomen,
Gaf, eer het wierd gemerkt van held Ulyſſes zoon,
Hem dit ontzaglyk ſchild, geducht zelfs van de Goôn.

begeeft zich buiten de legerplaats, dagvaart, en moedigt alle de opperhoofden der bondgenooten,

Men ziet in dezen ſtaat hem uit de heirplaats ſtreven,
Om in den fellen gloed en rookdamp niet te ſneven:
Hy dagvaart, met een ſtem van ongemeene kracht,
Tot zich all' de overſten der ſaamverbonden magt.
Die ſtem-alleen ontvonkt de neêrgeſlagen harten
Weêrom in nieuwen moed, die hen 't gevaar doet tarten.
De Prins, vol hemelſch vuur, dat in zyne oogen ſpeelt,
Betoont altoos zich heuſch wanneer hy iets beveelt;
Altoos bedacht, en vry, in 't heilzaamſt voor te ſchryven;
Altoos bedaard van geeſt in alle zyn bedryven;
Gelyk een gryzaart, die den welſtand van zyn zaad
En huisgezin bezorgt door onderwys en raad:
Maar tevens is hy vlug, en vaerdig in 't volvoeren;
Een' ſnellen ſtroom gelyk, die, door het heftig roeren
Van 't golvend kriſtalyn, niet ſlechts zyn driftig ſchuim,
Maar zelfs de zwaarſte kiel doet ſtuiven door het ruim.

welken, over zyne achtbaarheid verwonderd, hem gewillig volgen.

Vorſt Neſtor, Philokteet, het Hoofd der Manduurjanen,
En de andre Hoofden der verëenigde oorlogsvanen,
Beſpeuren in den Prins een weêrgaloos gezag,
Eene achtbaarheid waar by de hunne niets vermag:
De gryze ervaarnis ſchynt hen allen nu te ontbreken,
En zy te ſaam' van raad en wys beleid verſteken:
Ja de yverzucht, waar door zich ieder waerdigſt acht,
Heeft, by den jongen Held, op geen van allen kracht:
Zy ſtaan verſtomd, geneigd om met gemeen behagen
Hem 't opperſte bewind huns legers op te dragen,
Ja op hun koninklyk gezag geen acht te ſlaan,
Als waren zy gewoon zyn wetten te ondergaan.

Te-

Telemachus doet hen een' heuveltop betrekken,
Om overal den ſtaat van 's vyands magt te ontdekken:
Hy oordeelt dat men haar gezwind van allen kant
Moet overromplen, nu ze, in 't ſtichten van den brand
Door 't gantſche leger heen, niet meer zich houd geſloten.
De Jongling, van de bloem der ſtrydbre bondgenooten *Hy overvalt met hen den vyand van achteren,*
En overſten gevolgd, trekt vaerdig achter om,
En valt in 's vyands ſtaart met dien doorluchten drom;
Terwyl Adraſtus waant dat all' hunne oorlogslieden,
Belemmerd door de vlam, geen' weêrſtand konnen bieden.
Die ſchielyke overval verbyſtert 's vyands magt:
Haar helden zyn geenszins op 's Prinſen komſt bedacht, *verſlaat vele helden,*
En vallen, door zyn hand, gelyk verwelkte bladen
Waar meê men in den herfſt de wouden ziet beladen,
Wanneer de Noordewind met felle buijen rent
Door 't hemelhoog geboomte, en ſtam en takken ſchent.
Het aardryk is bezaaid met afgehouwen leden,
En lyken, door den Prins kloekmoedig afgeſtreden.
Hy dryft zyn kloeke ſpeer Iſikles door het hart, *velt Iſikles, Adraſtus jongſten zoon,*
Adraſtus jongſten zoon, die hem heeft aangeſart,
Om zynen vader tyd tot wederſtand te geven,
Wyl hem Telemachus reeds dong naar 't godloos leven.
Iſikles blonk, niet min dan vorſt Ulyſſes Spruit,
In ſchoonheid, ſterkte, moed, en andre gaven uit:
Zy konden in geſtalte, in minzaamheid, in jaren,
Als hunner oudren vreugd elkander evenaren;
Maar prins Iſikles was als een ontloken bloem,
Die door den maaijer moeſt berooft zyn van haar' roem.
Voorts doet Ulyſſes zoon Euphorion bezwyken, *ook Euphorion,*
Den braafſten Lydiër die ooit zyn' moed deê blyken.
Zyn doodelyke kling velt endlyk in 't gevecht *en Kleömenes:*
Held Kleömenes, die noch kortlings trad in d' echt,

En

En aan zyne echtgenoot veel krygsbuit dorſt beloven,
Onkundig dat men hem van 't leven zou berooven.
waardoor Adraſtus dol van ſpyt, Adraſtus grimt van woede, als hy zo onverwacht
Zyn' teêrgeliefden zoon en helden ziet geſlagt,
En de eerſtgewonnen zege uit zyne handen rukken.
den halfontzielden Phalantus Phalantus, die voor hem byna had moeten bukken,
Is als een offerdier, dat, halfgekeeld, in 't end'
Den wigchelaar ontvlied, en 't heilig mes ontrent:
Adraſt behoeft alleen, nu hy dien moord moet ſtaken,
Een' oogenblik om hem volkomen af te maken.
Phalantus druipt van zyn, en van der krygers bloed,
En ſpeurt in dezen ſtaat den ongemeenen ſpoed
Waar meê Telemachus komt tot zyn' byſtand ſtreven:
In 't eigen oogenblik begint hy weêr te leven:
De nevel, die alreê zyn oogen heeft bedekt,
Verdwynt op 't bly geſchal, tot zyn ontzet verwekt.
moetende verlaten, De vyand, onverwacht zich voelende aangegrepen,
Verlaat Phalantus, om de doodelyke nepen
Eens meergeduchten Helds, waar 't mogelyk, te ontgaan.
als een tyger aan 't woeden ſlaat. Adraſt ſtelt zich verwoed gelyk een tyger aan,
Wien 't herdersvolk omringt, en dwingt den roof te ſlaken,
Wanneer hy dien reeds dreigt met opgeſperde kaken.
Telemachus, hem opzoekende, Telemachus, die ſtout naar 't end' des oorlogs tracht,
Dringt yvrig tot hem door, aan 't hoofd van zyne magt,
Om 't Bondgenootſchap van een' dwingeland te ontheffen
Met wien 't in eeuwigheid geen' vreê zou konnen treffen:
en daar in verbinderd, word een roemruchtiger zege toegeſchikt. Maar Jupiter laat op dier vorſten geesſelroê
Zo groot, zo licht een zege Ulyſſes zoon niet toe;
Ook wil Minerve door langduuriger gevaren
Hem oefnen in 't gebied der aanbetrouwde ſcharen.
De godelooze Adraſt word voor een' kleenen tyd,
Door 's Hemelvoogds beſluit, dus van 't verderf bevryd;

Op-

Opdat Telemachus tot grooter roem zou ſtygen,
En door ervarenis een duurzame eer verkrygen.
Een nevel, door Jupyn vergaderd in de lucht, *Een vreeslyk onweder*
Behoed des vyands heir: 't verſchrikkelyk gerucht
Des fellen donders doet der Goden wil beſpeuren:
Het eeuwig ſtargewelf ſchynt krakende te ſcheuren,
En dreigt met zynen val het nietig aardſch geſlacht:
De blikſems vliegen met een vreeſelyke kracht
Van de een tot de andere as; als op die oogenblikken, (ken,
Wanneer hun vlammen 't oog verblinden, 't hart doen ſchrik- *doet de legers van een ſcheiden:*
Hen weêr een nacht bedekt, en voorts een wolkbreuk ſtort,
Waar door de felle ſtryd weêrzyds geëindigt word.
Adraſtus, de oppermagt der Goôn noch niet ontziende, *waar op Adraſtus het zyne doet aftrekken.*
Hoewel hy van hun hulp met voordeel zich bediende,
Betoonde klaar genoeg, door zyne ondankbaarheid,
Dat hem noch wreeder ſtraf mogt werden toegeleid.
Hy doet zyn legermagt, om veilig haar te dekken,
Straks tuſſchen 't brandend oord der Tarentynen trekken
En zeker groot moeras, 't geen tot Galezus vloed
In 't lang was uitgeſtrekt: hy laat, door dezen ſpoed,
En weêrgaloos beleid om veilig af te wyken,
Zyn vindingryk vernuft en ſnedig oordeel blyken.
Het Bondgenootſchap, door Telemachus gered,
Had met dien dappren Prins gewis hem naagezet,
Zo't hem niet waar' gelukt hen in den ſtorm te ontſlippen,
Gelyk een vogel 't net des jagers weet te ontglippen.
De koningen, bedacht om met den jongen Held *'t Gezicht der gewonde, kranke, gezengde en ſtervende krygsknechten*
Te letten dat hun ſchaê ten eerſten wierd herſtelt,
Vermogten naauwlyks in hun legerplaats te treden,
Of zagen daar des krygs beklaaglykſte yslykheden:
't Gewonde volk ontbrak, gelyk ook aan Phalant,
De kracht om 't zwakke lyf te ſleepen uit den brand:

verwekt in Telemachus het gevoeligſt medelyden;

't Verhief daar, half verzengd, al ſtervend' zyne klagten,
Met ſchrikkelyk gekerm, naar 's hemels Oppermagten.
Ulyſſes brave zoon, getroffen in het hart,
Kon zich van weenen niet onthouden in die ſmart,
En keerde menigwerf, met tranen in zyne oogen,
Het aangezicht ter zyde, uit ſchrik en mededoogen:
't Was, zonder deernis, hem onmooglyk 't oog te ſlaan
Op dit rampzalig rot, dat, levendig gebraên,
Allengs door vuur en ſtaal een' wreeden dood moeſt lyden;
Als vleeſch van offervee, het welk aan alle zyden
De lucht met ſtank vervult, zodra het op 't altaar
Verbrand word door den dienſt der prieſterlyke ſchaar'.

en doet hem in bewige klagten uitbarſten, zoo over de zinneloze woede, waar mede het menſchelyk geſlacht elkander vernielt,

Ach! (borſt de Jongling uit:) zie daar de wreede plagen,
Die de oorlog met zich ſleept! Zie daar zyn felſte ſlagen!
Wat blinde razerny vervoert den ſterveling,
Die voor zo weinig tyds het levenslicht ontfing!
Een' tyd zo vol elende, als ongewis voor allen:
Waarom een' dood verhaaſt die hem zou overvallen?
Waarom zo duldelooze, en zulk een groot verſchiet
Van wederwaerdigheên gevoegd by al 't verdriet
Waar mede 't Godendom dit kort, dit nietig leven
Elk oogenblik vervult? Helaas! wie moet niet beven?
Een band van broederſchap verbind al 't aardſch geſlacht,
En 't word dus van elkaêr verſcheurt en omgebragt!
Het wild gedierte is nooit in zulk een woede ontſteken:
Geen leeuwen zoeken zich op leeuwen ooit te wreken:
Geen tygers zyn zo dol verhit op tygers bloed,
Maar koelen aan gediert' van andren aart hunn' moed:
De menſch-alleen vertreed, in weêrwil van zyn reden,
't Geen 't redenlooze vee noch nimmer dorſt vertreden.
Waarom toch zo veel ſtryds? Is dan het waereldrond
Niet groot genoeg, om elk te voeden van zyn' grond?

Hoe!

Hoe! vind men in 't heelal geen ledige landouwen,
Meer dan het menſchdom ooit vervullen kan, of bouwen?
Maar neen; de valſche roem, de naam van land of ſtad
Te brengen onder 't juk, by vorſten hoog geſchat,
Is magtig land aan land in fellen kryg te ontvonken.
Een enkel menſch, aan de aarde in 's Hemels toorn geſchon-
Vermoort, door onbeſchoft en heilloos ſtaatsbeleid, (ken,
Een eindelooze ſchare, om zyn heerszuchtigheid:
't Moet alles in een zee van bloed en tranen ſneven;
't Moet alles aan de vlam ten beſte zyn gegeven;
En wie het ſtaal en vuur ontſlipt, of kan weêrſtaan,
Moet door noch wreeder plaag, door hongersnood, vergaan;
Opdat een enkel menſch, die in 't verwoed verzaken
Van alle menſchlykheid zichzelven kan vermaken,
't Verfoeilyk werktuig zy, waar voor de waereld beeft, (geeft!
't Geen 't menſchdom gantſch ten prooy aan gruweldaden
Ach! wat barbaarſche roem! Die moet in ſchrik verkeeren
Voor menſchen die, ontäard, der menſchen val begeeren.
Neen, neen, dezulke, in ſchyn wel halve Goôn op aard',
Zyn in der daad niet eens den naam van Menſchen waerd:
Alle eeuwen, verr' van hen, naar hunnen waan, te roemen,
Behooren hunnen naam, als ieders vloek, te doemen.
Hoe groote oplettendheid voegt aan een' opperheer,
Opdat hy te onrecht nooit zich tot de wapens keer'!
Maar dit 's noch niet genoeg: hem dient vooral te blyken
Dat zulks noodzaaklyk zy, tot welſtand van zyn Ryken:
Nooit heeft men 't bloed des volk te plengen, dan alleen
Tot heil van 't zelfde volk; des noods, voor 't algemeen.
Maar de ingebeelde roem, de vleitaal, 't laf verdenken,
De hebzucht, die het recht weet met een' glimp te krenken,
Vervoeren meeſt altoos de vorſten onbedacht
Tot krygen, daar men niets dan 's lands verderf uit wacht;

als over de heerszucht der vorſten, die verderflyke oorlogen doen ontſtaan.

Terwyl zy buiten nood zo roekloos alles wagen,
En ruim zo wreed hun volk als hunnen vyand plagen.

Hy komt de gewonden en kranken te hulpe,

Dus ſprak Telemachus: maar 't was hem niet genoeg
Dat hy met deernis 't oog op zo veel rampen ſloeg;
Men zag hem overal daar tegen hulp beſchikken,
En 't krank, 't gewonde volk van tent tot tent verkwikken:
Hy ſchonk milddadig geld, of heilzame artſeny,
En ſtond hen vriendelyk met zyn vertroofting by:
Hy gaf hen nieuwen moed, en deed in alle hoeken,
Daar hy niet nadren kon, door andren hen bezoeken.

met zyne twee Kretenzer artſen; Traumafilus,

Men vond by 's jongen Helds Kretenzer oorlogsmagt
Twee gryzaarts, om hun kunſt in 't leger hoog geächt.
Traumafilus, (dus wierd de naam genoemt des eenen,)
Met Kretes ouden vorſt voor Trojes wal verſchenen,
Had by het edel krooſt van Eskulaap verkeert,
En zyn vergoode kunſt volmaakt daar van geleert.

die de wonden heelt met een' lieflyken balſem; en Noſofugus,

Hy goot in de allerdiepſte en meeſtöntſtoken wonden
Een lieflyk vocht, waardoor't verſturven vleeſch verſlonden,
En zonder kerving wierd geſcheiden, en met ſpoed
Door veel gezonder vleeſch dan 't vorige vergoed.
Den andren arts, die zich liet Noſofugus noemen,
Niet konnende op de gunſt van Febus neven roemen,
Was door held Merion een heilzaam boek verëert,
Waar in de Heelkunſt wierd door Eskulaap geleert,
Gelyk de zonen 't zelf uit 's vaders hand ontfingen.
Dees Noſofugus, voorts een vriend der Hemellingen,
Had menig' lofzang op Latones krooſt gedicht,
En was gewoon, om zich te kwyten van zyn' pligt,
Apol, die menigwerf hem aanblies, alle dagen
Een wit en vlekloos ſchaap ten offer op te dragen.

die der zieken herſtelling bevordert

Hy zag de zieken pas, of kende aan hun geſtel,
Aan 't opſlaan van 't gezicht, en aan de kleur van 't vel,

En

En 't halen van hunn' aêm, den oorſpronk hunner kwalen. *door inwendige geneesmiddelen;*
Nu vond hy goed het kwaad door zweeten uit te halen,
En toonde door 't gevolg, hoe veel, wanneer de huid
Zich in haar waaſeming of opent, of weêr ſluit,
Zulks al het lyfgeſtel kan ſterken, of verzwakken:
Dan bood hy wederom, voor kwynende ongemakken,
Hen zekre dranken aan, waar door een nieuwe kracht
Aan ieder edel deel allengs wierd toegebragt,
Die, meer en meer op 't zagtſt all' de aadren doorgedrongen,
Door 't zuivren van het bloed de menſchen deed verjongen.
Gebrek aan moed en deugd maakt (ſprak deze arts) gewis *en aantoont dat de moedeloosheid en ondeugd,*
Dat dikwyls de artſeny den menſch noodzaaklyk is:
't Is zekerlyk een ſchande, aan zo veel ziekte, en pynen,
Aan zo veel kwalen, door zyne eigen ſchuld te kwynen.
De goede zeden zyn aan hun gezondheid nut:
De onmatigheid verkeert hun voedſel, 's levens ſtut, *gelyk ook de onmatigheid, de oorzaken der meeſte kwalen,*
In doodelyk vergif: 't vermaak, te veel genomen,
Zal eindeloos meer volks rampzalig om doen komen
Dan de Artſenykunde ooit kan hoeden voor den dood.
Veeltyds zyn armen, die van voedſel zyn ontbloot,
Met ziekten min gedrukt dan weelderige ryken,
Die door hunne overdaad in 's levens bloei bezwyken.
De ſpyzen, daar de tong te veel door word geſtreelt,
Die meer doen nuttigen dan ons Natuur beveelt,
In plaats van vrucht te doen, zyn oorzaak van veel ſchaden;
Ja de artſenyën zelf zyn wezendlyke kwaaden, *en de artſenyën in zichzelf ſchadelyk zyn.*
Waar door Natuur verzwakt; en, ſchoon door kunſt bereid,
Zyn echter van geen nut, dan by noodzaaklykheid.
't Eenvouwdig middel, in het algemeen gegeven
Als allerheilzaamſt, is een ingetogen leven,
Gematigdheid in vreugd en oorbaar tydverdryf,
De vrede van den geeſt, en de oefening van 't lyf.

Men zuiver' dus het bloed, en doe het vocht verdwynen,
Welks overtolligheid zo menig' menſch doet kwynen.
Die ſchrandre gryzaart was dus minder door de kracht
Van eenige artſeny geroemd en hoog geächt,
Dan door zyn wys bericht om kwalen voor te komen,
En alle onmatigheid der driften in te tomen.

Telemachus, dus aller genezing bebartigende,

De jonge Griekſche Held beval aan deze twee
Der kranken toeverzicht door al de legerſtêe.
Zy heelden velen, door hun heilzame artſenyën,
Noch meer, door hunne zorg om allen in het lyën
Getrouwen dienſt te doen; hen met de meeſte vrucht
Door reiniging te ontſlaan van ſchadelyke lucht:
Zy doen, door 't voorſchrift tot der kranken levenswyzen,
De friſſche welvaart als een' blyden morgen ryzen.

word van 't gantſche leger als eene weldoende Godheid,

Het gantſche leger dankt uit loutre vreugd de Goôn,
Dat, door hun groote gunſt, Ulyſſes brave zoon
Den bondgenoten is tot hulp en trooſt gezonden.
Deze is geen ſterveling: (dus roepen alle monden:)
ô Neen! hy moet gewis een goede Godheid zyn,
Die zich tot ons verneêrt in menſchelyken ſchyn;
En zo hy ſterflyk is, dan doen dees liefdeblyken
Hem minder 't menſchdom dan het Godendom gelyken:
Hy leeft om wel te doen, en is door minzaamheid
Noch meer elks liefde waerd, dan door zyn krygsbeleid.
Ach! dat hy over ons tot koning waar' verkoren!
Maar hem is door de Goôn een ander ryk beſchoren,
Dat, meer van hun bemind, wanneer hy daar gebied,
Het onwaerdeerbaar heil des gouden tyds geniet'.

zo wel in 't beimelyk als in 't openbaar geroemt;

Terwyl de Prins des nachts de wyken ging bezoeken,
Opdat men, als voorheen, het heir niet mogt verkloeken,
Klonk hem dees lof in 't oor, die hem met geenen ſchyn
Van ſnoode vleijery in 't minſt verdacht kon zyn;

Gantſch

Gantſch ongelyk den lof, waar meê zich de opperheeren
Laf hartig menigwerf in 't aanzicht laten eeren;
Als mogt hun valſche ſmaak, hoe ſchandlyk die ook zy,
Hun gunſten meten naar de maat der vleijery.
Niets dan de waarheid kon Ulyſſes zoon behagen:
Hy leed niet dat men zou van zynen lof gewagen
Dan heimlyk, zo hy zulks verdiende door zyn deugd:
Zyn heldenhart was niet gevoelloos voor die vreugd,
Die de ongeveinsde roem, door zuiver zielsgenoegen,
Ten loon der ware deugd, haar minnaars toe kan voegen,
En daar de boozen nooit geloof aan konnen ſlaan;
Als iets hen onbekend, en 't geen ze niet verſtaan.
Hy liet zich door die vreugd niet t' eenemaal verwinnen:
Maar riep zich telkens dan zyn feilen ook te binnen:
Hy was in zyn gemoed, om zyn' te trotſen aart,
En koelheid voor't belang van't menſchdom, meeſt bezwaart,
Ja ſchaamde zich in 't hart die loffpraak aan te hooren,
Om de onmeêdoogendheid die hem was aangeboren:
Hy ſtond dit lofgerucht, dat hem zyn vroomheid gaf,
Als was hy zulks onwaerd, geheel aan Pallas af.
Gy zyt het, (borſt hy uit, door dankbaarheid gedreven,)
ô Groote Schutsvrouw! die my Mentor hebt gegeven
Om my te leeren zien waar in myn roem beſtaat,
En myn' bedorven aart te beetren door zyn' raad:
Gy zyt het die my doet myn feilen recht beſchouwen,
Opdat ik tot myn heil myzelven leer mistrouwen:
Gy zyt het die geſtaag myn driften legt aan band:
Gy zyt het die, door my, getrouwen onderſtand
Aan de onderdrukten toont, en my die vreugd leert ſmaken:
'k Waar', zonder u, gehaat, en zou 't my waerdig maken:
Ik zou my, zonder u, in driften zien verward,
Die oorzaak zouden zyn van onherſtelbre ſmart:

gebengt alleen zyn' heimelyken lof;

doch gedenkt tevens aan zyne gebreken,

en geeft aan Minerve al de eer zyner deugd.

'k Zou

'k Zou als een teder kind, van 's moeders hand geloopen,
Op de eerſte treê, die drift met mynen val bekoopen.

Neſtor en Philoktetes verwonderen zich over Telemachus,

't Kwam Neſtor wonder voor, niet min dan Philokteet,
Dat zich Telemachus zo minzaam, zo gereed,
Zo naauwöplettend toonde in elk zyn hulp te ſchenken,
En, eer 't hem wierd verzocht, op aller nut te denken:
Zy wiſten niet waar uit al die verandring ſproot;
Ja kenden hem niet meer voor d' eigen bondgenoot:

die het lyk van Hippias opſpeurt,

Maar meeſt verbaasde hen de zorg, door hem gedragen
Voor 't lyk van Hippias, in 't laatſt gevecht verſlagen.
Hy toog 't uit eenen hoop van doôn, met eigen vuiſt,
Daar 't onder lag bedekt, met ſtof en bloed begruisd:

met zyne tranen en geklag verëert,

Hy eerde 't met een' vloed van zyn godvruchte tranen,
En borſt, dus klagende, uit voor all' de legervanen:
Gy ziet nu, groote ſchim! gy ziet in volle kracht
Hoe hoog uw dapperheid wierd in myn hart geächt:
Uw trotsheid, uw geweld had my in toorn ontſteken:
Maar de eerſte drift der jeugd was oorzaak dier gebreken.
'k Weet wat toegevendheid de jonkheid noodig heeft.
Wy hadden in gevolg oprecht verëend geleeft:
'k Had ongelyk. ô Goôn! waarom liet gy hem ſneven,
Eer ik hem dwong met my, als met zyn' vrind, te leven?

en voor 't zelve een houtmyt van 't hoogſte geboomte doet flichten.

Hy geeft vervolgens laſt het lyk dier edle ſpruit
Te waſchen in een vocht van geurigriekend kruid,
En vaart met yver voort, om tot de lykdienſtpligten
Met ongemeene pracht een houtmyt op te richten.
De pynboom, kraakende op der bylen fors geweld,
Rolt neêr van 't hoog gebergte in 't vlakke en laage veld:
Des aardryks oud geſlacht, de diepgewortelde eiken,
Die met hun trotſe kruin tot aan de wolken reiken;
De hooge popelier, en olm, wiens welig groen
Verſtrekte tot een ruim en luchtig paviljoen;

De

De kloeke beukeboom, de luiſter der waranden,
Bedekken door hunn' val Galezus vlakke ſtranden,
Waar aan een lykältaar met vlyt word opgericht,
Een praalgebouw gelyk, met orde en kunſt geſticht.
De vlam begint allengs te flikkeren in de oogen:
Een dikke wolk van rook vervult de hemelboogen.
't Spartaanſche volk trad toe, met omgewende ſpeer, *De Spartanen vieren de lykſtaatſy,*
Schoorvoetend, náár van tred; het ſloeg zyne oogen neêr:
De bittre rouw van 't hart, op 't ſtraf gelaat te ontdekken,
Deed deze woeſte ſchare, al weenend' derwaarts trekken:
Men zag Pherecides haar volgen, door den laſt *gevolgd van des overledens Voedſterheer Phereci-des, die, door ma-teloze droefheid,*
Zyns ouderdoms veel min, dan door den rouw, vermaſt,
Van zynen Hippias te moeten overleven,
Hem tot een' voedſterzoon in jonger tyd gegeven:
De traanen vloeiden hem langs 't achtbare aangezicht:
Hy hield de handen naar het ſtargewelf gericht,
En wilde, op dat verlies, noch ſpys noch drank erlangen:
Geen zoete ſluimering had ſedert hem bevangen,
Noch zyn verdriet verzagt: hy volgde, bang te moê,
En bevende, den hoop, maar wiſt niet waar na toe:
Zyn hart, te veel beklemd om iets te konnen uitten,
Deed zuchtende ieder woord op zyne lippen ſtuiten:
De wanhoop en de druk had hem de ſpraak belet.
Het lykältaar, terwyl in vuur en vlam gezet, *op 't gezicht van 't lykvuur, zichzelven,*
Deed hem op dat gezicht in dolle woede ontſteken.
Ach! (borſt hy ſchielyk uit, verſmoord in tranenbeken:)
Ik zie u nimmer weêr, myn Hippias! myn zoon!
Ik ben u eeuwig kwyt, en leef ik noch? ô Goôn!
Myn waerde voedſterling! ik, onbedacht in 't raden,
Ik onbarmhartig man leerde u den dood verſmaden,
En waande dat uw hand in 't uiterſte oogenblik
Myne oogen luiken zou, uw mond myn' laatſten ſnik

Zou vangen: maar, ô Goôn! ô wreede Goôn! myn leven
Verlengt gy ſlechts, opdat ik Hippias zie ſneven,
den geſneuvelden Hippias, deszelfs moeder, en jonge bruid, wanhopig beklagende, om den dood wenſcht.
Wiens jeugd zo groot een zorg gekoſt heeft aan myn hart.
'k Zie nooit u weêr, myn zoon! maar wel, tot wreeder ſmart,
Uw moeder, die dit wee het hart van een zal ryten,
Wanneer ze my uw' dood in 't aanzicht zal verwyten.
Ik zal uw jonge bruid met yſelyk misbaar
Zien kloppen op de borſt, zich 't opgevlochten hair
Door overmaat van rouw wanhoopig uit zien rukken:
En ik zal de oorzaak zyn dat haar die angſten drukken.
Roep, roep my, waerde ſchim! aan Charons aaklig ſtrand:
Ik haat het levenslicht om u, myn dierbaar pand!
U, u alleen, myn zoon, verlang ik weêr te ontmoeten:
Ik zal in Plutoos ryk welhaaſt uw ſchim begroeten:
Myn ziel zal met dit lyf niet langer zyn verëend,
Dan om den laatſten dienſt te doen aan uw gebeent'.

Het lyk word op een praalbedde gedragen,
Men droeg den dooden held op 't praalbed, ryk beladen
Met purpren ſtof, en goud, en zilvren lykſieraden.
De dood, die 't edel vuur der oogen had verdooft,
Had noch niet t'eenemaal de ſchoonheid hem ontrooft,
Maar liet de aanminnigheid in all' de wezenstrekken
Van 't jeugdig bleek gelaat ten halve noch ontdekken:
Men zag rondom den hals, die zylings was gewend,
En witter dan de ſneeuw die Boreäs ons zend,
Het zwart en golvend hair met kloeker lokken ſpelen,
Dan dat daar Ganimeed' en Atys 't oog meê ſtreelen;
Maar 't welk verteeren moeſt op 't hooge lykáltaar.
Men wierd in zyne zy' de diepe wond gewaar,
door Telemachus met bloemen beſtrooit,
Waar door al 't jeugdig bloed was bruiſchende uitgetogen,
En zyne ontbonden ziel naar Plutoos ryk gevlogen.
Ulyſſes zoon, by 't lyk door bittren rouw bekneld,
Beſtrooit het met gebloemt', beweent den dooden held:

Wan-

Wanneer het ſtaatlyk op de houtmyt was gedragen,
En hy de felle vlam zag in het kleed geſlagen
Daar 't lyk meê was bedekt, borſt de edle Griekſche Spruit
Weêr met een' tranenvloed in deze woorden uit:
Vaar wel, grootmoedige! ach! dat ik u Vrind mogt noemen!
Stel u te vrede, ô ſchim, wiens heldendeugd wy roemen!
Indien ik u niet minde in weêrwil van uw' haat,
Ik zou het groot geluk benyden van uw' ſtaat:
Gy zyt op 't glorierykſt van al de elende ontheven
Waar in wy hier op aard' noch over zyn gebleven:
ô Hoe gelukkig wierd myn laatſte ſnik geſchat,
Indien ik met uw' roem myn' loop voleindigt had!
ô Held! dat aan den Styx uw ſchim niet treurig zwerve!
Dat ze in het zalig dal de waare vreugd verwerve!
Dat ieder volgende eeuw zy van uw' lof bewuſt!
En dat uw dierbare aſch in vreê voor eeuwig ruſt'!

en, op de houtmyt verteerende, door dien Prins andermaal betreurt;

Hy had ter naauwer nood dees treurklagte uitgeſproken,
Die met een diepe zucht in 't end' was afgebroken,
Of 't gantſche leger hief een naare rouwkreet aan:
't Was over Hippias met deernis aangedaan:
Men hoorde 't van dien helds kloekmoedigheid gewagen:
De droefheid om zyn dood, waar door 't, met bitter klagen,
Alleen herdacht wat in hem uitblonk als een deugd,
Deed gunſtig al 't vergryp der onbezonnen jeugd,
Geſtyfd door tuchtverzuim, vergeten of verzagten.
Doch 't geen men wonderſt in Telemachus moeſt achten
Was zyn teêrhartigheid. Is dit (borſt ieder uit)
Die korts onhandelbare en fiere Griekſche Spruit?
Zie nu dien wrevlen Prins, door teder mededoogen,
Zo gunſtig en zo heuſch om Hippias bewogen.
Gewis, Minerve, die, in ſpyt der gramme Goôn,
Den vader hartlyk mint, bemint ook zynen zoon:

terwyl het gantſche leger Hippias beklaagt,

en zich verwondert over de tederhartigheid van Telemachus,

Zy ſchonk voorzeker hem de dierbaarſte aller ſchatten,
Waar uit men's Hemels gunſt voor 't menſchdom kan be-
Nadien ze, by de gift der wysheid, hem het zoet (vatten;
Der ware vriendſchap diep geprent heeft in 't gemoed.

die de lykaſch, in een' gouden lykbus verzameld, naar Phalantus brengt:

Terwyl het jeugdig lyk door 't woedend vuur verteerde,
En elk Telemachus gedrag op 't hoogſt waerdeerde,
Beſproeide deze Prins met dierbre vochtigheên
De heete en ſmeulende aſch; vergaêrde die by-een
In 't koſtlykſt gouden vat met friſch gebloemte omhangen;
Toog naar Phalantus tent, om 't hem te doen erlangen:
Dees, doodelyk verzwakt, door menig zware wond,
Zag op de boord zyns grafs den afgrond in den mond.

deze vorſt, allengs weder opgekweekt,

't Beroemd paar artſen had, op's jongen Helds bevelen,
Reeds alles aangewend om dezen vorſt te heelen:
't Herriep zyn veege ziel door heilzame artſeny,
En zette hem allengs weêr nieuwe krachten by:
Een zoetdoordringend vocht, een levensbalſem vloeide
All' de aders door naar 't hart: een zagte warmte gloeide
Door 't lyf, en rukte 't uit de koude vuiſt der Dood:

doch over den dood zyns broeders Hippias tot wanhopige klagten verrukt,

De flaauwte week nu; maar hy ſtond voor 't hartzeer bloot:
't Verlies zyns broeders, dat hy korts niet kon beſeffen,
Begon met feller kracht hem nu aan 't hart te treffen.
Helaas! (dus riep hy uit:) waarom met zulk een vlyt
My van den laatſten ſlag der Doodharpy bevryd?
Zou 't my niet beter zyn het levenslicht te derven,
En met myn' Hippias op 't heldenbed te ſterven?
Ik heb hem dicht by my zien ſneuvlen in 't geweer.
Myn broeder! al myn vreugd! helaas! gy zyt niet meer:
Myn Hippias! kan ik u nimmer weêr aanſchouwen?
Nooit weêr omhelzen? nooit myn hartszeer u ontvouwen?
En nooit in uw verdriet u byſtaan met myn' raad?
ô Goôn, die 't menſchdom drukt met uw' geſtrengen haat!

Ach!

Ach! zal ik dan voor my geen' Hippias meer vinden?
Is 't mooglyk! zou een droom myn zinnen ook verblinden?
Neen, neen, 't is al te waar. Helaas! ik ben u kwyt,
Myn Hippias! ik zag u ſneuvlen in den ſtryd.
Myn waerde broeder! 'k moet zo lang u overleven
Totdat myn wraak aan u voldoening hebb' gegeven:
Verwacht, doorluchte ſchim! Adraſt den dwingeland,
Bezoedeld met uw bloed, ten offer van myn hand.

en door de komſte van Telemachus

Terwyl Phalantus wierd vervoerd tot deze klagten,
En de artſen door hunn' trooſt zyn zwaren rouw verzagtten,
Beducht dat die zyn kwaal, zyne eerſtgeſtilde pyn,
En all' hun middlen zou nadeelig konnen zyn;
Ja, daar zyn gramſchap dus door wraakzucht raakte aan 't (blaken,
Zag hy Telemachus hem onverwacht genaken:

noch heviger ontroerd,

Twee driften, even ſterk en ſtrydig tegen-een,
Beroerden zyn gemoed, toen hem die Held verſcheen:
Hy voedde op hem een wrok, om 't geen voor 't oog van
Met hem en Hippias was onlangs voorgevallen: (allen,
De droefheid om 't verlies eens broeders, hem zo waerd,
Was oorzaak dat die wrok noch meerder wierd verzwaart.
Hem was, aan de andre zy', de weldaad niet vergeten,
Waar door hy 't leven aan dien Prins had dank te weten,
Die hem, reeds half ontzield, grootmoedig had ontzet,
En uit Adraſtus vuiſt op 't onverwachtſt gered:

ſmelt, op 't gezicht der lykbus zyns broeders, in tranen weg,

Maar nu de Jongling hem de gouden lykbus toonde,
Met friſch gebloemte omkranſt, 't geen de aſch zyns broeders
Verſmelt hy in geween, omhelſt den jongen Held, (kroonde;
Houd, van verbaasdheid ſtom, hem in zyn' arm bekneld,
En laat in 't einde zich voor zyns Behoeders ooren

erkent de godvruchtigheid van Telemachus,

Dus met een flaauwe ſtem, vermengd met ſnikken, hooren:
Rechtſchapen Zoon des helds die Troje deed vergaan!
Uw vroomheid dwingt my u myn liefde toe te ſtaan.

'k Verworf van uwe gunſt dit weinig langer leven,
Dat, na een' korten ſtond, my echter zal begeven,
Maar ben veel meer verpligt aan uw godvruchtigheid:
Myn broeders dierbaar lyk, had zonder uw beleid,
Ontwyfelbaar ten prooy der gieren moeten ſtrekken:
Zyn ſchim zou, wyl geen graf zyn beendren zou bedekken,
Rampzalig waaren aan des afgronds aaklig ſtrand,
En telkens zyn geweerd door Charons wreede hand.
Ach! moet ik dan zo veel een' Menſch verſchuldigd wezen,
Een' Menſch van my gevloekt, zo fel gehaat voor dezen?
ô Goôn! vergeld hem toch zyn weêrgalooze deugd,
En red my door den dood uit al myne ongeneugt'.
En gy, grootmoedig Held! voldoe myne uitvaartpligten,
Gelyk uw deugd u deed aan Hippias verrichten;
En baan my mede dus het ſpoor naar Plutoos hof,
Opdat 'er niets ontbreke aan uwen heldenlof.
Na deze beê bezweek Phalantus tong en harte,
Door de overmaat van rouw, en grootheid zyner ſmarte.
De Prins, die aan zyn zyde uit deernis zuchtte, en zweeg,
Vertoefde tot de vorſt zyn krachten wederkreeg',
neemt de lykbus aan, Die, uit zyn zwymeling weêr tot zichzelf gekomen,
Van held Telemachus de bus heeft aangenomen,
Een voorwerp daar zyn vreugd en bittre ſmart uit ſpruit:
en kuſt dezelve. Hy kuſt ze menigwerf, en barſt weemoedig uit
In tranen zonder maat, die langs het aanzicht vloeijen,
En, onder dit beklag, het gouden vat beſproeijen:
ô Dierbaar overſchot! wanneer toch zal het myn'
In deze zelfde bus by u beſloten zyn?
Ik volg u, waerde ſchim! in de onderäardſche ſtreken:
Telemachus zal u en my doorluchtig wreken.
Phalantus echter neemt, hoe droevig ook te moê,
Door beider artſen vlyt allengs in krachten toe:

De

De Prins blyft nevens hen op dezen koning letten,
Om zyn genezing dus krachtdadig voort te zetten:
Men ziet door 't gantſche heir die tederhartigheid,
Waar meê hy, onvermoeid tot aller hulp bereid,
Zyn' grootſten vyand zelf ten byſtand ſtrekt in 't lyden,
Met meer verwondring aan, dan zyn kloekmoedig ſtryden
En ſchrander krygsbeſtier, waar door hy onverwacht
Al 't leger had behoed voor 's vyands overmagt.

Telemachus, om zyne edelmoedigheid geroemd,

Ten zelfden ſtonde deê de Jongling ruſtig blyken
Dat hem geen oorlogslaſt, hoe zwaar, kon doen bezwyken:
Zyn nachtruſt was gering, en wierd veeltyds geſtoort
Door naricht, hem gebragt van 't een of 't ander oord;
Of in 't doorſnuffelen van all' de legerhoeken,
Die hy op de eigen tyd des nacht nooit ging bezoeken,
Maar reis op reis verraſte; opdat het beter bleek
Wie door onachtzaamheid of ſluimerzucht bezweek.
Men zag hem menigmaal, door yver voortgedreven,
Met zweet en ſtof bedekt, zich weêr te ruſt begeven:
Hy koos tot zyne ſpys 't eenvouwdigſt diſchgerecht:
Dees levenswyze, als die van ieder legerknecht,
Moeſt hen tot matigheid en taay geduld verpligten:
Hy wilde 't voorbeeld zyn, daar elk zich naar kon richten:
Hy nam, wanneer men wierd in deze ſtreek ontbloot
Van noodig onderhoud, zyn deel in deze nood;
Ja wilde, opdat zich nooit de krygsknecht mogt beklagen,
Grootmoedig nevens hen al 't leed des oorlogs dragen.

oefent zich in de moeilykſte oorlogspligten,

Zyn ligchaam, nooit verzwakt door zulk een ſtreng gedrag,
Verharde en ſterkte zich daar tegen, dag aan dag:
Men kon de aanvalligheên en tedre wezenstrekken,
Die bloem der eerſte jeugd, in hem niet meer ontdekken;
Men merkte dat zyn vel verëeld en bruiner wierd,
Zyn leden ruſtiger, en krachtiger geſpierd.

en neemt toe in ſterkte.

TE-

TELEMACHUS.

ACHTTIENDE BOEK.

INHOUD.

De jonge Griekſche Prins, door droom op droom, in waan
Dat vorſt Ulyſſes uit het aardſche leven ſcheidde,
Beſluit, om hem, den weg ten afgrond in te ſlaan.
Hy gaat, gevolgd van twee Kretenzen, tot geleide,
Op 't heimlykſt uit het heir naar 't Acheronſche ſpoor,
Dicht by een' tempel, daar hem zyn gezellen misſen.
Hy daalt in 't aklig hol, en ſtreeft daar ſpoedig door
Naar Charon, die hem voert in 't ryk der duiſternisſen.
De Helvorſt ſtaat hem toe, door zyn geheel gebied
Te zoeken, of hem daar Ulyſſes mogt verſchynen.
De jonge Held doorkruiſt den Tartarus, en ziet
Der eedverbreekren ſtraf, der huichelaren pynen;
Wat wraak de ondankbren treft; en bovenal, de ſmart
Die booze vorſten grieft in 't eeuwigknagend hart.

Terwyl Adraſtus zich verſchuilt achter den berg Aulon,

Adraſt, door zwaar verlies gekrenkt in zyn vermogen,
Was achter 't hoog gebergt' van Aulon heengetogen,
Om weêr met nieuwe hulp, van dag tot dag verwacht,
Te ſtorten op het heir der ſaamverbonden Magt:
Een' afgevaſten leeuw niet ongelyk, die, even
Door kloeke tegenweêr ter ſchaapskooije uitgedreven,
In 't aaklig woud ontvlied, zich in zyn' ſchuilhoek werpt,
Daar hy zyn tanden wet, daar hy zyn klaauwen ſcherpt,

En

L. F. Dubourg delin. Phil. a Gunst sculp.

TELEMAQUE se retire secretement du Camp pour aller chercher son PERE aux ENFERS.

Liv. XVIII.

En 't oogenblik verbeid dat hy zich gunſtig vinde,
Opdat hy al de kudde op 't onvoorzienſt verſlinde.
Telemachus, door wiens getrouwen raad en wacht
Een naauwe krygstucht wierd in 't gantſche heir betracht,
Was nergens meer op uit, dan op het ſtil voltrekken
Eens opzets, dat hy geen' der Hoofden wilde ontdekken.
Hy was voorlang des nachts door droom op droom gekwelt,
Waar in hy door 't gezicht zyns vaders wierd ontſtelt:
Dat waerdig voorwerp zweeft hem telkens in gedachten,
Eer de aangename Aurore in 't einde van de nachten
Door haar aangroeijend licht en liefelyken glans
Het tintlend ſtarrenheir verdryft van 's hemels trans,
En 't ſluimrend menſchdom zyn vermaaklyke uchtenddroo-
Dat ſtreelende gevolg der nachtruſt, heeft benomen. (men,
Nu beeldde hy zich in, op zeker heilryk land
Ulyſſes naakt te zien, omtrent den oeverkant
Eens kriſtalynen vliets, in bloeſemryke weiden,
Daar hem de Nimfen tot zyn dekking kleedren ſpreidden:
Dan was 't of hem de ſtem zyns vaders klonk in 't oor,
In eenig prachtig hof van goud en blank yvoor,
Daar mannen, met gebloemte omkranſt, als opgetogen,
Het zoet der wysheid uit zyn ſchrandre rede zogen:
Somwyl verſcheen die vorſt hem ſchielyk, in de vreugd
Van feeſten, daar men zwom in allerlei geneugt',
En daar de zoetſte ſtem, tot voedſel dezer weelde,
Zich paarde met een lier, die de ooren zagter ſtreelde
Dan die van Febus zelf, of 't aangenaam geſchal
En hemelſch maatgezang van 't kunſtryk Negental.
Telemachus, ontwaakt uit deze blyde droomen,
Borſt telkens uit, door vrees en droefheid ingenomen:
Ach, waerde vader! ach! myn hart, door angſt vervoerd,
Zou door den naarſten droom veel minder zyn ontroerd.

word Telemachus door droomen ontruſt, in welken hy zynen vader ziende,

deszelfs dood vermoed, den zelven betreurt,

Die ſchaduw van geluk ſtrekt om my te openbaren
Dat gy in 't zalig dal der zielen zyt gevaren,
Daar 't Godendom de deugd in eeuwigheid vergeld:
't Is of myn oog reeds ziet in 't Elizeſche veld.
Wat valt het hard niet meer te hopen! Myn betrouwen!
Myn vader! zal ik u dan nimmermeer aanſchouwen?
U nooit omhelzen die zo teêr my heeft bemint,
En dien ik vlytig zoek, maar in 't heeläl niet vind?
Ach! zal ik dan die tong, die 't menſchdom kon bekoren,
Dien wyzen guldenmond nooit van myn leven hooren?
Die hand, die waerde hand nooit kuſſen, die weleer
Zyn' vyand ſiddren deed met zegenryk geweer?
Zal die geduchte vuiſt myn moeder dan niet wreken,
Noch 't kwynend Ithaka het hoofd weêr op doen ſteken?

en, onder de droevigſte klagten,

Verbolgen Goden, die myn' vader haat! uw roê
Zend my dien wreeden zwerm van naare droomen toe,
Om, dervende alle hoop, van harteleed te ſneven:
Gy moord my. Neen, ik kan niet in dees twyfling leven:
Wat zeg ik twyfling? Ach! het blykt maar al te wis
Dat de Ithakaſche held niet meer in wezen is.

voorneemt hem in 't ryk van Pluto te zoeken.

Myn waerde vader! 'k zal ſtoutmoedig my verkloeken
Tot in den afgrond toe naar uwe ſchim te zoeken:
De ſtoute Theſeus is my derwaarts voorgegaan:
Die ſnoode tergde daar, door zinneloos beſtaan,
Der helſche Goden magt, gelyk een boos verrader;
Doch ik ſtreef in hun ryk om u, myn' lieven vader:
Alcides toog daar in: ik ben Alcides niet;
Maar 't is iets loflyks hem te volgen in 't verſchiet:
Des droeven Orfeus lot kon Plutoos hart verzagten,
Die door zyn ſtrengheid zich deed onverbidlyk achten:
Hy overreedde hem, om zyne Euridicé
Uit 's afgronds poel te ontſlaan, op zyn herhaalde beê:

Myn

Myn deerniswaerde ſmart is grooter dan de zyne,
En zyn verlies is niets, geleken by het myne:
Wat haalt een jonge ſchoone, aan honderden gelyk,
By d' allerwyſten held, den roem van 't Griekſche ryk?
Men ſterve, indien 't moet zyn. Waarom de dood te myden,
Wanneer men zo veel leeds in 't leven heeft te lyden?
ô Pluto! 'k zal haaſt zien of gy en uwe Bruid
Zo onmeêdoogend zyt, als ieder-een beſluit.
Nadat ik lang vergeefs te lande en op de baren
Heb omgezocht waar gy, myn vader! zyt gevaren,
Verſtout ik my in 't end' te vorſchen of gy niet
Alrêe zyt neêrgedaalt in 't onderaardſch gebied:
En zo het Godendom beſtemde tot uw ſterven,
Voordat ik moge op aarde uw waerd gezicht verwerven;
Het zal my echter niet ontzeggen, zo ik acht',
Ten minſte uw lieve ſchim te zien in 's afgronds nacht.

Hy word door droefheid overwonnen,

De Held, onmagtig om van weenen zich te ſpanen,
Beſproeit, op deze taal, zyn ruſtkoets met zyn tranen:
Hy richt zich ſchielyk op, en zoekt, door 't licht, de ſmart,
Door droom op droom verwekt, te weeren uit zyn hart:
Maar 't is een ſcherpe ſchicht, die, ondanks al zyn klagen,
Zyn afgepynigd hart alom blyft met zich dragen.

en begeeft zich heimelyk uit het leger naar Acherontia, den ingang der helle; welke beſchreven word.

Hy treed daarom bedekt naar een vermaarde wyk,
Een ſtad, niet verr' van 't heir, den weg naar Plutoos ryk:
Dees wyk, waar in hy zich den doortogt durft vermeten,
Word Acherontia naar 't aaklig hol geheeten,
Waar door men nederdaalt in d' Acheronſchen vloed,
By welken 't Godendom met ſchroom zyne eeden doet.
De ſtad is op een rots, naar 't luchtgewelf geſtegen,
Gelyk een vogelneſt in 't hoog geboomt' gelegen:
Beneden deze rots is de yslyke opening,
Die ſiddrend' word geſchuwt van ieder ſterveling:

De harders dragen zorg om, in de naaſte weiden,
Hun kudden van dien hoek voorzichtig af te leiden:
De zwaveldamp van Styx, daar t' aller uure ontſtaan,
Steekt uit deze opening de lucht beſmetlyk aan: (den:
Men kan daar rondom heen noch kruid noch bloemen vin-
Men voelt daar nimmermeer gewenſchte friſſche winden:
Noch 't lieflyk groen, gevormd door 't ſtreelen van de Lent',
Noch 't ryke herfſtgeſchenk is in die ſtreek bekend:
De dorre grond draagt niets dan bladerlooze boomen,
En hier en ginder word een lykcypres vernomen:
Een ruime ſtreek in 't rond word door de Graangodin
Haar gulden oogſt ontzegt aan 't arbeidzaam gezin:
De milde Bacchus laat vergeefs den wynſtok bloeijen,
Dewyl de ontſtoken lucht zyn druiven doet verſchroeijen:
De droeve Waternimf beſproeit hier de aarde niet,
Dan uit een' bittren, en altoos beroerden vliet;
En 't pluimgedierte, ver van hier te kwinkeleren,
Moet, van verblyf ontbloot, naar friſſer luchtſtreek keeren,
Daar zyn verliefd gezang word door Natuur verhoort.
Men hoort niets anders in dit ongelukkig oord
Dan 't naar geluid des uils, en kraay en rave krasſen:
Ja zelfs het gras, het kruid word bitter in het wasſen;
Waarom 't nabuurig vee, wanneer het hier verſcheen,
Geen blydſchap voelen zou, noch dartlen onder-een;
De ſtier ontweek de vaers; de herdersknaap, neêrſlagtig,
Waar' langer in die ſtreek zyn ruiſchpyp niet gedachtig.
Een dikke rook, ſomwyl uit die ſpelonk verſpreid,
Verkeerde 't zonnelicht in naare duiſterheid;
En al 't nabuurig volk verdubbelde, op die blyken
Van onheil, de offers om de helſche wraak te ontwyken:
Maar dikwyls was, in ſpyt van 't jammerlyk geſchrei,
De bloem der jonglingſchap, en edle maagdenrei

Het

Het eenig offer, dat die wreede helſche Magten,
Door hun beſmettingen, zich waerdig deden achten.
Hier is het dat de Prins, vol moeds in zyn beſtaan, *Telemachus, bedektelyk door Minerve begunſtigd,*
Het ſpoor naar Plutoos hof gezind is in te ſlaan:
Minerve, met haar ſchild hem dekkende allerwegen,
Heeft voor haar' Voedſterzoon reeds Plutoos gunſt verkre-
Zelfs heeft Jupyn, ter gunſt van hare beê, Merkuur, (gen;
Die daaglyks naar de hel zich ſpoed op zeker uur,
Om Charon zeker tal van dooden toe te voegen,
Bevolen om, op ſtraf van 's Hemels ongenoegen,
Der ſchimmen Oppervorſt te ontdekken dat dien Held
De doortogt wierd vergunt naar 't zalig zielenveld.
Telemachus, des nachts in ſtilte 't heir ontweken, *roept Hekaté aan,*
Begeeft op 't licht der Maan zich naar die helſche ſtreken,
En roept dees Godheid aan, die ons van 's hemels trans
Beſchynende in den nacht met haren zilvren glans,
De kuiſche Jachtgodes in 't aardſch geweſt geheeten,
Als Plutoos echtgenoote is op den troon gezeten:
Zy is de Helvorſtin, de ſtraffe Hekaté.
Zy luiſtert gunſtig naar des edlen Jonglings beê;
Nadien hy zyn gemoed niets onreins aan laat kleven,
En door zyn vadermin godvruchtig word gedreven.
Hy nadert de oopning pas, of hy verneemt terſtond *en treed, onder verſchriklyke teekenen,*
Het onderaardſch geloei op 't ſchudden van den grond:
De hemel wapent zich met vuur en blikſemſtralen,
Die met een groot geweld hem ſchynen neêr te dalen,
't Gene in zyn moedig hart ontroerenis verwekt,
En 't gantſche ligchaam met het klamme zweet bedekt;
Doch zyn grootmoedigheid behoed hem voor het zwichten,
Doet hem de handen en 't gelaat ten hemel richten,
En roepen: Groote Goôn! 'k neem als een gunſtig merk
Dees voorbeediedſels aan: volvoert uw heilzaam werk.

Hy ſpreekt, en teffens ook verdubbelt hy zyn treden,
En ſtreeft kloekmoedig heen door alle zwarigheden.

geheel alleen ten afgronde in; terwyl zyne twee Kretenzer vertrouwelingen zich in een' tempel begeven.

Hy ziet vervolgens dat de zware rook verdwynt,
Waar aan, wat leven heeft, verſtikt, als 't hier verſchynt:
De doodelyke ſtank is voor een poos vervlogen:
Telemachus, zo mild begunſtigd uit den hoogen,
Begeeft zich onverzeld (want wie van 't aardſch geſlacht
Zou met hem durven gaan?) in 's afgronds naaren nacht.
De twee Kretenzen, die hem, op zyn heimlyk ſcheiden
Van 't heir, tot in 't gezicht van dezen ingang leidden,
En daar hy zyn beſluit voorheen aan had gemeld,
Vertoefden verder af, half dood, door angſt bekneld;
Daar ze, in een' tempel, aan de Goôn geloften deden,
In wanhoop dat hy ooit tot hen te rug zou treden.

Hy ſtreeft door een' zwerm van ſchimmen,

De Jongling daalt terwyl met zyn ontbloot geweer,
Zyn zegeryke kling, in 's afgronds kaken neêr: (gen,
Hem ſtraalt welhaaſt een naar en ſcheemrend licht in de oo-
Gelyk aan 't geen des nachts het aardryk houd omtogen:
Hy ziet een' lichten zwerm van ſchimmen op zyn ſpoor,
Verdryft ze met zyn zwaard, en ſtreeft ze ſpoedig door.

en komt aan den helſchen vloed by Charon,

Hy vind den doodſchen vloed, die met zyn modderpoelen
In 't kronklend wed verſtyft: hy word het aaklig woelen
Der onbegraven doôn, eene eindelooze ſchaar',
Omtrent den oeverkant by Charons boot gewaar:
Die ſtraffe Veêrman, in zyne eeuwigöude dagen
Noch ſterk, maar droef en ſtuurſch, en doof voor al hun kla-
Dryft onbarmhartig hen al dreigend' van zyn ſchuit, (gen,
Doch gunt den ingang vry aan de Ithakaſche Spruit.

die hem overvoert met een zuchtende ſchim,

Op 't intreên hoort de Prins een ſchim benaauwd verzuchten,
Die, onvertrooſtbaar, voor haar ſlaven poogt te vluchten.
Waar in (dus vraagt de Held) beſtaat uw ongeluk?
Wie zyt gy toch geweeſt? Wat 's de oorzak van uw' druk?

'k Was

'k Was Nabopharſan, (dus laat deze ſchim zich hooren,) *welke verklaart Nabopharſan koning van Babel te zyn geweeſt; wiens trotſe en dartele levenswyze,*
Het trotſe Babels vorſt, ter heerſchappy geboren:
Gantſch Ooſten kon myn' naam niet dan met ſchrik verſtaan:
Men bad my, op myn' laſt, gelyk een Godheid aan
In Babels marmren kerk, daar, door myn ſlaafſche Grooten,
My was een beeld geſticht, van louter goud gegoten;
Waar voor my onvermoeid de prieſterlyke hand
Het dierbaarſt reukwerk zwaaide, ontboôn uit Morenland.
Al wie myn drift weêrſprak moeſt zulks ten ſtrengſte boeten:
Men moeſt geduurig my met nieuw vermaak ontmoeten;
Dies vond men zonder eind' verandring uit van vreugd.
Ik was noch in de kracht en in den bloei der jeugd:
Hoe veel geneugten, die, helaas! myn dood deed ſtaken,
Had myn welluſtig hart noch op den troon te ſmaken!
Doch myn trouwlooze gaê deed my maar al te ras
Gevoelen in myn hof dat ik geen Godheid was:
Zy heeft my met vergif berooft van troon en leven: *heillooze dood,*
Nu ben ik niets. Men ſloot, na zulk een heilloos ſneven,
Op giſteren myne aſch, gelyk een' dierbren ſchat,
Met weenende oogen in het koſtelykſte vat:
Men rukte 't hair zich uit: myn dood ſcheen elk te deeren;
Men wilde in 't zelfde vuur zich doen met my verteeren;
Men zucht noch aan den voet van 't prachtig grafgebouw,
Daar zich myne aſch bevind: 't is all' geveinsde rouw;
Ik ſtrek een gruwel zelfs by vrinden en by magen,
En moet, noch naauwlyks hier, de felſte ſmaad verdraagen.

De Jongling vraagt hier op, door dat gezicht geraakt:
Hebt ge ooit in uw gebied het waar geluk geſmaakt?
De zoete ruſt gevoelt, onmooglyk af te beelden, *en dervinging van de ware ruſte des gemoeds,*
En zonder welke 't hart, in 't midden zelfs der weelden,
Steeds ingekrompen is? ô Neen! ook weet ik niet
(Is 't antwoord dezer ſchim,) wat deze ruſt bedied,

Noch

Noch wat gy zeggen wilt: de wyzen, hoorde ik, achtten
Die ruſt voor 't hoogſte goed naar 't welk men heeft te trach-
Maar och! myn jeugdig hart, vol hoop en vrees, ten doel (ten:
Van all' myn driften, had nooit van die ruſt gevoel:
Ik zocht myn' geeſt verſuft, myn reden ſtomp te maken,
Door onbeſchaamd den toom aan myne drift te ſlaken;
'k Stond die bedwelming voor als 't eeuwigduurend goed:
De minſte tuſſchentyd, om met bedaarden moed
Zulks in te konnen zien, had my op 't zwaarſt verdroten.
Zie daar, zie daar wat ruſt ik heb in 't hart genoten:
Alle andre ruſt en vreugd ſcheen my ſlechts dweepery.
Zie daar wat ik betreur: zie daar waarom ik ly.

gevolgt word van de lafhartigſte droefheid, en wreedſte beſchimpingen door de ſchimmen der eigene ſlaven des overleden konings,

De ſchim was onderwyl in tranen weggezonken,
Gelyk een laffe ziel, die, door den voorſpoed dronken,
Zich nimmer heeft gewekt om lydzaam door te ſtaan
De rampen die de Goôn den menſch doen ondergaan.
Men zag rondöm dien vorſt een' zwerm van ſlaven zweeven,
Die 't maagſchap by zyn lyk had tot zyn eer doen ſneven:
Merkuur had hen te ſaam' in Charons hand geſtelt,
En dien rampzaligen gelevert aan 't geweld
Dier ſlaven, die, hunn' vorſt nu kluiſtrende aan een keten,
Hem, dien ze aanbaden, trots zyn wanbedryf verweten.
Was elk van ons geen menſch als gy? (roept één van 't rot:)
Wat dolheid was 't, uzelf te houden voor een' God?
Gy dacht niet dat gy waart uit één geſlacht geboren
Met andre menſchen? Neen! (laat zich een ander hooren:)
Hy weigerde met recht een menſch genaamt te zyn:
Hy was een wangedrocht in menſchelyken ſchyn.
Een ander ſpreekt: Waar zyn uw vleijers nu gebleven?
Rampzalige! gy hebt nu langer niets te geven:
Verwacht nu mede uw' loon, terwyl ge, dol van ſpyt,
Van uwe ſlaven thans een ſlaaf geworden zyt:

De

De Goden zyn wel traag in 't wraakzwaard op te heffen,
Maar 't is om endelyk met feller ſlag te treffen.
De onzaalge ſlaat het hoofd mistrooſtig tegen 't boord — *die, in de*
Der akelige kiel, en rukt zich, op dat woord, — *grootſte*
De hairen uit de kruin, van razerny bezeten: — *wanhoop,*
Maar ſtraffe Charon ſpreekt: Men trekk' hem by de keten, — *door Cha-*
En richt' hem over end': gunt hem 't genoegen niet — *ron met*
Dat hy zyn ſchaamte dekke in 't wreede zielsverdriet: — *zwaar-*
Dat all' de ſchimmen, die naar dezen oever vloden, — *der ſtraffe*
Daar van getuigen, tot rechtvaerdiging der Goden, — *word ge-*
Door wier verdraagzaamheid dit heilloos monſterdier — *dreigt.*
Zo lang geſpaart wierd in het godloos ryksbeſtier.
ô Babilonſche vorſt! wat worm uw hart moog' knagen,
Het is 't beginſel ſlechts van eindelooze plagen:
Berei u, ongevleid, voor Minos troon te ſtaan,
En de onverzagtbre ſtraf voor eeuwig te ondergaan.
Terwyl dus Charon ſprak, tot ſchrik der dwingelanden, — *Op 't lan-*
Stiet zyne boot alreede aan Plutoos helſche ſtranden. — *den van*
De ſchimmen ſchoten alle, op 't nadren van de ſchuit, — *de boot,*
Naar 't ſtrand, en zagen met verwonderde oogen uit, — *doet Te-*
Toen ze onder all' de doôn, die derwaarts overkwamen, — *lemachus*
Zo ongemeen een zaak, een levend' menſch vernamen: — *alle de*
Maar naauwlyks had de Prins den voet op 't vaſte land, — *ſchimmen*
Of die ontelbre drom ontvlood zyn ſtoute hand, — *in 't uit-*
Gelyk de ſchaduwen des nachts, op 't eerſt verſchynen — *treden,*
Des ſlaauwen dageraads, met ſnellen ſpoed verdwynen. — *voor zich*
De Veerman gaf den Prins, met minder ſtuurſch gezicht, — *vlieden.*
Op zagter toon dan naar gewoonte, dit bericht: — *Charon*
ô Stervling dien de Goôn met hunne gunſt beſtralen! — *wyſt hem*
Nadien men u vergunt in 's afgronds ryk te dalen, — *den weg*
Aan alle levenden, behalven u, ontzeid; — *naar 't*
Zo ſpoed u vlytig heen daar 't noodlot u verbeid: — *hof van*
— *Pluto,*

Streef door dees naaren weg naar Plutoos helſche zalen:
Gy zult in zyn paleis hem op den troon zien pralen:
Hy zal u gunnen daar vrymoedig in te gaan,
Waar van my is ontzegt 't geheim te doen verſtaan.

daar Telemachus, De Prins word, dus bericht, noch ſterker aangedreven,
En ziet der ſchimmen drom al hupplende om zich zweeven,
Die, eindloos in getal, zo wyd is uitgeſtrekt
Als 't zand dat Nereus boord en hollen bodem dekt.

met ſchrik genaderd, intreed, Een godlyke yzing doet den ſtouten Held verbleeken,
Op 't zien der diepe ſtilte in de onäfmeetbre ſtreken:
Het hair ryſt hem te berge, als hy, vertraagd van tred,
Den voet in 't duiſter hof des wreeden Plutoos zet:
Zyn kniên ſlaan tegen-een; 't ontzag beklemt zyn lippen:
Hy laat ter naauwer nood zich deze rede ontglippen:

en Pluto naar Ulyſſes vraagt. ô Groote Helvorſt! zie Ulyſſes droeven zoon
Hier nadren met ontzag voor uw' geduchten troon:
Hy wenſcht te weten of zyn vader zy geſtorven,
En in uw ryk den loon der vromen heeft verworven.

Afbeelding van Pluto, De gryze god zat op een' troon van elpenbeen:
't Was niets dan louter vuur dat uit zyne oogen ſcheen:
't Gelaat was bleek en ſtraf; 't gezicht ſtond hol te zweven,
Het voorhoofd zwaar gefronsd, waar voor de ſchimmen beven:
Een levend menſch is voor dat akelig gezicht
Zo haatlyk als de glans van 't helder middaglicht
Voor wangedrochten is, die, om hunn' roof te zoeken,
Gewoon zyn in de nacht te ſtreven uit hun hoeken.

van Proſerpina, Naaſt hem zat Proſerpyne, een godheid die zyn oog
En hart alleen tot wat bezaadigheid bewoog:
Haar ſchoonheid, eeuwig nieuw, liet echter uit de trekken
Haars wezens, hoe volmaakt, hoe godlyk, iets ontdekken
Der wreedheid, haar gemeen met haren Echtgenoot.
Men vond beneên den troon de hongerige Dood:

Zy

Zy ſcherpte 't moordgeweer, waardoor de menſchen ſneven. *en van den akeligen hof-*
Men zag rondöm haar heen een zwerm van angſten zweeven, *ſloet die den troom*
Met de achterdocht, den haat, de wraakzucht, die, verwoed *omringt.*
Met wond op wond doorgriefd, ſteeds druipt van menſchen-bloed;
De vrekheid, knagende aan haar vratige ingewanden;
De wanhoop, die ontzind zich grieft met eigen handen;
De dolle ſtaatzucht, die het bovenſt onder keert;
't Verraad, dat vrindſchap, recht, noch heiligdom waerdeert,
Zich meſten wil met bloed, en, groeijende in 't verwekken
Van rampen, nooit de vrucht kan van zyn gruwlen trekken;
En de uitgeteerde nyd, die om dat ſchrikdier heen
Haar doodlyk gif verſpreid, en, zich het vleeſchloos been
Uit ſpyt doorknagende, in verwoedheid moet verkeeren,
Zodra ze onmagtig word om door haar gal te deeren;
De godeloosheid, die de hoop benomen word,
En zich een' afgrond delft, waar in ze nederſtort;
De ſpooken, die, misvormd, met de yſelyke ſchimmen,
Als ſchynſels van de dood, de levenden begrimmen;
De naare droomen; en de ſlaaploosheid, een ſmart
Gelyk de zwaarſte droom te ſchroomen voor het hart.
All' deze affchuwlykheên omringden 's afgronds Koning,
En krielden door elkaêr in zyn gevreesde woning.
De ſtraffe Pluto ſprak tot vorſt Ulyſſes Spruit, *Pluto vergunt Telemachus naar Ulyſſes te zoeken,*
Terwyl al de afgrond dreunde op 't naar en dof geluid:
ô Jonge Stervling! 't lot, dat niemand af kan wenden,
Heeft dees gewyden burg der ſchimmen u doen ſchenden.
Betracht het hoog beſluit in 't geen ge u onderwind:
'k Zal u niet zeggen waar uw vader zich bevind:
'k Vergun u 't zoeken: wyl hy was ten troon verheven, *en door den Tartarus*
Zo hebt ge aan de eene zy' de wyken door te ſtreven
Des zwarten Tartarus, daar ons geſtreng Gerecht
De kwade koningen hun ſtraf heeft opgelegt;

naar de Elizeſche velden te ſtreven.

Aan de andre zy den oord der Elizeſche velden,
Waar in we, om hunne deugd, de brave vorſten ſtelden:
Maar weet dat u van hier geen toegang derwaarts leid
Dan door des Tartarus verbazende akligheid.
Begeef u dan gezwind naar die verſcheiden wyken,
En met noch ſneller ſpoed vervolgens uit myn ryken.

Telemachus rent ſpoedig

De vrome Jongling ſchynt, op 't hooren van dat woord,
Te vliegen door dat leêg en onäfmeetbaar oord:
Zo ſterk is zyn verlangſt om na te mogen ſpeuren
Of 't vaderlyk gezicht hem eindlyk zal gebeuren,
En om verre af te zyn van Plutoos naren troon,
Wiens oog zo vreeslyk is voor levenden en doôn.

naar den Tartarus,

Hy naakt den Tartarus, ziet met verwonderde oogen
Een wolk van zwarten rook ten afgronde uitgevlogen,
Wiens ſtank de levenden gewis zou doen vergaan,
Wanneer die kon tot op de waereld overſlaan.
In dezen rookdamp is een ſtroom van vuur bedolven,
Wiens naar geruiſch geleek aan dat der ſnelle golven,
Wier val, in 't grondloos diep, van de allerhoogſte rots
Verſchriklyk neêrgeſtort met akelig geklots,
Eene eindlooze oorzaak was dat op die duiſtre heiden
Het naauwſtöplettend oor geen'klank wiſt te onderſcheiden.

daar hy van Minerve, zonder zyn weten, ingeleid, de ſtraffen ziet der woekeraren, ſchynheiligen,

Onkundig aangeſpoord door zyn Beſchermgodin,
Begeeft de Prins zich ſtout dien naren afgrond in,
En ziet daar 't grimmlen van ontelbre laſſe zielen,
Die, in den laagſten ſtand op aarde, om 't wreed vernielen
Van weeuw-en weezengoed, door onbarmhartigheid,
Verraad en kneevlary, haar ſtraf is opgeleit.
Hier vind hy duizenden van ſnoode huichelaren,
Die liſtig, onder ſchyn van yver voor de altaren,
Den Godsdienſt hadden doen gedyen tot een' glimp
Van hun baatzuchtig wit, de eenvouwdigheid ten ſchimp.

Dees

Dees boozen, die de deugd, de waerdigſte aller giften,
Van 't Godendom gedaald, misbruikten door hun driften,
Bezuuren voor altoos in deze duiſterheid
De ſtrengſte wraak die hier den ſnooden word bereid:
De bedgenooten, die in 't bloed der wedergaden,
De ontaarde telgen, die in dat der oudren baadden,
De landverraders, zyn in 't eereloos gemoed
Hier minder wreed geſtraft dan dit geveinsd gebroed.
Het Drietal, in de hel tot Rechters uitverkoren,
Had hen met ryp beraad zo ſtreng een ſtraf beſchoren,
Omdat de huichelaar, niet met zyn kwaad voldaan
Als andre ſnooden, noch voor deugdzaam door wil gaan,
En, door zyn valſche deugd, dit erger kwaad doet brouwen
Dat op de ware deugd zich niemand durft betrouwen:
De Goden, ſtout beſpot van dit afſchuwlyk zaad,
En als onmagtig zelfs voor aller oog verſmaad,
Vermaken zich in 't eind', met al hun magt te toonen
In 't ſtraffen eens gebroeds dat hen zo fel dorſt hoonen.

Naaſt hen beſchouwt de Held een ander ſnood geſlacht, *logenaren, vleijers der ondeugd,*
Dat naauwlyks van 't gemeen ſtraffchuldig word geacht,
Maar door der Goden wraak gevolgt word op de hielen;
Het zyn de logenaars, de ondankbre laffe zielen;
De vleijers, door wier liſt men de ondeugd voert ten troon;
De ſmaalers, die de deugd beroofden van haar kroon; *laſteraaren, lichtvaerdige oordeellaaren,*
En de onbeſchaamden, die de zaken ſtout beſliſten
Waar van zy noch den grond, noch 't wezen immer wiſten;
En die op zulk een wyz' der ſchuldeloozen naam
Beroofden van zyn' glans, door ongegronde blaam. (ken,

Maar geene ondankbaarheid word daar zo ſtreng gewro- *en ondankbare verachters der Goden.*
Als die de Goden durfde op hunnen troon beſtoken.
Kan 't zyn (borſt Minos uit) dat ieder voor hem yſt
Die vriend noch vader voor hun goeddoen dank bewyſt?

En kan men zynen roem dan ſtellen in 't vergeten
Der Goden, die men 't licht, ja alles dank moet weten?
Hoe! is men zyn geboorte aan hun niet meer verpligt
Dan aan zyne oudren zelf? En zal men in 't gezicht, (nen?
Door ſnoode ondankbaarheid, die Goôn dan ſtrafloos hoo-
Neen; hoe men meer op aard' die misdaad zag verſchoonen,
Hoe meer ze in 's afgronds kolk altoos ten doel moet ſtaan
Aan de onverzoenbre wraak, die daar gewis zal ſlaan.

Telemachus verneemt by de drie helſche Rechters een' misdadigen, die zich verönt-ſchuldigt,

Ulyſſes vrome Telg het achtbaar Drietal ziende,
Dat op een' elpen' troon het heilig Recht bediende,
Vroeg hen eerbiedig af wat kwaads de ſterveling,
Die thans veröordeelt wierd, in 't aardſch geweſt beging.
Terſtond borſt die gedoemde, als 't vonnis wierd gegeven,
In deze woorden uit: 'k Heb nooit iets kwaads bedreven:
Het weldoen was myn vreugd; ik was in myn beleid
Rechtvaerdig, deftig, mild, en vol meêdoogendheid:
Geen misdaad is in my ſtrafwaerdig na te ſporen:

maar door Minos vanſpoorlooze eigenliefde en vergetelheid der Goden overtuigd,

Waar word ik meê beticht? Toen liet zich Minos hooren:
Gy word van 't menſchdoms wege in 't minſte niet beticht:
Maar vond ge u aan de Goôn niet endloos meer verpligt?
Door welk een' ydlen roem kunt ge u rechtvaerdig heeten,
Al hebt ge in alles u van uwen pligt gekweten
Omtrent den broozen menſch? Gy hebt de deugd betracht,
Doch alles op uw deugd en wysheid t' huisgebragt;
In plaats dat zy u moeſt in dankbaarheid ontvonken,
Tot roem der goede Goôn, die ze u genadig ſchonken:
Maar neen; gy pleegde alleen de deugd om uw genot;
Gy zocht alleen uzelf, en waart uw eigen God.
Doch 't Godendom, 't gene al het goede heeft bedreven,
En wil dat hun de menſch van alles de eer zal geven,
Vermag nooit zonder wraak dat voorrecht af te ſtaan:
Gy, die de Goden hebt vergeten, zult voortaan

Door

Door hen vergeten zyn; en, wyl ge zo verwaten
Wilde op uzelven ſtaan, zyn op uzelf gelaten.
Zoek, zoek nu, zo gy zulks vermoogt in uwe ſmart,
Uw' trooſt niet by de Goôn, maar in uw eigen hart:
Zie u voor eeuwig van de menſchen afgeſcheiden,
Die gy tot uwen lof zo ſchandlyk dorſt verleiden:
Zie daar u aan uzelf gelaten voor altyd,
Als aan de Godheid daar ge uw' dienſt aan hebt gewyd.
Weet dat des ſtervlings deugd geen waare deugd kan wezen,
Indien ze hem de Goôn niet minnen doet en vreezen.
Uw valſche deugd, die lang de onnoozlen heeft misleid,
Word endlyk klaar ontdekt in al haar ſchandlykheid.
Het menſchdom, dat met deugd en ondeugd gaat te rade
Naar 't geen mishaagt of vleit, is blind in 't goede en kwade:
Hier ſtraalt een godlyk licht in 't hart der menſchen door:
Dat ſtelt hen de ydelheid van hun begrippen voor,
Ja keurt ſomwyl voor kwaad daar velen hoog op roemen;
't Rechtvaerdigt menigwerf 't geen waereldwyzen doemen.
Die wysgeer, dien dees taal door hart en ooren ſneed,
Verſchrikte voor zichzelf als oorzaak van zyn leed.
De vreugd, die hy weleer geſchept had in 't beſchouwen
Van zyn bezadigdheid, zyn' moed, zyn vaſt betrouwen
Op de eigenmin, die hem met blydſchap had vervult,
Verkeert nu onverhoeds in hooploos ongeduld:
De ontdekking aan zichzelf, als vyand van de Goden,
Word hem een ſtrenger ſtraf dan duizend wreede dooden:
Hy ziet zichzelf in 't hart; en, wat hy ook verricht',
Hy kan zich niet ontſlaan van dat gehaat gezicht:
Hy ſlaat nu de ydelheid van 't menſchlyk oordeel gade,
Daar hy zich eerſt naar richtte in 's Hemels ongenade:
Al wat hy in zich vind verbyſtert zyn gemoed,
Alsof zyn ingewand wierd om en om gewroet:

ter endeloze ſtraffe, aan zichzelver word overgelaten:

waar door deze gewaande wysgeer in de uiterſte wanhoop,

zichzelf met afſchrik beſchouwt,

Hy

Hy ziet dat hy niet meer dezelfde is als te voren:
Zyn eeuwigknagend hart geeft nu den moed verloren:
't Geweten, 't geen door hem was in den ſlaap geſuſt,
Staat tegen hem nu op, verſtoort zyn valſche ruſt,
En doet hem zonneklaar de valsheid ondervinden
Der deugd, waar mede hy de waereld kon verblinden,
Maar die der Goden dienſt, van hem te laag geſchat,
Niet tot haar' grondſlag, noch haar opperſte einde had.
Hy is verbyſterd, ſuf, vol ſchaamte, en door de nepen
Van 't wroegend naberouw op 't heftigſt aangegrepen:
De Razernyën doen hem geene ſmarten aan;
't Is haar genoeg hem aan hemzelven af te ſtaan,
En dat zyn eigen hart, van allen trooſt verſteken,
Hem tot een beul verſtrekke om 's Hemels eer te wreken:
te vergeefs iders oogen poogt te wlieden,
Hy zoekt het akligſt oord, daar niemand hem kan zien,
Nu hy onmooglyk toch zichzelven kan ontvliên;
Hy zoekt de duiſternis met kwellend zielsverlangen,
Terwyl het licht hem blyft gelyk een kleed omhangen:
De waarheid, die hy had verſmaad in zyn gemoed;
Doordringt zyn angſtig hart met onweêrſtaanbren gloed:
Al 't geen hy heeft bemint moet nu zyn haat bezuuren,
Als oorzaak zyner ſmart, die de eeuwen zal verduuren.
en zich over zyne verwaandheid jammerlyk beklaagt.
Ontzinde! (roept hy uit, in zulk een groote elend':) (kent:
'k Heb 't menſchdom, 'k heb de Goôn, noch ook myzelf ge-
ô Neen! 'k heb niets gekent; nadien myn dwaze zinnen
Het waare en eenig goed niet hebben leeren minnen:
Ik wierd, op ieder treê, van 't heilſpoor afgeleid:
Al myne wysheid was alleen laatdunkendheid,
En al myn deugd een blinde en ſnoode hoovaardyë:
Ik pleegde met myzelf een vuige afgoderyë.
Telemachus beſchouwt
De Jongling ſloeg in 't ende ook op de vorſten acht,
Die 't misbruik huns gezags had in 't verderf gebragt.

Aan

hoe den koningen, die hunne magt hadden misbruikt, door eene Wraakgodin alle hunne gebreken in een' ſpiegel worden vertoont;

Aan de eene zyde wees, om hun vergryp te wreken,
Een wreede Razerny geſtadig hun gebreken
In all' hare yslykheên hen in een' ſpiegel aan:
Daar zagen ze in (hoe ook zich ieder wilde ontſlaan
Van dat gevreesd gezicht,) al hun vermetel poogen,
En 't roekeloos gedrag in hun geducht vermogen,
Hunn' ſchandelyken en verfoeijelyken ſmaak
In 't vieren hunner luſt tot eereloos vermaak;
Hun ſtrafheid over 't volk, in plaats van 't op te wekken,
En als het voorbeeld hen een bron van heil te ſtrekken;
Hunne ongevoeligheid voor ware deugd; hun ſchroom
Dat ooit de waarheid naakt aan hun ter ooren koom';
Hun toegenegenheid voor laffe, onëdle zielen,
De vleijers, daar zy door van 't ſpoor der deugd vervielen;
Hun trots, laatdunkend, en te zorgeloos gedrag;
Hunne onöplettendheid in 't wigtig ryksgezag;
Hunne onmeêdoogendheid, hun avrechts misvertrouwen;
Hun pracht, die ze op 't bederf van hunne volken bouwen;
Hun ſtaatzucht, die, geſtaag tot moordluſt aangenoopt,
Een weinig ydlen roem voor 't bloed des burgers koopt;
In 't eind', hun wreedheid, die geneugte ſchept in tranen,
In wanhoop, en den ramp van droevige onderdanen.
Zy ſpieglen in dit glas zich eeuwig tot hun ſpyt,
En vinden zich daar in, met duldeloos verwyt,
Misvormder dan 't gedrocht dat door de ſcherpe ſchichten
Van held Bellerophon gedwongen wierd te zwichten,
Of Lernaas draak, zo ſtout door Herkules geveld:
Ja, Cerberus, die van affchuwlyk zwadder zwelt,
En zwart en ſmettend bloed moet uit drie monden braken,
Bekwaam om al wat leeft op 't aardryk af te maken,
Is zo gedrochtelyk, is zo affchuwlyk niet
Als elk dier vorſten, die zich in dien ſpiegel ziet.

terwyl een twee-de Wraak-godin hen een' ſtry-digen ſpiegel voor oo-gen houd.

Ter andre zyde kwam met valſche aanminnigheden
Een tweede Razerny hen onder de oogen treden;
Waar door op 't ſchimpigſt hen de lof erinnert wierd,
Waar meê de vleijery hun driften had geviert:
Dees wreede Wraakgodin, vervreemd van mededoogen,
Hield hen een ander glas geduurig onder de oogen,
Waar in zich elk van hen zag met die deugd bedeeld
Waar meê de vleitaal hen op aarde had verbeeld.
De tegenſtrydigheid dier twee verſcheiden' glazen
Verſtrekte tot een ſtraf van die verwaande dwazen:
Men merkte dat de booſte uit deze Mogendheên
Dezelfde waren die men meeſt had aangebeên,
En die den grootſten lof zich waerdig deden achten;
Nadien zy, meer gevreesd dan deugdzame Oppermagten,
Op de onbeſchaamdſte wyz' door hunne laffe gunſt
De loffpraak woekerden van Dicht- en Redekunſt.

Nadere beſchry-ving van de ramp-zaligheid dezer ver-doemde koningen.

Dier vorſten naar gezucht vervult die duiſtre poelen,
Daar zy de grootſte ſmart van hoon en ſpot gevoelen:
Zy zien niets om zich heen dan onweêrſtaanbre ſmaad,
Verſtooting, tegenſpraak, en affchrik van hun kwaad.
In plaats van, als voorheen, te ſpelen met het leven
Der menſchen, zo hun dacht, ten ſpeeltuig hen gegeven,
Zyn ze in dees jammerpoel aan 't redenloos geweld
Van zeker ſlavenrot op 't wreedſte blootgeſteld,
Wier wrevelmoed hen ſtaat op hunne beurt te duchten:
Hier doet de ſlaaf zyn vorſt in ſlaverny verzuchten;
Hier dient de koning met een onuitſpreekbre ſmert,
Wyl hem de hoop nooit ſtreelt dat die vermindert werd'.
Zy bukken onder dier verwoede ſlaven handen,
Hunne onverzoenbre, hunne ontmenſchte dwingelanden,
Als 't aanbeeld onder 't ſlaan der hamers, daar 't bezweet
En zwoegend reuzenrot den blikſemſchicht op ſmeed,

Zo

Zo menigwerf Vulkaan op laſt der Hemelmagten
Hen, met verdubbeling van ingeſpannen krachten,
Tot ſneller yver noopt, en voorgaat in 't geweld
Waar van al de Etna dreunt, en als in vlammen ſmelt.
Ginds zag Telemachus de naarſte wezenstrekken,
Waar in een yslyke angſt en wroeging was te ontdekken:
De zwaarſte droefheid voor het afgepynd gemoed
Doorknaagt het ingewand van dien gedoemden ſtoet.
Zy yzen voor zichzelf, en kunnen van dat lyden
Zich al zo min, als van hunn' eigen aart bevryden:
't Is noodloos dat de Wraak hun misdaên anders ſtraft'
Dan door hun misdaên zelf: die Wreede laat niet af,
Hen all' hun gruwlen op 't verſchrikkelykſt te ontvouwen,
En dwingt hen om ze in al hare yslykheid te aanſchouwen:
Zy doen zich aan hen op gelyk een ſterke drom
Van helſche ſpooken, die hen prangen van alöm.
Om zich daarvan te ontſlaan zoekt elk noch eens te ſterven, *die vruchteloos naar de vernietiging hunner wezens trachtende, door 't gezicht der Waarheid eeuwig worden gepynigt.*
En tracht naar ſterker dood dan die hen 't licht deê derven;
Ja, 't feldoorknaagd gemoed, wanhopig, wenſcht een' dood
Die hen van kundigheid en van gevoel ontbloot':
Zy ſmeeken 's afgronds poel dat die hen wil bedekken, (ken,
Om zich aan 't Waarheidslicht, dat hen vervolgt, te onttrek-
Maar zien zich wreed geſpaard voor 't nooitverdroogend nat
Der felſte wraak, die hen met drup op drup beſpat.
De Waarheid, daar ze 't oog voor ſloten in hun leven,
Blyft eeuwig, tot hun ſtraf, hen voor de zinnen zweeven:
Zy zien, zy voelen niets in 't wreedgepynigd hart,
Dan die getuige, tot de felſte wraak geſard,
Die hen doorboort, verſcheurt, en op henzelf doet woeden:
Ze is als de blikſem, die uitwendig geen vermoeden
Van ongeſtalte geeft, maar 't binnenſt maalt tot gruis.
Gelyk het bergmetaal in 't gloeijend ſcheifornuis,

Zo word hun ziel door 't vuur dier ſtrenge wraak ontbonden:
't Sloopt elk zelfſtandig deel, daar niets van word verſlonden;
Het ſcheid de ſtoffen zelfs waar uit het leven ſproot,
En maakt nochtans de ziel onvatbaar voor den dood:
Men word zich zelf ontrukt in zulk een levend ſterven;
En 't leven, 't geen de booze in dezen oord verwerven,
Beſtaat in dol gepeins door 't eeuwigwroegend hart,
't Geen, dervende alle hoop, in razerny verwart.

Onder dezelven ziet de Prins eenige Lydiſche koningen,

By dees gedoemden, die de ſtoutſten deden yzen,
En 't hair des jongen Helds van ſchrik te berge ryzen,
Vernam hy ook een' drom van 't overöud geſlacht
Der Lydiërs, voorheen bedeeld met de oppermagt.
Dees wierden hier geſtraft, wyl ze in hun weeldrig leven
In welluſt ſporeloos zich hadden toegegeven,
In plaats van onvermoeid 's ryks welſtand voor te ſtaan,
Waar van geen opperheer zich ooit vermag te ontſlaan.

die elkander de ſcherpſte verwytingen toedryven.

Dees vorſten, veel te ſpaê verlicht door ondervinding,
Verweten op het ſcherpſt elkander hun verblinding:
De een beet den ander toe, zyn' nazaat in 't gezag:
Ha ſnoode! heb ik u niet in myn' ouden dag,
En voor myn' dood vermaant, all' myn verzuimenisſen,
Gelyk een' zoon betaamt, door beetring uit te wisſen?

Een zoon verwyt zyn' vader hun beider eeuwig verderf.

Rampzalig vader! (voer de zoon daar tegen uit:)
Gyzelf hebt my daar in tot myn bederf geſtuit:
Uw voorbeeld plantte my de praalzucht, hoogmoed, weelde,
En wreedheid in, die nooit der droeven ſmarten heelde:
Ik, ziende u zo verwyfd, en van zo groot een' ſtoet
Van vleijers op den troon omſingeld en begroet,
Gewende my om ook met onbedachte zinnen
De laſſte vleijery en 't hofvermaak te minnen:
Ik hield het ovrig deel van 't menſchelyk geſlacht
Ten aanzien van een' vorſt, geſterkt met de oppermagt,

Niet

Niet hooger van waerdy dan andre ſtervelingen
Hun kemels, en hun vee waar van ze dienſt ontfingen,
Dat is voor beeſten, daar men naauwlyks acht op geeft,
't En zy men daar van nut, gemak, of voordeel heeft.
Dit waande ik; en myn waan ſproot zelfs uit uw regeren:
Het volgen van uw ſpoor doet my door ſpyt verteeren.
Op zulk een bitſch verwyt ging elk, nooit vloekens moê,
Den ander dol te keer, als tot verſcheurens toe.

De ſmartelykſte Ondeugden zyn dezer vorſten gezelſchap.

Men ziet, rondöm dien ſtoet van vorſtelyke ſcharen,
Als nachtgebroedſels de angſt en 't wreed verdenken waaren,
Verzeld van 't naberouw, waar door 't verdrukt gemeen
Gewroken word in 't hart dier laffe Mogendheên;
Ook, de onverzaadbre drift om ſchatten ſaam'te ſchrapen;
De valſche roemzucht, die den dwang voert in haar wapen;
De wulpsheid, die den ramp en de ongeneugt verzwaart,
En nimmer in het hart een rechte blydſchap baart.

by welken velen alleen om hunne achteloosheid, en dwaze toegevendheid, of uitmergeling des volks, zwaar geſtraft worden.

Veel vorſten hebben hier een ſtrenge ſtraf te lyden,
Niet om iets kwaads, of iets dat ooit hen ſtond te myden;
Maar om verzuim van 't goede in 't wigtig ſtaatsbeleid.
Elke euveldaad van 't volk, door 's vorſten achtloosheid
Omtrent de wet, gepleegd, word hen hier toegeſchreven
Wier koninklyk gezag de wetten klem moeſt geven:
Men wyt hen de onörde ook, ontſtaan uit wulpsheid, pracht,
En andre ſpoorloosheên, die 't menſchdom onbedacht
Allengs verlokken, en door gretigheid naar ſchatten,
Of door behoefte en nood, tot wetbreuk uit doen ſpatten.

Maar zulke vorſten deed men zwaare ſtraffen aan,
Die, verre van hun volk als herders voor te ſtaan,
Steeds hadden toegelegt om in hun plonderneſten,
Als wolven, met het vleeſch der kudden zich te meſten.

Verbaasdheid van den Prins

Doch 't geen den jongen Held noch dieper trof in 't hart,
Was dat hy, in dien poel van duiſternis en ſmart,

over 't gezicht der rampzaligheid veler vorſten, die op aarde voor vrome doorgingen.

Een groot getal vernam van vorſtlyke overheeren
Die op de waereld zich als vromen lieten eeren:
Men had hen hier gedoemt, wyl zich hun geeſt verblind
Beheerſchen liet van volk dat eer noch deugd bemint;
Men ſtrafte hen om 't kwaad dat in hun gantſche leven,
Op hunne naam, door die trouwloozen was bedreven:
Dat meer is, 't grootſte deel dier vorſten, hoe gevreesd,
Had door laf hartigheid noch vroom noch boos geweeſt;
Zy hadden nooit geducht, dat door hun hartsvertrouwden
De waarheid voor hunn' geeſt verborgen wierd gehouden;
Zy vonden nimmer ſmaak in de oefening der deugd,
En 't weldoen had hen nooit een ſtof geweeſt van vreugd.

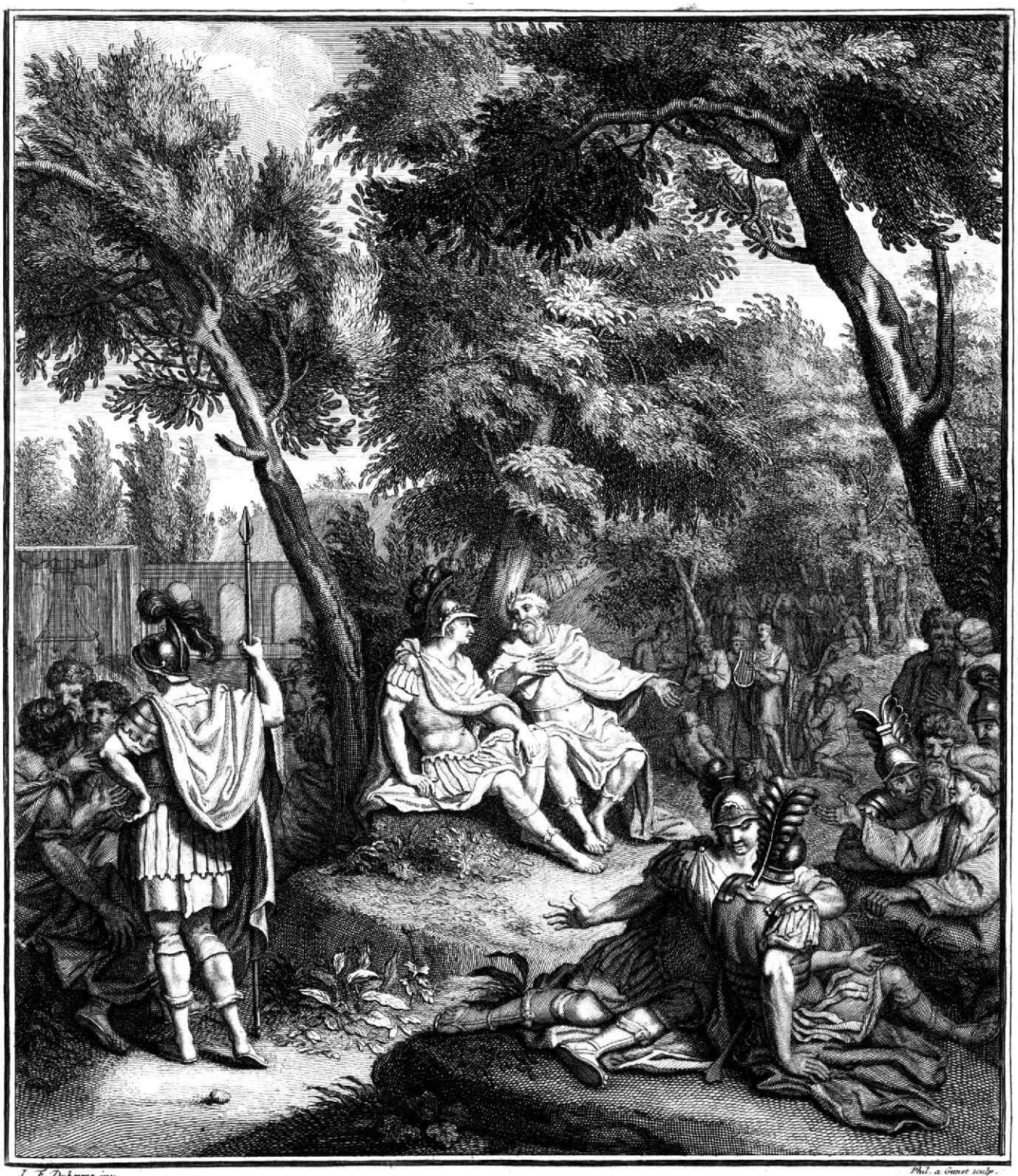

L. F. Dubourg inv.

Phil. a Gunst sculp.

TELEMAQUE entre dans les CHAMPS ELISÉES; ou il est reconnu par Arcesius son Bisaïeul.

Liv. XIX.

TELEMACHUS.

NEGENTIENDE BOEK.

INHOUD.

Telemachus ontwykt des afgronds poel, en rent
Naar 't Elizeſche veld, door weetluſt voortgedreven;
Daar hem Arceſius, zyn overgrootvaêr, kent,
Die hem verzekert dat Ulyſſes is in 't leven,
Dat hy dien held zal zien aan de Ithakaſche kuſt,
En 't vaderlyk gebied na hem daar zal bekomen.
De eerwaerde gryzaart meld zyn' Naneef voorts de ruſt,
En de onüitſpreekbre vreugd der afgeſturven vromen:
Hy toont hem bovenäl 't geluk der Mogendheên,
Die al haar leven lang de hoogſte glorie ſtelden
In 't eeren van de Goôn, en 't welzyn van 't Gemeen;
Hierom veel zaliger dan roemryke oorlogshelden:
Hy prent het heil der deugd den Jongling in 't gemoed,
Die zich hier op, voldaan, weêr naar het leger ſpoed.

De Prins, uit den Tartarus rennende,

Toen zich Telemachus begaf uit deze ſtreken,
Gevoelde hy den druk uit zyn gemoed geweken,
Alsof hem was een berg geheven van het hart:
Hier door bevroedde hy de grootheid van de ſmart
Der zielen, in dien poel voor eeuwig opgeſloten,
Alwaar zy nimmer hoop op zagter lot genoten:
Hy was verſchrikt op 't zien wat eindloos zwaarder pyn
De vorſten meer dan 't volk daar onderworpen zyn.

Hoe!

beklaagt den toeſtand van allen die ter heerſchappyë verpligt zyn,

Hoe! (borſt de Jongling uit:) zo velerleije pligten!
Zo veel gevaars en liſt, die 't vroomſte hart doen zwichten!
Zo veel beletſels, die de waarheid tegenſtaan?
Zichzelf en andren in het kwaad te keer te gaan!
En eindelyk zo veel' der gruwelykſte plagen
In 't eeuwigwroegend hart aldaar te moeten dragen,
Nadat men in zo vlug, zo kort een' levenstyd
Zo heftig wierd ontruſt, gedwarsboomt en benyd!
Wat zinneloosheid is 't, naar heerſchappy te trachten!
Gelukkig die, door zich voor ydele eer te wachten,
De zoetheid van een ſtil en amptloos leven ſmaakt,
Dat hem ter oefening der deugd bekwamer maakt!

en is daar over met ſchrik bevangen; welke verdwynt op zyne komſte in de Elizeſche velden,

Op die gedachten wierd de Held door angſt beſtreden:
Hy ſidderde, en vernam een' ſchrik door all' zyn leden,
Die hem iets voelen deed der onverdraagbre ſmart
En wanhoop, ſtraks beſpeurd in dier gedoemden hart.
Naar mate dat hy rende uit deze nare ſtreken,
Gevoelde hy zyn hart in nieuwen moed ontſteken:
Hy ſchiep weêr aêm, en kreeg het bly en zuiver licht
Van 't heilryk heldenöord allengs in zyn gezicht.

't verblyf der godvruchtiggeſtorven koningen.

Hy vind dat deze ſtreek der deugdzame opperheeren,
Waar door het menſchdom zich gelukkig zag regeren,
't Volmaaktſte luſthof is, geſcheiden van 't gemeen
Der vromen die op aarde een' mindren rang bekleên:
Gelyk den vorſten, die naar 't recht niet willen hooren,
Oneindig zwaarder ſtraf dan andren is beſchoren,
Die de ondeugd heeft verleid in een' geringen ſtaat;
Zo is den koningen, wier glorie nooit vergaat,
Ook eindloos meer geluks in 't zielenveld geſchonken
Dan die in lager ſtand door hunne deugden blonken.

Beſchryving der bekoorlykheden van dat verblyf;

Telemachus begeeft zich by die vorſtenſchaar',
Op eeuwigjeugdig groen en bloemen, by elkaêr

In

In balsſembosſchen, en geneugelyke ſtreken
Verzameld, aan den kant van kriſtallyne beken,
Wier nat al dartlend zich door duizend adren ſpreid,
En ſchenkt dat luſtryk oord een friſſche lieflykheid:
Het talloos pluimgediert' laat in de groene koren
Dier balsſembosſchen ſteeds een' zoeten weêrgalm hooren:
Men ziet hier al 't gebloemt' der Lente op éénen ſtond,
Dat voor de voeten groeit op d' eeuwigvruchtbren grond,
En 't rykſte herfſtgeſchenk aan de uitgebreide takken,
Die door hun overwigt ter aarde nederzakken:
Men voelt hier nimmermeer den onverdraagbren gloed,
Waar meê het hondsgeſtarnte in 's waerelds deelen woed:
Hier durft geen Noordewind de lucht te veel verkoelen,
Of ooit de ſtrengheid van den winter doen gevoelen.
Noch de onverzoenbre kryg, met brein en bloed beſmet;
Noch de afgunſt, die op elk vergifte tanden wet,
En in haar holle borſt een broeineſt kweekt van ſlangen,
Die kronklende om haar ſchrale en rimplige armen hangen;
Noch de argwaan, noch de vrees, noch alle onnutte luſt
Genaken ooit dit oord van zaligheid en ruſt. (duiſter,
Hier heerſcht een eeuwig licht: geen ſchroomverwekkend *deszelfs eeuwig-verblydend licht;*
Geen nacht is hier bekend: een liefelyke luiſter
Omſpreid de vrome ſchaar', geleid hen waar zy treên,
En blinkt, gelyk een kleed van ſtralen, om hen heen.
Dat licht is niet gelyk aan 't geen van 's hemels transſen
De nietige aarde omſchynt, gantſch duiſter by dees glansſen;
Neen, 't is een hemelgloed veel eerder dan een licht,
En dringt, hoe zwaar van ſtof een ligchaam zy, hoe dicht,
Daar endloos fyner door dan de eêlſte zonneſtralen
Door zuiver kriſtalyn in koninklyke zalen:
't Verblind nooit, maar verſterkt het ooge; ja het voed
Op onbeſchryfbre wyz' de kalmte in 't vroom gemoed:

Het is dit licht alleen, waar in deze eensgezinden,
Dees vrome koningen hun eeuwig voedſel vinden:
Het ſtraalt hen in en uit, verſpreid zich, dringt en zweeft
Door de aders, als de ſpys die 't ligchaam leven geeft:
der koningen volmaakt genoegen, Zy zien 't; zy aêmen 't in: het kweekt in hunne leden
Eene onüitputbre bron van alle zaligheden:
Ze zyn gedompeld in een grondelooze zee
Van de allerzoetſte weelde en zegenrykſten vreê,
Gelyk de visſchen in Neptuins onpeilbre zalen:
Zy wenſchen nu niets meer om 't hart aan op te halen;
Zy hebben, zonder iets te hebben, alles goeds:
Dat heilryk licht vervult de wenſchen huns gemoeds,
En ſtelt hen in een' ſtaat verr' boven al de pooging
Die 't ydel menſchdom heeft in zyn geluksbeöoging.
't Vermaak dat hen omringt, die luſthof van geneugt',
Is minſt van hen geächt; nadien hun hoogſte vreugd,
Die in 't gemoed ontſtaat, hen weinigſt laat gevoelen
Van al 't uitwendig ſchoon waar op de zinnen doelen:
Zy zyn den Goôn gelyk, door wien (in overvloed
Met geurige ambrozyn en nektardrank doorvoed,)
Geen plomp gerecht van vleeſch ooit ſmaaklyk word bevonden,
Hoe keurig ook bereid voor ſterfelyke monden.
Men kent hier geen gebrek, geen' innerlyken ſtryd
Van zorgen, van berouw, van droefheid, en van ſpyt:
De wroeging, en de vrees; de hoop, die menigmalen
Zo zwaar valt als de vrees; de dood, de ziekte en kwalen,
De tweedragt, wanluſt, rouw, en wat de zielruſt ſtoort
Is voor altoos geweerd uit dit gelukkig oord.
beſtendige, Het Thraciſch hoog gebergt', dat boven alle bergen,
Met ſneeuw en ys bedekt, den hemel ſchynt te tergen,
Van 's waerelds oorſprong af, werde onverhoeds geſcheurt
Uit 's aardryks middelpunt daar 't uit word opgebeurt;

Het

Het zou, noch kan 't gemoed dier vromen niet ontzetten,
Ja zelfs des waerelds val zou nooit hun ruſt beletten.
Hen deert de elende alleen die op de onzalige aard'
Den zwakken ſterveling tot 's levens eind' bezwaart:
Maar 't is een deernis die, verzagt door lief herdenken,
Hun onverwrikbaar heil in 't minſte niet kan krenken.
Eene eeuwigfriſſche jeugd, een blydſchap zonder end',
Een goddelyke glans is op 't gelaat geprent:
En hunne blydſchap, vry van onvolmaaktheids vlekken, *allerzuiverſte, en*
Nadien daar in geen ſchyn van dwaasheid is te ontdekken, *zoetſte*
Is zagt, vol majeſteit, en de eêlſte ſmaak der deugd, *vreugd.*
Die, boven 't menſchlyk, hen door 't waare heil verheugt.
Zy zyn elk oogenblik, en zonder tuſſchenſtonden
In de eigen vreugd waar van een moeder word verſlonden,
Op 't ſchielyk wederzien der hoop van haar geſlacht,
Haar' teêrgeliefden zoon, alreê voor dood geächt:
Doch deze vreugd, die by de moeder moet bezwyken
Door 't dagelyks gezicht, kan nooit hun hart ontwyken,
En neemt in hen niet af, noch kwynt eene enkle poos;
Gelyk ze nieuw is, blyft ze ook even eindeloos:
Zy voelen al de vreugd der dronkenſchaps vervoering,
Doch haar bedwelming niet, noch onbeſuisde ontroering:
Zy vormen met elkaêr een vriendlyk onderhoud *Hunne*
Van 't geen hun hart gevoelt, en hun gezicht beſchouwt: *vriendelyke geſprekken,*
Zy treden 't wuft vermaak, en 't vorig ſtaatsvermogen,
Als ydel, met den voet, en zien met mededoogen
Der aardſche vorſten ſtand: zy denken, gantſch verblyd, *vrolyke*
Weêr aan dien droeven, doch zo korten levenstyd, *nagedachten aan*
Waar in zy zo zichzelf, als all' de ontäarde zeden *hun*
Van 't menſchelyk geſlacht met heldenmoed beſtreden; *deugdzaam*
En zien verwonderd in, hoe 's Hemels onderſtand, *leven,*
Dwars door zo veel gevaars, als met een ſterke hand

Hen leidde tot de deugd, om ze in het volk te kweeken.
hemelſche eensgezindheid,
Iets godlyks, door geen tong noch woorden uit te ſpreken,
Vloeit onöphoudlyk hen door 't hart, gelyk een vloed
Der Godheid zelf, die zich verëent met hun gemoed.
Zy zien en ſmaken 't heil, hen eeuwig toegewezen,
Ja voelen dat hen geen vermindring ſtaat te vreezen:
Zy zingen 's Hemels roem, alsof hun gantſche ſchaar'
Slechts ééne ſtem, één hart, ja één gedachte waar'.
Een zelfde zaligheid, 't onëndig heil dier vromen,
Schynt als een ebbe en vloed door hun gemoed te ſtroomen.
nooit verminderende blydſchap,
In die verrukkingen, zo godlyk van natuur,
Ontſlipt hen eeuw op eeuw veel ſneller dan een uur
Het ſterfelyk geſlacht: geen duizend eeuwgetyden,
Verſlonden in die vreugd, vermindren hun verblyden,
Noch 't eeuwigëvennieuw en even vol genot
Van 't allerzegenrykſt en onwaerdeerbaar lot.
en inwendige heerſchappy.
Zy heerſchen all' te ſaam'; doch niet, als de aardſche grooten,
Op troonen die de hand des ſtervlings om kan ſtooten;
Maar in zichzelven, met eene onverbreekbre magt,
Die geene ſteun behoeft van die geleende kracht
Des wankelbaren volks, de ſtut der aardſche troonen:
Hun hoofden pralen nu niet met die ydle kroonen
Wier uiterlyke glans, die 't oog der dwazen trekt,
Zo vele angſtvalligheên en nare zorgen dekt:
De Goden kroonden hier hen met hunne eigen handen
Met edler kroonen, die 't verderf niet aan durft randen.
Aandoening van Telemachus over hun geluk,
Telemachus, die, door verlangen aangeſpoord,
Zyn' vader had gedacht te vinden in dat oord,
Gevoelde daar zyn leed zo aangenaam verzoeten,
Dat hy Ulyſſes wenſchte in dat geluk te ontmoeten,
En zich bedroefde dat hyzelf uit deze vreugd
Te rug moeſt keeren naar de waereldſche ongeneugt'.

Hier,

Hier, (ſprak de jonge Held,) hier vind men 't ware leven:
Het onze mogt men eer den naam van ſterven geven.
Maar 't kwam hem wonder voor, dat in des afgronds poel
Zo vele koningen van eeuw tot eeuw ten doel
Der ſchrikkelykſte ſtraf en felſte wroeging ſtonden,
En zich zo weinigen in 't zalig veld bevonden.
Dit deed hem duidlyk zien dat weinige zo vroom,
Zo edelmoedig zyn, dat ze, uit godvruchten ſchroom,
Hunne eigen magt weêrſtaan, de vleijers van zich weeren,
En dus ſtandvaſtig op hun driften triomferen.
Der vrome vorſten ſchare is hierom wonder kleen,
En 't grootſte deel zo boos, dat 's Hemels Mogendheên
't Onkreukbaar heilig Recht voor eeuwig moeſten haten,
Indien ze, in 't misbruik haars vermogens toe te laten
Zo lang het leven duurt, niet wilden dat de ſtraf
Hen, na het ſterven, des te ſtrenger wraak verſchaff'.

en het kleen getal der zalige vorſten, in vergelyking der onzaligen.

Nadien Telemachus in de Elizeſche velden
Zyn' vader niet vernam by die gekroonde helden,
Doorliep zyn yvrig oog die gantſche ſtreek in 't rond,
Of hy niet hier of daar zyn waerden grootvaêr vond.
Terwyl hy, om zyn' luſt door dat gezicht te boeten,
Dien goddelyken held, Laërtes, zoekt te ontmoeten,
Genaakt hem eindelyk in die verlegenheid
Een edle gryzaart, vol van achtbre majeſteit,
Wien de ouderdom hier niet gekromd als hem doet bukken
Die zich op aarde door der jaren laſt voelt drukken:
Alleenlyk word in dien eerwaerden held beſpeurt
Dat hem een hooge trap van jaren viel te beurt:
Al wat het jeugdig ſchoon en de achtbaarheid doet pralen
Is in een mengling uit zyn wezen af te malen;
Nadien de bloem der jeugd in de ouden word herſtelt,
Zodra ze landen in het zalig zielenveld.

Telemachus, zyn' vader niet vindende, ziet de ſchim eens achtbaren gryzaarts naderen,

Die ſchim, vol yvers by Telemachus gekomen,
Was met dien jongen Held gevoelig ingenomen:
Telemachus, die haar niet kende, was in 't hart
Bekommerd, en in zorg en twyfeling verward. (mogen!
'k Vergeef, (ſprak de Oude,) ô Steun van Ithakaas ver-
'k Vergeef 't u dat ik niet bekend ben aan uwe oogen:
Ik ben Arceſius, Jupyns doorluchtig zaad,
En vader van Laërt': 'k heb in uw' dageraad,
Wanneer men u noch zag aan 's voedſters boezem kleven,
Kort voor den Troiſchen kryg het aardſch geweſt begeven.
Ik had een groote hoop van u reeds opgevat;
Ze is niet te leur geſteld, nadien ge 't moeilyk pad
Gevonden hebt om hier uw' vader na te ſporen,
En dat der Goden hulp u daar in is beſchoren.
Gelukkig Prins! de Goôn, wier liefde u eeuwig blyk',
Bereiden u een' roem, uw' vaders roem gelyk.
Gelukkig ik, dat my uw byzyn mag gebeuren!
Laat af in dezen oord Ulyſſes op te ſpeuren:
Hy leeft noch tot uw heil, en word in 't licht geſpaart,
Opdat in Ithaka ons ſtamhuis werd' bewaart.
Laërt', die, afgeleefd, het leven haaſt moet derven,
Verwacht dat hem zyn zoon 't gezicht luike in zyn ſterven.
Zo gaat de ſterveling gelyk een veldbloem heen,
Die, 's morgens in den bloei, des avonds word vertreên:
Zo ſtuift het aardſch geſlacht, zodra het is gekomen,
Gelyk de baaren weg der ſnelle waterſtroomen.
Niets ſtuit de vlugge tyd, die altoos voortgezweept,
Al wat onwrikbaar ſchynt, in 't vlieden met zich ſleept.
Gyzelf, myn waerde Telg! ô ja, gyzelf, die heden
Een jeugd beleeft die u noch doet op rozen treden;
Denk dat die levenstyd, hoe ſchoon van bloei, hoe friſch,
Bykans zodra verwelkt als opgeloken is.

welke hem aanſprekende, zich ontdekt deszelfs overgrootvader Arceſius te wezen,

hem verzekert dat Ulyſſes noch in 't leven is, met den ouden Laërtes; en de vergankelykheid des menſchelyken levens,

en vooral der jonge jaren,

Gy zult u ongemerkt beroofd zien van de weelde, *van den*
En blyde aanvalligheên, waar meê de jeugd u ſtreelde: *laſtigen*
Gezondheid, ſterkte, luſt, zult ge, als een droom van vreugd, *ouderdom*
Verkeerd zien in een droef herdenken aan uw jeugd: *ſchielyk*
De kwynende ouderdom, by wien geen vreugd mag naken, *gevolgd,*
Zal haaſt uw bly gelaat met rimpelen mismaken, *hem na-*
U doen verzwakken, 't lyf doen krommen tot uw ſmart, *drukkelyk*
De bron der blydſchap doen verdroogen in uw hart, *voorſtelt:*
Het jegenwoordige u doen tot een walging wezen,
En voor 't aanſtaande ſteeds uw vlotte ziel doen vreezen,
Die niet gevoelig is, dan voor de ſmart en pyn.
Die tyd verbeeld gy u noch verr' van hier te zyn: (den;
Helaas! gy dwaalt, myn Zoon! zy komt met vlugge ſchre-
Daar klopt zy aan de deure, om tot u in te treden.
't Geen zo gezwind genaakt verraſt ons, waerde Spruit!
Het jegenwoordig' vlied, en is reeds verr' voor-uit:
ô Ja! 't verſlyt, verdwynt, terwyl we daar van ſpreken,
En onherroeplyk is zodra het is geweken.
Het jegenwoordig' zy dan 't wit niet uwer vreugd. *met aan-*
Streef moedig, langs het ruw en doornig pad der deugd, *drang om*
Naar 't geen toekomende is, en zoek u hier beneden *den tyd*
Een heugelyk verblyf door onbevlekte zeden. *wel in*
Gy zult gewis welhaaſt den Ithakaſchen held, *acht te*
Uw' vader, eindlyk zien in 't ryksgebied herſteld. *nemen,*
Zyn koninklyke kroon is u, na hem, beſchoren:
Maar ach! myn Telg! laat u haar luiſter niet bekoren: *in de ko-*
Denk hoe bedrieglyk ze is: wie haar van verr' beſchouwt *ninklyke*
Verlieft op haar bezit en ſchittrend klatergoud; *magt*
Doch wie 't zich wil naby met aandacht onderwinden *nooit*
Zal haar te jammerlyk vol ſcherpe doornen vinden. *het hoog-*
Een amptelooze kan zich, zonder blaam, geruſt *ſte geluk*
Een ſtille levenswyz' verkiezen naar zyn' luſt: *te ſtellen,*

Een

maar de zelve onvermoeid tot heil des volks aan te wenden;

Een vorſt in tegendeel kan, zonder zich te ontëeren,
Nooit door die ledigheid den rykslaſt van zich weeren;
Hy is zich ſchuldig aan de zorg voor 't algemeen,
En heeft nooit voor zichzelf een' oogenblik alleen:
Zyn minſte misſlag kan van grooten naſleep wezen,
En 't verſte nageſlacht noch doen voor rampen vreezen:
Hy heeft den wrevelmoed der boozen neêr te ſlaan,
Den laſter tegen-en de onnoozlen voor te ſtaan:
't Is niet genoeg voor hem, nooit eenig kwaad te plegen;
Hy moet door weldoen 't ryk verzien van allen zegen:
't Is niet genoeg dat hy voor zich naar 't goede tracht';
Hy ſtuite ook al het kwaad van andren, door zyn magt.
Dat dan die zorglyke eer, waar toe gy eens zult komen,
U, ô doorluchte Prins! doe voor uzelven ſchroomen!
Ga moedig, door een zucht naar onverganklyke eer,
Uzelf, der boozen drift, en 't laf gevlei te keer.

al't welke hem door Arceſius nader word aangewont,

Arceſius, die in dees loffelyke zaken
Breedvoerig weidde, ſcheen door godlyk vuur te blaken,
En zag den Jongling met de grootſte deernis aan,
Om all' de elenden die een vorſt moet ondergaan. (ren,)
Wie de oppermagt aanvaard, (laat voorts die ſchim zich hoo-
En om zyn zelfsbelang zich laat door haar bekoren,
Misvormt ze in dwinglandy, gehaat van menſch en Goôn:
Aanvaard men, volgens 't recht, de koninklyke kroon,
Tot kwyting van zyn' pligt, en om ontelbre ſcharen
Gelyk een vader trouw te hoeden voor gevaren,
Dan is ze een ſlaverny, een onvermydbre laſt,
Waar by een taay geduld en heldenïnborſt paſt.
't Is ook gewis dat zy, die loffelyk geboden,
Al 't heil deelachtig zyn 't geen de almagt van de Goden
Hun zielen ſchenken kan, en hier in eeuwigheid,
Als 't onwaardeerbaar loon hun werken is bereid.

De

De jonge Held, verrukt door die beſpiegelingen, *en krachtig ingeſcherpt.*
Gevoelde elk woord met kracht door hart en nieren dringen:
Het wierd daar in gedrukt, gelyk het kloek verſtand
Eens meeſters, met een ſtoute en onnavolgbre hand,
Zyn kunſtig werk graveert, dat hy aan laater tyden
En 't verſte nageſlagt beluſt is toe te wyden.
Die wyze rede drong des Jonglings vroom gemoed
En ingewanden door, gelyk een felle gloed:
Hy voelde zich ontroerd, en in dien gloed verzonken;
Het hart ſmolt in zyn borſt door goddelyke vonken;
Iets, tot in 't binnenſt van zyn ingewand verſpreid,
Verteerde inwendig hem: 't was niets dan lieflykheid:
Hy kon 't omvatten, noch verdragen, noch weêrſtreven;
't Was, door te groote kracht, gevaarlyk voor zyn leven.

Het hart des Jonglings wierd allengs weêrom verlicht: *Telemachus, zyn' ſlam in de ſchim van Arceſius erkennende,*
Hy merkte wyders aan Arceſius gezicht
Een kenlyk zweemſel van Laërtes wezenstrekken;
Hy waande in hem ook iets van 't levend vuur te ontdekken,
't Geen hy verwardlyk zag in 's vaders fier gelaat,
Eer deze toog in zee, ten val van Priams Staat.
Door dit herdenken in zyn vroom gemoed bewogen, *poogt dezelve te omhelzen;*
Perſt hem de gulle vreugd een' tranenvloed uit de oogen:
Hy poogde menigwerf den ſtam van zyn geſlacht
Te omärmen in die vreugd; maar 't was vergeefs getracht: *doch vruchteloos.*
De waerde ſchim ontſlipte, in ſpyt van zyn verlangen,
Aan zyne omhelzing. Dus bevind hy, die, bevangen,
Geſtreeld door eenen droom, naar ydle beelden ſtreeft,
Dat op de ontwaking hem al zyn vermaak begeeft:
Dus dorſt en watertand een ſlaapende, in zyn droomen,
Naar 't hem ontvluchtend nat van friſſche waterſtroomen:
Nu roert hy eens den mond, en poogt geluid te ſlaan,
Maar voelt zyn tong verſtyfd, en al zyn ſpraak vergaan:

Dan taſt hy wederom naar 't geen zyn hart doet branden,
Maar grypt een enkel niet met de uitgeſtrekte handen.
Zo min kan ook de Prins, op de eigen wyz' geſteld,
Zyn tedre zucht voldoen aan dien verſtorven held;
Hy ziet, hy hoort, hy ſpreekt die ſchim van vele zaken,
Maar wyl ze, onvatbaar, van geen menſch is aan te raken,
Staat de edle Jongling af, en vraagt in 't end', wat ſtoet
Van ſchimmen hy alhier rondöm zich heen ontmoet.

Arceſius verklaart den Prins waarom de ſchimmen rondom hem, een grooter geluk

Gy ziet hier, waerde Telg! (laat zich de Stamheer hoo-
Regeerders, tot ſieraad van hunnen tyd geboren, (ren,)
En voormaals de eer en 't heil van 't menſchelyk geſlacht;
Gy ziet het kleen getal der koningen, de magt
En kroone waerdig, die aan hen was opgedragen:
Zy deden van hun deugd het waereldrond gewagen;
Elk kweet zich onvermoeid, als Steêvoogd van de Goôn,
Trouwhartig van den pligt verknocht aan hunne kroon.

dan de anderen deelachtig zyn:

Dees andren, die gy ziet naaſt dezen zich vermeiden,
En door een dunne wolk van hun zyn afgeſcheiden,
Genieten van de Goôn veel minder heil en vreugd:
't Zyn helden in der daad; maar 't loon van hunne deugd
En krygsbedryf kan niet by dat der andren halen:
Rechtvaerdigheid alleen kan hier doorluchtigſt pralen.

onder welke laatſten hy hem Theſeus aanwyſt,

't Is Theſeus, die aan 't hoofd dier helden zich vertoont,
Wiens onvolmaakte deugd word onvolmaakt beloont:
Zyn droevig wezen tuigt hoe hy, door Fedres treken
Misleid, den dood zyns zoons den Zeegod af dorſt ſmeken:
Gelukkig, had hy zo lichtvaerdig niet gelooft,
En 't vuur der gramſchap meer in zyn gemoed gedooft.

en vervolgens Achilles,

Gy ziet Achilles ook, die, in de hiel geſchoten,
Door Paris wierd geveld, de laſſte uit Priams loten;
Dies ruſt hy op zyn ſpeer. Indien die ſtoute geeſt
Zo wys, bedaard en heuſch, als moedig waar' geweeſt,

De

De Goden hadden hem een' langen reeks van jaren,
Tot grooter heerſchappy, in 't leven willen ſparen;
Maar hen mogt niet van 't hart dien lichtvergramden zoon
Na vader Peleus dood te dulden op den troon:
Zy wilden zo veel volks voor de onbeſuisdheid hoeden
Eens krygsmans, die de zee te boven ging in 't woeden:
Men zag zyn levenstyd door Atropos verkort,
En in zyn' eerſten bloei gelyk een bloem verdord,
Die door den ſcharpen ploeg is van haar ſteel geſneden,
En daar zy 's morgens blonk des avonds word vertreden.
De Goôn bedienden zich niet anders van dien held,
Dan van een' onweêrwind en buldrend ſtormgeweld,
Tot ſtraf van de euveldaên der ſnoode ſtervelingen:
Zy wilden, door zyn vuiſt, 't hoogmoedig Troje dwingen,
En deerlyk doen vergaan, om 't ſchenden van den eed
Zyns bouwheers, en den ramp door Paris min geſmeed.
Nadat Achilles hen geſtrekt had tot een roede,
Liet hun geſtrenge wraak zich ſtuiten in haar woede,
En weigerde, op 't geween van Tethys, al haar hoop,
Dien jongen held op aarde een' langer levensloop:
Hy was alleen bekwaam des ſtervlings ruſt te ſtooren,
En ſtad en ryken zelfs in bloed en vuur te ſmooren.
Beſpeurt gy ginder heen dien ſtuurſchen krygsman niet? *Ajax, den zoon van Telamon,*
Het is Achilles neef, 't is Ajax, dien gy ziet.
U is niet onbewuſt wat roem in alle tyden
Die zoon van Telamon verkreeg door moedig ſtryden.
Na held Achilles dood verblindde hem de waan
Dat hem diens wapentuig moeſt werden afgeſtaan:
Uw vader, tot zo laf een afſtand ongenegen,
Deed in den Griekſchen Raad zyn recht het zwaarſte wegen:
De wrevlige Ajax ſtiet uit wanhoop zich door 't hart:
Zyn norſch en woeſt gelaat getuigt noch van zyn ſmart.

Ontwyk hem, waerde Zoon! gy mogt zyn ſmart vermeeren:
Hy dacht licht dat gy hem wilde in zyn' ramp trotſeren.
Hy is beklagenswaerd. Beſpeurt ge niet in 't end'
Met welk een' tegenzin hy de oogen t' onswaarts wend?
En dat hy, gantſch verſtoord en vinnig heen gaat ſtryken,
Om gindſch in 't donker boſch ons haatlyk oog te ontwyken?
Hektor, Beſchouw daar Hektor, de eer en ſteun van Priams troon;
Die nooit verwonnen waar', zo Tethys groote zoon
Niet op den zelfden tyd geweeſt ware in het leven.
Agamemnon, Zie Agamemnon ook voorby die helden zweeven;
Ja zie de teikens noch hoe deze fiere held
Op Klytemneſtres laſt zo trouwloos wierd gevelt.
Ik ſidder als ik denk, myn Zoon! aan de ongelukken
Waar meê zich 't nageſlacht van Tantalus zag drukken:
De tweedragt, door Thyëſt met Atreus lang gevoed,
Heeft dat rampzalig huis vervult met ſchrik en bloed.
Wat zyn 'er misdaên uit één misdaad voortgeſproten!
Vorſt Agamemnon, 't hoofd der Griekſche bondgenooten,
Van Trojes puin gekeerd, vond in zyn eigen hof
nevens wederſcheide door krygontzaglyke vorſten. Geen oogenblik de vrucht van zynen oorlogslof.
Dit 's meeſt 's verwinnaars lot: all' die gy daar ziet waaren
Zyn wel geducht geweeſt in wreede krygsgevaren,
Maar nooit om deugd bemind; waarom een minder loon,
Een tweede heilſtand hen beſteld is door de Goôn.

Wyders toont Arceſius aan Telemachus het gezelſchap der zaliger koningen; Wat dezen aanbelangt, zy toonden zich rechtvaerdig,
Beminden 't volk, en zyn der Goden vriendſchap waerdig.
Daar Agamemnons, daar Achilles ruſtloos hart
Geduurig noch in twiſt en oorlog blyft verward,
Den aangeboren aart zal eeuwig met zich dragen,
En hunn' verſpilden tyd te jammerlyk beklagen;
Terwyl ze kermen dat hun grootheid ſlechts een ſchyn
Geweeſt is, en zy nu maar ydle ſchimmen zyn;

Daar

Daar zien we in tegendeel der Goden waerdſte vrinden,
Die koningen die 't Recht volſtrektelyk beminden,
Hier door een godlyk licht gezuiverd, daar 't gemoed,
Dat niets meer wenſchen kan, volmaakt door word gevoed.
De zwaarſte bezigheên, en al het ruſtloos woelen,
Waar meê heerzuchtigen op kroon en ſcepter doelen,
Zien ze aan met deernis, als een kinderlyke vreugd.
Zy, zy-alleen verzaad van waerheid, en van deugd,
Aan hun geſchonken uit de bron van 't waar verblyden;
Zy hebben van zichzelf voortaan niets meer te lyden,
Nadien ze nimmer hier, door eenige aardſche luſt,
Behoeftigheden, wenſch, of vreeze zyn ontruſt:
't Heeft alles voor hen uit, behalven 't waar genoegen,
Dat hen der Goden liefde alle eeuwen toe zal voegen.
Sla op dien gryzen vorſt, ô Jongling! uw gezicht: *en in 't byzonder Inachus, grondlegger van 't koninkryk Argos;*
't Is Inachus, die 't ryk van Argos heeft geſticht.
Gy kunt noch ſchooner nu de vriendelyke trekken,
En achtbre majeſteit zyns ouden dags ontdekken:
De bloemen luiken op in 't ſpoor, waar langs hy ſtreeft
Gelyk een vogel die op lichte wieken zweeft.
Ei luiſter, Zoon! hoe ſtreelt zyn gouden lier onze ooren,
Waar op hy eeuwig doet der Goden wondren hooren!
Zyne aangename ſtem, gemengeld met dien toon,
Bekoorde ontwyfelbaar de menſchen en de Goôn:
Hy doet, in 't zingen, uit zyn hart en mond beſpeuren
Eene overſtrooming van de lieflykſte ambergeuren.
Dus word die vorſt beloont, om zyn liefdadigheid,
Waar meê hy 't zwervend volk een woonſteê heeft bereid
In 't bouwen van een ſtad; en om zyn wyze wetten,
Den grootſten ſchat dien hun zyn liefde by kon zetten. *Cekrops, eerſte koning van Athenen,*
Ter andre zyde trekt Egyptes wysheidslicht,
Vorſt Cekrops, in dat boſch van mirthen ons gezicht.

die door heilzame wetten het ruw volk beſchaafde;

Dees, die als eerſte vorſt te Atheen ten troon verheven,
Aan Pallas wyze ſtad haar' luiſter heeft gegeven;
Die van den vruchtbren Nyl zyn nutte wetten bragt,
En in het Griekſch geweſt word voor het Hoofd geächt
Der letterwetenſchap en geesling der gebreken;
Verzagte 't woeſt gemoed der volken dezer ſtreken,
In burgten wild verſpreid; en ſtelde door den band
Der ſamenleving zyn Atheenſch gebied in ſtand.
Zyn yver voor het Recht, gepaard met mededoogen,
En zyn menſchlievendheid in 't opperſte vermogen,
Verwekten aan zyn volk een' vollen overvloed;
Doch hy beſchonk zyn huis ſlechts met het noodig goed;
Ja wilde dat zyn krooſt naa hem niet zou regeren,
Omdat men waerdiger kon met de kroon verëeren.

Erichthon, vierden koning van Athenen, wiens raad, by de invoering van 't gebruik der munten, tot voorſtand van den land- en veebouw, by den Prins voorhoud,

Ik moet in 't gindſche dal u mede 't oog doen ſlaan
Op vorſt Erichthon, die het geld in zwang deê gaan,
En 't roemenswaerd gebruik der munt heeft uitgevonden,
Ten dienſt van hun die zich den handel onderwonden,
Waar door hy 't Griekſch geweſt veel nuts heeft toegebrogt:
Maar hy voorzag 't misbruik, aan deze vond verknocht.
Leg toe (dus poogt hy 't volk hun heil te doen bevatten,)
Op d' aanwas van uw lands natuurelyke ſchatten,
Die ook de waare zyn: bemin het akkerwerk:
Opdat het u altoos in uw geluk verſterk',
En koren, oly, moſt, en ooft u nooit ontbreken:
Poog uwe kudden in 't onëindige aan te kweeken,
Opdat haar melk u voede, en hare wolle u dekk':
Zo ſchroomt gy, door uw zorg, voor armoê noch gebrek.
Hoe meer ge uw telgen in getal en vlyt ziet groeijen,
Hoe meer ge uw welvaart doet door zulk een' aanwas bloei-
Wyl de onüitputlyke aarde aan die ze vlytig bouwt, (jen;
Naar maat' der volkeren haar vruchtbaarheid ontvouwt:

Ze

Ze is mild, om aller zweet met overvloed te loonen,
Maar vrek, ondankbaar, voor die zich nalaatig toonen.
Leg dan voornamelyk op waare goedren toe,
Wier matelyk genot uw' nooddruftsëiſch voldoe:
Doch wat de munt betreft, wil niets daar meê beöogen,
Dan 't nuttelyk gebruik in noodige oorelogen,
En 't onderſteunen van de nyvre koopvaardy
Om goedren wier vertier uw landen noodig zy:
't Zou ook te wenſchen zyn die gantſch te laten varen
Ten opzicht van 't ontbod der nuttelooze waren,
En alles wat den luſt tot dertelheid verwekt,
Of de overdaad en pracht alleen tot voedſel ſtrekt.

nevens deszelfs waarſchouwing tegen alle ſchadelyke koopmanſchappen,

Myn kindren, (liet veeltyds die wyze vorſt zich hooren,)
Ik vrees, wat heil u door myn liefde ſchyn' beſchoren,
Dat u, door myne vond van 't handelkweekend geld,
Een doodelyk geſchenk in handen is geſteld.
Ach! dat het nimmer u tot vrekheid aan mogt zetten!
Met ſtaatzucht, trotſe pracht, noch hoogmoed u beſmetten!
Ach! dat het nooit een reeks van kwaade kunſten voed',
Tot krenking van uw deugd en uw oprecht gemoed!
Ach! mogt het nimmermeer van uw eenvouwdig leven,
De bron der vrede, u een verderflyke afkeer geven!
Ach! dat het nimmer u van 't akkerwerk vervreemd',
Waar door ge u 's levens ſtut, en 't ware goed beneemt!
Maar 't Godendom getuig' hoe ik myne onderwinding
Heb tot uw heil gericht, in 't ſchenken eener vinding
Die, nuttig in den grond, geen kwaaden uitſlag heeft,
Indien gyzelf geen' voet aan 't heilloos misbruik geeft.
Erichthon, ziende in't end' hoe 't volk, naar zyn voorſpelling,
Verbaſterde door 't geld, ontweek, uit bittre kwelling,
Op onbewoond gebergte een zo ontäard geſlacht,
En leefde daar verärmd, en wars van alle magt

en inzonderheid tegen 't misbruik van het geld.

En

En laſtig ſtaatsbewind, een lange reeks van jaren
Der menſchen oog ontrukt, die hem zo haatlyk waren.

Voorts pryſt Arceſius den yver van Triptolemus in 't volmaken van den akkerbouw;

Niet lang na dezen vorſt vernam het Griekſch geweſt
Triptolemus, zo nut voor 't volks gemeenebeſt;
Wien Ceres had geleert de vrucht van 't land te trekken,
En met een' gouden' oogſt dat jaarlyks te overdekken.
De landman had in 't ruw wel kennis van het graan,
En hoe de vruchtbaarheid door 't zaaijen moeſt ontſtaan;
Maar niemand had volmaakt den landbouw noch gevonden,
Wanneer Triptolemus, door Ceres afgezonden,
Begiftigd met den ploeg, een' vollen overvloed (moed,
Aan 't volk beloofde, indien 't, door 't wakkren van hunn'
En, met hunn' traagen aart door werkzaamheid te ontleeren,
Gewillig dagelyks ten landbouw wilde keeren.

om welken het Griekſche volk, daar van de nuttigheid bemerkende,

Dus wierd door 't Griekſche volk in d'overvloed beſpeurt
Met welk een nut de ploeg des aardryks boezem ſcheurt:
De bouwman, dien de vlyt nooit ſterker aan kon ſpooren,
Dreef zyn geſcherpte ſicht welhaaſt door 't rype koren,
En oogſte 't gouden graan, waar mede 't veld in 't rond
Op 't ſierlykſt was verguld, van zyn' beploegden grond.
De ruwſte volken zelfs, door de Epirotiſche erven,
En 't woeſt Etolië, gewoon in 't wild te zwerven,
Om de eikels tot hun ſpyze in 't hongrig lyf te ſlaan,
Verzagtten hunnen aart, en namen wetten aan,
Wanneer men hun 't gebruik des ploegs had aan doen wyzen,
Om zich hier door met brood van't vruchtbaar land te ſpyzen.
Triptolemus deed hen, tot hunne groote vreugd,
't Genoegen ſmaken 't geen men in zyne eigen deugd
En arbeid vind, en nooit aan iemand dank te zeggen
Voor 't geen we op eigen grond ons weten toe te leggen:
Deze onvervalſchte vreugd, die lieflyke overvloed
Aan 't akkerwerk verknocht, bragt aan 't vervreemd gemoed

Eri-

Erichthons wyzen raad weêr levendig te binnen,
Waar meê hy had betoont hun aller heil te minnen:
Men doemde 't heilloos geld, en all' den ydlen ſchat,
Die, blinkende voor 't oog, niets wezendlyks vervat,
Den ſtervling aanzet om geneugten op te ſporen
Die ongevoelig hem doen in de weelde ſmooren,
Of hem verwydren van de nutte werkzaamheid,
Waar door men zich een' ſchat van ware vreugd bereid,
En de onbeſmette ziel, in ongeſtoord genoegen,
Al 't wezendlyk geluk des levens toe zou voegen.
Men zag dan klaar genoeg dat in een' vruchtbren grond,
Met wakkerheid beploegd, de ware ſchat beſtond
Van ieder wys gezin, dat zyner oudren ſchreden
In nutte matigheid bereid was na te treden.
Wat heil voor 't Griekſche volk! indien het, vergenoegd,
Zich naar die levenswyz' geduurig had gevoegt,
Waar door de welvaart, magt, en vryheid word verkregen!
Ach! had men zich door deugd gerechtigt tot dien zegen!
Maar neen; men ziet op nieuw, misleid door blinden waan,
De valſche goederen met veel verwondring aan,
Verzuimt allengs de waare, en ſchynt, door 't heilloos kren-
Der ſchoone eenvouwdigheid, niet meer daar aan te denken.

het misbruikte geld, en alle ydle vonden afkeurde;

doch allengs weder daar toe uitſpattende, den landbouw verzuimt,

Myn Zoon! weet dat u 't lot den hoogſten Staat bereid,
En dat gy zyt verpligt uw volk door minzaamheid
Te nopen onvermoeid ten akkerbouw te keeren,
Den landman gunſt te doen, zyn werk te doen waerderen,
En yvrig acht te ſlaan dat niemand ledig leev',
Of bezig zy aan 't geen de weelde voedſel geev'.
Bei' deze vorſten, die zo wysſelyk geboden,
Genieten hier beneên de liefde van de Goden.
Beſpeur, myn waerde Zoon, beſpeur hoe verr' hun ſtaat
Achil, en Atreus krooſt, in roem te boven gaat;

tot voorſtand van welken Arceſius den Prins ernſtig aanmaant.

En dat zy, die hunn' roem in 't zegepralen ſtelden,
Zo verre zwichten voor die twee doorluchter helden,
Als 't koude winterweêr voor de edle lente zwicht,
En 't ſcheemren van de maan voor 't glansryk zonnelicht.

Telemachus, by een vermakelyk lauwerboſch,

Terwyl Arceſius dit wys geſprek volëndde,
Vernam hy dat de Prins nieuwsgierig de oogen wendde
Naar zeker lauwerboſch, by 't ruiſchen van een beek,
Wiens boord, beſchaduwd, naar een bloemtapyt geleek,
Op 't kunſtigſt geſchakeerd met lelyën en rozen,
En 't geurigſte gebloemt', wier ſterk en levend blozen
Het kleed van Iris dooft, als ze op haar' wolkentroon
Aan eenig' ſterveling den wil verklaart der Goôn.

de ſchim des Egyptiſchen konings Seſoſtris vernemende,

Het was Seſoſtris, die des vromen Jonglings oogen
In dat bekoorlyk boſch van lauwren had getogen:
Die groote Nylvorſt blonk, bekroond met de eeuwigheid,
Onëindigmaal meer uit in achtbre majeſteit,
Dan toen Egypte hem zag met den ſcepter pralen:
Een zagt, een glansryk licht kwam uit zyne oogen ſtralen,
Waar door het ſterflyke oog des Jonglings wierd verblint:
't Was of die vorſt, ten loon van zyn getrouw bewind,
Door hemelvreugd geſtreeld, en als van nektar dronken,
Verrukt wierd door een' gloed van goddelyke vonken.

en verwonderd over deszelfs uitmuntende heerlykheid, word door Arceſius daarvan onderricht.

Myn waerde vader! (borſt Ulyſſes brave Spruit
Voor vorſt Arceſius met veel verwondring uit:)
'k Herken Seſoſtris, dien ik noch voor weinig jaren
Zo wys regeren zag by zyne Egyptenaren.
ô Ja: (ſprak de oude Held:) gy ziet hem ginds, myn Zoon;
En ziet met-een in hem hoe heerelyk de Goôn
Der vrome koningen getrouwen dienſt vergelden:
Maar weet dat al die vreugd, ſchoon door geen tong te melden,
Het heil niet evenaart dat hem was toebereid,
Indien zyn groot geluk, waar door hy wierd misleid,

Hem

Hem ſomwyl in de wraak zich niet had doen vergeten.
De moedwil der Tyriers, van trotſen waan bezeten,
Bewoog hem om hen eerſt te brengen onder 't juk:
Na 't winnen hunner ſtad, nu ſtouter door 't geluk,
Liet hy, als andren die de vreedzame aarde ontroeren,
Zich, door den eernaam van doorluchten Held, vervoeren
Tot wreeden kryg, en heeft gantſch Azië verheert,
Of liever t'eenemaal door vuur en zwaard verteert.
By zyn terugkomſt in zyn vorſtelyke landen
Bevond hy dat al 't ryk verzuchtte in wreede handen,
En dat zyn broeder was gedrongen in zyn magt,
En als een aardstyran 's lands wetten had verkracht.
Dus was des konings zege op afgelegen Staten
Een bron van rampen voor zyne eigene onderzaten:
Maar 't onverſchoonbaarſt was, toen de opgeblazendheid
Hem dronken had gemaakt, dat hy door wreed beleid
De fierſte koningen, van die hy had verſlagen,
Dwong in 't gareel te gaan voor zynen zegewagen:
Doch in vervolg van tyd berouwde hem die ſmaad,
Zich ſchaamende over deze onmenſchelyke daad.
Zie daar den uitſlag van 't vermetel zegepralen,
En wat zy over zich en hunne Staten halen,
Wier heerszucht ketens ſmeed voor buur en bondgenoot:
Zie daar waar uit de blaam eens grooten konings ſproot,
Dien, ſchoon met liefde tot rechtvaerdigheid geboren,
Hier om één wanbedryf is minder heil beſchoren.

Arceſius toont den Prins wyders Dioklides koning van Karië;

Myn Zoon, beſchouwt gy ginds dien andren koning niet,
Wiens glorieryke wond men noch zo kenlyk ziet?
Het is een Kariſch vorſt, Dioklides geheeten,
Die tegen 't Lyciſch volk zich dapper heeft gekweten
In 't offren van zyn bloed op 't heilloos oorlogsveld;
Nadien de orakeltaal had van dien kryg voorſpelt

Dat zekerlyk het volk de zege had te hopen,
Welks koning in den ſtryd die met zyn bloed zou koopen.
't voorbeeld van een' wetgever; Geef op dien andren vorſt, dien wetbezorger acht,
Die, toen hy wetten voor zyn volk had uitgedacht,
Tot deugd en heil gericht, hen ſtaven deê met eeden
In zyne afwezendheid die nimmer te overtreden:
Waar na die vorſt vertrok, als balling, uit zyn land,
En by uitheemſchen ſtierf in armelyken ſtand;
Opdat hy door dien eed zyn burgers mogt verpligten
Voor eeuwig naar zyn wet hun levenswyz' te richten.
voorts Euneſymus, koning der Pyliërs, 't Is 't hoofd der Pyliërs Euneſymus, uit wien
De ſchrandre Neſtor ſtamt, dien wy hier voor ons zien.
Terwyl een felle peſt aan de aard' ten geeſſel ſtrekte,
En de oevers van den Styx met nieuwe ſchimmen dekte,
Verzocht dees brave vorſt den Goden, dat zyn dood
't Onnoozel talryk volk mogt redden uit die nood:
De Goôn verhoorden hem, en deden, op zyn ſterven,
Een' waaren vorſtenſtand hem hier beneên verwerwen,
Waar by alle andren in de waereld maar een ſchyn,
Maar ydle ſchaduwen, en nietigheden zyn.
en Belus, koning van Egypte. De gryzaart, dien gy ziet bekranſt met friſſche bloemen,
Is Belus, eeuwig om zyn groote deugd te roemen,
Een heerſcher aan den Nyl: hy ſmaakte 't huwlykszoet
Met Nimf Anchinoë, de dochter van dien Vloed,
Die zyn begin verbergt, en door zyn overſtroomen
Doet jaarlyks aan dat land een' gouden' oogſt bekomen:
Hem wierden Danaüs, wiens lot u is bewuſt,
En prins Egyptus, die zyn' naam gaf aan die kuſt,
Twee zonen uit zyn' echt met deze Nimf, geboren:
Vorſt Belus dacht dat hem meer rykdoms waar' beſchoren
Door 't volk den overvloed van alles toe te ſtaan,
En 't hart te winnen van den vroomen onderdaan,

Dan

Dan door een groot getal van tollen in te voeren,
Het middel om de ruſt zyns koninkryks te ontroeren.
Die koningen, myn Zoon, die gy voor dooden acht, *Hy roemt hun geluk,*
Zyn wezendlyk bezield met friſſche levenskracht;
Daar 't leven, dat op aarde elendig word geſleten,
Veel eer een waare dood dan leven is te heeten:
De naam, de naam alleen verandert, niet de zaak.
Dat u het Godendom zo ryk in deugden maak', *en wenſcht het ook aan den Prins toe,*
Dat uw beſcheiden deel zy in dit zalig leven,
Waar aan in eeuwigheid niets kan verandring geven!
Ga, volg uw noodlot: ſpoor met vlyt en heldenmoed *dien hy, onder eene*
Uw' ſchrandren vader na. Ach! welk een' ſtroom van bloed *vrindely-*
Zult gy vergoten zien, eer gy hem moogt aanſchouwen! *ke raad-*
Maar ook, wat glorie valt in Hesperus landouwen *geving,*
Uw dapperheid te beurt! Herdenk ten allen ſtond'
De leſſen die gy hoorde uit Mentors wyzen mond:
Indien gy die betragt, zult ge in een' ſtand geraken,
Die u zal op den troon en hier gelukkig maken.
De eerwaerde Stamheer deê, na 't uiten van dat woord, *uitgeleid naar de yvoiren poort;*
Zyn' Naneef uitgelei tot aan de yvoiren poort,
Waar door men wyken kan uit Plutoos ryksvermogen. *door welke Telemachus*
Telemachus verliet, met tranen in zyne oogen,
Die teêrgeliefde ſchim, die hy tot zyne ſmart
Niet kon omhelzen, dan inwendig met zyn hart.
Op 't ſcheiden uit dat oord in duiſternis beſloten, *naar de twee Kretenzen, en met hen naar 't leger keert.*
Begaf de Prins zich weêr naar 't heir der bondgenooten,
Nadat hy 't jeugdig paar Kretenzen (dat voorheen
Met hem trouwhartig was naar 't aaklig hol getreên,
Waar door hy zich in 't ryk van Pluto had begeven,)
Weêr aangetroffen had, daar 't, ſiddrend' voor zyn leven,
De hoop verloren gaf van ooit hem weêr te zien,
En, met hem vergezeld, die naare ſtreek te ontvliên.

TELEMACHUS.

TWINTIGSTE BOEK.

INHOUD.

De krygsraad word vergaêrt. De Griekſche jonge Held
Dryft zyn gevoelen door van geen verraad te ſtyven.
Venuſië, in de magt der ſcheidsliên reeds geſteld,
Moet op zyn' ſchrandren raad in hunne handen blyven.
Zyn wysheid blinkt omtrent twee overloopers uit,
Waar van hem de een belaagt, en de ander de Oppermagten
Adraſtus leven veilt door yslyk wraakbeſluit.
Die dwingland waagt den ſtryd, daar hem de helden wachten;
Zoekt liſtig 's Prinſen dood, velt Neſtors zoon ter neêr,
Daar Philokteet, gewond, word uit den ſtryd getoogen.
De Prins gaat onvertſaagd den aartstyran te keer,
Verwint en ſpaart hem noch, uit louter mededoogen.
De ondankbre loont den Held hier op met laf verraad,
Die hem op nieuw beſtryd, ter neêrvelt, en verſlaat.

De bondgenooten, genegen om Venuſië te overrompelen,

De Hoofden van het heir, nu by elkaêr gekomen,
Eer noch Telemachus terugkomſt was vernomen,
Beraamden of men, door een krygsliſt, in de nacht
Venuſië niet moeſt doen bukken voor hun magt.
Het was een ſterke ſtad, die, door Adraſtus lagen
De Apuliërs ontvreemd, zyn juk had moeten dragen:
Dees voegden tegen hem zich by dit krygsverbond,
Tot vordring van hun recht op hunn' verheerden grond.

Adra-

L. F. Dubourg inv. Bernards fecit.

TELEMAQE, après avoir donné la Vie à ADRASTE, est obligé de le tuer pour sauver la sienne.
Liv. XX.

Adraſtus had, om weêr in vreê met hen te leven,
't Lukaniſch volk die ſtad in onderpand gegeven,
Maar tevens door zyn goud, waar meê hy wondren wrocht,
Den ſtedevoogd en ſtadsbezetting omgekocht:
Hier door was dien tyran daar meer gezags beſchoren
Dan 't volk dat wederzyds tot ſcheidsliên was verkoren:
Dus zag de Apuliër, vol ſpyt te leur geſteld,
Zichzelf bedrogen door trouwloosheid en geweld.
Een zekre Demophant, een liſtig ingezeten, *en aan den voorſlag van een verrader het oor leenende,*
Had aan de koningen bedektelyk doen weten
Dat hy zich vond geſterkt om, op een zekre nacht,
Een poort te levren aan hun ſaamverbonden magt.
Dit voorſtel ſcheen van nut, omdat des vyands benden
Al hare voorraad, dien Adraſtus had doen zenden
In 't naaſte buurkaſteel, zou werden afgeſneên;
Dewyl die veſting, veel te onmagtig en te kleen,
Niet langer houwbaar was voor haar bezettelingen,
Zodra de dwingland zich de ſtad zou zien ontwringen.
Vorſt Neſtor heeft alreê met Philokteet verklaart *op 't voorbeeld van Neſtor en Philoktetes;*
Dat de aangeboden kans moet werden aangevaart:
De krygsraad, door 't gezag dier vorſten, en door 't voordeel
Dier liſtigheid verblind, beſtemt hun beider oordeel:
Maar prins Telemachus, gekeerd in hunnen Raad, *worden daar van afgewend door Telemachus, die alle de voordeelen dier verraderyë erkennende,*
Bewerkt dat hun beſluit tot weigring overſlaat. (dig
'k Beken het: (ſprak de Held:) was immer ſtervling waer-
Trouwloos verkloekt te zyn, dat zulks niet onrechtvaerdig
Omtrent een' vyand ſchynt, die door zyn trouwloosheid
Zyn nagebuuren heeft zo menigmaal misleid.
'k Beſpeur, niet min dan gy, dat deze liſt die wallen
Als eigen goed ons weêr in handen zal doen vallen,
Nadien de Apuliër tot dezen oorlogstogt
Zich ook aan 't krygsverbond zo plegtig heeft verknocht:

'k Sta

'k Sta mede toe dat gy, om zulks u te onderwinden,
Daar toe te grooter glimp van reden uit kunt vinden;
Dewyl Adraſtus, die Venuſië als een pand
Den ſcheidsliên overgaf, door 't heimelyk verſtand
Met d' oppervoogd dier veſt en haar bezettelingen,
Wanneer 't hem maar geviel, daar in zou konnen dringen:
'k Erken ook dat gy zoud, na 't winnen van die ſtad,
Des andren daags 't kaſteel met all' dien oorlogsſchat
Vermeeſtren, en hier door in minder dan twee dagen
U van dien wreeden kryg volkomen zien ontſlagen:
daar tegen hen derzelver ſchandlykheid en onrechtvaerdigheid in 't ontzenuwen van hunnen eed,
Maar is 't niet beter, braaf te ſneuvlen door 't geweer,
Dan de overwinning dus te koopen voor onze eer?
Hoe! zal men dan 't bedrog ook met bedrog betalen,
En in gevolg van tyd dus op ons hooren ſmalen,
Dat zo veel koningen, voor de oogen van de Goôn
Verbonden tot de ſtraf der trouwloosheid en hoon
Eens trotſen dwingelands, wiens gruwlen wy ons ſchamen,
Ook tot die trouwloosheid laf hartig toevlucht namen?
Hoe! mag men doen als hy? Wat heeft hy dan misdaan?
Waar toe dan tot zyn ſtraf de hand aan 't ſtaal te ſlaan?
Heeft gantſch Hesperië, geſtyfd door zo veel loten
Van 't volkryk Griekenland, met zo veel bondgenooten,
Doorluchte wrekers van vorſt-Menelaüs ſmaad;
Geene andre middelen tot weering van 't verraad
En de eedbreuk van Adraſt, dan op zyne eigen ſchreden
Hem in zyn trouwloosheid laf hartig na te treden?
Gy zwoert hem heiliglyk, dat ge als een onderpand
Venuſië overliet in uwer ſcheidsliên hand.
Maar zyn bezetting (zegt ge,) is liſtig, door geſchenken,
Op 's vyands zy' gelokt. Ik wil zulks mede denken:
Doch deze middelaars betaalen ze, en zy geeft
Geen blyken dat ze alsnoch hun hoog bevel weêrſtreeft,

Maar

Maar doet ten minſte in ſchyn de onzydigheid noch duuren;
Adraſtus noch zyn volk drong ooit in deze muuren;
't Verdrag is noch in ſtand; de Raad des Hemels blyft
Gedachtig aan den eed, waar meê gy 't hebt geſtyft. (men
Hoe! zal men maar zo lang voor woord-en trouwbreuk ſchro- *en het*
Totdat een ſchoone glimp daar toe ons voor zal komen? *verderf-*
Zal de eed dan anders niet voor heilig zyn geächt, *lyk voor-*
Dan ſlechts zo lang men by de breuk geen voordeel wacht? *beeld ee-*
Zo u de zucht tot deugd, zo u 't ontzag der Goden *ner voor-*
Niet kan verhindren om het voetſpoor van dien ſnooden, *deelige*
Dien trotſen dwingeland te volgen; ach! bedenkt *eedbreuke*
Ten minſte hoe ge uw' roem en ryksbelangen krenkt: *voorſtelt,*
Bedenkt, indien gy dus uwe eeden durft verzaken, *met des-*
Om hier door van den kryg een eind' te konnen maken, *zelfs ge-*
Wat wreede ſtryden gy, in ſpyt van uw gezag, *volgen*
Zult doen ontſtaan door zulk een godeloos gedrag. *van bloe-*
Wat nagebuur zal u niet in zyn hart vervloeken, *dige oor-*
Uit vrees dat gy hem ook meinëedig zult verkloeken? *logen,*
Wie zal voortaan zichzelf, in 't nypen van de nood, *afſchrik*
Verlaaten op uw woord? En ſchoon dat waarlyk ſproot *en verlies*
Uit ongeveinsden grond, wat zou uw nabuur kunnen *van ver-*
Verzekren van uw trouw, om u geloof te gunnen? *trouwen*
Een plegtelyk verbond? Gy toont hoe ſtout gy 't ſchend: *by de na-*
Een diergezworen eed? Hoe! word hun niet bekend *gebuuren,*
Dat zelfs de Goôn in u ontzag noch eerbied wekken,
Wanneer gy eenig nut uit eedbreuk meent te trekken?
Dus vind men in den vreê zo weinig veiligheid
Als in den oorlog zelf; dus zal uw ſtaatsbeleid,
Met reden ſteeds verdacht, als door een' openbaren
Of heimelyken kryg, den nagebuur vervaren:
Gy zult met vyandſchap geduurig zyn onthaald
Van hem die tot zyn' ramp aan uwe grenzen paalt;

En al uw ſtaatsbeſtier, waar toe vertrouwen, achting
En vroomheid noodig is, zal tegen uw verwachting
Te leur geſteld zyn; ja gy zult u zien beroofd
Van alle middelen waar door men word gelooft.

verbreking van 't bondgenootſchap, en aller ſlavernyë:

Zie, (voer de Jongling voort,) zie boven alle zaken,
Een dringender belang, dat u moet op doen waken,
Indien ge u eenigzins noch met de deugd beraad,
En u 't bedenken van uw heil ter harte gaat:
Dit ſlinkſch gedrag belaagt uw eedverbond van binnen;
Het zal 't verbreken, ja Adraſt u overwinnen.

't welk de Prins, tegen aller verbeelding, nader bewyſt,

De gantſche Raad, ontroerd door 's Prinſen vry geſprek,
Vroeg hoe hy zeggen dorſt, dat zulk een oorlogstrek,
Die 't bondgenootſchap zou een wisſe zege ſchenken,
Het middel wezen kon om hun belang te krenken?
Hoe! (antwoordde onze Held:) vermoogt gy onderling
Geruſt te zyn op 't woord dat elk weêrzyds ontfing,
Zo gy den waren band der burgermaatſchappyën,
De oprechtheid, ſchenden durft door ſtaatsverraderyën?
Wanneer men onder u, als oorbaar, toe zal ſtaan
Zich van 't gegeven woord lichtvaerdiglyk te ontſlaan,
Zodra men zyn geluk kan op die ſchennis bouwen,
Wie onder u zal dan zyn' bondgenoot betrouwen,
Als deze in 't breken van zyn woord meer voordeels vind,
Dan in het houden van den eed die hem verbind?
Waar voerde dit u heen? Wie onder u zou ſchroomen
Door zyne liſt de liſt zyns nabuurs voor te komen?
Waar op loopt uw verbond met zo veel vorſten uit,
Wanneer men, met beraad van allen, ſtout beſluit
Dat elk geöorloft is der nagebuuren wallen,
In 't eedverbreken, als verraders te overvallen?
Wat wantrouw, tweedragt, twiſt, en bittre hevigheid
Zal onder u ontſtaan uit zulk een ſlinkſch beleid!

Adra-

Adraſtus zal u niet behoeven aan te grypen:
Gy zult dus op elkaêr, verblind, uw zwaarden ſlypen,
Zyne ontrouw billyken, met zo veel recht gedoemd.
Doorluchte koningen, door heldenmoed beroemd!
Gy, die in 't wys beſtier van zo ontelbre ſcharen
Van overlang door zo veel rampen zyt ervaren!
Acht toch niet ſchandelyk, te luiſtren naar den raad
Eens Jonglings dien uw roem, uw heil ter harte gaat.
Indien gy vallen mogt in de uiterſte ongelukken,
Waar in de wreede kryg den grootſten held kan rukken;
Gy mogt, wyl waare moed zich nimmer neêr laat ſlaan,
Door wakkerheid en deugd daar uit zien op te ſtaan;
Maar 't word, indien gy ééns de palen hebt verbroken
Van eerlykheid en trouw, met uw verderf gewroken:
Nooit kunt ge, als 't onderling vertrouwen u begeeft,
't Gene op 't gemeen belang zo groot een' invloed heeft,
Die derving zien herſteld; nooit wederom de gronden
Der deugd inboezemen daar gy die hebt geſchonden.
Wat vreeſt ge? Is't hart zo verr' van waaren moed vervreemd,
Dat ge uwe toevlucht aan trouwlooze vonden neemt?
Of is uw heldendeugd, geſtyfd met zo veel benden,
Onmagtig voor de vuiſt uw' vyand af te wenden?
Men ſtryde, en ſterv' des noods, eer ons door trouwloosheid
Zo laf, zo ſchandelyk een zege zy bereid!
De ontmenſchte Adraſtus is in onze hand gegeven,
Indien wy gruwen om zyn voetſpoor na te ſtreven.

en, na eene ernſtige bede en waarſchouwing krachtig aandringt.

Terwyl de jonge Held zyn reên ten einde bragt,
Gevoelde hy met vreugd dat de overreedingskracht
Gevloeid was van zyn tong, en tevens onbedwongen
En lieflyk in den grond der harten doorgedrongen.
Hy wierd een diepe ſtilte in all' den Raad gewaar:
Men peinsde by zichzelf, niet op den Redenaar,

Hy beſpeurt de gelukkige uitwerking van zyne rede,

Noch op zyn minzaamheid, maar op de kracht der waarheid,
Die uit zyn rede blonk met onbezwalkte klaarheid;
En elks verwondring ſtond geſchilderd op 't gelaat:
Men hoort een zagt gedruis verſpreiden in den Raad,
Ziet op elkaêr, en elk, beſchroomd om eerſt te ſpreken,
Wil dat een opperhoofd dit zwygen af zal breken,
Schoon 't ieder moeilyk valt zyn tong aan band te ſlaan.
In 't eind' vangt Neſtor dus, verblyd en ſtatig, aan:

welke door Neſtor edelmoedig toegeſtemd,

Rechtſchapen Heldenzoon! ô luiſter uwer dagen!
De Goden hebben u die rede voor doen dragen;
En Pallas, die zo mild uw vader heeft beſtraalt,
Is met haar hemelſch licht in uw gemoed gedaald;
Ja heeft ontwyfelbaar u door haar' geeſt gedreven,
Om edelmoedig ons dien wyzen raad te geven.
Ik zie niet op uw jeugd, maar op Minerve alleen,
In alles wat gy ſtemt tot heil van 't algemeen:
Gy pleitte voor de deugd: al wie haar moet ontberen
Doet zelfs de grootſte winſt in waar verlies verkeeren,
En ſtelt zich voor de wraak van zynen vyand bloot,
Beneemt zichzelf 't geloof by zynen bondgenoot,

en, met afziening van den aanſlag,

Verſtrekt een' gruwel voor alle eerelyke lieden,
En helpt, tot zyn verderf, der Goden toorn aan 't zieden.
Men laat Venuſië dan in der ſcheidsliên hand,
En overwinn' door moed den ſnooden dwingeland.

van allen word goed gekeurt.

Dus ſprak hy. Al de Raad beſtemde, als opgetogen,
Vorſt Neſtors wys beſluit; en ſloeg, verwonderd, de oogen
Op held Ulyſſes zoon, in wien de wysheid blonk
Van Pallas, die zo mild hem met haar gunſt beſchonk.

Akanthus, verſpieder van Adraſtus,

Een ander groot geſchil, vervolgens aangevangen,
Deê hem geen' mindren roem van all' den Raad erlangen.
Een zekre Akanthus, dien de ontrouwe en wreede Adraſt
Als overlooper zond, moeſt, op geheimen laſt,

De

De grootſte helden van de ſaamverbonden Magten
Ontzielen door vergif, en niets te dierbaar achten
Om prins Telemachus, de geesſelroede en ſchrik
Der Dauniſche oorlogsmagt, te ſmooren in dien ſtrik.
De Prins, te oprecht, en door te kloek een' geeſt gedreven
Om de argwaan in zyn hart de minſte plaats te geven,
Ontfing met vriendlykheid dien ſnooden, die noch leſt
Ulyſſes had gezien in 't Siciljaanſch geweſt,
En hem van dezen held omſtandig kon berichten.
Hy voedde hem, en wilde in 't onheil hem verlichten,
Wyl zich Akanth beklaagde, als had Adraſt, ten loon
Van trouwe dienſten, hem verguiſt met ſmaad en hoon:
Dit was in zyne borſt een giftige adder kweeken,
Reeds vaerdig om den Held de hartaêr af te ſteken.
Men achterhaalde in tyds een' andren ſnooden gaſt:
Akanthus zond hem af, om heimlyk aan Adraſt
Den gantſchen ſtaat van 't heir des bondgenoots te melden,
En dat hy 's andren daags de ontzagchelykſte helden,
Met prins Telemachus, zou moorden door venyn,
Op 't feeſtmaal dat hy veinsde aan hen verpligt te zyn.
Arion (dus liet zich die andre booswicht noemen,)
Kon, toen hy wierd betrapt, zyn misdaad niet verbloemen:
Men giſte, wyl de ontrouwe een vriend was van Akanth,
Dat hy met dezen leefde in heimelyk verſtand:
Akanth, zo loos als ſtout, liet zich geen woord ontwringen,
Waar door hy, overtuigd, hen in 't verraad liet dringen.
Het dacht veel vorſten beſt, in deze onzekerheên
Hem aan de veiligheid op te offren van 't gemeen.
Hy ſterve; (riepen ze uit:) men acht' geen enkel leven,
Daar zo veel vorſten in gevaar zyn van te ſneven:
Wat nood is 't zo men één' onnoozlen doet vergaan?
Dees groote onzekerheid rechtvaerdigt dat beſtaan;

legt op veler legerhoofden, en ook op Telemachus leven toe, die hem gunſtig had ontfangen,

en (na 't achterhalen van Arion, een' anderen verſpieder,

ondanks aller achterdenken op Akanthus,

en veler beſluit tot deszelfs dood,)

Het ſtrekt tot veiligheid van hen, die met hun kroonen
Aan 't menſchelyk geſlacht der Goden beeld vertoonen?
de wreedheid eener veröordeeling zonder bewys van den misdaad yverig tegenſpreekt;
Wat ſnoode regels van verfoeilyk ſtaatsbeleid! (lykheid!
(Was 't antwoord van den Prins:) wat wreede onmenſch-
Kan u het menſchenbloed zo min van waerde wezen,
U die tot herders zyt van 't menſchdom uitgelezen?
U die 't beſchermen, en zorgvuldig ſpaaren moet,
Gelyk een herder die zyn vee trouwhartig hoed?
Gy zyt dan wolven, en geen herders in 't regeren!
Of herders uwer kudde alleen om die te ſcheeren,
Te ſlagten als 't u luſt; niet om, door trouw bewind,
Haar zagt te leiden daar zy 't beſte voedſel vind.
Zodra men word beticht, durft ge iemand ſchuldig keuren!
Maar ééns verdacht te zyn kan 't leven doen verbeuren!
De onſchuldigen, hier door aan laſter bloot geſteld,
Verſtrekken dus ten prooy van afgunſt en geweld:
Hoe meer de dwinglandy zich veſt in uw gedachten,
Hoe meerder offers zich uw wantrouw zal doen ſlagten.
tot beſchaming der haaſtige veröordeellaren:
Dus ſprak de Prins, vol vuurs, vol edelmoedigheid,
Waar door het ſtoutſte hart gevangen wierd geleid,
En zy, die 't menſchenbloed zo laf verroekeloosden,
Met neêrgeſlagen oog, verſtomd, van ſchaamte bloosden.
Voor my, (dus voer hy voort, doch op een zagter wyz',)
Ik ſpaar myn leven niet tot zulk een' dieren prys:
Akanthus pleeg' veel eer dan ik zo groot een boosheid;
'k Wil liever dat hy my ontziele door trouwloosheid,
Dan in die twyfeling hem doemen zonder ſchuld:
Maar gy, ô koningen, wier ampt geen onrecht duld,
Hebt wyslyk en bedaard in 't richten u te dragen.
Laat my voor uw gezicht Akanthus ondervragen?
waarna hy Akanthus,
Hy ondervraagt hem op Arions loos beleid,
Hun beider ommegang, en elke omſtandigheid:

Ook

Ook dreigt hy menigmaal, tot vorſt Adraſtus benden
Als overlooper hem te rug te willen zenden;
Om na te ſpeuren of hy niet, door vreeze ontdaan,
Zich mogt ontroeren om naar 's vyands heir te gaan:
Maar toen in 't aanzicht geene ontſteldheid was te lezen,
Verbeeldde zich de Prins dat hy kon ſchuldig wezen.
In 't einde, onmagtig iets te trekken uit den grond
Van dat argliſtig hart, gebruikt hy dezen vond:
Geef (zegt hy) my uw' ring, om dien Adraſt te zenden.
Hier op verbleekt hy, en weet niets meer voor te wenden:
Telemachus, die niets zyn toezicht laat ontgaan,
Beſpeurt zulks, neemt den ring, en vangt dus weder aan:
'k Zal heimlyk Polytroop, als een' van uw vertrouwden,
Adraſtus uit uw' naam dien doen voor oogen houden.
Zo die Lukaniër uw' handel met Adraſt
Voor ons doorgronden kan, ſtel dan voorzeker vaſt
Dat u de wreedſte dood eerlang ten loon zal ſtrekken:
Maar zo gy onverbloemd uw misdaad wilt ontdekken,
Zal ze u vergeven zyn; mits dat men u verzend'
Naar eenig eiland, daar gy vreedzaam 't leven end'.
Akanth bekende toen 't verraad, hem aangewreven,
En om des Prinſen woord ſchonk hem de Raad het leven;
Men ſcheepte hem naar een der Echinaden af,
Daar hy zyn dagen ſleet, bevryd van verdre ſtraf.
Niet lang daar na kwam 's nachts in 't heir der bondgenoo-
Een Dauniſch oorlogsman, uit lagen ſtam geſproten, (ten
Dioskorus genoemd: dees bood zich ruſtig aan,
Adraſtus in zyn tent ſtoutmoedig neêr te ſlaan:
Hy was daar toe bekwaam, nadien ze eens anders leven
In hun vermogen zien die niets om 't hunne geven.
Dees krygsman aêmde niets dan dolle wraak en bloed,
Omdat hem de aartstyran, vervoerd door minnegloed,

door een ſchrander onderzoek,

en een' geeſtigen vond, aan 't wankelen brengt,

't verraad doet belyden, en hem in ballinſchap zenden.

Dioskorus, een misnoegd Dauniër, bied den bondgenooten aan Adraſtus te vellen;

Zyn

om zich over de ſchaking zyner vrouwe te wreken, en haar te verloſſen.

Zyn vrouw, die Venus kon in ſchoonheid evenaren,
Had met geweld geſchaakt in 't prilſte van haar jaren.
Hy hield, opdat hy zich op zynen dwingeland
Te wisſer wreken mogt, bedektelyk verſtand
Met overſten, beluſt op ſtaatsveranderingen,
Door wier behulp hy 's nachts in 's konings tent zou dringen;
Maar 't ſcheen hem noodig, dat op dezen tyd Adraſt
Door 't ſaamverbonden heir met kracht wierd aangetaſt,
En dat hun krygsgerucht aan hem de hand moeſt bieden,
Om des te beter met zyn weêrhelft weg te vlieden,
Die hy wou redden als de dwingland ware ontzield,
Of, zoo 't mislukte, zelf al ſtrydend' zyn vernield.

De vorſten ſlaan de oogen op Telemachus,

Zo dra Dioskorus het ſtuk had voorgedragen,
Wierd door de koningen en hoofden 't oog geſlagen
Op held Telemachus: zy toonden klaar genoeg
Dat elk ſtilzwygend zich aan zynen raad gedroeg.

na wiens aantooning van den ſchadelyken naſleep der toeſtemming in die verraderyë,

De Goôn, die voor 't verraad uw legerſteê bewaken,
Verbieden (ſprak de Prins) daar van gebruik te maken;
En ſchoon, door zwakheid, u dat gruwelſtuk geviel,
Uw voordeel echter weer' dien aanſlag uit uw ziel:
Wy zelf, zo wy 't verraad met eigen voorbeeld ſterken,
Zyn waerdig dat wy 't zien ons aller val bewerken:
Wie onzer vind zich dan beveiligd in 't gezag?
Adraſt zal mogelyk zich hoeden voor dien ſlag,
En wenden dien op ons: dus zal de kryg nadezen (zen;
Geen kryg meer zyn, beleid noch deugd meer dienſtig we-
Men zal niets anders zien dan ontrouw, woede, moord,
En ons in eene zee van gruwelen geſmoord:
Wy zullen 't waerdig zyn, wyl op ons heilloos voorbeeld
Het ſnoodſte gruwelſtuk rechtvaerdig word geöordeeld.
Dies acht ik dat ons, als rechtſchapen helden, paſt,
Dien ſnoô verrader weêr te zenden aan Adraſt.

Die

Die vorſt is zulks niet waerd; ik moet dit oordeel ſtryken:
Maar gantſch Hesperië, ja all' de Griekſche Ryken,
Die de oogen op ons ſlaan, verëiſchen des te meer
Van ons die vroome daad tot ſtaving onzer eer':
Ook zyn wy aan onszelf, maar bovenäl den Goden
Een' affchrik ſchuldig voor 't verraad, ons aangeboden.
Men zond den ſnooden aan den aartsgeweldenaar, *zy Dioskorus naar Adraſtus te rug zenden; die, in zyne trotsheid verbard,*
Die, ſiddrende op 't gezicht van 't hem ontdekt gevaar,
Door de edelmoedigheid der ſaamverbonden Magten
Als uit zichzelf verrukt, verwarde in zyn gedachten;
Nadien de boosheid nooit begrypt, noch gadeſlaat
Waar in de werking van de zuivre deugd beſtaat.
Adraſt voelt zich geprangt, in ſpyt van 't boos geweten,
By zich deze edle daad als loflyk uit te meten,
Doch veinſt in 't openbaar: zy wyſt zyn wreed beſtaan
En zyn trouwloosheid hem in volle klaarheid aan;
Maar, om de ondankbaarheid, die hy zich ſchaamt, te dekken,
Poogt hy zyns vyands deugd all' haren glans te onttrekken,
Daar zy hem 't leven red. 't Verdorven hart, ſchoon al
Een wyl bewogen, ſtaat weêr fluks in gruwlen pal.
De wrevle dwingland, die de trouwe bondgenooten *hen te ſpoediger poogt ſlag te leveren.*
Zag dagelyks hunn' roem door hunne deugd vergrooten,
Dacht dat hy wierd geperſt om tegen hen de Faam
Met meer geruchts te doen gewagen van zyn' naam:
Hy zoekt, wyl hy door deugd niets loflyks aan kan vangen,
Ten minſte door het lot der waapnen roem te erlangen;
Het welk hem moedigt om met ongemeene vlyt
Hen aan te grypen, en te dwingen tot den ſtryd.
De dag, daar toe geſchikt, ſtond pas in zyn geboorte; *Telemachus, met het aanbreken van den dag,*
De blonde Aurore ontſloot de blinkende ooſterpoorte
Noch naauwlyks voor de zon, die pas met haren glans
Door 't purper en azuur verſcheen aan 's hemels trans,

Als prins Telemachus, door eerzucht ingenomen
Om de oudſte helden zelfs in yver voor te komen,
Zich aan 't geſtreel onttrok der lieflyke ochtendruſt,
En de overſten van 't heir ontvonkte in oorlogsluſt.
in volle wapenruſting verſchynende, Zyn helm, waar op een bos van pluimen luchtig zwierde,
Blonk reeds op 't jeugdig hoofd; het glinſtrend pansſer ſierde
De lenden met een' glans, die 't pasöntwaakt gezicht
Des gantſchen heirs verblindde, als dat van 't zonnelicht.
Minerve houd haar' ſchild nu in zyn' ſchild verholen,
Waar van 't bewerken was aan Mulciber bevolen.
ſtelt het leger in ſlagörde; Hy hield zyn ſpeer in de eene, en wees met de andre hand
Wat poſt men houden moeſt aan dees en genen kant.
De ſchrandre Schutgodin had in zyn levende oogen
Een gloeijend vuur gevormt van goddelyk vermogen,
En op zyn aangezicht een fiere majeſteit,
Waar door de zege reeds aan 't leger wierd voorzeid.
word van de koningen blymoedig gevolgt; Ja zelfs de koningen, daar hy aan 't hoofd ſtond, waren
Niet meer gedachtig aan hunne achtbaarheid en jaren,
Maar voelden heimlyk zich, als door een hooger magt
Getrokken op zyn ſpoor, daar hy 't geraaden dacht.
De heillooze argwaan, heet op moorden en vernielen,
Had geen vermogen meer op die doorluchte zielen:
't Gehoorzaamde alles hem, die, zonder dat men 't zag,
Door Pallas wierd geleid. Men vond in zyn gedrag
Geene onbeſuisde drift: hy was, gelyk te voren,
luiſtert naar hun' raad, en doet alle heldendeugden in zich uitblinken. Zagtmoedig, lydzaam, ſtil, en ſteeds bereid te hooren
Naar ieders wyzen raad en voorſtel, doch met-een
Opmerkend', werkzaam, en verziende in zwarigheên,
Hoe verre ook van de hand; en ſchikkende alle zaken
In orde, om op haar' tyd daar van gebruik te maken;
Voor niets verlegen zynde in zyn gepaſt beleid,
En brengende andren mede in geen verlegenheid;

Her-

Herſtellende elks vergryp, en willig zulks te dekken;
Voorkomende alles wat belemring kon verwekken;
Van niemand iets te veel verëiſchende in 't gevaar;
Een onderlinge zucht, 't vertrouwen op elkaêr
Ontvonkende; overal de vryheid doende leven
In de edle harten, die hy op zyn ſpoor zag ſtreven.
Hy drukte omzichtig zyn bevelen en beſluit
Aan ieder op het klaarſte, en op 't eenvouwdigſt uit;
Herhaalde zynen laſt, en kon uit de oogen lezen
Of die begrepen waar'; deed met een vrindlyk wezen
Hen onbeſchroomd aan hem ontvouwen hoe zy dien
Bevatten, en waar op 't noodzaakelykſt mogt zien.
Wanneer hy dus 't vernuft beproeft had en geſlepen,
En dat zyn meening was door de amptenaars begrepen,
Verzond hy nimmer hen, voordat zyn wys beleid
Hen blyken gaf van gunſt en van vertrouwendheid.
Dus gaf hy ze allen moed; dus kon hy boven maten
Zich op hun vlyt en zorg als op zichzelf verlaten:
Dus hadden ze ook geen' ſchroom van in te moeten ſtaan
Voor d'uitſlag, zo de zaak niet mogt naar wenſch vergaan;
Wyl hy een' misſlag van zyn' amptman licht verſchoonde,
Indien zich in 't verzuim geen kwaade wil vertoonde.

Men verneemt, met den morgen, den vollen aantogt der vyanden.

De ryzende ochtendzon gaf met haar eerſte licht
Een' bloedigrooden gloed aan d' einder van 't gezicht,
En dekte met haar vuur de vlakgeſtreken baren:
De kuſt was overdekt met woelende oorlogſcharen,
Met wagens, wapentuig, en paerden, die de lucht
Vervulden met gebrieſch; men hoorde een woeſt gerucht;
Gelyk der golven woede, als de yslykſte onweêrvlagen
Op 't wenken van Neptuin uit haren kerker daagen:
Niet anders ſtookte Mars in 't leger overal
De dolle moordluſt aan door gruwzaam krygsgeſchal.

Het veld is zo vervuld met ſperen, als de voren
In 't midden van den oogſt met dichtgewasſen koren:
Een zware wolk van ſtof verheft zich reeds om hoog,
En dekt de lucht en aarde allengs voor aller oog;
De wanörde, en de ſchrik, ja alle gruwlykheden
In 't woeden van de dood, ontſtaan op hunne ſchreden.
Men werpt van ieder zy noch naauwlyks de eerſte ſchicht,
Telemachus roept Jupiter aan. Als prins Telemachus de handen en 't gezicht
Ten hemel beurt, en roept: Jupyn, geduchte vader
Van Goôn en menſchen! gy verneemt by ons, te gader
De billykheid en vreê, dien we ons van onzen kant
Niet ſchaamden voor te ſlaan aan dezen dwingeland.
Hy dwingt ons tot den ſtryd met zyn misleide ſcharen:
Wy zouden 't menſchenbloed, waar 't mooglyk, liever ſparen.
Hoe wreed, hoe ſchendig hy en Goôn en menſch verried,
Wy haaten echter dien geduchten vyand niet.
Doe uitſpraak over ons. Indien wy moeten ſneven,
Wy zyn 't getrooſt; gy zyt de meeſter van ons leven:
Doch zo Hesperië moet vrygeſtreden zyn,
En zyn tyran geveld, almogende Jupyn!
Doe ons door 't wys beleid van Pallas triomferen:
Zo zal u 't gantſche heir als zyn' verloſſer eeren.
Gy, die des ſtervlings recht in eene weegſchaal wikt,
En in 't gevecht de zege of nederlaag beſchikt,
Hebt de onrechtvaerdigheid van dien tyran te doemen;
Wy moeten hem meer uw' dan onzen vyand noemen:
Dies ſtryden wy voor u; en, zo in dezen ſlag
Uw zaak de zege erlangt, wy zullen dezen dag
Met dankbaarheid uw naam op de outers zegevieren,
Hy rukt op het leger van Adraſtus in, Door 't ſtroomende offerbloed van honderd witte ſtieren.
Dus eindigt hy zyn bede, en dryft op dezen ſtond
Zyn ſtoute roſſen, die het ſchuim ſtoof uit den mond,

In

In 's vyands dikſten drom: hy valt in 't eerſte rennen
Op Periander aan; een' Lokriër, te kennen
Aan 't vel eens kloeken leeuws, dien hy op zynen togt
In 't woeſt Cilicië welëer heeft omgebrocht:
Dien krygsman ſtrekte, tot een' ſchrik der oorlogsknapen,
Een onbeſchofte knots als Herkules ten wapen:
Hy zweemt in lyfsgeſtalte en kracht naar 't reuzenrot,
En roept zyn' vyand toe, uit overmoed en ſpot:
Het voegt u wonder wel, in zulke jonge jaren,
Ons zo vermetel in den ſchild te durven varen!
ô Jonge wulp! ga, zoek veel liever met dien ſpoed
Uw' vader in den drang van Plutoos nachtgebroed.
Hier op verheft hy met zyne onbeſchofte handen
Het zwaar en kwaſtig hout, bezet met yzren tanden:
Het ſchynt een maſt te zyn: elk ſiddert voor 't geweld
Des opgeheven arms, gemunt op onzen Held;
Maar die ontwykt den ſlag, en ſtort in 't ſchielyk wenden,
Daar op met arendsvlucht dien trotſen op de lenden,
En jaagt hem in de keel een felgedreven ſpies,
Waar door de Lokriër bezwykt, met groot verlies
Van bloed, dat gutzend' uit de zware wond komt ſtroomen,
En tevens met de ſpraak hem 't oordeel heeft benomen:
Zyn knots had aan een koets, wiens menner onbedacht
Te veel genadert was, een radbreuk toegebragt;
Maar zyn geſpan ſlaat zelf, nu onbetoomd, aan 't hollen:
Hy tuimelt van zyn koets, en onder 't ſuizebollen
Strekt zich de bleeke dood op 't bloedig aangezicht,
Die reeds zyn brandend oog geſloten heeft voor 't licht.
De Prins, op wien de wraak en wreedheid niets vermogen,
Schenkt aan deszelfs gevolg het lyk uit mededoogen;
Alleen verkieſt hy zich de groote leeuwenhuid
En ſcherpgetanden' knots als zegeteekens uit.

en beſtryd Periander, die, van een reuzengeſtalte zynde,

hem beſchimpt, en een' zwaren ſlag meent toe te brengen;

doch, van hem dooſlyk gewond,

ter aarde ploft.

De Prins, zoekende naar Adraſtus, verſlaat een reeks van helden;

Hy zoekt voorts naar Adraſt, en ſtort, om hem te naken,
Veel ſtryders onder wege in 's afgronds duiſtre kaken:
Eerſt Hylas, voor wiens koets men vlugge roſſen zag,
Niet ongelyk 't geſpan des vaders van den dag,
En weeldrig opgekweekt aan de uitgeſtrekte zoomen
Waar langs Aufidus vloed zyn vruchtbaar nat doet ſtroomen:
Na dees' Demoleön, als Erix op 't gevecht
Des fellen ſlagriems in Sicilië afgerecht:
Toen Krantor, die, als vrind, Alcides heuſch vergaſtte,
Wanneer hy Kakus in Hesperië verraſtte:
Na hem Menekrates, die, afgericht en ſterk,
Een tweede Pollux was in 't ruime worſtelperk:
Voorts Hippokoön, fiks op 't vlugge wagenrennen,
En als een Kaſtor zelfs volleerd in 't paardenmennen;
Eurimedes, welëer in 't jagen opgevoed,
En 't ſtorten van het beere- en everzwynenbloed,
Waar in hy zich beſtond met mannenmoed te baden
Op 't Apennynſch gebergte, altoos met ſneeuw beladen;
Een' held, dien zelfs Diaan', naar 't algemeen bericht,
Volmaakt had afgerecht op 't ſchieten met den ſchicht:
Nikoſtrates, die ſtout een' reus verſloeg, wiens lippen
Een' vuurgloed braakten in des hoogen Gargans klippen:
En eindlyk Eleänth, wien Pholoë, de ſpruit
Des Vlietgods Lyris, korts beſchoren was tot bruid. (den
Dees Vlied had haar belooft aan hem die haar voor 't woe-
Eens vluggewiekten draaks, aldaar geteeld, zou hoeden;
Wyl 't ondier deze Nimf, naar 't geen haar was voorſpeld,
In 't kort verſlinden moeſt: de jeugdige oorlogsheld,
Wien de overmaat van min zyn leven ſtout deê wagen,
Had door zyn' dappren arm het wangedrocht verſlagen;
Maar van die zege blyft aan hem de vrucht ontzegt:
Terwyl de ſchoone Nimf zich opſiert tot den echt,

en onder anderen Eleänthes, wiens bruid,

En

En hem met ſmart verwacht, word haar bericht gegeven
Dat hy Adraſtus was in 't leger bygebleven,
En dat zyn levensdraad, in weêrwil van haar min,
Is afgeſneden door de wreede Schikgodin.
Zy ſmelt in tranen, ſcheurt haar' krans, en rukt de hairen
Zich uit de kruin; zy kermt met woedende gebaren,
Waar van de weêrgalm zich door boſch en berg verſpreid;
Ja zy beticht de Goôn van onrechtvaerdigheid.
Nadien ze dag noch nacht aan haar uitſporig treuren
Geen tuſſchenpoozing door vertroofting laat gebeuren,
Stelt eindlyk 't Godendom een perk aan haar verdriet,
Bewogen door haar wee en 't ſmeeken van den Vliet.
De zware rouw, die haar in tranen doet verſmooren,
Verkeert haar in een bron: in deze vorm herboren,
En vloeijende in den vliet, vermengt haar helder nat
Zich onder 't kriſtalyn van 't vaderlyke wad, (men
Doch houd een' bittren geur; het kruid blyft aan haar zoo-
Ontbloot van groei en bloei; daar word geen loof vernomen
Dan van 't cypreſſen boſch, haar' bodem meêgedeeld,
't Geen noch de treurigheid van haren ſtaat verbeeld.

door ma-telooze droefheid,

in een bron word verän-dert.

Adraſt, die als een leeuw van felle gramſchap brulde,
Terwyl Telemachus zyn heir met ſchrik vervulde,
Zocht overal dien Prins, en dacht, uit blinden waan,
Hem licht in zulk een jeugd ter neêr te zullen ſlaan:
Hy voerde een dartigtal uitmuntende oorlogsknapen
Rondom zich heen, zo kloek als handig met hun wapen:
Dees allen had hy veel vergelding toegezegt,
Indien ze Ulyſſes zoon verwonnen in 't gevecht,
Door liſt, of door geweld. Indien 't hen mogt gelukken
Op dezen jongen Prins kloekmoedig aan te rukken,
Wanneer de ſtryd begon; men zou hem onverhoeds
(Dus was hun overleg) omſinglen op zyn koets,

Adraſtus poogt Telemachus door dartig ſtoute en liſtige Dauniërs af te maken;

Ter-

doch te vergeefs. Terwyl Adraſt den Held van voren aan zou vallen,
En licht verdelgen: maar Minerve die hen allen
Een dwaalſpoor in doet ſlaan, verydelt hun beſluit.
De tyran, misleid, Adraſt verbeeldde zich Ulyſſes dappre Spruit
Te hooren en te zien, in zeker oord gedrongen
Omtrent een' heuvel, daar veel kloeke ſtryders dongen
Naar de eer der zegepraal: hy dorſt naar bloed, hy rent,
ontmoet Neſtor, Hy vliegt daar heen; maar treft, wel verr' van daar omtrent
Den jongen Held te zien, in 't midden dezer ſcharen
Den ouden Neſtor aan, beſneeuwd met gryze hairen,
Wiens krachtelooze hand al bevende in het wild
die door de Pyliërs word gedekt: Op hem een klein getal onnutte pylen ſpilt:
Hy poogt den gryzen vorſt een ſpeer in 't hart te wringen,
Maar ziet hem yllings door de Pyliërs omringen.
waar op een felle ſtryd Een wolk van ſchichten, die op dezen ſtond alöm
De lucht verduiſtert, dekt dier ſtrydren gantſchen drom:
Men hoort niets dan gekerm van ſtervende oorlogshelden,
En 't klaaterend geweer van vallende op gevelden:
Het aardryk zucht en zwoegt op 't groeijen van den laſt
Der opgehoopte doôn, waar onder 't ligt vermaſt;
en ſchriklyk bloedbad word aangerecht. Een zee van ſtroomend bloed barſt uit aan alle zyën:
Bellone en Mars, gevolgd van helſche Razernyën,
In druipend bloedgewaad, en juichende om die ſmart,
Vernieuwen op het wreedſt de woede in ieder hart:
Dees Godheên, die 't bederf van 't aardſch geſlacht beöo-
Verdryven wederzyds 't grootmoedig mededoogen, (gen,
Den welbeſtierden moed, en heuſche menſchlykheid.
Men ziet in all' dien drang, waar heen het oog zich weid',
Niets dan verwarring, dorſt naar onderlingen bloede,
Vernieling, wanhoop, wraak, en beeſtelyke woede:
De dappre Pallas zelf, dit merkende, yſt daar voor,
En deinſt van ſchrik te rug in dat affchuwlyk ſpoor.

Ter-

Terwyl treed Philokteet, tot Neſtors hulp bewogen, *Philoktetes nadert, tot hulp der Pyliers, tegen Adraſtus,*
Verminkt en traag van tred Adraſtus onder de oogen,
Met Herkules geweer. De dwingland, dus beroofd
Van 't voordeel om te ſtaan naar 't vorſtlyk gryze hoofd,
Had aan veel Pyliërs, om zyne wraak te koelen,
Al tuimlende in zyn ſpoor, de doodſmart doen gevoelen:
Hy had Eteſilas doen ſneuvlen door zyn hand; *die, na verſcheiden helden te hebben verſlagen,*
Een' knaap zo vlug van loop, dat naauwlyks in het zand
Zyn voetſpoor wierd gezien; en die de ſnelle vloeden
Van Sparte en Elis in hun vaart voorby kon ſpoeden:
Na dees' Entiphron, wien in ſchoonheid Hylas week,
En die in luſt ter jagt naar Hippolyt geleek:
Ook Pterelas, die Troje in bloed en vuur holp ſmooren,
En door zyn ſterkte en moed Achilles kon bekoren:
Voorts Ariſtogiton, die (naar men ſprak) in 't nat
Van Acheloüs vloed de kracht ontfangen had
Om onder allerlei gedaante zich te dekken;
Hy was ook in der daad zo vaerdig in het rekken
En krimpen zyner leên, zo moedig, en zo ſterk,
Dat hy de kloekſte vuiſt ontworſtelde in het perk;
Maar ſnoode Adraſtus deê dien vluggen held verſtyven,
Door hem een ſnelle ſpeer verwoed in 't hart te dryven.
De gryze Neſtor, die vol ſpyt aan allen kant *Neſtor uitlokt*
Zyn braafſte helden, door Adraſtus wreede hand,
Gelyk het gouden graan voor de onweêrſtaanbre zichten
Des nyvren maaijers, ziet op 't heilloos moordveld zwichten,
Vergeet de nood, waar in hy zich onnut bevind;
Terwyl de roekloosheid zyn wysheid overwint:
Hy denkt niet anders, dan om, met zyn meeſtvertrouwden, *om den ſtryd te zien van deszelfs zone Piſiſtratus;*
Op Piſiſtraat, zyn' zoon, een wakend oog te houden,
Die, om den gryzen held te hoeden voor 't gevaar,
Den aanval moedig ſtuit van 's vyands oorlogsſchaar':

Maar 't droevig oogenblik begint in 't end' te naken,
Waar op dees jonge held zyn' vader moet doen ſmaken
Tot welk een ongeluk het menigmaal verſtrekt
Wanneer de levensdraad is al te lang gerekt.

wien de tyran een' ſchicht in 't lyf jaagt; Die jongling dreef zyn ſpeer met zulk een felle woede
Den wreeden dwingland toe, dat deze in arren moede
Geſneuvelt ware, indien hy die niet hadde ontgaan:
Terwyl de prins, verzet door dat mislukt beſtaan,
waar op die prins, gelyk een bloem verwelkende, Zyn ſpeer te rug trok, joeg Adraſt, door wraak aan't branden,
Zyn' werpſchicht hem door 't lyf: des jonglings ingewanden
Begonnen, met een' ſtroom van ziedend bloed, terſtond
Op dien verwoeden ſlag te barſten uit de wond:
Zyn friſſche verw verſchoot gelyk een bloem der dalen,
Door eene Nimf geplukt in 't midden van haar pralen:
De glans van zyn gezicht was reeds geheel verdoofd,
En de aangename tong ſchier van de ſpraak beroofd:
Zyn brave voedſterheer Alceüs, boven allen
Begaan met 's prinſen ramp, omärmt hem onder 't vallen,
in zyns vaders armen den geeſt geeft; En brengt ter naauwer nood, gelyk een' droeven buit,
Hem in zyn' vaders arm, eer hy zyne oogen ſluit:
Daar zoekt zyn mond een blyk der teêrſte zucht te geven;
Maar pas geöpend zynde, ontvlied hem 't ovrig leven.

en Neſtor tot bittere klagten word verwoert. Terwyl held Philokteet, met onverſchrokken moed
Afgryslyk baadende in een zee van rookend bloed,
Adraſtus woede ſtuit, verſtyft in Neſtors armen
Het jeugdig heldenlyk: de vader vult met karmen
Al de ongemeten lucht; hy vloekt het levenslicht.
Rampzalig, (barſt hy uit, met tranen in 't gezicht:)
Rampzalig ik, die ooit heb moeten vader wezen,
En tot zo hoog een' top myn jaaren zien gerezen!
Och! heilloos noodlot! och! waarom my op de jagt
Door 't Kadiloniſch zwyn niet liever omgebragt?

Of

Of op den ſtouten togt naar Kolchos verr' geweſte?
Of in het eerſt beleg van Priams trotſe veſte?
Dan zou ik zonder ſmart met roem geſturven zyn;
Daar nu, terwyl ik droef, verſmaad, en magtloos kwyn,
My niet dan in elend' het leven mag gebeuren;
Voor niets gevoelig, dan voor jammerklagte en treuren.
Ach! myn Piſiſtratus! myn teêrgelieſde zoon!
Toen my Antilochus ontrukt wierd door de Goôn,
Waart gy-alleen myn trooſt: gy hebt my ook begeven;
Nu heb ik niets; my is geen trooſt meer bygebleven:
't Heeft alles voor my uit: de hoop, zo lief, zo zoet,
Die 's menſchen rouw verzagt, heeft uit voor myn gemoed.
Helaas! Antilochus! Piſiſtratus! myn telgen!
My dunkt dat ik u beide op heden zie verdelgen:
De dood des eenen doet de wond weêr opengaan,
Die door des andrens dood was in myn hart ontſtaan:
'k Zal u niet weder zien! Wie zal myne oogen ſluiten?
Wie achtſlaan op myne aſch? Gy, laatſte myner ſpruiten,
Zyt op uw' broeders ſpoor geſneuvelt als een held,
Daar my de dood ontvlied in 't heilloos oorlogsveld.

Zyn gevolg ontrukt hem 't gevaar, en leid hem in zyne tent.

Hy poogt zich, op die klagt, waar in hy ſchynt te ſmooren,
Een' ſchicht, noch in zyn vuiſt, door 't angſtig hart te booren;
Maar zyn gevolg weêrhoud de woede van zyn hand:
Men rukt het ligchaam weg van zyn geſneuveld pand;
Men draagt hem naar zyn tent, in onmagt neêrgezegen;
Daar hy ter naauwer nood weêr aêmtocht heeft gekregen,
Of hy begeert op nieuw te keeren naar 't gevecht;
Maar 't word zyns ondanks hem door zyn gevolg ontzegt.

Philoktetes en Adraſtus, elkander opzoekende,

Terwyl zoekt Philokteet den dwingeland te ontmoeten,
En dees met de eigen drift zyn wraak aan hem te boeten:
Een vlammend vuur ſtraalt hen ten gloeijende oogen uit,
Gelyk de woeſte leeuw en luipaard, die hunn' buit

Verlangen aan den zoom des Kaiſters op te ſpeuren,
Van moordluſt zwanger gaan, opdat ze elkaêr verſcheuren:
De dreiging, oorlogswoede, en wraakzucht, nooit verzaad
Van 't bloed der menſchen, ſtaan gedrukt op 't woeſt gelaat;
Zy doen alöm, waar heen zy hunne pylen richten,
Door een' gewisſen dood de bloem der helden zwichten;
treffen elkander aan. Al 't vechtend oorlogsvolk word hen met ſchrik gewaar;
Zy naadren wederzyds; zy zien alreede elkaêr:
De Griek vermeet zich een' der pylen op te heffen,
Waar meê hy nimmer misſte in doodelyk te treffen;
Adraſtus word door Mars heimelyk beſchermt. Doch Mavors, die Adraſt bedekten byſtand bied,
Gehengt alsnoch den dood van dezen dwingland niet,
Maar wil door hem het wee van dezen ſtryd verlengen,
En, weêrzyds woedende, meer menſchenbloed doen plengen:
Adraſt is aan de wraak der hemelſche oppermagt
Noch dienſtig tot een roê voor 't ſterfelyk geſlacht.

Philoktetes, door Amfimachus gewond, Op 't oogenblik dat hem held Philokteet wil vellen,
Word dees doorluchte Griek getroffen door een' ſnellen,
Een' onverwachten ſchicht, waar van hy word verraſt
Door held Amfimachus, een jong Lukaniſch gaſt,
Die Nireus overtreft in ſchoonheid, boven allen,
Na Tethys zoon, de ſchoonſte in 't heir voor Priams wallen.

velt dien jongen Lukaniër, Held Philoktetes dryft, op 't voelen van zyn ſmart,
Zyn' pyl den jongling toe, en jaagt hem dien door 't hart:
Terſtond verbleekt het git van die aanminnige oogen,
Wier luiſter met de nacht des doods word overtogen:
Zyn blos, veel ſchooner dan het rood, daar de uchtendſtond
De kimmen meê bemaalt, beſterft rondöm den mond;
Een naare bleekheid, langs de kaken opgerezen,
Misvormt op 't ſchrikkelykſt dat teêr en minzaam wezen:
Held Philokteet is zelf ontroerd in zyn gemoed:
Elk zucht, wanneer de knaap ter neêr zygt in zyn bloed,

Waar

Waar in hy wentelt, nu de dood hem houd benepen,
En 't hair, dat Febus kruin trotſeerde, in 't ſtof doet ſleepen.
De dappre Philokteet gevoelde tot zyn ſpyt
Zich, na die wraak, geperſt te wyken uit den ſtryd:
De held verloor veel bloeds, waar door zyn krachten weken;
Zyne oude wond ſcheen weêr door't woeden op te breken,
En 't vorig wee vernieuwd; nadien 't onmooglyk was
Dat hem der artſen kunſt tot in den grond genas.
Men zie hem nu op 't punt om op een' ſtapel lyken,
Waar van hy is omringd, te ſneuvlen in 't bezwyken:
Archidamus, de fierſte, en ſchranderſte in beleid,
Van al de Ebaliërs, die uit trouwhartigheid
Voorlang hem volgden om Petilië te ſtichten;
Vervoert hem uit den ſtryd, in 't ſnorren van de ſchichten,
Op 't oogenblik dat hem Adraſt met woeſt geweld
Licht op dit bloedtooneel zou hebben neêrgevelt.
Daar nu die dwingeland, verhit, verwoed van zinnen,
Naar tegenſtrevers zoekt die hy kan overwinnen,
Ontwykt hem alles, valt, of ſpat ten ſlagörde uit;
Gelyk een' ſnellen vliet, die, door geen' dyk geſtuit,
In 't overvloeijen oogſt, en kudde, herders, boomen,
Ja dorpen wegſleept door de felheid zyner ſtroomen.
Telemachus verneemt van verre 't bly geſchal
Van 's vyands zeegryk heir, en tevens overal
De wanörde in het zyn', dat voor Adraſtus helden
Als bloode harten vlied, die bosſchen, bergen, velden,
En ſterke ſtroomen zelfs doorſtreven in hun vlucht,
Wanneer ze jaagers zien. Ulyſſes zoon verzucht;
Eene edle grimmigheid ſtraalt uit zyn blakende oogen;
Hy ſpoed zich uit de plaats waar in hy was getogen,
En lang met veel gevaars roemruchtig had geſtreên;
Hy vliegt, tot hulp zyns volks, door duizend dooden heen,

en word, van pyn, hyna bezwykende,

door Archidamus uit den ſtryd gedragen:

waar na Adraſtus de bondgenooten in wanörde brengt.

Telemachus, zich tot hunne hulpe ſpoedende,

En nadert, overdekt van 't bloed der ſtoutſte zielen,
Die, op haar' tegenſtand, voor zyne voeten vielen:
en door een kreet Hy geeft van verre een kreet, die, onder al dien moord,
Van 't een en 't ander heir volkomen word gehoort.
Minerve had zyn ſtem iets ſchriklyks aan doen kleven,
't Gene al 't gebergt' rondöm een' wedergalm deed geven:
Ja nooit heeft Thracië, wen Mars den kryg verdaagt,
Van wraak en moord omſtuwd, van ſcheller kreet gewaagt.
den moedigende, verhyſtert Adraſtus; welke, door verſcheidene kwade voorteekens De ſtem des Prinſen, die zyn moedloos volk verkwikte,
Maakt' dat al 's vyands heir verbyſterde en verſchrikte:
Zelfs word Adraſt beſchaamt dat zulks zyn' geeſt verwart;
Veel voorbeduidſels ſlaan met ſiddring hem om 't hart;
't Geen hy gevoelt is meer wanhopigheid te noemen,
Dan voor bezaadigdheid en heldendeugd te roemen;
Tot driewerf wankelen zyn knien onder 't lyf;
Tot driewerf deinſt hy af, uit onbedacht bedryf;
Een naare bleekheid ſpreid, als waar' hy afgeſtreden,
Met yskoud zweet zich uit op all' zyn kloeke leden;
Zyn heeſche ſtem ſlaat niet dan ſtaamelend geluid;
Zyne oogen puilen hem bykans ten voorhoofde uit,
En branden dof en naar; hy ſchynt in angſtig lyën,
Gelyk Oreſt, ten prooy der helſche Razernyën;
All' zyn bewegingen zyn ſtuipig, als vol pyn:
Nu denkt hy datter Goôn, en dat ze ontzaglyk zyn;
Hy waant dat hy hen ziet op 't heftigſt zich verſtooren,
En uit den Tartarus een doffe ſtem te hooren,
Die hem ter vierſchaar daagt in 's afgronds ingewand:
Hy voelt in al dit wee een ſteeds onzichtbre hand,
Hem hangende over 't hoofd, gereed zich op te heffen,
Om tot der Goden wraak hem doodelyk te treffen:
verſchrikt, Zyn hoop is uitgebluſcht; zyn ſtoutheid gaat te niet;
Gelyk het licht des daags het ſterflyk oog ontvlied,

Als

Als Febus nederdaalt in Tethys zilvren golven,
En 't aardryk door de nacht in 't duiſter word bedolven.
De godelooze Adraſt, te lang op aard' geduld; *in zyn verderf loopt;*
Ja meer dan al te lang, indien der menſchen ſchuld
Voor hen zo ſtreng een tucht niet gantſch noodzaaklyk maak-
De godelooze Adraſt, wiens uiterſte einde naakte, (te;
Liep zinloos in den dood, door 't noodlot hem bereid.
De afgryzing, wroeging om zyn wreede onmenſchlykheid,
De veege ontſteltenis, de razerny, de woede,
De wanhoop ſtrekken hem ten voor- en achterhoede.
Hy ziet het naadren pas van vorſt Ulyſſes Spruit,
Of waant dat voor zyn oog de Avernus zich ontſluit,
En dat de Phlegeton, door vuur en vlam te braken,
Hem levend reeds verzwelgt in de opgeſperde kaken:
Hy geeft een naare kreet; zyn mond blyft openſtaan, *en, in eene akelige geſtalte,*
Onmagtig om een woord of rede voor te ſlaan;
Als een die, in den ſlaap benaauwd van naare droomen,
Den mond ontſluit, doch niet kan aan het ſpreken komen.
Adraſtus velt zyn ſpeer, al bevende in den wind, *een ſpeer naar Telemachus werpt;*
Op prins Telemachus, die, als der Goden Vrind
Geruſt en onvertſaagd, zich met zyn' ſchild beveiligt, *die, door zyn ſchild beſchut,*
Het wonder van Vulkaan, aan Pallas toegeheiligd:
't Is of de Zege reeds hem met haar vleugels dekt,
En boven zyne kruin een kroon houd uitgeſtrekt:
Men ziet in zyn gezicht het bly en ſtil betrouwen;
Men zou den Jongeling voor Pallas zelve aanſchouwen; *en naar Pallas zweemende,*
Zo krachtig ſtraalt in hem op 't roemryk heldenſpoor
Haar moed, bezaadigdheid, en kloeke wysheid door.
Adraſt, wiens pyl op 't ſchild des Helds word afgedreven, *hem beſtryd,*
Grypt vaerdig naar zyn kling, om hem geen' tyd te geven
Tot wederſtand; maar dees, terwyl hy op zyn beurt
Zyn' ſchicht kan vellen, heeft het lemmer naauw beſpeurt

In

In de afgerechte vuiſt des ſnoodſten der barbaren,
Of dient zich ook van 't zyne, en laat zyn ſchichten varen.
Thans gaan ze van naby elkanderen te keer:
voor de oogen der beide heiren, die onderwyl de wapens nederleggen.
Al 't ander ſtrydend volk legt zyne wapens neêr,
En ſlaat aandachtig 't oog op beider moed en krachten,
Om 't lot des gantſchen krygs uit hun gevecht te wachten.
Hun klingen ſchittren beide als blikſems om hen heen;
Zy ſlaan ze kruislings en behendig tegen-een,
En doen, van 't vruchteloos verdubblen hunner ſlagen,
Op 't gladde ſchild geſtuit, de ruime lucht gewagen:
't Paar Helden rekt en krimpt, laat zich geen kans ontgaan,
Buigt en verheft zich, grypt in 't einde elkander aan.
De klimöp, langs den voet eens olmbooms opgeſchoten,
Klemt nimmer vaſter met haar klevendgroene loten
Om 't hard en kwaſtig hout, als de een en de andre Held
Zyn' ſtouten weêrparty in de armen hield bekneld.
Adraſtus is noch niet in krachten afgenomen;
Telemachus heeft noch de zyne niet volkomen:
Adraſtus word van Telemachus neêrgeworpen,
Adraſt wend menigwerf all' zyn vermogens aan,
Om door verraſſing hem in 't wanklen neêr te ſlaan,
En poogt dien jongen Grick het blank rapier te ontrukken;
Maar pas verbeeld hy zich dat zulks hem zal gelukken,
Of held Ulyſſes zoon tilt met een ſterke hand
Zyn' vyand van den grond, en werpt hem in het zand.
vreeſt voor den dood,
De ſnoode, die de Goôn ſteeds dorſt verongelyken,
Laat door laf hartigheid nu ſchrik voor 't ſterven blyken;
Hy ſchaamt zichzelf den Prins te ſmeeken om het licht,
En toont dat hy 't begeert, door zyn ontſteld gezicht;
Ja poogt hem eindlyk dus tot deernis aan te ſpooren.
en noopt den Prins tot medelyden;
Ulyſſes edle zoon! (laat hy vertſaagd zich hooren:)
'k Erken voor u de Goôn, en hun rechtvaerdigheid;
Zy hebben billyk my door u myn ſtraf bereid:

Niets

Niets, dan de tegenſpoed, ontſluit der menſchen oogen:
Ik zie de waarheid nu: zy doemt myn vorig poogen:
Maar dat myn ramp u wyze op vorſt Ulyſſes ſmart!
't Geheugen van zyn lot vermurwe uw edel hart!
De Prins, die met zyn knie hem onder zich doet bukken, *die op eene edelmoedige wyze, onder heilzame voorwaarden,*
En 't zwaard reeds opheft, om 't hem in de borſt te drukken,
Voegt hem dit antwoord toe: De zege, vrede, en ruſt
Van hen waar voor ik ſtry, is alles wat my luſt:
Ik zoek geen menſchenbloed, noch eigen hoon te wreken.
Leef dan, Adraſt; maar leef om uwe ſnoô gebreken
Voortaan te beetren: geef aan uw gebuuren weêr
Al 't geen gy hen ontvreemde, in ſpyt van trouw en eer:
Herſtel den vrede en 't recht in dees Hesperiſche oorden,
Door u bezoedeld met verraden en met moorden:
Leef; word een ander menſch: leer uit uw' val in 't end'
Der Goôn rechtvaerdigheid, der boozen droeve elend',
En hoe verblind zy zyn die in geweld, in logen,
Onmenſchlykheid en liſt, hun ſtaatsgeluk beöogen;
Dat niets zo aangenaam, zo duurzaam 't hart verheugt
Als de oefning der ſtandvaſte en onbeſmette deugd.
Verſchaf een twaleftal uit de eerſten uwer ſcharen,
En Metrodoor uw' zoon, aan ons tot gyzelaren.
De Held gunt, na dat woord, hem weder op te ſtaan, *den tyran het leven ſchenkt; welke, hem met een' verborgen ſchicht te vergeefs poogende om te brengen,*
En, zonder wantrouw, bied hem daar de hand toe aan:
Maar onverhoeds poogt hem de ſnoode, in 't nederbukken,
Een' tweeden korter ſchicht bedekt in 't hart te drukken,
Dien hy verborgen hield; een' ſchicht zo ſcherp van punt,
En zo behendig op dat heldenhart gemunt,
Dat die voorzeker door de wapens heen moeſt dringen,
Zo geen vergoode kracht dien deê te rugge ſpringen.
Hier op verſchuilt Adraſt zich achter eenen boom,
Opdat hy 's Prinſen wraak, waar 't mogelyk, ontkoom'.

na eene plegtige betuiging van Telemachus,

ô Dauniërs! (laat toen de jonge Held zich hooren:)
Gy ziet hoe ons de zege is door de Goôn beſchoren;
De ſnoode red zich door verraad uit deze nood:
Hy, die de Goôn niet vreeſt, vreeſt echter voor den dood;
Maar die de Goden vreeſt, heeft niets dan hen te vreezen.
Hy treed, op dit bericht, met een verbolgen wezen,
Naar 't Dauniſch heir, en wenkt der bondgenooten magt,
(Terwyl ze aan de andre zy'des booms op de uitkomſt wacht,)
Om dien trouwloozen vorſt het vluchten af te ſnyden:

tuſſchen de twee heiren bezet,

Die, ziende zich beklemd, bezet aan alle zyden,
Gelaat zich of hy weêr te rug keert, in den waan
Van door 't Kretenzer volk noch heen te konnen ſlaan:
Maar prins Telemachus, valt, als de blikſemſtralen
Die 't opperhoofd der Goôn op 't ſchuldig hoofd doet dalen,
Op 't heilloos monſter aan, 't geen door misbruikte magt
Het heilig recht der Goôn en menſchen heeft verkracht:

en verſlagen word.

Hy grypt hem, werpt hem neêr met zegeryke handen,
Gelyk de Noordewind den oogſt der akkerlanden,
Den tengren gouden' halm op 't veld ter neder ſlaat:
Hy luiſtert nu niet meer naar hem, die weêr beſtaat
Zyn edelmoedig hart, geneigd tot mededoogen,
Te ſmeeken om genaê; maar dryft hem, onbewogen,
Het wraakzwaard in de borſt, en ſtort dat monſterdier
In d' onüitbluſchbren gloed van Plutoos zwavelvier.

TE-

L. F. Dubourg inv. Bernard sculpsit.

METRODORE fils d'ADRASTE est tué par son Affranchi qui porte sa Tête aux ALLIEZ et ceux ci font mourir le meurtrier. *Liv. XXI.*

TELEMACHUS.

EEN EN TWINTIGSTE BOEK.

I N H O U D.

Na 't ſneuvlen van Adraſt verzoekt zyn volk om vreê,
En uit zyn' landäart zich een' vorſt te zien verkoren.
De gryze Neſtor lyd een doodlyk hartewee
Om 't miſſen van zyn telg, en wil geen trooſtreên hooren.
Men tracht des vyands ryk te deelen als een' buit,
En wil met Arpos erf Telemachus beſchenken:
Dees ſtelt Polydamas tot koning voor, en ſtuit
Een deeling die gewis der vorſten ruſt zou krenken:
Hy toont hun waar belang hen op het krachtigſt aan;
En noopt, om Diomeed getrouw de hand te leenen,
Het landryk Dauniſch volk gantſch Arpos af te ſtaan
Aan dezen koning, daar op 't onverwachtſt verſchenen.
De vorſten ſcheiden alle, en keeren uit het veld,
Nu de algemeene ruſt en vryheid zyn herſteld.

Adraſt is naauwlyks door Telemachus verſlagen,
Of all' de Dauniërs, in ſteê van jammerklagen
Om zynen dood, en om 't verliezen van den ſtryd,
Erkennen zich verloſt; ja reiken zelfs, verblyd,
De wapenlooze hand, genegen tot voldoening,
Den bondgenooten toe, om vrede en om verzoening.
De zoon des dwingelands, de laffe Metrodoor,
In onrechtvaerdigheid en veinskunſt, op het ſpoor

De Dauniërs, om den dood van hunn' tyran verheugd, en den vrede begeerende,

(terwyl de erfgenaam der krone door zynen ſlaaf omgebragt,

Zyns vaders opgevoed, zocht al zyn heil in 't vlieden:
Maar zeker ſlaaf, gewoon dien prins de hand te bieden
In euveldaden; dien hy van het ſlaafſche juk
Had vry gemaakt, en deel verleend aan zyn geluk;
Op wiens behulp hy zich in 't vluchten dorſt betrouwen,
Beſtond uit baatzucht hem verraadlings neêr te houwen,
Sloeg hem het hoofd van 't lyf, en voerde in zegepraal
Dien akeligen buit, verheven op zyn ſtaal,

door de bondgenooten word gewroken,

Al juichende in het heir der ſaamverbonden helden,
Opdat ze zulks, als 't eind' des zwaaren krygs, vergeldden:
Maar 't gantſche leger zag 't met de uiterſte yzing aan:
Men deed hem, voor zyn' loon, de doodſtraf ondergaan.

en van Telemachus beklaagt,)

Telemachus, die 't oog hield op het hoofd geſlagen
Des ſchoonen jonglings, wien de vroomheid kon behagen
Eer 't kwade voorbeeld, eer 't vermaak hem had verſtrikt,
Borſt dus al weenende uit, in 't vroom gemoed verſchrikt:
Zie daar, ô Voorſpoed! uw verderfelyk vermogen!
Zo word een jeugdig prins door uw vergif bedrogen!
Hoe 't vuur van zyn vernuft in hem meer aanwas neemt,
Hoe meer hy word van 't ſpoor der ware deugd vervreemt.
Indien, den Goôn zy dank! van jongs af myn gevaren,
En Mentors leſſen, my niet hadden doen bedaren,
'k Zou mooglyk mede reeds, door onbedachtzaamheid,
Als deze jonge prins zyn in 't verderf geleid.

verzoeken een' koning uit hunnen landaart te mogen verkiezen; en betuigen hun dankbaarheid.

De Dauniers, vergaêrd om 't vreêverbond te ſtyven,
Verzoeken anders niets, opdat het moog' beklyven,
Dan dat hen werd' vergunt zichzelf een' opperheer
Te kiezen uit hun volk, die door zyn deugden de eer
Der koninglyke kroon de ſmaadheid moge onttrekken,
Waar meê de ſnoode Adraſt haar ſchandlyk dorſt bevlekken.
Zy danken voor zyn' dood de wraak en gunſt der Goôn,
En kuſſen zelfs de hand van held Ulyſſes zoon,

Die

Die dat verwoed gedrocht met roem had mogen ſlagten:
Ja hunne neêrlaag is een zege in hun gedachten.
Dus ging dees Magt te niet in éénen oogenblik,
Die zoo veel Magten dreigde, en ſiddren deê van ſchrik;
Gelyk de gronden, die, hoe hecht en vaſt ze ſchynen,
Allengs verzwakken, door geſtadig ondermynen:
Men ſpot een' langen tyd met zulk een langzaam werk;
't Blyft alles even vlak, 't ſchynt alles even ſterk,
Totdat ze, allengs ontbloot van ſteun, de ſterkſte wallen
Doen met de inſtortende aarde in 's afgronds kaken vallen.
Dus graaft door zelfbedrog zich de ongerechte Magt,
Wat voordeel haar 't geweld mogt hebben toegebragt,
Een' afgrond van elend', waar in ze neêr moet ſtorten:
't Bedrog, de dwinglandy, die luſt ſchept in 't verkorten
Van 't recht des nagebuurs, verzwakken dag aan dag
De ſterkſte grondveſt van het wetteloos gezag:
Het baart verwondring; 't zal de menigte vertſagen
Tot op dat oogenblik als 't reeds ligt neêrgeſlagen;
't Valt door zyne eigen zwaarte; en niets is meer beſtand
Om 't op te heffen, daar het zich met eigen hánd
De ware ſteunſels van de trouw en 't recht, volkomen
Beſtaande in liefde en goed vertrouwen, heeft benomen.

Aanmerking over den ondergang eener geweldige heerſchappye.

De Raad was 's andren daags vergaêrd, opdat men voor
Het vorſtloos Dauniſch volk een' opperheer verkoor.
Toen vloog de gulle vreugd met all haar minzaamheden,
Op 't onverwacht geluk, door bei' de legerſteden:
Men juicht weêrzyds; men maakt de blydſchap algemeen,
En, eer men 't denke, van twee legerſteden één.
De wyze Neſtor kon niet in dien Raad vergaêren;
Nadien zyn rouw, gevoegd by 't overwigt der jaren,
Zyn hart had afgemat; gelyk in de avondſtond
Een regenvlaag 't gebloemt' doet kwynen op den grond,

De bonagenooten verſchynen allen in den Raad, behalve Neſtor, die met een wanhopige droefheid

den dood van zynen zone Piſiſtratus betreurt;

Dat met de morgenzon bevallig ſtond te pralen,
Tot luiſter en ſieraad der friſchbedauwde dalen.
Zyne oogen vloeijen als twee bronnen, welker vloed
Niet uit te droogen is: de ſlaap, die d' angſt verzoet,
En naare zorgen ſmoort, is verr' van hun geweken;
De hoop, daar 't hart door leeft, geheel in hem bezweken.
Al 't voedſel, hem bereid, word bitter; en het licht
Zelfs haatlyk, en geſchuwd van zyn ontſteld gezicht;
Terwyl de ziel niets zoekt dan 's ligchaams band te ontwyken
In de endelooze nacht der onderaardſche ryken.
Hy is der vriendſchap wars; en, doof voor vrindenraad,
Is hem de trooſt een ſmart, en 't leven hem een ſmaad:
Op al 't zielroerendſt, daar men hem meê mogt verkwikken,
Geeft hy geen antwoord, dan door zuchten en door ſnikken.
Hy klaagt van tyd tot tyd op d' allerdroefſten toon:
Ach, myn Piſiſtratus! Piſiſtratus! myn zoon!
Gy roept, gy dagvaard my. Ik zal uw ſchim genaken.
Piſiſtratus! den dood zult gy my lieflyk maken.
Myn teêrbeminde zoon! dan eindigt myn geklag,
Wanneer ik aan den Styx uw ſchim omhelzen mag!
Men hoort in uuren lang den gryzen held niet ſpreken,
Maar ziet, wanneer hy zucht, en 't Godendom wil ſmeeken,
Zyn handen reis op reis al bevende, en 't gezicht
Met tranen overlaên, ten hemel opgericht.

wiens lyk door Telemachus met eene tedere rouwklagte,

Schoon all' de koningen reeds waren ſaamgekomen,
Wierd noch Telemachus by Piſiſtraat vernomen,
Wiens lyk hy overſtrooit met friſch gebloemte en kruid:
Hy barſt al weenende in dees jammerklagten uit:
Myn waerde togtgenoot! ik zal, noch kan vergeten
Hoe welkom ik door u te Pylos wierd geheeten,
Hoe vaerdig ik u volgde op Lacedemons grond,
En hoe ik aan dit ſtrand in 't einde u wedervond.

Wat

Wat blyve ik u verpligt! Hoe ging ons van weêrzyden
De vrindſchap aan het harte! Ik kende uw' moed in 't ſtry-
Die zou, had u het lot meer jaaren toegeſtaan, (den:
Der Griekſche helden moed te boven zyn gegaan:
Maar ach! die deê te vroeg op 't bed van eere u ſterven,
En uwe deugd in bloei aan 's waerelds liefde derven,
Die aan uws vaders deugd gelyk zou zyn geweeſt!
Ja, uw welſprekendheid, en uw verheven geeſt,
Had dezen gryzen held, den roem der Griekſche ſcharen,
In ryper ouderdom noch konnen evenaren.
Zyn liefelyk geweld, zyn indruk op 't gemoed,
Waar tegen 't wrevlig hart vergeefſchen weêrſtand doet;
Zyn ongemaakte zwier in 't bloot verhaal der zaken,
Zyn zielsbezadigdheid, die 't hart, van toorn aan 't blaken,
Zo aangenaam bedaart; zyn vrome ontzaglykheid,
De vrucht des goeden raads, en van een wys beleid,
Bezielden uwe tong: zodra gy u liet hooren,
Verleende u ieder op het gretigſt hart en ooren;
Men was verwonnen, en genegen in den grond
Te vinden dat het recht zich aan uw zy' bevond.
Uwe ongezochte taal deed ge in de harten glyën
Gelyk de morgendauw dringt door de kruideryën.
Zo vele gaven, korts de vreugd van kleen en groot,
Zyn eeuwig ons ontrukt door 't woeden van de dood.
Piſiſtratus, door my, eer 't zonlicht was verrezen,
Dees ochtend noch omhelsd, is nu niet meer in wezen;
Daar ons van dezen held niets anders overſchiet
Dan een gedachtenis vol doodelyk verdriet.
Had gy ten minſte, ô prins! uw' vader Neſtors oogen
Geloken, eer men, met een bitter mededoogen,
Aan u zyn' dappren zoon dees laatſten pligt bedien'!
Hy zag dan niet 't geen nu zyn droevige oogen zien:

Hy

Hy zou dan niet met recht door zyn benaauwde klagten
Zich d' ongelukkigſten van alle vadren achten.
en vorſtelyke uitvaart verëerd, Toen viel de ſtoet, die zich by 't heldenlyk bevond,
Op 't wenken van den Prins, aan 't wasſchen van de wond
Die deze halsvrind in de zyde had ontfangen:
op een praalbedde gelegt, Hy deed hem met veel praals een purpren bed erlangen,
Waar op het hangend hoofd, misvormd door 't aaklig bleek
Der doodelyke verw, een' jongen boom geleek,
Die, hebbende over de aarde een welig loof geſchoten,
En 't ſtarrendak genaakt met zyn verheven loten,
Geknakt is door de byl: dus trekt die boom niet meer
Door zynen wortel 't ſap uit de aarde, die, welëer
Zyn vruchtbre moeder, hem kon voor 't bederf behoeden,
Door zyn' verheven ſtam in haren ſchoot te voeden;
Hy ſlaat aan 't kwynen; al zyn lieflyk groen verdort;
Hy kan niet langer ſtaan; daar ligt hy neêrgeſtort;
Zyn takken, die men korts den hemel zag bedekken,
Beſtaat men nu verwelkt door ſtof en ſlyk te trekken;
Hy is niets anders meer dan een gevelde ſtam,
Dien 't heftig woedend ſtaal al zyn ſieraad benam:
en op de houtſtapel door de vlam word verſlonden: waar na de aſch aan Kallimachus in bewaring word gegeven, Piſiſtratus dus ook door de oorlogskling verſlagen,
Word naar de houtmyt nu ter uitvaart weggedragen:
De vlam ſtygt reeds om hoog. Een Pyliſche oorlogsſchaar',
't Gezicht ter aarde ſlaande, al weenende om de baar,
Geleid ze voet voor voet, met omgewende ſperen:
Men ziet het lyk wel haaſt door 't heftig vuur verteeren;
Waar na men de aſch verzaamt, die vorſt Ulyſſes Spruit,
Voor alles zorgende, in een gouden bus beſluit,
En als een dierbaar pand Kallimachus doet geven,
Des prinſen voedſterheer in 't jeugdelyke leven.
Neem, (ſpreekt Telemachus:) bewaar dees droevige aſch,
Het overſchot van hem die u zo dierbaar was:

Be-

Bewaar ze, om ze aan uw' vorſt, zyn' vader op te dragen; *totdat Neſtor die afeiſche.*
Doch niet, voordat hyzelf u die kome af te vragen,
Als hem de Reden ſterkt. 't Geen nu zyn' weedom ſart,
Verzagte in laater tyd de wonde van zyn hart!
Ulyſſes dappre zoon, wien all' de vorſten wachtten, *Telemachus, in den Raad met achting en toejuiching ontfangen, blooſt, en zwygt;*
Begaf zich wyders by die ſaamvergaêrde Magten:
Men zweeg uit achting, en om uit zyn' gulden' mond
Te hooren wat hy nutſt voor haar belangen vond.
Hy bloosde, en ſprak niet, hoe de koningen hem baden:
Die glorie, en de lof van all' zyn heldendaden,
Hem toegejuicht van 't heir en van den gantſchen Raad,
Vermeerden de edle ſchaamte op 't minnelyk gelaat.
Hy wenſcht dien roem te ontvliên; het ſtaat zyne inborſt
Nu is hy de eerſte maal verbyſterd en verlegen. (tegen;
In 't eind' verzoekt de Held, gelyk een gunſtbewys, *verzoekt dat niemand hem in zyn bywezen pryze;*
Dat niemand, wie 't ook waar', hem weêr in 't aanzicht pryz'!
Niet dat ik wars van eer, (doet hy zich verder hooren,)
Door zulk een groot gejuich myn hart niet laat bekoren,
Vooral wanneer de lof, in de algemeene vreugd,
Door kenners word geſtyfd en meeſters in de deugd;
Maar al myn vrees is, dat ik dien te veel leer minnen:
Dit liefelyk vergif kan 't vroomſte hart verwinnen; *toont het verderflyk gevolg der lofſpraak aan;*
't Vervult ons met onszelf. De ware gloriezucht
Wil dat men lof verdien', maar zedig dien ontvlucht'! (den:
De oprechte en valſche roem zyn naauwlyks te onderſchei-
De ſnoodſten van 't heelal, door wet noch tucht te leiden,
De dwingelanden zyn 't, die meeſt door 't vleijend hof
Bewierrookt worden met den keurelykſten lof:
En dat men my, als hen, zo ſchaamteloos wil pryzen,
Verſtrekt my tot geen vreugd. Geeft dan uw lof bewyzen
In myne afwezendheid, indien ik immermeer
't Geluk my waerdig draag van zo gewenſcht eene eer.

Acht gy my waarlyk vroom, dan moet gy tevens achten
Dat zich myn zedigheid wil voor den hoogmoed wachten:
Verſchoon my op dien voet; zo u myn deugd bekoort,
Roemt my dan nooit als een' die gaarne loſſpraak hoort.

en ſluit ze vervolgens met een koel ſtilzwygen:

Nadat Telemachus volëindigt had te ſpreken,
Gaf hy geen antwoord meer aan hun, die, op dit teeken
Van ingetogenheid, volhardden in zyn deugd
Te roemen als een baak en wonder van de jeugd;
Hy ſtuitte, door een koel, een onverſchillig wezen,
Welhaaſt het groot geſchal van allen die hem prezen;
Men duchtte de ongeneugt' die in hem ſcheen te ontſtaan:

waardoor zyne achting toeneemt, en de verwondering over hem te grooter word.

Dus nam de lof een end', maar de achting meerder aan;
Ja elks verwondering was grooter dan te voren;
Men wiſt hoe Piſiſtraat hem eertyds kon bekoren,
En met wat tedre zucht hy alles had beſtiert,
Opdat zyn' halsvrinds lyk naar eiſch behandeld wierd.
De Raad en 't leger zyn, door zulk een mededoogen
En tederhartigheid, onëindig meer bewogen,
Dan door die gantſche reeks van wondren, die de Held
Door wys- en dapperheid verrichtte in 't oorlogsveld.
Hy heeft (dus ſpreekt men ſtil) zich wys en kloek gedragen;
Hy is der Goden Vriend, de Held van onze dagen,
Verr' boven 't menſchlyk peil: dit, zo verwondrenswaerd,
Is iets dat in ons hart, 't is waar, verbaazing baart:
Maar hy is bovendien goedäardig, trouw, zagtmoedig,
Meêdoogend, heuſch, oprecht, in weldoen overvloedig;
Geheel ten dienſt van hen waar voor hy achting heeft,
Een ieders welluſt daar hy mede in vriendſchap leeft:
Geen koel noch trots gedrag is meer in hem te ontdekken.
Zie daar wat dienſtig is om andren op te wekken;
Zie daar waarom ons hart in liefde t' hemwaarts blaakt;
Zie daar wat ons zyn deugd zo minnenswaerdig maakt,

Ja

Ja zoo bekoren kan dat wy ons eigen leven,
Als 't noodig waar, voor hem ten offer zouden geven.
Men raadſlaagde in het einde, of 't nut ware, en geraên, *De meeſte vorſten ſtemmen tot de verdeeling der Dauniſche heerſchappyë, en wyzen Telemachus de landen van Arpos toe;*
Het Dauniſch oorlogsvolk een' koning toe te ſtaan.
Den meeſten vorſten dunkt, dat billyk deze landen
Gelyk een wingeweſt vervallen in hun handen,
Waar van de deeling hun door 't krygsrecht word geboôn:
Men ſchikt voor zyn gedeelte Ulyſſes dappren zoon
Het vruchtbaar Arpos toe, dat in twee jaargetyën
Met Ceres gaven pronkt en Bacchus lekkernyën,
En de eeuwiggroene olyf, Minerve toegewyd.
Dat landſchap (voer men voort,) verbanne voor altyd,
ô Prins! uw Ithaka, met zyn geringe daken,
Het woeſt Dulichië, verſchriklyk om te naken,
En 't wild Zacynthiſch woud, uit uw geheugenis:
Wat ſpoort ge uw' vader na, die lang geſneuveld is!
Neen, zoek naar hem niet meer, die in de woeſte golven
By 't klippig Kafareen gewis moet zyn bedolven,
Door 't woeden van Neptuin, op Nauplius gebed;
Noch naar uw moeder, reeds verſtrikt in 't minnenet;
Noch naar uw vaderland, dat nooit van de Akkergoden
Begunſtigt word, als 't ryk door ons u aangeboden.
De Prins aanhoorde dit ſchoonſchynend wanbegrip *welke hy grootmoedig afſlaat,*
Met heusheid en geduld: maar geen Theſſaalſche klip
Is ongevoeliger voor droeve minneklagten,
Dan hy voor 't aanzoek was van zo vele Oppermagten.
Wat my betreft, (dus was het antwoord van den Held,) *uit aanmerking der ongenoegten eener uitgebreide heerſchappyë;*
Ik ben op rykdom, noch welluſtigheid geſteld.
Wat inzicht heeft men met zyn grenzen uit te zetten,
En een ontelbaar volk te binden aan zyn wetten?
Is deze winſt zo zoet, waar door men, zo verblind,
Zich zwaarder juk bereid, en minder vryheid vind?

Of treft den levensloop, zelfs van de wyſte menſchen,
Geen ramps genoeg, om noch naar meerder ramps te wen-
Om noch door meer beſtier van volk te zyn bezwaard,(ſchen?
Dat woelziek, wrevlig, ſnood, ondankbaar is van aart?
Wie, enkel om zichzelf, door heerszucht word bewogen
Te ſtaan naar roem, vermaak, en grooter ryksvermogen,
Als meeſter van het volk, word godeloos geächt,
Een dwingeland, een plaag voor 't menſchelyk geſlacht:
Doch wie in 't heerſchen wil op 't heil der volken roemen,
Moet zich hunn' meeſter min dan hunn' beſchermer noemen;
Hem drukt een zwaare zorg, waar van hy 't end' nooit ziet;
Hy zoekt niets minder, dan vermeerdring van gebied.
Een herder, die zich niet zal met zyn kudde voeden,
En 't vee voor wolvenliſt met lyfsgevaar behoeden,
Ja, waakzaam nacht en dag, door zorgen zich vermoeit,
Opdat hy 't grazen doe daar 't weligſt voedſel groeit;
Zal voor zichzelf 't getal der ſchapen niet vergrooten,
Veel minder zyn' gebuur noch van de zyne ontblooten:
Dit waar' niet anders dan zyn moeite en zorg vermeerd.
En ſchoon ik nimmer heerſchte, ik heb nochtans geleert,
Zoo door de wetten, als door hen die wetten maken,
Hoe zwaar 't een' koning valt voor 't heil des volks te waken:
th uit liefde tot zyn vaderland. Dies ben ik, zo my ooit gezag word toegeſtaan,
Met Ithaka, myn kleen, myn arm gebied voldaan.
't Is roems genoeg, indien ik, door myn deugd doorluchtig,
Daar zo rechtvaerdig heerſche, als moedig en godvruchtig:
Ik zal niet dan te vroeg daar heerſchen. Groote Goôn!
't Behage u, t' myner beê, myn' vader op dien troon,
Het woedend zeegeweld ontworſteld, vele jaren
Tot op den hoogſten trap des ouderdoms te ſparen;
En door zyn voorbeeld my noch lang te leeren zien
Hoe zyn regeeringswyz' my tot een richtſnoer dien';

En

En hoe men eerſt in zich de driften moet verheeren,
Om zulks den onderdaan met vrucht te kunnen leeren!
ô Vorſten, hier vergaêrd! (dus voer de Jongling voort:)
Duld, om uw eigen nut, noch één gulhartig woord:
Zo gy de Dauniërs een' koning toe wilt ſchikken
Die 't Recht bemint, hy leer' hen voor het onrecht ſchrikken,
En toon' hen duidlyk aan hoe groot een heil hy ſmaakt
Die tot eens andren ſchaê zyne eeden nooit verzaakt,
Noch 't erf van zyn' gebuur aan zyn gebied wil trekken!
Hier in kon hen Adraſt nooit tot een voorbeeld ſtrekken:
Zy zullen, als een wys en zedig vorſt hen richt,
U nooit beducht doen zyn; maar, dier aan u verpligt
Voor dien rechtſchapen vorſt, aan u de glorie geven
Der aangename ruſt waar in zy zullen leven:
Die landaart, ver van u te ontruſten, zal altyd
U zeegnen voor zyn heil, u byſtaan in den ſtryd;
De koning en het volk, om hunne deugd geprezen,
Zal 't roemenswaerdig werk van uwe handen wezen.
Doch zo gy evenwel volhard in uw beſluit,
Hun landen onderling wilt deelen als uw' buit,
Ziet hier dan wat al ramps ik u heb voor te ſpellen:
Dit ſtrydbaar volk zal zich daar wrevlig tegenſtellen,
En, door zyn veiligheid rechtvaerdig voor te ſtaan,
De dwangverbiênde Goôn met zich te veld zien gaan:
Is 't Godendom voor hun, dan zult gy endlyk leeren
Hoe al uw voorſpoed kan in tegenſpoed verkeeren;
Gy zult uwe overſten beroofd zien van beleid,
Uw legermagt van moed, uw land van vruchtbaarheid;
Terwyl ge u vleijen zult in uwe zelfsverblinding,
Vermetel voortgaan in uw roeklooze onderwinding,
En aller vromen mond doen zwygen, die misſchien
U zouden, tot uw nut, de waarheid leeren zien:

Hy toont aan, hoe voordeelig het hen allen zal wezen aan de Dauniërs een' koning uit derzelver landaart te vergunnen:

en hoe ſchadelyk de gevolgen zouden zyn, indien de Dauniſche landen tot wingeweſten wierden gemaakt; zo ten opzichte der Dauniërs,

Gy zult uw faam eensklaps zien met uw' val bepalen.
Hoe! (dus zult ge ieder op uw trotsheid hooren ſmaalen:)
Zyn dit die volken, die men waerdig hield, voorheen
Als meeſters van 't heelal te werden aangebeên,
Die nu op hunne beurt voor hunnen vyand vluchten,
Der volken ſpeeltuig zyn, en onder 't juk verzuchten?
Zie daar der Goden werk; zie daar hoe overmoed,
Hoe onrecht en geweld op 't ſchandlykſt word geboet.

als ten aanzien van de omliggende volken,

Denkt, zo gy elk een deel van Daunië af wilt ſcheuren,
Dat nooit de nagebuur die ſplitſing goed zal keuren:
ô Neen; uw eedverbond, voor de algemeene ruſt
En vryheid aangegaan van deze gantſche kuſt,
Tot ſtuiting van Adraſt in zyn tyrannig poogen,
Zal zelfs verfoeilyk zyn in aller volken oogen:
Zy zullen u met recht betichten dat uw Raad
Naar de eigen dwinglandy van al de waereld ſtaat.

ja der bondgenooten zelf.

Doch neemt dat u hiernaa de zege ſta te wachten
Op gantſch Hesperië, met zyn verëende Magten:
Die zege is uw bederf; wyl u ontwyfelbaar
Deze onderneming zal verwydren van elkaêr:
Gy miſt, nadien ge u 't recht daar in niet voor ziet lichten,
Het ſnoer om onderling uwe eiſchen naar te richten:
Elk zal voor zich een deel begeeren van het land,
Naar maate van zyn magt en vorſtelyken ſtand;
En niemand onder u verkrygt zo veel vermogen
Dat ooit dit ſtrydbaar volk die deeling zal gedoogen.
Ziet daar uzelf een' kryg berokkend, daar misſchien
Uw zuigelingen zelfs geen eind' van zullen zien.
Is 't niet rechtvaerdiger uw heerszucht in te toomen,
Dan door die rampen tot uw heilloos wit te komen?
Moet de ongeſtoorde vreê, 't genoegen dat zy voed,
De gulle vrolykheid, de heilryke overvloed,

De

De vriendſchap en de gunſt der naaſtgelegen ſtreken,
De roem die nimmer zal aan 't heilig recht ontbreken,
't Gezag, waar toe men ſtygt wanneer men allen twiſt
Der vreemde volken heuſch door tuſſchenſpraak beſliſt;
Moet al dit duurzaam heil niet endloos zwaarder wegen,
Dan wingeweſten, door vergoten bloed verkregen?
Gy ziet, ô koningen! ô hoofden van uw' Staat!
Dat u Telemachus niets vergt uit eigenbaat:
Betracht den raad van hem die, tegen uw beſluiten,
Uit liefde tot uw heil zich durft vrymoedig uiten;
En, zonder op uw gunſt of ongunſt acht te ſlaan,
Dus openhartig u de waarheid doet verſtaan.

Men verneemt, op het ſluiten van Telemachus rede,

Zodra de Jongeling voleindigt heeft te ſpreken,
Met meer ontzaglykheid dan immer is gebleken
In eenig' ſterveling; terwyl de gantſche Raad,
Als weggerukt, op hem verwonderde oogen ſlaat,
Klinkt een verward gerucht den legerknaap in de ooren,
't Geen zich tot in den Raad der koningen doet hooren.

dat een heldhaftig doch onbekend vreemdeling, met eenige ſoldaten in Hesperië is aangeland;

Een vreemdling (zegt men) is met krygsvolk hier geland;
Hy is ons onbekend, doch ſchynt van hoogen ſtand;
't Is al grootmoedig wat men in hem kan beſpeuren;
Men merkt genoeg dat hem veel rampen deden treuren,
Maar teffens dat zyn moed, die't oog veel luiſters geeft,
Verr' boven allen ramp zyn hart verheven heeft:
Het landvolk, uitgezet om deze kuſt te dekken,
Wilde, als een' vyand, hem in 't landen tegentrekken;
Maar de onvertſaagde riep, dat hy een opening
Zich wiſt te maken door zyn langbeproefde kling;
Doch dat hy 't gaſtvryrecht en vrede kwam begeeren:
Hy bood, om de achterdocht uit aller hart te weeren,
In ſmeekende geſtalte een groene olyftelg aan.
Men gunt den held gehoor; zyn beê word toegeſtaan

Om

Om hem voor de Overheid van dezen oord te leiden,
Opdat ze in zynen ramp hem ſchuilplaats moog' bereiden,
En hy voor haar zyn lot, en wie hy is, verklaar'.
die, in den Raad geleid, met verwondering word aangezien,
Men heeft dit pas gezegt, of word den held gewaar;
Die, allen onbekend, houd, met verwonderde oogen,
Door fiere majeſteit de vorſten opgetogen.
Men had waarſchynlyk hem voor Mavors zelf geächt,
Wanneer die op 't gebergt' van Thracië zyn magt,
Zyn bloedig heir verzaamt om 't oorlogs vuur te ontſteken.
Elk zwygt: waar op de held aldus begint te ſpreken:
zich ontdekt Diomedes te zyn,
Gy herders van het volk, voorzeker hier vergaêrd
Opdat het vaderland voor inbreuk zy bewaard
Van buitenlandſch geweld; of om de wyſte wetten,
Tot heil van 't algemeen meer aandrangs by te zetten;
Geeft aan een' man gehoor, verdrukt door tegenſpoed.
Dat u de Hemel ſteeds voor zulke rampen hoed'!
'k Ben Diomedes, die, 't Etoliſch volk gebiênde,
zyne ongelukken voordraagt,
Den haat der Mingodes voor Trojes muur verdiende,
Door 't kwetſen van haar hand: haar wraak volgt, vroeg en ſpaê,
De gantſche waereld door, my op 't geſtrengſte na.
Neptuin, altoos geneigd naar 't wreed verzoek te hooren
Dier goddelyke Spruit, uit zynen vloed geboren,
Heeft my het zeegeweld voorlang ten doel doen ſtaan,
En op de klippen vaak myn kielen doen vergaan:
Die onverzoenbre Schoone ontneemt my al 't vertrouwen
Van immer weer myn ryk en myn gezin te aanſchouwen,
En 't hartverkwikkend licht dier landſtreek, dat voorheen
Op myn geboorteſtond my 't eerſt in de oogen ſcheen:
Neen, nimmer zal ik weêr, na myn verdrietig zwerven,
Van 't gene ik meeſt bemin het lief gezicht verwerven.
Ik zoek, na zo veel ramps, alleen een weinig ruſt,
Een veiliger verblyf aan deze vreemde kuſt.

Zo

Zo gy het weldoen mint, en boven alle dingen
Den Blikſemvoerder vreeſt, de hulp der vreemdelingen;
Indien gy hunne elende u ooit ter harte trekt,
Ontzegt my dan toch niet van dit wydüitgeſtrekt,
Dit onäfmeetbaar land, een ſtuk, een weinig aarde,
Een' zandgrond, klippig oord, of woud van geener waerde;
Opdat ik door uw gunſt, na all' myn' tegenſpoed,
In 't einde een woonplaats ſticht' met myn' verlegen' ſtoet,
Die ons ten minſte moge een droevig denkbeeld geven
Van 't lieve vaderland waar uit wy zyn verdreven!
Wy ſmeeken ſlechts om iets van uw' onnutten grond,
En om met u te ſtaan in eeuwig vreêverbond:
Uw vyand zy ook de onze! uw heil, het heil van beiden!
Alleen zal ons 't verſchil der wetten onderſcheiden.

en een weinig landsverzoekt, om zich daarop met zyn volk neêr te ſlaan.

Terwyl zich Diomeed liet hooren voor den Raad,
Was in Telemachus, die de oogen op 't gelaat
Des grooten ballings veſtte, een wisſeling te ontdekken
Van driften, die men zag door all' zyn wezenstrekken.
Hy had noch naauwlyks iets van 's vorſten ramp verſtaan,
Wanneer de zoetſte hoop hem ſtreelde met den waan
Van zynen vader zelf in dezen held te hooren:
Doch toen een andre naam hem ſchielyk klonk in de ooren,
Verſchoot zyn verw, gelyk een puikbloem, door 't geweld
Des barren Noordewinds verwoed ter neêr geveld:
Vervolgens wierd zyn geeſt ontroert, door de ongelukken
Waar mede een Hemelmagt dien koning bleef verdrukken,
Herdenkende met ſmart aan de eigen tegenſpoed,
Die zynen vader en hemzelven was ontmoet:
Hy voelde tevens zich van rouw en vreugd bevangen:
Dit perſt de traanen uit langs zyn verbleekte wangen;
Waar op hy, ſchielyk door de ontroering weggerukt,
Naar Diomedes vliegt, en hem in de armen drukt.

Telemachus ſtaart oogt op dien koning, werken hy hoopte zyn vader te wezen,

vrindelyk ombelſt,

en betuigt hoe hem zyns vaders en zyne eigene rampen

Ik ben Ulyſſes zoon: (dus vangt hy aan te ſpreken:)
Gy hebt dien vorſt gekent; zyn hulp is u gebleken,
Terwyl gy, 's vyands heir verkloekende in de nacht,
Vorſt Rheſus rosgeſpan in 't Griekſche leger bragt:
Het grimmig Godendom heeft hem als u doen zwerven.
Indien de Erebus* mag by ons geloof verwerven, * De Hel.
Zo leeft hy noch: maar ach! hy leeft niet meer voor my:
'k Verliet, om hem te zien, zyn land en heerſchappy,
Het dierbare Ithaka: nu durf ik niet vertrouwen
Van Ithaka of hem ooit weder aan te ſchouwen.

tot medelyden verpligten;

Meet uit myn rampen af met wat meêdoogend hart
Ik op 't gevoeligſt deele in uw geleden ſmart:
Het voordeel, dat men leert uit zware elenden trekken,
Is dat ze, in andren, ons tot medelyden wekken.

met verzekering van zyne hoogachting voor Diomedes,

Hoewel ik hier niets meer dan maar een vreemdling ben,
ô Groote Diomeed, waar voor ik u erken!
(Want ondanks al de elend', die van myn jongſte jaren
Myn dierbaar vaderland geduurig is weêrvaren,
Is vorſt Ulyſſes zoon zo dorpſch niet opgekweekt,
Dat hem de kundigheid van uwen roem ontbreekt:)

en toezegging zyner en zyner bondgenooten hulpe aan den zelven.

Vermag ik echter u, die in den rang der helden,
Als onverwinbaarſt na Achilles zyt te melden!
Met myn geringe hulp verblyd ten dienſt te ſtaan:
Dees vorſten, met den ramp des ſtervelings begaan, (men,
Erkennen deugd noch moed, noch krygsroem voor volko-
Zo geen menſchlievendheid daar nevens word vernomen.
De rampſpoed zet altoos, hoewel die ſmartlyk zy,
Der grooten mannen faam een' nieuwen luiſter by:
Hen mangelt iets, zo lang ze in vollen voorſpoed leven;
Zy konnen dan geen blyk, geen heerlyk voorbeeld geven
Hoe dat men met geduld den rampſpoed door moet ſtaan:
Wanneer de deugd eens heeft haar droevig lot voldaan,

Dan

Dan wekt zy deernis in de harten die haar eeren.
Beveel ons vry de zorg van uw verdriet te weeren,
Terwyl u 't Godendom aan ons geſchonken heeft,
En met die dierbre gift de grootſte blydſchap geeft:
Het is een gunſt, waar in wy ons geluk beſpeuren,
Dat we u vermogen uit uw onheil op te beuren.
Terwyl de Jongling ſprak hield Diomedes 't oog
Op hem geveſtigt, die zyn moedig hart bewoog:
Ze omhelsden dus elkaêr, alsof een ongeſchonden,
Een naauwe vrindſchapsband hen voormaals had verbonden.
Rechtſchapen Heldenzoon! Ulyſſes waerde Spruit!
Ik vind volmaakt in u (borſt Diomedes uit,)
De minzaamheden van uw' vaders wezenstrekken,
En dien begaafden mond, die wondren kon verwekken;
Het grootſch gevoelen dat in hem zo heerlyk blonk,
En de edle wysheid daar hem Pallas meê beſchonk.

Diomedes omhelſt den Prins met de grootſte blydſchap;

De ſtrydbre Philokteet omhelsde in deze ontmoeting
Vorſt Tydeus grooten zoon met de eigenſte eerbegroeting;
Zy meldden aan elkaêr hun doorgeſtreden leed.
Gy zult ontwyfelbaar (vervolgde Philokteet)
Den wyzen Neſtor hier, na zulk een reeks van jaren,
Verlangen weêr te zien, beſneeuwd met gryze hairen.
De wreede dood heeft hem zyn' erfgenaam der kroon
Piſiſtratus ontrukt, zyn' dappren laatſten zoon:
Hem is niets over, dan om door een' vloed van tranen
Zichzelf, nu afgetreurd, een ſpoor naar 't graf te banen.
Kom, trooſt hem in zyn' rouw: een vrind, door ramp gehard,
Is meeſt bekwaam om hem te ontheffen van zyn ſmart.

en word mede van Philoktetes verwelkomt, die hem wegens Neſtors droefheid onderricht,

Die helden, op dat woord in Neſtors tent gekomen,
Bevonden hem zo verr' door droefheid ingenomen,
Zo neêrgedrukt van geeſt, dat Diomedes hem
Scheen onbekend te zyn; maar toen hy, door zyn ſtem,

en by dien vorſt inleid;

In 't bitter weenen hem bekend wierd onder 't nadren,
Verdubbelde ook de ſmart des droefſten aller vadren:
welke altengs naar deszelfs rede luiſtert. Doch eindlyk wierd zyn rouw een weinig opgeſchort,
En 't byzyn van zyn' vriend verzagtte dien in 't kort,
Door 't vreemd genoegen van hun wederwaardigheden
In hare omſtandigheên elkanderen te ontleden.

Telemachus poogt Arpos voor Diomedes te verwerven, en de kroon der Dauniërs te doen opdragen aan Polydamas; die, van Adraſtus benyd, De vorſten, onderwyl noch yvrig in beraad,
Bepeinsden wat te doen met d' aangewonnen Staat.
Ulyſſes edle Telg bewoog hen te overdenken
Om Arpos vruchtbre ſtreek aan Tydeus zoon te ſchenken,
En aan de Dauniërs met-een Polydamas
Tot koning voor te ſtaan, die van dien landaart was,
En ook een legerhoofd, befaamd in 't loflyk ſtryden,
Wiens dienſt Adraſtus nooit in 't heir had willen lyden,
Uit argwaan dat die held zou werden waerd geächt
Der glorie die hy zich-alleen had toegedacht:
Polydamas had hem veelmalen voorgeſlagen
Dat hy te veel zyn' Staat en leven ſtond te wagen
In 't oorelogen met zo groot een Eedverbond:
Hy ſloeg hem dikwyls voor, als hy hem eenzaam vond,
Wat meer toegevendheid en trouw te laten blyken
In 't ſtaven van den vreê met de aangelegen Ryken.
Maar die de waarheid haat, verwerpt en haat veel meer
Al wie kloekmoedig pleit voor haar verduiſterde eer:
Noch de ongeveinsde mond, vol ernſt om te overtuigen,
Noch 't onbaatzuchtig hart kan die gemoedren buigen.
Een valſche voorſpoed had Adraſtus geeſt verblind;
Hy ſloeg den nutſten raad vermetel in den wind,
En overwon nochtans zyns vyands oorlogsbenden:
De ſtoutheid, de overmagt, het trouwloos eedenſchenden
Bewerkten zyne zege en 's vyands ondergang:
Van all' de rampen, die Polydamas zo lang

Aan

Aan hem voorſpelde, was hem nooit iets voorgekomen;
Hy ſpotte met de zorg die dezen man deê ſchroomen:
Een wysheid, zo vol angſt, verſtrekte hem ten laſt. *in ballingſchap was verſtooten:*
Dus wierd Polydamas ondraaglyk voor Adraſt,
Die eindlyk hem, van ampt en waerdigheid verſteken,
Verärmd en kwynend' liet in afgelegen ſtreken.
Deze ongunſt gaf dien held, ſchoon ze eerſt hem ſmartlyk *waarom by zich in de beſpiegeling der wysheid oefende,*
't Geen waarlyk hem ontbrak, door de oogen zyner ziel (viel,
De nietige ydelheid van 't hooffch geluk te ontdekken:
't Geen hem een rampſpoed dacht kon haaſt zyn heil ver-
Hy zag met vreugd te rug op 't vorig ongeluk; (ſtrekken;
Hy leerde allengs zichzelf verſterken in zyn' druk,
Zyn tong aan banden ſlaan, van weinig nooddrufts leven,
Zich ter beſpiegeling der waarheid overgeven,
Zich oefnen by zichzelf in zyn verborgen deugd,
Nadien ze in 't openbaar ons nooit zo veel verheugt:
Door zich tot haren raad thans ongeſtoord te keeren,
Gewendde zich de held der menſchen hulp te ontberen.
Hy woonde aan Gargans voet, in eene woeſte ſtreek, *en by Gargans gebergte, daar by eenvouwdig leefde,*
Daar hem een holle rots, die naar een wulft geleek,
Verſtrekte tot een dak, waar by de zilvren ſtroomen
Van eene friſſche beek, ten bergtop afgekomen,
Hem laafden; en zyn ſpys beſtond in 't eerſt alleen
In wilde vruchten van de boomen daar omheen.
Hy deed een weinig lands beploegen door twee ſlaven,
Die, op zyn voorbeeld, zich aan 't dienſtig werk begaven:
De erkennende aarde loont hun vlyt met overvloed,
En laat hem geen gebrek aan eenig noodig goed:
Hy mogt op menigte van aardgewaſſen roemen, *den val van Adraſtus verwachtte,*
Ja zelfs op ruime keur van liefelyke bloemen.
Hier overdacht de held de rampen van een' Staat
Die door een' oppervorſt, wiens heerszucht zonder maat

Zich aan geen wetten bind, word in 't bederf getogen:
Hier wachtte hy op 't uur, waar in voor aller oogen
De langgetergde wraak der goedertieren Goôn
Den wrevelen Adraſt zou bonzen van den troon.
Hoe ſtouter hy dien vorſt op 't wuft geluk zag bouwen,
Hoe wisſer hy zyn' val dacht van naby te aanſchouwen;
Wyl de onvoorzichtigheid, als alles haar gelukt,
En zich de dwinglandy uit alle banden rukt,
Het droefſte teeken is voor koninklyke Magten,
Waar op haar ondergang onmidlyk is te wachten.
dien hy, met verzuchting, en vrees voor de ſlavernyë der Dauniërs verneemt.
Polydamas betoonde, op 't hooren van de maar'
Der nederlage en dood van zyn' geweldenaar,
Geen vreugd, noch om dat hy 't voorſpelde in vroeger dagen,
Noch ook, omdat hy was van dien tyran ontſlagen:
Hy zuchtte alleen, uit vrees dat 's Overwinnaars magt
Zyn vaderlanders had tot ſlaverny gebragt.
Telemachus, van alles onderricht,
Ziet daar den held, aan wien de ſcepter is beſchoren
Door vorſt Ulyſſes zoon, die langen tyd te voren
Van dees' doorluchten mans gedrag was onderricht;
Wyl Mentors raad voorheen hem daar toe had verpligt
Dat nimmermeer zyn luſt noch yver moeſt verſlappen,
In 't vorſchen naar de nutte of ſchaadlyke eigenſchappen
Van allen die men zag in eenig ampt van Staat,
Zo wel in 's vyands ryk, als in der vorſten Raad,
Waar meê men zo vol roems hem zag te velde trekken:
Zyn meeſte zorg beſtond in overäl te ontdekken
Wie uitblonk in vernuft, in kunſt, in dapperheid,
In vrome zeden of een ongemeen beleid.
en der bondgenooten ongenoegen
Het Bondgenootſchap toonde in 't eerſt een klein misha-
Om aan Polydamas een' rykſtaf op te dragen: (gen
Wy hebben (zeiden ze) op de proef alreê gevoelt
Hoe fel een Dauniſch vorſt, die niets dan kryg bedoelt,

Wan-

Wanneer hy dien met moed en loosheid weet te voeren,
Der nagebuuren ruſt geſtadig kan ontroeren.
Polydamas, berucht door loflyke oorlogsdeugd,
Kan ons een oorzaak zyn van kryg en ongeneugt'.
Polydamas, 't is waar, (dus luid des Prinſen rede,)
Verſtaat zich op den kryg, maar mint nochtans den vrede;
Twee zaken, wenſchlyk voor het heil van 't algemeen.
Hy, dien vooraf 't gevaar, de elende en zwaarigheên
Des oorlogs zyn bekend, poogt die veel meer te myden,
Dan zulk een die noch niet ervaren is in 't ſtryden.
Die held heeft al het zoet der ſtille ruſt geſmaakt,
Het roekeloos beſtaan des dwingelands gelaakt,
En al het kwaad gevolg te voren recht begrepen.
Een zwak, onkundig vorſt, niet op den kryg geſlepen,
Is meer van u te ontzien, dan zulk een die den Staat
In alles zelf beſtiert en vlytig gadeſlaat:
Een zwak, onwetend vorſt zal t' eenemaal door de oogen
Eens gunſtlings moeten zien, door eigenbaat bewogen;
Of ſteunen op de zorg van eenig trots verſtand,
Welks vleizucht, woelzieke aart hem duizend ſtrikken ſpant:
Dus zal die blinde vorſt in zware krygskrakkeelen
Zich wikkelen, zonder zelfs daar in te willen deelen.
Hoe zult ge u van dien vorſt verzekren? met wat ſchyn,
Nadien hy van zichzelf niet kan verzekerd zyn?
Hy zal u ontrouw zyn, en u welhaaſt verpligten
Om hem te dwingen, of voor zynen dwang te zwichten.
Is 't niet een grooter blyk van wys en kloek beleid,
Van liefde tot het recht, ja van grootmoedigheid,
't Verwonnen Dauniſch volk, door welgegrond vertrouwen,
Op onze onzydigheid hun heil te laten bouwen,
En op hun heuſch verzoek, zo billyk in den aart,
Een' koning toe te ſtaan het heerſchen overwaerd?

wegens Polydamas verſtaande,

toont hen dat deszelfs vredelievendheid, gepaard met krygskunde, hen veel nutter zal zyn

dan de laſheid en onbedrevenheid in een' koning die door een' gunſteling word overheerſcht.

De

De bondgenooten verklaren Polydamas tot koning der Dauniërs; die daar over hun dankbaarheid betuigen,

De gantſche ſamenkomſt was door den Prins bewogen.
Men ſtelde dit beſluit den Dauniërs voor oogen,
Die, reeds met ongeduld rondöm den Raad verzaamd,
Verlangden naar bericht van 't geen men had beraamt.
Zodra Polydamas aan hen wierd voorgedragen
Betoonden ze in die keur hun ongemeen behagen.
Wy ondervinden nu (dus borſten ze uit van vreugd)
Dat dees verëende Magt, door ongeveinsde deugd,
Een eeuwig vreêverbond met ons begeert te ſtaven;
Nadien zy zulk een' man, met zo doorluchte gaven
Door 's Hemels gunſt verſierd, bedeelt met onze kroon:
Indien ze een' bloodäart zocht te dringen in den troon,
Een' die, verwyfd, nooit ware in 't richten onderwezen;
Wy hadden, met veel ſchyns van waarheid, moeten vreezen
Dat ze ons vernedren wilde, en onze regelmaat
En wyze van gebiên verandren van gelaat:
Zo wreed, zo loos een vond zou heimlyk onze harten
Doorkankren met een wrok die hen en ons zou ſmarten;
Maar door de wyze keur van zo beroemd een' held
Word dezer vorſten deugd in vollen dag geſtelt:
't Gaat vaſt dat ze ook van ons niets anders, dan gedachten
Van edelmoedigheid en zuivre trouw verwachten,
Na 't kiezen van een' vorſt, die nooit iets aan zal gaan
Dan 't geen met onzen roem en vryheid kan beſtaan.
Wy konnen voor de Goôn betuigen, dat de ſtroomen
Naar hunnen oorſprong eer te rugge zullen komen,
Dan wy nalatig zyn in onzen liefdepligt
By dit weldadig volk, dat zo veel goeds verricht:
Ons verre nageſlacht herdenk' noch lang nadezen
Der ongemeene gunſt, op heden ons bewezen,
En ſtaave eeuw uit eeuw in de veiligheid en ruſt,
Opdat de gouden tyd herbloeije aan deze kuſt!

Mi-

Minerves Voedſterling hield wyders hun voor oogen
Hoe loffelyk het ware, uit edel mededoogen,
Van Diomedes ramp grootmoedig aangedaan,
Aan hem en aan zyn volk gantſch Arpos af te ſtaan.
Zy hebben (ſpreekt hy) dus hun heil u dank te weten,
Dat in een land beſtaat, door geen' van u bezeten!
Gedenk hoe onderling de menſchen zyn verpligt
Elkaêr te minnen; en 't heelal, hoe groot geſticht,
Nochtans een' buur verſchaft die grenſt aan uwe Staten.
Is 't niet uw waar belang een volk daar toe te laten
Dat u zyne opkomſt dank? Leen aan een' vorſt de hand,
Dien 't wreede lot verbied te keeren naar zyn land:
Dees, met Polydamas door 't recht en deugd verbonden,
Twee banden die voorlang het duurzaamſt zyn bevonden,
Zal u den zoetſten vreê doen ſmaken voor altyd,
Of maken u des noods ontzaglyk in den ſtryd.
Gy ziet, ô Dauniërs! door welk een zucht gedreven,
Wy aan uw land en volk een' waerdig koning geven,
Bekwaam om uwen lof te heffen tot de lucht:
Geeft ook van uwe zy', ter gunſt van deze zucht,
Het u ondienſtig land aan eenen koning, waerdig
Dat uw meêdoogendheid hem alle hulp vervaerdig'.
Wy konnen (roept het volk met gulle blydſchap uit)
Niets weigren aan den eiſch van held Ulyſſes Spruit,
Die ons Polydamas tot koning heeft verkoren.
Het toog hier mede op weg; het zoekt hem op te ſporen,
Opdat hy 't vorſtlyk hof voor 't woeſt verblyf verkooz':
Doch op den zelfden ſtond beſchenkt het voor altoos
't Etoliſch opperhoofd met Arpos vruchtbre velden,
Om daar een nieuw gebied te ſtichten met zyn helden.
Die gift gevalt den Raad; nadien dit Grieksch geſlacht
Een ſterke ſteun zou zyn voor hun verëende magt,

en, op de voorſpraak van Telemachus, om alle de landen van Arpos aan Diomedes te ſchenken,

dezelven aan dien vorſt afſtaan,

tot blydſchap der bondgenooten,

Indien het Dauniſch volk zich ooit weêr liet verrukken,
Om op Adraſtus ſpoor den nabuur te onderdrukken.
van welken Telemachus afſcheid neemt.
De vorſten ſcheiden, na dees ſchikkingen, van-een;
En held Ulyſſes zoon trekt met zyn krygsvolk heen,
Nadat hy vriendlyk, met weemoedigheid bevangen,
Den wyzen Neſtor, die geen' trooſt meer wilde erlangen,
Vorſt Tydeus dappren zone, en Philokteet, met recht
Alcides pylen waerd, eerſt heeft vaarwel gezegt.

TE-

I. F. Dubourg inv. *Phil. a Gunst sculp.*

TELEMAQUE entrant dans SALENTE, voit venir à sa rencontre IDOMENÉE avec MENTOR.

Liv. XXII.

TELEMACHUS.

TWEE EN TWINTIGSTE BOEK.

INHOUD.

Telemachus, gekeerd in 't Salentynſch gebied,
Verbaasde dat hy 't land met zo veel vlyt zag bouwen,
En echter in de ſtad zo kleenen luiſter ziet:
De Voedſterheer doet hem daar de oorzaak van beſchouwen;
Stelt op het leerzaamſt hem de ſtaatsgebreken voor,
Die allermeeſt den bloei eens koninkryks beletten;
Vermaant hem, yvrig, op Idomeneüs ſpoor,
De welvaart van zyn land in 't heerſchen voort te zetten.
De Prins ontvonkt in min tot 's konings vrome Spruit,
En doet zyn' Boezemvriend zyn zoetſt verlangen hooren:
Dees roemt die wyze keur, en breid haar deugden uit,
Ja toont hem dat die maagd hem is ten echt beſchoren,
Maar dat hen eerſt betaamt zyn moeder by te ſtaan,
En van den overlaſt der minnaars haar te ontſlaan.

Ulyſſes zoon wierd door zyn ongeduld gedreven, *Telemachus, naby Salente,*
Om weêr naar Mentor in Salentes wal te ſtreven,
En met hem t' ſcheep te gaan naar de Ithakaſche ſtrand,
Of mooglyk daar in 't eind' zyn vader waar' geland.
't Verwonderde onzen Held, in 't nadren, die landouwen, *verwondert zich over den bloei der landen,*
Op zyn vertrek ſchier woeſt, nu alle in bloei te aanſchouwen,
Gelyk een' vruchtbren hof; en, waar hy de oogen ſloeg,
Het heilryk nut te zien van d' onwaerdeerbren ploeg.

De Jongeling erkende, in velden en gehuchten,
Van Mentors wyzen raad alöm de dierbre vruchten.
doch is over de minder heerlykheid der ſtad, Zich ſpoedende in de ſtad, bevond hy dat zich daar
Niet meer, gelyk voorheen, eene eindelooze ſchaar'
Verledigde in al 't geen den welluſt kan verwekken,
Of tot ſieraad en pracht aan vorſt en volk verſtrekken.
Dit dacht hem wonder vreemd; wyl uit den aard al 't geen
In 't uiterlyke blonk hem minnenswaerdig ſcheen.
en, op 't gezicht van Idomeneüs en Mentor, over zyn eigen bedryf onvoldaan. Doch weêr met andere gedachten ingenomen,
Ziet hy Salentes vorſt en Mentor tot hem komen:
Nu voelt hy tevens zich door ſchroom en vreugd ontroerd:
Hoe zegeryk hy ook de wapens heeft gevoert,
Tot demping van den kryg, hy ſchynt nochtans te vreezen
Dat Mentor over hem noch niet voldaan zal wezen;
En hoe hy nader komt, hoe hy uit zyn gezicht
Meer naſpeurt of hy niets verzuimt heeft van zyn' pligt.
Hy word van beiden tederlyk gewelkomt, Idomeneüs, door de grootſte vreugd bewogen,
Omhelſt den Jongling als zyn' zoon; die, toegevlogen
Valt Mentor om den hals, bedauwt hem met een' vloed
Van tranen, daar hem dees ook vriendelyk ontmoet,
wegens de wantrouw aan zichzelf door Mentor geprezen, En zyn gevoelen hem op deze wyze ontvouwde:
Gy hebt wel grof gedwaalt; maar wyl u zulks berouwde,
Leerde uwe dwaling u op beter ſpoor te gaan,
Uzelf te kennen, en uw ſchreden gaê te ſlaan.
Men trekt, wanneer 't verſtand zich nader wil beraden,
Meer vrucht uit zyn vergryp dan uit zyn brave daden:
Dees bâren in 't gemoed eene opgeblazendheid
Die ons laatdunkend tot uitſporigheên verleid;
Daar ons een misſlag, die ons doet tot inkeer komen,
en genoopt om zyne loflyke daden De wysheid wedergeeft, ons door 't geluk benomen.
Nu voegt u dat gy aan de Goden eer bewyſt,
En nimmer vryheid geeft dat u het menſchdom pryſt.

Gy

Gy hebt grootmoedig u met raad en daad gekweten,
Maar zulks, beken het vry, uw brein geen' dank te weten.
Wierd niet al 't wys beleid, van 't gene u is gelukt,
Aan u als onbekend en heimlyk ingedrukt?
Had uw voorbaarigheid niet kunnen te onbezonnen
U 't voordeel doen ontgaan, door uw beleid gewonnen?
Ja wierd gy niet gewaar dat u Minerves hand
Verrukte als uit uzelf, en voerde in hooger ſtand,
Opdat zy dus door u die wondren zou bedryven,
Die gy bedreven hebt om 't wettig Recht te ſtyven?
Zy toomde uw feilen in, gelyk Neptuin 't geweld
Der zee beteugelt, en de kalmte weêr herſtelt.

aan den hemelſchen bystand,

en aan de hulpe van Minerve toe te ſchryven.

Terwyl Salentes vorſt van zyn Kretenzer ſcharen,
Die met Telemachus te rug gekomen waren,
't Verhaal des krygs vernam, zo heilzaam voor zyn' Staat;
Gaf vorſt Ulyſſes zoon gehoor aan Mentors raad.
Hy ſlaat vervolgens 't oog verbaasd door alle wyken,
En doet den Voedſterheer dus zyn verwondring blyken:
Hoe veel verandering beſpeur ik in de ſtad!
Wat ommekeer, waar van ik de oorzaak niet bevat!
Zou in myn afzyn haar iets over zyn gekomen,
Waar door haar heerlykheid en luiſter wierd benomen?
Waar bleef al 't eêl geſteente, al 't zilver, al het goud?
Wat 's de oorzaak dat men thans geringer huizen bouwt,
Zich zo eenvouwdig kleed, en alle kunſt ziet kwynen?
Wat ramp deed uit de ſtad het bly gewoel verdwynen?

De Prins geeft zyne verbaasdheid over de afneming van Salentes luiſter aan Mentor te kennen;

Vernaamt gy hier omheen den ſtaat niet van het veld?
Vraagt Mentor, met een' lagch, aan onzen jongen Held.
Ja, (luid zyn antwoord:) 'k heb alöm de woeſte landen
Gewied, beploegd gezien door roemenswaerde handen.
Wat (voegt hier Mentor op) moet waerder zyn geächt?
Een trotſe waereldſtad, vol gouds en zilvren pracht,

die hem, deswegen reden gevende,

Omringd van ongeploegde en eeuwigdorre heiden?
Of vruchtbaar akkerland, en kuddenryke weiden,
Met een geringer ſtad, wiens glorie t' eenemaal
In zedigheid beſtaat, ontbloot van weelde en praal?
Wanneer een groote ſtad, vol werkvolk in haar wallen,
't Geen door zyn nutloos werk de zeden doet vervallen,
Omringd is van een arm, onvruchtbaar koninkryk,
Is ze om haar misgeſtalte een wangedrocht gelyk,
Welks voedſeldervend lyf en ſchraale ligchaamsdeelen
Van 't onbeſchofte hoofd onëindig veel verſcheelen.
't Is de overvloed van volk en ſpys, die in der daad,
Die wezendlyk de ſterkte en ſchat is van een' Staat.
Al 't land is nu vervult van menſchen, die in 't bouwen
Van 't welig akkerveld den overvloed ontvouwen:
van Idomeneüs en der Salentynen geluk overtuigt.
Idomeneüs ryk is nu eene enkle ſtad,
Waar van Salente alleen het middelpunt bevat;
Men bragt de ſtad op 't land, om van de onnutte gaſten
Haar burgery, tot nut des akkerbouws, te ontlaſten;
Men heeft veel vreemden, tot den arbeid toegeruſt,
Noch bovendien gelokt naar deze ſchoone kuſt.
Hoe meer in uw gebied de volken ſamenvloeijen,
Hoe meer hun werkzaamheid het vruchtbaar veld doet bloeijen:
Deze aanwas, die uw ryk in vrede en ruſt bemant,
Vergroot een' Staat veel meer dan overwonnen land.
Men weerde uit deze ſtad niets dan de onnutte vonden,
Waar door zich de armen nooit den landbouw onderwonden,
Terwyl de ryken, door de weelde en pracht verleid,
Ontäardden van hun deugd en eerſte eenvouwdigheid:
De vryë Kunſten is nochtans geen leed weêrvaren,
Noch hun wier kloek vernuft haar' luiſter kan bewaren.
Dus praalt Salentes vorſt nu met veel grooter magt,
Dan toen gy u op 't hoogſt verwonderde om zyn pracht:

Die

Die valſche glans verbergde een zwakheid, en elenden,
Waar door zyn ryk in 't kort moeſt ten verderve wenden.
Nu heeft hy veel meer volks, 't geen beter word gevoed
Dan toen hy ſmoorde in pracht met zyn' verlegen' ſtoet:
Dit volk, gewoon, uit zucht tot deugdelyke wetten,
Den arbeid onvermoeid en ruſtig voort te zetten,
Ja 't leven niet te ontzien, zal alles ondergaan,
Om 't geen hun zweet hen gaf kloekmoedig voor te ſtaan:
Dees nederige Staat, uws oordeels aan 't bezwyken,
Zal haaſt het Wonder zyn der omgelegen Ryken.
Let op twee dingen, Prins, in 't laſtig ryksgebied, *Mentor waarſchouwt hem tegen twee onheilen: te weten, onbepaalde magt, die een' koning ten verderve ſtrekt,*
Waar in men naauwlyks ooit met rechten ernſt voorziet:
Het eene is, dat een vorſt de wet durft overtreden;
Het ander is de weelde, een peſt voor goede zeden.
Wanneer men 's konings wil en drift voor wetten acht,
En hy zich niet betoomt, is alles in zyn magt:
Maar zulk eene overmagt moet zich van-zelf verteeren;
Zy heeft geen rechte wyz' noch grondſlag van regeren:
Beſtuwd van vleijers, ſtort die vorſt in zwaaren nood;
Zyn onderdaan verdwynt, der ſlaaven tal vergroot,
Die endlyk ook als ſneeuw van dag tot dag vermindren.
Wie ſpreekt hem waarheid? wie zal dezen ſtroom verhin-
Daar alles voor bezwykt? De wyzen, op de vlucht, (dren,
Verbergen zich voor hem, en loozen zucht op zucht.
Niets dan een opſtand, ſtout en ſchielyk ondernomen,
Kan d' uitgeſpatten ſtroom weêr in zyn wed doen komen:
De weêrſtand, die hem kon bepalen in zyn' loop,
Bonſt dikwyls hem ter neêr, zodanig dat geen hoop
Van redding hem ooit vleit. Geen vorſt heeft meer te vree-
Dan die in zyn gezag al te onbepaald wil wezen: (zen,
Zyn magt is als een boog; die moet, al te onbeſuisd,
Te ſtyf geſpannen zynde, in een verwoede vuiſt,

Wan-

Wanneer men dien niet ſlaakt, gewis te barſten ſpringen:
Wie durft in zulk een vuiſt dien ſlaken, of bedwingen?
Idomeneüs was, tot in zyns harten grond,
Bedorven door een magt die hy zo ſtreelend vond;
Hy ſtortte van den troon, maar bleef in zyn verblinding.
Tot ſtuiting zyner ſtoute en ſpoorlooze onderwinding,
Die aan geen' ſtervling voegt, moeſt ons de onzichtbre hand
Der hemelſche Oppermagt geleiden naar dit ſtrand;
Ja moeſt zelfs eenigzins een wonderwerk verrichten,
Om zyn verblind gezicht de vliezen af te lichten.

en weelde, waardoor een geheel volk, onder ydele voorwendſels,

Het tweede in 't ſchrander oog byna onheelbaar kwaad,
Is de onbezonnen weelde en heillooze overdaad.
Het al te groot gezag ſtort vorſten in elenden,
Maar weelde 't gantſche volk: men ſchroomt niet voor te
Dat ze uit der ryken ſchat de geldeloozen voed; (wenden
Als waren deze ontzet van nutter overvloed,
Dien ze uit des aardryks ſchoot door arbeid konnen trek-
En ſteeds verpligt den luſt des ryken op te wekken. (ken,
Een gantſche landaart ziet, in zyn' verblinden waan,
Het overtollige voor iets noodzaaklyks aan,
En vind geſtaag iets uit, ja kan nu in het ende
Niet derven 't geen men noch voor dertig jaar niet kende:
Dit noemt men goeden ſmaak, volmaking van de kunſt,
Wellevendheid, de bron van 's menſchen wedergunſt.
Deze ondeugd, wiens gevolg ten uiterſte is te vreezen,
En eindlooze andren teelt, word als een deugd geprezen;

elkander in pracht zoekt te overtreffen;

Ja, die beſmetting breid van de oppermogendheên
Door hof en ſtad zich uit, tot onder 't laagſt gemeen:
Des konings maagſchap poogt zyn grootheid na te ſtreven;
De grooten achten 't ſchande aan deez' iets toe te geven;
De middelbaren zyn ook gaerne groot geächt;
De kleenen volgen deez' (want wie toch kent zyn kracht?)

Op

Op 't glibberige ſpoor: elk heeft zyn' Staat vergeten,
Doet meer dan hy vermag; een ryke, wel gezeten,
Wil pronken met zyn' ſchat; een arme dekt zyn' ſtaat,
Uit kwaade ſchaamte, door de pracht en overdaad:
Ja zy, die wys genoeg, die ſpoorloosheid weêrſpreken,
Zyn 't echter niet genoeg tot demping dier gebreken,
Om door hun voorbeeld eerſt dien ſtroom te wederſtaan:
De landäart put zich uit, en ziet geen' rang meer aan; *zichzelven uitput; en,*
De drift naar ſchatten, om zich aanzien by te zetten, *van alle deugd verbaſterd,*
Doet de allervroomſten licht hun blank gemoed beſmetten:
Men heeft ſlechts ryk te zyn, daar armoê ſchandlyk luid.
Munt in de deugd, in kunſt, en in geleerdheid uit;
Sloof u vry af voor 't volk; doe 't zege op zege ontfangen;
Verlos het vaderland; verzaak uw zelfsbelangen;
Gy zult u zien verſmaad, word ſlechts door ydle pracht
Aan uwe uitmuntendheên geen' luiſter toegebragt.
Hoe velen, die, verblind, door hoogmoed aangedreven,
In hun behoeftigheid gelyk de ryken leven,
Terwyl men leent, verpand, om ſchatten liſtig woelt,
En op de ſnoodſte wyze een' hooger ſtaat bedoelt!
Hoe beſt dit kwaad geweerd? De Staat, met all' zyn leden, *niet, dan door een uitmuntend wys koning, kan worden hervormt.*
Moet gantſch veranderd zyn in aart, in ſmaak, en zeden,
Door menig nieuwe wet: een koning poog' dit vry;
't Zal vruchtloos zyn, 't en waar' hyzelf een wysgeer zy,
Wiens krachtig voorbeeld hen met ſchaamte weet' te treffen
Die door verkwiſting en uit hoogmoed zich verheffen,
De wyze mannen ſterke in de eerbre ſpaarzaamheid,
Die willig volgen, door hunn' koning dus geleid.

Die rede had den Prins tot in de ziel bewogen; *Telemachus gevoelt de kracht van Mentors rede;*
Hy was gelyk een' menſch uit diepen ſlaap getogen,
En wierd door ieder woord zo krachtig overreed,
Alsof Minerve die in 't diepſt zyns harten ſneed,

Gelyk een kloeke hand in 't marmer, daar ze leven,
Beweging, en vernuft, en driften aan wil geven.
beſchouwt de nieuwe geſtichten, De Jongling antwoord niets; maar meer en meer bekoord,
En peinzende op al 't geen hy even had gehoort,
Doorloopt zyn keurig oog de opnieuwgebouwde ſtreken,
En elk veranderd deel. Men hoort hem endlyk ſpreken:
en ſchat de wysheid van Mentor in Idomeneus beerſchappy boven zyn eigene oorlogszege. Idomeneüs wierd, ô Mentor! door uw vlyt,
De wyſte koning die een volk ooit heeft verblyd:
Ik ken dien vorſt niet meer, noch ook zyne onderzaten.
'k Wil 't niet ontveinzen; 't geen gy hier, den grootſten Staten
Ten voorbeeld, hebt verricht, is eindloos meerder waerd
Dan al 't geluk en de eer van ons zeeghaftig zwaard.
De ſterkte, 't los geval doet vaak den ſtryd gelukken,
En 't krygsvolk moet met ons daarvan de vruchten plukken;
Maar al uw roemryk werk ſproot uit een enkel hoofd:
Gy moeſt, geheel alleen, nooit moê, noch afgeſloofd,
Een' vorſt en al zyn volk kloekmoedig tegenſtreven,
En hebt hen tot hun heil, huns ondanks, aangedreven.
De zegerykſte kryg is heilloos en gehaat,
Daar elk in dit beleid iets hemelſch gadeſlaat;
't Is alles minnenswaerd, en houd ons opgetogen;
't Geeft alles blyk van meer dan menſchelyk vermogen.
Wanneer men haakt naar roem, waarom zulks niet betracht
In bezigheid die ſtrekt tot heil van 't aardſch geſlacht?
Wat dwaasheid, dat men zich uit landverwoeſten, rooven,
En bloedvergieten, durft een' waaren roem beloven!
Mentor, daar over verheugd, Een zichtbre blydſchap zweeft op Mentors aangezicht,
Nu hy Telemachus zo krachtig vind verlicht
Omtrent den oorlogsroem; nadien men, in zyn jaren
Reeds zegepralend, zich bezwaarlyk laat bedaren.
toont hem dat Idomeneüs 't Is waar, (zegt Mentor voorts:) al wat gy hier verneemt
Is goed en roemenswaerd; maar acht daarom niet vreemd

Dat

Dat in dit ryksgebied meer nuts ware uit te voeren.
Idomeneüs weet zyn driften nu te ſnoeren,
En legt zyn vlyt te koſte aan 't voorſtaan van de wet,
Maar ſtruikelt echter noch, hoe naauw hy daar op lett',
Door menig pligtverzuim, in zyne onvaſte treden,
De droeve naſleep van zyne oude onachtzaamheden.
Hoe ook een ſterveling zich van het kwaade ontſla,
Het volgt hem echter noch als zyne ſchaduw na;
Zyn aart blyft lang verzwakt, het hart noch lang geänkerd
Aan kwade heblykheên, 't vooröordeel ingekankerd,
't Veröuderd wanbegrip noch diep in 't brein gedrukt.
Gelukkig, waar' hy nooit van 't goede ſpoor gerukt!
Dan kon hy 't goede op een volmaakter wyz' betrachten.
De Hemel zal, ô Prins! veel meer van u verwachten
Dan van Salentes vorſt; nadien gy in uw jeugd
U reeds in 't helder licht der waarheid hebt verheugt,
En nimmer blootgeſtaan voor all' de aanloklykheden
Van een te groot geluk, 't verderf der goede zeden.
Dees vorſt (vaart Mentor voort) is ſchrander en verlicht,
Maar op 't byzondere te keurig afgericht;
Hy peinſt te weinig op het gantſch beloop der zaken,
Om, naar den eiſch, daar van een kloek ontwerp te maken.
Eens konings kundigheid, die boven all' moet gaan,
Beſtaat niet in een oog op alles zelf te ſlaan:
Hy laat zich veel te plomp door dwazen waan verrukken,
Die ooit vertrouwen durft dat zulks hem zal gelukken,
Of by de waereld wil, door uiterlyken ſchyn,
Tot elk byzonder werk bekwaam gehouden zyn.
Een oppervorſt regeer', door 't kiezen en waerderen
Van hun die, onder hem, door zyn bewind regeren:
't Afzonderlyk beſtier betaamd een' koning niet:
Dit ware in 't ampt getreên van hun die hy gebied:

noch veel meer goeds zou konnen verrichten,

waar omtrent hy Telemachus deszelfs geluk en verpligting voor oogen houd,

en des konings verzuim mispryſt omtrent het overdenken van 't gebeel bewind der zaken, en angſtvallig beſtieren van derzelver byzonderheden;

't Vernoeg' hem, dat hy hen daar van doe reekning geven,
En hy beſpeuren kan wie hem is trouw gebleven.
Hy heerſcht doorluchtig, die met kundig onderſcheid
Bekwaame mannen kieſt tot ieder waerdigheid.
Volmaakt regeert men, als men weet den toom te vieren,
En hen te leiden die het ryk ſtukswyz' beſtieren:
Men moet hen om doen zien, voorzichtig gadeſlaan,
Verbeetren, moedigen, van andren by doen ſtaan,
Verneedren, vorderen, verplaatſen, en beletten
Ooit buiten ons bereik hun volmagt uit te zetten.
Zelf onderzoek te doen naar alles, wat het zy,
Is wantrouw, laag begrip, en loutre beuzlary,
Die al den tyd, in 't vry bepeinzen en verkiezen,
Voor groote zaken zo hoognoodig, doet verliezen.
dewyl een koning verpligt is met een' vryën geeſt op 't algemeen acht te ſlaan, en zich niet met kleinigheden op te houden;
Denk dat een' vorſt, die iets van aanbelang beraamt,
Een onbedwelmd vernuft, een vryë geeſt betaamt:
Hy peinze in ſtilte en ruſt, door geen belemmeringen
Verhinderd, noch verſtrooid in zyn beſpiegelingen.
Een geeſt, in 't klein verward, gelykt, dus afgeſloofd,
Den droesſem van den wyn, van kracht en geur beroofd;
En zyn gezicht alleen op deze tyden ſlaande,
Strekt zich zyne aandacht nooit tot op het verre aanſtaande;
Het werk 't geen dagelyks hem voorkomt, en geheel
Zyn zinnen bezig houd, bezet hem al te veel;
't Belemmert zyn begrip; nadien men van de zaken
Met geen rechtmatigheid een oordeel op kan maken,
't En zy men ze onderling te ſamen vergelyk',
Haar in een ſchikking zie daar elks gevolg uit blyk',
En de evenredigheid werde in 't geheel vernomen.
Dien regel in 't gebied niet na te willen komen,
't welk Mentor opheldert
Waar' zich gedragen als een zanger, die, voldaan
Dat hy de tonen kent, en weet waar uit ze ontſtaan,

Niet

Niet toelegt om daar uit, door ze onder-een te mengen, *met voor-*
Een' liefelyken zang zielroerend voort te brengen; *beelden*
Of als een bouwheer, die reeds alles acht verricht, *van een'*
Als hy ſlechts ſteenen vormt, en zuilen voor 't geſticht; *onbedre-*
Als ware aan houding, noch aan ſchikking iets gelegen: *ven zan-*
In 't bouwen eener zaal vergeet hy te overwegen *ger, en*
Waar de opgang voeglyk zy; hy vaart van binnen voort, *bouwmee-*
En denkt in 't minſte niet aan voorhof noch aan poort; *ſter;*
Hy vormt een wangevaarte uit ongeſchikte deelen,
Die, ſchoon ze koſtlyk zyn, geen keurige oogen ſtreelen:
Dit werk, waar uit hy niets dan glorie had verwacht,
Zal ſtrekken tot zyn ſchande in 't verre nageſlacht:
Hy toont dat zyn begrip niet verr' genoeg kon ſtrekken,
Om tevens al 't beſlag van zulk een werk te ontdekken;
Ja, 't is een zeker merk dat zyn bekrompen geeſt
Van 't meeſterſchap der kunſt niet is bedeelt geweeſt.
Wanneer men met zo laag een neiging is geboren,
Die alles ſlechts in 't klein gewoon is na te ſporen,
Is 't oordeel onbekwaam om, buiten toeverzicht
Van andren, voort te gaan tot zaken van gewigt.
Gewis, myn waerde Prins! in 't heerſchen over Ryken
Moet zekre eenſtemmigheid, als in de Zangkunſt, blyken,
En zulk een net verband en evenredigheid,
Als door de Bouwkunde ons in 't ſchoonſte werkſtuk vleit.

Ik zal u, zo ge uw' geeſt daar in wilt laten weiden, *en nader*
Door dees gelykenis noch verder uit te breiden, *toont*
Doen zien hoe middelbaar een vorſt zy, die alleen *door de*
't Byzonder gadeſlaat, tot ſchaê van 't algemeen. *gelykenis*
Wie in een zangkoor zich volmaaktlyk heeft gekweten *der han-*
In 't zingen van iets ſchoons, kan ſlechts een' zanger heeten; *delwyze*
Maar wie al 't koor beſtiert, en door Apolloos gunſt *van vol-*
Het alles teffens ſchikt, is meeſter in de kunſt: *maakte*
meeſters
in de
Zang-

Bouw- Op de eigen wyze is hy, die zuilen weet te houwen,
En 't een of 't ander deel van eenig hof te bouwen,
Een enkel metſelknaap; maar hy die alles richt,
En in zyn brein eerſt vormt, is bouwheer van 't geſticht.
Ook zy, die werkzaam zyn, het meeſt beſtaan, 't gezwindſte
De zaken ſtukswyz' doen, regeren 't allerminſte;
Zy zyn de dienaars ſlechts, die onder hooger ſtaan:
De rechte koning, die 't beſtier zyn gang doet gaan,
Is hy die niets verricht, maar alles doet verrichten;
Die uitvind, peinſt waar toe 't aanſtaand' hem moet verpligten,
Te rug ziet op 't voorleên; die de evenredigheid,
De ſchikking overweegt; die 't werk vooraf bereid,
En, als een worſtlaar, kloek weet door 't gevaar te ſtreven;
Of als een zwemmer, die den moed niet op wil geven
In 't worſtlen met den ſtroom; die waakzaam dag en nacht,
Voorziende in alles, niets van 't bloot geluk verwacht.

en Schil-derkunſt. Gy waant niet, denk ik, dat een Schilder even ruſtig
Zich, van den morgen tot den avondſtond verluſtig'
In de oefening der kunſt, en zonder tuſchentyd
Zyn werk ten einde breng' met even wakkre vlyt?
ô Neen; door zich zo ſlaafſch geduurig af te ſlooven,
Zou hy welhaaſt al 't vuur van zyn verbeelding dooven;
Men zou niets geeſtigs zien in zyn tafreel gemaald:
Al wat hy onderneemt word aan geen' tyd bepaalt,
Maar aan een goede luim, hem ſchielyk ingegeven,
Gelyk hy door zyn' geeſt en ſmaak word aangedreven.
Verbeeld ge u dat hy zich 't bereiden van penſeel
En verwen onderwind? Neen, dit 's zyn' leerlings deel:
Het denken is zyn werk; hy peinſt op ſtoute ſtreken,
Die 't puikſtuk grootsheid, vuur, noch leven doen ontbreken:
Zyn brein is van de drift, gevoelens, en 't geval
Der helden zwanger, die zyn hand verbeelden zal;

Hy

Hy ſtelt zich in hunne eeuw, in hunne omſtandigheden:
Die zinverrukking word gebreidelt door de Reden;
Opdat in ieder deel zyn geeſtryk ſchildery
Waarſchynlyk, welgeſchikt, en evenredig zy.
Gelooft gy, waerde Prins! (breng dit u recht te binnen,)
Dat aan een' koning min verhevenheid van zinnen,
Min kloekheid van vernuft, min overlegs betaamt,
Dan aan een ſchrander brein door 't kunſtpenſeel befaamd?
Beſluit dan, dat een vorſt zyn oordeel heeft te ſcherpen,
Te werken met zyn' geeſt in 't ſmeden van ontwerpen,
En uit te zien naar hen door wier bedrevenheid
Hy die volvoeren moge, op 't voorſchrift, hen bereid.
'k Heb, dunkt my (zegt de Prins, nu op dien toets geſlepen,) *Mentor loſt een tegenwerping op, en bewyſt dat een koning door die algemeene toezicht minder word bedrogen, dan een vorſt die alles zelf angſtvallig wil doorzien;*
Al wat ge my ontvouwt in volle kracht begrepen:
Maar is het dus geſtelt, dan zal, naar allen ſchyn,
Een koning menigwerf bedrogen moeten zyn,
Die aflaat in het klein de zaken na te ſporen.
Neen, gy bedriegt uzelf: (laat Mentor zich weêr hooren:)
De waarburg, dat men nooit daar in bedrogen zy,
Is 't algemeen begrip dier gantſche heerſchappy.
Zy, die zich nimmer aan een regelmaat gewennen,
Noch op een' vaſten grond de geeſten onderkennen,
Gaan altoos by den taſt; 't is enkel by geluk,
Indien zy zich niet grof bedriegen in dit ſtuk:
Zy weten zelf niet eens volkomen wat te zoeken,
Noch tot wat dienſtig werk hun hart zich moet verkloeken;
Zy weten anders niets, dan met een' doffen geeſt
Wantrouwig elk te ontzien, doch brave mannen 't meeſt,
Die openhartig en getrouw hunn' misſlag toonen;
En minſt bedriegers, die in 't vleijen hen verſchoonen.
Maar zy die in 't gebied nooit van hun regels gaan,
En op het onderſcheid der menſchen zich verſtaan,

Be-

Begrypen welk een' dienſt men heeft van hen te wachten,
En hoe men beſt door hen zyn oogmerk doet betrachten:
Hun is genoeg bewuſt, voor 't minſte in 't algemeen,
Of zy, die onder hen een wigtig ampt bekleên,
Bekwaam zyn t' hunnen dienſt, en 't inzicht wel beſeffen
Om 't voorgeſtelde wit naar eiſch te konnen treffen:
Hun geeſt, niet afgeſloofd door 't mindere onderzoek,
Is des te vryër, om het gantſche werk zo kloek
Als lichtlyk te overzien, en t' eener ſtond te ontdekken
Of all' zyn deelen zich naar 't wigtig einde ſtrekken.
Doch worden zy misleid; zy zyn het min, of niet
In 't wezendlyke deel, daar alles om geſchied;
Ook zyn ze boven 't perk der yverzucht verheven
In kleinigheên, waar in een laage geeſt blyft zweeven:
Ze erkennen dat een vorſt in groote bezigheid,
Niet kan beletten dat hy ſomtyds werd' misleid;
Dewyl hy zich daar in bedienen moet van menſchen,
Te zelden zo oprecht gelyk ze zyn te wenſchen.
Hy lyd veel grooter ſchaê door zyn te traag beſluit,
En de achterdocht, die hem in 't nutſt te kiezen ſtuit,
Dan hem te lyden ſtond, indien hy kon gedoogen
Dat zyn verheven geeſt een weinig wierd bedrogen;
Gelukkig bovenal, indien hem zulks alleen
Weêrvoere in middelbare en kleine omſtandigheên!
De groote zaken, die hy echter voort doet zetten,
Is 't wezendlykſt waar op een magtig vorſt moet letten.
Men moet de huichelaars beteuglen door de ſtraf,
Zodra ze zyn ontdekt; maar tevens ook vooraf
Zyn' ſtaat op wat bedrogs, als iets onmydlyks, maken,
Opdat men 't groot bedrog te beter moog' doen ſtaken.
Een ambachtsman behou zyn' winkel in 't gezicht,
Terwyl hy alles met zyne eigen hand verricht';

Maar

Maar zulks beſtaat geen vorſt wiens grenzen verre ſtrekken;
Hy kan niet alles zien, noch alles zelf voltrekken:
Hy doe niets anders dan 't gene in zyn ryksgebied
Door niemand dan hemzelf gevoegelyk geſchied';
Hy zie niets anders dan al 't gene in groote zaken
Zyn overleg vereiſcht, zyn zorg mogt noodig maken.
In 't eind' laat Mentor zich in dees bewoording uit: *en geeft hem te kennen dat alles wat hy verricht heeft, tot deszelfs onderwyzing dient.*
De Goôn beminnen u, ô edle Heldenſpruit!
Hun dierbre gunſt heeft u een heerſchappy beſchoren,
Die, door uw wys beleid, de volken zal bekoren.
Al wat gy heilzaams by Idomeneüs ziet,
Is minder tot zyn' roem dan tot uw nut geſchied;
Al wat u tot zo veel verwondring op kon wekken
By 't Salentynſche volk, kan ſlechts ten ſchaduw ſtrekken
Van 't geen ge in Ithaka eerlang verrichten zult,
Indien gy door uw deugd het hoog beſluit vervult.
't Is tyd te denken om van deze kuſt te ſcheiden:
Idomeneüs deed een kiel voor ons bereiden.
Hy noopt hem om naar Ithaka te keeren.
Ulyſſes vrome zoon ontdekt aan zynen Vrind
In wat beklemden ſtaat hy zyn gemoed bevind,
Doch eenigzins met ſchroom; hy openbaart de banden
Die hy met weêrzin zal ontwyken aan dees ſtranden.
Gy ſtaat misſchien in my te laken (zegt de Held,)
Dat veel te licht myn hart, door 't aangenaam geweld,
En 't ſtreelen van de min, zich laat in kluiſters binden,
In wat voor land ik tracht' myn' vader weêr te vinden:
Maar myn gemoed zou my, ô Mentor! t'aller tyd
Benaauwen met een wreed, een lydeloos verwyt,
Indien ik u verzweeg met welk eene edle liefde
Idomeneüs ſpruit Antiope my griefde.
Neen, waerde Halsvriend! neen, 't is geen verblinde luſt,
Als die waar van uw hulp my aan Kalypſoos kuſt
Telemachus ontdekt aan Mentor zyne liefde tot Antiopé, de dochter van Idomeneüs;

Trouwhartig heeft gered. De diepte van de wonden,
Waar door myn vryheid wierd by Eucharis geſchonden,
Trof my maar al te fel; en ſchoon 't myn hart zich ſchaam',
't Is echter noch ontroerd op 't noemen van haar naam:
Geen tyd, geen afzyn kon (zo groot was myn verblinding,)
Haar rukken uit myn' geeſt: die heillooze ondervinding
Verpligt my op het hoogſt om op myzelf voortaan
Met naauwe oplettendheid en wantrouw acht te ſlaan.
Maar voor Antiope gevoel ik niets van binnen,
Dat eenig zweemſel heeft naar 't vorig ſpoorloos minnen:
't Is geen vervoerde drift; 't is achting, kieſche ſmaak;
't Is overreding zelfs. Wat heil! wat groot vermaak,
Indien ik voor altoos mogt met die Schoone leven!
Zo my de Goden ooit myn' vader wedergeven,
En zo ik naar myn keur moge omzien naar een bruid,
Dan gunn' hun goedheid my Idomeneüs ſpruit!
beſchryft hem hare uitmuntende hoedanigheden,
't Geen my doet wenſchen om myn hart haar op te dragen,
Is hare zedigheid, haar zwygen, haar mishagen
In 't hofgewoel, haar zucht om tot Minerves lof
De kunſten voor te ſtaan in wolle en gouden' ſtof,
Haar toezicht over all' haars vaders huisgenooten
Na hare moeders dood, haar afkeer van der Grooten
Lichtvaerdig tooiſel, ja hare eige onkundigheid
Van al haar zedig ſchoon, gepaard met majeſteit.
Men zou, als haar de vorſt beveelt de maagdenreijen
Van Krete, op 't fluitgeſpeel, voor hem ten dans te leijen,
Haar aanzien voor de Liefde, als die Godes der jeugd
Met haar Bevalligheên der Goden hart verheugt.
Wanneer ze nevens hem ter jagt gaat in de wouden,
Treed zy met majeſteit, en evenaart in 't houden
En handlen van den boog de vlugge Jagtgodin,
In 't midden van haar ſchoon en jeugdig hofgezin:

Zy,

Zy, zy-alleen daar van onkundig, houd alle oogen,
Op haar geveſtigd, in verwondring opgetogen.
Als ze in den tempel treed, en 't geen den Goôn behaagt
In korven op haar hoofd aan hun ten offer draagt,
Gelooft een ieder licht, op 't zien dier minzaamheden,
Dat zy de godheid is die daar word aangebeden.
Met welk eene edle ſchroom en godsvrucht treed ze toe,
Wanneer ze de offers wyd, om 's Hemels ſtrenge roê,
Na eenig pligtverzuim, van vorſt en volk te weeren,
En eenig dreigend kwaad gelukkig af te keeren!
Wanneer zy 't jufferſchap gelyk een kroon verſiert,
Daar zy de gulden naald met eigen hand beſtiert,
Verbeeld men zich in haar Minerve zelf te aanſchouwen,
Daar ze in een' menſchenſchyn de kunſten op doet bouwen.
Zy noopt alle andren aan in 't werken; en 't verdriet
Verzagt, verwint ze door haar ſtem, die, in een lied,
Der Goden wondren vol bevalligheid doet hooren,
Waar door ze 't menſchdom, ja de Goden kan bekoren.
Haar zwierge handling ſtreeft de puikſte ſchildery
In 't mengelen der verw van 't naaldenwerk voorby.
Gelukkig hy, dien ze eens haar hart en hand zal geven!
Hy vreez' niets dan haar' dood, niets dan haar te overleven.

en betuigt hem echter, zender zyne min te verklaren, met hem te willen vertrekken:

Ik roep de groote Goôn tot myn getuigen aan,
Myn Halsvriend! dat ik ſtraks met u van hier wil gaan;
Antiope, die my voor eeuwig zal behagen,
Zal myn terugreis hier geen' oogenblik vertragen.
Ik wierd welhaaſt verteert door doodelyken rouw,
Indien ze een' ander wierd geſchonken door de trouw:
'k Zal echter haar ontgaan, en willig met u zwerven.
Hoewel myn afzyn my haar eeuwig kan doen derven,
Ik wil den vorſt, noch haar, die ik zo teêr bezin,
Niets in het allerminſt gewagen van myn min:

'k Vertrouw ze aan u-alleen, totdat ik moog' verwachten
Dat vader, op zyn' troon, die zal geöorlofd achten.
Meet hier uit af, myn Vrind, getuige van den band
Die, uit een blinde drift, my, aan Kalypſoos ſtrand,
In weêrwil van uw' raad, by Eucharis deê beiden,
Hoe veel die liefdeband van dezen is verſcheiden.

waar op Mentor, de voortreflyke eigenſchappen van Antiopé roemende,

't Verſchil is groot, myn Prins! Antiope, ik beken 't,
Zagtzinnig, nedrig, wys, (zegt Mentor in het end',)
Verſmaad den arbeid niet, dien wulpſche juffers laken,
Maar ziet van verre toe, verziet in alle zaken,
Beteugelt hare tonge, en zet, altoos bedaard,
De nutte werken voort die ze eens heeft aangevaard;
Ja is, door ieder zaak ter rechter tyd te plegen,
Elk oogenblik bezet, en echter nooit verlegen:
't Beſtier van 's vaders huis ſtrekt haar tot roem en vreugd;
Haar ſchoonheid ſiert haar min dan zulk een groote deugd:
Hoewel ze op alles let, en ſteeds moet raad verſchaffen
Met ſpaaren, weigeren, verbeetren, heuſch beſtraffen,
(In andre juffers meeſt, als haatelyk, gelaakt,)
Heeft ze echter by al 't hof zichzelf bemint gemaakt;
Nadien we in haar noch drift, noch wuft gedrag beſchouwen,
Noch eigenzinnigheid, noch hoofdigheid der vrouwen:
Een wenk is haar genoeg om zich te doen verſtaan;
Elk vreeſt in 't minſte deel dien in den wind te ſlaan:
Zy geeft een' netten laſt, en nooit zal ze iets gebieden
Dan 't welk zy zeker weet dat mooglyk kan geſchieden;
En in 't beſtraffen wekt zy tevens weêr den luſt.
Het vaderlyke hart vind in haar deugd zyn ruſt,
Gelyk een reiziger by heete zomertyën,
Ruſt in de ſchaduwen op friſſche kruideryën.
Gy oordeelt recht, myn Prins: Antiope is een pand,
Wel waerd gezocht te zyn in 't allerverſte land:

Haar

Haar geeſt, zo min als 't hoofd en ligchaam wulpſch beladen
Met ydle pronkery, kan moedig die verſmaden:
Ze is levendig van geeſt, doch ook bedaard; zy zegt
Wat zy niet zwygen moet: als ze iemand onderrecht
Vloeit de overredenskracht bevallig van haar lippen,
Die ze op 't eenvouwdigſt doet in alle harten glippen.
Elk zwygt, zodra zy ſpreekt; zy blooſt voor al 't gezin;
't Scheelt weinig of zy wil, noch naauwlyks in 't begin,
Als zy die aandacht merkt, haar verdre rede ſmooren:
Dit 's de oorzaak, Prins, waarom wy haar zo zelden hooren.
Geheugt u niet, wanneer ze, uit kinderlyken pligt,
Op vaderlyken laſt verſcheen voor ons gezicht?
Hoe zedig trad zy toe, met neêrgeſlagene oogen,
En met een ſluijerkleed eenvouwdig overtogen!
Zy ſprak niet anders dan om 't koninklyk gemoed
Te ſtuiten in zyn wraak, en 't overziedend bloed
Haars vaders, tegen een' der ſlaven uitgevaren,
Door haar lieftalligheid allengs te doen bedaren:
Eerſt deelde ze in zyn ſpyt, en leende een lydzaam oor;
Hier na vrymoediger, hield ze aan den koning voor
Wat dien rampzaligen genoegzaam kon verſchoonen;
En zonder aan den vorſt zyn' overmoed te toonen,
Deed ze ongevoelig hem, door 't lenig ondergaan,
Weêr tot rechtvaerdigheid en deernis overſlaan:
De ſchoone Tethys weet, om ſtilte op zee te erlangen,
Den grammen Nereus-zelf niet zagter te ondervangen.
Antiope zal dus, nooit heerſchende van geeſt,
En niet laatdunkende op haar ſchoone ligchaamsleeſt,
Haar' egaês hart op 't zagtſt behandelen, en ſtreelen
Gelyk haar lier, wanneer ze een' tedren toon wil ſpelen.
Noch eens: uw min tot haar is welgegrond, myn Zoon;
Ze is u tot echtgenoot beſchoren door de Goôn:

en den Prins hare zedigheid en wysheid erinnerende, waar mede zy hares vaders gramſchap ſtilde,

hem hare gelukkige weder liefde van 's Hemels wege toezegt;

mits dat de Prins haar niets van zyne min ontdekke voor hunne te rugkomſt te Ithaka.

Verwacht ook, op een liefde, in alles zo roemwaerdig,
Dat vorſt Ulyſſes-zelf haar tot uw' echt vervaerdig'.
Ik roem u dat gy haar daar van niets hebt ontvouwt:
Maar weet voorzeker dat, indien ge u had verſtout
Om door een' omweg naar iets dergelyks te trachten,
Zy zulks verwerpen zoude, en u te minder achten.
Weet dat ze nimmer zich een' ega toe zal ſtaan,
Maar 's vaders keur hier in vrywillig ondergaan:
Geen ander hope op haar, dan die kan blyken geven
Van een betaamelyk, van een godvruchtig leven.
Vernaamt ge nevens my, dat ſints gy wederkwaamt,
Zy ons noch meer ontwykt, en 't oog, uit edle ſchaamt',
Noch meer ter aarde ſlaat? Zy heeft gewis vernomen
Wat roem gy door 't geluk hebt in den kryg bekomen;
Haar is niet onbekend uit welk een' ſtam gy ſproot,
Uw zwerven, welk een gunſt gy van de Goôn genoot,
Waar voor ge uw dankbaarheid hun eeuwig moet doen bly-
Dit noopt haar, ons met zo veel zedigheid te ontwyken. (ken:
Men keer' naar Ithaka; men zoeke uw' vader daar,
En make dat hy zich voor deze uw bruid verklaar',
Der Goden wonderſtuk! Schoon ge in de verſte hoeken
Van 't koude Algidum haar by harders op moeſt zoeken,
En niet als koningstelg aan dit gezegend ſtrand,
Gy waart nochtans op 't hoogſt gelukkig met haar hand.

TE-

L. F. Dubourg inv.

Jacob Folkema Sculp.

TELEMAQUE delivre ANTIOPE d'un SANGLIER, dans une Partie de Chaſſe.

Liv. XXIII.

TELEMACHUS.

DRIE EN TWINTIGSTE BOEK.

I N H O U D.

Salentes koning, die der Helden afſcheid vreeſt,
Vertoont den Voedſterheer een reeks van zwaare zaken,
Waar van hy voorwend nooit, dan door dien kloeken geeſt,
Tot heil van zyn gebied een eind' te konnen maken:
Dees geeft hem nutten raad, en blyft by zyn beſluit.
De vorſt poogt hun vertrek met liſt te leur te ſtellen,
Door's Jonglings min noch meer te ontvonken tot zyn ſpruit,
Die, tot de jagt verpligt, hem derwaarts moet verzellen.
Een ſchriklyk everzwyn rukt woedende op haar aan;
De Prins ontzet de maagd; het valt hem hard te ſcheiden,
Noch harder, aan den vorſt voor't laatſt te doen verſtaan
Dat hem zyne eer verbied een' oogenblik te beiden.
Hy overwint zichzelf, door Mentor voortgepreſt,
En ſpoed zich met hem t'ſcheep naar 't vaderlyk geweſt.

Mentor, met den Prins door Idomeneüs opgehouden, en raadgevraagd, over een kerkgeſchil.

Idomeneüs, die zyn' angſt niet kan bedekken,
Omdat Telemachus met Mentor wil vertrekken,
Zoekt hen op alle wyz' te houden aan zyn kuſt;
En toont aan Mentor hoe zyn hart, op 't hoogſt ontruſt,
Onmooglyk zonder hem den twiſt kan doen bedaren,
Die tuſſchen 't opperhoofd van Febus wigchelaren
Heliodoor ontſtond, en tuſſchen Diaphaan,
Den prieſter van Jupyn den Hoeder, om 't verſtaan

Der

Der teekens, die men in het onderſcheiden zwieren
Der voglen ziet, en in het ingewand der dieren.
wyſt den vorſt tot de Etruriërs, Waarom toch u gemoeid (vraagt de achtbre wyze Held)
Met tempelwerk, waar toe gy niet zyt aangeſteld?
Dit voegt de Etruriërs, die de overleveringen
Der oudſte Orakeltaal van hand tot hand ontfingen,
En aangeblazen zyn, om in een zwaar geſchil
Het oogmerk gaê te ſlaan van 's Hemels wyzen wil.
om den twiſt in deszelfs geboorte te ſmooren. Smoor 't kwaad in zyn geboorte, en demp die twiſten tydig:
Geef geen vooröordeel plaats, noch toon u ooit eenzydig:
Als 't wezendlyk geſchil naar eiſch zal zyn beſliſt,
Gebruik dan uwe magt tot weering van den twiſt.
Denk dat een koning niets den Godsdienſt voor mag ſchry-
Maar op 't eerbiedigſt dien moet onderworpen blyven: (ven,
De Godsdienſt is gedaald uit 's Hemels oppertroon,
En boven 't hoogſt bereik der ſterflyke aardſche Goôn,
Die, zo ze wrevlig zich daar mede durven moeijen,
Verr' van dien voor te ſtaan, dien ſlaaffch aan ketens boeijen.
't Gezag eens konings is zo groot in 't algemeen,
En aller menſchen magt by zyne magt zo kleen,
Dat alles op zyn' wenk zal 't onderſt boven keeren,
Indien ze in kerkgeſchil zyn' ſterken arm begeeren.
Sta dan de vryheid aan der Goden vrienden toe
Dat hun gewyde mond volkomen uitſpraak doe,
En hou uzelf te vreên met zulker drift te ſtuiten,
Idomeneüs, met de beſliſſing veler rechtzaken belemmerd, word van Mentor getoont Die, naa 't beſliſſen, ſtout daar tegen durven muiten.
De vorſt beklaagde voorts zich over 't zwaar verdriet,
Waar in hem 't groot getal der rechtsgedingen liet,
Die tuſſchen velen van zyn burgeren ontſtonden,
Waar van men de uitſpraak had tot hem-alleen verzonden.
Beſlecht een' grooten twiſt, (dus luidde Mentors raad,)
Die, nieuwelings ontſtaande, u diene, om uwen Staat,

In

In 't oefenen van 't recht, en in 't verſtaan der wetten,
Een vaſte regelmaat voor 't algemeen te zetten;
Maar neem nooit, buiten dees, byzondre zaken aan,
Waar van gy anders nooit den toevloed zult ontgaan:
Gy zoud dus gantſch alleen de rechter zyn van allen,
En uwer amptliên hulp als noodloos doen vervallen:
Dus, door het groot getal der kleinigheên bezet,
Waardoor gy nooit naar eiſch op groote zaken let,
Zou 't u onmooglyk zyn een net ontwerp te maken
Om met de kleenen zelfs ten eind' te konnen raken:
't Betaamt ook niet dat ge u met deze zorgen kwelt;
Dat zy der rechtren werk, die gy hebt aangeſtelt:
Verricht niets anders, dan 't geen niemand kan verrichten,
Om u in 't zwaaijen van den ſcepter te verlichten.

op welk een wyze hy dezelven door gewoone rechters moet laten afdoen.

Men dringt my (zegt de vorſt) op trouwverbonden aan,
Die, naar myn oordeel, met de billykheid beſtaan:
Doorluchte helden, en uit edel zaad geboren,
Die in myn' oorlogsdienſt meeſt al hun goed verloren,
Begeeren dat ik hun, ten loon, een ryke ſpruit,
Schoon van een' mindren rang, zal ſchenken tot een bruid;
Ik heb, om zulks aan hun rechtmatig toe te leggen,
Door myn vermogen, ſlechts één enkel woord te zeggen.

De vorſt pleegt raad over 't uithuwelyken zyner dienaren.

't Is waar, (zegt Mentor,) 't koſt u ſlechts één enkel woord,
Maar door dat woord alleen wierd licht uw ruſt geſtoort:
Of zou 't u mooglyk zyn, den oudren, zonder wroegen,
Te ontzetten van den trooſt, de vryheid, en 't genoegen
Van zich een zwagerſchap te kiezen, als 't betaam',
Met de onbedwongen keur van eenen erfgenaam?
Dit waar' den weg gebaand om door uw gunſtelingen
Het juk der ſlaverny een ſtamhuis op te dringen;
Gy zoud uzelf daar door aanſprakelyk doen zyn
Voor 't eeuwig huisverdriet van menig' Salentyn.

Mentor bewyſt hem hoe wreed een dwingelandy het is, de dochters tegen haar eigen en der ouderen wil uit te trouwen.

Het huwlyk is genoeg met dorenen beladen,
Dan dat een wreede dwang het hart der wedergaden
En ouderen verſcheur'. Geef dien, die 't waerdig is,
Een onbeploegde ſtreek; ſchenk, uit erkentenis,
Naar zynen ſtaat en dienſt, hem eer en ampten tevens;
En, zo het noodig is, voeg eenig geld daar nevens,
Dat edelmoedig wierd met overleg vergaêrd,
Of uit uw onderhoud door zuinigheid geſpaard:
Maar laat u nooit zo verr' tot onrecht overhalen,
Dat ge uwe ſchulden zoud met huwlyksdwang betalen.

Geſchil wegens den eiſch der Sybaryten op der Salentynen landen;

De ſchrandre vorſt, geſpitſt op nieuwe zwarigheên,
Sprak toen: De Sybaryt beklaagt zich ongemeen,
Dat wy zyn eigen land, als nut tot akkergronden,
Den vreemden ſchenken, die zich t' onzen dienſt verbonden.
Voegt ons iets af te ſtaan? Wierd, zo ik hem voldeed,
Door andre volken niet noch zwaarder eiſch geſmeed?

waar omtrent Mentor den vorſt tot der Sipontynen bemiddeling wyſt,

't Zou (ſprak de Voedſterheer) de billyheid weêrſtreven,
Hen in hunne eigen zaak geloof te moeten geven;
't Kan ruim zo weinig met de billykheid beſtaan,
Aan u, in uwe zaak, geloof te moeten ſlaan.
Wien dan geloofd? hernam de koning. Geen van beiden;
(Was Mentors wederwoord:) Verkies, om u te ſcheiden,
Een' nabuur, die by d'een' noch d' ander is verdacht;
Verzoek den Sipontyn, dien elk onzydig acht.
Maar (vraagt de gryze vorſt) moet ik een' ſcheidsman bo-
En meerder dan myzelf, in zyn beſluit gelooven? (ven,
Ben ik geen koning meer? Of is 't een vorſtlyk merk,
Te dulden dat een vreemd myn ryksgebied beperk'?

en daar van de noodwendigheid voorſtelt,

Nadien ge u van uw ſtuk niet af wilt laten trekken,
(Hervat de Voedſterheer,) is klaar genoeg te ontdekken
Dat uw kloekmoedig hart zich vaſt verzekerd houd
Dat ge op rechtvaerdigheid uw weigring hebt gebouwt:

Aan

Aan de andre zy' wil u de Sibaryt niet wyken,
En oordeelt dat hy u zyn recht op 't klaarſt doet blyken.
Die tegenſtrydigheid verpligt u wederzyds,
Of, om een' middelaar te kiezen, die in tyds
U onderling verzoene; of, om uw legerknechten
Door 't hagchlyk oorlogslot dees' twiſt te doen beſlechten:
Hier is geen middelweg. Uw magt verblinde u niet:
Stel dat ge u eens bevond in eenig Volksgebied,
Alwaar noch overheid, noch rechter waar' te vreezen;
Daar ieder huisgezin zich dacht bevoegd te wezen
Om tegen zyn' gebuur, zo door geweld als liſt,
Zichzelven recht te doen, wanneer iets wierd betwiſt:
Gy zoud het ongeluk van zulk een volk betreuren;
Gy zoud met affchrik zelfs dit woeſt gedrag beſpeuren,
En met verfoeijing zien hoe, door het gantſche land,
Het eene huisgezin zich tegen 't ander kant.
Gelooft gy dat de Goôn op de aarde, die zy achten
Als één Gemeenebeſt, beſtaande uit vele Magten,
Ter neder zouden zien met minder toornigheid,
Zo ieder magtig volk, 't geen verre is uitgebreid,
En ſlechts een groot gezin van 't ruim heeläl moet ſtrekken,
Zich, op zyn' nagebuur, 't vermogen aan dorſt trekken
Om in zyne eigen zaak te rechten door geweld?
Een ingezeten, wien een vruchtbaar akkerveld
Door erfrecht viel te beurt, kan, zonder hulp der wetten
En overheid, daar in zich niet ter neder zetten;
Hy moet de zware ſtraf eens muiters ondergaan,
Indien hy door geweld zyn recht zoekt voor te ſtaan:
Gelooft gy dat een vorſt terſtond, met krygsbedryven
En magt van wapens, trots zyne eiſchen hebb' te ſtyven,
Eerdat hy in der minne, en door geen drift misleid,
Op allerleije wyz' heeft voor zyn recht gepleit?

tot voorkoming van een oorlog;

met aantooning der onbillykheid en wanörde, waar in een koning vervalt door zichzelf te richten:

Zal 't recht niet heiliger in koninklyke handen,
En min te ſchenden zyn, omtrent geheele landen,
Dan in een huisgezin, omtrent een handvol grond?
Zou hy, die door geweld ſlechts naar één' akker ſtond,
Een rechtverbreker zyn, een dief, een roover heeten?
En zou in tegendeel hy, die zich dorſt vermeten
Een landſtreek aan te ſlaan door hulp van eigen magt,
Nochtans rechtvaerdig zyn, en voor een' held geächt?
Is 't, wyl men zich verblind en vleit in kleene zaken
Van 't burgerlyk belang, niet noodiger te waken
Dat zulks u niet weêrvaare in 't groot belang van Staat?
Is 't billyk dat men zich op zyn begrip verlaat,
Ten opzicht eener zaak, waar in men zo veel reden
Van misvertrouwen heeft op eigen kundigheden?
Behoort men niet veeleer met alle omzichtigheid
Te duchten dat men zich in een geval misleid,
Dat door een menſch alleen, niet in den grond begrepen,
Zo licht een ſchakeling van rampen meê kan ſleepen?
De misſlag van een' vorſt, die zich al te onbedacht
Aan zyne zyde van het recht verzekerd acht,
Baart veeltyds plondring, moord, verwoede onmenſchlyk-
Beſmetting, hongersnood, verbaſtering van zeden, (heden,
Wier yſelyk gevolg van plaagen, in 't gemeen,
Zich uitſtrekt door een reeks van volgende eeuwen heen.
Zal hy, dien van rondöm zo vele vleijers naken,
in tegenſtelling der gelukkige vredelievendheid van een' vorſt die zyne krygsgeſchillen
Niet vreezen voor gevlei in dit gewricht van zaken?
Een koning, die 't geſchil een' ſcheidsman overgeeft,
Toont dat hy zucht tot recht, tot trouw en vrede heeft,
En doet de bondigheid (om allen blaam te ontwyken)
Van zyn bewyzen aan de gantſche waereld blyken:
De ſcheidsman, dien hy kieſt, een vrindlyk middelaar,
Een billyk rechter zynde, onttrekt hem 't krygsgevaar:

Men

Men onderwerpe zich niet blindlings aan zyn oordeel, *een' beſcheiden middelaar aanbeveelt.*
Maar geve uit vreedzaamheid iets over van ons voordeel!
Hy ſpreekt geen vonnis, als een hoogſte rechter, uit,
Maar wend een' raadſlag voor die alle tweedragt ſtuit:
Doch zo nochtans hier uit een oorlog voort mogt komen,
Met welk een zucht tot vrede een vorſt zy ingenomen,
Dan heeft hy 't recht voldaan, des nabuurs lof verdient,
't Geweten ongekwetſt, en 't Godendom te vriend.
De Salentynſche vorſt, bewogen door die rede,
Is met des Sipontyns bemiddeling te vrede.
Idomeneüs, ziende in 't einde zyne liſt *Idomeneus tracht Mentor en Telemachus, door dezes laatſtens liefde tot zyne dochter, by zich te houden.*
Op 't roemryk Heldenpaar dus telkens-aan gemiſt,
Zoekt, tot een laatſte proef, door noch veel ſterker banden
Den Prins en Voedſterheer te houden aan zyn ſtranden.
Hy merkte dat zyn Telg den jongen Held geviel;
Hy dacht, door 't koeſteren der liefde in 's Prinſen ziel,
Zyn' wenſch te zien gelukt op deze Vreemdelingen.
Hy doet de jonge maagd op feeſten dikwyls zingen; *Zy zingt op 't bevel haares vaders;*
Zy volgt des vaders wil, tot kwyting van haar' pligt,
Maar met een zedigheid, een droefheid in 't gezicht,
Waar uit hare ongeneugt' volkomen is te ontdekken,
Dat haar gehoorzaamheid zo verr' zich uit moet ſtrekken.
Ook vergde haar de vorſt een' noch veel zwaarder laſt,
Te zingen van den dood en neêrlaag van Adraſt:
Maar de ingetogen maagd kon tot het vrolyk uiten
Der loffpraak van den Prins onmogelyk beſluiten;
Zy zocht met diep ontzag zich van dien zang te ontſlaan;
Dies noopte haar de vorſt weêr tot iets anders aan.
Haar ſtreelende orgelſtem, zo lieflyk van vermogen, *die de ontroering van den Prins gewaar word,*
Dringt door des Prinſen hart; hy is geheel bewogen:
Idomeneüs, die het oog houd op den Held,
Beſpeurt in hem met vreugd het heimlyk mingeweld;

welke dezelve ontveinſt.

Maar vorſt Ulyſſes zoon geeft echter geen vertooning
Dat hem het oogmerk blykt van dezen ſchrandren koning.
In deze omſtandigheên word zyn grootmoedig hart,
Zyns ondanks, aangedaan van de allerzoetſte ſmart:
De reden doet nochtans hem 't vuur der driften ſmooren;
't Is die Telemachus niet langer, die te voren,
In ſpyt van Mentors raad, zich aan Kalypſoos kuſt
Laf hartig kluiſtren liet door dwazen minneluſt.
Zo lang Antiope volhard in 't lieflyk kwelen,
Zwygt de edle Jongling, ja ſchynt in de vreugd te deelen;
Maar doet, zodra de maagd haar' vader heeft voldaan,
De ſamenſpraken tot wat anders overſlaan.

De vorſt verpligt zyne dochter op de jagt te gaan,

De koning, dus weêrom ontzet van zyn beöoging,
Stelt eindlyk, als een toets van zyne laatſte pooging,
Een groote jagt, tot vreugd van zyne dochter, voor:
Zy geeft, al weenende, dat voorſtel geen gehoor;
Doch zonder vrucht: zy word gedwongen om te zwichten,
En naar 't volſtrekt bevel haars vaders zich te richten;

die te paarde ſlygt, aan 't hoofd van hare maagden,

Zy ſlygt op zulk een ſnel en fier ſchuimbekkend paard,
Als Kaſtor eertyds dwong; zy temt het onvervaard:
Haar volgt een vlugge rei van maagden en vertrouwden:
Dus praalt zy als Diane in 't hart der woeſte wouden:
De koning ziet haar aan, beſchouwt in haar zyn' ſchat,
Vergeet zyn vorig wee, nu ze all' zyn' trooſt vervat.

tot verwondering van Telemachus.

De Jongling ziet haar ook; hy is niet min bewogen;
De zedigheid der maagd houd hem meer opgetogen
Dan haar behendigheid, en al 't aanminnig ſchoon,
Haar met een volle maat geſchonken van de Goôn.

Een wreeslyk wild zwyn,

Een drom van honden zat een boſchzwyn op de hielen,
Zo onbeſchoft van grootte, en vuurig op vernielen,
Als dat van Kalidon: het lyf was overdekt
Met lange borſtels, ſcherp als ſchichten uitgeſtrekt;

't Was

't Was niets dan bloed en vuur dat uit zyn blikken ſtraalde,
Alsof 't de jagers op een' wisſen dood onthaalde;
Zyn vreeſelyk geſnork vervulde boſch en veld,
Gelyk het dof geloei van 't buldrend ſtormgeweld,
Wanneer de dolle Eöol, vermoeid van om te dwalen,
't Oproerig windenheir doet in hunn' kerker dalen:
Zyn lange houwers, ſcharp, niet ongelyk aan een
Der zwaarſte ſeisſens, ſlaan door klocke boomen heen;
De ſtoutſte honden, die zyn voetſpoor durven naken, *de honden verſcheurende,*
Verſcheurt het woedende met witbeſchuimde kaken:
De jager, die 't vervolgt, hoe moedig, word vertſaagd,
Bevreesd voor 't geen hy zoekt: de koninklyke maagd, *en door Antiope gewond,*
Zo vlug gelyk de wind, verſtout zich om voor allen,
Gewapend met haar ſpeer, het ondier aan te vallen:
Zy mikt; zy dryft ze door de borſtelige huid,
By 't ſchouderblad; daar ſtroomt het bloed al gudzende uit,
En doet het wreed gedrocht in doller woede branden;
Het wend zich naar de geen die 't aan beſtond te randen: *doet haar paard verſchrikt met haar ter aarde ſtorten.*
Hier ſchrikt haar moedig paard; het is niet meer zo vlug,
Maar deinſt voor 't naadrend dier al ſteigerend terug:
Het monſter ſtort op 't ros, gelyk het ſtormgevaarte
Een bolwerk ſchud, rammeit, en neêrbonſt door zyn zwaarte:
De klepper ligt geveld, doorboord met wond op wond;
Antiope ligt neêrgetuimeld op den grond,
Onmagtig om den ſlag des ſcherpen tands te weeren,
Waar meê 't verbitterd zwyn zyn woede op haar wil keeren.
De Prins, die op 't gevaar van deze Schoone let, *Telemachus velt het boſchzwyn,*
Had reeds zyn voeten uit den ſtegelreep gezet;
Hy werpt zich, ſneller dan een blikſem, tuſſchen beiden,
Eer 't woedend ondier is van 't zwymend ros geſcheiden;
Hy houd zyn lange ſpeer in de onvertſaagde hand,
En jaagt ze tot aan't einde in 't ſchrikdiers ingewand;

Het

Het tuimelt, dol van woede, op 't ſiddrende aardryk neder:
ſchenkt den kop aan Antiope, De dappre Jongeling rukt tevens ook van leder,
Wanneer hy 't woeſte dier den kop van 't ligchaam houwt,
Die noch met affchrik en verbaasdheid word aanſchouwt:
Hy bied dien aan de maagd: zy overlegt dit nader;
Haar oog vraagt eerſt om raad aan de oogen van haar' vader,
Die, door den felſten angſt, in dat gevaar, gedrukt,
Op haar behoudenis van vreugde weggerukt, (gen:
Haar toeſtemt, met een' wenk, dat jagtgeſchenk te ontfan-
welke dien aanneemt met betuiging harer verpligting aan den Prins, die haar zyne liefde te kennen geeft; Ze aanvaard het bloedig hoofd, met rozen op de wangen,
En ſpreekt: Doorluchte Prins, 'k ontfang van uw beleid
Hier nevens grooter gift met grooter dankbaarheid:
'k Ben 't leven u verpligt. Hier fluit ze hare lippen,
Bekommerd dat ze reeds te veel zich liet ontglippen:
Zy ſlaat hare oogen neêr. De Prins, met haar begaan,
Durft niets, dan deze taal, die ſchoone doen verſtaan:
Wat is Ulyſſes zone een zalig lot gegeven,
Dat hy de hoeder wierd van zulk een dierbaar leven!
Maar hoe veel zaliger zou 't wezen, zo hy nu,
En tot in eeuwigheid mogt leven neffens u!
waar op zy niets antwoord. De maagd keert, zonder hem eens antwoord toe te voegen,
Verbyſterd naar den rei, die haar, met veel genoegen,
En vol verwondring groet, doch op haar wenken zwygt,
En zich weêr vaerdig houd daar zy te paarde ſtygt.

De koning verhaaſt, tegen zyne gedachten, het vertrek van Telemachus. Salentes opperheer dacht in die oogenblikken
Zyn dochter aan den Prins ten huwelyk te ſchikken;
Maar hoopte een' feller gloed te ontſteken in dien Held,
Wanneer hy hem noch liet door hoop en vrees bekneld;
Hy dacht dat 's Minnaars drift, om 't huwlyk voort te zetten,
Zou, als een hinderpaal, noch lang den togt beletten:
Dus vleidde zich de vorſt; dus was zyns harten wenſch:
Maar 't Godendom belagcht de wysheid van den menſch.

Het

Het middel 't welk den Prins noch langer moeſt doen beiden,
Is wezendlyk dat geen dat hem beweegt te ſcheiden;
't Verwakkrend zoet gevoel van zyn verborgen ſmart
Verwakkert in den Held de wantrouw op zyn hart:
De Voedſterheer is ook in 't yvren onbezweken, *Mentor, daar toe niets verzuimende,*
Om hem in ongeduld naar 't vaderland te ontſteken;
En dringt niet minder by Idomeneüs aan,
Om uit erkentenis hun affcheid toe te ſtaan.
De kiel is reeds bereid: want Mentor, die, door 't ſchikken *heeft de kiel alreede vervaardigt;*
Van 's vromen Jonglings reize, en levensöogenblikken,
Diens hoogſte heerlykheid geduurig had op 't oog,
Hield hem niet langer ſtil in 't land waar door hy toog,
Dan noodig ware om hem in ieder deugd te ſterken,
En alles tot zyn nut hem op te leeren merken.
Hy had, eer noch zyn ſpoed den Jongling was bewuſt,
Reeds van zyn weêrkomſt af het vaartuig uitgeruſt;
Maar de oude vorſt, gewoon op Mentors doen te letten, *waar over Idomeneüs, met de uiterſte droefheid aangedaan,*
Had met veel tegenzins dien arbeid voort zien zetten.
Een troofteloozе rouw, een doodelyke ſmart,
Die elk met deernis trof, beſtelpt des konings hart,
Wanneer hy moet in 't kort zyn Vrinden zien vertrekken,
Wier trouwe hulp hem kon voor alle rampen dekken.
Hy ſluit zich heimlyk op in 't binnenſt van zyn hof; *zich opſluit, en aan 't kwynen ſlaat, gelyk een groote boom, die van een worm word geknaagt.*
Daar barſt zyn hartzeer uit, om zo veel klagensſtof;
Daar zoekt hy ademtocht door zuchten en door treuren,
Niet denkende om zich weêr door voedſel op te beuren;
De liefelyke ſlaap verzagt zyn ſmarten niet;
Hy teert op 't aakligſt uit; hy ſmelt in zyn verdriet;
Een' kloeken boom gelyk, die, hoog in top geſchoten,
En welig uitgebreid in ſchaduwryke loten,
Geknaagd word van een' worm aan zyn' verharden ſtam,
In de ader daar hy 't ſap tot voedſel door bekwam:

Die boom, waar op vergeefs de felſte ſtormen woedden,
En dien het vruchtbaar land met blydſchap ſcheen te voeden,
Die diepgegronde boom, dien de akkerman ontzag
Te ſchenden met den byl, ſlaat echter dag op dag
Aan 't kwynen, zonder dat men de oorzaak kan ontdekken;
Zyn lieflyk groen verwelkt; zyn dichte bladen ſtrekken
Hem tot geen' luiſter meer, maar ſtuiven in het wild;
Zyn ſtam is uitgedroogt, geſpleten en geſchild;
De takken zyn zo dor als in de winterdagen:
Dus kwynt ook de oude vorſt in eenzaam jammerklagen.

De Prins, vreezende hem vaarwel te zeggen, word door Mentor daar toe aangemoedigt;

Telemachus, met hem bewogen in het hart,
Dorſt hem niet ondergaan, gedrukt door de eigen ſmart;
Hy ſchrikte voor den dag waar op hy ſtond te ſcheiden,
En zocht, door glimp op glimp, noch lang by hem te beiden,
Ja had noch lang getoeft, zo Mentor andermaal
Hem niet had opgebeurt met deze vrome taal:
Deze uw verandering kan my op 't hoogſt bekoren.
Gy zyt meêdoogenloos en trots van aart geboren;
Gy kreunde u nergens aan, in uwe vroege jeugd,
Dan aan uw zelfsbelang, en 't gene uw hart verheugt;
Nu zyt ge een man, en hebt de reden plaats gegeven,
Die, door 't voorgaand gevoel der rampen van uw leven,
U by ervaarnis leert, met meer meêdoogendheid
Te deelen in 't verdriet dat andren is bereid:
Een koning heeft, door dees meêdoogendheid te ontberen,
Noch deugd, noch goedheid, noch bekwaamheid tot regeren,
Maar echter moet hy die niet al te verr' doen gaan,
Noch, uit flaauwhartigheid, tot vrindſchap overſlaan.
'k Zou gaerne, door den vorſt ons vaſt beſluit te ontdekken,
Hem poogen te overreên dat hy ons laat' vertrekken;
En zulk eene aanſpraak, die uw hart vooraf ontſtelt,
In uwe ſteê beſtaan by dien bedrukten held;

Maar

Maar 'k wil niet dat uw hart daar voor angſtvallig ſchroome,
Of dat de kwaade ſchaamte ooit plaats by u bekome:
't Is noodig dat allengs uw teêre en vrindlyke aart
Werd' met ſtandvaſtigheid en heldenmoed gepaart. (ſtellen:
Men ſchroome ooit buiten nood der menſchen hart te ont-
En, zo men oorzaak is der angſten die hen kwellen,
En zulks onmydlyk zy; de ramp, hen toegebragt,
Zy dan ten minſte, zo veel mooglyk is, verzagt!
Om hier toe, naar uw' raad, ô trouwſte myner vrinden! *doch verzoekt dat Mentor zulks verrichte,*
(Sprak prins Telemachus,) den waaren trooſt te vinden,
Waar' 't beter dat de vorſt uit uw' begaafden mond,
Dan uit den mynen, dit bedroefd vaarwel verſtond.
Neen, (voegt hier Mentor op:) myn Prins, gy zyt bedrogen, *die hem de nadeelige gevolgen dezer eigenzinnigheid, en kwade ſchroom in jonge prinſen, aantoont;*
In 't purper en in pracht geteeld en opgetogen;
Gelyk de kinderen der Vorſten in 't gemeen,
Die naar hun wufte keur en eigen zinlykheên
Hun wenſchen zien volvoerd; ja die vermetel denken
Dat zelfs Natuur geheel moet zwichten op hun wenken;
Maar die de kracht ontbreekt om hem in 't aangezicht
Te durven tegenſtaan die voor de droefheid zwicht:
Niet dat hun hart zich voelt door deernis aangedreven,
Of ſchroomt aan andren ſtof tot nieuw verdriet te geven:
Neen, 't is hun vadzige aart, het is hun dartle geeſt,
Die 't naare voorwerp van bedroefde wezens vreeſt:
Nooit heeft der menſchen ramp hun ſteenen hart bewogen,
Zo maar dat ſchouwſpel bleef verborgen voor hunne oogen:
Wie hen daar van gewaagt, verſtoort de vreugd van 't hof;
Die taal is hen te naar; men ſpreek' van blyde ſtof!
Wie in hun gunſt wil ſtaan, doe vreugdengalmen hooren,
Roepe: Alles gaat voor wind; niets moet den vorſt verſtoo-
Wanneer men iemand met ontzag moet tegengaan, (ren!
Zyn dwaling hem doen zien, en menſchendrift weêrſtaan,

Berispen, of 't verzoek eens wrevlen wederſtreven;
Zy zullen zulk een' laſt aan andren overgeven,
In plaats van zelf vol moeds, met vriendlykheid en kracht,
Te ſpreken zoo 't betaamt: zy zullen onbedacht
Aldus hun grootſte gunſt, door een' die meeſt kan ſtreelen,
Zich laten tegen recht op 't ongerymdſt ontſtelen;
En vele zaken, zelfs van 't allergrootſt gewigt,
Bederven door verzuim, of onkunde in hunn' pligt
Om 't recht te ſtaven, en de deugd haar' loon te geven,
In ſpyt van hen, die hun gevoelen tegenſtreven.
Hun zwakheid word ontdekt, en geeft de loosheid voet,
Die met hun pligtverzuim haar meeſte voordeel doet:
Men dringt hen, laat niet af van hen zo lang te prangen,
Totdat men eindlyk hen heeft in den ſtrik gevangen;
Men vleit hen yvrig eerſt; men zwaait hen met veel kunſt
Den wierook toe van lof; men woekert hunne gunſt,
Maar heeft zodra hun oor, hun hart niet ingenomen,
En eenig merklyk deel in 't hoog gezag bekomen,
Of leid hen verder om, ja brengt hen onder 't juk:
Zy hygen naar hunn' aêm; zy haken naar 't geluk
Om zich daar van te ontſlaan, maar torſen 't al hun leven:
Hun grootheid ſchaamt zich, ooit den minſten ſchyn te geven
Dat iemand hen beheerſch', zy zyn 't nochtans altoos,
En konnen 't niet ontgaan voor de allerkortſte poos:
Zy zyn hier in gelyk aan zwakke wyngaardloten,
Die, wyl ze van zichzelf geen kloeken ſtand genoten,
Al kruipend' zich allengs verheffen uit de laagt',
Rondöm een' kloeken boom die hare zwakheid ſchraagt.

en hem verpligt om zelf van den koning afſcheid te nemen.

'k Wil tegen dit gebrek, ô Prins! omzichtig waken,
't Geen tot de heerſchappy u onbekwaam zou maken.
Gy, die zo teder zyt, dat ge u op heden ſchaamt
Den vorſt te ſpreken, ſchoon 't u wezendlyk betaamt,

Zult

Zult met zyn zielsverdriet niet langer zyn bewogen,
Zodra gy uit Salente in zee zult zyn getogen:
Het is zyn hartzeer niet dat u aan 't harte raakt;
Het is zyn byzyn ſlechts dat u verlegen maakt.
Spreek zelf den koning aan; leer teffens, zonder vreezen,
Beſtendig in 't beſluit, en tederhartig wezen;
Doe hem de droefheid zien, die uw gemoed doorwond,
Omdat gy ſcheiden moet; maar toon ter zelfder ſtond
Hem, door een ruſtig woord, wat ons ontzegt te beiden,
En tegen dank u dwingt van deze kuſt te ſcheiden.
De Prins durft Mentors raad niet langer tegenſtaan; *Telemachus, een wyl in twyfel ſtaande,*
Noch minder durft hy by den droeven koning gaan;
Hy ſchaamt zich dezer vrees, weet ze echter niet te ſmooren,
En geeft nu zynen moed byna geheel verloren;
Hy aarzelt, treed beſchroomd een ſchrede of twee op weg,
Doch keert naar Mentor weêr, met nader overleg;
Maar Mentors bloot gezicht belemmert hem in 't ſpreken,
En maakt dat hy verward blyft in zyn rede ſteken.
Is dit dan (roept zyn Vrind toen met een' grimlagch uit) *en door Mentor over deze aarzeling beſchaamd gemaakt,*
Die onverwinbre Held, die 's vyands leger ſtuit,
Adraſtus ſtout verſlaat, deze uitgeſtrekte kuſten,
Als haar Verloſſer, doet in zoeten vrede ruſten?
Is dit Ulyſſes zoon, die door zyn kloek verſtand
Na hem 't Orakel word van 't roemryk Griekenland? (wen,
Hy ſchroomt een' gryzen vorſt zyn' kinderpligt te ontvou-
Om eindlyk in zyn land zyn' vader weêr te aanſchouwen!
Ach, vaderlanders! ach! wat onheil treft uw kuſt,
Zo u een vorſt beheerſcht door kwaade ſchaamte ontruſt,
En die (wat zwakheid, Goôn!) zyn waar belang doet zwich-
Voor beuzelingen, die zyn moed niet durft verrichten! (ten
Zie, zie, Telemachus! hoe veel de dapperheid
In 't krygsgevaar, verſcheelt van 't moedig ſtaatsbeleid:

Gy toonde 't wreed geweld eens dwinglands niet te ſchroomē,
En ſchroomt voor de oogen van een' droeven vorſt te komen!
Zie daar wat t' eenemaal der prinſen naam ontëert,
Die met den grootſten lof zyn uit den ſtryd gekeerd:
Nadat ze in 't oorlogsveld als dappre helden ſtreden,
Gedragen ze, in gemeene, in burgerbezigheden,
Zich als laf hartigen, ja ſchrikken voor een' pligt
Die iemand-anders koel, als iets gerings, verricht.

begeeft zich by Idomeneus,

De Jongling, door de kracht der waarheid aangedrongen,
En door het ſcharp verwyt zyns Vrinds niet min gedwongen,
Vertrekt, terwyl hy nu niet naar zichzelven hoort,
En door eergierigheid zich ſterk voelt aangeſpoord;
Maar hy is naauwlyks in het hofvertrek getogen,

die, na een lang ſtilzwygen,

Waar in de koning zit met neêrgeſlagene oogen,
Beklemd, en afgepynd door zyn' benaauwden geeſt,
Of beiden toonen zy dat de een den andren vreeſt:
Zy durven niet beſtaan elkander aan te ſchouwen,
Noch minder, wederzyds het minſte woord ontvouwen;
Zy konnen ſpraakloos dus elkaêr te wel verſtaan;
Elk ſchroomt dat de ander zal tot ſpreken overſlaan,
Terwyl ze elkander zien in hunne traanen baden.

onder bitter geklag, hem ſmeekt om te blyven;

De vorſt barſt endlyk uit, van droefheid overladen:
Waar toe de Deugd gezocht, indien ze ons dus beloont?
En waarom heeft ze my myn zwakheid aangetoont,
Nu zy vertrekken wil? Welaan, ik zal in 't ende
Weêr ſtorten in den poel van myn voorgaande elende.
Men reppe my niet meer van wel te heerſchen; neen;
Ik ben het menſchdom moede, en all' myn heerlykheên.
Waar heen, Telemachus? Wat wilt ge u onderwinden?
Uw vader is niet meer in 's waerelds kreits te vinden;
Uw Ithaka is reeds door 's vyands magt verheerd:
Gy loopt in uw bederf, indien gy derwaarts keert;

Uw

Uw moeder heeft bereids zich moeten overgeven,
Om met een' dwingeland in 't echtverbond te leven.
Blyf, blyf dan hier, myn Prins, beſchermer van myn' troon.
Gy zult myn ſchoonzoon zyn, en erfgenaam der kroon;
Gy zult in 't hoog gezag, zelfs by myn leven, deelen;
ô Ja, 'k zal onbepaald u alles aanbevelen.
Of, zo dit aanbod u noch niet ter harte gaat,
Sta Mentor aan my af, myn' laatſten toeverlaat. (wenſchen?
Spreek: antwoord: zou uw hart verſteent zyn voor myn
Heb deernis, daar ik ben de onzaligſte aller menſchen.
Hoe! ſpreekt gy niet? Helaas! ik zie maar al te wel
Hoe wreed de Goôn my zyn; ik voel 't nu ruim zo fel
Als aan 't Kretenzer ſtrand, wanneer ik in myn woede
Myn' eigen' zoon doorſtiet, en my uit Krete ſpoedde.

of ten minſten Mentor te mogen behouden.

In 't einde ſpreekt de Prins, op een' ontroerden toon:
Ik ben myn meeſter niet: het hoog beſluit der Goôn
Verpligt my weder naar myn vaderland te keeren:
De trouwe Mentor, dien wy als hun Godſpraak eeren,
Gebied my in hunn' naam die reize te ondergaan.
Wat wilt gy dat ik, op uw bede, zal beſtaan?
Dat ik myn' vader en myn moeder zal verzaken,
Ja 't vaderland, dat my noch meer aan 't hart moet raken?
't Geboorterecht heeft my een koningskroon bereid,
Die my de keur verbied naar eigen zinlykheid:
Uw ryk gaat verre in magt myn' vaders ryk te boven;
Maar 't geen de Goden my, naar hun beſluit, beloven,
Moet my veel waerder zyn dan 't onwaerdeerbaar loon,
't Geen door uw goedheid my zo heuſch word aangeboôn.
'k Zal, zonder uwen troon, uw gift onſchatbaar achten,
Mag ik alleen van u Antiope verwachten:
Maar, om zo groot een' prys te mogen waerdig zyn,
Is 't noodig dat ik tot myn moeders hulp verſchyn',

Telemachus houd den vorſt de noodzakelykheid van zyn vertrek voor oogen.

En

En dat myn vader zelf, na 't eind' van zyne elende,
Haar plegtelyk verzoeke, en u gezanten zende.
Beloofde gy my niet, van dit Hesperiſch ſtrand
My weêr te zenden naar myn dierbaar vaderland?
Ja, heb ik niet, met uw verbonden' Mogendheden,
Op die belofte alleen, Adraſtus magt beſtreden?
't Is noodig dat myn vuiſt, op 's Hemels hoog bevel,
Ook met die zelfde vlyt myn ſtamhuis nu herſtell'.
Het Godendom, dat my aan Mentor heeft geſchonken,
Schonk Mentor ook aan my, om my ter deugd te ontvonken,
Opdat ik leve als voegt aan held Ulyſſes zoon,
En 't hoog beſluit vervull' der langgeſtoorde Goôn.
en dat hem onmogelyk is, zich van Mentor te laten ſcheiden.
Gy, die al 't gene ik derf zo duidlyk kunt beſpeuren,
Begeert gy bovendien my Mentor af te ſcheuren?
'k Heb langer toevlucht, ſchat, noch eigen' onderſtand,
Noch ouders, noch verblyf, noch veilig vaderland:
Een wys, een deugdzaam man is my noch bygebleven,
Het koſtelykſt geſchenk 't geen my Jupyn kan geven.
Ach! oordeel, oordeel zelf, of ik dat af kan ſtaan,
Of dulden dat hy zich ooit zou van my ontſlaan.
Scheur 't hart my uit de borſt; ik wil veel liever ſterven:
Ja, ik kan 't leven wel, maar niet myn' Mentor, derven.
Terwyl de Prins moed grypt,
Naar mate dat de Prins zich uitte in deze reên,
Verwakkerde zyn ſtem, en al zyn ſchroom verdween.
De koning wiſt niet, wat daar tegen in te brengen,
En kon nochtans 't vertrek der Helden niet gehengen;
Hy wilde, dus verſtomd, op 't minſt den Jongeling
Vermurwen door geween en aklig handgewring.
treed Mentor toe, en vertroost Idomeneus;
Terwyl treed Mentor in, bedwingt het maatloos treuren,
En poogt met dezen trooſt den koning op te beuren:
Bedroef u langer niet: wy ſcheiden wel van hier,
Maar laten echter u, in 't veilig ryksbeſtier,

De

De wysheid achter, die u red uit alle nooden,
En eeuwig voorzit in den Raad der Hemelgoden.
Beſef alleen hier uit hoe hunne gunſt u ſtreelt,
Dat onze byſtand u door hen is meêgedeeld,
Om voor 't gewis bederf uw koninkryk te dekken,
En u door myne zorg van 't dwaalſpoor af te trekken.
De vrome Philokles, dien wy door onzen raad
Herſtelden in uw gunſt, zal waaken voor uw' Staat:
De vrees der Goôn, de zucht voor 't heil der onderdanen,
Het medelyden met der onderdrukten tranen,
De deugd, die hem behaagt door haar beminlykheid,
Is in zyn vroom gemoed als in ciment geleid.
Geef hem altyd gehoor; volhard in 't vaſt betrouwen
Van zonder yverzucht op hem te mogen bouwen.
De grootſte dienſt, waar toe gy hem verpligten moet,
Is dat hy u 't vertoog van uw gebreken doet,
En niets aan u verzwygt uit vrees, noch uit verſchooning.
De ware heldenmoed van een' rechtſchapen koning
Beſtaat in 't zoeken naar een' waren boezemvrind,
By wien hy ſteeds de lyſt van zyn gebreken vind'.
Bezielt u zulk een moed, dan hebt gy niet te vreezen
Dat onze afwezendheid u ſchadelyk zal wezen:
ô Neen! gy zult daar door niet min gelukkig zyn.
Maar zo gy 't zagt gevlei, dat liefelyk venyn,
Gelyk een looze ſlang laat in uw' boezem dalen,
Vaar wel getrouwe raad! dan ſtort ge in de oude kwalen.
Geen droefheid velle uw' moed: volg onvertſaagd de deugd.
'k Heb Philokles verklaart hoe hy uwe ongeneugt'
Verlichten moet, en zich altoos voor 't misbruik wachten
Van uw vertrouwendheid. Ik ſta u voor 't betrachten
Van zyne pligten in, en dat de gunſt der Goôn
Hem gaf aan u, als my aan held Ulyſſes zoon.

wyſt dien vorſt op de heilzame hulp van Philokles;

pryſt hem deszelfs toezicht en beſtraffing ernſtig aan;

Elk volg' zyn noodlot op, door geen beklag te keeren.
en verzekert hem van zyne genegenheid, Indien gy ooit weêrom myn' byſtand mogt begeeren,
Nadat ik dezen Prins zyn' vader en zyn land
Deed wedervinden, wacht myn weêrkomſt aan dit ſtrand.
Niets kan my immer doen een grooter vreugd gevoelen;
Men ziet me op ydlen ſchat noch aardſch vermogen doelen;
Nadien myn eenig wit het heil is van een' Staat
Wiens overheid de deugd, en 't recht ter harte gaat.
en vaſte vriendſchap. Kan ik 't vertrouwen, en de vrindſchap ooit vergeten,
Waar meê ge t' mywaarts u zo loflyk hebt gekweten?
Idomeneus, door deze rede bedaard, De vorſt, hoe trooſteloos, word echter t' eenemaal
Verandert, en verkwikt, op 't hooren dezer taal;
Hy voelt zyn' geeſt bedaard, gelyk Neptuin de baren,
Na 't aaklig onweêr, met zyn' drietand doet bedaren;
Niets, dan een zagte rouw, verblyft noch in zyn hart;
't Is eer een teêr gevoel dan levendige ſmart;
De moed, de deugd, de hoop op 's Hemels oppermagten,
Behalen eindelyk de zege op zyne klagten.
verzoekt dat Mentor aan hem en Salente altoos gedenke; Welaan dan, (ſprak hy voorts,) men moet, hoe wreed het (ſchyn',
Het alles derven, en niet wrevelmoedig zyn.
Laat, waerde Mentor, laat, nu gy ons moet begeven,
Idomeneüs toch in uw gedachten leven:
Wanneer gy, aangeland in 't Ithakaanſch geweſt,
Door uw verſtand het heil van dat gemeenebeſt
Zult hebben vaſtgeſtelt, vergeet dan nooit dees ſtranden,
Noch dat Salente 't werk, de vrucht is uwer handen:
Denk eeuwig dat gy daar in 't laſtig ryksgebied
Een' ongelukkig' vorſt, een' halsvriend overliet,
geeft den Prins, Wiens heil in u beſtaat. Ga heen, ga heen, rechtſchapen,
Doorluchte Zoon des helds, beroemd door brein en wapen!
Ik houde u langer niet: ik geef het Godendom
Dien ſchat, my ſlechts geleend, op hun bevel weêrom.

Ga

Ga ook, ô Mentor! ga, in weêrwil myner wenſchen: *en den Voedſterheer verlof om te vertrekken;*
Ga heen, ô allergrootſte, ô ſchranderſte aller menſchen!
Zo anders uw beleid voor 't welzyn van myn' Staat
Het menſchelyk bereik niet verr' te boven gaat,
En gy geen Godheid zyt, in vreemden ſchyn verholen,
Tot hulp der zwakken, die van 't ſpoor der reden dolen.
Gelei Ulyſſes Zoon, die grooter zegen vind
Met u te volgen, dan dat hy Adraſt verwint.
Vaart beiden eeuwig wel: ik durf niet langer ſpreken.
Vergeeft myn zuchten; gaat; geen heil moet u ontbreken!
My blyft niets van u by, dan uw gedachtenis, *en beklaagt zich over de vlugheid des tyds.*
Die myn' beſpiegeling een eeuwig voorwerp is.
ô Onherhaalbre tyd! verrukkelyke ſtonden,
Waar van ik veel te ſpaê de waerde heb bevonden!
ô Al te vlugge tyd, zo ſnel in ons te ontvliên!
Ik zal 't gene ik nu zie nooit weder mogen zien.
De ſchrandre Leidsman wil op dezen ſtond vertrekken, *Mentor neemt afſcheid van Philokles, en begeeft zich met den Prins naar de haven: de koning vergezelt hen,*
Wanneer hy Philokles de handen uit ziet ſtrekken,
Die, ſpraakloos, hem omhelſt, zo teêr bewogen word
Dat hy zyn tranen langs dat achtbaar wezen ſtort.
De Prins grypt Mentors hand terwyle, opdat hy de oogen,
De omhelzing, endlyk van den koning werde onttogen;
Maar deze, droef te moê, ſchiet tuſchen beiden in,
En leid hen uit naar ſtrand, gevolgd van 't hofgezin:
Hy ziet hen aan; hy zucht; hy wil, maar kan niet ſpreken;
Hy word geprangt elk woord al ſtaamlende af te breken.
Men hoort een woeſt gedruis weêrgalmen op het ſtrand
Met bootsvolk overdekt; de ſtuurman wil van land;
De wind ſteekt gunſtig op; het affcheid word genomen;
Men doet weêrzyds een' vloed van bittre tranen ſtroomen; *en ziet hen in zee gaan.*
De vorſt omhelſt hen beide; en endlyk, weggerukt,
Ontzeilen ze zyn oog, maar ſtaan in 't hart gedrukt.

TELEMACHUS.

VIER EN TWINTIGSTE BOEK.

INHOUD.

In 't vordren van de reis loſt Mentor de edle Spruit
De zwaarigheden op, waar aan in 't wel regeren
De wyſten ſtaan ten doel; en legt hem 't voordeel uit
Van hen die minzaam met den onderzaat verkeeren.
De roeijers doen, door ſtilte, een aaklig eiland aan,
Daar vorſt Ulyſſes landde, en met onkundige oogen
Van zynen Zone aanſchouwd, ontroerd te woord geſtaan,
En door een kiel 't gezicht des Jonglings word onttogen;
Als Mentor dit geheim verklaart, en hem verpligt
Minerve te offren, om hem tot geduld te wennen:
Waar op die Schutgodes voor 't laatſt hem onderricht,
En in een wolk verdwynt, nadat ze zich deed kennen
Tot blydſchap van den Held, die door haar wys bewind
In 't einde te Ithaka zyn' vader wedervind.

Het ſchip nadert de kuſt van Epire.

De wind, aan 't wakkren, doet reeds all' de zeilen zwellen,
Waar door zich de oeverkant ſchynt op de vlucht te ſtellen:
De ſtuurman krygt van verr' den berg Leukate in 't oog,
Die door een wolk van ſneeuw zich heft aan 's hemels boog,
En in Epire, met een reeks van hooge bergen,

De Prins ſpreekt met Mentor

Zo vaak geblikſemd, noch den Hemel ſchynt te tergen.
Ulyſſes edle Zoon, veel beter nu te moê
Op dezen togt, ſpreekt dus zyn' waerden Mentor toe:

'k Meen

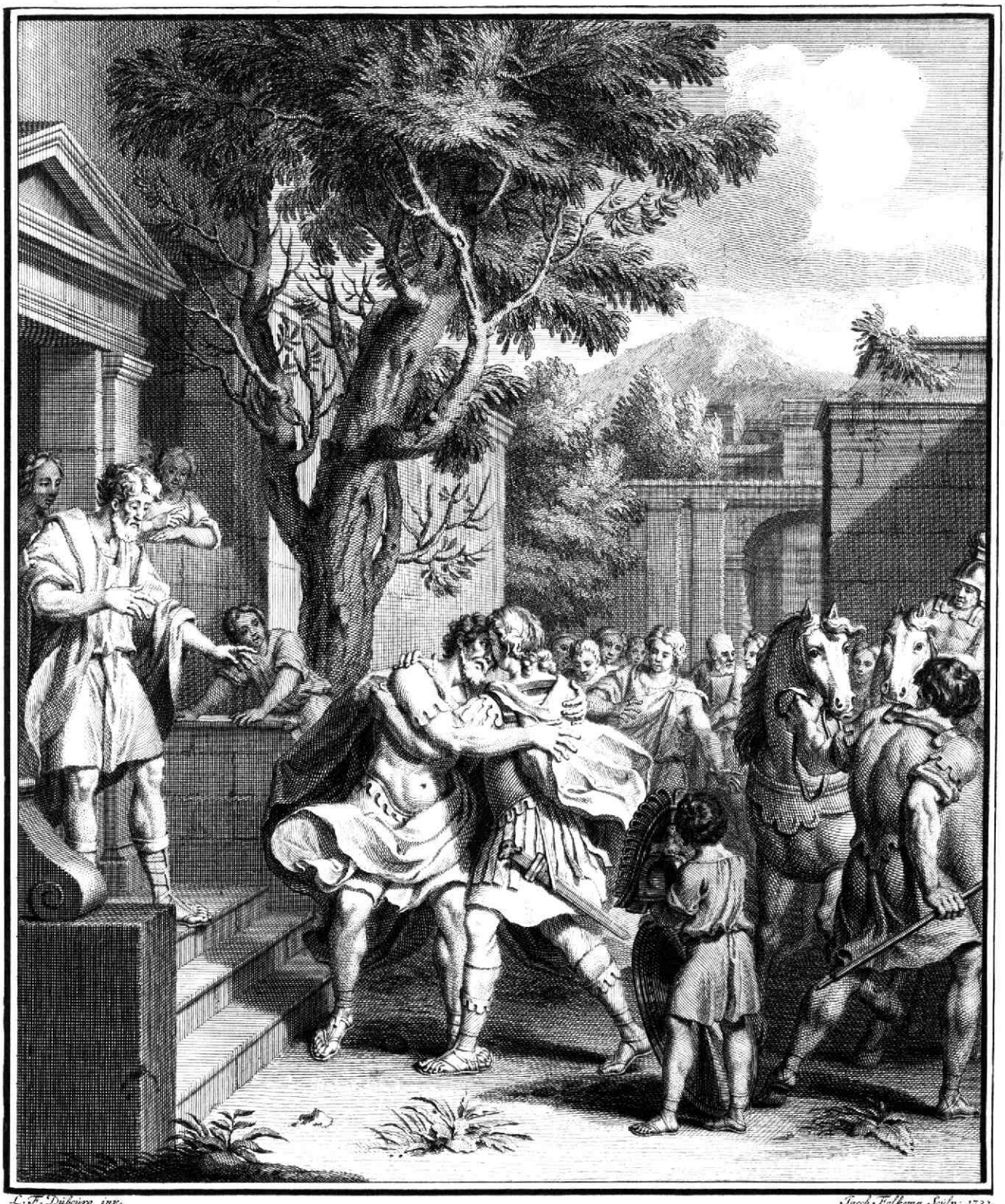

L. F. Dubourg inv. Jacob Folkema Sculp: 1732.

TELEMAQUE arrive à ITHAQUE, & retrouve ULYSSE son Pere chez le fidelle EUMÉE.

Liv. XXIV.

'k Meen dat ik nu de wyze en gronden van regeren *over de rechte regeer-wyze,*
Allengs begrype, die uw vlyt my zocht te leeren:
Zy zyn in 't eerſt voor my een loutre droom geweeſt;
Doch toonen zich allengs veel klaarder aan myn' geeſt,
Gelyk het voorwerp dat langs heuvelen en dalen
Zich donker opdoende, eer Auroor' begint te pralen,
Als uit een' woeſten klomp ontward word voor 't gezicht,
Wanneer 't onſpeurbaar flaauwvermeerdrend morgenlicht
Al 't ondermaanſche in zyn natuurelyke kleuren
En eigentlyken vorm doet aan ons oog beſpeuren.
Het wezendlyke deel van 't ſchrander Staatsbeleid, *en 't wel onderſcheiden van ieders bekwaamheden;*
Ik ben daar op geruſt, beſtaat in 't onderſcheid
Der geeſten in te zien; om, door zulks wel te ontdekken,
Zich elks uitmuntendheid te doen ten nutte ſtrekken:
Maar om te weten wat der menſchen toetsſteen is,
Daar toe ontbreekt myn jeugd verëiſchte ervarenis.
Gy moet (beäntwoord hem zyn Halsvrind) u gewennen, *waartoe Mentor hem de gemeenzame verkeering met zyn volk aanpryſt, en de onderdanen by trappen leert beproeven,*
Door ſcharpe oplettendheid, hunn' aart te leeren kennen;
Met hun gemeenzaam zyn, hen heuſch te woorde ſtaan:
Hier door is 't dat een vorſt met menſchen om kan gaan,
En in die ſamenſpraak, door wysbedachte vragen,
Zich leert in 't ryksgebied recht koninklyk gedragen.
Hy toets' den gunſtling eerſt door een gering bewind,
En beur' hem op, naar hy in hem bekwaamheid vind.
Hoe hebt gy te Ithaka, myn Prins! 't begrip verkregen
Waar in de grootſte kunſt van 't beeldwerk is gelegen?
Gy hebt, door 't menigmaal beſchouwen, zulks geleert,
En by de kenners noch die kundigheid vermeert.
Beſchouw dus 's menſchen kwade en goede uitmuntendhe-
Met oordeelkundigen, ervaren in de zeden: (den
Dus zult gy, hunnen aart doorgrondende, in hun deugd
Of ondeugd zien wat gy van hen verwachten meugt.

Wat leerde u 't edel werk der ſchrandre Fenikspennen,
En 't onderſcheid der goede en kwaade Dichtren kennen?
't Is uw belezendheid, uw naauwöplettend oor
Op 't gene een kenner zegt van Febus letterkoor.
Wat maakte u in de Zang- en Speelkunſt zo bedreven?
Dezelfde vlyt, om op haar meeſters acht te geven.
de noodzakelykheid daar van na der voorhoud,
Wat hoop, dat ooit een vorſt zyn heilzaam wit beſchiet',
Indien hy 't volk niet kent waar over hy gebied?
En door wat middel zal hy 't immer leeren kennen?
Door zich bezaadigd aan hunn' ommegang te wennen;
Doch minſt in 't openbaar: neen, dáár word niets gezeid
Dan onverſchillig, en met kunſt vooraf bereid.
Men peile afzonderlyk, en poog' den grond te ontdekken
Van 't menſchelyk gemoed, waar uit men 't pit moet trekken
Van hun vernuft en geeſt: dus kan men recht verſtaan
Op welke ſtellingen de menſch meent vaſt te gaan:
en hoe men moet waken om niet bedrogen te worden door de ſchoone voorwendſels van verdienſte en deugd:
Maar wil men daar omtrent voor geen misleiding vreezen,
Men overdenke eerſt hoe de menſch behoor' te wezen;
Wat recht verdienſten zyn, en hoe men 't ſchoon vertoog
Der valſchen klaar ontdekke, om met een waakzaam oog
Te letten waar men moet de waare vromen zoeken,
En wraaken die door ſchyn de eenvouwdigen verkloeken.
In 't roemen der verdienſte en deugd houd niemand maat,
Al weet men niet waar de eene en de andere in beſtaat;
't Zyn ſchoone woorden ſlechts, en voor de meeſte lieden
Maar bloote naamen, die niets wezendlyks bedieden.
De domme menigte vergaap' zich aan 't geluid;
Een ſchrander koning kieſt zich vaſte gronden uit
Van reden, billykheid, en deugd, om te onderſcheiden
Wat mannen in der daad een loflyk leven leiden.
De goede ſtaatkunde, in een' konings hart geprent,
Is hem een toets, waar aan hy haar betrachters kent,

En

En all' de loozaarts, die van 't heilzaam richtſnoer dwalen
In hun ſcherpzinnigheid welhaaſt zal achterhalen.
Om alle deelen ſaam'in hun verband te zien,
Is 't noodig dat men zich van wisſe maat bedien':
Dus ook, om fiks te zyn in 't ſchrander oordeelvellen,
Behoort men 't onverwrikt op vaſten grond te ſtellen
Daar alles uit ontſtaat, en toe werd t' huis gebragt:
Men heeft naauwkeurig, en in zyn volkomen kracht
Het oogmerk in te zien van 't menſchelyke leven,
En wat het doelwit is naar 't welk men hebb' te ſtreven
In 't heerſchen over 't volk: dit waar, dit eenig wit
Is, dat men voor zichzelf nooit de oppermagt bezitt':
Maar hy die ze anders zoekt, doet haar volſtrekt gedyën
Ten werktuig zyner trotſe en ſnoode tirannyën:
Men moet zich in 't gebied, ter liefde van 't gemeen,
Opöffren aan zyn' ampts ontelbre moeilykheên.
Wie zich niet tot die zorg, dien regel wil bepalen,
Gaat altoos by den taſt, en moet geheel verdwalen;
Hy is een kiel gelyk, die zonder ſtuurman ſtreeft,
Daar niemand van geſtarnte of gronden kennis heeft,
Noch door beſtier op zee zich kan voor ramp bevryden;
't Is zeker dat die kiel in 't end' moet ſchipbreuk lyden.

waarom men altoos, tot een' wisſen regel,

op 't algemeen oogmerk des menſchelyken levens en der heerſchappyë moet achtſlaan; en hoe verderflyk het is daar van af te wyken.

De vorſten zyn veeltyds onkundig in der daad
Van 't wezendlyk waar in de rechte deugd beſtaat:
Dus is 't onmooglyk dat de zulken zich verkloeken
Naar iets, hun onbekend, in 's menſchen hart te zoeken:
Hen dunkt dat ware deugd een wrangheid in zich heeft,
Al te onäfhanglyk is, te ſtrenge leſſen geeft;
Waarom zy, afgeſchrikt, zich over haar verſtooren,
En in dien wrevel niets dan vleitaal willen hooren,
Die in dat oogenblik hun oordeel overheert,
En de ongeveinsde deugd uit hun gedachten weert;

Mentor beklaagt de verblinding van veler vorſten oordeel over de ware deugd;

Ter-

Terwyl ze een louter ſpook van valſchen roem bejagen,
Dat hun den waaren roem zich doet onwaerdig dragen;
Ja zy gewennen zich, door hunne drift verblind,
Te denken dat geen deugd zich in 't heeläl bevind:
Dus kan de boosheid nooit de vroomheid leeren kennen,
Daar deze uit nooddwang zich aan de ander moet gewennen.
waar door zodanig een koning, ſchuw en bevreesd voor zyn volk,
Een koning, dus ontäard, ziet ieder onderdaan,
En al de waereld, ſteeds met misvertrouwen aan;
Hy ſchuwt den onderzaat, ja ſluit zich op voor allen;
Hy laat zyn' argwaan zelfs op beuzelingen vallen,
En vreeſt voor ieder-een, gelyk hem ieder vreeſt;
Hy vlied het lieflyk licht, en durft zyn' aart en geeſt
Niet zonder gryns doen zien; hy mag angſtvallig ſchroomen
Bekend te worden, maar men kent hem reeds volkomen;
De ſlimme weetluſt van zyne onderdanen ziet
Door al zyn momtuig heen; hy kent de menſchen niet,
Die hen zo ſchuuwt, terwyl zyn vrekke gunſtgenooten
Met vreugd den toegang tot zyn' zetel zien geſloten.
Een vorſt, die voor zyn volk zich dus onzichtbaar maakt,
Veroorzaakt ook dat hem de waarheid nooit genaakt: (den
De deugd word zwart vertoont: men weert door duizent von-
Al 't geen hem eindlyk mogt de zaken doen doorgronden.
Dat ſlag van vorſten brengt, verdwaald van 't redenſpoor,
Zyn leven in een ſchuwe, een woeſte grootsheid door,
Waar in men, door 't bedrog onëindiglyk te vreezen,
Altyd bedrogen word, en 't ook verdient te wezen.
Men word, zodra men 't oor aan weinige openzet,
Licht door vooröordeel, en door blinde drift beſmet:
Hierom is 't zorglyk, niet gemeen met elk te ſpreken,
zich ten doel ſtelt der overdragers.
Daar zelfs de beſten niet bevryd zyn van gebreken:
Dat verder gaat, men word hier door al te onbedacht
Der achterklappren prooy; een laf, een ſnood geſlacht,

Dat

Dat, met venyn gevoed, zyn tong niet wil bedwingen,
De onnoozelheid bezwalkt door bitſche laſteringen,
De kleenſte zaak vergroot, veel liever logens ſmeed
Dan afſtaat van het geen ſtrekt tot een' anders leed,
De zwakke vorſten om zyn voordeel weet te ſtreelen,
En met hun wantrouw en nieuwsgierigheid te ſpelen.
Strek, ſtrek dan al uw zorg, ô waerde Heldenſpruit, *Hy raad den Prins, de menſchen te beproeven, in hun redeneringen; tegen de boozen op zyn hoede te zyn;*
Op 't kennen van den aart, den geeſt der menſchen uit;
Beproef hen; doe den een' na d' andren redeneren,
Maar met verdrag; laat geen' van allen u regeren;
En als uw keur zich in uw vrienden vind misleid,
Bedien u dan hierna van uwe ervaarenheid,
Dewyl men zekerlyk ſomwyl u zal verkloeken,
Alzo 't vergeefs is 't hart der boozen door te zoeken:
Geen peilloot reikt zo diep; zy zyn te ſchoon verniſt,
Dan dat de vroomheid ſteeds zich hoede voor hun liſt.
Wees dan in 't onderzoek geduurig op uw hoede;
Verhaaſt uw oordeel nooit, ten kwade, noch ten goede: *bezadigd te oordeelen;*
Het een en 't ander ſchaad: uw eerſte wanbegrip
Leere u omzichtig zyn in 't myden dezer klip.
Bedien u vry van hun, met ongeveinsd betrouwen, *en zich van de deugdzamen met vertrouwen te dienen, zonder hun te veel gezags te geven.*
In wie gy vroomheid en begaafdheid mogt beſchouwen:
't Behaagt hen hooglyk, dat men hunne deugd bevatt';
En uw vertrouwen is hen meer dan eere en ſchat.
Maar gy, bederf hen niet, door hun een magt te geven,
Die uw vermogen krenkt: hy waar' ſteeds vroom gebleven,
Die 't nu niet langer is; indien zyn opperheer
Hem minder had beloont met ſchat, gezag, en eer.
Hy, dien 't gelukt alleen twee vrome en ſchrandre vrinden,
Door 's Hemels milde gunſt, in zyn gebied te vinden,
Ontmoet in 't kort door hen meer andren, hun gelyk,
Bekwaam tot ampten door zyn gantſche koninkryk:

Dus kan een vorſt, zo hy der vromen raad wil hooren,
Door hen ontdekken 't geen hyzelf niet na kan ſporen.
Op de vrage of men zich van deugnieten mag dienen, toont Mentor dat men zulks niet dan by nood, met omzichtigheid,
Maar voegt het dat men ook zich van de boozen dien',
(Vraagt prins Telemachus,) wanneer ze zyn verzien
Met vele uitmuntendheên om wel te doen regeren,
Gelyk men menigmaal voorheen my dorſt beweeren?
Men is ſomwyl geperſt (zegt de achtbre Boezemvrind)
Om zich te dienen van hun ſchrander Staatsbewind:
Men vind vaak, by ontruſte en woelzieke onderzaten,
Argliſtige amptenaars geveſt in hooge Staten;
Ontrouwen, wier gezag men niet op éénen ſtond
Hun kan ontweldigen: 't is al te vaſt gegrond
Op hun verkregen gunſt by zekre groote mannen:
Waarom men met die ſnoode in 't eerſt heeft aan te ſpannen,
En, als noodzaaklyk, moet met hen te rade gaan,
en ſlechts voor een' tyd vermag te doen, zonder hen te vertrouwen;
Opdat ze uw landen niet in vuur en vlam doen ſtaan;
Maar tevens moet men, met den grootſten yver, waken,
Om hunnen dienſt allengs geheel onnut te maken.
Zie toe dat hunne liſt nooit in uw' boezem dring',
En u den ſleutel van uw hartsgeheim ontwring':
't Gaat vaſt dat ze in gevolg uw gunſt misbruiken zouden,
En u door uw geheim aan zich geketend houden;
Een keten, ſterker dan van yzer en metaal,
Waardoor ge onzichtbaar bukt in hunne zegepraal.
maar dat men alleen door hun eigen voordeel hen aan zich moet verbinden,
Gebruik hen nimmer, dan in korte ſtaatsbedryven:
Dwing hen door zelfsbelang om u getrouw te blyven,
Als 't middel daar hun hart zich door geleiden laat;
Maar geef hen nimmer deel aan uw' geheimen Raad:
Hou een beweegrad reed, om, zo ze iets trouwloos wagen,
Hen voort te dryven, naar uw eigen welbehagen.
Wanneer uw Staat van twiſt en wanörde is bevryd,
Door mannen van wier trouw gy wel verzekert zyt,

En

En van wier zorg gy kunt den waaren dienſt verwerven,
Dan zult gy eindelyk die ſnooden konnen derven.
Dat echter dan uw gunſt in ongunſt niet verkeer'!
De ondankbaarheid betaamt het minſt een' opperheer,
Zelfs tegen boozen niet: hy, nimmer ongenegen
Hen wel te handlen, zy door vriendelyke wegen
Op hun verbetring uit, blyve op geen zwakheên ſtaan,
Waar van de menſchlykheid zich niet vermag te ontſlaan;
Maar doe 't gezag nochtans allengs zyn kracht bekomen, *doch hunnen moedwil ſtrengelyk ſtraffen.*
Om verdren moedwil van die boozen in te toomen.
In 't kort, het is een kwaad in ieder vroom gezicht,
Wanneer het goede moet door boozen zyn verricht:
Doch als men t'eenemaal dit kwaad niet kan verhindren,
Zo poog' men echter zulks van dag tot dag te mindren.
Een ſchrander koning, die voor 't recht en de orde waakt,
Kan zich in 't einde ontſlaan van die de deugd verzaakt,
En zal genoeg bekwame en vrome mannen vinden,
Die alles tot zyn heil en dienſt zich onderwinden.

Maar 't is geenszins genoeg, met alle wakkerheid *Mentor bewyſt hoe een koning de deugd en wysheid moet, en kan bevorderen.*
Naar mannen om te zien van vroom en wys beleid;
't Is noodig dat men poog' veel nieuwen aan te kweeken,
Die zich op 't deugdenſpoor ontſlaan van hun gebreken.
Dit ware een moeilyk werk, zegt de edle Jongeling.
Gantſch niet (vaart Mentor voort): die moeite is heel gering.
Uw vlyt, om mannen van verſtand en deugd te ontdekken,
En op te vyzelen, zal tot een' grondſlag ſtrekken
Voor allen, om hunn' moed, hun vindingryk vernuft
Te wyden aan uw' dienſt. Hoe menig kwynt, verſuft,
In eene naare nacht van ledigheid verſchoven,
Van wien men zich wat groots, wat wonders zou beloven,
Indien men hem ontvonkte om zyne uitmuntendheên,
Door hoop en yverzucht, op te offren aan 't gemeen!

Hoe menig doen de elende, en 't ſmartlyk onvermogen
Om naar een beter lot, door ware deugd te poogen,
Naar die verbetering, door euveldaden, ſtaan!
Bied dan een' prys van eer, van ſchat, van ampten aan,
Ten loon der deugden, en doorluchtigſte verſtanden.
Hoe velen zullen dus van-zelf in yver branden,
Om zich te kwyten als een loflyk onderzaat,
Dien de eer zyns konings en zyns lands ter harte gaat!
Hoe velen zult gy tot het waerdigſte ampt bereiden,
Indien gy hen daar toe van trap tot trap wilt leiden!
Dus ſtaan zy op den toets; zo blykt u allermeeſt
De oprechtheid hunner deugd, de kloekheid van hunn' geeſt,
Nadien zy onder u ervaarenis verkregen,
En voor uwe oogen zyn tot grooten ſtaat geſtegen:
Dus zult gy hun gedrag ſteeds hebben nageſpeurt
Op de eeretrappen, daar zy langs zyn opgebeurt,
En hunnen inborſt niet uit enkle woorden raaden,
Maar zelfs dien kennen uit de reeks van hunne daaden.

Telemachus en Mentor zien een Korcyriſch ſchip aan een onbewoond en klippig eiland,

Terwyl de Voedſterheer, door zulk een nut bericht,
Den Prins een voorbeeld gaf van aller vorſten pligt,
Vernamen ze in hun ſtreek een vaartuig van Korcire,
Dat in een onbewoond kleen eiland, by Epire,
Met klippen woeſt bezet, thans ingelopen was.
De winden zwegen, en de zee, een ſpiegelglas
In vlakte en glans gelyk, liet ſchielyk af van bruiſchen;
Men hoorde zelfs geen een' der Zephyrs zagtlyk ruiſchen,
Noch ſpelen in het zeil; de roeijers kliefden 't nat,
Maar voelden, luſteloos, zich eindlyk afgemat.

daar ze door ſtilte ook moeten aanlanden.

Men deê dat eiland aan, waar op men, zonder ſtranden,
By 't minſte onſtuimig weêr ter naauwer nood kon landen:
Zyn' dorren grond, vergeefs door Febus glans geſtreeld,
Was niets dan veel gevaars voor 't menſchdom meêgedeeld,

Wan-

Wanneer de ſtormen hen naar deze klippen leidden.
't Korcyriſch volk, verpligt om naar den wind te beiden,
Betoonde zich niet min dan 't Salentynſche ontruſt,
Door ongeduld om zich te ſpoeden van die kuſt.
Telemachus, geland, gaat langs die ſteile ſtreken, *De Prins,*
En ſchroomt niet dien hy eerſt daar aantreft toe te ſpreken. *naar Ulyſſes*
Indien Ulyſſes (vangt hy aan) vernomen zy *vragende,*
By vorſt Alcinoüs*, ik bid ontdek het my.
* *Koning der Phaciërs.*
De vreemdeling, tot wien hy zich toevallig wendde, *aan een' onbekenden vreemdeling,*
Was geen Korcyriër; hy was een onbekende,
Vol achtbre majeſteit, doch tevens ook bedrukt,
En door een diep gepeins als uit zichzelf verrukt; (gen,
Hy hoorde in 't eerſt niet recht wat hem wierd voorgedra-
Maar antwoorde eindelyk op 's Jonglings nader vragen: *verneemt dat zyn vader van Korcyre naar Ithaka is vertrokken.*
Neen, gy zyt niet misgiſt; Ulyſſes is op 't ſtrand
By vorſt Alcinoüs, (in dat gezegend land
Alwaar men Goden vreeſt, en vreemden doet erlangen
Al wat het gaſtvry recht hen toevoegt,) heuſch ontfangen.
Wie hem daar zoeken mogt, zou vruchtloos werk beſtaan:
Hy is, naar Ithaka, van daar weêr t' ſcheep gegaan,
In hoop dat 's Hemels gunſt zyn noodlot wil verzoeten,
En hy, te rug gekeerd, zyn Huisgoôn mag begroeten.
Nadat die vreemdeling met zyn' beklemden mond *Hy ziet dezen vreemdeling met droefheid naar een rots vluchten,*
Die woorden had geüit, begaf hy zich terſtond
Op een verheven rots, in de akelige ſtruiken
Van zeker kreupelboſch, om 's menſchen oog te ontduiken;
Daar hy, zyne oogen ſlaande op de onafmeetbre zee,
Bedroefd ſcheen dat hy moeſt vertoeven aan dees reê.
De Prins zag hem ſteeds aan; hoe meer hy op hem ſtaarde,
Hoe 't meer verwondring, meer ontroering in hem baarde.
Deze onbekende (ſpreekt Ulyſſes vrome Spruit *geeft zyne ontroering*
Tot Mentor) heeft zich gantſch verſtrooid van geeſt geüit,

over den zelven aan Mentor te kennen;

Als iemand, die, op 't zwaarſt door droefheid neêrgeſlagen,
Zyne ooren naauwlyks leent aan 't woord, hem voorgedragen.
Ik zie de elendigen met medelyden aan,
Nadat ik zelf zo vele elenden door moeſt ſtaan.
My mogt ter naauwer nood gehoor by hem gebeuren;
Hy ſcheen myn vraag in 't eerſt geen antwoord waerd te keuren:
Ik ſpeur, hoewel ik daar de reden niet van ken,
Dat ik gevoelig met zyn' ſtaat bewogen ben:
Hoe ſlecht hy my ontmoette, ik wenſch dat van zyn lyden
De Goôn hem evenwel met allen ſpoed bevryden.

die hem leert hoe nut de rampen zyn, om der vorſten driften te beteugelen,

De Voedſterheer, hier door vernoegd, en bly te moê,
Voegt met een' grimlagch hem dit leerzaam antwoord toe:
Zie daar, zie daar waar toe des levens rampen ſtrekken:
Zy zyn een krachtig ſpoor om vorſten op te wekken
Tot breidling hunner drift, en tot meêdoogendheid,
Wanneer zy andren zien een droevig lot bereid.
Zo lang hen 't zoet vergif der vreugd word aangeboden,
En geen gevaar hun dreigt, dan, dunkt hen, zyn zy Goden;
Dan word het hoogſt gebergt' doorſneden, of verneêrt,
En de orde der Natuur, als 't hun gevalt, verkeert:

en hen tot medelyden aan te nopen;

Zy achten 't menſchdom niets: van lyden hen te ſpreken
Is vruchteloos; zy zyn van kundigheid verſteken;
Het is voor hun een droom; zy kennen 's volks verdriet
En 't eindloos onderſcheid van 't goede en kwaade niet:
De tegenſpoed-alleen kan hun de ontferming leeren,
En in een menſchlyk hart hun ſteenen hart verkeeren;
Dan worden ze eerſt gewaar dat ze, in dien grootſchen ſchyn
Van Goden, in der daad niets meer dan menſchen zyn,
En ſchuldig zich den ramp der menſchen aan te trekken.

't welk hy op Telemachus nader toepaſt,

Indien een vreemdling u zo krachtig op kan wekken
Tot deernis met zyn' druk, omdat hy, zo als gy,
Langs dezen oever doolt; bedenk, bedenk dan vry

Met

Met hoe veel teerder hart gy de Ithakaſche ſcharen
Verpligt zyt by te ſtaan in dreigende gevaren;
Dat volk, door 't Godendom uw hoede toebedeeld,
Gelyk men die der kudde een' herder aanbeveelt;
Dat volk, 't geen licht uw pracht, uw ſtaatzucht heeft te vree-
Of door uw wanbeleid zal ongelukkig wezen! (zen,
De volken lyden niet dan door de ſchuld der Magt,
Die hen beſchermen moeſt met onvermoeide wacht.
Terwyl Ulyſſes zoon dees rede hoorde voeren, *die daar*
Scheen de ongeneugte en rouw hem meer en meer te ontroe- *over, na*
Hy viel in diep gepeins, en antwoorde, eenigzins (ren; *een diep*
Op een' ontſtelden toon: Ach! ik rampzalig Prins! *gepeins,*
Zyn all' dees dingen waar, die my zyn voorgedragen, *zichzelf*
Wie moet een' koning dan niet in zyn hart beklagen? *en alle ko-*
Hy is de ſlaaf van hun die hy in ſchyn gebied; *ningen,*
Hy is voor hun geſchikt, maar voor zichzelven niet; *wegens*
Op zyne ſchoudren ruſt de laſt van all' hun zaken; *hunne*
Hy moet het gantſche volk, en hoofd voor hoofd, bewaken, *verplig-*
Hun zwakheid gadeſlaan, en, met een tedre zucht, *tingen,*
Hen zien te beetren door zyn vaderlyke tucht, *hartelyk*
Hen wyzer maken, en hun welvaart aan doen groeijen; *beklaagt:*
Hy moet zich eindeloos door zorg op zorg vermoeijen:
't Gezag, dat voor een' vorſt de eerbiedigheid verwekt,
Moet tot zyn glorie noch vermaak zyn uitgeſtrekt;
Neen, 't is het zyne niet; 't beſtaat in wyze wetten;
Waar op hy in den troon gehoorzaam zelf moet letten:
Hy is, indien men op zyn' pligt met aandacht ziet,
Het werktuig van de wet, maar zelf de heerſcher niet;
Hy moet, door waakzaamheid, en door een werkzaam leven,
Haar na doen komen, en haar klem en krachten geven;
Hy heeft geen vryheid om te leven naar zyn' wenſch;
Hy is in 't gantſche ryk het meeſtbeſlommerd menſch,

Een

Een ſlaaf, die al zyn ruſt, zyn vryheid, en zyn dagen
Aan 't heil van 't algemeen verpligt is op te dragen.
waar tegen Mentor hem 't geluk eenes rechtſchapen konings voorſtelt,
't Is waar, (hervatte toen de wyze Voedſterheer:)
Een koning is met recht geen koning, dan wanneer
Hy acht geeft op zyn volk, gelyk een ſchapenhoeder
Op zyn geliefde kudde, in 't geven van haar voeder;
Of als een vader, in 't verzorgen van 't geſlacht:
Maar dunkt u dat een vorſt rampzalig zy geächt,
Als hy 't vermogen heeft om zo ontelbre menſchen
Geduurig wel te doen, te deelen in hun wenſchen?
Hy ſpoort de goeden, door zyn gunſtbewyzen, aan;
En zoekt de kwaden, door de ſtraf, van 't kwaad te ontſlaan.
Is hy niet als de Goôn, wanneer hy onbezweken (ken?
Het menſchdom dus regeert, en poogt ter deugd te ontſte-
Is 't hem geen roems genoeg dat hy de wetten ſterk'?
en hoe een vorſt, alleen door ondeugd, zich rampzalig, en door deugd gelukkig maakt.
Wie zich daar boven ſtelt betracht een heilloos werk,
Bejaagt een' valſchen roem, meer dan de dood te vreezen:
Zo hy een ondeugd is, hy moet rampzalig wezen;
Wyl aan zyn driften nooit de minſte ruſt gebeurt,
En eindlyk 't naberouw zyn wroegend hart verſcheurt:
Doch zo de ware deugd hem 't goede doet bedoelen,
Hy zal een duurzaam heil, een zuivre vreugd gevoelen,
En ſmaken 't voorgenot van eindloos grooter loon,
Dat hem in de eeuwigheid bereid is door de Goôn.
De Prins, echter onvoldaan,
't Scheen dat de Jongling, nu door ongeneugt' benepen,
Dees regels van beſtier voorheen niet had begrepen;
Hoewel hy al voorlang die kundigheid bezat,
En haar aan andren zelfs ſteeds ingeboezemt had:
Een gemelyke luim had thans zyn' geeſt ontſteken,
Om de overtuiging zyns gemoeds te wederſpreken,
En, met ſcherpzinnigheid van redenen, de kracht
Der waarheid af te ſlaan, door Mentor voortgebragt.

Men

Men ſtelle (zegt hy) 's volks ondankbaarheid daar tegen. *word, op*
Hoe! zal men zo verſlaafd zich kwellen, zich bewegen, *zyne te-*
Zo groot een moeite doen, voor hun, daar gy misſchien, *genwer-*
Hoe teêr gy hen bemint, nooit weêrmin van zult zien? *ping van*
Ja voor de boozen, die, met gunſten overladen, *des volks*
Uw gunſten tegen u gebruiken om te ſchaden? *ondank-*
baarheid,

Men make ruſtig ſtaat op 's volks ondankbaarheid; *door Men-*
(Hervatte Mentor, met geduld, en zagt beſcheid:) *tor onder-*
Men doe hen echter wel; men redd' hen uit hun nooden, *richt;*
Veel min om hunnent wil, dan om den wil der Goden,
Die zulks gebieden: want het goede, dus gedaan
Uit eerbied van hunn' naam, kan nooit verloren gaan;
Zo 't menſchdom zulks vergeet, dan zullen zy 't gedenken,
En met een heerlyk loon u vroeg of laat beſchenken.
Doch ſchoon de menigte u op 't hoogſt ondankbaar zy,
U blyven echter ſteeds noch braave mannen by,
Wier deugdelyk gemoed gy door uw deugd zult winnen:
't Gemeen, hoe wrevlig, hoe veranderlyk van zinnen,
Gevoelt zich vroeg of ſpaê verpligt, aan waare deugd
Een zeker recht te doen. Maar wenſcht gy deze vreugd *die hem*
Altoos te ſmaken, en de ondankbaarheid te weeren *toont*
Uit all' de volken die ge als koning zult regeren? *hoe de*
Leg dan niet enkel toe om hen veel ſchatten, magt, *ondank-*
Een' wydgeduchten naam door ſtoute wapenkracht, *baarheid*
Of allerleyë weelde in vreê te doen verwerven: *kan ge-*
Die roem, deze overvloed, die vreugd zou hen bederven; *weert*
Zy zouden des te meer vervallen tot het kwaad', *worden,*
En gy in 't einde uw gunſt te ſnooder zien verſmaad,
Als waar' hun, verr' van hen tot wedermin te ontvonken,
Een doodelyk geſchenk, een zoet vergif geſchonken.
Verbeter hen veeleer in zeden en gedrag;
Stel hun het heilig recht, de eenvouwdigheid, 't ontzag

Der Goôn, 't bedaard gemoed, het menſchlyk mededoogen,
En de onbaatzuchtigheid nadrukkelyk voor oogen:
Terwyl gy hen hervormt, beſchut gy hun gemoed
Voor alle ondankbaarheid, en ſchenkt hen 't ware goed,
De deugd, die, ééns gegrond, altoos hen zal verbinden
Aan hem wiens wysheid hun dien lieven ſchat deed vinden.
Dus deelt ge in 't waar geluk met uwen onderdaan;
Dus zal de ondankbaarheid u nooit te duchten ſtaan.

en uit welke oorzaken zy door een' konings eigen ſchuld voortſpruit.

Is 't wonder dat een vorſt die ondeugd heeft te vreezen
Van menſchen die hy ſteeds in 't kwaad heeft onderwezen,
In 't ſchenden van het recht, in trouweloos beleid,
In ſtaatzucht, vreêbreuk, liſt, en wreede onmenſchlykheid?
Een vorſt, wiens voorbeeld hun dees gruwlen leert betrachten,
Hoe kan die iets van hun dan gruwelen verwachten?
Maar zo zyn voorbeeld, zo zyn koninklyk gezag
Hen ſteeds verplichtte tot een deugdelyk gedrag,
Hy zou de vrucht zyns werks van hunne deugden plukken,
Ten minſte van de zyne; en 't geen hem mogt mislukken
Wierd door de vriendſchap van de Goden mild vergoed.

Telemachus ondervraagt een' gryzaart, die hem verzekert dat Ulyſſes van Pheäcië is vertrokken, en hem zegt dat de voorgemelde wreemdeling,

Na deze rede voegt de Prins, met grooten ſpoed,
Zich by de vreemden, die weêr tot de reis vergaêren;
En vraagt aan een' van hun, beſneeuwd met gryze hairen,
Van waar hun komſte was, wat kuſt men wyders zocht,
En of ze Ulyſſes nooit vernamen op hunn' togt.
Wy zyn Pheäciërs, gelyk gy hebt vernomen,
En (ſpreekt de gryzaart) uit ons vaderland gekomen;
Wy leggen 't op Epire om koopmanſchappen aan:
't Is waar, Ulyſſes is, gelyk gy hebt verſtaan,
Ons eiland opgetreên, maar ook weêr weggetogen.
Wie, (ſprak de Jongeling, in zyn gemoed bewogen:)
Wie is dat treurig menſch, 't gene op de gindſche klip
In eenzaamheid verſuft, na 't wyken uit uw ſchip?

Hy

Hy is ons onbekend (was 't antwoord); doch wy weten *Kleömé-*
Dat hy alömme zich laat Kleömenes heeten; *nes ge-*
Hy is een Phrygiaan: daar word van hem vermeld *naamd,*
Dat, eer hy 't daglicht zag, 't Orakel heeft voorſpeld *op zekere*
Dat hy ontwyfelbaar een' ſcepter zal verwerven, *voorzeg-*
Zo hy beſluiten kan zyn vaderland te derven; *ging,*
Doch, zo hy daar vertoeft, dat dan een wreede peſt
Verſchriklyk woeden zal in dat bedroefd geweſt.
Zyne ouders ſtelden hem, op zyn geboorte, in handen *van jongs*
Van bootsvolk, dat bedekt hem voerde aan Lesbos ſtranden: *af in bal-*
Hy, daar ten koſte van den Phrygiaanſchen Staat, *lingſchap*
In 't heimlyk opgevoed, om van 't gedreigde kwaad *wierd*
Zyn vaderland te ontſlaan, groeide op in vrome zeden, *verzon-*
Bevalligheid en kracht, en in behendigheden *den, en,*
Van ligchaamsöefening: hy liet een' grooten ſmaak *welhaaſt*
En ongemeen vernuft in 't loffelyk vermaak *beroemd,*
Der Wetenſchappen, en der vryë Kunſten blyken:
Maar nergens duld men hem in ſteden, noch in ryken.
't Orakel van zyn lot, dat door de waereld vloog, *om die*
Maakt hem alöm bekend waar heen hy zwervend toog; *voorzeg-*
De vorſten ſchroomen, dat zyn vuiſt, door heldenſtukken, *ging over-*
Naar de uitſpraak van de Goôn, hen zal den ſtaf ontrukken: *al wierd*
Dus dolende, en geſchuwd van zyne jeugd af aan, *verdre-*
Word hem de waereld door geen ſchuilplaats toegeſtaan: *ven;*
Hy reisde menigwerf naar vergelegen ſtranden,
Alwaar geen kundſchap was van hem noch van zyn landen;
Doch nergens kwam hy aan, of tevens wierd men daar
Zyne afkomſt, en wat hem beſchoren is, gewaar.
Hy poog' vry overäl zich de achterdocht te onttrekken,
En, door een' ſtille wyz' van leven, zich te dekken,
Zyn gaven ſtralen ſteeds, naar 't algemeen beſcheid,
Zyns ondanks heerlyk door in ſchrander krygsbeleid,

En letteröefening; ja alle nutte dingen
Vervoeren hem, eer hy zyn gaven kan bedwingen:
Dus vind hy onverhoeds alöm gelegenheên,
Waar door hy, eer hy 't merkt, bekend word by 't gemeen;
't Is zyn verdienſte alleen waar uit zyn rampen komen;
Zyn deugden, waar hy gaat, doen ieder voor hem ſchroomen:
Geen landſtreek, geen gebied, daar hy zyn woning veſt,
Of 't word voor hem eerlang een haatelyk geweſt;
Zyn lot is, overäl geächt, bemind, geprezen,
Maar teffens overäl verſtooteling te wezen. (kant

waarom hy vruchteloos wenſcht van het zoeken eener kroone ontſlagen te zyn;

Hy vond, ſchoon reeds bedaagd, aan d' een' noch d' andren
Van 't Aziaanſch gebied, of aan het Griekſche ſtrand,
De minſte toevlucht ooit, waar in hem mogt gebeuren
Voor zich in ruſt en vrede een' ſchuilhoek op te ſpeuren:
Hy ſchynt door geene zucht tot heerſchen aangedaan,
Noch, door zyn drift vervoerd, naar groot geluk te ſtaan,
Maar zou zich wezendlyk op 't hoogſt gelukkig achten,
Zo hem 't Orakel nooit een' ſcepter deed verwachten:
Dies zwerft hy hopeloos, voor eeuwig afgewend
Van 't lieve vaderland; vermits hem is bekend
Dat zyn gevreesde komſt daar traanen zou doen plengen,
En over elk gezin den rouw en doodſchrik brengen:
De toegezegde kroon, de bron van al zyn ſmart,
Heeft niets begeerens waerd voor zyn grootmoedig hart:
Een nooddwang perſt hem, om haar all' zyn levensdagen
Van 't een in 't ander land zyns ondanks na te jagen,
Terwyl ze ſchynt voor hem te vlieden, en dien held
Zich tot een ſpeeltuig in zyn hooge jaren ſtelt.
Heillooze gift der Goôn! die all' zyn friſſche jaren,
Zyn' beſten levenstyd, in onruſt heen doet varen,
En hem, door kwellingen, tot aan een' tyd bedroeft
Waar in de zwakke menſch niets meer dan ruſt behoeft!

Zyn

Zyn togt ſtrekt, zo hy zegt, naar de afgelegen hoeken
Van Thracië, om een woeſt, een wetloos volk te zoeken,
Dat hy vergadren moog' door zorgen, en met vlyt
Beſchaven, en als vorſt regeren voor een' tyd;
Opdat de godſpraak haar vervulling moog' bekomen, (men:
En nooit een bloeijend ryk zyn weêrkomſt hebb' te ſchroo-
Dan denkt hy van't gebied voor eeuwig zich te ontſlaan,
En in een Kariſch vlek naar ſtille ruſt te ſtaan,
Om aan den akkerbouw, zyn hoogſte welbehagen,
Den overigen tyd zyns levens op te dragen.
Hy is bedaard en wys, eu in zyn zware elend'
Een die de Goden vreeſt, de menſchen grondig kent,
En, zonder in 't gemoed zyne achting hun te geven,
Op 't vriendelykſt met hen in vrede weet te leven.
Daar hoort gy, wat bericht men van dien vreemdeling,
Naar wien ge uit deernis vraagt, aan onze kuſt ontfing.

maar echter hoopt, na in Thracië volgens 't Orakel te hebben geheerſcht, in Karië geruſt van den landbouw te zullen mogen leven.

Terwyl de gryzaart ſpreekt ſlaat de edle Jongling de oo-
Geduurig naar de zee, die eindlyk word bewogen: (gen
Zy jaagt haar golven, door den wind nu opgewekt,
Op ſtrand en klippen aan, die zy met ſchuim bedekt.
Vaar wel: (roept de oude man:) ô Knaap! wy moeten ſchei-
Myn makkers konnen my onmogelyk verbeiden; (den;
Wy moeten weg. Hy rent, op 't uiten van dat woord,
Naar ſtrand; en ſpoed zich met zyn ſcheepsvolk weêr aan
Men hoort een groot gedruis langs deze nare ſtreken, (boord:
Door 't blyde volk verwekt, nu 't weêr in zee mag ſteken.

De gryzaart neemt afſcheid van Telemachus, en begeeft zich by zyn volk te ſcheep.

De vreemdeling, wiens lot was aan den Prins verhaald,
Had over 't eiland heen een ruime poos gedwaalt
Van de eene op de andre klip, en, afgepynd van klagen,
Het onäfmeetbaar vlak der waatren gaêgeſlagen.
Telemachus, die hem nooit uit het oog verloor,
Zag hem aandachtig na langs 't ongebaande ſpoor:

De ongelukkige vreemdeling, die van den Prins nagevolgt,

Hem deerde 't leed eens mans, die droevig om moeſt zwervē;
Die, ondanks al zyn deugd, geen ſchuilplaats kon verwerven,
En, tot den hoogſten ſtaat geboren, overäl
Het heilloos ſpeeltuig was van 't overwreed geval.
en beklaagt word, Ik (ſprak hy by zichzelf) heb noch het bly vertrouwen
Van eens myn vaderland, myn Ithaka te aanſchouwen;
Maar dees bedroefde heeft de minſte hope niet
Van ooit te keeren in het Phrygiaanſch gebied.
Het voorbeeld van een' held, noch meer dan hy beſtreden
Door rampen, trooſt den Prins in zyn rampzaligheden.
daalt van de rotſen, en vlucht met het Korcyriſch vaartuig in zee. Dees vreemdling, ziende in 't eind' zyn kiel ter vaart bereid,
Daalt van de klippen af, met zulk een vaerdigheid
Gelyk de blonde Apol met opgeſnoerde hairen
Dwars door de wouden vliegt der Liciſche barbaren,
Geene akelige tots vermydende, als hy tracht
Een hart of everzwyn te vellen op de jagt.
Deze onbekende is reeds het vaartuig ingevlogen,
Dat nu de golven klieft, en voor des Jonglings oogen
Telemachus, in tranen ſmeltende, Dit klippig ſtrand ontzeilt. Zyn hart word als verſcheurt
Van droefheid, daar hyzelf niet weet waarom hy treurt;
Een heimlyke indruk heeft zyn teêr gemoed bevangen;
De tranen bigglen hem zyns ondanks langs de wangen;
Hy zoekt in 't weenen trooſt, en niets is hem zo zoet
Als zyne tranen in zyn' droeven overmoed.
verneemt dat zyn volk in ſlaap is gevallen; Hy ſlaat zyne oogen op, en ziet hoe allerwegen
Zyn bootsvolk in de ruſt op 't ſtrand is neêrgezegen,
Vermoeid en afgeſloofd; en dat een zagte ſlaap
De leden koeſtert van den afgematten knaap:
Al 't heulzaad van den nacht is op de reisgenooten
Nu op den vollen dag door Pallas uitgegoten.
't Verbaaſt den jongen Held den Salentyn geruſt
En ſluimerend te zien, daar aan dezelfde kuſt

't Kor-

't Korcyriſch volk zo kloek den wind heeft waargenomen,
Om zulk een klippig ſtrand met allen ſpoed te ontkomen:
Maar echter is de Prins oneindig meer begaan, *ſtaröogt op het wegzeilend ſchip;*
Om op 't verdwynend ſchip des vreemdlings 't oog te ſlaan,
Dan om met alle vlyt zyn bootsvolk op te wekken;
Hy weet, door blinde zucht, daar 't oog niet af te trekken,
Schoon hy ter naauwer nood een weinig wits noch ziet
Van 't zeiltuig, dat allengs verdwynt in't blaauw verſchiet:
Hy hoort zelfs Mentor niet die met hem ſpreekt; zyn zinnen
Zyn t' eenemaal verrukt, als die der wynpapinnen,
Wanneer ze, met den ſtaf van Bacchus in de vuiſt
Als zinneloos, beroerd, verward, en onbeſuisd
Aan Hebrus oeverkant een woeſte kreet doen hooren,
Die langs de bergen in den weêrgalm word herboren.
Na die bedwelming word zyn geeſt allengs verlicht; *verſtaat de oorzaak zyner onbekende droefheid,*
De tranen rollen hem op nieuw langs 't aangezicht.
't Verwondert my geenszins (zegt Mentor) dat uw tranen,
Geperſt, myn waerde Zoon, zichzelf een' doortogt banen;
De bron der droefheid, die zo ſmartlyk u ontruſt,
Is een geheim voor u, doch aan uw' Vrind bewuſt:
Het is natuur, die ſpreekt; zy doet zich klaar ontdekken;
Zy is't, waar door ge uw hart tot deernis op voelt wekken.
Die onbekende, om wien gy in uw tranen ſmelt, *en dat deze Kleömenes de ware Ulyſſes is:*
Is vorſt Ulyſſes zelf, der Grieken grootſte held:
Al wat die gryzaart u van dezen vorſt deed weten,
Die Kleömenes, op uw vragen, wierd geheeten,
Is ſlechts verdicht, opdat door u niet zy bevroed
Dat hy naar Ithaka zich met uw' vader ſpoed: (den;
Het ſchip bruiſcht recht door zee naar die gewenſchte ſtran-
De held genaakt ze, in hoop van eindlyk daar te landen;
Hy heeft dat voorwerp van zyn hoop reeds in't gezicht,
En blyft het Godendom voor deze gunſt verpligt.

waar door de Prins, de voorzeggingen van Kalypſo en Theophanes ten deele vervuld ziende, en waarom Ulyſſes zich bedekt hield,

Gy zaagt hem waerde Prins, ('t is u geſpeld voordezen:)
Maar zonder kennis aan dat achtbaar heldenwezen:
Gy zult hem nu eerlang aanſchouwen, ja in 't end'
Volkomen kennen, en ook zyn van hem gekend.
't Voorzienig Godendom kon niet geraaden vinden
U buiten Ithaka dien gantſchen knoop te ontbinden.
Denk dat de ontroernis hem, zo wel als u, beving.
Hy is te wys, om zich aan eenig' ſterveling
Te ontdekken in een oord, daar een' der ſcheepsgezellen
Hem in zyn loflyk wit te leur zou konnen ſtellen,
En door de razerny der minnaars doen vergaan,
Waar van Penelopé zich hoopt door hem te ontſlaan.
Hy is de wyſte menſch die immer wierd gevonden;
Men kan zyn ſchrander hart op geene wyz' doorgronden,
Een diepe bron gelyk, daar zyn geheimenis,
Verborgen, wegzinkt, en niet op te putten is:
Hy heeft de waarheid lief, en zal haar nooit bevlekken
Om zyn vernuftig wit, zyn hartsgeheim te dekken;
Doch nimmer ſpreekt hy die, dan by noodzaaklykheid;
De wysheid, die de ziel ſteeds is van zyn beleid,
Ligt als een zegel op zyn rykbegaafde lippen,
Opdat zyn ſchrandre tong niets ydels moge ontſlippen.
Hoe was zyn hart ontroert, terwyl hy met u ſprak!
Hoe hevig was de ſtryd, waar door hy zich verbrak,
Om de oorzaak zyner ſmart voor u bedekt te houwen!
Ach, Prins! wat leed hy niet, alleen door u te aanſchouwen!
Dit was de ware bron waar uit zyn droefheid ſproot,
En die neêrſlagtigheid, waar meê hy ons ontvlood.

op nieuw in tranen uitbarſt; zich over Mentors zwygen beklaagt,

De Held kan, op die taal, zyn tranen niet bedwingen,
Die als een ſnelle vliet hem weêr uit de oogen ſpringen;
Hy word, in 't ſpreken, lang door ſnik op ſnik geſtuit.
Ach, waerde Mentor! ach! (dus barſt hy endlyk uit:)

'k Heb

'k Heb iets in my gevoelt by dezen onbekenden,
Iets dat my heimlyk dwong myn oog naar hem te wenden;
Myne ingewanden zyn ontroerd op dat gezicht.
Waarom, wyl gy hem kende, aan my niet eer bericht
Dat hy Ulyſſes was? Gy wilde u niet ontdekken!
Gy hebt hem, zonder hem te ſpreken, zien vertrekken!
Wat wil toch dit geheim? Ach! zal ik endeloos
Ten doel der rampen ſtaan? Wil 't Godendom altoos
My door eene ydle hoop, als Tantalus, bedroeven,
Wiens mond het nat ontvlied wanneer hy 't waant te proe-
Ulyſſes! zyt gy dan voor eeuwig my ontvloôn? (ven?
'k Zie licht u nimmer weêr. Behoed hem, groote Goôn!
Licht valt hy in den ſtrik van moeders dwingelanden.
Beveiligt hem, ô Goôn! voor hun verwoede handen.
Och! volgde ik hem! ik ſtierf; ik viel met hem ter neêr.
Och, waerde Ulyſſes! och, indien geen ſtormbuy weêr,
Op de eene of de andre klip, (want alles doet my beven,)
Uw kiel te berſten ſtoot, zo moet ik voor uw leven
Beducht zyn, dat men u in Ithaka begroet'
Als Agamemnon in Mycene wierd ontmoet.
Och, Mentor! koſt ge my dus myn geluk benyden?
'k Zou tegenwoordig hem omhelzen, my verblyden
Dat de eigen kiel my had met hem aan land gezet,
Opdat door beider hulp myn moeder wierd gered. (ſchen,
Zie, zie (ſprak Mentor, met een' grimlagch,) in uw wen-
Myn waerde Prins, den aart der onvernoegde menſchen:
Nu zyt gy trooſteloos, nudat gy in het end'
Uw' vader hebt gezien, maar hem niet hebt gekent:
Wat zoud ge op giſteren niet hebben willen geven,
Om by uzelf bewuſt te wezen van zyn leven!
Nu is u zulks bekend, beveſtigd door 't gezicht;
En deze waarheid, die, ontdekt door myn bericht,

en voor het verderf zyns vaders ten uiterſte beducht is.

Mentor, grimlagchende over des Prinſen onvergenoegdheid, welker aart hy afſchildert,

Uw' afgematten geeſt met blydſchap op moeſt beuren,
Verſtrekt nu tot een ſtof om jammerlyk te treuren!
Dus is de geemlykheid van 't menſchelyk geſlacht:
Zodra 't zyn' wenſch verkrygt word zulks als niets geächt;
Ja 't is vernuftig om wat nieuws zich voor te ſtellen,
En over 't geen 't niet heeft zich eindeloos te kwellen.
toont hem het nut van de onzekerheid der kennis van het toekomende, tot oefening van geduld, met aanwyzing van de ſchadelykheid der ongeduldes: Het is eene oefening, voor uw geduld bereid,
Dat u de Hemel houd in deze onzekerheid:
Gy oordeelt dezen tyd voor u onnut, verloren;
Daar echter nutter uur nooit wierd voor u geboren:
Deze angſten dienen om uwe inborſt meer en meer
Te loutren in 't geduld, het welk een' opperheer
Gelyk een hoofddeugd voegt, ja hem vooräl moet ſieren,
Wyl hy zyn drift, en die van andren moet beſtieren.
Het ongeduld, in ſchyn een deugd, een kracht van 't hart,
Is loutre zwakheid, ja verdubbeling van ſmart.
Zy, die hun lot den Goôn niet lydzaam aanbevelen,
Zyn als een losſe tong, die geen geheim kan helen:
't Beleid ontbreekt hen om hun drift aan band te ſlaan;
't welk hy met verſcheidene gelykenisſen opheldert, Gelyk een' renners vuiſt, die, door een dwaas beſtaan,
Een' ſnellen wagenloop zich durvende onderwinden,
Geen kracht heeft om des noods zyn rosſen in te binden;
Zy luiſtren naar geen' toom; de zwakke menner ſtort,
In 't hollen, uit de koets, waar door hy deerlyk word
Vermorſelt in zyn' val: wie zich niet leert bedwingen,
Laat dus den teugel der begeerten zich ontwringen,
En rent in zyn verderf: hoe hooger in gezag,
Hoe 't ongeduld hem treft met doodelyker ſlag.
Een zulkè weet zich nooit naar tyd en plaats te ſchikken;
Hy wacht niets af, en weet van wegen noch van wikken,
Doet ieder zaak geweld, voldoet zyn onverſtand;
Hy ſcheurt de takken af, plukt met een woeſte hand

De

De onrype vruchten; loopt, verbyſterd van gedachten,
De hofzaaldeuren op, veel liever dan te wachten
Dat iemand die ontſluit'; hy ſtreeft met dwazen ſpoed
Dwars door de klippen heen, in plaats van op den vloed
Een' omweg in te ſlaan; hy wil de vruchten maaijen,
Als de yvrige akkerman noch bezig is met zaaijen:
Al 't geen hy haaſtig doet, en niet ter goeder uur,
Valt altoos kwalyk uit, en is van korten duur,
Gelyk zyn wufte drift en ſchielyke beöoging;
Een zinnebeeld, myn Zoon, der onbezonnen pooging
Eens konings, die, verwaand op zyn geboorte en magt,
Zich in zyn ongeduld niets ongeöorloft acht.
Het is om u volmaakt de lydzaamheid te leeren,
Myn Prins, dat u de Goôn geſtadig dus verneêren,
En in onzekerheid, rampzalig, overäl
U om doen dolen, als een ſpeeltuig van 't geval.
De goedren, die gy hoopt, beſchouwt gy; doch vóór 't ſma-(ken
Verdwynen ze als een droom, die wegvlied op 't ontwaken;
Opdat gy weten moogt, wanneer gy ze eens geniet,
Hoe al wat zekerſt ſchynt ons onverhoeds ontvlied.
Nooit zult gy zo veel nuts uit de edle leſſen trekken,
Waar mede Ulyſſes u tot volgluſt op zal wekken,
Als uit zyn droeve en lange afwezendheid, en 't geen
Ge, in 't zoeken naar dien held, door 't zwerven hebt geleên.
DeSchutsheer wil voor't laatſt de lydzaamheid des droeven
Doch vromen Voedſterlings op zwaarder toets beproeven:
Terwyl deze, om zyn reis te vorderen, met veel ſpoeds
Naar 't ſluimrend bootsvolk vliegt, houd Mentor onverhoeds
Hem ſtaande, en noopt hem, om, eer hy 't vertrek zal wagen,
Een plegtige offerhande aan Pallas op te dragen.
De Prins gehoorzaamt hem met alle ootmoedigheid,
En richt twee outers op, van zooden toebereid:

en nader toepaſt op den toeſtand van Telemachus.

Mentor, noch een proef nemende van deszelfs geduld, doet hem een een offer aan Minerve opdragen,

De wierook ſtygt om hoog; het bloed der offerhanden
Vloeit als een purpren ſtroom langs de akelige ſtranden,
Terwyl myn Held de hulp der Schutgodin erkent,
En met een dankbaar hart zyn oog ten hemel wend.

en geleid hem in een boſch; daar Minerve, voor 't gezicht van Telemachus, Mentors gedaante afleggende, hare eigene weder aanneemt:

Zodra hy heeft voleind den offerdienſt te plegen,
Geleid hem Mentor in een boſch, langs duiſtre wegen:
Hier ſpeurt hy, op één ſtond, dat zyn doorluchte Vrind,
Van wezenstrek vernieuwd, veel ſchooner zich bevind;
Hy ziet de rimpels uit het aangezicht verdwynen,
Gelyk de duiſternis als 't licht begint te ſchynen,
En dat de ſchoone Auroor' de poort ontſluit van 't ooſt,
Wanneer ze, op Febus komſt, met purpren kaken blooſt:
Zyn ſtraf en hol gezicht, met nevels korts betogen,
Verandert nu in zagte en hemelverwige oogen;
Zy tintlen meer en meer van goddelyken glans:
De gryze, onëffen baard des achtbren ouden Mans
Verdwynt in dunne lucht; de fiere en edle trekken
Op 't minzaam aangezicht, die 't zoetſte ontzag verwekken,
Vertoonen aan den Prins een maagdelyk gelaat,
Veel gladder dan een bloem die 's morgens opengaat;
Waar op het lelywit en 't lieflyk blos der rozen
Eene eeuwigfriſſche jeugd aanbiddelyk doen blozen,
Daar zich een ongezochte, een lieve eenvouwdigheid
Bekorelyk vermengt met achtbre majeſteit:
Haar golvend hair verſpreid de lieflykſte ambergeuren;
Haar kleeding blinkt, gelyk de levendige kleuren,
Waar meê de morgenzon de hemelboog bemaalt,
Als zy, met goud gehuld, door donkre wolken ſtraalt.
Dees godheid raakt geen' grond, maar zweeft door de ydle
Der lucht, zo vlug gelyk een arend op zyn vlerken: (perken
De glinſterende ſpeer, in hare vuiſt gevat,
Verſchrikt het moedigſt volk, en de allerſterkſte ſtad,

Ja

Ja Mavors zelf: haar ſtem is zagt, bedaard, en tevens
Vol nadruks: ieder woord, vol minzaamheid, vol levens,
Dringt als een blikſemſchicht in 's Jonglings edel hart;
Waar door het word vervult met liefelyke ſmart:
De vogel van Athene, op haren helm vernomen,
En aan haar borſt het ſchild, dat al wat leeft doet ſchroomen,
Maakt dat de vrome Prins in haar Minerve kent.
Godin! zyt gy het zelf, (dus barſt hy uit in 't end',) *waar over Telemachus van verbaasdheid verſtomt.*
Die vorſt Ulyſſes zone, als zyn getrouwe Rader,
Met uw gelei vereerde, uit liefde tot zyn' vader!
Verdiende ik . . . Hier bezwykt de tong van onzen Held;
Zyn dankbre lippen doen zich vruchteloos geweld,
Om 't overſtelpt gemoed te ontlaſten van gedachten:
Haar godheid, dus naby, doet hem naar adem trachten;
Hy word geheel verplet door de allerdiepſte ſchroom;
Hy is een' menſch gelyk, die door een' naren droom
Geſlingerd en benaauwd, en ademloos bezweken,
De ontſtelde lippen roert, doch niet vermag te ſpreken.
Minerve ſpreekt hem aan met deze heuſche taal: *De Godin erinnert hem alle hare weldaden;*
Hoor my, Ulyſſes zoon; dit is de laatſte maal.
Ik heb, ô jonge Held! geen' ſterveling voordezen
Met zulk een zorg, als u, geleid en onderwezen;
Ik heb u met de hand door ſchipbreuk, 's vyands vloot,
Door menig vreemd geweſt, door heillooze oorlogsnood,
En allen tegenſpoed die 't menſchdom kan weêrvaren,
Gelukkig heengevoert; ik heb een reeks van jaren,
Door ondervinding, u de middlen klaar ontvouwt,
Waar door men zyn gezag verzwakt, of ſtaande houd;
'k Heb, door uw feilen u van tyd tot tyd te ontdekken,
U zo veel nuts daar uit, als uit uw' ramp, doen trekken.
Wie heerſcht met wysheid ooit, die nimmer wyzer word
Door 't lyden daar hy zich, door zyn vergryp, in ſtort?

Gy doet niet min alömme en aarde, en zee te gader,
Gewagen van uw' ramp, dan uw doorluchte vader.
vermaant hem zyn' vader te gaan vinden, en by te ſtaan; Ga heen; nu zyt gy waerd zyn voetſpoor in te ſlaan.
Een lichte, een korte togt ſtaat u noch aan te gaan
Naar Ithaka: hy zet den voet reeds aan die ſtranden:
Ga heen, bevecht met hem uw moeders dwingelanden;
Gehoorzaam hem, gelyk een willig onderzaat;
Strek dus een voorbeeld aan de minſten van zyn' Staat.
zegt hem Antiopé ten huwelyk toe; Gy zult Antiope door hem tot bruid verwerven,
En nimmer in uw' echt der Goden zegen derven;
Nadien gy minder zocht naar 't vluchtig ſchoon der jeugd,
Dan naar 't beſtendig ſchoon der wysheid en der deugd.
geeft hem verſcheidene heilzame leſſen van leergierigheid, Stel, als ge 't ryk aanvaard, all' uwen roem in 't ſtreven
Naar 't geen den gouden tyd volmaakt kan doen herleven:
Geef ieder-een gehoor; geloof het minſte deel;
Maar bovenäl, geloof uzelven niet te veel; (gen
Vrees voor uw zelfsbedrog, maar niet, voor 's menſchen oo-
mistrouwen aan zichzelven, liefde jegens zyn volk, Te laten blyken dat gy voormaals wierd bedrogen;
Bemin uw volk; bezorg al wat zyn weêrmin kweekt:
De vrees is nergens nut, dan daar de liefde ontbreekt;
Men moet ze alleen des noods, als zorglyke artſenyën,
Gebruiken tegen dank, om grooter kwaad te myën.
voorzichtigheid Wat ook uw opzet zy, wik alles in 't begin,
En zie het eerſt van ver met all' zyn' naſleep in:
Voorzie den grootſten ramp; doch weet dat geen gevaren
moed, Den minſten ſchroom in 't hart der helden moeten baren,
Als zy door wys beraad noch toezicht zyn te ontgaan,
En 't dus noodzaaklyk is die moedig door te ſtaan.
Hem, dien het niet geluſt vooräf 't gevaar te aanſchouwen,
Zal moedloos, als 't hem treft, 't verzuim te laat berouwen:
Hy, die vooräf beſpeurt wat hem te duchten ſtaat,
Al wat hy kan ontgaan altoos in tyds ontgaat,

En

En 't ovrige onvertſaagd met 's Hemels hulp durft wagen,
Kan eerſt den naam van wys en van grootmoedig dragen.
Ontvlied, ontvlied vooräl de wulpsheid, en de pracht: *afkeer van weelde, overdaad en pracht;*
De eenvouwdigheid alleen zy hoog by u geächt;
Uw deugd zy uw ſieraad, de luiſter uwer woning,
De wacht die u omringe; opdat men van den koning,
Als aller voorbeeld, dus de waare vroomheid leer'.
Vergeet niet dat een vorſt nooit om zyne eigene eer,
Maar om der volken heil, de rykshulk moet beſtuuren:
Het goede, dat hy pleegt, kan menige eeuw verduuren;
De rampen, die hy brouwt, vermeerdren 's volks verdriet
In 't verſte nageſlacht, dat daar geen eind' van ziet;
Een eenig pligtverzuim verwekt de zwaarſte elenden,
Die dikwyls in geene eeuw zyn van een volk te wenden.
Neem nooit uw zinlykheid tot uwe raadsvrouw aan, *zucht tot eenvouwdige deugd, afſchrik van ydele eer,*
Een vyandin, waar van ge u eer niet zult ontſlaan
Dan als gy 't leven derft: zy zal uw hart verſtrikken,
En dringen in uw' Raad, zo gy haar in wilt ſchikken;
Ze is oorzaak dat men vaak de beſte kans verlieſt,
Tot nadeel van het ryk iets afkeurt, of verkieſt,
Met kinderlyken ernſt; en van de grootſte zaken
Wil zy, om beuzelreên, met drift een einde maken;
Ze ontluiſtert in den menſch zyn goede uitmuntendheid,
Verzwakt den waaren moed, berooft hem van beleid,
En doet hem wuft, verächt, en onverdraaglyk wezen.
Laat u dan nimmer door die vyandin belezen.
Verzuim de Godsvrucht nooit: zy is een heilzaam goed, *verdachthouding van eigene zinnelykheid,*
Een onwaerdeerbre ſchat voor 't menſchelyk gemoed:
Met haar zal 't recht, de vrede, en wysheid by u bloeijen;
Door haar ſtaat de overvloed u mildlyk toe te vloeijen,
De ware vryheid, vreugd, en onbezwalkte lof
Zich tot geluk uws ryks te veſten in uw hof.

en ontzag voor de Goden.

Vaar

60909 4

Zy neemt afſcheid,

Vaar wel, Ulyſſes zoon; 'k zal u niet meer geleiden,
Doch echter nimmer met myn wysheid van u ſcheiden,
Indien gy buiten haar u onvermogend kent,
En op haar' byſtand hoopt: 't is tyd dat ge u gewent
Alléén te gaan langs 't pad van 't loflyk vorſtenleven:
'k Had in Egypte, en in Salente, u ſlechts begeven,
Om u van myn gelei te ſpenen, op de wyz'
Eens zuiglings, dien men nu gewent aan vaſte ſpys.

zweeft ten hemel, en verdwynt uit het gezicht van Telemachus, die naar Ithaka vertrekt,

Die rede is pas volënd, als, voor des Jonglings oogen,
Minerve zich verheft naar de opperſtarreboogen,
En in een dunne wolk, die glansryk wederſchynt
Van hemelsblaauw en goud, uit zyn gezicht verdwynt.
Telemachus, verſtomd, werpt zich ter aarde neder,
Verzucht, is uit zichzelf verrukt, komt eindlyk weder
Tot zich, als uit een' droom; en, diep verneêrd in 't ſtof,
Heft hy de handen op naar 't glansryk hemelhof:
Hy gaat hier op, getrooſt, zyn reisgenooten wekken,
En moedigt hen de kiel terſtond te doen vertrekken;

en zyn' vader wedervind.

Hy land in Ithaka, daar hem Eumeüs groet,
En hy zyn' vader by dien trouwen vriend ontmoet.

EINDE.